

શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી ગ્રંથમાળા, ગ્રંથાંક-૨૪

જૈન ઐતિહાસિક રાસ માળા.

ભાગ ૧ લો.

શેઠશ્રી શાંતિદાસ તથા મહામુનિઓના રાસ.

યોગનિષ્ઠ મુનિમહારાજ શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજીની પ્રેરણાથી

સંશોધક,

મોહનલાલ દલીચંદ દેશાઈ, બી. એ. એલ્ એલ. બી.

વકીલ, હાઇકોર્ટ, મુંબઈ.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કર્તા,

શ્રી અધ્યાત્મજ્ઞાન પ્રસારક મંડલ તરફથી

શા. લલ્લુભાઈ કરમચંદ દલાલ.

ચંપાગલી-મુંબઈ.

૩૩૩૬૬૬

આ ટાઇટલપેજ “ધર્મે વિજય પ્રેસ” માં હિરાલાલ વસંતદાસે છાપ્યું.

૪૬૩ રીચીરોડ, અમદાવાદ.

આવૃત્તિ પહેલી.

પ્રત ૧૦૦૦.

વીર સંવત્ ૨૪૩૯.

વિક્રમ સંવત્ ૧૯૧૯.

ક્રીંમત રૂ. ૧-૦-૦.

શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી ગ્રન્થમાલા, ગ્રન્થાંક-૨૪.

જૈન રાસમાળા.

ભાગ ૧ લો.

શેઠશ્રી શાંતિદાસ તથા મહા મુનિઓના રાસ.

પ્રયોજક,

યોગનિષ્ઠ મુનિમહારાજ શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કર્તા,

શ્રી અધ્યાત્મજ્ઞાન પ્રસારક મંડલ તરકથી

શા. લલ્લુભાઈ કરમચંદ. દલાલ.

(ચંપાગલી—મુંબઈ.)

અમદાવાદ,

ધી હાયમંડ ન્યુબિલી પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં પરીજ દેવીદાસ છગનલાલે છાપ્યા.

આવૃત્તિ પહેલી. પ્રત ૧૦૦૦.

વીરસંવત્ ૨૪૩૯. વિક્રમ સં. ૧૯૬૯.

गुणदृष्टि, ए, मोक्षमार्गनी निस्सरणी छे.

ॐ

સાભાર-અર્પણ.

શ્રી રાજનગરના નગરશેઠ,

કસ્તુરભાઈ મણિભાઈ પ્રેમાભાઈ

અમદાવાદ.

શ્રી સકળ જૈન સંઘના હિતસ્વી, અને જૈન સંઘને સતત સહાય આપનારા આપના પૂર્વજ અને આપની સાતમી પહેડી ઉપર થયેલા ઓસવાલ કુળદીપક શેઠ શાન્તિદાસનું નામ આખી જૈન આલમમાં મશહૂર છે. તે પ્રતાપી પુરૂષના આપ વંશજ હોઈ નગરશેઠની અપૂર્વ પદવીને શોભાવો છે, તે સમયે તે મહાન્ પુરૂષનું અનુપમ અને અનુકરણીય જીવનચરિત્ર તથા તેમના સમયનો જૈન ધર્મનો ઇતિહાસ પુસ્તકરૂપે પ્રકટ કરવાનો અમારા મનમાં દૃઢસંકલ્પ થયો તેને આપે ઉત્તેજન તથા સહાય આપ્યાં, એ વિચાર ધ્યાનમાં રાખી આ પુસ્તક જનસમૂહ આગળ રજુ કરતાં આપને અર્પણ-કરવામાં આવે છે. આપ પણ આપના પૂર્વજોના મહાન્ પગલે જૈન ધર્મના ગૌરવમાં-સુકૃત્યો કરી-વધારો કરશો.

લી.

અધ્યાત્મજ્ઞાન પ્રસારક મંડળ.

વિનંતિ.

પૂજ્ય મુનિરાજોના તેમજ પ્રજાવિક શ્રાવકોના પ્રગટ કરવા યોગ્ય પ્રાચીન રાસો-ચરિત્રો-જેઓ પાસે હોય તેઓએ બની શકે તે રીતે-મૂળ સ્થિતિમાં અથવા શુદ્ધ રીતે નકલ કરાવીને-મંડળ જોગ પુરા પાડવાને, જેઓથી બની શકે તેઓ પ્રત્યે વિનંતિ છે; કારણકે તેવા પુરૂષોનાં ચરિત્રો બહાર આણવાને મંડળ ઇસદો સખે છે.

લી.

ચંપાગલી-મુ'બઈ. } અધ્યાત્મજ્ઞાનપ્રસારક મંડલ.

સમાલોચના.

શ્રેષ્ઠીવર્ય શ્રી શાંતિદાસ.

૧. વંશ.

શાંતિદાસ શેઠના રાસપરથી તેમની ધણી ટુંકી પણ ઉપયોગી જીવન-રેખા મળી આવે છે. આ રાસના આધાર સિવાય કોઈ પણ ચારિત્ર લખતાં જે ઉપયોગી સાધનો જોઈએ તે-નામે દંતકથા, વંશાવળી (આરોટ-વહી-વંચાની), રાજહુકમો, વગેરે છે તે સાધનોનો ઉપયોગ અહીં પણ કરતાં શાંતિદાસ શેઠનું મહત્ત્વ ધણી રીતે સિદ્ધ થઈ શકે છે.

તેઓ મારવાડના શુદ્ધ ક્ષત્રિયખીજ સીસોદીઆ રજપૂતના વંશજ હતા. શાંતિદાસના પિતાનું નામ સહસકિરણ, કે જે વત્સાશેઠના પુત્ર હતા અને વત્સાશેઠ હરપાળના પુત્ર હતા. હરપાળશેઠ સામંત સ્વામિસિંહ અને કુમાર-પાળ સીસોદીઆના વંશના છે, અને તે વંશની શાખા કાકોલા છે. આ મેવાડના રાજાના ઠેક નજીકના સગા સંબંધી હતા. સીસોદીઆ રજપૂતોનો મહિમા જવલંત હતો અને તેઓ જૈન હતા, એના પ્રમાણ તરીકે ટોડ-રાજસ્થાન, મેવાડની જાહોજલાલી, ભારત રાજ્યમંડળ, મહાજનમંડળ આદિ અનેક પુસ્તકો સાક્ષી પૂરે છે.

શાંતિદાસશેઠ આ રીતે મૂળ ક્ષત્રિય હતા. જૈનધર્મમાં ક્ષત્રિયોએ જે મહાન વિશ્વાસ આધાર, સહાય, અને તેજ અર્પેલ છે તે અવર્ણનીય છે, અને તેજ રીતે આ શેઠ પણ ક્ષત્રિયવંશજ હોઈ અર્પે એ સ્વાભાવિક ગણી શકાય. અત્યારે કઈ રીતે ક્ષત્રિયોએ જૈનધર્મમાં સ્તંભ રોપ્યો છે તે જોઈએ.

જૈનધર્મના પરમપૂજ્ય તીર્થસ્થાપકો શ્રી ઋષભદેવથી તે મહાવીર સુધીના ચોવીશ તીર્થંકરો ક્ષત્રિય કુળમાંજ ઉત્પન્ન થયા હતા. છેલ્લા તીર્થંકર શ્રી મહાવીર સ્વામીના સમયમાં એટલે આજથી ૨૪૩૮ વર્ષ પહેલાં, અઢાર દેશના રાજાઓ જૈનધર્મ પાળતા હતા; એવું ઇતિહાસ અને આગમોદિપરથી સિદ્ધ થાય છે, અને તે સર્વ રાજાઓ ક્ષત્રિય હતા. કેટલાક રાજાઓ વિક્રમ સંવત્ પછી વેદધર્મો અન્યા, અને તેથી વેદધર્મોએનું જોર ધીમે ધીમે વધવા લાગ્યું. સૌરાષ્ટ્ર, મારવાડ, મેવાડ, પૂર્વદેશ, કર્ણાટક, માળવા વગેરેના રાજાઓ જૈન હતા અને જૈન ધર્મને સારો આશ્રય આપતા હતા, પરંતુ વેદધર્મનું જોર વિક્રમ પાંચમી વા છઠ્ઠી સદીથી વધવા લાગવાથી ક્ષત્રિયોની વંશપરંપરા

૨

વેદધર્મ-પુરાણધર્મ વગેરે તરફ શ્રદ્ધા ધારવા લાગી. ઇતિહાસ જોતાં માલૂમ પડે છે કે, દક્ષિણમાં સિંગાપત્ર ધર્મ પહેલાં વિન્નપુરમાં જૈન રાજાઓ રાજ્ય કરતા હતા. શુબરાત, કાઠિયાવાડમાં જૈનોનું જોર વિશેષ હતું. આવા સમયમાં પણ જૈનાચાર્યોએ અહિંસુત પ્રવાસ અને મથન કરેલ છે; પરંતુ આ ઇતિહાસ અહીં અસ્થાને છે તેથી વિશેષ લખવું ઉચિત નથી. એટલું કહેવું જોઈશે કે જૈનાચાર્યોએ દાઃ માંસથી ક્ષત્રિયોને ખચાવવા અને શુદ્ધ રાખવા તેઓને જીદા પાડ્યા અને વ્યાપારાદિવડે આજીવિકા ચલાવવાનું જણાવ્યું, તેથી જે ક્ષત્રિયો વ્યાપાર કરવા લાગ્યા તે વણિક અર્થાત વાણિયા ગણાવા લાગ્યા. આમ થયું તેની સાથે ક્ષત્રિયના પ્રજારક્ષણના ધર્મ પ્રમાણે વસ્તુપાળ અને તેજપાળની પેઠે ધણા મંત્રીઓ થયા છે અને રાજાઓ પણ થયા છે. સિસોદિયા, પરમાર, ચૌહાણ, ચાવડા વગેરે ધણી જાતના ક્ષત્રિયો કે જે અસલથી જૈનધર્મ પાળતા હતા તેના વંશજોમાં વેદધર્મે પગપેસારો કરવાથી કેટલાક વેદધર્મમાં દાખલ થયા છે અને કેટલાક જૈનધર્મમાં દૃઢ રહીને વ્યાપારવડે આજીવિકા ચલાવી રહ્યા છે.

સિસોદિયા રજપૂતો, પૂર્વે જૈનધર્મ પાળતા હતા અને તેના વંશમાં થયેલ હુરપાળે પણ જૈનધર્મ પાળ્યો, અને વ્યાપાર આદિથી આજીવિકા ચલાવી. અદ્યાપિ પર્યંત તેમના વંશજો ઝોશવાળ વણિકના નામે ઝોળખાય છે. વ્યાપાર ઉપરાંત ક્ષત્રિયવને શોભા આપે તેવાં પરાક્રમે પણ તે વંશજોએ દાખવ્યાં છે. તેઓ પૂર્ણ રીતે સમજતા હતા કે દાઃ માંસ વાપરવો અને આહેડાકર્મ કરવું એ કંઈ ક્ષત્રિયત્વ નથી; ખરું ક્ષત્રિયત્વ તો એજ ગણાય કે દેશનું અનેક રીતે સ્વાર્પણથી રક્ષણ કરવું. વ્યાપારથી કંઈ ક્ષત્રિયત્વ જતું રહેતું નથી; જેમકે અંગ્રેજો-અમેરિકનો જામરો વ્યાપાર કરનારા છે અને તે સાથે દેશરક્ષણર્થે ભોગ પણ આપનારા છે.

શાંતિદાસશેઠે જવેરાતના વ્યાપારી તરીકે જખરી ખ્યાત મેળવી છે, તેની સાથે અકબર આદશાહની ભેગમને સહાય કરી જહાંગીર આદશાહના મામાનું બિરુદ મેળવ્યું છે. જહાંગીર આદશાહે ' નગરશેઠ ' ની પદવી પણ આપેલ છે.

૨. ચિંતામણિ મંત્ર-સાગરગચ્છ.

આટલું પ્રસ્તાવમાં કહી હવે જે મંત્રથી પોતાનો મહોદય થયો તેની વાતપર આવીએ. ચિંતામણિ મંત્ર જેના માટે સધાતો હતો, તે આ શાંતિદાસશેઠના નામેરી સુરતના બીજા શાંતિદાસ શેઠ હતા, પરંતુ કર્મયોગ કંઈ

૩

અજળ છે; મનુષ્ય ધારે છે કંઈ, થાય છે કંઈ. જેના કર્મયોગ બળવાન છે તે બીજા માટે નિર્માણ કરી નાંખ્યું હોય તોપણ તે પોતે લઈ જાય છે; તેવી રીતે અમદાવાદના (આપણા ચરિત્રનાયક) શાંતિદાસશેઠ તે મંત્રની સાધનાનું ફળ લઈ ગયા. જ્યારે સુરતના શાંતિદાસશેઠ કે જે શાંતિદાસ મણિયાના નામે પ્રખ્યાત હતા તે કંઈ ન પામ્યા. ચિંતામણિ મંત્રની સ્થાપના પછી આ મંત્રની સાધના સધાવી કોણે? તે રાસમાંથી જો કે સુસ્પષ્ટ થતું નથી; પરંતુ તેમાં નેમસાગર અને સુકિતસાગરનું તે વખતે ચોમાસું હતું એમ જણાવે છે. સામાન્ય કથા પ્રમાણે રાજસાગરસુનિએ તે મંત્રની સાધના કરાવી હતી, અને તેથીજ તેમને છેવટે સુરિપદ અપાવવું અને પોતાનું ઋણ થોડે અંશે પણ સારી રીતે વાળવું એવો નિશ્ચય, શેઠે કરીને પાળ્યો હતો.* તદુપરાંત રાજસાગરસુરિ અને તેની પરંપરા સાગરગચ્છ કરા-

સ્વ. મગનલાલ વખતચંદે સને ૧૮૫૧ (સં. ૧૬૦૮) માં રચેલ અને ગુજરાત વર્નાક્યુલર સોસાયટીએ શિલાલેખમાં પ્રસિદ્ધ કરેલ ‘અમદાવાદનો ઇતિહાસ’ નીચે પ્રમાણે જણાવે છે:—

“ દિલ્લી પ્રગણામાં એક ગામ હશે ત્યાં શાંતિદાસ કરીને એક ગૃહસ્થ રહેતો હતો; એ શાંતિદાસને ત્યાં એક બીજા શાંતિદાસ નામનો ચાકર રહેતો હતો. હવે એ શેઠ એક જોગીશ્વરની સેવા કરતા હતા, ને તેમનું પોષણ કરતાં ઘણા દહાડા થયા. એવામાં એક દહાડો એ જોગીશ્વર તથા શાંતિદાસ વાતો કરે છે એવામાં એવી વાત નીકળી કે ‘શાંતિદાસ ! તમે ક્રીયા દહાડાની મારી સેવા કરો છો, ને મારા ખાધાપીધાની તજવીજ રાખો છો. તેમાં તમને શો ફાયદો છે ? ને તમને તે ખાખત પાંચ સાત હજાર રૂપૈયા ખર્ચ થયા હશે.’ ત્યારે શાંતિદાસ બોલ્યા ‘સાહેબ ! તમારી ચાકરી કરવાનું કામ મળ્યું છે એ શું થોડો ફાયદો છે ? તમારા જેવા ઉત્તમ પુરૂષની સેવા તે કંઈથી મળે ?’ પછી પેલા જોગીશ્વરે મન સાથે વિચાર કર્યો કે ‘એણે આટલા બધા વરસથી ચાકરી કરી છે માટે મારે પણ એના ઉપર ઉપકાર કરવો.’ એણે ધારીને બોલ્યા કે ‘શાંતિદાસ ! હું એક કામ ભળાવું છું તે કરશો ?’ શાંતિદાસ બોલ્યા ‘હા સાહેબ ! તમારી સેવામાં હાજર છું.’ ત્યારે જોગીશ્વર બોલ્યા કે ‘હું તારે વાસ્તે એક જંત્ર કરવાનો છું ને તે જંત્રની સિદ્ધિ કરવાને હું છ મહિના ભોંયરામાં રહીશ, માટે આ જળીઆંથી તારે નિત્ય પાંચશેર દૂધ ને શેર સાકર મને આપવી. આ પ્રમાણે છ મહિના સુધી કરવું.’ શાંતિદાસે કહ્યું કે ‘સાહેબ !’ પછી જોગીશ્વરે એ જંત્ર કરવા માંડ્યો ને શાંતિદાસે નિત્ય પાંચ શેર દૂધ ને શેર સાકર આપવા માંડ્યું. એ પ્રમાણે આખા કરે છે. હવે એક દહાડાને વિષે એ શેઠે વિચાર્યું કે ‘આજ છ મહિના થયા માટે દૂધ સાકર આપવા નહિ’ એમ ધારીને પોતે નાહ્યા ને જળીએથી દૂધ સાકર આપીને પૂછ્યું ‘સાહેબ ! પેલો જંત્ર થયો ?’ ત્યારે જોગીએ જવાબ દીધો કે ‘ના, નથી

૪

વવા-સ્થપાવવા તેમણે પૂર્ણ પ્રયાસ કર્યો હતો. ગ્રાવકોને તે ગચ્છમાં લેવા સોનાના વેદ, વીંટીઓ, પાધડીઓ, શેલાં, વગેરેની છૂટથી પ્રભાવના કરી હતી અને તેથી લાખોને તેમાં લાવ્યા હતા. વળી અમદાવાદ, ખંભાત, પાટણ, સુરત, વડોદરા, ડભોઈ, ભાવનગર, સાણંદ, મેસાણા, રાંદેર વગેરે ઘણે ઠેકાણે સાગરગચ્છના ઉપાશ્રયો અંધાવવા તેમણે મદદ કરી હતી. સુરતના શાંતિદાસશેઠે પણ સાગરગચ્છની ઉન્નતિમાં ભાગ આપ્યો હતો.

૩. બાદશાહની મુલાકાત.

ચિંતામણિ મંત્રની સાધના સુરતમાં સુરતમંડનપાસના દેરાસરમાં થઈ હતી. શ્રી પાર્શ્વનાથની તે મૂર્તિ હાલ ત્યાંજ ગુફામાં (ભોંયરામાં) વિદ્યમાન

થયો. કાલે છ મહિના પૂરા થાય છે, માટે કાલે થશે.' તે દહાડે શેઠ પાછા ગયા. બીજે દહાડે પોતે વિચાર્યું કે 'કાલની પેઠે કહી નહિ થયો હોય માટે હું માણસને દુધ સાકર લેઈને મોકલું. તે આપતો આવશે, ને એ જંત્ર થયો છે કે નથી થયો એની ખબર કહાડતો આવશે' એવું ધારીને શાંતિદાસ શેઠે પોતાના શાંતિદાસ નામના ચાકરને મોકલ્યો. તે ચાકરે જઈને જોગીશ્વરને પૂછ્યું 'સાહેબ એ જંત્ર થયો ?' ત્યારે જોગીશ્વરે પૂછ્યું કે 'કોણ કે ?' ચાકરે જવાબે કે 'એતો હું શાંતિદાસ.' જોગીશ્વરે શાંતિદાસ શેઠ સમજીને એ જંત્ર આપ્યો અને કહ્યું કે 'તું તથા તારી પેઢીમાં કોઈ નાગો છુપ્યા નહિ રહે' ને વળી અંધારે હતું તેથી મોં દીકામાં ન આવ્યું કે એ ચાકર એજખાય. પણ શાંતિદાસના ચાકરે રસ્તામાં આવતાં વિચાર્યું કે મારો શેઠ તાલેવંત થાય તેના કરતાં હુંજ તાલેવંત થાઉંજ નહિ ? એવું ધારીને એ જંત્ર શેઠને ન આપ્યો પણ, પાછો શેઠની ઘોડારમાં જઈને એક ઘોડા ઉપર સામાન નાંખી સ્વાર થઈ પોતે ચાલી નિકળ્યો અને દરમજલ દિલ્લી શહેર આવ્યો.

—પૃ. ૨૭૦-૨૭૨.

નોટ-આવી રીતે આમાં ક્ષિત્રતા પડે છે કે 'સુરતને બદલે દિલ્લી, સાધના કરનાર જૈન મુનિ ને બદલે જોગીશ્વર, ચિંતામણિ મંત્રને બદલે જંત્ર. આતું કારણ આટલું સંભવે છે કે સ્વ. અગનલાલે આ વાત કોઈ રાસ કે ઇતિહાસ પરથી નથી લખી, પરંતુ મતમાં કલ્પના કરીને લખેલ જણાય છે. ઉપરાંત જૈન સાધુનું આ કાર્ય નથી એમ સમજીને ઉપરની માન્યતાને વળન આપ્યું હોય, તેમ સમજાય છે. પરંતુ મૂળ રાસ જે બીના પુરી પાડે છે તે સાચ છે. તેનાં કારણો પૈકી (૧) શાંતિદાસથી સાગરગચ્છની સ્થાપના-ઉન્નતી થઈ છે અને તેનો સંબંધ અસ્ખલીતપણે વાક્યો આવે છે તે (૨) મૂળ રાસકાર અને શાંતિદાસના સમયને ઘણું છટું નથી અર્થાત્ તેમના વંશજ બખતચંદ શેઠના સમકાલીન સમયેજ સને ૧૮૧૪ માં તે રાસ લખાયો છે તે (૩) જે મંદિર (દેરાસર) માં મંત્ર સાધના થઈ છે તેનું નામ રાસમાં છે તે હાલ પણ સુરતમાં હયાત છે.

આ સબળ કારણોથી શેઠ શાંતિદાસના માટે મંત્રસાધના-સુરતમાંજ થયેલી અને જૈન મુનિ (યતી)એ કરેલી તે સ્પષ્ટ સમજાય છે.

૫

છે અને તે અતિ ચમત્કારી છે; અને કહેવા પ્રમાણે તે શ્રી સ્મૃતિ મહારાજે બરાવેલી પ્રતિમા છે.

શ્રી શાંતિદાસ શેઠના સંબંધમાં આ રાસ કહે છે કે:—

“ એમ અનેક ધિહાં વારતા, સાગરગચ્છનો રાજરે ” પરંતુ તે બધી વાત રાસ પૂરી પાડતો નથી, પણ ખીજા ગૃહસ્થો પાસેથી સાંભળેલી તથા કેટલીક ખીનાપરથી ભેગી કરેલી હકીકત નીચે પ્રમાણે છે:—તે રજુ કરવી પ્રાસંગિક જણાય છે.

શાંતિદાસના વખતમાં અમકબર આદશાહ મરણ પામ્યો અને જહાંગીર ગાદીપર બેઠો હતો. શાંતિદાસ શેઠ દ્વિલ્હી ગયા હતા તે વખતે તેની બહુ મોટી ઉમર ન હતી. ત્યાં એક ઝવેરીને ઘેર પોતે ઉતર્યા. આ વખતે એવું બન્યું હતું કે, આદશાહ જહાંગીરે પોતાની સભામાં એવું પૂછ્યું કે, મારી પોતાની કિંમત કરો! સભા દિગ્ધ થઈ ગઈ, અને આદશાહની કિંમત કેવી રીતે કરવી એની ગમ પડી નહિ અને તેથી આ સવાલ પણ વિચિત્ર અને તુરંગી લાગ્યો; હવે કરવું શું? પછી પોતાનાપરથી તેનો ભાર કાઢી નાંખવા કહ્યું કે ‘જહાંપનાહ! આપ કીમતી જવાહીર છો, અને જવાહીરની કિંમત તો ઝવેરીજ કરે, માટે શહેરના ઝવેરીઓને બોલાવો, તે આપની ખરી કિંમત કરશે!’ આદશાહે કહ્યું ‘તે બરાબર છે’. પછી ઝવેરીઓને તેડાવ્યા અને તેઓની પાસે પોતાની કિંમત પૂછી, ઝવેરી પણ સડક થયા, અને શું કહેવું તેની સમજ પડી નહિ. એટલે તેઓએ એક અકવાડીઆની મુદત માગી લીધી. આ દરમ્યાન શાંતિદાસ શેઠ દ્વિલ્હીમાં આવ્યા હતા, તેમણે પોતે જ્યાં ઉતારો લીધો હતો તે ઝવેરીને ખેદાતુર બેઠાં તેનું કારણ પૂછ્યું. ઝવેરીએ જણાવ્યું કે ‘ભાઈ! તું હજુ નાનો છે એટલે તેને ખુલાસો થઈ શકે તેમ નથી.’ ત્યારે શાંતિદાસે આગ્રહ કર્યો એટલે બધી બાબત ઝવેરીએ જણાવી, અને શોક પ્રદર્શિત કર્યો. શાંતિદાસ શેઠે કહ્યું ‘ફિકર ન કરો, તે હું કરી આપીશ. તમારે ક્રોધને કંઈ ન બોલાવું.’ ઝવેરી શેઠે કહ્યું ‘ઠીક!’ પછી બધા ઝવેરી છેલ્લે દહાડે શાંતિદાસને લઈ ગાજતે વાજતે સભામાં ગયા. આદશાહે કહ્યું કે ‘અવધિ પૂરી થઈ છે, માટે શું ખુલાસો કરો છો?’ ઝવેરીઓએ કહ્યું ‘એમાં શું છે? એતો નાનો છોકરો પણ કરી શકે. (શાંતિદાસ સામે આંગળી કરી) પૂછો આ અમારા નાના ઝવેરીને!’ આદશાહે શાંતિદાસ શેઠને પૂછ્યું. તેણે કહ્યું કે ‘જહાંપનાહ! આપની કિંમત સભા સમક્ષ કરું કે ખાનગીમાં?’ આદશાહે કહ્યું ‘એમાં શું હરકત છે? બહોંજ કરો.’ એટલે તુરંતજ શાંતિદાસ શેઠે ઝવેરીનો ઝવેરાત બેખવાનો

૬

કાંટો કાઢ્યો અને એક ત્રાજવામાં એક રતિ મૂકી એટલે ત્રાજનું એક બાજુએ નમી ગયું. સામી બાજુએ એક રતિ મૂકી એટલે બંને પાસાં સરખાં થયાં. વળી એક બાજુએ એક રતિ મૂકી એટલે તે બાજુનું ત્રાજવું નમ્યું. આમ કરી ત્રાજવાને સંકેવી શાંતિદાસ શેડે કહ્યું કે ‘બાદશાહ ! આપનું મૂલ્ય થઈ ચૂક્યું’ ત્યારે બાદશાહે પૂછ્યું ‘શું ?’ ત્યારે ઉત્તર ફરી વળ્યો કે ‘રતિ, માત્ર રતિ !’ જુઓ આ ત્રાજવામાં એક રતિ એક બાજુએ મૂકી તો તે બાજુ નમી તેવીજ રીતે આપ અને બીજા બધા એક જતના મનુષ્ય છે, સર્વને સરખી ઈદ્રિય અને અવયવ છે, છતાં તે બધા આપની રૈયત છે, જ્યારે આપ તેમનાપર રાજ્ય હુકમ ચલાવનાર બાદશાહ છો—એ અંતર ફક્ત આપનામાં રતિ વધારે છે એજ છે, બાકી કંઈ ફેર નથી.—અમારામાં બાદશાહ થવાની રતિ—ભાગ્ય નથી અને આપનામાં છે.’ આ સાંભળી બાદશાહ અજબ થઈ ગયો, અને સારી રીતે તેમની પિછાન—કદર કરી.

આ પછી પણ બાદશાહે શેઠની એક પરીક્ષા કરી, તેણે ચાર ગોળા કર્યા તેમાં એક જવાહીરનો, બીજો સોનાનો, ત્રીજો ત્રાંખાનો અને ચોથો લોહનો, એ ચારને એવી રીતે ઢાંકણથી બનાવ્યા કે ઉપરથી એક સરખાજ લાગે, જ્યારે ભારે (વજનમાં) એક એક બીજાથી ચડે. આ ચારે ગોળા શેઠને બતાવી તેમાં ભારે (મૂલ્યમાં) કોણુ છે ? તે પૂછ્યું. શાંતિદાસ શેઠને ચિંતામણિમંત્રનો પ્રભાવ હતો, તેથી તે સ્મરી તેણે તુરંતજ જે જવાહીરનો ગોળો હતો તે બતાવી આપ્યો, આથી બાદશાહ અત્યંત ખુશ થયો.*

* જ્યારે સ્વ. અગનલાલ બખતચંદ પોતાના અમદાવાદના ઇતિહાસમાં જુદુંજ લખે છે:—

‘એવામાં દિલ્હીમાં એક વાત થઈ છે કે બાદશાહ પાસે એક ઝવેર છે ને તેનું પારખું ને કીંમત કરાવવી છે તેથી દિલ્હીના ઝવેરીને બોલાવીને કહ્યું છે કે ‘આ ઝવેરનું પારખું કરી આપો ને પારખું બરાબર નહિ કરો તો તમારો જીવ લઈશ’ ત્યારે ઝવેરીઓએ વિચાર્યું કે આમાંથી આપણું આવી બન્યું ને હવે બચવા કઠણ જીએ; એવો વિચાર કરીને જવાબ દીધો કે ‘સાહેબ ! અમારા ઝવેરીના મહાજનને માથે એક શેડીઓ છે ને તેને પારખું ધણું સાફ છે માટે તેને તેડીને કાલે આવીશું’ ત્યારે બાદશાહે રજા આપી. પેલા ઝવેરી ઘેર જઈને વિચાર કરવા બેઠા કે હવે શો ઉપાય કરવો ? પછી એણે ધાર્યું કે કોઈકને ગોઠવવો ને કહેવું કે ‘આ અમારા ઝવેરીના મહાજનમાં બધાય કરતાં એને સાફ જ્ઞાન છે !’ પછી એવો માણસ શોધી કહાડવાની તદબીરમાં ફરે છે. એવામાં આ શાંતિદાસ એકઠા થયા. ઝવેરીએ તેમને પૂછ્યું કે ‘તમે કયા ગામના છો ને શો ધંધો કરો છો ?’ ત્યારે શાંતિ-દાસે ગપ મારી કે ‘અમે તો ઝવેરીનો ધંધો કરીએ છીએ ! ઝવેરીઓએ પૂછ્યું કે

૭

૪. રાજ્યમાન.

ચારિત્રનાયક શાંતિદાસ શેઠ રાજ્યકાર્યમાં પણ આગેવાની ભર્યો ભાગ લેતા હતા. મહાન અકબર અને જહાંગીર બાદશાહ પાસે તેમનું સારી રીતે

‘તમને પારખું સાહે છે ? ત્યારે બાદશાહ સાહેબને આપનું કામ છે માટે આવો તો ધણું સાહે’ ત્યારે શાંતિદાસ બોલ્યા કે ‘હા, ચાલો’ ત્યારપછી ઝવેરીઓએ સારાં લુગડાં ને ધરેણાં લાવીને શાંતિદાસને પહેરાવ્યાં તે પહેરીને શાંતિદાસ તે ઝવેરીની સાથે બાદશાહને ત્યાં ગયા અને ઉઘો પગ ધાલીને બેઠા. પછી ઝવેરી બોલ્યા ‘સાહેબ ! તમારે જે ઝવેરનું પારખું કરાવવું હોય તે લાવો આ અમારા મહાજનનો શેઠ કરી આપશે.’ બાદશાહે તે ઝવેર આપ્યું. તે લઈને શાંતિદાસે સારી પેઠે તપાસ્યું; ને કહ્યું કે, ‘સાહેબ ! આ ઝવેરમાં કોરો છે’ ત્યારે બાદશાહે તે ઝવેર લંગાળ્યું ત્યારે તેમાંથી એક કીડા સરખો કડકો નીકળ્યો. ત્યારે બાદશાહ બોલ્યા કે ‘પારખું બરાબર કર્યું.’ તે પછી સોનાનાં કડાં ને પાલખી વગેરેનો સરપાવ આપ્યો. પછી શાંતિદાસ બાદશાહના દરબારમાં આવતા જતા થયા ને બાદશાહના માનીતા થયા ને રહેતાં રહેતાં તેમના જનાનખાતામાં જવા લાગ્યા; ને રાણીઓને બહેન કહીને બોલાવી. ત્યારે રાણીઓએ તેમને ભાઈ કહીને બોલાવ્યા. પછી દહાડે દહાડે હેત વધતું ગયું. રાણીઓએ પોતાના સગા ભાઈ કરતાં શાંતિદાસને આલે (વધારે) ગણવા માંડ્યા. શાંતિદાસ ત્યાં ઘણા દહાડા રહ્યા. પછી રાણીઓને કહ્યું કે ‘એ બહેનો ! હવે હું તો અહીંયાંથી જઈશ’ ત્યારે બહેનોએ કહ્યું કે ‘અહિંયાંથી જવાય નહિ. તમારે તો અહિંયાંજ રહેવું !’ એ પ્રમાણે ઘણું ઘણું કહ્યું પણ શાંતિદાસ તો હઠ લઈ બેઠા કે ‘મારે તો જવું ને જવું’ ત્યારે રાણીઓએ કહ્યું કે ‘હું મારો ભાઈ કહેતાયો, તેથી તને ઠાલો માલો જવા દઈએ એ તો કાંઈ ઠીક નહિ’ મટિ તમે થોડા દહાડા સચુર ખમો ને અમને બાદશાહને કહેવા દો ! પછી તેઓએ બાદશાહને કહ્યું કે ‘અમારા ભાઈ શાંતિદાસ જય છે તેમને કાંઈ વિદાયગીરી આપવી; અને એવી આપવી કે તે વંશપરંપરા ચાલે.’ ત્યારે બાદશાહ બોલ્યો કે ‘કંઈગામ આપો’ શાંતિદાસને ગામ આપવા માંડ્યાં તે લીધાં નહિ ને કહ્યું કે ‘સાહેબ ! અમારે ગામ ના જોઈએ, અમે વાણીઆ ભાઈ !’ બાદશાહ બોલ્યા ‘ત્યારે તે તમારે શું જોઈએ ?’ શાંતિદાસે વિચાર્યું કે ‘અમદાવાદ શહેર જેવું બીજું શહેર કોઈ નથી મટિ એ શહેરની નગર-શેઠાઈ લઈ તો ઠીક, ને વળી આપણા વતનમાં પણ આવીશું’ એવું ધારીને અમદાવાદની નગરશેઠાઈ માંગી. ત્યારે બાદશાહે નગરશેઠાઈ આપી ને વરસે દહાડે રૂપૈયા બાંધી આપી, (વર્ષાસન), તે સિવાય બીજું આપવું હશે તે આપી, વિદાય કીધા. શાંતિદાસ પછી અમદાવાદ આવીને વસ્યા.

—૫. ૨૭૨-૨૭૫.

નોટ—“આપણા વતનમાં” એ શબ્દથી શેઠ દિલ્લીના નહિ પણ અમદાવાદના સિદ્ધ ઠરે છે. બાકી ઝવેરાતની કિંમત કરી કે, ઝવેરાતમાં કોરો છે તે જણાવ્યું તે વાત મૂળ રાસમાંથી સુરુપથ પ્રાપ્ત થતી ન હોવાથી, તે વિષે વધુ જણાવી હશે મૂળ રાસથી વેગળા જેવું યોગ્ય ધારતા નથી.

૯

માન હતું. અકબર આદશાહ પાસેથી તેમણે સિદ્ધાચલ તીર્થાદિના પટ્ટાઓ કરાવી લીધા હતા.

શાંતિદાસ શેઠે ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથનું મ્હોટું ભવ્ય દેરાસર બાવન જિનાલયનું શિખરખંધ દહેરે પુષ્કળ દ્રવ્ય ખરચી અમદાવાદમાં સરસપુરમાં સં. ૧૬૮૪ (ધ. સ. ૧૬૩૮ માં) બાંધ્યું હતું. આ વખતે ચૌરંગજ્યોતી ગુજરાતમાં સુખાગીરી હતી. તેણે ઇ. સ. ૧૬૪૪ માં તે તોડી પાડ્યું અને તેની મસજીદ કરી; આથી આખા ગુજરાતમાં મોટું હિંદુ અને મુસલમાનનું ખંડ થયું હતું. શાંતિદાસ શેઠે શાહજહાંન આદશાહને અરજી કરી, તેથી તે ઉપર હીજરી સન ૧૦૫૮ (એટલે ઇ. સ. ૧૬૪૪) ના જમાઉદીલ આખરની તારીખ ૨૧ મીએ શાહજહાંન આદશાહે ફરી નવું કરાવી આપવા હુકમ કર્યો હતો. આની નકલ આ સાથે ગુજરાતીમાં ઉતારી આપી છે. જુઓ નકલ નં ૧ તેમાં જણાવેલ છે

† “આ બાવન જિનાલયનું શિખરખંધ દહેરે સરસપુર નામના પુરાથી પશ્ચિમે આશરે ખેતરવા એકને છેટે આવેલ છે. આ દહેરા સંખંધી એવું કહેવામાં આવે છે કે નગરશેઠ શાંતિદાસ શેઠે પાંચ સાત લાખ રૂપૈયા ખર્ચાને કરાવ્યું હતું. એ દહેરાને ઘાટ તમામ હઠીસિંઘના દહેરા જેવો છે, પણ તફાવત એટલોજ છે કે હઠીસિંઘનું દહેરે પશ્ચિમાભિમુખનું છે અને આ દહેરે ઉત્તરાભિમુખનું છે. આ દહેરામાં મોટાં મોટાં ભોંયરાં છે. તે ભોંયરામાં પૂર્વે મોટા ચોમુખ હતો. એ દહેરાથી તે અમદાવાદમાં ઝવેરીવાડામાં નગરશેઠની હવેલી સુધી એક ગાહું ન્ય એવી મોટી સુરંગ છે, એવું લોકોના કહેવામાં આવે છે. ને એનું કારણ એવું સંભળાય છે કે મુસલમાનના વારામાં અમદાવાદના મુસલમાન અમલદારે એક દહાડો એ દહેરે વટાળી તેમાં નિમાજ પડવાનું ધાર્યું. તે વાત નગરશેઠને માલૂમ પડી. પણ તે વખતમાં ધર્મને જીલમ થયો હતો તેથી સમજીને નગરશેઠે સળંગ (સુરંગ) બાંધાવી રાખેલ હતી. તે તરત ગાડાં સળંગમાં ઉતારી આ દહેરાના ચોમુખની ચાર પ્રતિમાઓ ગાડામાં બેસારી ઝવેરીવાડામાં લાવ્યા. તેમાંની ત્રણ મૂર્તિઓ જેને આદીશ્વરનું ભોંયરું કહે છે તે ભોંયરામાં બેસારી, ને ચોથી મૂર્તિ ઝવેરીવાડામાં નીશા પોળમાં જગલબના ભોંયરામાં બેસારી તથા મૂળનાથકની મૂર્તિ નાની સામળી ચિંતામણ પાર્શ્વનાથની હતી તે લાવીને ઝવેરીવાડામાં સુરજમલના દહેરામાં પધરાવી. તે મૂર્તિઓ હાલ પણ છે.

પછી તે મુસલમાનોએ દહેરે વટાળ્યું. રંગમંડપ વગેરેના હુમટની માંહેલી તરફ ફરતી હંથા પથરની પુતળીઓ વગેરે સામાન છે તેને છુંદી નાંખી છે, તથા ચુનાથી લીપી લીધી છે. તે સિવાય મુસલમાનોએ ધણીક તોડફોડ કરી છે, છતાં પણ એ દહેરાના ખેડેર ઉપરથી માલુમ પડી આવે છે કે એ દહેરાનું કામ સાફ હતું. હાલ તે દહેરે હવડ (ઉજડ) પડ્યું છે ને એના પથરા વગેરેસામાન નગરશેઠે કહડાવી લઇને બીજા દહેરાના કામમાં વાપર્યા.”

સ્વ. મ. વ. કૃત. અમદાવાદનો ઇતિહાસ પૃ. ૧૪૨-૧૪૩.

૯

કે, ‘તે દહેરામાં જે જે નવું કરાવ્યું હોય અને મહેરાઓ તે પર કરેલ છે તે કઢાવી નાંખવી અને મકાન મજકુર શેઠને હવાલે કરવું...તેમજ પ્રથમના દસ્તુર (રીવાજ) માફક તે મકાન તેમના કબજામાં રહે; અને હરેક રીતે તે પોતાની મરજી પ્રમાણે પોતાના ધર્માનુસાર વાપરી તેમાં પરમેશ્વરનું ભજન કરે, તેમાં કોઈ આદમી ઇજા કરે નહિ, તથા ખીજા ફકીર લોકો તે જગામાં મકાન કરી રહ્યા છે તેમને ત્યાંથી કઢાવી મૂકવા. ખીજા વહોરા લોકો એ દેવલની ઇમારત ઉઠાવી લઈ ગયા છે તો તેમના પાસેથી તે ચીજો લઈ એમને પહેંચાડોને અગર એમને સામાનનો ખર્ચ કર્યો હોય તેની કીમત તેમની પાસેથી લઈ શાંતિદાસને પહેંચાડોને. આ બાબતમાં તમામ તાકીદ જાણીને હુકમ ફેરાવશો.’

આપરથી જણાય છે કે શાંતિદાસને પ્રજા સાથે ધણો ઉદાર અને વિશ્વાસ સંબંધ હતો, તેમજ રાજાઓનો અને ઠેક બાદશાહનો આશ્રય ધણો હતો. જેની પાછળ સમગ્ર પ્રજા છે, અને જે પ્રજાનું કલ્યાણ, રક્ષણ કરવા સર્વદા તન, મન, ધનથી તત્પર રહે છે તેમને પછી રાજ્ય અમલદારો, તેમજ રાજ્યાધીશ, પૂર્ણ માન અવશ્ય આપેજ એમાં કંઈ આશ્ચર્ય નથી. પ્રજાના હિતની સાથે જે રાજ્યનું પણ ભલું ચાહે છે, તે રાજ્ય અને પ્રજા બન્ને તરફથી માન, મરતબો મેળવે છે, અને આવી રીતે બન્નેનું ભલું ચાહનાર જગતમાં કોઈ વિરલાજ હોય છે. કહ્યું છે કે:—

નરપતિહિતકર્તા દ્રેષ્યતાં યાતિ લોકે ।

જનપદહિતકર્તા ત્યજ્યતે પાર્થિવેન ॥

इति महति विरोधे विद्यमाने समाजे ।

नृपतिजनपदानां दुर्लभः कार्यकर्ता ॥

અર્થ:—(એકલા) રાજાનું હિત કરનાર લોકમાં દ્રેષ્ટને પામે છે— નિંદાય છે, (એકલા) લોકોનું હિત કરનાર રાજાથી તજ્ય છે, આવી રીતે એક ખીજામાં આટલો બધો વિરોધ હોવાથી રાજા અને પ્રજા (લોક) બન્નેનું કાર્ય—હિત સાધનાર ખરેખર દુર્લભ છે.

૫. સમકાલીન ઉત્તમ મુનિવરો.

શ્રી શાંતિદાસ શેઠને જૈન ધર્મપર અચલ શ્રદ્ધા હતી. તેઓના સમ-કાલીન—ઉપાધ્યાય શ્રી માનવિજયજી, યશોવિજય, જ્ઞાનવિમલસૂરિ, વિજય-સેનસૂરિ, વિજયસિંહસૂરિ, શ્રી ધર્મસાગર ઉપાધ્યાય. વિજયસેનસૂરિ, વિજય-

૧૦

દેવસૂરિ, વિનયતિલકસૂરિ, વિનયાનંદસૂરિ, રાજસાગરસૂરિ વગેરે હતા જેઓનાં વ્યાખ્યાનોનો તેઓ પ્રેમપૂર્વક લાભ લેતા હતા. શ્રી માનવિનય ઉપાધ્યાયે પોતાનો અપૂર્વ ગ્રંથ નામે ‘ધર્મસંગ્રહ’ શ્રી શાંતિદાસ શેઠના આગ્રહથી કરેલ છે એવું તેની પ્રશસ્તિપરથી જણાય છે.

૬. વંશજ્ઞો.

શ્રી શાંતિદાસશેઠનો વંશ કલ્પવૃક્ષસમ વધી પુલી-ફાળી અસારના સમયમાં પણ સારી સ્થિતિએ હરતી ધરાવે છે. શાંતિદાસશેઠની એટલી બધી પ્રસિદ્ધિ અને મહત્તા હતી કે તેમને લખતે તેમના વંશજ્ઞને અનેક સનંદ, માનમરતબા, રાન્યાદર, પ્રજા તરફથી શેઠાઈ-ધન્યવાદ મળેલ છે, અને તેના વંશજ્ઞોમાં મુખ્ય પણે જે હોય તેને હજુ પણ અમદાવાદમાં ‘નગરશેઠ’ તરીકેનું બિરૂદ આપવામાં આવે છે. શાંતિદાસશેઠમાં રહેલ વિવેક, વિનય, દુરંદેશી, પ્રજારક્ષણ, પરાપકાર, ધર્મવૃત્તિ વગેરે સદૃશ્યો તેમના વંશજ્ઞોમાં ઉત્તરોત્તર ચાલ્યાં આવ્યાં છે.

લક્ષ્મીચંદ શેઠ.

શાંતિદાસશેઠના પાંચ પુત્ર હતા, તે પૈકી લક્ષ્મીચંદશેઠે યુજરાતના તે વખતના સુખા શાહજાદા મુરાદખાને રૂ. ૫૫૦૦૦૦ સાડાપાંચલાખ ધીર્યાં હતા; શાહજાદાં બાદશાહ મરણુતોલ મોદો હતો અને તેના ચાર પુત્રો દારા, સુબ, મુરાદ અને ઐયારંગજેખ (એ ચારે બાઈ બાઈઓ) વચ્ચે ગાદી માટે લડાઈ થઈ. મુરાદને શહેનશાહ થવાની ધારણા હતી અને તેથી લશ્કર ભેજું કરતો હતો. આ માટે ઉપલા રૂપિયા તેણે લીધા હતા. તેણે લશ્કર ભેજું કરી ઐયારંગજેખને મળી દીલ્લી જઈ લડાઈ કરી હતી. આ વખતે, યુજરાતનો પ્રખ્યાત હુટારો કાનજીકોળી ધણી હુટ ચલાવતો હતો. ધસ્તીસન ૧૬૫૭ માં મુરાદખાને લક્ષ્મીચંદશેઠ પાસેથી સાડાપાંચલાખ, શાંતિદાસ શેઠના બાગીચા રહીદાસ (કે જે મંગળ રહીદાસ કહેવાય છે તે) પાસેથી રૂ. ૪૦૦૦૦ ચાલીશહજાર તથા સાનમલ તથા ખીબ પાસેથી ૮૮૦૦૦ અઠાસીહજાર લીધા હતા અને આજ મદદથી મોટું લશ્કર ઉભું કરી ઐયારંગજેખ સાથે દીલ્લી ગયો હતો. ઇ. સ. ૧૬૫૮ માં મુરાદે જયવંતસિંહ સામે ઉજ્જૈન આગળ લડાઈ કરી ઉજ્જૈન લીધું, અને તે ઉજ્જૈન મુકામથીજ મુરાદે હુકમ લખ્યો કે, લક્ષ્મીચંદને દોઢલાખ સુરતની ઉપજમાંથી, એક લાખ ખંભાતની ઉપજમાંથી, પચાસહજાર ભરૂચની આમદાનીમાંથી, પીસ્તાલીસહજાર વીરમગામની અને ત્રીશહજાર મીઠાની ઉપજમાંથી વગેરે કુલ મળી સાડાપાંચ લાખ

૧૧

રૂપેયા તરત આપી દેજો. તેજ સાલમાં મુરાદ તેના ભાઈ ઐરંગઝેબના દગાથી ફસાયો અને મથુરામાં કેદ થયો. (આ મુરાદ ગુજરાતની સુબાગીરી ઉપર ઈ. સ. ૧૬૫૪ માં નીમાયો હતો.)

લક્ષ્મીચંદ શેઠનો વ્યાપાર ધણા બહોળા પ્રમાણમાં પથરાયો હતો, અને તેથી ધણા પૈસા જુદા જુદા વેપારી તથા ગુમાસ્તા વર્ગ પાસે શેઠના લેણા નીકળતા હતા, અને તે દેવાદારો નાણાં આપતા નહતા અને માટે શેઠ ખુદ બાદશાહ ઐરંગઝેબનો લેખિત હુકમ લીધો હતો, તેમાં જણાવેલું હતું કે:— “પાદશાહી હુકમ ફરમાવવામાં આવે છે કે એ લક્ષ્મીચંદ શેઠનું જે લોકો પાસે લેણું હોય તે તે લેણાની સચાઈ સાખીત થવાથી તેને તેનો હિસાબ સાખીત કરવામાં જે મદદ અને કોશીશ કરવી જોઈએ તે કરવી, એટલા માટે કે દેણદારો તેનું દેણું હુણાવે નહિ.” આ ઉપરથી શાંતિદાસ શેઠના કુટુંબનો ખુદ પાદશાહ સાથે કેટલો બધો મરતબો—માન હશે તે સ્પષ્ટ પ્રતીત થશે, જુઓ નક્કલ નં. ૨.

ખુશાલચંદ શેઠ.

લક્ષ્મીચંદ શેઠના પુત્ર ખુશાલચંદ શેઠ થયા. તેમણે પણ અદ્ભુત પરાક્રમ કરી જૈન કોમના સ્તંભ તરીકે જૈન કોમને ગર્વથી આનંદિત થવાનું કારણ આપ્યું છે. સને ૧૭૨૦ માં ગુજરાતના સુબા અમલતસિંહ તરફથી અનુપસિંહ બંડારી કામ કરતો હતો, તે અનુપસિંહ ધણા જીલમી હતો અને તેણે પાંજરાપોળવાળા એસવાળ *કપૂરશાહ બજાશાહી કે જે મોટા વેપારી શ્રીમંત હતો તેનું હીચકારાપણે ખૂન કરાવ્યું, ત્યાર પછી નિઝામુ-ઉલ્લુકે પોતાના કાકા હમીદખાનને સરસુબો ઠરાવી પોતે દીલ્લી ગયો. પછી તેમને તથા બાદશાહ વચ્ચે વિરોધ થયો તે ૧૭૨૪ માં શિરખુલ્લંખાનને સુબો ઠરાવ્યો. એ સુબાએ પોતાની વતી મુજદીખાનને મોકલ્યો. તેણે આવી હમીદખાન પાસેથી અમદાવાદ લેઈ લીધું ને હમીદખાન શહેર છોડી જતો રહ્યો. તે લોકોને પુછતો ગયો કે ગુજરાત ફરી ક્યારે દેખીશું ? પછી દાહોદ બધ મરાઠી શાહુરાજના સરદાર કંથાજીને મળી બંદોબસ્ત કર્યો કે, કંથાજીએ

* આ એક અમદાવાદના જૈન એસવાળ શ્રીમંત હતા. તે ધણા શરવીર અને તેજસ્વી હતા, તેના સંબંધમાં એક રાસડો અમદાવાદમાં ગવાતો હતો તેની પ્રથમ બે કડી આ પ્રમાણે છે:—“હાર્યો હાર્યો મદનભોપાળ, જ્યો જ્યો કપૂરશા એસવાલ” આ શિવાય બાકી પ્રાપ્ત થતું નથી. આમાં મદનભોપાલ પૈશ્વા મરાઠાનો સુબો હતો એમ કહેવામાં આવે છે. આ બે કડીથી લઘઈ થઈ હોય એવું દેખાય છે.

૧૨

હમીદખાનની કુમકે ચઢતું, તેને પેટે (બદલે) હમીદખાને ગુજરાતની ચોથ આપવી. તે બંને અમદાવાદ તરફ આવ્યા. આ વખતે સુળતખાં ઇંડર હતો, તેણે અમદાવાદ આવી હમીદખાંન સાથે લડાઈ કરી. તેમાં સુળતખાં મરાયો. ત્યાર પછી તેનું વેર લેવા તેનો ભાઈ શહેર બહાર આવ્યો અને બહાદુરીથી લડ્યો. અંતે ત્યાંથી નાસી અમદાવાદમાં કારંજમાં આવી બારે દરવાજા બંધ કરાવ્યા. પણ ખુશાલશા શેઠે હમીદખાનને યુક્તિપ્રયુક્તિથી શહેરમાં દાખલ કરાવ્યો. (અમદાવાદનો પ્રાચીન ઇતિહાસ ગુજરાતી પંચ દિવાળી અંક સં. ૧૯૬૬) આ વખતે ઈ. સ. ૧૭૨૫ માં મરેઠાઓએ શહેરને ખુશાલચંદ લખમીચંદ નગરશેઠના વચમાં પડવાથી હુટેલું નહિ અને તે શેઠે પોતાના પદરની ધણીજ દોલત આપી તેમને પાછા કાઢેલા, આ ઉપરથી તમામ શહેરના લોકો એકત્ર થઈ વંશપરંપરાનો હક કરી આપ્યો કે જેટલો માલ શહેરના કાંટા ઉપર છપાય તે ઉપર સેંકડે પા રૂપીઓ તેઓ લે, આ હક હાલમાં પણ કંપની સરકારે ઇ. સ. ૧૮૨૦ ના જુલાઈની તારીખ ૨૫ મીએ રૂ. ૨૧૩૩ નો નક્કી આંકડો કર્યો છે તે મુજબ વંશપરંપરા ચાલ્યું આવે છે. ઈ. સ. ૧૮૬૦ ના અરસામાં આ રકમ આપવાનું અમદાવાદના કલેક્ટરે બંધ કરવાનો ઠરાવ કર્યો તે ઉપરથી તે વખતના વડા રાવબહાદુર ઓનરેબલ શેઠ ત્રિભાભાઈ હીમાભાઈ વિભાવતસરકાર સુધી લડ્યા. તેથી વિભાવતની સરકારે ૨૩ નંબરનો-સને ૧૮૬૧ ના મે માસની ૩૧ મી તારીખે ઠરાવ કર્યો કે, વંશપરંપરા ખુશાલચંદ લખમીચંદના પુરૂષવંશમાં પુરૂષ વારસને ચલાવવાના પેઢીનામા નંબર ૧૯૩ મુજબ (જે પેઢીનામા માટે જુઓ આ સાથે આપેલ લંકાવૃક્ષ) આપે જવા. આ બાબતની બાદશાહને અરજ ખુશાલચંદ શેઠના પુત્ર શેઠ નયુશાએ કરેલી છે તેમાં જણાવેલ છે કે “અમે શેઠ અસલના વતનદાર બાદશાહની ચાકરી કરતા આવ્યા છીએ અને (હીજરી) સને ૧૧૩૭ ના વરસમાં હમીદખાનના માનમાં મરાઠાઓની ફોજો આવી અને તેણે શહેરના આસપાસ મોરચાં દીધાં અને શહેર લઈને રૈયત હુટવી એવી ધાસ્તી નાંખી, તે ઉપરથી ઉઘમ-વેપાર સર્વે શહેરમાં બંધ થયાં, આ રીતે શહેરમાંથી કોઇ બહાર જઈ ન શકે એવું થવાથી શહેરના શાહુકાર વગેરે લોક ધણીજ હેરાન થયા હતા, તે ઉપરથી અમારા તીર્થેષ ખુશાલચંદ એમણે મહેનત તથા ધીરજથી મરેઠા સરદારને મળીને સરકારમાં ગાંઠના પૈસા ખર્ચ કરીને મરેઠાઓની ફોજોનાં મોરચાં ઉઠાવવાથી શહેરમાં ઉઘમ વેપાર સારો ચાલવા લાગ્યો. તે માટે શહેરના શાહુકાર વગેરે લોક ધણી ખુશી થયા કે ખુશાલચંદશેઠ પોતાની ગાંઠના પૈસા ખર્ચ કરીને શહેરના વાસ્તે ધણી ખ.

૧૩

રાય (હિરાન) થયા; એમનાવડે આપણાં છોકરાં તથા માણસ તથા માલ-મિલ્કત જીણુશબાવ સર્વે રહ્યું; આવડો અહેશાન સર્વના ઉપર તેમણે કર્યો, તો એમને આપણે શું આપવું? એવો વિચાર કીશોરદાસ રણછોડદાસ, અપમલદાસ વલભદાસ, મહમદ અબ્દુલ તથા અયુબકર શાહભાઈ, એ ચાર માતબર શાહુકાર અને ખીજ સર્વે શાહુકાર અને ઉઘમી-સમસ્ત વેપારી લોક વગેરે મળી કર્યો, અને પોતાની ખુશરખવંદીથી મહાલકોટ પારની છાપો તથા કોટમનીઆર શહેર મજકુર અહીં આમ દફતરી થઈને માલની કિંમત સરકારના હાંસલમાં ઠરાવ થાય તે ઉપર સરકારની જમાઈદી સીવાય રૈયતની નીસળતે દરસેંકડે ચાર આના પ્રમાણે અમારાં આપને પુત્ર-પુત્રાદિ વંશપરંપરા કરી આપીશું-અમારું રાજનામું (રાજખુશીથી કરી આપેલ ખત) કરી આપ્યું છે...” આ અરજીપર બાદશાહનો તે મહાજન ઠરાવ બહાલ રાખી હુકમ થયેલ છે. વાંચો તેની આખી નકલ ગુજરાતીમાં આ સાથે આપી છે તે માટે જુઓ નકલ નં. ૩ અને જે મહાજને ઠરાવ કરી આપ્યો છે તેની નકલ માટે જુઓ નકલ નં. ૪.

આ નગરશેઠ ઇ. સ. ૧૭૧૮ માં શહેરનાં તમામ મહાજનોના ચુકાદા કરતા તથા તમામ મહાજને તેમને પોતપોતાના મહાજનના વડા તરીકે ગણેલા છે. અને તે વખતે તે શહેરના મોટામાં મોટા વેપારી હતા. ગુજરાતના હીરા ખુશાલચંદ શેઠ તથા આસફઝા નિઝામ ઉલ્મુલ્ક ઇ. સ. ૧૭૪૮ માં મરણ પામ્યા.

અમદાવાદનું આ કુટુંબ નગરશેઠ તરીકે પ્રસિદ્ધ થયું છે. ગુજરાતની સર્વ રૈયત કુટુંબમાં તે વડું છે. તે કુટુંબ લોક હિતાર્થે બુદ્ધિ અને ધનને વાપરી, વિશેષે જૈન ધર્મની પુષ્ટી કરી, એથી નામાંકિત થયેલું છે; અને દિલ્હીના બાદશાહોએ તથા મરેઠાઓએ તથા કંપની સરકારે તથા તમામ વહેપારી મહાજને તેમને ‘નગરશેઠ’ ખીરદ આપી ધણું માન રાખ્યું છે. તે કુટુંબનો વડો જૈન ધર્મની તમામ નાતોનો વડો છે. તમામ શહેરના મુખી દાખલ દુઃખની વેળાએ તેને સૌ આગળ કરે છે, જેમકે રાજ તરફના જીલમ, વરસાદની રેલ આવતી હોય તો તે શહેરના કોટની પ્રદક્ષિણા, દુધની ધારા કરતાં તમામ રૈયતની સાથે ફરે છે.

ગાયકવાડે (ગોવિંદરાવ ગાયકવાડ, માનાજીરાવ ગાયકવાડ, સયાજીરાવ ગાયકવાડ અને આનંદરાવ ગાયકવાડની એમ દરેકની જુદી જુદી મહોર સાથે) આ કુટુંબને (વખતચંદ શેઠ-ખુશાલચંદ શેઠના પુત્રને) આબદાગીરી (છત્ર), મશાલ, તથા પાલખી આપી છે અને તેની સનંદ આપતાં તેમાં આબદાગીરી તથા મશાલ માટે બે આશામીઓને રૂ. ૮) નો પગાર તેમજ પાલખીના

૧૪

દરવર્ષના રૂ. ૧૦૦૦) એક હજાર રોકડા આપવાનો હક્ક કરી આપ્યો છે. જુઓ આ સાથે આપેલ તે સર્નદની નકલો નકલ નં. ૫-૬-૭-૮-૯-૧૦.

કંપની સરકારે સને ૧૮૨૭ માં મુંબાઈની સદર અદાલતે નગરશેઠને જીલ્લાની કોર્ટમાં ખુરશીનો હક્ક કરી આપ્યો છે.

વખતચંદ શેઠ.

ખુશાલચંદ શેઠના પુત્ર શ્રેષ્ઠીવર્ચ શ્રી વખતચંદનો ઇતિહાસ શાંતિદાસ શેઠના રાસમાંથી નીકળી આવે છે, પણ તેને લગતી રાજકીય અને મહત્વની હકીકત નીકળતી નથી તો તે આપણે અહીં જોઈએ:—

“ ગાયકવાડ અને પેશ્વાએ અમદાવાદનું રાજ્ય ૬૩ વર્ષ સુધી ચલાવ્યું એટલામાં ૧૮૭૪ ના શિયાળામાં અંગ્રેજ સરકારનાં પગલાં અમદાવાદમાં થયાં. આ અરસામાં પેશ્વા તથા ગાયકવાડ તરફથી ઘણા સુખા સરસુખા થોડા થોડા વખતને આંતરે આવતા ગયા. રાજ્યનો અંત કર્નલ ગોર્ડન સાહેબે છેવટ લડાઈ કરી લીધામાં આવ્યો. તેનું કારણ એ હતું કે પેશ્વાની ગાદી બાબત અંદર અંદર લડાઈઓ ચાલતી હતી. તેમાં રાધોબાની તરફ થઈને અંગ્રેજ સરકારે જનરલ ગોર્ડનને મોકલ્યો. તેણે પ્રથમ સુરત આવી મુકામ કર્યો. તેવામાં અંગ્રેજ સરકારે ગાયકવાડ જોડે સલાહ કરવા હુકમ મોકલ્યો. તેથી તા. ૨૬ મી જાન્યુઆરી સને ૧૭૮૦ ના રોજ સલાહ છીધી. તેમાં ગાયકવાડે તાપી નદીનો દક્ષિણનો મુલક અઠ્ઠાવીસી સુરતનો ભાગ તથા ૩૦૦૦ ઘોડાની ખોરાકી આપવી કબૂલ કરી. તેને બદલે અંગ્રેજ સરકારે ડબોઈ તથા અમદાવાદમાં પેશ્વાના સુખા હતા તેમને કાઢી ગાયકવાડને લેઈ આપ્યાં. આ સંધિથી ગોર્ડનને અમદાવાદ આવવાનું થયું. ૧૭૮૦ ના ફેબ્રુઆરી માસની તા. ૧૦ મી એટલે સંવત ૧૮૩૬ ના મહા શુદ્ધિ ૬ ને રોજ રહામી બાજુના ટેકરા ઉપર જનરલ ગોર્ડને પોતાની ફોજ સહિત આવી પડાવ નાંખ્યો. તે વખત પેશ્વાના સુખા બાપુજી પંડિત હતા. તેમણે દરવાજા બંધ કરાવ્યા ને માણિક ખુરજપર તોપો ચલાવી. એટલે ગોર્ડને પેસવા માટે ખાનગના (ખાન પુર) દરવાજા આગળ તોપો ચલાવી. બાપુજી પંડિત પાસે પણ ફોજ ધણી હતી, તેથી ૬૦૦૦ આરમ ને ૨૦૦૦ સ્વાર શિવાય પણ બીજી લશ્કર ફાલતું હતું. છતાં અંગ્રેજ લોકોએ બળ ચલાવી મહા શુદ્ધિ ૮ ના રોજ એટલે તા. ૧૨ મી ફેબ્રુઆરીએ બપોરના વખતથી તોપોનો માર મારવા માંડ્યો. તેરમીની રાત પડતાં ઘણાં છીંડાં પડ્યાં. સર સુખાએ પણ ઘણી બહાદુરીથી માર ચલાવી બચાવ કર્યો, છતાં મહા શુદ્ધિ ૧૧ ની સવારમાં કર્નલ

૧૫

હાઈલી મરણીઓ થઈ ઉંચા સીપાઈની ફોજ લઈ શહેરમાં પેઠો અને અમદાવાદ લીધું. તે વખત આપુજી પંડિત ખાનપુર દરવાજો થઈ નાસી ગયો. ગોર્ડને અમદાવાદમાં પેસી ત્રણ દહાડા સુધી શહેર લૂંટવા હુકમ કીધો. તે વખત શહેરમાં નગર શેઠ 'ખુશાલચંદ' (ખરી રીતે વખતચંદ 'ખુશાલચંદ') હતા. તેઓ તથા શહેર કાજ શૈખ મહમદસાહે તથા આદશાહી દીવાન મીઆં મીરજી અમુ, એ ત્રણે, સાહેબને જઈ કરગરી પડ્યા. તેપરથી સાહેબે તેમની તરફ જોઈ લૂંટ બંધ કરાવી. ઉપરના ત્રણે જણાના વંશ સાથે હાલ પણ કુટુંબો હયાત છે. ચઢતી પડતીના ક્રમ ગર્વ આવી જતા પણ અત્યારે સારી સ્થિતિની ગણતરીમાં પણ ચાલુ છે. ”—અમદાવાદનો પ્રાચીન ઇતિહાસ ' શુન્નરાતી પંચ ' દીવાલી અંક ૧૯૬૬.

આ રીતે વખતચંદ નગર શેઠ અમદાવાદને લૂંટતાં બચાવ્યું અને તે ઉપર સ્વ. મગનલાલ વખતચંદે એક રાસડો જોડ્યો છે. જુઓ ' સાડીના સાહિત્યનું દિગ્દર્શન '-૫. ૩૯-૪૦ તેમાં જણાવેલ છે કે તેમણે.....જનરલ ગોર્ડ (ઉપર જનરલ ગોર્ડન કહેલ છે) અમદાવાદ લીધું તેના વર્ણનનો રાસડો જોડ્યો છે. એમાં અમદાવાદ શી રીતે પડ્યું, ક્યાં ક્યાં ઝપાઝપી થઈ, અને નગરશેઠ વખતચંદ વગેરેએ શહેરને લૂંટાઈને પાયમાલ થતાં શી રીતે બચાવ્યું વગેરે વર્ણન વર્ણવ્યું છે. ”*

* સ્વ. મગનલાલ વખતચંદે કૃત અમદાવાદના ઇતિહાસમાં આ પ્રમાણે બીના આપી છે. “ આ સમે પેશ્વાઈ ગાદી બાબત લડાઈઓ ચાલતી હતી, તેથી રાષ્ટ્ર-બાની તરફ થઈ અંગ્રેજ સરકારના હુકમથી જનરલ ગોર્ડ (લોકો ગોર્ડ સાહેબ કહે છે ને તેમનો રાસડો જોડેલો છે) સાહેબ શુન્નરાત તરફ આવ્યો હતો ને સુરતમાં મુકામ કીધું હતું. એવામાં મુબાઈ સરકારથી ગાયકવાડ સરકાર સાથે સલાહ કરવાનો હુકમ આવ્યો તેથી તારીખ ૨૬ મી જાન્યુઆરી સને ૧૮૮૦ના રોજ સલાહ કીધી તેમાં ગાયકવાડે તાપી નદીની દક્ષિણેના મુલક અડાવીસી સુરતમાંનો ભાગ તથા ૩૦૦૦ ઘોડાની ખોરાકી આપવી કબૂલ કરી તેને બદલે અંગ્રેજ સરકારે ઉભોઈ તથા અમદાવાદમાં પેશ્વાઈ સુખા હતા તેમને કહાડીને ગાયકવાડને તાબે લઈ આપવું. એવી સલાહ ઉપરથી ગોર્ડને અમદાવાદ આવવું થયું.

સને ૧૭૮૦ ના ફેબ્રુઆરી મહિનાની તારીખ ૧૦મી તથા સંવત્ ૧૮૩૬ ના મહા સુદ ૬ને રોજ શાહ બીખનના ટેકરા ઉપર જનરલ ગોર્ડ સાહેબે પોતાની ફોજ સહિત આવીને પડાવ કર્યો. તે ઉપરથી અમદાવાદના સરસુખા પેશ્વાની તરફથી આપજી પંડિત હતા તેમણે દરવાજા બંધ કર્યા ને માણેક પુરજ ઉપર તોપો ચલાવી. તે ઉપરથી જનરલ ગોર્ડે છોડું પાડીને શહેરમાં પેસવા ખાંનજહાંન દરવાજા આગળના કોટ ઉપર તોપો મારવા માંડી. આપજી પંડિત પાસે ફોજ ઘણી હતી તેમાં ૬૦૦૦ આરબ અને ૨૦૦૦ સ્વાર, તે સિવાય બીજું પાયદળ હતું.

૧૬

વખતચંદ નગરશેઠના ૭ પુત્ર પૈકી પુત્ર હેમાભાઈ નગરશેઠ થયા, અને બીજા પુત્ર મોતિચંદ થયા. મોતિચંદના પુત્ર કુતેહભાઈ (કે જેનું લગ્ન સં. ૧૮૬૧ ના ફાગણ શુદ્ધ ૨ ને દિને થયું હતું.), કુતેહભાઈના બચુભાઈ,

મહા સુદ ૮ ને રોજ એટલે ૧૨ મી ફેબ્રુઆરીએ બપોરના વખતથી અંગ્રેજ લોકોએ તોપોનો માર મારવા માંડ્યો, ને મહા સુદ ૧૦ની રાત પડતાં ઘણાંક છીંડાં પાડયાં. સરસુબાએ ઘણો માર માર્યો ને ટકર સારી રીતે લીધી, પણ મહા સુદ ૧૧ના પરાંડમાં કર્નલ હાઈલી મરણીઆ થઈ એનેડીઅર (એટલે જ્યાં) સીપાઈની પલટણ લઈને શહેરમાં પેઠા ને અમદાવાદ લીધું. તે વેળાએ આપણ પડિત ખાંડપુર દરવાજે થઈને નાશી ગયા. (આ લડાઈમાં અંગ્રેજના ૧૨૦ માણસ મરાયાં, તેમાં ૧૪ ટો- પીવાળા મુઆ; અને સરસુબાનાં ૧૦૦૦ હજાર ઝાઝાં માણસ રણમાં પડ્યાં)

જનરલ ગાડડે અમદાવાદમાં પેઠા પછી ત્રણ દહાડા સુધી શહેર છુટવાનો હુકમ કર્યો ત્યારે નગરશેઠ નથુશા ખુશાલચંદ, કાજ શેખમહમદ સાહે, ને પા- દ્યાહી દીવાન મીઆં મીરઝા અમુ એ ત્રણે જણ ગાડડે પાસે આબ્યા ને વિનતિ કરી કે ‘શહેર છુટવાનો હુકમ કર્યો છે પણ તેવું કરવું નહિ.’ ત્યારે જનરલ કાંઈ ગુસ્સે થયો હતો તેથી એવું કહ્યું કે “જો તમારા મનમાં એમ હતું તો તમારે પહેલાંથી પાંસરા ચાલવું હતું ને અમને શરણે થવું હતું.” ત્યારે નથુશાએ જવાબ દીધો કે ‘જો અમલદારે આજદિન સુધી અમારું રક્ષણ કર્યું તેના અમે નિમકહરામ કેમ થઈએ? ને હવે તમે એ સુબાને જાણ્યા ને તમારો અમલ થયો ત્યારે અમે તથા સર્વ રૈયત તમારે શરણે આબ્યા.’ આવો મધુર અને વ્યાજબી જવાબ સાંભળીને જનરલ ઠંડો પડ્યો ને નીચે પ્રમાણે બહેરનામું કર્યું કે—

“નગરશેઠ નથુશા (વખતચંદશેઠના ભાઈ) વિગેરે અમદાવાદની રૈયતને માલમ થાય જે હાલ તમારે તમારા ઘરમાં રહેવું ને કાંઈ તોફાન કરવું નહિ. તમારા હૈયામાં કશીએ વાતની ફીકર રાખવી નહિ; પણ તમે જે ધંધો કરતા હો તે ધંધેસર લાગવું કે તેથી તમને કોઈ કાંઈ-એ બાબતમાં હેરાન કરશે નહિ, માટે આ હુકમ પ્રમાણે ચાલવું—તારીખ ૫ સફર હીજરી ૧૧૯૪.” (આને મળતી તારીખ, સંવત ૧૮૩૬ના મહા સુદ ૧૩ ને સને ૧૭૮૦ના ફેબ્રુઆરી મહિનાની તારીખ ૧૭ મી.)

એ પ્રમાણે અમદાવાદ લઈને બાર દહાડા રહીને આગલા કોલકાર પ્રમાણે કુતેસંગ ગાયકવાડને સોંપ્યું. તેઓની તરફથી તેમના સુબા અમદાવાદમાં સહાશિવ ગણેશ હતા તેઓએ કબજે લીધો, પણ એ જનરલ ગાડડે પોતાની કાંઈક ફાજ ભદ્રમાં મૂકતો ગયો. આટલું કરવાની મતલબ એ હતી કે અમદાવાદ શહેરમાં તથા તેના જીલ્લામાં જે શ્વાનો તથા ગાયકવાડનો ભાગ હતો પણ જે શ્વા ગાયકવાડને હરકત કરતો હતો તેથી અંગ્રેજ લોકોએ અમદાવાદ લઈ ગાયકવાડને સોંપ્યું કે હવે જે-શ્વાની તરફથી અહીંયાં કોઈ નથી, માટે હવે આ દેશની ઉપજ લેતાં તથા કામકાજ ચલાવતાં કોઈ તમને હરકત કરનાર નથી, પણ જે શ્વાના હિરસાના રૂપે આ તેમને પહોંચાડવા.”

પૃ. ૮૪-૮૮

૧૭

મગુભાષના ફલપતભાષ થયા કે જેના નામની-ફલપતભાષ મગુભાષની પેઢી અત્યારે જગરી આવે છે. ફલપતભાષના ત્રણ પુત્ર થયા. (૧) દ્વાલભાષ (૨) મણિભાષ; અને (૩) જગાભાષ. આમાં દ્વાલભાષ શેઠને અંગ્રેજ સરકાર તરફથી 'સરદાર' નો ખિતાબ આપવામાં આવ્યો હતો. તેમનો જન્મ સં. ૧૯૧૯ માં થયો હતો. તેઓ આણંદજી કલ્યાણજીની આપણી મહાન પેઢીના પ્રમુખ હતા. જૈન ધર્માચાર કોન્ફરન્સના જનરલ સેક્રેટરી હતા, અને તેમણે આજ વર્ષમાં (સં. ૧૯૬૮) દેહ ત્યાગ કરેલ છે અને તેથી જૈન કોમને એક સ્તંભ અને આધારની ન પૂરી શકાય તેવી ખોટ પડી છે. તેમના આત્માને શાંતિ મળે. હવે આપણે હિમાભાષ નગરશેઠ કે જેમને ધણી રાજઝોન સાથે સંબંધ હતો તેમના જીવનચરિત્રની કિંચિત રૂપરેખા જોઈએ.

નગરશેઠ હિમાભાષ.

આમનો જન્મ સંવત ૧૮૪૦ ના વૈશાખ માસમાં થયો હતો. તેમના વિદ્યાભ્યાસની હકીકત મળી શકતી નથી, પરંતુ મહેતાજીની પાઠન શૈલી પ્રમાણે તેમણે ટુંક સુદતમાં અભ્યાસ કર્યો હશે એમ સમજાય છે. પોતાના મહાન પ્રભાવક પિતાશ્રી વખતચંદ શેઠ સં. ૧૮૭૦ ફાગણ વદ ૪ ને દિવસે સદગત થયા, તેમની પાછળ હિમાભાષ શેઠ સં. ૧૮૭૦ વૈશાખ શુદ્ધ ૯ ને દિને રાજનગર અને વડોદરા બંને શહેરમાં આખા શહેરના મનુષ્યોને એકજ દિવસે ઘેર આદિની નવકારશી-નાત જમાડી હતી.

ધર્મ શ્રદ્ધાજી હોઈ હમેશાં ધર્મ પુસ્તકતું પઠન પાઠન કરતા હતા, અને પ્રતિદિન પ્રભુ પૂજા કરવાનું ચૂકતા નહિ. પોતે ઘેર દેરાસર કર્યું હતું અને તેમાં રતનમય પ્રતિમા રાખી હતી. આ પ્રતિમા હજી શેઠ મણિભાષ ગ્રેમાભાઈને ત્યાં (વડામાં) છે. અમદાવાદના ડેહેલાના ઉપાશ્રયે વ્યાખ્યાન સાંભળવા આવતા, અને ધર્મચર્ચા કરીને પંડિતોની પરીક્ષા પણ કરી શકતા હતા. આ વખતે પંડિત પદ્મવિજયજીના શિષ્ય પંડિત રૂપવિજયજી હતા, તેમને અને ક્રિયોદ્ધારક શ્રી નેમસાગરજી વચ્ચે આચાર્ય પાલખીમાં ન બેસે વગેરે આખતપર વાદ્યચર્ચા ચાલી હતી. આ વખતે શેઠ સમાધાનીનો તત્કાલે માર્ગ લઈને બંનેને સુદત વીતાવી શાંત કર્યા હતા. પોતાના ભાઈ શેઠ સુરજભાઈ, તથા રૂકમીણી શેઠાણી શ્રી નેમસાગરજી મહારાજના રાગી હતા.

પોતાનો વ્યાપાર પિતાશ્રીના વખતથી દેશદેશાવર સ્થાપેલી પેઢીઓદ્વારા ધણો ધીકતો ચાલતો હતો અને તે સર્વ પેઢીઓના કાગળો પોતેજ વાંચી ફેંસલો કરતા હતા. શેઠની નામીચી દુકાનો ઝુંઝઝ, ફલકતા, રતલામ, વ-

૧૮

ડોહરા, ભાવનગર, વઢવાણ, હીંબડી, પાલીતાણા, જવાનગર, ઘોઘેરા, પાલજીપુર, શિરોહી, વગેરે ધણા ઠેકાણે હતી એમ કહેવાય છે.

દાનનો ઝરો અસ્ખલિતપણે વંશપરંપરાથી વહેતો હતો; અને તે દાનની દિશા શેઠ હિંમખાઇએ પણ ધણા સદુપયોગી સાર્વજનિક વિદ્યાદાનમાં વાળેલ છે. અમદાવાદમાં અંગ્રેજી નિશાળ, ‘હિંમખાઇ ઇન્સ્ટીટ્યુટ’ માંમની પ્રુસ્તકશાળા, સંગ્રહસ્થાન, કન્યાશાળા અને એક હોસ્પિટલ વગેરે પ્રજા ઉપયોગી કામો તેમની સહાયથી થયાં છે; અને તેનો લાભ અદાપિ પર્યંત સ્કલ પ્રજા લે છે અને શેઠને આશિર્વાદ આપે છે. અમદાવાદમાં શુજરાતી ભાષાના સાહિત્યની ખીલવણી કરવા-વધારો કરવા-ફેલાવો કરવાના સ્તુત્ય ઉદ્દેશથી ઇ. સ. ૧૮૪૮ ના ડિસેમ્બર મહિનાની ૨૬ મી તારીખે જન્મ પામેલી ‘શુજરાત વર્નાક્યુલર સોસાયટી’ ને આ નગરશેઠ તરફથી ધણી સારી મદદ મળી. અમદાવાદમાં કૉલેજ કરવા માટે તેમણે ૬૪ હજાર રૂપીઆ બક્ષીસ કર્યાં હતા; અને ત્યાંની મ્યુનિસિપાલિટી માટે (શહેર સુધારણા ખાતું) શેઠ હિંમખાઇએ સારો પરિશ્રમ લીધો હતો.

આ સાર્વજનિક વિદ્યાવૃદ્ધિ માટે સહાય આપવા ઉપરાંત ધર્મ નિમિત્તે તેમણે અનેક પુણ્ય કામો કરેલાં છે, અને દાનની શ્રેષ્ઠતા મિલક કરી છે. અમદાવાદમાં ખાંજરાપોળની મુઠી પણ તેમની મહેનતથી થઇ છે. પાલીતાણાના પવિત્ર સિદ્ધગિરિ પર્વતપર લગભગ ત્રણ લાખ પચ્ચીસ હજાર રૂપીઆ ખર્ચાને ધણી શોભીતી ટુંક નામે ઉજમખાઇની ટુંક-નંદીધરની ટુંક બંધાવી છે. તે સિવાય ત્યાં પોતે હવેલી બાંધી છે. આંતરમાં, સરખેજમાં અને નરેડામાં પ્રતિમાપ્રતિષ્ઠા કરી હતી અને ઉમરાળામાં દેરાસર બંધાવ્યું છે. શ્રી ગિરિનાર પર્વતનાં ચોડાં પગથીઆં બંધાવ્યાં છે અને આંતર, પેથાપુર, ઉમરાળા, શુદી, સરખેજ, નરેડા, વગેરે ધણે સ્થળે હિંમખાઇ શેઠે ધર્મશાળા બંધાવી છે. હિંમખાઇ શેઠે સંવત ૧૮૯૩ માં પાલીતાણાનો સંઘ કાઢ્યો હતો તે વખતે માતીશા શેઠ તરફથી ખીમચંદ શેઠે ત્યાં અન્નમંડલાકા કરાવી હતી. આ વખતે માતીશા શેઠ દેહાવસાન પામ્યા હતા અને ખીમચંદ શેઠ નાના હતા. ધર્મશ્રવણ અર્થે ઉપાશ્રવમાં જતા ત્યારે છડી ચોપદાર વગેરે સારા કાઠમાઠથી જતા અને રસ્તે જતાં ગરીબોને દાન આપતો હતા. તે ઉપરાંત ગરીબોને અન્ન પુરૂં પાડવા માટે અમદાવાદમાં અનાજનો પાલો વેચાતો હતો.

શેઠનામાં રાજ્યકાર્યકુશળતા અને વ્યાપારકુશળતા આદ્યુત હતી. આખું પાલીતાણાનું રાજ્ય તેમને ત્યાં ઇબ્બરે હતું. અને બાયકવાડ સરકારે

૧૯

રાચરડા ગામ તેમને આપ્યું હતું. આ ગામની અમુક રકમ ખોડાં ઢોરના અર્થે કાઢેલી છે, અને તે ગામ હાલ તેમના વંશજોના તાબામાં છે. કાઠિયાવાડના રજવાડાની અંગ્રેજ સરકાર સાથેની ખંડણી-તેમના પિતાના વખતની-શેઠે બાંધી આપી હતી. વેપાર-ઝવેરાતનો મૂળ ધંધો હતો. હેમાબાઇ શેઠના કુટુંબનું રખોપું પાલીતાણાની યાત્રામાં લેવાય નહિ, એવો હજી સુધી કસબ છે.

શેઠના કુટુંબમાં પણ ઘણા સારા સંપ હતો, અને લક્ષ્મીનો વાસ પુરતો હતો. તેમના વખતમાં પોતાના કુટુંબનાં સૌ મૈથુસો એક પંક્તિએ ખેસીને જમતા હતા, અને અમદાવાદની વસ્તી તેમને પૂર્ણ રીતે ચાહતી અને પૂરું માન આપતી હતી. મોટા મોટા શાહુકારો અને રાજાઓને એકી વખતે નાણાં ધીરી સહાય આપતા હતા, તેથી તેઓ 'જગતશેઠ'ની ઉપમા પામ્યા હતા. તેઓએ ઘણા રાજાઓના સજ્યકુટુંબ અંદરના ક્લેશ અને મોટા મોટા મહાજનોમાં પડેલા ટંટાઓ અને વિક્ષેપો મટાડ્યા હતા. અઢાલતોમાં દશ વર્ષ જે દાવાનો નિકાલ થતો નહોતો તેનો એક ધડીમાં નિકાલ લાવી શકતા હતા. ઉભય પક્ષ વચ્ચે તેમનો એવો પ્રભાવ પડતો હતો કે તેમનું વચન રાજા કે પ્રજા કોઇથી ઉઘાપી શકાતું નહિ. શેઠ હેમાબાઇને રૂપાની છડી બાદશાહી વખતથી વંશપરંપરાએ મળી હતી.

આવી રીતે તેમનું ટુંક જીવનચરિત્ર છે અને તે પરથી હેમાબાઇ શેઠમાં દયાળુતા, પરોપકારશક્તિ, જનસેવા, ધર્મસેવા, સંપ, પ્રેમ, વ્યાપારદક્ષતા, રાજ્ય-કાર્યકુશલતા, જમાનાનું જ્ઞાન આદિ અનેક સદ્ગુણો હતા એ સ્પષ્ટ સમજી શકાય છે. આ નરરત્ન જગતશેઠ સંવત ૧૮૧૪ ના મહા શુદ્ધ ૧૧ ને સોમવારને રોજ ૭૩ વર્ષની વયે દેહ છોડી સ્વર્ગવાસ પામ્યા. સદ્ગત થતાં પહેલાં છ માસ અગાઉ પોતાના કુટુંબીમાં સર્વને મજબાઈ વહેંચી આપીને ભવિષ્યમાં ક્લેશ થવાનો સંભવ ન રહે એવી પક્કી બ્યવસ્થા કરી ગયા હતા. આ ધર્મીષ્ઠ આત્મા અમરસુખમાં હો !!

આમના મરણની ખબર બધે પ્રસરી તેથી લોકો શોકમાં ગમગીન થયા હતા. દેશવરોમાં તેમજ અમદાવાદમાં-ઘણે સ્થળે હડતાલો પાડવામાં આવી હતી. આ શેઠની ઉદારતા અને અક્ષય કાર્તિ જુજરાતમાં સદાકાલને માટે અમર રહેશે. છેવટે કવિ. દલપતરામ આ શેઠ સંબંધી, જે ઉદ્દગારો કહાડે છે અને તેનું વર્ણન કરે છે તે આપીશું:—

૨૦

દોહરો.

હયાતિ હીમાભાઈની, દીસે દેશો દેશ;
કંઈ કંઈ કામ સુધારીને, બાંધ્યા બંધ વિશેષ.

ભુજંગી-છંદ.

જુઓ બંધ જઈ પાંજરાપોળવાળા, જુઓ ગામ ગામે ધણી ધર્મશાલા;
જુઓ ટુંક શનુંજયે જે સુહાતી, હીમાભાઈની તે હમેશા હયાતી
જુઓ પુસ્તકસ્થાન જૈ ભદ્ર પાસે, રચ્યુ રકું વિદ્યા વધે એવી આશે;
ખીજે એવી જગ્યા નથી તો જણાતી, હીમાભાઈની તે હમેશાં હયાતી
જુઓ આણુની ઉપરે આપ જૈને, સુધાર્યો જુનાં દેવળો શેઠ ચૈને;
યઈ લાખ લેખે સુકીર્તિ લખાતી, હીમાભાઈની તે હમેશાં હયાતી.
કહું શું કથી કોટિધા કામ કીધાં, દયા લાવીને દીનને દાન દીધાં;
વખાણે જુઓ વાત તે સર્વજનિ, હીમાભાઈની તે હમેશાં હયાતી.
કીધું કામ આરાસણે એજ રીતે, ખીજે કામ કામે જુઓ ચાહી ચિતે;
જુનાં મંદિરે મુતિઓ થૈ થપાતી, હીમાભાઈની તે હમેશાં હયાતી.
જુઓ સંધ શનુંજયે જેહ જતા, કરે ભૂપને કૈક ત્યાં ખોટી ચાતા;
કીધી માફ તે રીત ત્યાં જે અપાતી, હીમાભાઈની તે હમેશાં હયાતી.
રહે રાજ સંભારતા રાયરાણા, શુણે ગામ ગામે તમામે ગણાણા;
બણે ભાવથી સજ્જનો ભાતીભાતી, હીમાભાઈની તે હમેશાં હયાતી.
જુઓ ખુશ જેણે કરી તીર્થ જત્રા, લખે લેખ વિસ્તારી થાકે વિધાત્રા;
કયું તો નથી પૂરી એકે કયાતી, હીમાભાઈની તે હમેશાં હયાતી.

વળી તે વખતના ઇતિહાસકાર સ્વ. મગનલાલ વખતચંદે પોતાના
અમદાવાદના ઇતિહાસમાં (સને ૧૮૫૧ માં) આ પ્રમાણે જણાવ્યું છે:—

‘ શાંતિદાસ પછી લાખમીચંદ, ખુશાલશા, નયુશા, વખતશા ને પા-
નાભાઈએ અનુક્રમ પ્રમાણે નગરશેઠાઈનું કામ ચલાવ્યું, ને હાલ હીમાભાઈ
નગરશેઠની પક્ષીએ છે. તેમની ઉમર આશરે વરસ ૬૭ ની છે ને આજને
સમે અમદાવાદમાં એ મોટા શાહુકાર ને સર્વેને માથે શ્રેષ્ઠ છે. ને એ
પુરૂષના જન્મ ચરિત્રની ખીના જો મળી હોત તો ધણું સાઈ થાત, પણ
બરાબર મળી નહિ. ’

અમદાવાદનો ઇતિહાસ સને ૧૮૫૧ પૃ. ૨૭૫.

૨૧

નગરશેઠ પ્રેમાભાઈ.

આ શેઠનો જન્મ સંવત ૧૮૭૧ ના કાર્તિક માસમાં થયો હતો. આ શેઠ પરોપકારી કાર્યો ધણું કર્યાં છે, તો તેની નોંધ લઈએ:-પ્રથમ સાર્વજનિક કાર્યો નોંધીએ.

- ૧ સને ૧૮૫૬ માં રૂ. ૨૨૧૫૦ અમદાવાદમાં એક હોસ્પીટલ બંધાવવા અને નિભાવવા માટે આપ્યા કે જેમાં મહૂમ શેઠ હીરીસીંગ રૂ. ૪૦૦૦૦ આપ્યા હતા. અને તેથી તે હોસ્પીટલનું નામ તે બંને સંયુક્ત નામે પરથી 'હીરીસીંગ એન્ડ પ્રેમાભાઈ હોસ્પીટલ' અત્યારે પ્રસિદ્ધ છે કે જેમાં સિવિલ હોસ્પીટલ રાખવામાં આવી છે. રૂ. ૨૨૧૫૦
- ૨ સને ૧૮૫૭ માં પોતાના સહગત પરોપકારી, -શેઠ હેમાભાઈના નામથી 'હેમાભાઈ ઇન્સ્ટિટ્યુટ' નામની લાયબ્રેરી બંધાવવામાં રૂ. ૭૦૫૦) આપ્યા. રૂ. ૭૦૫૦
- ૩ સને ૧૮૫૭ માં ગુજરાત કોલેજ માટે ભેગા કરેલા ફંડમાં. રૂ. ૧૦૦૦૦
- ૪ સને ૧૮૫૭ માં ગ્રાંટ મેડિકલ કોલેજ (મુંબઈ) માં દર વર્ષે જે ફેલોશિપ વિદ્યાર્થી પસાર થાય તેને સુવર્ણ ચાંદ આપવા માટે. રૂ. ૧૮૦૦
૫. સને ૧૮૬૩ માં 'વિક્ટોરિયા મ્યુઝિયમ' માટે ભેગા કરેલા ફંડમાં. રૂ. ૧૩૫૦
૬. સને ૧૮૬૪ માં મુંબઈની ' વિક્ટોરિયા ગાર્ડન્સ ' - ' રાણીબાગ ' ના ફંડમાં દરવાજા વગેરે બનાવવા માટે. રૂ. ૧૦૦૦૦
- ૭ સને ૧૮૬૩-૬૪, ૧૮૬૪-૬૫ માં ૧૮૬૩-૬૪ અને ૧૮૬૪-૬૫ ના પડેલા દુકાળ (જેને ચોત્રીશો (સં. ૧૯૩૪ પરથી) ' કાળ કહેવામાં આવે છે તે) માં દુકાળીઆને બચાવવા માટે અમદાવાદમાં ખર્ચેલા. રૂ. ૨૦૦૦૦
- ૮ ગુજરાત વર્નાક્યુલર સોસાયટી ફંડમાં. રૂ. ૨૦૦૦
- ૯ નીચે જણાવેલ સ્થળોએ બંધાવેલ છ ધર્મશાળાઓ બંધાવવા માટે રૂ. ૨૩૦૦૦) આપ્યા.

નરોડામાં રૂ. ૪૦૦૦, સરખેજ (દશકોઈ જીલ્લો)

૧૦૦૦, બરવાળા (ધોળકા જીલ્લો) ૫૦૦૦, ગુદી

(કોઠ જીલ્લો) ૫૦૦૦, માતર (ખેડા જીલ્લો)

૩૦૦૦, ઉમરાળા (ભાવનગર રાજ્ય) ૫૦૦૦, ૨૩૦૦૦

કુલ રૂ. ૯૭૩૫૦

૨૬

નોટ—આ ઉપરાંત જૈનોના ધાર્મિક કાર્યોમાં અને શ્રાવકોના હિત અર્થે, પાંજરાપોળમાં મુંગા-માંઠા પ્રાણીઓના હિત અર્થે મુંબઈ છલાકાના મુખ્ય શહેરોમાં જે વાણી સંભાવતરૂપે આપ્યાં છે તે તો જુદા.

અંગ્રેજ રાજ્યની સેવા પણ તેમણે ઘણી કરી છે. (૧) ૧૮૫૭-૫૮ ના પ્રખ્યાત સીપાઈઓના બળવા વખતે શ્રી ત્રિમાબાઈએ ખાનગી ખર્ચ પહોંચાડનારા ખાતાંઓ, -માણસો રાખ્યા હતા અને તેને માટે અમદાવાદથી ઇંદોર સુધી નિયમિત રીતે ટપાલ લઈ જવાય એવો પક્કો બંદોબસ્ત કર્યો હતો. આથી તાર અને સરેકારી ટપાલ તદ્દન નિર્જળ ગઈ હતી અને તે બધો બચ્ચાર બંધ પડ્યો હતો ત્યારે શેઠ ત્રિમાબાઈએ બાંધેલી ટપાલ બરાબર મધ્યહ્ન-સ્તાનથી અને આસપાસના પ્રદેશમાંથી ખાનગી રીતે ખર્ચ પહોંચાડતી હતી. (૨) અને આ ખર્ચ મેળવી શેઠ તે સમયના કોલેક્ટર અને જજને હંમેશાં પહોંચાડતા અને તેમને જે ખર્ચો મોકલવાની હોય તે ઇંદોર વગેરે સ્થળે પહોંચાડવામાં આવતી. આ મહાન સેવાની સાક્ષી મેસર્સ જે. ડબલ્યુ. હડવ અને એ. બી. વૉર્ડન પૂરે છે. ઉપર જણાવેલ સંભાવત અને રાજ્ય-સેવાની અંગ્રેજી નોંધ આ સાથે જોડી છે. જુઓ નકલ નં. ૧૧.

આ સર્વ ઉત્તમ અને કષ્ટપ્રદ રાજ્યસેવા અંગ્રેજી સરકારને મહાન લાભ આપનારી થઈ પડી હતી અને તેથી સને ૧૮૭૭ ના જાન્યુઆરીની પહેલી તારીખે શેઠ ત્રિમાબાઈને અંગતમાન તરીકે 'રાવબહાદુર' નો ખિતાબ વાઈસરોયે એનાયત કર્યો હતો. તેની નકલ આ સાથે જોડેલી છે. જુઓ નકલ નં. ૧૨.

વશપરંપરાથી—ખુશાલચંદ શેઠના સમયથી ચાલતી આવેલી જગતને બદલે સરકાર તરફથી તેમના વંશજોને રૂ. ૨૧૩૩ બાંધી આપવામાં આવ્યા હતા.

મુંબઈની ધારાસભા ન્યારથી સ્થપાઈ ત્યારથી શેઠ ત્રિમાબાઈ તે સભાના અંદરબહાર સભાસદ હતા અને મેજિસ્ટ્રેટની સભા તેમને હતી. અમદાવાદની મેજિસ્ટ્રેટની પ્રમુખ (પ્રેસીડન્ટ) હતા.

હવે આપણે જૈન શાસનની ઉન્નતિ-પ્રભાવના અર્થે જે પરોપકારી કાર્યો કર્યા છે તે જોઈએ:—

પવિત્ર સિદ્ધાચલ તીર્થ ઉપર તેમણે રૂ. ૫૦૦૦૦૦ પાંચ લાખ ખર્ચો દેરાસર બંધાવ્યું હતું અને જત્રાણુઓને ઉતરવા માટે પાલીતાણામાં એક સારી ધર્મશાળા બંધાવી છે. પાલીતાણામાં ત્રિમાબાઈ શેઠના સાત ઓરડા છે. અમદાવાદ, પાલીતાણા વગેરેની પાંજરાપોળો બંધાવવામાં ઘણા રૂપી

૨૩

આમી મહા સારી રીતે આપી છે. તેમણે કેલરીઆળમે સંધ કાઢ્યો હતો અને પંચતીર્થનો મોટો સંધ કાઢ્યો હતો, તેમાં ધણા જોનોને યાત્રાએ લઇ જવામાં આવ્યા હતા. પાલીતાણાના ઠાકોર સાથે આ વખતે રમોપાની રકમ લેવા માટે ખટપટ થઈ હતી. આખર તેની રકમ દેશ અને પંદર હજાર, દરવેળે આપવી એવું થયું હતું. પાલીતાણાના ઠાકોરે શેઠ ત્રિભાભાઈપર ખરા કારણ વગર લૂંટવું તહોમત મૂક્યું હતું; પણ આખરે ઠાકોરે પોલીટીકલ એજન્ટ દ્વારા, શેઠ ત્રિભાભાઈને માટે પોતાની બૂલ ચઇ તે સળખે દીલગીરી જાહેર કરી હતી. જુઓ, પોલીટીકલ એજન્ટ-અપીલના કાગળની અંગ્રેજી નકલ નં. ૧૩ અને ખીજી પત્રની નકલ નં. ૧૪.

આજુબુજુ કલ્યાણજીની પેઢીની સ્થાપના અને તેના કાયદા તથા અંધારણ શેઠ ત્રિભાભાઈના વખતમાં થયેલ હતાં. ધર્મશ્રવણમાં ખુબુ શ્રદ્ધા હતી. પ્રથમ તેઓ વીરને ઉપાશ્રયે વ્યાખ્યાન સાંભળવા જતા હતા, પાછળથી ઉજમબાઈની ધર્મશાળામાં તેમજ પોતાના સાગરગચ્છના ઉપાશ્રયે વ્યાખ્યાન શ્રવણ કરવા જતા હતા. અને ઉપાશ્રયની સારવાર કરતા હતા. પોતાના પિતા હેમાભાઈના મૃત્યુ પાછળ આખા અમદાવાદ શહેરની ન્યાત, તેમજ ચોરાશી ગચ્છના શ્રાવક શ્રાવિકાઓની નવકારશી કરી હતી. તેમજ જ્યાં જ્યાં તેમની દુકાનો હતી ત્યાં ત્યાં તે પ્રમાણે કર્યું હતું. આ વખતે સંધની સારી વ્યવસ્થા હતી.

પોતાના પિતાશ્રી હેમાભાઈ શેઠ, વડોદરા સરકારના શરાર હતા તે તેમની પેઢી આ ત્રિભાભાઈના વખતમાં પણ ચાલતી હતી. આ સિવાય ખીજે ઘણે સ્થળે પોતાની પેઢી હતી.

ત્રિભાભાઈ શેઠ ૧૬૪૩ ના આશો વદિ ૮ ને દિને સ્વર્ગવાસ પામ્યા. આથી આખા દેશ પરદેશમાં શોકે સ્થાન કર્યું. તેમની કીર્તિ હજુ સુધી આવચળ છે.

નગર શેઠ અણિભાઈ.

શેઠ ત્રિભાભાઈના પુત્ર અણિભાઈ શેઠનો જન્મ ઈ. સ. ૧૮૬૩ ના વર્ષમાં થયો હતો. તેમણે અમદાવાદ ગવર્નમેન્ટ હાઈ સ્કૂલમાં બુજશક્તિ તથા અંગ્રેજી અભ્યાસ કર્યો હતો. અઠાર વર્ષ સુધી અભ્યાસોદિ કરી પોતાની પિતાની સાથે અને શેઠબરી નીચે રહી કુશળતા મેળવી પોતાના પિતાના મરણ પછી પોતે વેપાર ચલાવ્યો હતો.

સત્તાવીસ વર્ષની વયે અમદાવાદની મ્યુનિસિપાલીટીના કમીશનર નીચાથા હતા અને ત્યાર પછી લગભગ બે વખત પ્રજા તરફથી ચુંટાઈ મ્યુનિસિપાલ

૨૪

લિટીના વાઇસ પ્રેસિડન્ટ (ઉપપ્રમુખ) નીમાયા હતા. આથી રાવખહાડર રણછોડલાલ છોટાલાલ સી. આર્ષ. ઇ. (પ્રેસિડન્ટ)ના હાથ નીચે મ્યુનિ-સિપાલિટી સંબંધી ધણા સારા અનુભવ મેળવ્યો હતો. તેથી રા. બ. રણ-છોડલાલના મરણ પછી શેઠ અણિભાઈને ઈ. સ. ૧૮૯૮ માં પ્રેસિડન્ટ (પ્રમુખ) નીમવામાં આવ્યા હતા.

શેઠ અણિભાઈમાં ક્યાફી ઉત્તમ ગુણ હતા. બ્યારે સંવત્ ૧૯૫૬ ની સાલમાં (હપ્પનીઓ) દુકાળ પડ્યો ત્યારે પોતે મોટું ખર્ચ કરી 'કેટલકેમ્પ' કાઢ્યું હતું, અને ગરીબો માટે દાણા વગેરે આપવામાં મોટી મદદ કરી હતી. તેમજ 'ગુજરાત કેટલ પ્રિઝર્વેશન કંપની લિમિટેડ'માં પ્રેસિડન્ટ થઈ જત મહેનતથી ધણાં પશુઓ અને ઢોર બચાવ્યાં હતાં. ક્યાનો ગુણ એટલો બધો હતો કે બીજાં બહાર ન રાખતાં ગરીબોની સારવાર પોતે જાતમહેનતથી કરતા હતા, અને તેમ કરતાં શીતળાનો રોગ લાગુ પડ્યો હતો. તેના પરિણામે તેમનો દેહ લાગ થયો.

આ ઉપરથી જોતાં તેઓએ નાની ઉંમરમાં સરકાર તેમજ પ્રજા એમ બંને તરફથી ધણી પ્રતિષ્ઠા મેળવી હતી. ક્યાનો ગુણ તેમના સર્વ ગુણોમાં પ્રધાન હતા. સ્વભાવે શાંત, ગંભીર અને વિનયવંત હતા. લોકોનું બહુ કર-વામાં આત્મભોગ આપવાનું હમેશાં સ્વીકારતા.

તેમને પોતાને શેઠ કસ્તુરભાઈ અને ઉમાભાઈ નામના બે પુત્ર છે. શેઠ અણિભાઈના શેઠ વિમળભાઈ અને સારાભાઈ એ બે પુત્ર છે. શેઠ લાલ-ભાઈના અમનભાઈ શેઠ છે. આ માટે ગુણો વંશાવલી. અમનભાઈ શેઠ હમણાં સુધી નગરશેઠ હતા—તે સાથે ચાલુ (સં. ૧૯૬૮)ની સાલમાં શેઠ આણ્ણદજી કલ્યાણજીના પ્રેસિડન્ટ નીમાયા હતા. પરંતુ દીલગીરીની વાત છે કે થોડા દિવસ પહેલાં એકાએક સ્વર્ગવાસ પામ્યા. તેમનું ટુંક જીવન વૃત્તાંત આ સાથે આપીએ છીએ:—

અમનભાઈ શેઠ.

અમનભાઈ લાલભાઈનો જન્મ સને ૧૮૮૪ ના વર્ષમાં થયો હતો. તે વખતમાં તેમણે ગવર્નમેન્ટ હાઈસ્કૂલમાં કેળવણી લીધી હતી. તદ્દન ના-નપણમાં જ પોતાના પિતાશ્રી સ્વર્ગવાસ પામવાથી બધી મિલકતોનો સંપૂર્ણ વહીવટ લેવાનું માત્ર ૧૬ વર્ષની કુમળી વયમાં તેમને શિરે એકાએક આવી પડ્યું હતું, અને તેમ છતાં તેમનો વહીવટ એવી સંતોષકારકરીતે કર્યો કે બધાનો તેમના વિષે સરસ અભિપ્રાય બંધાયલો છે. તેમને નગરશેઠ (શરિફ)

૨૫

તો માનવંતો ખિતાબ હતો કે જે ખિતાબ જહાંગીર આદશાહ તરફથી તેમના પિતામહના પિતામહ અને તેના પિતામહને-શાંતિદાસશેઠને આપવામાં આવ્યો હતો અને તેમને તે ઉપરાંત મોગલ શહેનશાહને લશ્કરી કિંમતી મદદ આપવા માટે ખાસ રાજ્યકૃપાના ચિન્હ અર્થે અમદાવાદની ઓકટ્ટાર્ધ ડયુટી (જકાત) વસુલ કરવાનો હક મળ્યો હતો અને આ હક બ્રીટીશ સરકાર તરફથી પણ સંમત થયો છે અને તે માટે વાર્ષિક રૂ. ૨૨૦૦ ની રકમ નિર્ણય કરવામાં આવી છે. આ બધું વિગતવાર વર્ણન આ પુસ્તકમાં આપેલ છે.

શેઠ ચિમનભાઈ જાહેર પ્રજાના હિતના સવાલોમાં ધણો ઉત્સાહ ભર્યો ભાગ લેતા હતા. સાંસારિક, ધાર્મિક અને કેળવણીને લગતા બધા જૈન સવાલોએ તેમનું ખાસ ધ્યાન ખેંચ્યું હતું. તેના પરિણામે અમલનેરમાં મળેલી જૈન પ્રાંતિક કોન્ફરન્સના પ્રમુખ, અમદાવાદની જૈન કોન્ફરન્સની સ્વાગત કમીટીના પ્રમુખ, અને છેલ્લે સરદાર બહાદુર લાલભાઈના હમણાં જ થયેલા સ્વર્ગવાસને લઈને આણંદજી કલ્યાણજીની પેઢીના પ્રમુખ થયા હતા, અને તે પહેલાં એક કાર્યવાહક હતા. સાર્વજનિક બાબતમાં પણ તેમણે અમદાવાદની મ્યુનિસીપાલિટીના એક મેંબર અને ગુજરાત કોલેજબોર્ડના મેંબર તરીકે ઉપયોગી સેવા બજાવી છે. સ્વભાવે શાંત, સરલ, વિવેકી અને મિલનસાર હતા; અને પ્રવાસગમનના ધણા શોખીન હતા. તેમણે આખા હિંદનો પ્રવાસ કર્યો છે.

જૈન કામમાં આ વર્ષે અને ટુંકમાં-થોડા મહિનામાં જ વીર પુરુષોની જળ્પરી ખોટ પડી છે. સરદાર બહાદુર શેઠ લાલભાઈ દલપતભાઈના શોક-જનક સ્વર્ગવાસના બહુકારા તાગજ છે તેવામાં એકાએક ગઈ તા. ૨૧ મી આગસ્ટ ૧૯૧૨ ને દીને માત્ર ૨૮ વર્ષની અલ્પ ઉંમરે સહજ બીમારી ભોગવી ચિમનભાઈ શેઠ સ્વર્ગસ્થ થયા છે. તેમને સદ્ગતિ અને શાંતિ પ્રાપ્ત થાઓ !

આ ભલા, સરલ, અને જ્ઞાનદાન વીરના સ્વર્ગવાસથી જૈન કામને અને ગુજરાતી સમસ્ત પ્રજાને અત્યંત દુઃખ થયું છે. અમદાવાદના જાણીતા શહેરી સર ચિતુભાઈની સ્તુત્ય હીલચાલથી એમના સ્મારક તરીકે ટાઉન હોલ બાંધવાની હીલચાલ પણ થઈ છે. આ હીલચાલથી તુરંતજ રૂ. (૨૫૦૦૦)ની રકમ ભરાઈ ગઈ છે.

શાંતિદાસ શેઠના વંશજો બહુ બહોળા વિસ્તારમાં ફેલાયા છે, તે તેમનું વંશવૃક્ષ જોતાં તુરંતજ માલુમ પડે છે. તેમના કુટુંબનો ગચ્છ-સાગરગચ્છ છે. તે વંશજો પૈકી શેઠ દલપતભાઈ જયભાઈ અને તેમના પુત્ર શેઠ લાલભાઈ

૨૬

ફલપતભાઈ તથા ગંગાબહેન એ ત્રણેનાં જીવનચરિત્ર પણ લક્ષ આપવા યોગ્ય છે. શેઠ ફલપતભાઈ તે શેઠ ભગુભાઈના પુત્ર હતા. પ્રથમ તેમની સ્થિતિ સામાન્ય હતી, પરંતુ પછી શ્રીમદ્ નેમસાગરજી મહારાજના આ-શિર્વાદથી લક્ષાધિપતિ થયા હતા. તેઓએ ઉત્તમ મુનિવરોનાં, જેવા કે શ્રીમદ્ નેમસાગરજી મહારાજ, શ્રીમદ્ રવિસાગરજી મહારાજ, શ્રીમદ્ જ્યોતેરાયજી મહારાજ, શ્રીમદ્ આત્મારામજી મહારાજ, વગેરેનાં વ્યાખ્યાન સાંભળ્યાં હતાં. શેઠ ફલપતભાઈએ શ્રી સિદ્ધાચલ કુંગરની આશાતના ટાળવા માટે બહુ પ્રયત્ન કર્યો હતો, અને તીર્થયાત્રા, સંધ, દેવ, ગુરૂ વગેરે આખતોખાં હજારો રૂપિયા ખર્ચ્યા હતા. શેઠ ફલપતભાઈ પોતાની પાછળ ત્રણ પુત્ર મૂકી ગયા. ૧ લાલભાઈ ૨ મણિભાઈ, ૩ જગાભાઈ. શેઠ લાલભાઈ જૈનોમાં મહાન્ સ્તંભરૂપ હતા અને આખી જૈન કોમને શોકમાં ગિરફતાર મૂકી હમણાંજ-આ વર્ષમાંજ સ્વર્ગવાસ પામ્યા છે. આમના વિષે થોડુંક ઉપર કહી ગયા છીએ. તેમનું કુંક જીવન ચરિત્ર આ સાથે આપીએ છીએ.

શેઠ લાલભાઈ ફલપતભાઈ.

શેઠ લાલભાઈના જન્મ સન ૧૮૬૩ ના જુલાઈની ૨૫ મી તારીખે થયો હતો. જન્મ થતાંજ એ વર્ષે પોતાના પિતાની સાધારણ સ્થિતિ હતી, તેમાંથી અચાનક ફેરફાર થઈને લક્ષાધિપતિ થયા. આ કંઈ ઉત્તમ જન્મના સુયોગને લઈનેજ લાગે છે !

શેઠ ફલપતભાઈએ પછી સદાનો વેપાર બંધ કર્યો-શરારી પેઢી ફલપ-તભાઈ ભગુભાઈના નામથી ચલાવી ને ગયા વર્ષ સુધી ચાલી. (ગયે વર્ષે પેઢી શેઠ લાલભાઈના ભાઈઓમાં ભાગ પડવાથી જુદે નામે ચાલવા લાગી.) શેઠ ફલપતભાઈ વિદ્યાનુરાગી હોવા સાથે ધર્મચુસ્ત હતા. તેમણે પોતાના વંડામાં એક ગુજરાતી શાળા મદત કેળવણી આપવા માટે સ્થાપી, અને પાલીતાણા રાજ્ય સામે સિદ્ધાચલના તીર્થની રક્ષામાં કુહેબાજી બર્યો ભાગ લીધો; લોંચણીમાં મલ્લિનાથ પ્રભુની પ્રતિમા નીકળતાં એ તીર્થ થયું. તેને માટે એક કમીટી નીમાવી વ્યવસ્થા ચાલુ કરી. પિતાના સંસ્કાર પુત્રમાં સારી રીતે પડ્યા. શેઠ લાલભાઈ સને ૧૮૮૩ માં મેટ્રીક થયા, બીજે વર્ષે એફ. એ. ની પરીક્ષા પાસ કરી. અને પછી ફર્સ્ટ બી. એ. અભ્યાસ ચાલુ કર્યો. તેવામાં પિતાશ્રીની શરીરસ્થિતિ બગડવાથી અભ્યાસ અનિચ્છાએ મૂકવો પડ્યો. થોડા વખતમાં પિતા કાળધર્મ પામ્યા.

ડુકાનનું કામ ધણી સરસ રીતે ચલાવવા લાગ્યા. પછી સરસપુર મિલ કરી અને તેમની આહોશીથી ૧૦૦૦ રૂપિયાના શેરનો અત્યારે ૨૨૦૦ બાવ

૨૭

થયો. ૧૯૦૩ માં રાયપુર મિલ કરી કે તેના શેરો બે ત્રણ દિવસમાંજ બરાઈ ગયા.

જૈન સેવા—મહુમ મયાભાઈ પ્રેમાભાઈ નગરશેઠના મરણ પછી ચી-મનભાઈ નગરશેઠ નાના હોવાથી આ શેઠને સૌથી લાયક નર તરીકે આણું-દળ કલ્યાણીજીની પેઢીના પ્રમુખ તરીકે ચુંટવામાં આવ્યા. તેમના વખતમાં પાલીતાણામાં શત્રુંજયપર જુદા ન પહેરવા, તથા ધર્મશાળા વગેરેની ખટપટ થઈ. તેમાં લાલભાઈ શેઠ ઉત્તમ સેવા બજાવી હતી. રાજકપુર અને જુનાગઢના તીર્થોની પેઢીનો વહીવટ આણુંદળ કલ્યાણીજીની પેઢીએ હસ્તમાં લીધો. આ સર્વનો હિસાબ દરેક જૈનને ખતાવવાના મતવાળા, આહોશ અને કુશળ નર હતા.

સ્વર્ગસ્થ સન ૧૯૦૩ થી ૧૯૦૮ સુધી શ્રી જૈન શ્વેતાંબર કોન્ફરન્સના જનરલ સેક્રેટરી હતા; તે પદ તેમણે અનેક મહેનત અને જહેમત વેડી સંતોષકારક રીતે બજાવ્યું હતું. ભાવનગરની કોન્ફરન્સમાં ત્યાના દિવાન વગેરેનો આગ્રહ થયા છતાં પણ સેક્રેટરી તરીકેની પદવીનું રાજીનામું આપ્યું. તેનું કારણ તેમને એટલો બધો વ્યવસાય હતો કે પોતે ગમે તેટલું ધ્યાન આપી કાર્ય સારી રીતે કરતા છતાં એણે થાય છે અને બરાબર વખતનો ભોગ અપાતો નથી એમ તેમને લાગ્યું હતું.

સને ૧૯૦૮ માં સમેતશિખર (પાર્શ્વનાથ,) ઢુંગર ઉપર પ્રંગલા થવાની તૈયારી હતી, તે માટે બંગાલના લે. ગવર્નર પાસે ડેપુટેશનમાં માતૃશ્રી ગંગાબાઈની રજા લઈ ગયા હતા અને ત્યાં હાથને અકસ્માત થયો હતો, છતાં પણ તીર્થની રક્ષાને પ્રાધાન્ય પદ આપી તેની ઉપેક્ષાજ કરી હતી. ધન્ય છે આવા કર્મ વીરને !

ધર્મપર પૂરી શ્રદ્ધા હતી. હમેશાં સામાયિક કરવાનું કદી પણ ચૂકતા નહિ, ધર્મનાં પુસ્તકો વાંચતા, વ્યાખ્યાન શ્રવણ કરતા, માતૃશ્રી ગંગાબાઈને પૂજ્ય તીર્થ સ્વરૂપ માનતા, અને પૂજતા—તેમની આત્મા એ તેમનો ધર્મ હતો. પિતાના પુણ્યાર્થે શ્રી અમદાવાદ રતનપોળમાં ધર્મશાળા, અને માતૃશ્રીના નામે ઝવેરીવાડામાં જૈન કન્યાશાળા સ્થાપી છે. કાર્ય કરવું, બસ કરવું એજ તેમનું જીવન હતું. પ્રવૃત્તિમય જીવનમાં બીજી કશાની દરકાર કરતા નહિ. સવારથી તે રાતના ૧૧ વાગ્યા સુધી કામ કરતા; રાત્રે માતૃશ્રીને પગે લાગી પગ ચાંપી સૂતા. ધન્ય છે આવા શ્રીમંત સુપુત્રોને ! આજના કેળવણી પામેલા

૨૮

બાળકો ! તમે આ પરથી ઘડો લેશો ? અંતે પોતાના બે બાઇ (રા. મણિ-
બાઇ ને જગાબાઇ), ત્રણ બેહનો, સ્ત્રી અને બે પુત્રોને દુઃખમાં મૂકી આજ
વર્ષમાં—સને ૧૯૧૨ ના ૫ મી જુન યુધવારે,—૪૯ વર્ષની વયે સ્વર્ગવાસ પામ્યા.
તેમના આત્માને શાંતિ હો !

આ સિવાય શાંતિદાસના કોઈ પણ વંશજોને માટે જત્રાળુ તરીકેનો
કર પાલીતાણામાં લેવો નજ જોઈએ તે માટે ચાલુ ઠરાવ નવા રૂપમાં
અમલમાં રહેવાને પોલીટીકલ એજન્ટે શેઠ શાંતિદાસના વંશજોની વંશ-
વળી છેવટ સુધીની માગી હતી; જે ઉપરથી આપણે ઉપર જણાવી ગયેલ
નં. ૧ વાળી નકલ પુરી પાડવામાં આવી હતી. તેજ રીતે સુરતમાં રહેલા
શેઠ શાંતિદાસના ચોથા પુત્ર શેઠ માણેકચંદ કે જેઓનું કુટુંબ હજી સુધી
સુરતમાંજ હયાત છે. તેમના વંશજ શેઠ સરૂપચંદે પોતાનો હક કાયમ
રાખવાને પોતાની વંશાવળી પુરી પાડેલ છે, જેને લગતો પત્ર વ્યવહાર તથા
વંશાવળી આ સાથે જોડેલ છે. જે માટે જીએ નકલ નં. ૧૫-૧૬-
૧૭-૧૮ આ ઉપરથી જણાઇ આવશે કે શાંતિદાસ શેઠના એક પુત્ર સુરત
ગયા હતા અને ત્યાં તેમનો વંશ વિસ્તાર ચાલ્યો છે.

ઉપર-જે નકલો સંબંધી જણાવ્યું છે તે નકલો નીચે મુજબ છે:-

૨૯

નકલ નં. ૧.

બીસમીલના રહેમાન રહીમ.

નકલ છે.

મેહોર શાહજાદા.

તોગરાની દસ્કત શાહજાદા

તોગરાની દસ્કત શાહજાદા.

બાદશાહ ગાજી ઈબ્રાહીમ
શાહજાદા મહમદ દ્વારા
સહી કરે.

નીશાન અલીશાન
શાહજાદા યુદ્ધેલ અ-
કબાલ મહમદ દ્વારા
સહી કરે.

ફરમાન અમદુલ મુ-
બાર શાહયુદ્ધેલ મ-
હમદ શાહજાદા કુરાન-
સાની શાહજાદા બા-
શાહ ગાજી.

હાકમાન તથા સુબેદારશુ તથા મુતસદીઓ આવનાર અને સુબા ગુજ-
રાત ખસુસન લાયક તરેહ તરેહના સગવાર આલીમરતબાં જમા મરદી
ખાસ ગેરતખાન તથા મેહેરખાની સુલતાનની મુસ્તહેલ મુસ્તસખરના જાન
નારકે અને પહેલાં આ મુકરદમાની વચમાં દેહેરાં તે વખતના શેઠ શાંતીદાસ
ઝવેરી હુકમે આલીશાન સાદન તરેહ તરેહનાં ઉનદગુલમુલક શાહસ્તાખાનનો
હુકમ થયો કે શાહજાદા ઔરંગઝેબ બહાદુર તે જગોએ મેહેરાખી કેટલીએક
કરીને તેનું નામ મસજીદ પાડયું. તે વખતે મુશ્તાં અમદુલ હકીમે અરજ કરી
કે એ મકાન સરેનામ વાશીક તથા ગેરહકનાં તાલુકાના સખખ હુકમ મસ-
જીદનો નથી રાખતો. વાસ્તે હુકમ જાંહાંનની ફરમાખરદારીનો યુજરગ જારી
થાય છે. જે મકાન શાંતીદાસની મીલકતમાં તાલુક રાખે છે તથા મેહેરાખીને
સકરના સખખથી શાહજાદા નામદારે તે જગોમાં નવું બનાવ્યું છે તે એમ
મુજાહેમ ન થવું ને તે મેહેરાખો કાઢી નાંખજો અને મકાન મજકુરને તેમને
હવાસે કરજો. આ દિવસમાં હુકમ જાંહાંનનો માનવા જેવો સુરજની રૌશની
જેવો એવો થયો છે. મેહેરાખી શાહજાદે કામગારી મોટા મરતખાની કરી
હતી તે બહાલ રાખી દેવલરવેસે મેહેરાખો ભીતે પડદા સખખથી નજદીક
મેહેરાખ કરજો. તે વાસ્તે હુકમ થયા છે જે કે ખુદાવંત બાદશાહા યુદ્ધેલ
તેમના નોકર તેમની મેહેરખાનીથી દેવલ મજકુરને શાંતીદાસને બક્ષે છે.
પ્રથમના દસ્તુર માશીક તે મકાન તેમના કખખમાં રાખે, હરેક રીતે તેમને
ગમે તેમ વાશીક પોતાના ધરમ પ્રમાણે પરમેશ્વરનું ભજન કરે તેમાં કોઈ
બાદમીએ તે ઇજા કરે નહીં તથા ખીજા ફકીર લોકો તે જગો મકાન કરી
રક્ષા છે, તેમને ત્યાંથી કઢાવી શાંતીદાસને ઇજા તથા કીનાથી ખુલાસો કરજો

૩૦

તથા અરજીમાં પહેંચો છે કે બીજા વહોરા લોકોએ દેવળની ધમારત ઉઠાવી લઇ ગયાં છે એ હકીકત બ્યાનકરા ઉપર મસાલો તેમનાથી લેઇ એમને પોં-હોંચાડળે અગર એમનો સામાન ખરચ કર્યો હોય તેની કીમતે તેમની પાસેથી લેઇ શાંતીદાસને પોંચાડળે એ બાબતમાં તમામ તાકીદ જાણીને હુકમ ફેરા-વશો નહિ. તા. જમાદીલો આલ્વેરશાંતી સન ૧૦૫૮ ફરમાન ઉપર સહી તથા મોહોર મારી-પછવાડે-ફરમાન નીશાની.

તરજુમો કરનારની સહી.

જગ બાહાદુર કાશીદીનની ફારસીમાં સહી છે.

આનો અસલ ફારસી દસ્તાવેજ શેઠ પ્રેમાભાઈ હીમાબાઈને ત્યાં છે આ તરજુમાની તથા અસલ ફારસીની નકલો દશકોઇના મામલતદાર સાહેબને ત્યાં તારીખ માહે સને ૧૮૮૮ ના રોજ રેવન્યુસરવેના સુપરીન્ટેન્ડન્ટ ફરનાન્ડીઝ સાહેબને જોવા સાર આપી છે.

નકલ નં. ૨.

ફારસીમાં લખાણ છે.

સાહી મીસા એબીન સુલતાન મહમદશાહ એબીન શાહ અયુસ.

એબીન મસઉદ સાહેબ તરના એબીન.

ફરમાન અયુલસુઝ ઝફર મોટી એતદવી.	ફરમાન અયુલસુઝ ઝફર મોટી એતદવી.
નમહામદ ચૌરંગજેબ બહાદર આલમ.	નમહામદ ચૌરંગજેબ બહાદર આલમ.
ગીર બાદશાહ ગાઝી.	ગીર બાદશાહ ગાઝી.

જાણકારી મળેલ છે.

જાણકારી મળેલ છે.

જાણકારી મળેલ છે.

સુબે અમદાવાદના હાલના કામદારો અને આયદે યનારા કામદારો અને બાદશાહની મહેરબાનીની ઉમેદ રાખનારાઓને માલમ થાય જે હાલમાં લખમીચંદ શાંતિદાસ ઝવેરીના છોકરાએ પાદશાહની હથુર આલીમાં જે લોકો સલતનતના વાકેફગારો અને કામદારોની મારફતે એક એવી અરજી મોકલી

૩૧

છે કે તેના કેટલાક રૂપિયા તેના ગુમાસ્તાઓ તથા તે મુલકના કેટલાક રહે-
નારાઓ પાસે લહેણા છે અને તે લહેણું હુખાવવા એ દેવાદારો હરકતહેલો
કરે છે અને તે પાદશાહની હજુરમાંથી એક મોટો હુકમ એ લહેણું વસુલ
કરાવવાની સરકારથી મદદની ઉમેદ રાખે છે તેથી પાદશાહી હુકમ ફરમાવવામાં
આવે છે કે એ લખમીચંદનું જે લોકો પાસે લહેણું હોય અને તે લહેણાની
સાચાઈ સાબિત થવાથી તેને તેનો હિસાબ સાખીત કરવામાં જે મદદ અને
કોશીશ કરવી જોઈએ તે કરવી એટલા માટે દેણુદારો તેનું દેણું તેઓ હુખાવે
નહિ. તા. ૧૬ મી મહીનો જોમાજો અવલ ૫ મો સને જુલુસ મુઆરક ૧લી.

મુનશી અમદલાની સહી.

મુકાબલ કરનાર પ્રાણજીવન નથુલાઇ.

૨. કારકુન.

શેઠ પ્રેમાભાઇ હેમાભાઇ તરફથી નકલ માગી. તા. ૨૦ જુલાઇ સને
૧૮૮૩. નકલ શેરો થયો તા. ૨૧ જુલાઇ સને ૧૮૮૩. નકલ તૈયાર થઇ
તા. ૨૪ જુલાઇ સને ૧૮૮૪ મુ. રાજકોટ.

ખરી નકલ.

J. M. HUNTER.

આસી. પો. એજન્ટ.

નકલ નં. ૩.

રાજેશ્રી કુમાલસદાર તથા લખતંગ વર્તમાન
બાલ શહેર અમદાવાદ ગોશાલીઆશી.

અખંડીત લક્ષ્મિ અલંકૃત રાજમાન સનેહાકીંત રઘુનાથ બાજરાવ
આશરવાદ તા. નમસકાર સહુર શન શલાસખંમશેન મઆવ અલદ્ધ નથુલાઇલદ
પુશાલચંદ નગરશેઠ શહેર મજકુર એમણે હજુરમાં આવીને અરજ ગુજરી
કે અમો શેઠ અસલના વતનદાર પાદશાહની ચાકરી કરતા આવ્યા છીએ
અને સને ૧૧૩૭ના વરસમાં હમીદખાંનના મનમાં મરાઠાઓની ફોજો આવીને
શહેરના આસપાસ મોરચાં દીધાં અને શહેર લઇને રૈયત હુટની એવી ધાસ્તી
નાંખી. તે ઉપરથી ઉઘમ વેપાર સર્વે શહેરમાં ખંધ થયા. શહેરમાંથી કોઇ
બહાર જઇ આવી ન શકે એવું થયા ઉપરથી શહેરના શાહુકાર વગેરે લોકો ધણુજ
હેરાન થયા. તે ઉપરથી અમારા તીર્થરૂપ પુશાલચંદ એમણે મહેનત તથા
ધીરજથી મરેઠા સરદારને મળીને સરકારમાં ગાંઠના પૈસા ખરચ કરીને મરેઠાઓની

૩૨

જાળેનાં મોરચાં ઉઠાવાથી શહેરમાં ઉઘમ વેપાર સારો ચાલવા લાગ્યો તે માટે શહેરના શાહુકાર વગેરે લોક ધણા ખુશી થયા કે ખુશાલચંદ પોતાની ગાંઠના પૈસા ખર્ચ કરીને શહેરના વાસ્તે ધણા ખરાબ થયા. એમના વડે આપણું છોકરાં તથા માણસ તથા માલમીલકત, જ્યુસબાવ, સરવે રહું એવડો એહસાન સર્વના ઉપર એમણે કર્યો. એમને આપણે શું આપવું એવું કીશોરદાસ વલદે રણુઝોડદાસ તથા અવચલદાસ વલદ, વલભદાસ તથા મહમદ વલદ અબ્દુલ તથા હેબાવ અબ્દુલઆકાં વલદ શાહંતબાઇ એ ચાર માતખર શાહુકાર અને બીજા સરવે શાહુકાર અને ઉઘમી સમસ્ત વેપારી લોક વગેરે મળીને ૧૫ચાર કર્યો અને પોતાની ખુશ રજવંદીથી મહાલ કોટવારની છાપો તથા કોટમનીઆર શહેર મજકુર આહી આમ દરફતી થઇને માલની કીમત સરકારના હાંસલમાં ઠરાવ થાય તે ઉપર સરકારની જમાબંદી શિવાય રૈયતની નીશબતે દર સેંકડે ચાર આના પ્રમાણે અમારા આપને પુત્રપુત્રાદિ વંશ પરંપરા કરી આપીશું. અમારૂં રાજનામું કરી આપું છે તથા આ પ્રમાણે કમરદીનખાન વજીર આદશાહ દક્ષીવાળાનો પરમાણો મોચીનખાન અહીંના સુબા એમનો કાગલ શીકાસહીત તથા શહેરના મુસદ્દી, કાજી, બક્ષિ તથા વકાએન નગર તથા સવાને નગર એમનો કાગલ શીકા સહીત કરી આપ્યો છે એ પ્રમાણે ભોગવટો ચાલતો આવ્યો તે ઉપરાંત અમારા આપ ખુશાલચંદ ગુજરી ગયા તે વખત માજી સુબા કમાલુદીનખાન બાબી, એમની પાસે સદરહુ પ્રમાણે કાગળ પત્ર જાહેર કર્યાં તે ઉપરથી રૈયતની રજવંદીથી સદામત ભોગવટા પ્રમાણે અમારા નામે કાગળ શીકાસહીત કરી આપ્યો છે એમ આજ સુધી ચાલતું આવ્યું છે તે માટે હાલ સરકારનો અમલ થયો અને અમે સાહેબ ચાકરીના ઉમેદવાર છીએ તો સાહેબ મહેરબાન થઇ તે પહેલાંની હકીકત તથા શાહુકારનું રાજનામું તથા સુબા તથા મુસદ્દીએ એમના કાગળ તથા ભોગવટો ચાલતો આવ્યો છે તે દિલમાં ઉતારીને આ પ્રમાણે હાલ કરાર કરીને કાગળ આપવા જોઇએ માટે તે ઉપરથી દિલમાં લાવતાં એમના વડીલ પુરા પુરવથી એક નીઘાએ શેવા કરતાં આવ્યાં છે તેઓ સાહેબ ચાકરીનાં ઉમેદવાર છે એમનું ચલાવવું જરૂર તથા રૈયતે ખુશીથી પોતાની રાજ રજવંદીથી ચાર આના કરી આપ્યા તે પ્રમાણે રાજનામું તથા સુબા મુસદ્દી એમના કાગળ છે તથા આજ સુધી ભોગવટો ચાલતો આવ્યો છે એવું જાણીને એમના ઉપર મહેરબાન થઇને સદરહુ પ્રમાણે નયુશા એમને કોટ પારવાનો તથા છાપો કોટાં મણીઆર તથા શહેર મજકુર આહી આમદ ફત્તી માલ કીમત ઠરાવ થશે તે માલ ઉપર સેંકડે ચાર આના પ્રમાણે

૩૩

સરકારની જમાબંદી શિવાય રૈયતની નીસબત સદા મત પ્રમાણે કરાર કરી આપીને આ કાગલ કરી આપ્યો છે તો સદરહુ પ્રમાણે રૈયત રજાબંદીથી રૈયત નીશબત તથા એમના પુત્રપુત્રાદિ વંશપરંપરા તેમની તરફ ચાલુ રાખવું. દર વરસે નવા કાગળની જરૂર ન રાખવી. આ કાગળની નકલ રાખીને અસલ કાગલ ભોગવટાદારને પાછો આપવો. સારાંસ વાત એકે શાહુકારની રજાબંદીથી સદામત ચાલતા આવ્યા પ્રમાણે ચલાવવું જાણવું. ચંદ્ર ૧૯ જમાબંદીલાકર ખંર આંગના પ્રમાણે મહોરતખ.

નકલ નં. ૪.

આદી મેસર એ
રસુલુલ્લહા કાજી મુસ્ત-
ફીદખાં ૧૧૫૦.

નકલ

અસલ મુજબ.

અગાઉના દીવાન મરહુમ મોરીનખાન તથા પેસ્તરના કાજી મરહુમ અબ્દુલ અહમદખાન તથા મરહુમ બક્ષી અમાહિતદારખાન તથા હકીકત લખ-નાર કમીર આલીખાન મરહુમના મોહથી શાખીત થએલા કરારનામા એવી રીતે કે આ નીચે લખેલા માણસો એકરાર અને કબુલ કરે છે તેમના નામની યાદી.

કિશવરદાસ રણુછોડદાસ.

મુંદરદાસ કેવાદાસ.

કવલનેશુ રધનાથદાસ.

ચાવરજી બલ્લભ.

જેચંદ બલ્લભ.

ભૂખણુદાસ બલાખીદાસ.

અય્યબકર શાહાબાધ.

તારાચંદ મોરારજી.

બનમાળીદાસ ગોકુળદાસ.

મહમદ અબ્દુલ વાહીદ.

વિગેરે અમદાવાદના વેપારીઓ તથા સોદાગર જત સને ૧૧૩૭ માં દખણી હુદારાએ ભારી ફૈજ લખ અમદાવાદને હુટવા તથા ત્યાંના રહેનારાઓને ભારી નાંખવા તથા કેદી બનાવવાના ધરાદારી શહેર ઉપર ઘેરો ધાલ્યો હતો. અમો વિગેરે શહેરના રહેનારાઓને ત્યાંથી ભાગી જવાનું અથવા તેઓના હાથથી છુટા થવાનું સુઝતું નહોતું. એવા કંઠણ વખતમાં અમારા જનમાલ બચાવવાને માટે શેઠ ખુશાલચંદ લખખીદાસ ખીન શાંતિદાસ ઝવેરીએ ધટતી તરફદ અને કોશીશ પેશ પહોંચાડી પોતાના ધરના ધણા પૈસા ખરચીને અમોને

૩૪

તે હુંદારાઓના હાથથી બચાવ્યા તે માટે અમે અમારી ખુશીથી એકરાર કરીએ છીએ કે અમદાવાદના કોઠાની છાપના કાપડ પાછળ અમારા માલમાંથી એકંડે ચાર આના સદરહુ શેક તથા તેમની એકાદાદને આપતા રહીશું. તે ના આજવામાં કશી તરફનો વાંધો કે કસુર કરીશું નહિ ને અમારા અક્ષરકરથી અમે ફરીશું નહિ. માટે આ રાજનામાની રાહ લખી આપીએ છીએ કે બીજાવાર કામ આવે તા. ૧૦ મી માહે શાખાન સને ૧૧૩૭.

અસલ ઉપરથી ઉકલ્યા મુજબ તરજુમો.

મુનશી હુસેનઅલી ગુલામઅલી સહી હા. પાતાના.

અસલ તરજુમા ઉપરથી નકલ મુકાબલ કરનાર

પ્રાણજીવન નથુભાઈ ર. કારકુન.

આવકો તરફથી નકલ માગી તા. ૨૮ મી જુન સને ૧૮૮૩.

આપવા હુકમ તા. ૨૮ જુન સને ૧૮૮૩. તૈયાર કરાવી આપી તા. ૨૯ જુન ૧૮૮૩.

ખરી નકલ.

આ. પા. એજન્ટ.

નકલ નં. ૫.

આબદાલીરી તથા મશાલના પગાર. સન'૬.

રાજેશ્રી કમાળશહાર વરતમાનભાળ

શહેર અમદાવાદ. ગા: શા:

અખંડીતલક્ષિમ અલંકૃત રાજમાન સનેહકીત ગોવિંદરાવ ગાયકવાડ સેના ખાસખેલ સમશેર બહાદુર ઠંડવત રામ રામ. સુરસન શીત-તી સેધન મધ્યા અલક-વખતઅંદશા શેક શહેર મજકુરના એમને સરકારમાંથી આબદા-ગીરી તથા મશાલ આપી છે તે બાબત એ આજ્ઞાપીનો પગાર રૂ. ૮) નીમણુંક છે, તે નીમણુંક પ્રમાણે સદરહુ દરમાયો રૂ. ૮) આપતા જવું. મશાલનું તેલ દરરોજ પકુ પાશેર પામે છે તે પ્રમાણે આપ્યા જવું. દરસાલ નવીન પત્રનો આલેખ ન લેવો આ પત્રની નકલ તમેએ માગી લઈ આ પત્ર ભોગવતા માટે શેક મજકુરને પરત પાછો આપવા. જાણી જેઅંદ-અશાવા. માહે રખીઉલ અવલ.

મોહેર.
ગોવિંદરાવ
ગાયકવાડની.

૩૫

નકલ નં. ૬.

રાજેશ્રી ભગવંતરાય મંગાધર કમાળસદાર,
પ્રગણે અમદાવદ સરકાર ભાગ ગો: શા:

અખંડીત લક્ષિ અલંકૃત રાજમાન સનેહકૃત આણંદરાવ ગાયકવાડ
સેના ખાસખેલ સમશેર બહાદુર રામ રામ: સુરેશ્ચંદ સલાસ મૈયાતેન અલદ
રાજેશ્રી વખતચંદ ખુશાલચંદ શેઠ વારેખ શહેર મજકુરનાએ સરકાર આક-
રીની બહુ મહેનત કરી સખખ તેમને બહુમાન સરકારમાંથી ચંદ્ર ૧ માહે
સવાલ સાલ મજકુરથી પાલખી આપી છે તેની તહેનાત એક સાલના બાર
મહીનાના રૂ. ૧૦૦૦) એક હજાર તથા પાલખીના સરંજામ બાબત એક
સાલ અડધુ બે સાલ મળીને રૂ. ૩૦૦) પ્રમાણે સાલ દર સાલ પ્રગણે મજ-
કુરથી આપવી નીમણુંકમાં મજરે મલશે. ચંદ્ર ૨૩ રમગ્ગન

મહોર.

મોહોર.

ગોવિંદશવ ગાયકવા-
ડની છે.

પાલખીની સનંદ શેઠ વખતશાને મળેલી.

નકલ નં. ૭.

અખદાલગીરીની સનંદ.

મોહોર

ફતેશીંગ ગાયકવાડની.

નકલ.

આંગના પત્ર સરકાર રાજેશ્રી આંનાજીરાવ ગાયકવાડ તાહા: વખતચંદ
ખુશાલચંદ શેઠ સુરેશ્ચંદ આરબાસમાન મધઆવા અલદ તમેને સરકારે
કીરપાવત અધ આખદાગીરી આપી છે તેનો અનુભવ લઈ સરકાર ચાકરી
એકનિષાથી કરતી છે. ૧૪ માહે સાળાંન.

મોહોર.

૩૬

નકલ નં. ૮.

અખદાલગીરી તથા મસાલની સનંદ.

રાજેશ્રી કમાલસદાર વર્તમાનભાળ જા. શા.

અખંડીતલક્ષિમ અલંકૃત રાજમાન સયાજીરાવ ગાયકવાડ સેના ખાસખેલ સમશેર બહાદુર સુરરાજ ઇહીત દેક્ષીત ધનમૈયા અલક શહેર મજકુરના વખતયદશા શેઠ એમના ઉપર સરકાર કીરપાવંત થઈ અખદાલગીરી તથા મસાલ આપી છે તેના બે આશામીનો દરમાગો રૂ. ૮) સરકારમાંથી સાલ મજકુરથી શહેર મજકુરમાંથી ઠરાવ કરી આપ્યો છે તેના દરમાયાના રૂપીઆ શેઠ મજકુરને દરવરસે આપતા જવા તેના દરસાલનો પત્રનો આક્ષેપ ન લેતાં આ પત્ર શેઠને ભોગવટા સાડ પાછો આપવો ને તમારે આ પત્રની નકલ કરી લેવી. હરકત ન કરવી. છ રૂં માહે સવાલ.

સયાજીરાવ
ગાયકવાડની
મહોર.

નાની
મહોર.

નકલ નં. ૯.

અખદાલગીરી તથા મસાલની સનંદ.

મહોર
સયાજીરાવની.

આજાપત્ર સરકાર રાજેશ્રી સીયાજીરાવ ગાયકવાડ સેના ખાસખેલ સમશેર બહાદુર તા. વખતયદશા શેઠ શહેર અખદાલગીરી સુરશન ઇહી દે શીતેષન મધ્યા અલક તુમસ્ત સરકારમાંથી કીરપાવંત થઈ અખદાલગીરી તથા મસાલ આપેલી છે તેનો અનુભવ લઈ સરકાર ચાકરી એક નિશાથી કરવી. છ રૂં માહે સવાલ.

મહોર.

૩૭

નકલ નં. ૧૦.

પાલખીની સનંદ શેઠ વંખતયંદને આપેલી તે.

રાજેશી વંખતયંદ ખુશાલયંદ શેઠ પારેખ શહેર અમદાવાદ ગો. શ્રી.

અખંડીત લક્ષ્મિ અલંકૃત રાજમાન સ્નેહાંકીત આનંદરાવ ગાયકવાડ
સેનાખાસખેલ સમશેર બહાદુર રામ રામ. સુરસન સનવાશ મૈયાતેનવહ અલક
તમેા સરકાર ચાકરીને બહુ ઉપયોગી પડેલાં સખખ બહુ માન સરકારમાંથી
ચંદ્ર ૧ માહે સવાલ સાલ મજકુરથી પાલખી આપી છે તેની તહેનાત દર-
સાલ રૂ. ૧૦૦૦) તથા પાલખીનો સરંજાન બદલ એક સાલ આડ રૂ. ૩૦૦)
ત્રણસો એ પ્રમાણે અમદાવાદ સરકાર ભાગ પૈકી કરાર કરી આપેલો છે તો
સદરહુનો અતુભવ લઈ સરકાર ચાકરી એક નિશાએ કરવી બાણીને ચંદ્ર
છ ૨૩ માહે રમજાન મારતવ સુદ.

મહોર
આનંદરાવ
ગાયકવાડની.

મહોર.

નકલ નં. ૧૧.

Charities given, and Services rendered by Rao Ba-
hadur Premabhai Himabhai Nagarsheth of Ahmedabad.

Charities.

- I In 1856, the sum of Rs. 22,150 was Rs.
contributed towards the construction and
maintenance of an Hospital in this city,
towards which the late Sheth Hathising
gave Rs. 40,000 and which Hospital is
now known as "Hathising and Prema-
bhai Hospital" and in which the Civil
Hospital is located.

22,150

૩૮

II	In 1857, the sum of Rs. 7,050 was contributed towards the construction of a Library, known as "Himabhai Institute" called after Mr. Premabhai's father.	7,050
III	In 1857, the sum of Rs. 10,000 was contributed towards the Fund collected for the Gujarat College.	10,000
IV	In 1857 the sum of Rs. 1,800. was paid to the Grant Medical College, for a gold medal to be annually given to one of the successful students.	1,800
V	In 1863 the sum of Rs. 1,350 was contributed towards the Fund collected for "the Victoria-Museum.. "	1,350
VI	In 1864 the sum of Rs. 10,000 was contributed to the Fund of "Victoria Garden" in Bombay for Garden gates and Vailings.	10,000
VII	In 1863-64, 1864-1865, expended in Ahmedabad, during the famine of 1863-1864, 1864-1865, for relief of the distressed poor.	20,000
VIII	The sum of Rs. 2,000 was contributed to "The Gujarat Vernacular Society Fund"	2,000
IX	The sum of Rs. 23,000 was expended in building six Dharmashalas at the following places.	
	1 At Naroda.	Rs. 4,000
	2 „ Sarkhej in Daskroi.	„ 1,000
	3 „ Barwalla in Dholka.	„ 5,000
	4 „ Gundi in Koth.	„ 5,000
	5 „ Matar in Karia	„ 3,000
	6 „ Oomrala in Bhavnager.	„ 5,000
		<hr/> 23,000
	Total Rs.	<hr/> 97,350

३६

N. B. The Charities for spiritual and temporal well-being of the Shravaks in religious points of view and for the protection of sickly animals in the Panjarapoles in the principal cities of the Bombay Presidency are not mentioned here.

Services.

1. During the Mutiny of 1857-1858 Mr. Premabhai had employed private agencies by establishing a regular Dak from Ahmedabad to Indor, to procure information privately from central India and surrounding places when the Telegraph and Government Dak had failed.
2. Information used to be regularly received daily and communicated to the Collector and judges of the period Messrs. J. W. Hadow and A. B. War-den are well aware of the services, so rendered.

नकल नं. १२.

To,

PREMABHAI HEMABHAI,
OF
AHMEDABAD.

In recognition of your loyal conduct and services, I hereby confer upon you the tilte of "Rao Bahadur" as a personal distinction.

Delhi.

1st January 1877.

Sd/ LYTTON,
VICEROY AND GOVERNOR
GENERAL OF INDIA.

नकल नं. १३.

Extract from Government resolution.

No. 5092, of 5TH SEPTEMBER 1896

Government cannot but consider that the Thakore preferred the charge of instigating the robbery against

૪૦

Mr. Premabhai without any substantial evidence, and that further investigation has entirely failed to give it any support. This opinion on their part should be communicated to the Thakore; and it will give them satisfaction to learn that he has expressed, through the Political Agent to Mr. Premabhai, his regret at having been led into such an error.

No. 1397 of 1876.

True extract given to Seth Premabhai Himabhai.

*Kathiyawar,
Political Agency.
11th September 1876*

(Singned,) J. B. PELLE
Political Agent.

નકલ નં. ૧૪.

ફો. નં. ૧૧૧.

પોલીટીકલ એજન્ટ લખેલ પત્ર. પોત્યા તા. ૧૬-૧-૭૭ માહા શુદ્ધ ૨ ભોમે. આજમશેઠ પ્રેમાભાઈ હેમાભાઈ અજતરદ ને. ડબ્લ્યુ. વાટસન સાહેબ ઝોરીસીયેટીંગ પોલીટીકલ એજન્ટ પ્રાંત કાઠીઆવાડ દીગર ધડિરના શા. રાયચંદ પ્રેમચંદની પાલીતાણામાં થએલી ચોરીના કામમાં પાલીતાણાના ઠાકોર સાહેબે તા. ૨૩ જુન ૧૮૭૪ ની રોજનીશીમાં એક યાદી આપેલ તેમાં આપ વીશે કેટલા અલ્ટીત શબ્દો વાપર્યા હતા. આ લખાણ કંઈ પણ સામેતી વીના ઠાકોર સાહેબે કર્યું એમ સરકારે તા. ૫ સપ્ટેમ્બર ૧૮૭૬ ના નંબર ૫૦૯૨ ના રીઝોલ્યુશનમાં ઠરાવી હુકમ કર્યો હતો કે “ ઠાકોર સાહેબે આવી ભૂલ કરી તેટલા માટે તેમણે પોલીટીકલ એજન્ટ સાહેબ મારફત શેઠ પ્રેમાભાઈને ફિલગીરી નહર કરવી ” આ ઉપરથી ઠાકોર સાહેબે પોતાની તા. ૫ જાનેવારી ૧૮૭૭ ની યાદીમાં અમારી મારફતે પોતાની ફિલગીરી આપને નહર કરવા લખ્યું છે તે આપને જાણવા લખ્યું છે. તા. ૮ જાનેવારી સને ૧૮૭૭ રાજકોટ.

ફરિદરદાર.

પોલીટીકલ એજન્ટ

૪૧

નકલ નં. ૧૫.

પાલીતાણા તા. ૧૧ અપ્રેલ સને ૧૮૮૨.

શેઠ શ્રી ૫ શેઠ સરપચંદ મુળચંદ જવેરી સુરત.

વિનંતી વીશેષ કે આપણા પવીત્ર શૈનુંજા ડુંગરે આવનાર પ્રદેશી શ્રાવક યાત્રાળુની હાલમાં જે ગણુત્રી ચાલે છે, તથા તેઓ પાસેથી મહેરબાન કર્નલ કીટીંગ સાહેબના ઠરાવ મુજબ રક્ષણીય કર તરીકે રૂ. ૨) પ્રમાણે લેવાય છે; જે બાબત આપણી અરજ નામદાર સરકારમાં જ્ઞરી છે.

ઉપર પ્રમાણે હાલ જે કર લેવાય છે તે મરહુમ શેઠ શ્રી શાંતી-દાસના વંશજો પાસેથી નહિ લેવા નામદાર સરકારનો ઠરાવ છે. જેથી જેઓ મજકુર શેઠ શાંતિદાસના વંશજોનો દાવો રાખતા હોય, તેમણે તા. ૨૭ મી માર્ચ સને ૧૮૮૨ થી માસ ત્રણના અંદર વંશાવલીની ખરી નકલ સાથે કાઠીઆવાડ, ગોહલવાડ પ્રાંતના મહેરબાન આસીસ્ટન્ટ પોલીટીકલ એજન્ટ સાહેબ બહાદુરના હજુર હકીકત-લખીતવાર જાહેર કરવી, મુદત વીતે કોઇનો દાવો સાંભળવામાં આવશે નહિ.

સદરહુ મતલબનું કાઠીઆવાડ એજન્સી ગેઝેટમાં જાહેરનામું કાઢી તે બાબતના લાગતા વળગતાઓને ખબર આપવા, સાહેબમહેરબાને તા. ૨૮ માર્ચ સને ૧૮૮૨ ના શેરાથી અમુને ફરમાવેલ છે, અને અમારા સંબળવામાં આવ્યું છે કે આપ અને બીજા કેટલાક ગ્રહસ્થો શેઠ શ્રી શાંતી-દાસના વંશવાલા છો. તેથી તરફી આપની જરૂર થાય છે કે જે મજકુર વંશમાં હોવાનો-આપ અગર આપના જણુવામાં હોય તેવા હરકોઇ સખસ-દાવો રાખતા હોય, તો તેમણે ઉપરની મુદતના અંદર પોતાના દાવા દાખલ કરવા. મુદત વીતે સાંભળવામાં નહી આવે.

એજનસી ગેઝેટમાં છપાએલ જાહેરનામાની નકલ પણ આ લગત આપને વાંચવા માટે મોકલી છે. સીવાય ધર્મરનેહ છે તેથી વીશેષ રાખશે આ તરફનું કામકાજ લખાવશે. એજ વીનંતી.

સેવક,

ગોપાલજી (?) હેમચંદજી.

શેઠ આણંદજી કલ્યાણજી.

૪૨

નકલ નં. ૧૬.

જાહેર ખખર.

આ જાહેર ખખર ઉપરથી સર્વને ખખર આપવામાં આવે છે કે શેત્રુંજી કુંગર ઉપર જનારા આવક જત્રાણ પાસેથી સ્વસ્થાન પાલીટાણા તરફથી જે કર લેવામાં આવે છે, તે કર શેઠ શાંતીદાસના વંશજે પાસેથી નહિ લેવા સરકારનો ઠરાવ છે, માટે જેઓ મજકુર શેઠ શાંતીદાસના વંશજે થવાનો દાવો રાખતા હોય તેમણે આજથી ત્રણ માસની અંદર વંશાવળીની ખરી નકલ સાથે અમારી હજુરમાં પોતાની હકીકત લખીતવાર જાહેર કરવી. મુદત વીને કોઇનો દાવો સાંભળવામાં આવશે નહીં. તા. ૨૭ મી માર્ચ સને ૧૮૮૨.

એચ. એલ. નટ. મેજર.

આકટીંગ ફર્સ્ટ આસીસ્ટન્ટ,

પોલીટીકલ એજન્ટ.

પ્રાંત ગોહલવાડ.

નકલ નં. ૧૭.

ગોહલવાડ પ્રાંતના આજમ મેજેરઆન આસીસ્ટન્ટ પોલીટીકલ એજન્ટ સાહેબ બહાદુરની હજુરમાં, હું નીચે સહી કરનાર શેઠ સરપચંદ મુલચંદ રહેવાસી સુરત મધે ગોપીપરામાં કાચેય મોહોલામાંનાની અરજ એ છે જે.

શેઠ શાંતીદાસના વંશજેની હકીકતમાં આપ નામદાર સાહેબ તરફની તા. ૨૭ માર્ચ સને ૧૮૮૨ ના રોજની જાહેર ખખર તા. ૬ અપ્રેલ સને ૧૮૮૨ ના એજન્સી ગેઝેટમાં પ્રસિદ્ધ થએલી છે, તે ફરમાન મુજબ હમારૂં પેહેડીનામું આ સાથે રજુ રાખું છે. જે જોવાથી આપ સાહેબની નીધામાં આવશે કે મરહુમ શેઠ શાંતીદાસના પાંચ દીકરા પૈકી ચોથા દીકરા શેઠ માણેકચંદ, તેમના દીકરા શેઠ કેસરીસંગ, તેમના બે દીકરા પૈકી શેઠ અજ-રાલસંગ, તેમના દીકરા શેઠ દીપચંદશા, તેમના દીકરા શેઠ મુલચંદ મારા પીતાજી થાય છે. સખ્ય આ સાથેના પેહેડીનામામાં લખેલ સખસો શેઠ શાંતીદાસના વંશજે છે એથી આપની ખાતરી થશે. એજ અરજ.

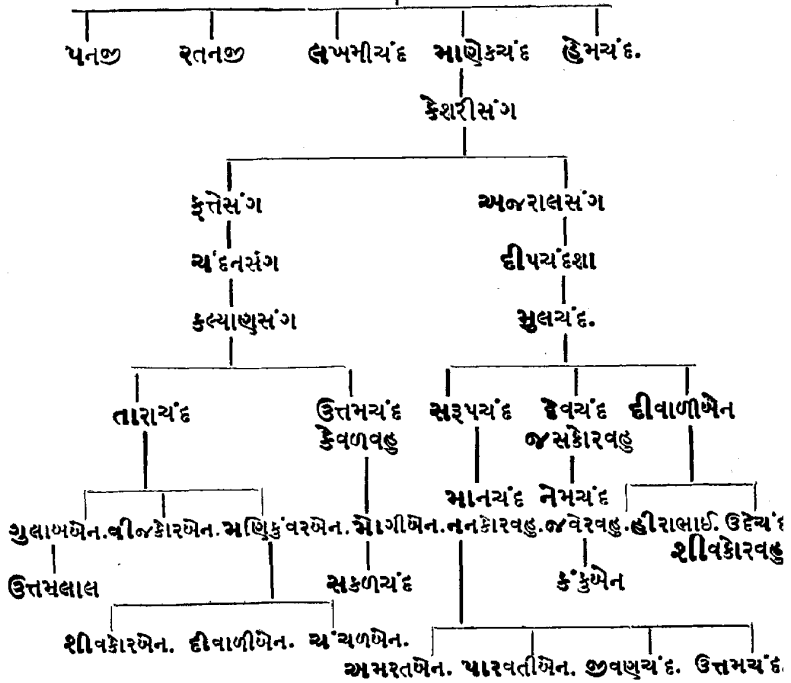
તા. ૧૨ મી જુન સને ૧૮૮૨ મુકામ સુરત.

શેઠ સરપચંદ મુલચંદ સહી દા. પાતે.

૪૩

નકલ નં. ૧૮.

શેઠ શાંતિદાસ.

હું શેઠ સરપચંદ મુળચંદ રહેવાશી સુરતના ગોપીપરા મધે કાયચ મોહો-
લામાં, પ્રતીયા ઉપર કહું છું કે સદરહુ પેઠીનામાં લખેલી વાત મારા
જાણવા તથા માનવા પ્રમાણે સાચી છે. તા. ૧૨ જુન ૧૯૮૨.

Sd/. Jagjeevandas K.

1st Class Magistrate SURAT.

૪૪

ઉપસંહાર.

આ રીતે આપણે જે જોઈ ગયા તે પરથી સ્પષ્ટ માલૂમ પડે છે કે, શાંતિદાસ શેઠની વંશવેલી અમરવેલ સમાન બહુ ફાલીફૂલી છે; એટલુંજ નહિ પરંતુ તે વંશમાં શ્રદ્ધાલુ, દયાલુ, દેવગુરુભક્તિકારક ધણા મનુષ્યો પ્રગટ્યા છે અને જૈન શાસનને દીપાવ્યું છે. શાંતિદાસ શેઠમાં જે પ્રભાવક ગુણો હતા, તેનો વારસો તેમના વંશજોએ બરાબર સાચવ્યો છે. હજી પણ આ સદ્ગુણો દ્રવ્યક્ષેત્ર કાળ ભાવ અનુસાર વધુ વધુ ખીણે, અને તેને અનુકૂળ ઉપાયો યોજાઈ જૈનશાસન વિશેષ મહિમાવંતુ થાય એમ અમે ધ્વજીએ છીએ. આવા જૈનસમાજદીપક પુરૂષો પ્રકટ કરવાનું માન અમદાવાદને ધટે છે, તેમજ સત્યવિજય, યશોવિજય, નેમિસાગર આદિ પ્રખર ક્રિયાશીલ સાધુઓથી પવિત્ર થવાનું માન પણ અમદાવાદને ધટે છે. અમદાવાદ જૈનપુરી હતું અને હજી પણ છે એ નિર્વિવાદ છે. મુશિંદાબાદમાં ‘જગતશેઠ’ તરીકે પ્રસિદ્ધ થયેલું કુટુંબ જૈન હતું, તેવીજ રીતે અમદાવાદમાં ‘જગતશેઠ’ તરીકે શાંતિદાસ શેઠનું કુટુંબ પ્રસિદ્ધ થયેલ છે અને તેમાંની એક ‘નગરશેઠ’ ની ઉપમા વંશપરંપરાથી આવેલી હજી ભોગવ્યે જાય છે.

આવા મહાન્ પ્રભાવક કુટુંબમાં થયેલ પ્રભાવક પુરૂષોનાં ચરિત્રો, ખાસ મનન કરવા લાયક છે અને તે પરથી સમજી શકાશે કે ગુજરાત દેશની (ભારતવર્ષની) આખાંદી કરવા માટે જૈનોએ કેવી અપૂર્વ સેવા આત્મભોગથી બળવી હતી. ગુજરાતના પૂર્વ રાજ્યો મહાન્ ખ્યાતિવાળા યદ્યગયા હતા અને તેના મંત્રીઓ જૈનો હતા. જેવા કે ઉદયન, બાહડ, વસ્તુપાલ, તેજપાલ આદિ. વનરાજ, સિદ્ધરાજ, દુર્લભરાજ આદિ રાજ્યો જૈનધર્મને પ્રેમપૂર્વક આદરમાન આપનાર હતા. કુમારપાળ રાજા તો જૈન હતા. ગુજરાતમાં પશુ પક્ષીનો સંહાર કે શિકાર ન થાય એવી દિગંત ઘોષણા-અમારિપકહ પણ જૈનોએ-જૈનો દારાજ વજડાયેલ છે, અને તેને પરિણામે આખા ભારતવર્ષમાં ફક્ત ગુજરાતમાંજ હાલ પણ માંસ ત્યાગ, મુસલમાનો, ક્ષત્રિયો, રજપૂતો, અને બીલ આદિ કોમ બાદ કરતાં-સર્વત્ર નિરંકુશ ધર્મશા તરીકે વર્તનમાં રહેલ છે. ઇત્યાદિ.

શાંતિદાસ શેઠથી સ્થપાયેલા સાગર ગચ્છમાંથી કેટલાક મહામુનિયોના રાસ આપવામાં આવ્યા છે, તેમજ તેઓ સાગરગચ્છના હતા, તેથી સાગરગચ્છના મુનિયોનું પણ પ્રસંગોપાત વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે. શાંતિદાસ શેઠના સમયમાં શ્રી સત્યવિજયજી પન્થાસ ક્રિયોદ્ધારક થયા, તેથી અને તેમનો રાસ મ-

૪૫

ળવાથી તેમનો રાસ આપેલ છે, અને તેમના વંશપરંપરામાં થયેલ તેમના શિષ્ય શ્રી કર્પૂરવિજય, તેમના શિષ્ય શ્રી ક્ષમાવિજય, તેમના શિષ્ય શ્રી જિનવિજય, તેમના શિષ્ય શ્રી ઉત્તમવિજય, અને તેમના શિષ્ય શ્રી પદ્મવિજય—એ સર્વના રાસ ભાગ્યવશાત્ પ્રાપ્ત થવાથી આ પુસ્તકમાં આપ્યા છે; શાંતિદાસની વંશપરંપરા જેમ વધી અને હાલ વિદ્યમાન છે તેમ શ્રી સત્યવિજયજીની વંશપરંપરા તેની સાથેજ વધી હાલ વિદ્યમાન છે, તેથી એક બીજાને અતલગ સંબંધ રહ્યો છે. વિજયદેવસૂરિ પણ શાંતિદાસ શેઠના સમય આસપાસ થયેલ છે, તેમજ વિજયાનંદસૂરિ, લક્ષ્મીસાગરસૂરિ, કલ્યાણવિજય ગણિ, તેમજ શ્રી નેમિસાગરસૂરિ પણ તેજ સમયમાં—લગભગ થયેલ છે તેથી તેમના રાસ, સહાય ઉપલબ્ધ થવાથી તે પણ અત્ર મૂકવા ઉચિત ધાર્યા છે. આમ જૈન ઐતિહાસિક સત્પુરુષોનાં જીવનચરિત્ર જેવાં પ્રાપ્ત થયાં તેવા સ્વરૂપમાં મૂક્યાં છે, અને તે પરથી લેવાનો યોગ્ય, તે વખતની સ્થિતિ, સંઘબંધારણુ, સંપ, આદિ અનેક વિગતો આપણને મળી શકે છે. જૈનોમાં ઇતિહાસની પૂરી ખોટ છે અને તે ઇતિહાસ એક શૃંખલાબદ્ધ લખાતાં ધણી સમય જોઈશે, પરંતુ તે સમય જો કે દૂર હોય છતાં તે પ્રાપ્ત કરવા માટે જે જે ખૂટતાં પ્રકરણો છે તે આવા આવા પ્રયાસથી પૂરાશે અને તે સમય વહેલો પ્રાપ્ત કરાશે. આવાં કારણોને લઈને આ પુસ્તકનું નામ “જૈન ઐતિહાસિક ગ્રંથમાલા પુષ્પ-૧” એવું રાખવામાં આવ્યું છે, અને તેમાં ઉપર્યુક્ત પુરુષોનો એક સાથે સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે. અમારાથી એક ચરિત્ર બીજા ચરિત્રથી જુદું કરાયું નથી. દાખલા તરીકે શાંતિદાસ શેઠનું ચરિત્ર બીજાં ચરિત્રોથી અલગ નથી રાખી શકાયું, તેનું કારણ એ છે કે, દરેક ચરિત્રને દરેક ચરિત્ર સાથે શૃંખલાશ્રેણીથી જોઈએ તો સંબંધ છે. તો તે સંબંધ અવશ્ય જાળવવા માટે ચરિત્રો એકત્રિત આપવાં આવશ્યક છે, હજી પણ જેમ જેમ વિશેષ ઐતિહાસિક ચરિત્રો ઉપલબ્ધ થાય તેમ તેમ તેને આ મંડળે પ્રસિદ્ધ કરવાં એવી જે ઉપયોગી સૂચના રા. રા. મોહનલાલ દલીયંદ દેશાઈએ આની સાથે જોડેલ નિવેદન—પ્રસ્તાવનાના અંતે પૃ. ૬૯-૭૦ પર કરેલી છે તે આ મંડળ ધણી આનંદથી સ્વીકારશે એવી ખાત્રી આપીએ છીએ, તો જે જે પુરુષો તેવાં ચરિત્રો ઉપલબ્ધ કરાવી આપશે તે તે પુરુષોને ધન્યવાદ આપીશું અને તેથી આવા બીજા ભાગો પ્રગટ થતાં તેઓ પણ સમાજ પરના ઉપકારના ભાગી થશે.

ઉપર્યુક્ત રાસો અને સહાય પદ્યમાં છે, અને તેનું સંશોધન અમે રા. રા. મોહનલાલ દલીયંદ દેશાઈ બી. એ. એલ્. એલ્. બી. પાસે ખાસ

૪૬

કરાવ્યું છે, (તેમના સંશોધનને મુનિરાજશ્રી જીવિસાગરજીએ તપાસી જોયું છે) અને તેઓપરથી જાણવાયોગ્ય હકીકતો સાથે વિવેચન પણ તેમની પાસે લખાવ્યું છે અને તે પણ મુનિરાજશ્રી જીવિસાગરજીએ તપાસ્યું છે. અને તે પદ્યમાં જે જે કઠિન શબ્દો છે તેના અર્થોના કોશ પણ તેમની પાસે કરાવ્યો છે, તેથી આ પુસ્તકની અગત્યતા ઘણી વિશેષ થઇ શકી છે તે વાચકો જોઇ શકશે, અને જેવી રીતે જૈનેતરે પોતાના સાહિત્યને પશ્ચિમની સુધરેલી પદ્ધતિપર પ્રગટ કરે છે, તેવીજ રીતે આ પણ પ્રકટ કરવાનું કેટલાક ભોગે પણ આ મંડળ કરી શક્યું છે એ માટે આનંદ થાય છે; પરંતુ તેની સાર્થકતા કેટલે અંશે થઈ છે તે વાચકોને પારખવાનું હોવાથી તે જણાવવાનું અમો તેમનેજ શિરે સોંપીએ છીએ. અમોને અમારા આ પ્રયત્નથી સાર્થકતાની સાક્ષી સુર વાચકવર્ગ તરફથી મળશે, તો અમારા આવા ખીજ પ્રયત્નોમાં અમને અચૂક પ્રેરણામય ઉત્સાહ રહેશે, અને તેથી તે ખીજ પ્રયત્નો પણ સારી રીતે સંશોધનપૂર્વક નવીન પદ્ધતિસર કરી શકાશે.

હવે કેટલીક ખીજ બાબતોપર આવીએ. કોઈ એમ કહેશે કે અમદાવાદમાં જાણવા યોગ્ય શાંતિદાસ શેઠ અને તેના કુટુંબ સિવાય શું નથી?— તો તેના જવાબમાં કહીશું કે શાંતિદાસ શેઠ અને તેમના વંશજોએ જે ભાગ અમદાવાદમાં ભજવ્યો છે તેવો જવલંત, ઉગ્રપ્રતાપી, અને મહિમાવંતો ભાગ ખીજ કોઈ કુટુંબે ભજવ્યો હોય એવું અમારી જાણમાં નથી. પરંતુ એટલું કહેવું પડશે કે શેઠ હેમાભાઈના સમયમાં શેઠ હડીસિંગ શેઠ મહા પ્રભાવક થઇ ગયા છે; અને તેણે શાસનપ્રભાવના અર્થે અમદાવાદમાં ભવ્યમાં ભવ્ય દહેરાસર તથા ખીજ કાર્યોમાં પુષ્કળ દ્રવ્ય ખર્ચ્યું છે, તેનું ચરિત્ર જાણવા જેવું છે અને તે અમે બનતાં સુધી અન્યના ખીજ પુષ્પમાં પ્રકટ કરી શકીશું. વિદ્વાતાની દૃષ્ટિએ જોઈએ તો એવી એક જનકથાપરથી કહીએ છીએ કે કોઇ ‘કાકીમા’ કરીને શાસ્ત્રનિપુણ વિદુષી હતાં. તેમનું પુરૂં નામ મળતું નથી. તેમની પાસેથી ત્રણ જાણીએ શાસ્ત્રનો અભ્યાસ કર્યો હતો. ૧ ત્રિકમદાસ (શેઠ મગનભાઈ કરમચંદના બનેલી), ૨ જોધતારામ મોદી (કે જે ટોલીવાલાને નામે પ્રખ્યાત છે) તથા ૩ સુરજબાઈ. આમાં સુરજબાઈ સંબંધી એટલું જાણવામાં આવ્યું છે કે તે પણ ઘણાં વિદુષી બાઈ હતાં. તેમની પાસેથી ૧૦-૧૫ ગુરૂણીજીઓ સારી રીતે ભણેલ છે; અને તેઓ રાસ વાંચતાં તે એવો રસભરિત વાંચતાં કે ત્રણસો સ્ત્રીઓનું ટોળું શ્રોતાજન થતું. ક્ષેત્રસમાસાદિ ગણિતાનુયોગમાં એટલી બધી કુશળતા હતી કે, તેઓ એકડાપર ૧૮૦ મીડાં ચડે તે જોડલી

૪૭

સંખ્યા થાય (જઘન્ય સંખ્યાત) તે ગણી શકતાં હતાં. તે શાસ્ત્રગામી હતાં. તે એટલાપરથી સમજી શકાશે કે તેમના સમયમાં થયેલ પંડિત શ્રી રૂપ-વિજયજી અને વીરવિજયજી પણ તેમની સાથે ધર્મચર્યા કરી શાસ્ત્રના ખુલાસા તથા સલાહ લેતા એમ કહેવાય છે.

કોઈ એમ કહેશે કે સત્યવિજય આદિ રાસ સિવાય બીજા ઐતિહાસિક રાસો નથી ? તો કહેવાનું કે, છે; પણ ઉપલબ્ધ થયા નથી. શ્રી પદ્મ-વિજયના શિષ્ય શ્રી રૂપવિજયજીનો રાસ છે, તેમજ વીરવિજયજી પંડિતનો વીરનિર્વાણુ રાસ છે કે જે બાદરવા માસમાં એક દિવસ અમદાવાદમાં તેમનાજ નામથી ઝોળખાતા-વીરના ઉપાસરે વંચાય છે, પરંતુ તે ઘણી ટ્રેરણા છતાં મળી શક્યો નથી. આ સિવાય તિલકસાગરકૃત રાજસાગર (શાંતિ-દાસ શેઠના ગુરૂ) સ્વર્ગગમન રાસ ખંભાતના બંડારમાં છે, કનક સૌભાગ્ય-કૃત વિજયદેવસૂરિ રાસ, સંઘવિજય કૃત વિજયતિલકસૂરિ રાસ આદિ પાટણના બંડારમાં અને દર્શનવિજય કૃત વિજયતિલકસૂરિ રાસ લીંબડીના બંડારમાં છે. પ્રતાપસિંહ બાપુરાસ (સાધ્વી ઋદ્ધિશ્રી કૃત) જેસલમીરમાં છે. પ્રેમવિજય કૃત ધનવિજય પંન્યાસનો રાસ ખંભાતમાં છે. હીરવિજયસૂરિના રાસ જુદા જુદા કવિઓથી બનાવેલ છે, અને તે અમદાવાદના દહેલાના બંડારમાં, શ્રી દયાવિમલના બંડારમાં તેમજ ભરૂચના બંડારમાં છે, એટલું જાણી શક્યા છીએ, પરંતુ તે મેળવી શક્યા નથી. કૃપા કરી કોઈ મેળવી આપશે તો તે પ્રગટ કરવામાં અમે બહુ માન સમજીશું અને તેનો ઉપકાર માનીશું. હમણાં મુશિંદાબાદના એક જગતશેઠની માતૃશ્રી માણિકદેવીનો રાસ (પાર્શ્વચંદ્ર કૃત), લાંબા જગતશેઠના કુટુંબનું વંશવૃક્ષ તથા ટુંક ઇતિહાસ અમેનો ઝવેરી રા. રા. મોહનલાલ મગનલાલના પ્રયાસથી પ્રાપ્ત થયેલ છે.

કોઈ એમ વળી પૂછશે કે ગૃહસ્થો અને સાધુઓનાં ભેગાં ચરિત્ર આપવાનું શું કારણ હશે ? તો નમ્રતાપૂર્વક નિવેદવાનું કે તીર્થની પ્રભાવના જે તીર્થમાં ગણાય છે તે-ચતુર્વિધ શ્રાવક, શ્રાવિકા, સાધુ, સાધ્વીરૂપ સંઘ છે તેનાથી થાય છે. સાધુઓનો ઉપદેશ કાર્ય કરે છે, જ્યારે શ્રાવકોનો આદેશ કાર્ય કરે છે. સાધુઓ ઉપદેશ સામાન્ય રીતે આપે છે, જ્યારે તે પ્રમાણેનું વર્તન-રાજકાજમાં ભાગ, વ્યવહાર પ્રવૃત્તિ, તીર્થરક્ષા આદિ શ્રાવકો ઉપાડી લે છે, તેથી તેવા ઉપાડી લેનાર અગ્રેસર શ્રાવકો ઉપદેશક સાધુ મહાત્માની સાથે અવશ્ય અગત્યના છે તેથી આપેલ છે. શાસનની શોભા એ બંનેથી છે, અને થશે. પ્રબંધચિંતામણી વગેરેમાં સાધુઓ અને શ્રાવકોની હકીકતો ચરિત્રો વગેરે પણ સાથે જોવામાં આવે છે.

૪૮

આ ચરિત્રો જે પદ્યમય રાસમાં છે તે બરાબર કાલક્રમાનુસાર ગોઠવી શકાયા નથી, કારણ કે એક છપાઈ જાય ત્યારે બીજું વળી ક્યાંકથી સુભાગ્યે મળી આવે અને દાખલ કરવામાં આવે; પરંતુ ગદ્યભાગમાં કાલક્રમ જળવી શકાય તેટલો અને તેવો જળવ્યો છે, તે સુસ્વાચક જોઈ શકશે. અને આ પ્રથમ આવૃત્તિ વાચકની કૃપાને પામે તો બીજી આવૃત્તિમાં તુરંતજ તે પ્રમાણે અનુસરવામાં આવશે.

કોઈ એમ પૂછશે કે આમાં જણાવેલી વિગતો નિવેદન-પ્રસ્તાવનામાંજ કેમ ન ગોઠવી ? તો તેના જવાબમાં એ કહેવાનું કે આમાંની ઘણી બીનાઓ મુળ રાસમાં-સ્પષ્ટ રીતે જણાઈ નથી તેવી છે, તેમ જોમ જોમ ભાગ છપાતો ગયો તેમ તેમ નવી નવી વિગતો પ્રયાસ કરતાં મળતી આવી, અને તેથી તેનો સમાસ કરવાને ' સમાલોચના ' એ મથાળું રાખવામાં આવ્યું છે. આ હકીકતો મેળવવા માટે તે પુરી પાડનાર શ્રીમદ્ સુતીશ્રી બુદ્ધિસાગરજી મહારાજશ્રી તેમજ રા. રા. મોહનલાલ મગનલાલ ઝવેરી અને રા. રા. મોહનલાલ દલીચંદ દેશાઈ બી. એ. એલ્ એલ્ બી. વગેરેએ બહુ સહાય આપી છે તેથી તેમનો ઉપકાર માનીએ છીએ.

પ્રાંતે એટલું કહી વિરમીએ છીએ કે, જૈન ઇતિહાસરૂપી મહાન કોટમાં આ નાના નાના પથ્થરના ટુકડા મૂકવા જેવો આ પ્રયાસ લેખાશે, તથાપિ તેની સુસ્ત વાચકો તરફથી કદર થશે તો અમારો આ નિઃસ્વાર્થપણે કરેલો પ્રયત્ન સફલ થશે, અને વધુ આવા પ્રયત્નો કરવા અમે અવશ્ય પ્રેરાશું. જે જે વિદ્વાન અને ગુણી સાધુ અથવા શ્રાવકનો ઐતિહાસિક રાસ, ચરિત્ર, સંસ્કૃત ગ્રંથોના ભાષાંતરો કરી કરાવી, લખી લખાવી મોકલવા કૃપા કરશે તો અમેાને સંપૂર્ણ આશા છે કે, તે પ્રગટ કરવાની સંપૂર્ણ કોશિશ કરવા સાથે પ્રભાવક પુરુષોનાં ચરિત્રો હારખંધ પ્રજા સેવામાં મૂકી શકાશે, અને જોમ થવાથી જૈનેતર સમુદાયમાં આપણું દૈવત (મહત્વ) પ્રસારી શકીશું.

વીરસંવત્ ૨૪૩૮
ભાદરવા વદ ૨.
શનીવાર મુ'અઈ.

}

પ્રસિદ્ધ કર્તા,

શ્રી અધ્યાત્મજ્ઞાન પ્રસારકમંડળ.

૪૯

શ્રેષ્ઠીવર્ય શાન્તિદાસજીનો વંશવૃક્ષ.

ક્ષત્રીય ળીજ

સીસોદીયા રજપૂત

શાખા કીડોલા

(સામંત સંગ્રામસિંહ અને કુમારપાળ
સીસોદીયાનો વંશ.)

—મેવાડના રાજાના ડેઠ નજીકના સગા સબંધી—

મુખ્ય—

પદમશાહ.*

વત્સાશેઠ.

સેસકરણ (સહઅકિરણ.)

શાંતીદાસશેઠ (ચારીત્ર નાયક).

(૧)	(૨)	(૩)	(૪)	(૫)
પનજી.	રતનજી.	લખમીચંદ.	ભાણુકચંદ.	હેમચંદ.

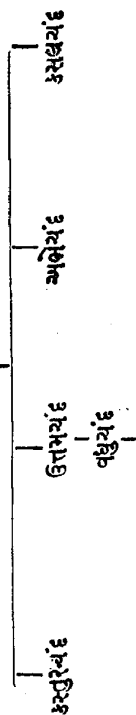
નોંટ—પાંચમાભાઈનો વંશવેલો નથી. ચાર ભાઈનો વંશવેલો (૧) (૨) (૩) (૪) ના આંક મુજબ ફાળીકુલી વૃદ્ધિગત થયેલ અત્યાર સુધી કીર્તિવંત સ્થિતિએ હયાત છે.

* એક વંશાવલીમાં પદમશાહને સ્થાને હરપાળ છે પણ તપાસતાં પદમશાહ બરોબર જણાયું છે.

श्री शान्तिदास

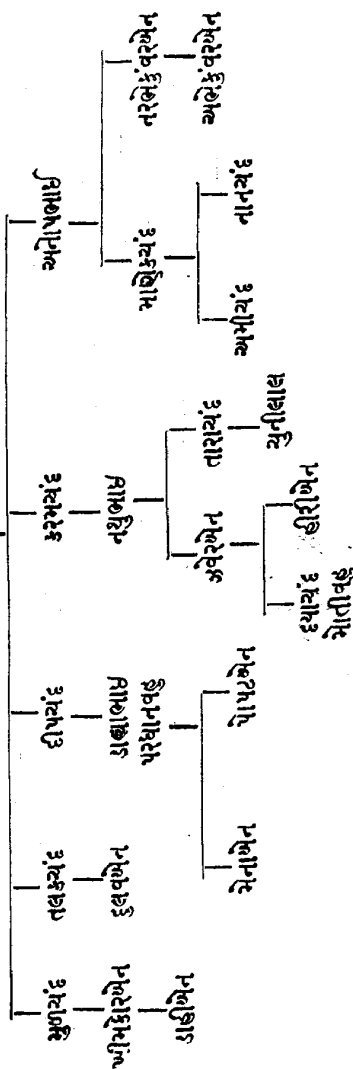
(੨) ਕੁਲਮਤ

3. ਇਕਮੁਖੀ

મંગળચંદ

3. 12. 2013

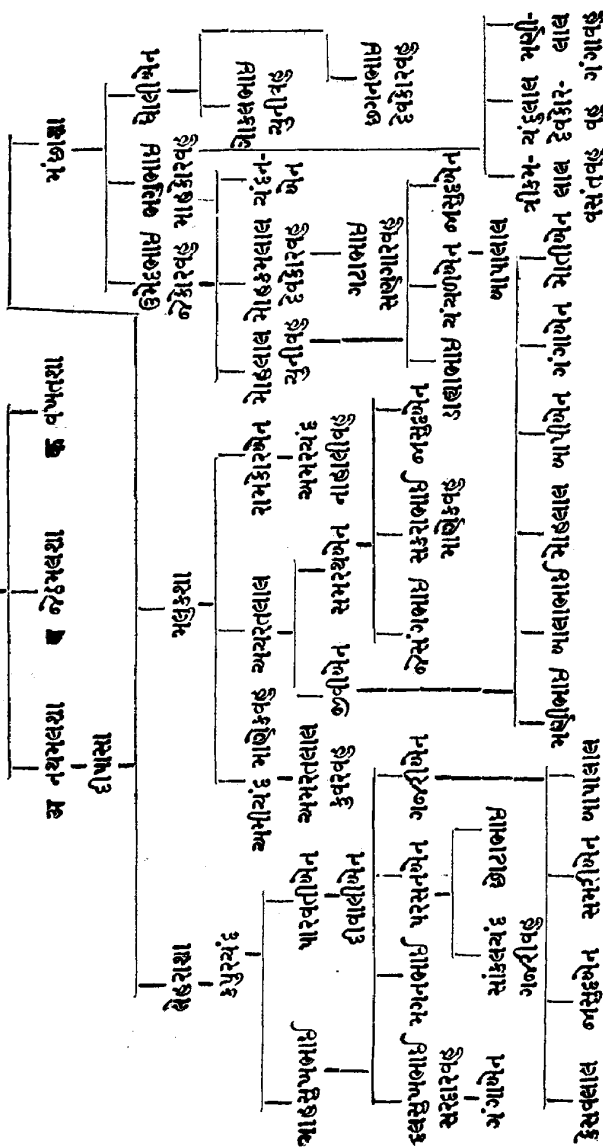
सुयना—आ पानाभां शेड शांतिदासना हिकरा स्तनज्जो वंशवेवो छ.

૬૨

શ્રેષ્ઠ શાંતીશાસ્ત્ર

(૩) હાખમીચંદ

પ્રશ્નચંદ

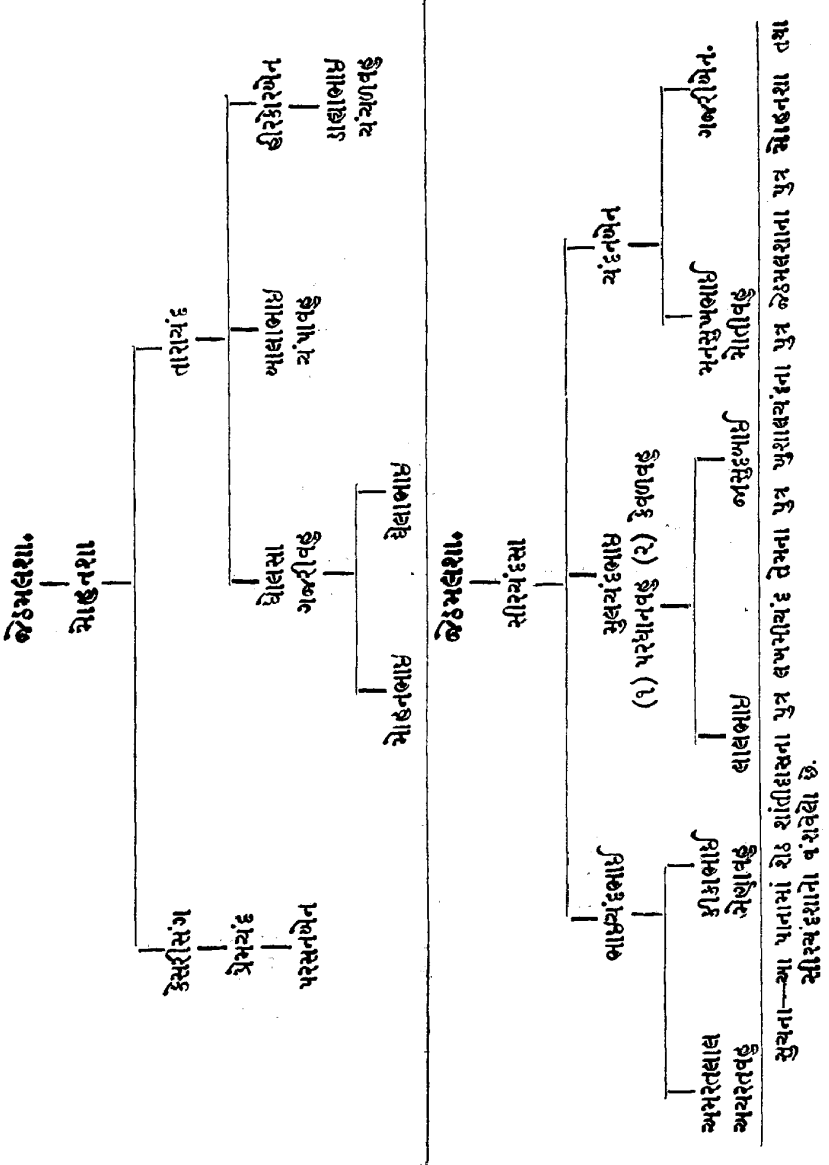

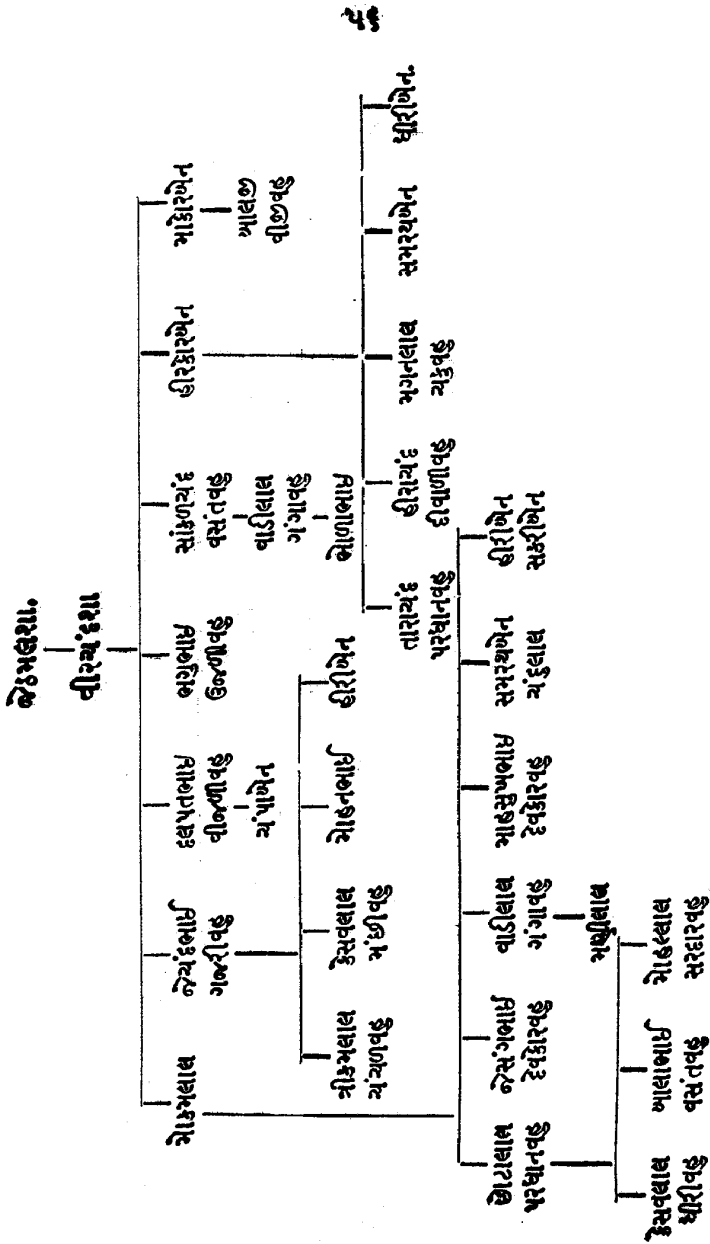
સુચના—આ પાનામાં શ્રેષ્ઠ શાંતિદાસના દિકરા હાખમીચંદનો વંશલેખો છે. તેમાં દીપાસના ત્રણ દિકરાના વંશલેખોનો સમાવેશ છે; બાકીના ત્રણ દિકરાનો પાંચમા પાનામાં સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે. જેકમલના વંશ માટે જુઓ પૃષ્ઠ ૫૪ નીચાની જ. હાખતયાના વંશ માટે જુઓ પૃષ્ઠ ૫૮ નીચાની જ.

[illegible]

મુચના—તથા પાનામાં દીપાસાના ૭ ઓફરમાં ત્રણ ઓફરનો વંશવેલો છે અને આ પાનામાં બાકીના ત્રણ ઓફરનો વંશવેલો છે.

૬૬

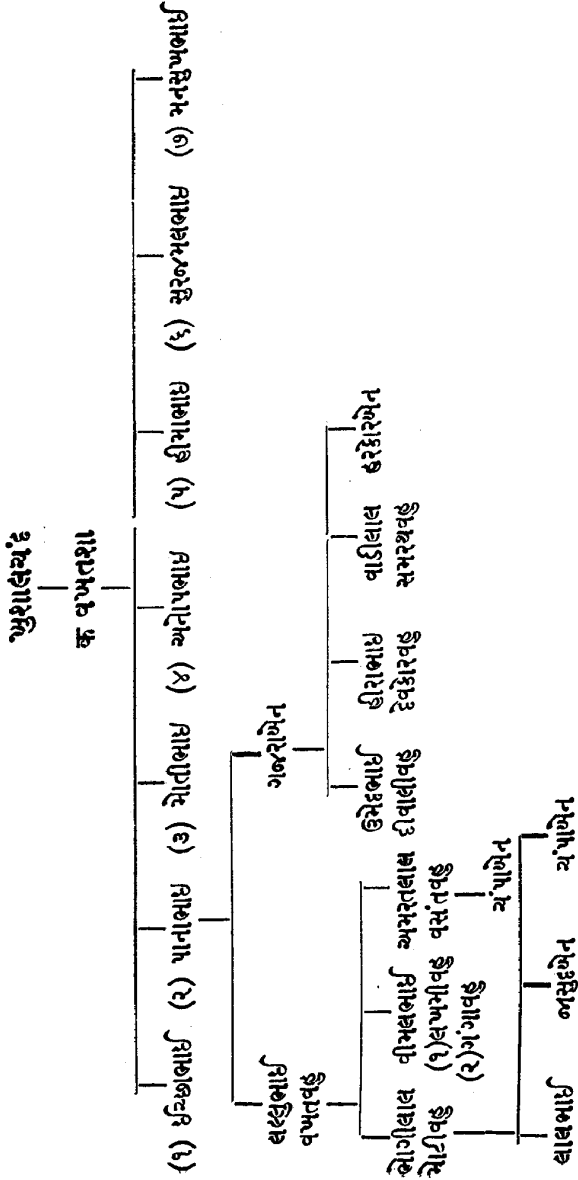

સુચના—આ પાનામાં શેઠ જ્ઞાતીદાસના દિકરા લખખીચંદ તેમના દિકરા ખેડાલાલચંદ તેમના પુત્ર વીરચંદ્રશાહના પુત્ર વીરચંદ્રશાહનો વંશદેહો છે.

સુચનાઃ-આ પાનામાં શેઠ ખુશાલચંદના દિકરા બેઠમલક્ષા ને તેમના દિકરા રાયચંદનાનો વંશવેલો છે.

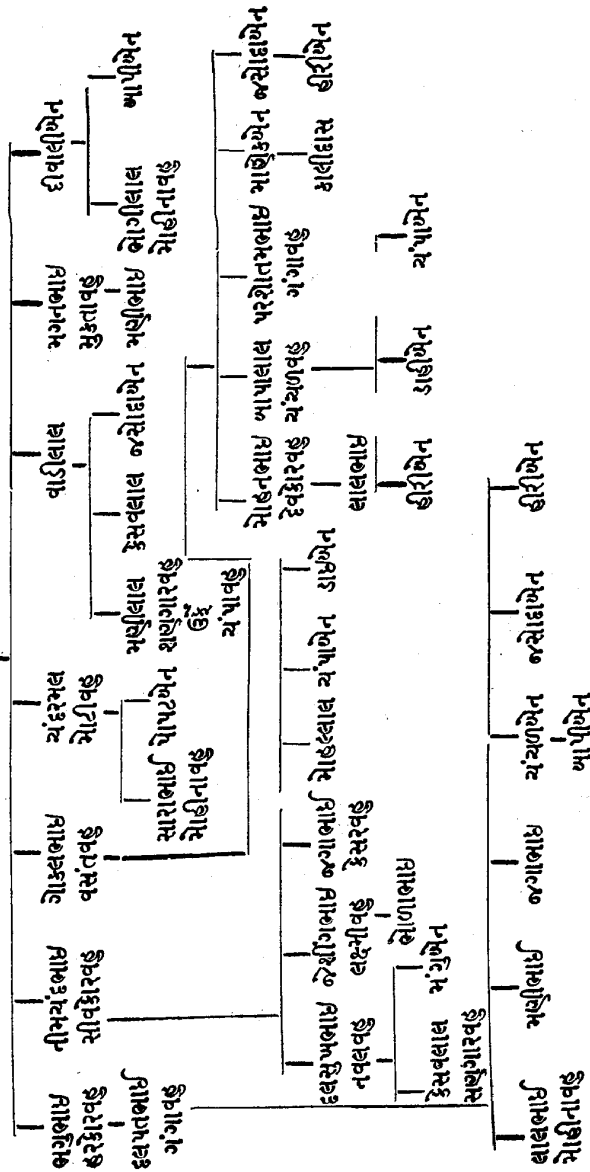
૫૮

સુચના:-વખતશાના પુત્રોમાં પાનાભાઈની વંશાવળી આ પાનામાં છે. ઇચ્છાભાઈનો વંશ દુર્લ્લભત થયો નથી.

વખતચ દશા
(૩) સોતાભાઈ

ફેલેભાઈ જોડાભાઈ

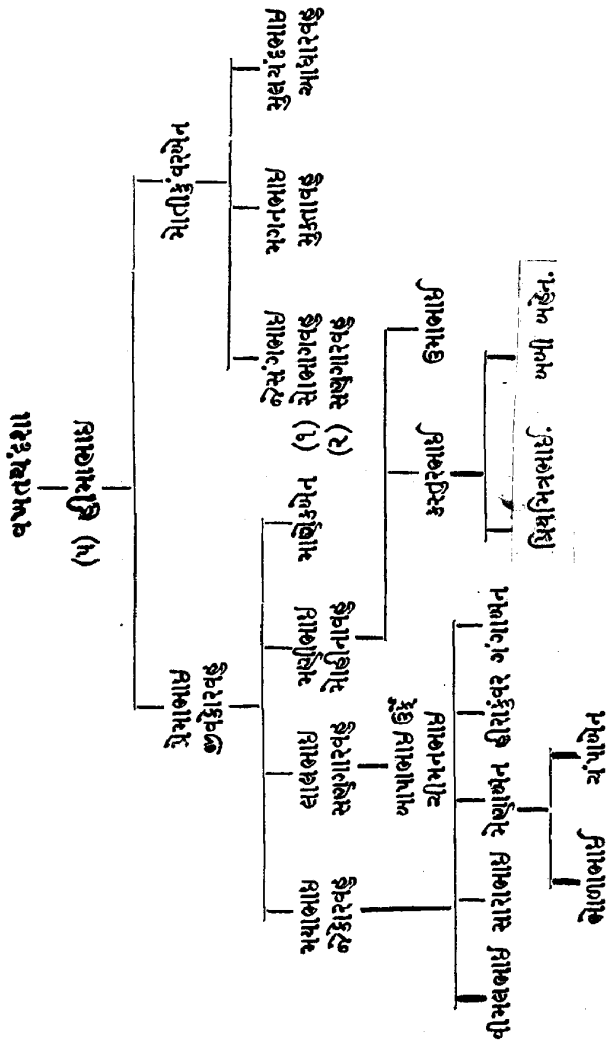
જોડાલાઈના અને તેમના બીજા લાઈઓનો વંચ આજળના પાનામાં જુઓ.

1183. *Leptochloa*

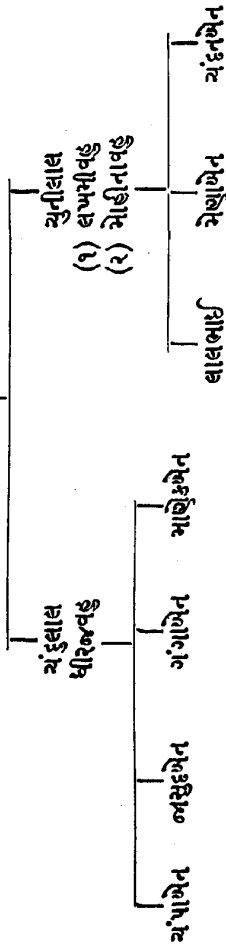
भारतीय

[illegible]

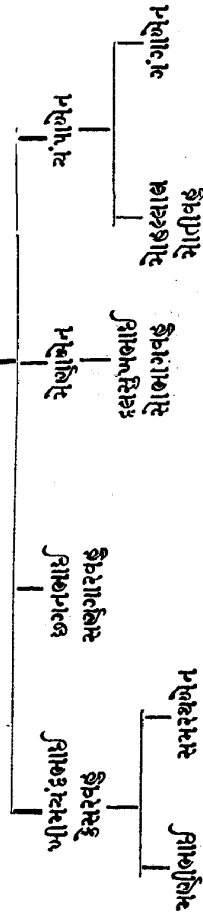
વખતચંદ્રશા

(૬) સુરજખલાભાઈ
મોતીવહુ

૫૭

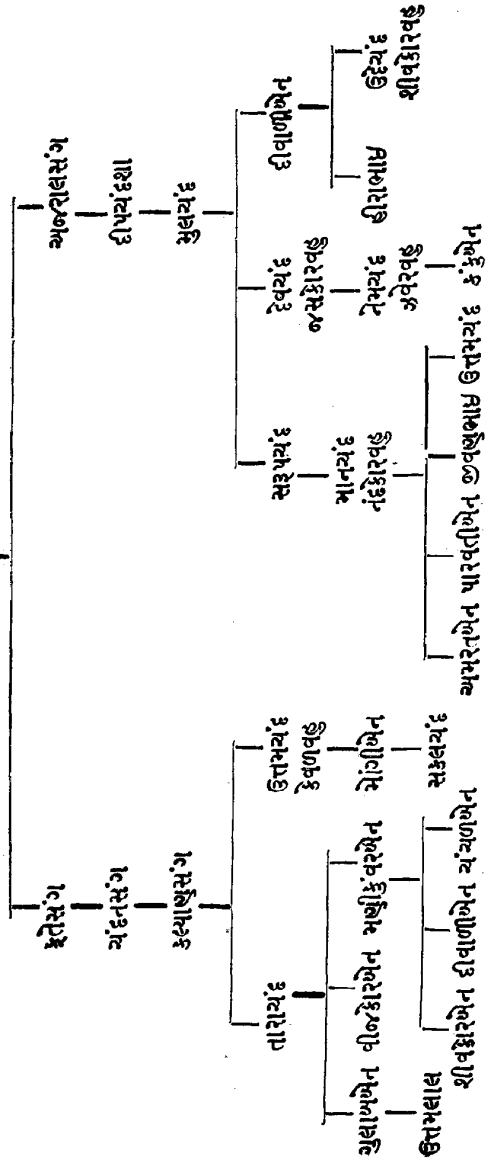
વખતચંદ્રશા

(૭) મનસુખભાઈ

સુચના:—આ પાનામાં ખુલાસાવંદના દિકરા વખતચંદ અને તેમના છઠ્ઠા દિકરા સુરજખલાભાઈનો તથા સાતમા દિકરા મનસુખભાઈનો વંશવેલો છે.

શ્રી શાંતિદાસ
(૪) શાંતિદાસ
કેસરીસંગ

શાંતિદાસ રોહિતા ત્રીપાળ પુત્ર બેની વંશવૃદ્ધિ સુરતમાં થયેલ છે તેનો વંશવેલો આ પાનામાં છે.

નિવેદન.

જૈન ધર્મમાં અનેક પ્રભાવક પુરૂષો થઈ ગયા છે, અનેક મહાન કીર્તિવાન કાર્યો થયાં છે, પરંતુ ઇતિહાસની આરસી નહિ હોવાથી તેમાંથી પ્રકટ થાય તેવો પ્રકાશ પડી શકતો નથી. અત્યાર સુધીમાં ઇતિહાસ તરફ દુર્લક્ષ અપાયું છે, એટલુંજ નહિ પરંતુ તે પ્રત્યે બીલકુલ રસ લેવાયો નથી, તેથી જગતને જૈનધર્મના સત્ય ઇતિહાસનું ભાન આપી શકાયું નથી. આ કારણે જૈનધર્મ અમુકની શાખા છે એવા ભયંકર, અને કૂર આક્ષેપો થવા પામ્યા છે, અને જે હવે વખતસર ચેતીને ઇતિહાસપટ્ટને જેટલો મળી શકે તેટલો ભેગો કરી વિસ્તારતા નહિ જઈએ, તો ભવિષ્યમાં જૈનધર્મનું જાળવવું શું હતું તેની ઝાંખી પણ કરાવી શકીશું નહિ, એટલુંજ નહિ પરંતુ તે અસ્તિત્વમાં છે કે નહિ તે સંબંધી બીજાનું લક્ષ સુદ્ધાં આકર્ષી શકીશું નહિ.

આ ઇતિહાસ ભેગો કરવા માટે હમણાં જે જે ઉપલબ્ધ સાધનો છે તેનો છૂટથી અને વિના લોભે ઉપયોગ કરવાની જરૂર છે, તેમાં રાસ, દરેક ગ્રંથની તેમજ સ્તવન સંગ્રામની પ્રશસ્તિઓ, પ્રબંધો, ચરિત્રો ખાસ જગ્યા લે છે. કેટલાક રાસો ખાસ ચરિત્રનિરૂપકજ છે અને તેમાંના કેટલાક જે મળી શક્યા તેનો ઉપયોગ આ પુસ્તકમાં કર્યો છે.

‘રાસ’ ગુજરાતીમાં લખાયા છે અને તે જૈન સાહિત્યમાં સારો ભાગ ભજવે છે, અને તેની શરૂઆત ૧૪ મા સૈકાથી થયેલી જણાય છે. પંદરમાં સૈકામાં તેથી સારી રીતે વધુ પણ પ્રમાણમાં થોડા લખાયેલ મળી આવ્યા છે. શોધખોળ કરતાં વિશેષ મળી આવે તેવો સંભવ છે. ત્યાર પછી સોળમી સદીની શરૂઆતથી હમણાંની સદીના આરંભ સુધીમાં ગુજરાતીમાં લખાયેલ જૈન રાસો ઘણા દેખાય છે. આ રાસોને કાવ્યસાહિત્યમાં ગણવા કે નહિ તે મધ્યસ્થ સાહિત્યવેત્તાઓનું કામ છે.

*“ આ રાસોની પ્રથમ દર્શને પ્રતીત થતી ઉપયોગિતા આદિ અને ટાંકવું ઉપયોગી થશે:—

(૧) આ રાસોમાંનો કેટલોક ભાગ,

• ‘જૈન સાહિત્ય’-રા. રા. મન:સુખલાલ કિરતચંદ મહેતાના ત્રીજી ગુજરાતી ‘સાહિત્ય પરિષદ’ વખતે વંચાયેલ નિબંધમાંથી અને ઉતારીએ છાએ.

૨

- (અ) ગુજરાતનો ઇતિહાસ નક્કી કરવામાં, દાખલા તરીકે કુમારપાળ, વસ્તુપાળ, જગદુ આદિના,
- (બ) ગુજરાતી ભાષાના અવતાર-વિકાસ-વૃદ્ધિના શોધનમાં,
- (ક) પ્રાચીન ગુજરાતીના નમુના માટે,
- (ડ) હાલની સંસ્કારી ગુજરાતી ભાષામાં અપરિચિત નવા પણ ઉપ-યોગી શબ્દોનું ભંડોળ (Enriching) વધારવામાં, અને
- (દ) ગુજરાતી ગદ્ય, પદ્ય લખવાની શરૂઆત જૈન લેખકોએ કે બીજાંએ કરી એ નક્કી કરવામાં ઉપયોગી થાય એમ છે.
- (૨) શ્રી હીરવિનયસુરિ, વિજયતિલકસુરિ આદિના રાસોથી જૈન આચાર્યોનાં ચરિત્ર-ઇતિહાસ ઉપર પ્રકાશ પડી શકે તેમ છે.
- (૩) રાસોના મ્હોટા ભાગને છેડે પ્રશસ્તિ આપેલી છે; તેમાં પ્રાયઃ ત્રણચાર પેઢીનાં નામ છે; જેથી જૈન સાધુઓના વંશ-વૃક્ષ નક્કી કરી શકાય એમ છે. જુદા જુદા ગચ્છોની પદ્માવલિઓમાં તો શ્રી સુધર્માસ્વામીથી (વિ. સં. પૂર્વે ૪૭૦ વર્ષથી) પદ્માવલિ લખાઇ ત્યાં સુધીના તે તે ગચ્છના પદ્માધીશ આચાર્યોનાં નામ-તિથિ છે, ત્યારે આ રાસોની પ્રશસ્તિ ઉપરથી બીજા સાધુઓનાં નામ-તિથિ-વંશ નક્કી થઇ શકે એમ છે; જે આ દિશાએ કામ કરનાર ઇતિહાસકારને ઉપયોગી થવા યોગ્ય છે.
- (૪) બધા રાસોનો અંતિમ હેતુ (આંતરહાર્દ) ધર્મ ઉપદેશનો છે; દાન-શીલ-તપ-ભાવ મુખ્ય વ્યવહાર ધર્મ ઉપદેશવાનો છે. અમુક નાયકનાં ચરિત્ર ગુંથનરૂપે દાખલા દૃષ્ટાંતદ્વારા લેખકોએ, એ ઉપદેશને બહુ રસમય અને આકર્ષક કર્યો છે.
- (૫) એ રાસોમાંથી સહબોધક દુચકા અને રસિક સુબોધયુક્ત કાવ્યકણિકાઓ જુદી તારવી શકાય એમ છે; અને એવાં જુદાં તારવી કાઢેલાં કાવ્યકણોને ગુજરાતી ભાષાના ‘ રત્નભાંડાગાર ’ નામ પુસ્તકરૂપે યોગ્ય શકાય એમ છે.
- (૬) કેટલાક રાસોમાંથી લેખકોનાં યુદ્ધિવૈભવ, કાવ્યચમત્કૃતિ, અને અલંકારયુક્ત વાણી જોઈ સહૃદય વાંચકને આનંદ મળે એમ છે.
- (૭) એ રાસો ઉપરથી એ રાસોના વસ્તુપાત્રને અનુસરી, એ રાસોનો શુદ્ધ ધર્મ ઉપદેશરૂપ અંતિમ હેતુ લક્ષમાં રાખી, વર્તમાન શૈલીએ શુદ્ધ

૩

સંસ્કારી ભાષામાં કોઈ શિષ્ટ લેખક નવલકથા લખે, તો સદ્ધર્મની તથા ગુજરાતી ભાષાથી વ્યવહરનારની જાળરી સેવા ખળવાય એમ છે. મોટી નિર્જરા અને પુણ્યધનું કારણ છે.

(૮) આ ધ્યાનમાં રાખવાનું છે કે રાસોના લેખકોએ રાસો ગુજરાતી ભાષા અથવા કાવ્ય ચમત્કાર અર્થે નથી લખ્યા, પણ ગુજરાતી ભાષાનો ઉપયોગ કરનારાઓને સદ્ધર્મ ઉપદેશવા અર્થે લખ્યા છે; એટલે કવચિત્ ભાષાડંબરી કે કાવ્યચમત્કૃતિ વિનાની સાદી ભાષા માલૂમ પડે, તેથી ભણેલાઓએ (Pedants) મુખ મચકોડવાનું નથી; તેથી એ રાસોની કિંમત કાંઈ ઓછી થતી નથી; સારશોધક સહૃદય વિદ્વાનોએ તો એ રાસોના આંતર હાર્દ ઉપર, અંતિમ હેતુરૂપ સદુપદેશ ઉપર નજર ઠેરવવાની છે. કાવ્યચમત્કૃતિ વિનાની સાદી ભાષામાંથી પણ જિજ્ઞાસુ ભાષાશાસ્ત્રીને અવનતું શિખવવાનું મજે એમ છે.

(૯) આ પણ લક્ષમાં રાખવાનું છે કે ભાષાની કિંમત તે ભાષાનો ઉપયોગ કરનારાને લધને છે; ભાષાનો ઉપયોગ કરનારા ન હોય તો તે ભાષા મૃતવત્ (dead) છે; અને મૃતવત્ ભાષામાં ગમે તેવા ભાષાડંબર-કાવ્યચમત્કાર હોય પણ તે સામાન્ય જનસમૂહને તો નકામા થાય છે. શ્રી સિદ્ધસેન દિવાકરની, સમયને નહિ છાજતી સંસ્કૃત ભાષા, અને જુદ્ધવાદીની સમયોચિત્ સરળ પ્રાકૃત (પ્રકૃત જનને man on the spot અનુસરતી) ભાષા,—આ બેમાંથી કઈ કારગત (વિજયી) થઈ એ વાર્તા સુપ્રસિદ્ધ છે. આ ઉપરથી કહેવાનું કે પ્રસ્તુત રાસો કોના અર્થે લખવામાં આવ્યા છે, તે ઉપર તથા તેમાંના ઉપદેશ ઉપર દૃષ્ટિ રાખવામાં આવે તો રાસોની કિંમત અને ઉપયોગિતા એકદમ પ્રતીત થશે; ભલે પછી તે રાસોમાં વાગાડંબર કે કાવ્યાલંકાર ન હોય. ધણા રાસોમાં રમણીય મનોરુ વાગ્વિભવ અને કાવ્યાલંકાર આદિ છે. તથાપિ બધામાં ન હોય તેથી તેમને ઐમાનદાદિનાં કાવ્યો સાથે રસાલંકાર-વાગ્વિલાસ આદિની સરખામણીમાં તરછોડી કાઢી તેની ગણના ન કરવામાં આવે એ અંગે આ લખવું છે.

(૧૦) આ પણ ધ્યાનમાં રાખવાનું છે કે, આ રાસોના લેખકો પ્રાયઃ સાધુ હતા; ધરખાર ત્યાગી સ્વપરહિત અર્થે ઉદય કરનારા સાધુ હતા; અને એથી એ રાસો લખવાનો મુખ્ય હેતુ જનહિત તથા સદ્ધર્મસેવા સાથે સ્વકર્મની નિર્જરાનો હતો.

- (૧૧) આ રાસોમાંનો કેટલોક ભાગ છપાઇ ગયો છે; પણ એ મુદ્રિત થયેલા-માંનો કેટલોક ભાગ એવો અશુદ્ધ અને ચિંથરીઓ (Shabby and ragged) છે કે, તેને ફરી છપાવવાની જરૂર છે; માટે આ બધા રાસોનો સમૂહ ગુજરાતી ભાષામાં પ્રસિદ્ધ થયેલાં “ પ્રાચીન કાવ્ય-માળા ” અથવા “ ઔદતકાવ્યદોહન ” ની શૈલીએ “ પ્રાચીન જૈનકાવ્યમાળા ” અથવા “ જૈન કાવ્યદોહન ” રૂપે છપાવવામાં આવે તો ગુજરાતી સાહિત્યનું ગૌરવ વધારનારા સંખ્યાબંધ ગ્રંથો (volumes) થઈ શકે એમ છે, એટલુંજ નહિ પણ તેથી સદ્ભર્મે સેવાનો, ગુજરાતી સાહિત્યવૃદ્ધિનો અને ગુજરાતી સાહિત્યનો લાભ લેનારા ઉપર ઉપકારનો અને પરિણામે નિર્જરાનો મહાન લાભ છે.
- (૧૨) જૈન લેખકો તથા અન્ય લેખકો વચ્ચે કેવી સ્પર્ધા ચાલતી, કેવાં અન્યોન્ય અનુકરણ થતાં, તથા કેવાં લૅખચૌર્ય (plagiarism) અથવા વસ્તુ ચોરી થતાં એ પણ કોઈ કોઈ રાસો ઉપરથી સમજવા યોગ્ય છે.
- (૧૩) કેટલાક રાસો તો એકને એક વિષયના હોવા છતાં જુદી જુદી રીતે જુદા જુદા લેખકોવડે જુદા જુદા લખાયલા માલૂમ પડશે.
- (૧૪) રાસોની યાદીપરથી ગુજરાતીના શતકવાર જૈન લેખકો સંબંધી ઉલ્લેખ કરવાની, નિબંધ લખવાની સરળતા થશે.”

આ રીતે રાસોની ઉપયોગિતા જુદા જુદા દૃષ્ટિબિંદુથી જોઈ. હવે આ પુસ્તકમાં સમાવેલા રાસો વિષે જોઈએ. કુલે ૧૧ રાસો છે અને ૨ સ્વાધ્યાય (સંગ્રહો) છે, તે બધાં કાવ્યસાહિત્યમાં પ્રવેશે તેમ નથી, પરંતુ તેમાંના કેટલાકમાં જે વર્ણન, દેશના આદિ ભાગો છે તે કાવ્ય તરીકે ખપી શકે તેમ છે. અને તે કામ મધ્યસ્થ કાવ્યવેત્તાઓનું છે. મોટે ભાગે જોનો રાસ છે તે કયે ગામ, કેને ત્યાં જન્મ્યા, દીક્ષા ક્યારે અને કેની પાસે લીધી અને તે માટે નિમિત્તરૂપ કંઈક દેશનાનો ભાગ, વિહાર જુદે જુદે સ્થળે કર્યો તે, અને છેવટે સ્વર્ગગમન ક્યારે થયું અને તે માટે તેની માંડવી કેમ રચાઈ, તે વખતે શ્રાવકો કોણ કોણ હતા વિગેરે બાબતો છે અને તેથી થોડી ધણી રક્ષતા, નીરસતા અને નિર્બિવિધતા આવે છે. બાકી ઇતિહાસ માટે તેટલી પણ વિગતો ધણી કામની છે. ખરો ઇતિહાસ હાલ જોને કહેવામાં આવે છે તેવું તેમાં ન હોય પણ હાલના ઇતિહાસકાર આ રાસોપરથી ઉદ્ભવતી વિગતો, કૃતિઓ, દેશકાલ વગેરે સંજોગો ભેગાં કરી નવીન શૈલીએ ઇતિહાસ પૂરો પાડી પ્રજા ઉપર ઉપકાર કરી શકે તેમ છે.

૫

જે રાસો આ પુસ્તકમાં મૂકવામાં આવ્યા છે, તેમાંની કોઈની પણ, એક સિવાય બીજી પ્રત ધણી પ્રયત્નો કર્યા છતાં મળી શકી નથી, તેથી લાચારીએ તેને પ્રકાશમાં મૂકવામાં ફરજ સમજાઈ છે, અને તેથી સંશોધન કરવામાં બહુ મુશ્કેલીઓ સહવી પડી છે.

શ્રી શાંતિદાસ શેઠના રાસની પ્રત અમદાવાદના શેઠ રાગભાઈ મોહનભાઈની પાસેથી મળી હતી. આ ‘એકસરસાધજ યુક’ માં ઉતારેલી હતી; શ્રી સત્યવિજય, કર્પૂરવિજય, ક્ષમાવિજય, જિનવિજય, અને ઉત્તમવિજય રાસોની પ્રતો પાદરાવાળા રા. મોહનલાલ હેમચંદ વઢીલ પાસેથી મળી હતી. તે સં. ૧૯૬૫ કે તે દરમ્યાન ઉતારેલી છે. આની મૂળ નકલો મને પ્રખ્યાત વક્તા મુનિ શ્રી ચારિત્રવિજય મહારાજ પાસેથી ભાંગરોળ ભંડારમાંથી આવેલી હતી તે જોવાની તક મળી હતી, અને તે ઉપરથીજ ઉપરની નકલો ઉતારાવી હોય એમ લાગે છે, પરંતુ મૂળ નકલો ભાંગરોળ સંઘમાં અધડો હોવાથી તેના ભંડારમાંથી મળી શકી નથી.

શ્રી પદ્મવિજય મહારાજના રાસની નકલ અમદાવાદની વિદ્યાશાળા તરફથી શિલાલેખમાં છપાયેલ પૂનસંગ્રહમાં આપેલ હતી તેપરથી લેવામાં આવી છે, અને તે પણ ઉકત વઢીલ રા. મોહનલાલ હેમચંદ મોકલી હતી.

શ્રી લક્ષ્મિસાગરસૂરિ, તથા નેમીસાગરસૂરિના રાસની તથા શ્રી વિજયદેવસૂરિ (સ્વાધ્યાય) ની હસ્ત લિખિત પ્રતો મુનિ મહારાજ શ્રી છુદ્ધિસાગરજી પાસેથી મળી હતી, અને વિજયાનંદસૂરિની સ્વાધ્યાય તેમજ કલ્યાણવિજય ગણિના રાસની હસ્તલિખિત પ્રત મેં રા. કુંવરજી આણંદજીને લખવાથી તેમણે ભાવનગર સંઘના ભંડારમાંથી મેળવી આપી હતી.

આ રીતે મને જે જે ઉપરોક્ત મુનિ મહારાજ, શ્રાદ્ધવર્ધો પાસેથી પ્રતો માટે સહાય મળેલી છે તેથી તેમનો આભાર માનું છું.

આ ગ્રંથ પ્રાચીન ગુજરાતીમાં હોવાથી તેને કંઈક વિશેષ સારા રૂપમાં મૂળ પ્રાચીનતા આપ્યાદ રાખી સંશોધી મૂકેલ છે, અને તેની સાથે તેમાં આવતા પ્રાચીન શબ્દો, પારિભાષિક શબ્દો અને બીજા કઠિન શબ્દોના અર્થોનો કૌણ આ ગ્રંથને છેવટે મહાપ્રયાસ કરી અક્ષરાનુક્રમમાં આપેલ છે. વિશેષમાં ફરેકના ભાગ પાડી વિષયવાર મથાળાં મૂકેલ છે કે જેથી વાંચતાં શું બિના આવે છે તે જાણી શકાય. તેમજ સમુચ્ચયમાં આખા રાસનો સાર પ્રસ્તાવનામાં આપેલ છે, અને તેમાં જે જે ચરિત્રનાયકો છે તે સંબંધી રાસમાંથી

૬

પ્રાપ્ત થતી ખીના ઉપરાંત ખીન્ન સ્થળોથી ઉપલબ્ધ થયેલી સર્વ વિગતો મૂકી છે, અને દરેક રાસના કર્તાની બધી વિગત મૂકી છે.

આવા રાસો ઐતિહાસિક દૃષ્ટિએ ધણા ઉપયોગી છે, અને તેવા રાસો ધણા ભંડારમાં પડેલા છે, એવું લીંબડી, પાટણ, જેસલમીર આદિ ભંડારોની ટીપ જોતાં માલૂમ પડે છે, તો તેવા ભંડારવાળા આવા રાસો પૂરાં પાડશે તો જૈન ઉપર મહાન્ ઉપકાર કરશે. હમણાંજ થયેલા પંડિત શ્રી વીર વિજયનો 'વીરનિર્વાણ રાસ' અમદાવાદમાં તેમની સ્વર્ગ તીથિએ દરવર્ષે વંચાય છે, અને તેની નકલ મેળવવા ઘણા પ્રયાસ કર્યો, છતાં મળી શકી નથી. આશા છે કે લાગતા વલગતા તે 'રાસ' પૂરો પાડી યા છપાવી સૌને આભારી કરશે. આ પુસ્તક કે જે અધ્યાત્મ પ્રસારક મંડળ તરફથી બહાર પડેલ છે તે મંડળે આવા ઐતિહાસિક રાસો સંશોધન કરાવી અંચરૂપે છપાવી આપવાનું માથે લીધું છે તે માટે ખરેખર તે મંડળને ધન્યવાદ ઘટે છે.

ગમે તેટલી સાવચેતી રાખવા છતાં આમાં અશુદ્ધિ રહી ગઈ છે, અને તે જોઈ શકાય તેટલી શુદ્ધિ કરી આ સાથે 'શુદ્ધિ પત્રક' એ મથાળાં નીચે આપી છે તો સુસ્ત જનો સુધારી વાંચશે એ વિનંતી છે. તેમ વળી આ ગ્રંથના સંશોધનમાં જે કંઈ સ્ખલન, દોષ આદિ પ્રમાદવશાત્ શુદ્ધિમંદતાથી રહેલ હોય તેને માટે વિદ્વજ્જનોને સુધારવા સૂચના કરવાની વિનંતિ કરી 'મિથ્યા દુષ્કૃત' ચાહું છું.

મુ.બ.ઈ.
પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ
તા. ૭ એપ્રિલ ૧૯૧૨. }

સંતસેવક
મોહનલાલ દલીયંદ કેશાધ.
ખી. એ. એલ્. એલ્. ખી.

***** * શ્રેષ્ઠિવર્ય શ્રી શાંતિદાસજી. * *****

પૃષ્ઠ ૧-૮

સમય જૈન સંઘના દીપક, પ્રભાવક શ્રી શાંતિદાસ શેઠજી ધર્મ ગયા છે, છતાં તેમના સંબંધે બીલકુલ માહિતી આપણે જૈનો ધરાવતા ન હતા એ આણું ખેદકારક નહતું; સુભાગ્યે મુનિ શ્રી દ્વેષવર્દન ગણિએ રચેલ રાસ પ્રાપ્ત થયેલ છે તેપરથી જાણવા યોગ્ય પણ ઘણાજ દુનંદ વૃત્તાંત માત્ર મળી શકે છે. આ રાસ આ સાથે જોડેલ છે, તેપરથી તે જાણાઈ આવશે, છતાં ગદ્યમાં કંઈ સાર ઉપયુક્ત માહિતી સાથે અત્ર રજૂ કરવામાં આવે છે.

૧.

જન્મસ્થાન, માતૃપિતા.

શેઠજીનું જન્મસ્થાન રાજનગર હતું કે જે અમદાવાદને નામે હમણાં પ્રસિદ્ધ છે. રાજનગર જાંબુદીપના ભરતક્ષેત્રમાં આવેલ શુન્દરદેશમાં છે અને તેનું વર્ણન કવિએ આ પ્રમાણે કરેલ છે:—

‘અહીં સુખશાંતિ સારી હતી તેથી ચોર વિગેરેનો ભય નહતો, વ્યાપાર બહુ ધીકતો ચાલતો હતો, અને શ્રીમંત વ્યાપારીવર્ગ-વણિકો ઘણા વસતા હતા. જિનમંદિરો ઘણાં હતાં-જૈનધર્મનો પ્રસાર ઘણો સારો હતો. બાર દરવાજા હતા અને છત્રીશ તો તેને પરાં હતાં. ચોરાશી ચૌઠાં હતાં, કે જેમાં માણુકચોક અતિ પ્રસિદ્ધ હતો. પેશ્વાઈ ગાયકવાડ એમ બે રાજ્યો હતાં.’

આ વર્ણન ઐતિહાસિક દૃષ્ટિએ સત્ય લાગે છે, કારણ આ વર્ણન, કર્તાનો સમય ઇ. સ. ૧૮૦૦ નું અગર લગભગ તે સમયનું છે, અને તે સમયે પેશ્વાએ ગાયકવાડને સત્તા આપી હતી એમ ઇતિહાસપરથી જાણાય છે. જુઓ શુન્દરાતનો અર્વાચિન ઇતિહાસ પૃ. ૩૧૯ કહે છે કે:—

“એજ વર્ષમાં પેશ્વાએ પોતાના ભાઈ ચિમનાજીની સુખેદારી રદ કર્યા વગર શુન્દરાતમાં પોતાના જે કંઈ હક્ક હતા તેનાં પાંચ વર્ષ માટે ગોવિંદરાવ ગાયકવાડને ઇજારો આપ્યો. એ હક્કમાં કાઠિયાવાડ તથા સોરઠની ખંડણીનો હિસ્સો, પેટલાદ, નાપાડ, રાણપુર, ધંધુકા અને ગોધાની ઉપજ, ખંભાતની ફરીઆઈ જકાતમાંના કેટલાક હક્ક અને અમદાવાદ શહેરની ઉપજનો હિસ્સો, એ પ્રમાણે હતું.”

અમદાવાદે જૈન સામાજિક, રાજકીય તેમજ ધાર્મિક પ્રગતિમાં અગત્યનો

૮

ભાગ બળવ્યો છે. આપણા કેટલાક પ્રખ્યાત મુનિઓએ ત્યાં જન્મ લીધો છે, વિહાર કર્યો છે અને અનેક જિનમંદિરો સ્થાપી જૈનધર્મનો ઉદ્દોત ધણી સરસ રીતે કર્યો છે. આપણા નામાંકિત શ્રાવકોએ ત્યાં જન્મ લઈ અનેક સંઘો કાઢી ધર્મપ્રભાવના કરી છે, એટલુંજ નહિ પરંતુ આપણાં તીર્થોની રક્ષા કરી તેપરના ધણા હક્કો જૈનોને માટે મેળવ્યા છે. આમાંના પ્રધાન આપણા ચરિત્રનાયક શ્રી શાન્તિદાસજી શેઠ છે.

શાન્તિદાસ શેઠના પિતાનું નામ સહસકિરણ (સહસકિરણ-સૂર્ય) એ હતું. તેમનો જન્મ ક્યારે થયો, માતાનું નામ શું હતું તે હમણાં તો અગ્નાત છે.

૨.

ચિંતામણી મંત્ર.

શ્રીમન્ વીરપ્રભુની ત્રેપનમી પાટે શ્રી હાલ્મિસાગર સૂરિ થયા. તેમનો જન્મ સં. ૧૪૬૪ ભાદ્રપદ વદિ બીજ, દિક્ષા સમય સં. ૧૪૭૦, પંચાસ-પદ ૧૪૯૬, વાયકપદ ૧૫૦૧, સૂરિપદ ૧૫૦૮, ગચ્છનાયક પદ સં. ૧૫૧૭ માં થયો હતો. તેમના વંશમાં હાલ્મિસાગર ઉપાધ્યાય થયા, તેના બે શિષ્ય નામે નેમસાગર અને મુક્તિસાગર પંડિત થયા, અને એમાંનું સુરતમાં થયું.

આ સમયે શાન્તિદાસ નામે ધનવાન શ્રાવક સુરતમાં રહેતો હતો. પોતે નિઃપુત્ર હોવાથી ગુરૂને એક સમયે તે સંબંધે સહેજ પૂછ્યું. ત્યારે ગુરૂએ કહ્યું કે “ તે માટે ચિંતામણિ નામનો મંત્ર છે, તેની સાધના છ માસ સુધી તેના મંત્ર પ્રમાણે કરવી જોઈએ. એક વખત બારહજાર અને બીજી વખત છત્રીસ હજાર એમ ઉત્તરોત્તર પાંચ વખત તેનો જાપ જપવો જોઈએ, અને તેમાં ધૂપ, દિપક, બાકુલા વગેરે છ માસ સુધી આહૂતિ આપવી જોઈએ. આમ થયે ધરણરાય પદ્માવતી મનની આશા પૂરે તેમ છે. ” આ પરથી શેઠે હા પાડી અને તે માટે મોદીખાનું ભળાવી દીધું.

[નોટ-અહીં જરા કહેવું આવશ્યક છે કે મુનિઓ નિષ્પત્તિહી અને સંસારહેતુના આલંબન નહિ કરનાર હોવા છતાં આ મુનિશ્રીએ આ મંત્ર સાધના કેમ હાથ ધરી હશે ?-એવો પ્રશ્ન ઉઠવા સંભવ છે. તો તેનો ઉત્તર એવો આપી શકાય કે કંઈ તેવો સંસાર હેતુ વધે તેવો આશય તેમાં નહિજ હોવા સંભવ છે, પરંતુ જેનાથી ધર્મનો પ્રભાવ ધણો વધે એવાના સંબંધમાં આની સાધના પ્રયોજવામાં ઉચિતતા જોવાય છે.]

હવે આ મંત્ર સાધતાં તે મંત્ર જે દિવસે પૂરો થાય છે તેજ દિવસે ઝવેરાતના વ્યાપાર અર્થે રાજનગરના આપણા ચરિત્રનાયક શ્રી શાન્તિદાસ શેઠ સુરતમાં

૯

હતા, તે પ્રભુદર્શન કરવા દેવાશ્રયમાં જાય છે, અને ત્યાં ગુરૂ (મંત્રસાધક) હતા તેથી તેને વંદણા કરવા જાય છે. આ વખતે બરાબર સાધનાનું મુહૂર્ત હતું તેથી ગુરૂએ પૂછતાં પોતે શાંતિદાસ નામના વેપારી છે એમ કહ્યું તેથી ‘બહેલો તે ખેલો’ એમ જાણી-નામ પણ બરાબર શાંતિદાસજ-એકજ છે એમ વિચારી મંત્ર સાધવા બેસારી દીધા. મંત્ર બણાય છે અને પૂરો થતાં તેના અધિષ્ઠાયક શ્રી ધરણેંદ્ર નાગનું રૂપ લઇ આવે છે, અને દ્રષ્ટા ચકાવી માથે ચડી ત્યાંથી પોતાની જીભનો લલકારો કરે છે. ગુરૂએ જીભ ભેગી કરવાનું કહ્યું, પણ શેઠજીને તેથી મરણની શંકા ઉપજવાથી ભય લાગ્યો. આથી ધરણેંદ્ર તરતજ અદસ્ત થયા. આ વખતે ગુરૂએ કહ્યું કે ‘જો જીભ શંકાના અભાવે ભેગી કરી હોત તો રાગ થાત એવો એ મંત્રનો પ્રભાવ છે, પરંતુ તેમ થયું નથી તો અદબક લક્ષ્મી થશે.’ માટે ‘ખાઓ, ખચો અને સુપાને વાવરો’-એવો આશીર્વાદ આપી શેઠને રજા આપી.

શેઠનો ઝવેરી તરીકેનો વ્યાપાર જામતો ગયો, અને દિવસાનુદિવસ લક્ષ્મી વધતી ગઈ. આ વખતે દિલ્હીપતિ મહાન્ અકબરનું રાજ્ય હતું; તેમને ત્યાં પોતાની બેટી પરણતી હતી તેથી ઝવેરીખાનું પૂરું કરવા હુકમ ક્યો; શાંતિદાસ શેઠ ઉચ્ચ જવાહીર ભેટ તરીકે મૂક્યું. મૂલ્ય પૂછતાં તે સાસરવાસો ગણુવા શેઠે કહ્યું, આથી ખાદશાહ બહુ આનંદિત થયો. આવા વખતમાં અકબર ખાદશાહની બેગમ પોતાના જ્યેષ્ઠ શાહજાદાને લઈને કોઇ કારણસર કોઇ પ્રકારે નાસીને આવી, અને પાતશાહવાડીમાં ઉતરી. આની સેવા-બરદાસ શાંતિદાસ શેઠે બહુજ સરસ રીતે કરી. એટલામાં અકબર ખાદશાહ મરણ પામ્યો. (ઇ. સ. ૧૬૦૫). આથી બેગમ તુરતજ પોતાના શાહજાદાને લઈને દિલ્હી ગઈ, અને તે જહાંગીર સલીમશાહ (ગુરૂદીન મહમ્મદ જહાંગીર) નામ ધારણ કરી ગાદીએ બેઠો. તેણે શાંતિદાસ શેઠને પોતાના મામા કરી રાખ્યા, અને રાજનગરની સુબાગીરી સોંપી.

૩.

રાજસાગર ગુરૂને સૂરિપદ.

રાજનગરમાં રાજસાગર ગુરૂ આવ્યા, તેપર શેઠજીને બહુ આસ્થા બેઠી હતી, પછી મુખ્ય પદ્ધતર શ્રી વિજયસેનસૂરિને બોલાવ્યા, અને તેમને રાજસાગરગુરૂને ઉપાધ્યાયપદ આપવા વિનંતિ કરી. શ્રી વિજયસેનસૂરિએ કહ્યું

૧ વિજયસેનસૂરિ (તપાગચ્છની પદ્મ મી પાટે). જન્મ સં. ૧૬૦૪ નાદર-દુપરિમાં, દિક્ષા ૧૬૧૩. ખાદશાહ અકબરે તેમને ‘કાલિસરસ્વતિ’ એ ખિરક આપ્યું. સ્વર્ગગમન સં. ૧૬૭૧ ના જ્યેષ્ઠ વદિ ૧૧ ને દિને સ્તંભતીર્થમાં.

૧૦

કે 'એમ પદવી આપીએ, તો સ્થળે સ્થળે થઈ જાય તેથી તેનું મહાત્મ્ય ન રહે; માટે તમારી તે વિનતી સ્વીકારી શકાય તેમ નથી !' આથી શાંતિદાસ શેઠને ખોટું લાગ્યું; પરંતુ હૃદયમાં રાજસાગર ગુરૂને સરિપદ ગમે તે પ્રયાસે અપાવવાનો નિશ્ચય કર્યો હતો. કેટલાંક વર્ષ પછી ખંભાતના નગરશેઠ અમદાવાદ આવ્યા, અને તેમને શ્રી શાંતિદાસ શેઠ પોતાને ત્યાં રોકી રાખ્યા અને 'જ્યાં સુધી પદ્ધર સૂરિ કે જે હમણાં ખંભાતમાં છે, તેમના તરફથી કોઈ પણ રીતે રાજસાગર ગુરૂને સરિપદ આપવાની સંમતિ ન મંગાવે ત્યાં સુધી તમે અહીંથી ખંભાત નહિ જઈ શકો' એવું શાંતિદાસ શેઠે ખંભાતના શેઠને કહ્યું. (આ વખતે શાંતિદાસ શેઠનો એટલો બધો આત્માપ્રભાવ અમદાવાદમાં-આદશાહની સાથેના સંબંધથી ચાલતો હતો કે તે ગમે તે કરી શકે.) ખંભાતના શેઠે આ વાત પત્રથી ખંભાત જણાવી, અને પત્રમાં જણાવ્યું કે 'જો સૂરિશ્રીનો વાસક્ષેપ આવશે તોજ છૂટી શકાશે, નહિ તો બંધીમાં રહેવું પડશે' ખંભાતમાં તે શેઠની વહુ-શેઠાણી, સૂરિશ્રી પાસે ચુંદડી પહેરી ગઈ અને ગુરૂસ્તુતિ (ગુંહલી) કરી એટલે સૂરિશ્રીએ વાસક્ષેપનું ચુંદડીપર ક્ષેપન કર્યું અને સૌભાગ્ય ધ્વજ્યું. ત્યારે શેઠાણીએ અમદાવાદ શેઠને રોક્યા છે તે વાત અને તેનું કારણ જણાવ્યું, અને કહ્યું કે 'જો આપશ્રી વાસક્ષેપ અને સૂરિમંત્ર રાજસાગર ગુરૂને સરિપદ આપવાની સંમતિ-દર્શક ચિન્હ તરીકે મોકલાવશે તો' શેઠ ઘેર આવશે અને મારી લાજ-માર્ગે સૌભાગ્ય રહેશે ! સૂરિશ્રી (વિનયદેવસૂરિ) એ વાસક્ષેપ સાથે સૂરિમંત્ર-જિનાય નમઃ લખી મોકલ્યો, અને શેઠાણીને સભા સમક્ષ 'તમારું સૌભાગ્ય અવિચલ રહો, અને જાઓ સુખેથી શેઠને તેડાવો' એવાં વચન કહી ચુંદડી ઓઢાડી. આ રીતે શ્રી રાજસાગર સૂરિપદે સ્થપાયા (સંવત ૧૬૮૬ ના જ્યેષ્ઠ માસને શનિવારે) અને સાગરગચ્છની સ્થાપના થઈ. રાજસાગર સૂરિના પિતાનું નામ દેવિદાસ હતું અને માતાનું નામ કૌડમદે હતું (જુઓ પૃ. ૨૨ પ્રસ્તાવના) અને આજ રાજસાગર સૂરિના ઉપદેશથી શેઠ શાંતિદાસે અગીઆર લાખ રૂપીઆ ધન ખર્ચ્યું હતું. (જુઓ પૃ. ૨૩ પ્રસ્તાવના.)

૪.

ઉપસંહાર.

અહીં શાંતિદાસ શેઠનું જ્ઞાતિ પૂરું થાય છે તેમનો વંશ હજુ સુધી અમીવૃક્ષ પેઠે ચાલુ છે. તેમના પ્રપૌત્ર વખતચંદ શેઠ બહુ નામાંકિત અને

૧ વિનયસેન સૂરિએ સં. ૧૬૭૧ માં ખંભાતમાંજ કાલ કર્યો હતો, જેમના પદ્ધર વિનયદેવસૂરિ હતા. જેમણે વાસક્ષેપ અને સૂરિમંત્ર આપ્યા.

૧૧

પ્રભાવક થયા. તેની પરપરા આ પ્રમાણે છે. શાંતિદાસ શેઠના પુત્ર લખ-
મીચંદ શેઠ, તેના પુત્ર ખુશાલચંદ શેઠ અને તેના પુત્ર, (૧) નથુ, (૨) જોડ-
મલ અને (૩) વખતચંદ. તે વખતચંદ શેઠનું વૃત્તાંત હવે પછી જોઈશું.

૫.

રાસકાર શ્રી દ્વેષવર્દન.

તેમની પટ્ટાવલિ નીચે પ્રમાણે છે.

હીરવિજય સૂરિ.

નગવર્દન ગણિ.

કમલવર્દન પંડિત.

રવિવર્દન ઉપાધ્યાય.

ધનવર્દન પંડિત.

ચિનીતવર્દન (લક્ષ્મિસાગર સૂરિના સમયમાં).

પ્રીતિવર્દન ઉપાધ્યાય.

વિદ્યાવર્દન.

હીરવર્દન.

દ્વેષવર્દન.

રાસ રચ્યાનો સંવત ૧૮૭૦ છે. આ વખતે રાજસાગર સૂરિ કે જેની
વાત આપણે આગળ કરી ગયા છીએ, તેના વંશજ શાંતિસાગર સૂરિ
પાટણમાં વિરાજતા હતા એમ રાસકાર પોતે જણાવે છે. (જુઓ પૃ.
૧૦૦-૧૦૧). તેની પ્રશસ્તિ નીચે પ્રમાણે છે.

હીરવિજય સૂરિ (૫૮ મી પાટે તપગચ્છ).

વિજયસેન સૂરિ (૫૯ મી પાટે તપગચ્છ).

રાજસાગર સૂરિ.

બૃહ્મિસાગર સૂરિ.

૧૨

લાક્ષ્મીસાગર સૂરિ.

કલ્યાણસાગર સૂરિ.

પુણ્યસાગર સૂરિ.

ઉદયસાગર સૂરિ.

આણંદસાગર સૂરિ.

શાંતિસાગર સૂરિ.

આ શાંતિસાગર સૂરિએ અનુક્રમે સં. ૧૮૮૬, ૧૮૮૯, ૧૮૯૩ અને ૧૯૦૫ માં જુદે જુદે સ્થળે જિંબપ્રતિષ્ઠા કરાવી છે. (જુઓ, શિલાલેખ નં. ૭૬૦, ૭૬૮ અને ૭૬૪ (જૈન ઈપ્સીલોગ્રાફી, ઝેરિનો.) આવી રીતે સાગરગચ્છ જુદાં જુદાં પાંખીઆંથી આગળ વધ્યો છે. અત્યારે પણ સાગર-ગચ્છનો પરિવાર મહિમાવાળો જોવામાં આવે છે; તેમજ તપાગચ્છીય સાગર-સાધુઓની સાગર શાખા પણ મહિમાવંત જણાય છે તે નીચે પ્રમાણે:-

૫૮ શ્રી હીરવિજયસૂરિ.

૫૯ સહેજસાગર ઉપાધ્યાય.

૬૦ જયસાગર ઉપાધ્યાય.

૬૧ જિતસાગર ઉપાધ્યાય.

૬૨ આનસાગર ગણિ.

૬૩ અમગલસાગર (મૂળનામ મંગળદાસ, ગામ વીસનગર)

૬૪ પદ્મસાગર (મૂળ નામ પ્રેમચંદ, ગામ અમદાવાદ સ્વર્ગવાસ
૧૮૨૫ અષાઢ શુદ્ધ ૧૧ મેડતા.)૬૫ રસુમાનસાગર (મૂળ ગામ સંગ્રામગઢ, સ્વર્ગવાસ ૧૮૩૮ શ્રાવણ
સુદ ૫)

૧ આમના હાથે ઉદયપુરના સંઘે સંવત્ ૧૮૧૭ વૈશાખ શુદ્ધ ૧૦ ના દિવસે અંજનરાલાકા કરાવી હતી, અને ૧૮૧૬ ના મહા શુદ્ધ ૫ ના દિવસે શ્રી પદ્મનાભ મહારાજની પ્રતિષ્ઠા કરાવી. વળી આમણે સંગ્રામગઢથી જીર્ણ ગ્રંથો મંગાવી ઉદય-પુરના જ્ઞાન ભંડારની વૃદ્ધિ કરી.

૧૩

- ૬૬ રવરૂપસાગર (નાગોરના. સ્વર્ગવાસ ૧૮૬૬ પોસ શુદ્ધ ૨ પાલી શહેર)
- ૬૭ નિધાનસાગર (દમણ ગામના. સ્વર્ગવાસ ૧૮૮૭ બાદરવા વદ ૧૪)
- ૬૮ મયાસાગરજી.
- ૬૯ નેમસાગરજી.
- ૭૦ શ્રીમદ્ રવિસાગરજી.
- ૭૧ સુખસાગર (હાલ વિદ્યમાન છે.)
- શ્રીમદ્ રવિસાગરની શિષ્ય સંપદા નીચે પ્રમાણે છે.
- ૧ હીરસાગર (અમદાવાદના. દિક્ષા ૧૯૧૪ મહા માસ.)
 - ૨ રત્નસાગર (પાટણના. નામ રામચંદ. દીક્ષા સં. ૧૯૧૭).
 - ૩ ક્ષેમસાગર (પાટણ. નામ ખુશાલચંદ. દીક્ષા ૧૯૧૮ ફાગણ સુદ ૨ રાધનપુર.
 - ૪ શાંતિસાગર (ધર. નામ સરપચંદ દીક્ષા ૧૯૨૦ વૈશાખ સુદ ૧૦ શ્રોધા).
 - ૫ ગુણસાગર (વસો નામ સાકરચંદ હરજીવન. દીક્ષા ૧૯૨૨ જેઠ સુદ ૬).
 - ૬ મણિસાગર (વસો. નામ માનચંદ સાકરચંદ. દીક્ષા ૧૯૨૨ જેઠ સુદ ૬).
 - ૭ ભાવસાગરજી (સુરત. નામ કુલચંદ ભુખણદાસ. દીક્ષા ૧૯૪૩ નો વૈશાખ સુદ ૬ મહેસાણા.)
 - ૮ સુખસાગરજી (પાટણ. નામ સાકરચંદ આલમચંદ. દીક્ષા ૧૯૪૩ નો વૈશાખ સુદ ૬.)

૧. જન્મ સં. ૧૮૭૬. પાલીમાં (મારવાડ), પિતાનું નામ રવાજ, માતાજી માણકોર, ક્ષાત્રે વીશા ઓસવાળ વણિક. સંસારી નામ રવચંદજી, દીક્ષા સં. ૧૯૦૮ માગશર સુદ ૧૧ અમદાવાદ.

૨. ખડૂળ વિદ્વાન્ અને શાસ્ત્રના પારંગામી હતા. તેમની પાસેથી શ્રી સિદ્ધિ-વિજયજી પણ અભ્યાસ કરતા હતા. તેના નામની યાદગીરીમાં સુરતમાં રત્નસાગરજી પાઠશાળા સ્થાપવામાં આવી છે.

પાછળથી તેઓએ સાધુ વેષ ત્યજ્યો હતો.

વખતચંદ શેઠ.

૧.

જન્મ, વિવાહ.

શાંતિદાસ શેઠને લાખમીચંદ નામના પુત્ર થયા. તેના પુત્ર ખુશાલચંદ કે જેને ત્રણ સ્ત્રીઓ હતી. પહેલી સ્ત્રીથી નયુશાનો જન્મ થયો, બીજી દિપીવહુથી જેઠમલજી થયા, અને ત્રીજી જન્મકું વહુથી શુભસ્વમસ્યિત વખતચંદ શેઠનો જન્મ સં. ૧૭૯૬ કાર્તિક વદિર મંગળવારે થયો, તેને મોટો થતાં નિશાળે મૂક્યો અને તે ભણીગણીને હુશિયાર થયો. પછી જીવાન થતાં જડાવદે નામની બાર્યા પરણ્યા, અને તેના પેટથી ઈચ્છાભાઈ નામનો પુત્ર થયો. જડાવદે ખંભાતના શેઠ જયચંદ હીરાચંદની પુત્રી હતી.

૨.

ઝવેરાતનો ધંધો.

રાજનગરમાં આ વખતે શેઠ નાનાશાનો પુત્ર સુરચંદ બહુ ભણેલ-ગણેલ અને બાહોશ નર હતો; તેને અને વખતચંદ શેઠને સારી પ્રીતિ જામી. અને તેમણે ભાગમાં ઝવેરાતનો ધંધો કરવા માંડ્યો. ધંધો ધીમે ધીમે બહુ ધીકતો ચાલવા લાગ્યો, અને લોકો આ જોડીને બહુ માન આપવા લાગ્યા. આવે સમયે દામાજી ગાયકવાડ પોતાના કુંવર કૃત્તેસીંગ મહારાજને લખને આવ્યા. આ વખતે ગાયકવાડ સરકાર પાસે એક રત્ન જડાવ (નંગ) આવેલ હતો, તે ખીજને દેખાડતાં તેનું મૂલ્ય સત્તર હજાર રૂપિયાનું થયું. આ વખતે વખતચંદ શેઠ ત્યાં જઈ ચડ્યા, અને પોતે ઝવેરી છે એમ જણાવ્યું. ત્યારે સરકારે તેને પહેલો જડાવનો મુડો બતાવ્યો તો તેનું મૂલ્ય વખતચંદ શેઠે અગીઆર હજાર આંક્યું. રાજાએ કહ્યું કે ત્યારે તમારી પાસે હોય તો તમે તેવા અગર તેથી સરસ મુડા બતાવો. વખતચંદ શેઠે પંદર દિવસની મુદત લઈ ત્યાર પછી એવા એવા સરસ નંગો બતાવ્યા કે જેથી રાજા છક થઈ ગયો. પછી જે પહેલો મુડો આવ્યો હતો તે વખતચંદ શેઠે પોતે આફ્રિકા મૂલ્યે પેલા વ્યાપારી પાસેથી અપાવ્યો. આથી રાજા સાથે બહુ ધાડો સંબંધ બંધાયો, અને રાજાએ શેઠનો માનમરતબો પૂરણુ સાચવ્યો. શેઠજીએ કાઠિયાવાડ દેશમાં જાત્રા કરવા જવા માટે જણાવ્યું ત્યારે, સરકારે તેમને કહ્યું ‘ખુશીથી જાઓ, મારા લશ્કરનો બંદાબસ્ત કરી આપું છું, તમારો કોઈ વાળ વાંકો ન કરે.’ આ બધું સંવત્ ૧૮૧૮ માં થયું.

૧૫

૩.

રાજકીય સ્થિતિ.

આ વખતે ગુજરાતમાં ગાયકવાડ, પેશ્વા, અને અંગ્રેજ ત્રણેનું રાજ્ય થયું. મૂળ ગુજરાતનો વહિવટ દ્વામાજીને પાસે હતો, આ વખતે સં. ૧૭૬૧ ની પાંચમી પાણીપતની લડાઈ થઈ, તેમાં મરાઠાની જામરી હાર થઈ. પાણીપતની હાર બાધા પછી જે થોડાક સરદાર બચ્યા હતા તેમાંનો દ્વામાજી ગાયકવાડ એક હતો. તે આ વખતે પેશ્વાની સાથે દિલ્લી ગયો હતો. ખંભાતના નવાબે વાડાસિનોરપર ચઢાઈ કરેલી તેથી ગુજરાત આવ્યા પછી તેની સામે દ્વામાજી થયો અને જવાનમર્દખાનની જાગીર પાછી લઈ લીધી; વળી પેશ્વાના મુખ્યત્વારની સામે થઈ સોરઠ અને ઠાઠિયાવાડમાં પણ દ્વામાજી ગાયકવાડે પોતાની સત્તા સમજા કરી. (ગુજરાતનો અર્વાચીન ઇતિહાસ પૃ. ૨૯૨.) આ વખતે પેશ્વાને તેનો હરીફ નિઝામ બહુ સપડાવતો હતો, તેથી અંગ્રેજ સરકાર (ઈસ્ટ ઈન્ડિયા કંપનીના અધિકારીઓ) સામે પેશ્વાએ સંદેશા ચલાવવા માંડ્યા. તેથી અંગ્રેજ સરકારનું પણ ગુજરાતમાં રાજ્ય ગૌણ રીતે કહી શકાય. તેણે, પેશ્વાએ તથા ગાયકવાડે વખતચંદ શેઠને રાજ્યચિન્હ મોકલાવ્યાં.

આ વખતે માધવરાવ બાલાજી પેશ્વા હતો, તેની અને કાકા રઘુનાથરાવની સાથે ખટપટ ચાલતી હતી. દ્વામાજી ગાયકવાડનો દીકરો ગોવિંદરાવ રઘુનાથરાવના લશ્કરમાં પોતાના પિતાની ફાજની એક ટુકડી સાથે હતો. માધવરાવે રઘુનાથરાવને હરાવી તેને તથા ગોવિંદરાવને પકડી પુતામાં કેદ કર્યાં. આ લડાઈ પછી થોડા વખતમાં દ્વામાજીરાવ ગાયકવાડ મરણ પામ્યો. સં. ૧૮૨૪. એણે ગાયકવાડ કુળને ઉંચામાં ઉંચી સ્થિતિએ પહેંચાડયું પણ તેના મરણ પછી તેના કુળની સત્તા ઓછી થવા લાગી. દ્વામાજીને બીજા ભાઈ હતા, તે સૌ પોતપોતાનું કરવા પ્રયત્નો કરતા હતા. દ્વામાજીરાવ દીર્ઘદષ્ટિવાળો હતો તેથી તેણે જોયું કે વહેંચણુ કરી બધા ભાઈનોખા પડી જઈશું તો પેશ્વા આપણી સામે ફાવી જશે; તેથી કળ વિકળ વાપરી તેણે પોતાના કુટુંબનું ઐક્ય જાળવી રાખ્યું અને પોતાના ભાઈઓને સમજાવી દીધા કે પેશ્વા જેવા આપણા દુસ્મન સામે થવાને ઐક્યની ખાસ જરૂર છે.

દ્વામાજીરાવના મરણ પછી વારસા માટે તકરાર ઉઠી. તેને ચાર પુત્ર હતા. સયાજીરાવ, ગોવિંદરાવ, માનાજીરાવ અને કૃત્તેહસિંગરાવ. સયાજીરાવ મૂર્ખ જેવો હતો, ગોવિંદરાવે પેશ્વાની સાથે દંડ, ખંડણી વગેરે બધું આપવાની કચુલાત કરી પોતાને ગાદી આપવાનું લખાવી લીધું. કૃત્તેહસિંગરાવ બહુજ શુદ્ધિશાળી હતો, તે પોતાના મોટા ભાઈ સયાજીરાવ ગાદીપર હોઈ

૧૬

બધી સત્તા પોતે ચલાવી શકે તેમ હતો. તેણે સં. ૧૮૨૭ માં પૈથ્થા પાસે નવીન સલાહ કરી સારી સરતોથી સયાજીરાવને હકદાર ઠરાવ્યો. આમ અનેક ખટપટ ચાલી, અને લડાઇઓ ચાલી. આ બધા ઇતિહાસ લાંબો છે, અને તે અહીં આપવાની આવશ્યકતા નથી.

૪.

સંપત્તિ અને સંતતિ.

વખતચંદ્રશેઠ અમદાવાદમાં નગરશેઠ હતા, પોતાનું માન ગાયકવાડ સરકાર તફથી બહુ હતું. દિનદિન વ્યાપાર રોજગાર વધતા ગયા, તેથી લક્ષ્મી અઢબક થઈ. પોતાને ૭ પુત્ર થયા અને ૧ પુત્રી થઈ. તેનાં નામ ઈચ્છાભાઈ, પાનાભાઈ, મોતીભાઈ, અનોપચંદ, હેમચંદ, સુરજમલ, અને મનસુખભાઈ અને બાઈ ઉજ્જમ. પાનાભાઈને લલ્લુભાઈ નામનો પુત્ર થયો, મોતીભાઈને ફતેભાઈ નામનો સુત થયો, અને હેમાભાઈને નગીનભાઈ નામનો પુત્ર થયો. એમ પરિવાર વધતો ગયો. ઈચ્છાભાઈને બે વાર, પાનાચંદને ત્રણ વાર, અનોપચંદને બે વાર અને હેમાભાઈ, સુરજમલ, અને મનસુખને એક વાર પરણ્યા હતા. સુરજમલ અને મોતીભાઈના પુત્ર નામે ફતેચંદના લગ્ન એક સાથે સંવત ૧૮૬૧ ના ફાગણ શુદ્ધ ૨ ને દિને કર્યા હતાં, અને તેમાં આખા નગરને ભોજન જમાડ્યું હતું.

પેઠી દિનપ્રતિદિન સરસ રીતે ચાલતી હતી, તેની જુદી જુદી શાખાઓ દેશદેશાવર સ્થાપી હતી. વેપારમાં બંગાળા ઢાકાથી ભાતભાતનાં કાપડ મંગાવતા કે જે કાપડ ભારમાં બહુ ઓછાં પણ કિંમતમાં બહુ ભારે હતાં. હુંડીઓ સુરત, મુંબઈ, પુના, જયપુર, નાગોર, દિલ્હી, આગ્રા, મેડતા, ચિતોડ, કોટા, બુઁદી, એમ દક્ષિણ, સોરઠ, મેવાડ દરેક સ્થળે લખાતી અને શીકરાતી. વહાણ માર્ગે, કરીઆણીનો વેપાર ધમધાકાર ચાલતો હતો. વળી પાલીતાણું પોતાનું હતું. રાયરડા વગેરે દશબાર ગામ પોતાને ત્યાં ધરાણે રાખ્યાં, અને બીજાં ગામોનો ઈજારો લેતા જતા હતા. આમ પુષ્કળ દ્રવ્યનો જમાવ થતો હતો. આ દ્રવ્યનો વ્યય પણ સુકૃતોમાં થતો હતો. દાનશાળાઓ જુદે જુદે સ્થળે રાખી ગરીબ દુઃખીઓનો દુકાળસુકાળે ઉદ્ધાર કરાતો હતો. એમ સાતક્ષેત્રમાં દ્રવ્ય વખરાતું હતું.

૫.

સંધ.

સંવત ૧૮૨૬ માં તારાચંદ શેઠે સુરતનો સંધ લેઈ રોજનમર આવી શ્રી શત્રુંજયની યાત્રા કરી અને તેની સાથે તારંગા, આબુ, ગોડી સંખેશ્વર

૧૭

પાસને ભેટયા. સં. ૧૮૩૭ માં સંધપતિ પ્રેમચંદ લવજી સિદ્ધગિરિપર મોટા સંધ લઈ ગયા. આ વખતે વખતચંદ શેઠજી સાથે હતા. સંવત ૧૮૪૩ માં ખીજી વખત શેત્રુંજી પ્રેમચંદ લવજી સંધ લઈ ગયા. સંવત ૧૮૫૨ માં પ્રેમચંદ લવજી, મસાલીયા ગોવિંદજી અને દ્વેદયરામ દિવાન એ ત્રણે જણાએ મોટી જગ્યા મોરવાડની કરી. ૧૮૫૫ માં વખતચંદ શેઠે ઉદયસાગરસુરિને ખોલાવી રાજનગરમાં અનિતનાથ પ્રભુની બિંબ પ્રતિષ્ઠા કરી. આ વખતે ધણી ધામધુમ થઈ. ખીજી શેઠીઆઓએ પણ જુદી જુદી બિંબની સ્થાપના કરાવી, અને ઠામ ઠામ જ્યજ્યકાર વર્તી રહ્યા. સં. ૧૮૫૬ માં વખતચંદ શેઠ આઠ વર્ષ સુધી રાજનગરમાં રહ્યા. સંવત ૧૮૬૨ માં ડાહ્યાભાઈ શેઠે સુરતથી સંધ લઈ શેઠજીને પૂજી ગોડીરાય ભેટવા યાત્રાઅર્થે મોરવાડ ગયા. આ વખતે શેઠાણીએ ઉજમણું મોટા ઠાઠમાઠથી કર્યું.

શેઠજીએ ઝવેરીવાડામાં ધણાં નિનમંદિરો બંધાવ્યાં. શાંતિદાસ શેઠના સ્મરણાર્થે આદિશ્વર પ્રભુને મંદિરમાં બેસાડ્યા. નયુશાહ શેઠે ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ ભગવાનનું દહેરું કરાવ્યું; અને વખતચંદ શેઠે અજીતનાથ પ્રભુ, વીર પ્રભુ, સંભવનાથ વગેરે મૂળનાયકનાં દહેરાં કરાવ્યાં. આવી રીતે ઝવેરીવાડામાં સત્તાવીશ દહેરાં શોભતાં હતાં. શેઠજી સાગરગચ્છના ઉપાશ્રયમાં હમેશાં આવી ગુરૂદેશના-વ્યાખ્યાન સાંભળતા હતા.

સંવત ૧૮૬૪ ના મહા સુદિ ૫ ને સોમવારના દીને શેઠજી પોતે સંધપતિ થયા અને વિમલગિરી સંધ લઈ ગયા અને તે વખતે જખરી ધામધુમ થઈ. પાલીતાણુનો ઠાકોર ઉનડજી+ સામે આવ્યો હતો. આ વખતે આણુંદસાગર સુરિ

* પાલીતાણુની ગાદીપર સરતાનજી (ખીજ) ગાદીપર બેઠા પછી એ સરતાનજીને તેમના બાયાત અલ્લુભાઈએ ઇ. સ. ૧૭૬૬ માં પાલીતાણુ પાસે દગો કરી ઘાતકીપણે માર્યા, અને ગાદી લીધી. સરતાનજીને ઉનડજી નામે બાઈ હતા, તેમણે અણસોદારના ઓઠા ખુમાણની મદદ લઈ અલ્લુભાઈને કાઢી મૂક્યો, અને પોતે ગાદીએ બેઠા. બાટ લોકો એકું કહે છે કે ઓઠા ખુમાણે અલ્લુભાઈને મારી નાંખી પાલીતાણુની ગાદીએ ઉનડજીને બેસાડ્યા, પરંતુ તે તેમને પોતાની સત્તામાં રાખતો હતો, અને પાછળથી તેમનો વિચાર ઉનડજી પાસેથી ગાદી છીનવી લેવાનો થયો હતો, એટલામાં ઉનડજીએજ તેને ત્યાંથી કહાડી મૂક્યો.

ન્યારે પાલીતાણુમાં ઉનડજી ઠાકોર હતા. તે વેળા બાવનગરમાં વખતસિંહજી રાજ્ય કરતા હતા. ઉનડજીએ તે વખતની લડાઈઓમાં ભાગ ન લેતાં રાજ્ય આખાઈ કરવામાં પોતાનું લક્ષ લગાડ્યું. તેમણે એક સારા લશ્કરનો જમાવ કર્યો, તેમના મનમાં પોતાના વડીલ ખાંધાજીના વખતનું સિંહોર સંબંધી વૃત્તાંત યાદ આવ્યું અને તે જીતી લેવાનો તેનો વિચાર થયો. તેમણે વિચાર કર્યો કે ખુમાણ કાઢીઓ

૧૮

વિશાળતા હતા. પછી તેમનાજ હસ્તથી સંવત ૧૮૬૮ ના વૈશાખ શુદ્ધ ૩ ને યુધ-
વારે શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ પ્રભુનાં ત્રણ પગલાંની સ્થાપના કરાવી. ઝવેરીવાડામાં
શાંતિનાથ પ્રભુની મૂર્તિ ઉપર હેમનો મુકુટ કરાવ્યો. આ વખતે શેઠના પુત્ર
ધ્રુવચંદની બાર્બા નામે ઝવેરે રોહિણી તપ આદર્યો-ઉજમાણું કર્યું. (સંવત ૧૮૬૮
ના આસો સુદર). પછી શેઠનું નવાણું જગત્રા શેઠ શેઠાણીએ કરી. આ જગત્રામાં-
જ દૈવયોગે વખતસિંહ શેઠની પુત્રીના ભરથાર બહુજ માંદા પડ્યા અને મરણ
પામ્યા. આના નિમિત્તે બે હજાર રૂપીઆની રકમ શેઠે આપી. લાખમીચંદ શેઠના
નામનું દહેરું કરાવ્યું. રોહિતાક્ષ પર્વતની ટુંક ઉપર આદિનાથ જિનની દહેરી
કરાવી શીલવત લીધું. જગત્રા કરી અમદાવાદ આવ્યા. ગુરની દેશના હમેશ

ભાવનગર ઉપર બહારવટે નીકળી ગીરમાં ભરાઈ બેઠા છે, તેમને વખતસિંહજી
ઉપરનું પોતાનું વેર લેવાને મદદે બોલાવ્યા. પછી તેમણે કાઠીઓને પોતાની મદદે
બોલાવી એક મોટું લશ્કર ભેગું કર્યું, અને ટાણા છતી ત્યાંથી સિહોર જવાનો
કંરાવ કર્યો. આ હકીકત વખતસિંહજીના નણવામાં આવ્યાથી તેઓ આગળથી
પોતાનું લશ્કર લઈ સિહોર ગયા. ઉનડજી કાઠી સ્વારો તથા ખીન પાચદજ
લશ્કર લઈ ટાણા તરફ આવ્યા, પરંતુ કુંવર ખાંભાજીને અપશુકન થવાથી પોતાના
પિત્રા ઉનડજીને પાછા બોલાવી લીધા. આથી સરદાર વિનાજ લશ્કર આગળ
આવ્યું. તેમની સામા વખતસિંહજીએ રાયમલજી નામે ગરાસીઆની સરદારી
નીચે એક લશ્કર મોકલ્યું. ત્યાં આગળ પહેલીજ લડાઈમાં એક કાઠી સરદાર મરાયો.
તેના શબને લેવાને ખીન કાઠીઓ ઘોડાપરથી નીચે ઉતરી, તે તકનો લાભ લઈ
રાયમલજીના માણસો ખીન કાઠીઓ ઉપર તૂટી પડ્યા, તેમાં કેટલાક કાઠીઓ મ-
રાયા, અને ઘણાખરા નાશી ગયા. ખુમાણે પાછા ગીરમાં જઈ ભરાયા, પરંતુ રસ્તે
જતાં મુજુ ખુમાણે મરાયો. તેની સરદારી હાડા ખુમાણેને મળી તેણે મીરાનજી
ધંધુકીઆને પોતાની ચાકરીમાં રાખી ઉમરાળા તાબાનું લગાળા ગામ માર્યું. ત્યાં
આગળ મીરાનજી મરાયો અને તેનું શબ કાઠીઓ લઈ ગયા. આ વખતે પણ
કાઠીઓ નાહા, અને સાળીમાળના ડુંગરમાં ભરાઈ પેઠા. આ કામોમાં પાલીતાણાના
ભાયાત વનાણી ગીરાસીઆ વખતે વખતે ભાવનગરને મદદ આપતા હતા, તેથી
ઉનડજીને તેમના પર બહુ ક્રોધ ચઢ્યો, અને કાઠીઓને ઉશ્કેરી તેમનાં ગામો
લૂંટવા માંડ્યા. આ પ્રમાણે કાઠીઓએ તેમને બહુ પગલવા માંડ્યા એટલે વખત-
સિંહજીએ ગીરાસીઆઓને પોતાના રક્ષણમાં લઈ બંદોખસ્તને માટે જંધસી, આંખલા
અને બાન્નુડામાં થાણાં મૂક્યાં.

ઈ. સ. ૧૭૯૫ માં ગાયકવાડ સરદાર તરફથી શિવારામ ગાદી ખંડણી ઉધરા-
વવા માટે ગોહેલવાડમાં આવ્યા હતા. તેમની સાથેની લડાઈમાં વખતસિંહજી
ગુંથાયા હતા, તે તકનો લાભ લઈ ઉનડજી અને હાલા ખુમાણે સિહોરપર ચડાઈ
કરી, પરંતુ સિહોરના સરદાર પથાભાઈએ તેમને અટકાવ્યા; ઉનડજીએ ત્યાંથી

૧૯

સાંભળવા લાગ્યા. આખરે સર્વને ખમાત્રી સંવત્ર ૧૮૭૦ ફાગણ વદ ૪ ને દિવસે શેઠ કાલધર્મ પામ્યા. તેમની પાછળ સંવત્ર ૧૮૭૦ વૈશાખ શુદ્ધ ૯ ને દિને રાજનગર અને વડોદરા બન્ને શહેરમાં નવકારસી જમાડી.

રાસકાર શ્રી ક્ષેમવર્દન.

રાસકાર ક્ષેમવર્દનના સંબંધમાં કેટલુંક પૂર્વે લખાઈ ગયું છે. પણ અહીં કહેવું પડશે કે ઉપરનું લખ્યું છે તે સમયમાંજ રાસકાર પોતે વિદ્યમાન હતા અને તેમણે શ્રી વખતચંદ શેઠ સ્વર્ગવાસ ગયા તે પછી બે મહિનેજ (સંવત્ર ૧૮૭૦ ના અષાઢ શુદ્ધ ૧૩ ને શુક્રવારે) આ રાસ પૂરા કર્યો છે.

શિવારામની છાવણીમાં જઈ તેમને સિહોરપર હુમલો કરવાને ઉશ્કેર્યો. આ હકીકત વખતસિંહજીના નાણુવામાં આવ્યાથી તેઓ તોપખાતું લઈ પાલીતાણા ઉપર આવ્યા, પરંતુ આ વેળા ઉનડજીએ એવો સારો બચાવ કર્યો કે તેથી વખતસિંહજીને પાછા નાશી જવું પડ્યું. આ પ્રમાણે વખતસિંહજીથી પાલીતાણાને કંઈ કરી શકાયું નહિ, પરંતુ ગારીઆધર અને તેની આજીબાજીનાં ગામો લૂટી તે પાછા ગયા.

આ પ્રમાણે વખતસિંહજી અને ઉનડજી વચ્ચે આજીબનાવ ચાલતો હતો, પરંતુ ગોંડળના ઠાકોર કુસોજ જે વખતસિંહજીના વેહેવાઈ થતા હતા તેમણે વચ્ચે પડી સમાધાન કરીને બંને વચ્ચે સલાહ કરાવી.

વખતસિંહજીએ ગારીઆધર પરજાણું લૂટી ઉનડ કર્યું, તેથી જમાખંધી વસૂલ થઈ શકી નહિ. આથી પાલીતાણાનું રાજ્ય દેવાદાર થઈ ગયું.

ભારત રાજ્યમંડળ પૃ. ૧૩૫-૧૩૬

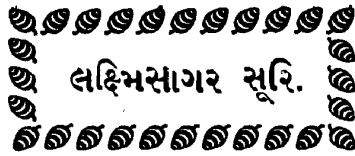
આ પછી ભારત રાજ્યમંડળના કર્તા લખે છે કે:-

“ઉનડજીએ અમદાવાદના નગરશેઠ વખતચંદ ખુશાલચંદનું કર્જ કહાડયું હતું. આ શેઠને રેતુનની ટેકરી સાથે ઘણો સંબંધ હતો.”

“ઈ. સ. ૧૮૦૭ માં ઉનડજીના વખતમાં ગાયકવાડ સરકાર તરફથી કર્નલ વાકર કાઠિયાવાડના રાજ્યોની ખંડણીના આકંડા મુકરર કરવા માટે આવ્યા હતા, તે પોતાના રીપોર્ટમાં લખે છે કે “હડાલ ખર્ચથી અને બેસમજથી પાલીતાણાના રાખને પોતાનાં ઘણાંખરાં ગામો ધરાણે મૂકવાં પડ્યાં છે, અને ખીન્ન ગામો તેમના અડાયલા શત્રુઓએ છીનવી લીધાં છે, હાલ ગારીઆધરમાં ગાયકવાડી થાણું છે, તેથી સમાધાની રહી છે.”

આ ઉપરથી સાબીત થાય છે કે ઉનડજીને દેવું ઘણું હતું તેથી તે દેવું દૂર કરવામાં નગરશેઠ શ્રી વખતચંદ શેઠ મદદ આપી હતી.

ઉનડજી ઇ. સ. ૧૮૨૦ માં મરણ પામ્યા. (સંશોધક.)

૫૪. ૧૯૪-૨૧૩.

૧

માતપિતા, જન્મ, દીક્ષા, સૂરિપદવી.

મરધર (મારવાડ) દેશના સિવાણચી નામના ગામમાં વણિક હેમરાજ તેમની બાર્યા નામે રાજગાર્ધ સાથે વસતો હતો. તેનું ગોત્ર છાજ અને વંશ ઝોસ હતાં. હેમરાજ પોતાની પત્ની સાથે સ્તંભતીર્થમાં વ્યાપાર અર્થે વસવા ગયો. ત્યાં એક પુત્ર સં. ૧૭૨૮ ચૈત્ર સુદિ ૫ ને દિને અવતર્યો અને તેનું નામ ધનજી પાડ્યું. એકદા દંપતિ સુતને લઈને વટપદ્ર (વડોદરા) આવ્યા, ત્યાં વૃદ્ધિસાગરસૂરિ વિરાજતા હતા. આમની દેશનાથી પુત્ર ધનજીના મનમાં વૈરાગ્યવાસ થયો અને સંવત ૧૭૩૬ વૈશાખ સુદિ ૩ ને દિને તેમની પાસે દીક્ષા લીધી, અને નામ નિધિસાગર આપ્યું. (આ ઉપરથી સમગ્રય છે કે આગળ આઠ આઠ વરસનાને દીક્ષા અપાતી હતી, અને લઘુવયે લીધેલ દીક્ષિત મુનિ અને સૂરિઓના ઘણા દાખલા છે.) વૃદ્ધિસાગર સૂરિ તે આગળ કહેવાઈ ગયેલા શ્રી રાજસાગરસૂરિના શિષ્ય હતા. શરૂ શિષ્યોએ ઘણાં ઘણાં નગરોમાં યોમાસાં કરીને બધા રાજનગર પધાર્યા. ત્યાં શાંતિ-દાસ શેઠ કે જેનું વૃત્તાંત આખરે આગળ કહી ગયા છીએ તેનાં સુપુત્ર લખમીચંદ શેઠ ભારે ઠાઠમાઠથી ઉત્સવ કરીને નિધિસાગરજીને સં. ૧૭૪૫ વૈશાખ વદ ૨ ને દિને સૂરિ પદવી અપાવી, અને નામ લક્ષ્મિસાગરસૂરિ સ્થાપ્યું.

૨

વિહાર.

વિહાર યાત્રા હવે વિશેષ શરૂ થઈ, સિદ્ધાચલ, રૈવતગિરિ (ગિરિનાર), તારંગા, અંતરિક્ષજી, આપ્ત આદિની યાત્રાઓ કીધી અને સં. ૧૭૮૭ માં સુરજપુર (સુરતમાં) યોમાસું કીધું. શરીર બહુ જીર્ણ થઈ ગયું હતું, તોપણ રાજનગર તરફ વિહાર કરવા માટે ઇચ્છા કરી, પરંતુ સુરતના બહુજ આગ્રહથી બીજું યોમાસું પણ સુરતમાં જ કર્યું. શરીર જર્જરિત થયું હતું. પર્યુષણ પર્વ ગયા પછી શરીર સ્વસ્થતા તજ રહી. સંવત ૧૭૮૮ ના વિજ્યા-દશમીને દિને પ્રમોદસાગર ઉપાધ્યાયને બોલાવી તપગચ્છનો બધો ભાર

૨૧

સંભાળી લેવા કહ્યું, અને તે માટે તેને સૂરિપદ આપી કલ્યાણસાગરસૂરિ નામ સ્થાપ્યું.

આ વખતે શિષ્યનો સાથ બહોળો હતો, તેમાંના પૈકી પંડિત રવિસાગર, યુધ્ધ અગ્નિસાગર, કુશલસાગરગણિ, હ્રીરસાગરગણિ, વિશેષસાગર વગેરે હતા. જુદે જુદે સ્થળે એટલે અમદાવાદ, રાધનપુર, પાટણ, ખંભાત, છુરાનપુર, વટપદ (વડોદરા, વડનગર નહિ.), દર્બાવતિ (ડભોઇ), ભાર્ય, અંકલેશ્વર, સોઝિંતરા, સાણંદ, વિરમગામ, કટાસણ, કડી, મહીસાણા, બલોલ, સાંગ-થલ, નયરવાડુ, પાલજીપુર, સિદ્ધપુર, લાભેર, બહીયલ, ખારેજી વગેરે ગામોમાં અંત સમયની વાત કહેવડાવતાં ત્યાંના રાગી શ્રાવકો અનેક આવ્યા. અને સંવત ૧૭૮૮ આશો વદ ૭ ની રાત્રીએ દેહોત્સર્ગ કર્યો.

કલ્યાણસાગરસૂરી.

ગુરના કાલધર્મ પામ્યા પછી તેમની પાડુકા હ્રીરવિહારમાં (જે સ્થળે હ્રીરવિજયસૂરિનો સ્થંભ કર્યો હતો તે સ્થાને) સ્થપાવી. આમાં સભાચદ કચરાએ ઘણું સાઈં દ્રવ્ય ખરચ્યું.

કલ્યાણસાગરસૂરિના સંસારી પિતાનું નામ શા. રથામલ હતું, અને માતાનું નામ સોભાગબાઈ હતું, વંશ ઓસવંશ હતો. ઉપાધ્યાય થયા ત્યાં સુધી પ્રમોદસાગર નામ હતું કે જે આપણે ઉપર જોધ ગયા છીએ. શિષ્ય પરંપરા માટે જુઓ પૃષ્ઠ. ૧૧

રાસકાર શ્રી રામવિજય.

શ્રી લક્ષ્મીસાગર સૂરિનો રાસ રાજપુરામાં રહી શ્રી સુમતિવિજયના શિષ્ય શ્રી રામવિજય ઉપાધ્યાયે (વાચકે) કરેલ છે. રામવિજયની વંશપરંપરા તેમના સં. ૧૭૮૫ વૈશાખ સુદ ૭ ગુરવારે રાજનગરમાં રચેલા એક અપ્રસિદ્ધ રાસ નામે શ્રી શાંતિજિનનો રાસ છે કે જેણી નકલ શ્રીમાન મોહનલાલ મુનિના શિષ્ય શ્રી કમલમુનિ પાસે છે તેમાંથી નીચે પ્રમાણે મળી શકે છે.

શ્રી ગુર હ્રીરસૂરિસર શિષ્ય, કલ્યાણવિજય ઉવડ્ડાય પુરંદર,

દિન દિન ચઢતી જગીશા. શ્રી. ૧

શા હુરખાનંદન સોભાગી, સાચો વડવૈરાગી,

સંમતિ અરથ વિચાર સદ્ગુર, સાચો શુભમતિ રાગી. શ્રી. ૨

માત પુ'જ્યાઈ કુખે જાયો, નામે નવનિધિ થાએ,

વાચક ધર્મવિજય વર તેહના, દીયે અધિક સવાઈ. શ્રી. ૩

તસ અંતેવાસી ગુણે ભરિયા, બોલ ન બોલે વિરઆ,

૨૨

શ્રી જ્યોતિર્વિજય ત્રિપુષ્પ કુતરિયા, પાલે શુદ્ધી કિરિયા. શ્રી. ૪
 તસ પદ્મકંઠભર સરિયા, શુભવિજય કવીશા,
 ગુણ્ય ગંભીરમ મેરુગિરીશા, શ્રુતબલસિંધુ મુનીશા. શ્રી. ૫
 તસ ચરણાંશુભસેવક સુંદર, શુભ કિરિયા ગુણ્યશરા,
 સાધે યોગ અભ્યાસ અખંડિત, નહિ ગુણ્યરણે અધૂરા. શ્રી. ૬
 મહિમાવંત મહંત મુનીસર, ચરણ નમે અવતીશા,
 શ્રી ગુરુ સુમતિવિજય ઉપગારી, પ્રતપો કોડિવરીશા. શ્રી. ૭
 તે શ્રી ગુરુ મહિમાનિધિ સંનિધિ, રામ રસિક મેં નિપાયા,
 શાંતિ પ્રભુ ગુણ્યરશિ ભણતાં, નવનિધિ આનંદ પાયા. શ્રી. ૮
 એટલે આ ઉપરથી નીચે પ્રમાણે બંશ પરંપરા છે:—

શ્રી હીરવિજયસુરિ

કલ્યાણવિજય ઉપાધ્યાય

(પિતાનું નામ હરખાશા, માતાનું નામ પૂંજ)

ધર્મવિજય વાચક

પં. જ્યોતિર્વિજય

પં. શુભવિજય કવિ

સુમતિવિજય

રામવિજય.

આ શ્રી રામવિજય મુનિ સાગરગચ્છના સુરિ શ્રી હાલ્મિસાગરસુરિ કે જેનું ચરિત્ર પોતે રચ્યું છે, તેની આજ્ઞામાં રહેતા હતા, અને તે સાગરગચ્છની સુરિ પરંપરા કે જેને વિષે આપણે આગળ જોઇ ગયા છીએ, તે સંબંધે ઉપરોક્ત શાંતિ જિનના રાસમાં નીચે પ્રમાણે કરેલો ઉલ્લેખ જણવા યોગ્ય હોવાથી અહીં ઉતારીએ છીએ:—

શ્રી હીરવિજય ગુરુ પાટે પટોધર, શાહ કમ્બુલચંદોર,

આત કોઇડાઈ કુખિ ઉપન્ના, ત્રિભુવનેન સુરિ વંદોર.

સુમતિ ગુપ્તિ શુદ્ધ ગુરુ ધારે, સમતારસભંડારેર;

જેણે એ ગુરુને નયણે નિરખ્યા, ધન્ય તેહનો અવતારોર.

શાહિ સન્નામાંહી વાદ કરીને, જિનમતિ સ્થિરતા સ્થાપીર;

૨૩

બિરુદ સિવાય જગદ્ગુરુ પાયો, કીર્તિલતા આરોપીરે.
 તસ પટે ઉદયાચલ ઉદયો, શુદ્ધ પ્રરૂપણા કરીરે,
 શ્રી રાજસાગર સૂરી જયવંતા, ભવિયણુને ઉપકરીરે.
 દેવીદાસ કુલ અંબર દિનમણિ, માત કોડમદે જમારે,
 મનમોહન સોભાગી સદ્ગુરુ, મહિમાનિધિ મુનિ રાધારે.
 સંવત સોળ છયાસી આ વર્ષે, આચારજ પદ યાપીરે,
 શ્રી રાજસાગર સૂરિ નામ જયંકર, સાગરગચ્છ દિપાધારે.
 શાહ શિરોમણિ સહસકિરણ સુત, શાંતિદાસ સુખણુરે,
 જથ ઉપદેશે બહુ ધન ખરચ્યું, લાખ ઇચાર પ્રમાણુરે.
 કીર્તિકમલ શ્રી ગુરુજીની, જગમાંહે ધણી પ્રસરીરે,
 ભવિયણુ મનમાંહે અતિ હરખે, જસ ગુણુમાલા સમરીરે.
 તેહ ગુરુપાટ પટોધર પ્રગટયા, શ્રી વૃદ્ધિસાગર સૂરીદારે,
 પંચાચાર વિચારે ચતુરા, મોહનવલ્લિ કંદારે.
 રૂપ અનોપમ અંગ વિરાજે, શુભ લક્ષણુ અતિ રૂડારે,
 બહુ નરનારિ જિજ્ઞે પ્રતિબોધ્યા, વચણુ ન બાખે દૂડારે.
 ગુણુનિધિ તેહને પાટે વિરાજે, શ્રી લક્ષ્મિસાગરસૂરિ જાજરે,
 કીર્તિ જેહની જગમાંહે ગાજે, ભવિમનસંશય ભાંજરે.
 સંપ્રતિમાન વિજય તે ગુરુજી, સોભાગી શિરદારેરે,
 વૈરાગી વહાલા ભવિજનને, સમતારસ બંડારોરે.
 તેહ તણે રાજ્યે એ રચિયો, શાંતિ પ્રભુનો રાસોરે,
 ભવિયણુ ભાવ ધરિને નિસુણો, લહિયે સુખ વિલાસોરે.
 શ્રી વિજયસેનસૂરી.

(પિતા કર્માશા, માતા કોડાઈ.)

રાજસાગરસૂરિ.

(સરિપદ સં. ૧૬૮૬. તેના ઉપદેશથી શાંતિદાસ શેઠે ૧૧ લાખ ખર્ચ્યા.)

વૃદ્ધિસાગરસૂરિ

લક્ષ્મિસાગરસૂરિ.

રાસકારની કૃતિઓ.

રામવિજય એ નામ આ સિવાય ખીજાઓનું પણ છે તેમાં એક
 વિમલવિજય ઉપાધ્યાયના શિષ્ય છે અને ખીજા કનકવિજયના શિષ્ય છે.
 આ રામવિજયની કૃતિ આ છે:—

૨૪

- ૧ ઉપદેશમાળાપર વિસ્તૃત સંસ્કૃત ટીકા જૈનધર્મ પ્રસારક સભાએ ભાષા-
ન્તર હમણાં પ્રસિદ્ધ કરેલ છે.
- ૨ ચૌવિશી.
- ૩ શાંતિનાથ જિનરાસ. સં. ૧૭૮૫.
- ૪ લક્ષ્મિસાગર સૂરિ નિર્વાણુ રાસ.
- ૫ પ્રકીર્ણુ સ્તવન સઝાય. જેવાં કે પંચકલ્યાણકનું સ્તવન (પ્રસિદ્ધ થયું છે),
ઉત્તરાધ્યયનપર સઝાયો (અપ્રસિદ્ધ) વગેરે.

રાસકાર સંબંધી ઠંતકથાઓ.

આ રાસકાર શ્રીમદ્ યશોવિજયજી ઉપાધ્યાય (સં. ૧૬૭૦-સં. ૧૭૪૫) ના સમયમાં સમકાલીનપણે વિદ્યમાન હતા, અને તેઓ વ્યાખ્યાનકળામાં બહુ પ્રવીણ હતા. એવું કહેવાય છે કે એકજ શહેરમાં શ્રી રામવિજયજી અને શ્રી યશોવિજયજીએ વિહાર જુદા જુદા ઉપાશ્રયમાં કર્યો હતો, અને તે વખતે શ્રી રામવિજયજીની વ્યાખ્યાનશૈલી બહુ રસભરિત અને ચિત્તાકર્ષક હોવાથી તેની પાસે શ્રોતાજનોની પરખદા (પરિખદ) સારી રીતે ભરાતી હતી, બ્યારે યશોવિજયજી મહા સમર્થ વિદ્વાન્ હોવા છતાં તેવી રસભરિત શૈલી ન હોવાને લીધે તેમની પાસે ઓછા શ્રોતાજનો હતા. આથી શ્રી યશો-વિજયજી પોતે તે વ્યાખ્યાનશૈલી જોવાને શ્રી રામવિજયજી વ્યાખ્યાન સાંભળવા ગયા હતા અને સાંભળીને બહુ પ્રસન્ન થયા હતા.

૨૫

*** શ્રી નેમિસાગર ઉપાધ્યાય. ***

પૃષ્ઠ. ૨૪૪-૨૫૬.

૧.

પરંપરા.

શ્રી વીરપ્રભુની પદ પરંપરાએ શ્રી લક્ષ્મિસાગરસૂરિ તપગચ્છની પૃથક પાઠે થયા તે અને લક્ષ્મિસાગરસૂરિ (સાગર પક્ષના) કે જેનું ચરિત્ર આપણે આગળ વર્ણવેલ છે તે ભિન્ન ભિન્ન છે; પ્રથમના શ્રી લક્ષ્મિસાગરસૂરિને ઘણા શિષ્ય હતા, તેમાંના સુવિહત અને માહમાવંતા શ્રી વિદ્યાસાગર ઉપાધ્યાય હતા. તેના શિષ્ય શ્રી ધર્મસાગર થયા કે જેને શ્રી રવિનયદાનસૂરિએ પાઠકપદ આપ્યું. તે ધર્મસાગરના લક્ષ્મિસાગર શિષ્ય થયા કે જેને વાચકપદ

૧. લક્ષ્મિસાગરસૂરિ તપાગચ્છની પર મી પાઠે થયેલ શ્રી રત્નશેખરસૂરિના પદ્મધર. જન્મ સં. ૧૪૬૪ ભાદ્રપદ વદિ ૨, દીક્ષા સં. ૧૪૭૦, પંચાસપદ સં. ૧૪૯૬, વાચકપદ સં. ૧૫૦૧, સૂરિપદ ૧૫૦૮, ગચ્છનાયકપદ સં. ૧૫૧૭ (કે જે વર્ષમાં શ્રી રત્નશેખરસૂરિએ સ્વર્ગવાસ કર્યો.)

૨. ચિન્નચદાનસૂરિ-જન્મ જામલામાં સં. ૧૫૫૩, દીક્ષા સં. ૧૫૬૨, સૂરિપદ ૧૫૮૭, સ્વર્ગગમન સં. ૧૬૨૨ ના વૈશાખ સુદિ ૧૨ વટપદિલમાં. આમણે અંભાત (સ્તંભતીર્થ), અહમ્મદાબાદ, પાટણ (પત્તન), મહેસાણા (મહીશાનક), ગંધારખંદર આદિમાં મહા મહોત્સવપૂર્વક અનેક જૈન ગિંબશતકને પ્રતિષ્ઠિત કર્યા; તેના ઉપદેશથી સુરત્રાણ શાહ મહિમૂદ્દી માન્ય થયેલ મંત્રી ગભરાજ અપરનામ મલિક શ્રી નગદાભે છ માસનો શત્રુજય તરફ સંઘ કાઢવા સર્વત્ર કુંકુમપત્રિકા મોકલાવી ભેગા કરેલ અનેક દેરા, નગર, ગ્રામ આદિના સંઘો સાથે શત્રુજય યાત્રા મુક્તાફલ આદિથી ભરતયકવર્તી પ્રમાણે કરી; તથા તેના ઉપદેશથી ગંધારવાસી શા. રામજીએ અને અહમ્મદાબાદ વાસી સંઘપતિ કુંવરજી આદિએ શ્રી શત્રુજય ચતુર્મુખ (ચોમુખ) અષ્ટાપદાદિ પ્રાસાદમાં કુલિકા કરાવી, અને ઉગ્ગજયંતગિરિમાં (ગિરિનારમાં) જીર્ણ પ્રાસાદ-મંદિરનો ઉદ્ધાર કરાવ્યો. તેનાથી સૂર્યનો ઉદય થવાથી જેમ તારાઓનો અનુદય થાય છે તેવી રીતે ઉત્કટવાદી અદશ્ય થતા હતા, તે પ્રભુ સિદ્ધાંતપારગામી હતા, તેની આજ્ઞા અખંડિત પ્રતાપવાળી હતી, તે અપ્રમત્ત વિહારી હતા, તેણે છઠ્ઠ (ષષ્ઠ), અઠમ (અષ્ટમ) આદિના તપ કરવા છતાં ચાવનજીવ-જંદગીપર્યંત ધી સિવાયની પાંચ વિકૃતિ (વિગઈ) નો ત્યાગ કર્યો હતો, તેઓના શિષ્યોમાં ફરેર જેવા શ્રુત આદિમાં દાન દેનારા હતા, તેઓ દ્વંદ્વશાંગ-એકાદશાંગ પુસ્તકોની શુદ્ધિ કરનારા હતા, તેઓ વિષે વિશેષ શું કહેવું ? તીર્થંકર જેવા હિતોપદેશ આદિથી પરોપકારી હતા. — પદાવલિ.

૨૬

શ્રી વિનયસેનસૂરિએ આપ્યું. આ લલિતસાગર ગુરની દેશનાથી શ્રી નેમિ-
સાગર શિષ્ય થયા.

લલિતસાગરસૂરિ (તપાગચ્છની ૫૩ મી પાટ.)

વિદ્યાસાગર ઉપાધ્યાય.

ધર્મસાગર પાઠક.

લલિતસાગર ઉપાધ્યાય.

નેમિસાગર ઉપાધ્યાય.

૨.

જન્મ, માતૃપિતા, દીક્ષા.

સિંહપુર નગરમાં દેવિદાસ નામનો સુશ્રાવક વસતો હતો, તેને કેડાં
નામની સુભાર્યા હતી. તેને પેટે ગુરરાયને પૂજી, અને આગમ આરાધું એવા
દોહદવાળા ગર્ભથી પુત્ર થયો અને તેનું નામ નાનજી પાડ્યું. આઠ વર્ષનો
થતાં પુત્રને નિશાળે બેસાડ્યો, અભ્યાસ પૂરો થતાં નગરમાં શ્રી લલિત-
સાગર ઉપાધ્યાય વિચરતા વિચરતા આવ્યા; મા પુત્રને લઈને વંદના કરવા
ગઈ; પુત્રે ગુરની દેશના સાંભળી, અને વૈરાગ્ય ઉપજ્યો. અને બીજા ભાઈ
સાથે દીક્ષા લીધી.

૩.

અભ્યાસ, પંડિત અને વાચક પદવી.

ગુર સાથે વિહાર કર્યો, અને તેમની પાસે અભ્યાસ દરેક શાસ્ત્રને
કરવા લાગ્યા. આચારશાસ્ત્ર (ચરિતાનુસંગ), આગમ, જ્યોતિષ, સાહિત્ય,
છંદશાસ્ત્ર, હૈમદિક વ્યાકરણ વગેરેનો અભ્યાસ કર્યો અને શુદ્ધ સંયમ, શુદ્ધ-
ચારી સાધુની પેઠે નિર્વહવા લાગ્યા. શ્રી વિનયસેનસૂરિએ પંડિતપદ આપ્યું.
ત્યાર પછી લલિતસાગર ગુર સ્વર્ગલોક પધાર્યા, એટલે શ્રી વિનયસેનસૂરિએ
દૂર દેશથી નેમિસાગરને બોલાવી વાચક (ઉપાધ્યાય) પદ આપ્યું. આ પદ
આપ્યાને સાત વર્ષ થયાં ત્યારે ગુરના આદેશથી રાધનપુર ચોમાસું કર્યું.

૪.

જહાંગીર આદશાહનું આમંત્રણ

આ વખતે અકબર આદશાહની પછી દિલ્હીની ગાદીએ આવેલ તેના
મેટા જહાંગીર આદશાહ માંડવગઢ પડાવ નાખી પડ્યો હતો. તેણે દરમાન
લખી શ્રી વિનયદેવસૂરિ (કે જેને માટે આગળ લખાઈ ગયું છે) ને તેડાવ્યા.
શ્રી વિનયદેવસૂરિ આ વખતે ખંભાતમાં હતા, તેમણે દરમાન વાંચી માંડવગઢ

૧. વિનયસેનસૂરિ-જીએ પ્રસ્તાવના ૫૪ & ૬૮નોડ.

૨૭

આવવા નીકળ્યા, અને નેમિસાગરને રાધનપુરથી તેડાવ્યા. નેમિસાગર રાધનપુરથી નીકળતાં ત્યાંના સંઘે બહુ સસના કરી કે “રસ્તામાં સંભાળી જાણે, માર્ગમાં મોહનપુર પહાડી ગામ છે, વળી સાપણી વીંછીણી નામની નદી બહુ ખરાબ છે. નામ તેવા ગુણ છે, જો બીના પગ થશે તો વસમું લાગશે.” ગુરૂ તો ‘ધર્મપસાયે રૂડાં વાનાં થશે’ એવું કહી સંઘ માટે સુક્તિસાગર અને માનસાગર મુનિને મૂકી પોતાની સાથે વીરસાગર, ભક્તિસાગર પંડિત, કુશલસાગર, પ્રેમસાગર, શુભ-સાગર, શ્રીસાગર, શાંતિસાગર, ગણુસાગર આદિ શિષ્ય સાથે લઈ રાધનપુરથી માંડવગઢ તરફ વિહાર કર્યો, વિહાર કરતાં અનેક ગામોમાં મહોત્સવ કર્યા. રાજનગર (અમદાવાદ) આવી વડોદરે આવ્યા, ત્યાં જિનપ્રભુને વાંધા પછી વિગય તણ આંખલ, નીવી આદિ કરી બારે પ્રયાસે માંડવગઢ આવ્યા.

૫.

જહાંગીર બાદશાહને મેલાપ.

માંડવગઢ આવી શ્રી વિજયદેવસૂરિને વાંધા. અહીં બાદશાહ સાથે મેલાપ થયો, અને પોતે બહુ ખુશ થતાં શાહે શ્રી વિજયદેવસૂરિને ‘સવાઈ મહાતપા’ એવું બિરૂદ આપ્યું. આવકો નિત્ય પ્રાતઃદિન મહોત્સવ કરવા લાગ્યા. ત્યાર પછી નેમિસાગર ઉપાધ્યાય જહાંગીર બાદશાહને મળ્યા. ત્યાં પુસ્તક સંબંધી વાદ થયો તેમાં તે જીતવાથી શાહે નેમિસાગરને ‘જગજીવક’ નામનું બિરૂદ આપ્યું.

૬.

શરીરબ્યાધિ-સ્વર્ગગમન.

માર્જના અમ જકી શરીરે તાવ ચડી આવ્યો. આ વખતે માંડવગઢમાં ગુરૂની માંદગીના સમાચાર સાંભળી રાજનગર, ખંભાત, અંધાર, સુસ્ત, નવાનગર, રાધનપુર વગેરેના આવકો આવ્યા અને બીજાઓને ત્યાં ત્યાં ધર્મેલાભ પહોંચાડ્યા. કાર્તિક શુદ્ધ ૫ ને દિને શ્રી ભાગ્યસાગર પંડિત સુરલોક સિધાવ્યા. ત્યાર પછી પાંચ દિવસે એટલે કાર્તિક શુદ્ધ ૧૦ મીને દિને (સં. ૧૬૭૪) માં શ્રી નેમસાગર ઉપાધ્યાયે દેહોત્સર્ગ કર્યો.

૭.

શિષ્યો.

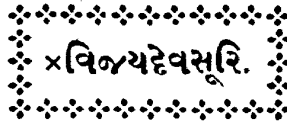
ઉપર જણાવેલ સિવાય શિષ્ય પરિવાર ઘણો હતો. તેમાંના કેટલાકનાં નામ ગુણુસાગર, શ્રુતસાગર, વિવેકસાગર, મેઘસાગર, દેવસાગર, ઉદયસાગર પંડિત, સુખસાગર વગેરે હતાં.

૮.

રાસકાર.

આ રાસ વાચક શ્રી વિદ્યાસાગરના શિષ્ય કૃપાસાગરે ઉજ્જયિનીમાં સં. ૧૬૭૪ માગસર શુદ્ધ ૧૨ ને દિને રચેલ છે.

૨૮

પૃષ્ઠ ૧૦૩-૧૦૭.

મૂળ ગામ ઇડર, અને ત્યાં શાહ ધિરાતુલ ચંદસિંહ અને તેની બાયાં નામે રૂપાં વસતાં હતાં. તેના પુત્રે શ્રી વિજયસેનસૂરિ પાસે દીક્ષા લીધી હતી. પછી પોતે સૂરિપદ લીધું. શ્રી વિજયદેવસૂરિએ જહાંગીર પાદશાહને પ્રતિભેદી તેની પાસેથી 'મહાતપા' એ નામનું ખિરદ મેળવ્યું હતું.

શ્રી વિજયદેવસૂરિએ મરધર (મારવાડ), ગુર્જર (ગુજરાત), સોરઠ (કાઠિયાવાડ), માલવા અને કશ્મિર દેશમાં અપ્રતિબંધપણે વિહાર કર્યો. મહમદશાહને ગુરૂએ ઉત્તમ ઉપદેશ આપી પોતા તરફ ખેંચ્યો અને તે નરપતિ-રાજા કે સુખા(?)એ ગૌવધ કે ગૌમાંસાહાર છોડી દીધો, આથી ગુરૂની કીર્તિ સર્વ સ્થળે ફેલાઈ રહી તેમના શિષ્યો હતા.

આમના શિષ્ય ૧વિજયસિંહસૂરિ હતા તેમણે મરધર (મારવાડ) થી નીકળી જ્યારે વિજયદેવસૂરિ ગુજરાતમાં આવ્યા ત્યારે ભેટીને વંદના કરી. આ વખતે વિજયસિંહસૂરિએ સ્વર્ગવાસ કર્યો. આથી શ્રી વિજયદેવસૂરિએ પોતે ગંધાર જઈ ૩શ્રી વિજયપ્રભને પોતાના પટ્ટધર સંવત ૧૭૧૦ ના વૈશાખ શુદ્ધ ૧૦ ને દિને બનાવ્યા.

× વિજયદેવ સૂરિ (તપગચ્છની ૬૦ મી પાટ) વિજયસેનસૂરિના પટ્ટધર. જન્મ સંવત ૧૬૪૩, પંચાસપદ ૧૬૫૫. સૂરિપદ ૧૬૫૬; જહાંગીર પાદશાહે મહાતપાનું ખિરદ આપ્યું. સં. ૧૬૭૫ માં આરાસણમાં મહાવીર બિંબની પ્રતિષ્ઠા કરી (જૈન બિંબલચોગ્રાફી જૈરિનો. શિલાલેખ), સ્વર્ગ ઉમ્મા નગરમાં સં. ૧૭૧૩ ના આષાઢ શુદ્ધ ૧૧ ને દિને. તેઓ સ્વર્ગ ગયા પહેલાં પોતાના પછી પટ્ટધર શ્રી વિજયસિંહને નામી ગયા હતા, પરંતુ તે પોતાની પહેલાં સ્વર્ગવાસ પામવાથી વિજયપ્રભને પટ્ટધર નામ્યા. —પટ્ટાવલિ.

૧ વિજયસિંહસૂરિ (૬૧ મા તપગચ્છની પાટ, શ્રી વિજયદેવસૂરિના પટ્ટધર. જન્મ સંવત ૧૬૪૪ મેડતામાં, દીક્ષા સં. ૧૬૫૪ માં, વાચકપદ સં. ૧૬૭૩ માં, સૂરિપદ સં. ૧૬૮૨ માં, અને સ્વર્ગ ગમન સં. ૧૭૦૯ ના આષાઢ શુદ્ધ બીજ. (નૌ-તનપુરામાં—અમદાવાદ ?)

૨. ગંધાર—ખંભાતના અખાતના ડિનારા પરના ચાર બંદર નામે ગોગારી (ઘોઘા), ખરબિસિ (ભરચ), ગન્ધાર (ગંધાર) અને ખંભાત છે; આમાંનું એક ગંધાર છે.

૩ વિજયપ્રભસૂરિ (૬૨ મા, ખરી રીતે ૬૧ મા તપગચ્છની પાટ) જન્મ ૧૬૭૭ માં કચ્છના મનોહરપુરમાં, પિતાનું નામ શા સવગણ, માતાનું નામ ભાણી

૨૯

પછી શ્રી વિજયદેવસૂરિએ પોતાનું ટુંક આયુષ્ય જાણી અહમદપુરમાં ચોમાસું કરી શત્રુંજયની જાત્રા કરવા વિહાર કર્યો. શત્રુંજય આવી સુખેથી યાત્રા કરી. રાયચંદ્રશાહ તથા નેમિદાસ શાહે યાત્રા કાળે બહુ દ્રવ્ય ખર્ચ્યું, અહીંથી પોતે અજર ગામ આવ્યા. ત્યાં પાર્શ્વનાથ પ્રભુને વાંદી હીરવિજયસૂરિના સ્મરણુ સ્તંભ પાસે આવી નમન કર્યું. પછી ઉનાનગરમાં સંઘે તેમને સામૈયું કરી પધરાવ્યા. અને દ્વીવમાં સંઘને ઉપધાન વહેવરાવ્યાં અને મહોત્સવ કર્યા. ત્યાં સં. ૧૭૧૨ આષાઢ સુદ ૧૧ ને દિને દેહોત્સર્ગ કર્યો. આ વખતે તેમણે વિજયપ્રભસૂરિને તપગચ્છ ભળાવી સારી સંભાળ લેવા કહ્યું અને અનશન આદર્યું હતું. ઉપાધ્યાય વિનીતવિજય તથા પાઠક શાંતિ-વિજય હાજર હતા. કાયાને અગ્નિદાહ દેવા માટે ઉનામાં આવ્યા. આ વખતે કંઈ આકાશી-દિવ્ય તેજ દેખાયું અને દેવનાં વિમાન આવતાં લોકોએ જોયાં. આદ્યજ્ઞોએ આ જાણી ગુરૂની સેવા કરી. આ દેવશયની એકાદશી હતી; આ વખતે જેનું સ્વર્ગગમન થાય છે તે પુણ્યાત્મા ગણાય છે, તેથી વૈષ્ણવોએ પણ ગુરૂને મહાત્મા લેખી ગુરૂની પૂજા કરી, અગર, કસ્તૂરી, અખીર, કેસર, ચંદન વિગેરેથી દેહનો અગ્નિસંસ્કાર કર્યો. પછી રાયચંદ્ર શાહ (ભણુ-શાહી) એ ત્યાં વિજયદેવસૂરિનો સ્મરણુસ્તંભ રચાવ્યો. વિજયદેવસૂરિના શિષ્યોમાં ૨૫ તો પાઠક પદ ધરાવનાર, અને ૩૦૫ પંડિત પદ ધરાવનારા શિષ્યો હતા. એક પટ્ટાવલિમાં જોવામાં આવે છે કે શ્રી વિજયદેવસૂરિના વખતમાં એ મત થયા. ૧ સાગરનો મત અને ૨ ઉપાધ્યાયનો મત.

સ્વાધ્યાયકાર મેઘવિજય.

મેઘવિજય-કવિ કૃપાવિજયના શિષ્ય-તેમણે આ સ્વાધ્યાય રચેલ છે.

દીક્ષા સં. ૧૬૮૬ માં, પંન્યાસપદ સં. ૧૭૦૧ માં, સૂરિપદ ગંધાર નગરમાં સં. ૧૭૧૦ માં, સં. ૧૭૪૯ માં ઉના ગામમાં સ્વર્ગે પહોંચ્યા છે. આમને શ્રી વિજયદેવસૂરિ (૬૦ માં પદ્ધર) સ્વર્ગે ગયા, તે વખતે વિજયસિંહસૂરિ (૬૧ માં) સ્વર્ગે ગયા હતા તેથી ૬૧ માં પદ્ધર કોઈ કહે છે. આમનો વંદનમહોત્સવ અમદાવાદમાં સં. ૧૭૧૧ ના કાર્તિક વદિ ૨ ને દિને થયો હતો. આમણે પોતાના પદ્ધર તરીકે શ્રી વિજયરત્નસૂરિને નાંગોર ગામમાં સં. ૧૭૩૨ માં નીમ્યા હતા.

૩૦

વિજ્ઞયાનંદસૂરિ.

૫૪. ૨૪૦-૨૪૩.

૧.

મરૂ દેશમાં (મેવાડમાં) વરરાહ ગામમાં પ્રાગ વંશનો શાહ શ્રીવંત નામનો વણિક વસતો હતો, તેને પોતાની પત્નિ નામે શિણુગારદેવી કલા નામનો પુત્ર સંવત ૧૬૪૨ માં થયો, કે જે બાળપણથી બુદ્ધિશાળી હતો. (તેણે પહેલાં સ્થાનકવાસી શ્રી વરસિંગ ઋષિજી પાસે દીક્ષા લીધી હતી??) મહાન્ જગદ્ગુરૂ હીરવિજ્ઞય સૂરિના સમાગમમાં આવતાં તુરતજ તેમની પાસેથી દીક્ષા લીધી, (સંવત ૧૬૫૧) અને તે વખતે કમલવિજ્ઞય નામ રાખ્યું. પછી શાસ્ત્રાભ્યાસ સારી રીતે કરાવવા માટે શ્રી હીરવિજ્ઞયસૂરિએ પોતાના વિદ્વાન્ શિષ્ય નામે સોમવિજ્ઞય વાચકને કમલવિજ્ઞય સોંપી દીધા. તે વાચકે તેમને વિદ્યાનું દાન આપી શાસ્ત્રમાં પારંગત કર્યા.

૨.

પછી આચારવિચાર-ચરણકરણ શુદ્ધ થવા માટે અનેક યોગ વલા, આથી શ્રી વિજ્ઞયસેનસૂરિ (શ્રી હીરવિજ્ઞયના પટ્ટધર) એ સંવત ૧૬૭૦ માં પડિત પદવી આપી. ત્યાર પછી શ્રી વિજ્ઞયસેનસૂરિના પટ્ટધર શ્રી વિજ્ઞય-તિલકસૂરિ શિરોહી ગામમાં અનુક્રમે વિહાર કરતા પધાર્યા; તેમણે કમલવિજ્ઞય વિષ્ણુધને-પડિતને સૂરિ પદવી આપી (સંવત ૧૬૭૬), અને વિજ્ઞયાનંદ સૂરિ એ નામ સ્થાપિત કર્યું. આ પછી ઘણા ઘણા છઠ અઠમ ઉપવાસ. નીવી, આંખીલ, કર્યા, અને સિદ્ધચક્ર સ્થાનકની ઓલી આદરી, ત્રણ માસ શુભ ધ્યાનમાં રહી મૌન વ્રતે તપવિધિ આદરી ગૌતમ મંત્ર આરાધ્યો. ત્યાર પછી વિજ્ઞયરાજ સૂરિને પોતાના પટ્ટધર બનાવ્યા અને અનેક મુનિઓને પડિત પદ આપ્યાં તેમજ અનેક દીક્ષા આપી. યાત્રાઓમાં બે વિમલગિરિની, એક ગિરનારની, આયુની સાત, શંખેશ્વર પ્રભુની પાંચ અને એક અંતરીક્ષ પ્રભુની કરી. નવ તો બિંબ પ્રતિષ્ઠા કરી ઉપાશ્રય અને જિનમંદિરો કરાવ્યા. શેત્રુંજીપર સંઘ કહાડ્યો. અને જુનરાત, મારવાડ, કોટણ, દક્ષિણ અને લાટ દેશમાં વિહાર કર્યો. પછી તેઓ ખંભાત નગરમાં પધાર્યા ત્યાં શરીર વ્યાધિ ઉપડી.

૩.

અહીં ધર્મ ધ્યાનમાં લીન થઈ, સર્વને ખમાવી, અનશ્ન કરી સંવત ૧૭૧૧ ના આષાઢ માસની પૂર્ણિમાની રાત્રીએ-અથવા વદ એકમે ગુરૂ નિર્વાણ

૩૧

પામ્યા. ખંભાતના સંઘે સત્તર ખંડી માંડવી કરી, સોના રૂપાના નાણાનું દાન કરી શખનો અગ્નિદાહ કર્યો. આના પછી પટ્ટધર શ્રી વિનયરાજસૂરિ વિરાજે છે. આ રીતે શ્રી લાભવિનય ગણિ રચિત આ સત્રાય પૂરી થાય છે.

૪.

શ્રી વિનયસેનસૂરિથી ત્રણ વિભાગ પડયા. એક તપાગચ્છના પટ્ટધર વિનયદેવસૂરિ ગણાયા. બીજા સૂરિ વિનયતિલકસૂરિ થયા, અને ત્રીજા સાગરગચ્છના સ્થાપક રાજસાગરસૂરિ થયા કે જેની વંશપરંપરા આપણે આગળ જોઈ ગયા છીએ.

૫૯. વિનયસેનસૂરિ

વિનયસેનસૂરિ.

વિનયસેનસૂરિ.

૬૦. વિનયદેવસૂરિ

વિનયતિલકસૂરિ.

રાજસાગરસૂરિ.

૬૧. વિનયસિંહ.

વિનયાનંદસૂરિ.

(આની શિષ્યપરંપરા પૃ. ૧૧ પ્રસ્તાવનામાં આપેલ છે).

૬૨. વિનયપ્રભ.

વિનયરાજસૂરિ.

૫.

વિનયાનંદસૂરિના શિષ્ય શ્રી શાંતિવિનય થયા કે જેણે શ્રાવકના બાર વ્રતપર સત્રાય લખી છે, અને તે શાંતિવિનયના શિષ્ય મુપસિદ્ધ ઉપાધ્યાય શ્રી આનવિનય ગણિ થયા છે કે જેણે સંવત ૧૭૩૮ માં ધર્મસંગ્રહ નામનો પ્રખ્યાત ગ્રંથ રચેલ છે. આ સિવાય બીજા પટ્ટધરંપરા અને શિષ્યપરંપરા નીચે પ્રમાણે છે:—

વિનયાનંદસૂરિ.

વિનયસૌભાગ્યસૂરિ.

રત્નવિનયસૂરિ.

પંડિત ગેહપણગણિ.

વિનયલક્ષ્મિસૂરિ.

હીરરત્નસૂરિ.

રંગવિનયગણી.

- કર્તા—
૧ ઉપદેશ પ્રાસાદ વ્રતિ સહિત.
સં. ૧૮૩૪ કાર્તિક શુદ્ધ ૫ ગુરૂ.
૨ વીશ સ્થાનક પૂજા. સં. ૧૮૪૫
વિનયાદશમી ખંભાત.
૩ ચૌવીશી.
૪ જ્ઞાનપંચમી દેવવંદન.
૫ રેઠિલ્લી સત્રાય.

જયરત્નસૂરિ.

ભાવરત્નસૂરિ.

મેરૂવિનયગણિ.
(વસ્તુપાલ તેજપાલ રાસ
રમ્યા સં. ૧૭૨૧.)

૩૨

 * કલ્યાણવિજયગણિ. *

પૃષ્ઠ ૨૧૪-૨૩૯.

૧.

ભરતક્ષેત્રમાં શુન્દર દેશમાં પલખડી નામે નગર હતું, તેમાં પ્રાગવં-
 શનો સંઘવી આજડ નામે રહેતો હતો. તેનો પુત્ર સંઘવી ઝીપુર (?) હતો.
 તેને બે પુત્ર થયા. તેમાં રાજ્યસી નામનો પુત્ર અતિ ઉદાર હતો. તેનો પુત્ર
 ચિરપાલ નામે હતો. આ વખતે શુન્દરાત દેશમાં મહમૂદ નામનો સુલતાન
 રાજ્ય કરતો હતો, તેની પાસે ચિરપાલ ગયો અને સુલતાને બહુ માન
 આપ્યું અને પછી લાલપુર નામનું ગામ ભેટ આપ્યું.

ચિરપાલે લાલપુરમાં નિવાસ કર્યો. એકદા હેમવિમલસૂરિ ત્યાં વિહાર
 કરતાં આવ્યા, અને દેશના આપવા લાગ્યા. ચિરપાલે પછી સંવત ૧૫૬૩
 માં એક જિનમંદિર કરાવ્યું.

૧. મહમૂદશાહ ૧ લો (એગડો) ઈ. સ. ૧૪૫૯-૧૫૧૩ આ ઘણાજ પરા-
 ક્રમી અને મિલનસાર સુલતાન હતો. તેને સુસલમાનોનો સિદ્ધરાજ કહીએ તો
 ચાલે. તેની બહાદુરી, કૌવત, ન્યાય અને સુસલમાન ધર્મે ઉપર દૃઢ આક્રીન એ
 વખાણવા જેવા ગુણ હતા. તોપણ ધર્મના અનુનમાં હિંદુઓનાં દેવળ તોડી પાડી
 તથા મૂર્તિઓ ભાંગી નાખી તેણે પોતાની કીર્તિ ઝાંખી કરી છે. તેના દરબારમાં
 ઘણા વિદ્વાનો અને ધાર્મિક પુરોહ માલમ પડતા. શુન્દરાતમાં સુસલમાની વખતની
 કોઈ પણ ઇમારત એવી નથી કે જેની સામે લોકો મહમૂદશાહ એગડાનો સંબંધ
 ભેડતા નથી. શુન્દરાતનો અર્વાચિન ઇતિહાસ. પૃ. ૧૧.

૨. હેમવિમલસૂરિ-તપાગચ્છની ૫૫ મી પાટે થયા. આના સમયમાં સાધુ સમુદાય
 ક્રિયાશિથિલ હતો છતાં પોતે સાધુના ખરા આચારની મર્યાદા ઉલ્લંઘી ન હતી.
 વળી બ્રહ્મચર્ય અખંડ રાખી બીલકુલ નિષ્પરિગ્રહી રહી સર્વજનોમાં વિખ્યાત મહાન
 યશસ્વી સંવિત સાધુ હતા. તેમના સમાગમમાં જે જે આવતા તે દીક્ષા લઈ
 ક્રિયાપરાયણ સાધુ થતા; એટલુંજ નહિ પરંતુ ક્ષમાશ્રમણ આદિની પેઠે અવિહત
 પક્વ અન્ન પોતે ખાતા નહિ. કેટલાક ભુંગા મતના ઋષિઓએ (સાધુઓએ) પણ તે
 મત છોડી તેમની પાસે દિક્ષા લીધી. આમના સમયમાં સં. ૧૫૬૨ માં ગૃહસ્થ કટુકે
 ત્રિસ્તુતિકમત-પાછળથી પ્રસિદ્ધ થયેલ કટુકમત કાઢ્યો. સં. ૧૫૭૦ માં વીજ
 નામના વેષધરથી વીજમત નામનો મત ભુંગામતમાંથી છૂટો થઈ પ્રવર્ત્યો. સં.
 ૧૫૭૨ માં ઉપાધ્યાય પાર્શ્વચંદ્રે પોતાના નામથી એક જુદો મત નાગપુરીય તપાગ-
 ચ્છથી જુદો કાઢી પ્રવર્તાવ્યો.

—પદ્માવલિ.

૩૩

સં. ૧૭૯૫ માં શ્રી ચિરપાલનો પૂરો ભાવ થયો કે આનંદવિમલને સૂરિપદ, હેમવિમલ સૂરિ પાસે લાલપુર નગરમાં અપાવવું, અને તે વર્ષમાં તે પ્રમાણે આનંદવિમલ સૂરિ સ્થાપવામાં આવ્યા. ઉત્સવ બહુ ભભકાથી કરવાની સાથે જનબિંબપ્રતિષ્ઠા કરવામાં આવી. ચિરપાલને છ પુત્ર થયા, તેમાંના બધા નામે મોટા, લાલા, ખીમા, લીમા, કરમણ, અને ધરમણ સંધપતિ થયા. સંધવી લીમાને પાંચ પુત્ર:-નામે સંધપતિ હીરા, હરખા, વિરમાલ, તેજક પ્રમુખ થયા. તેઓ પરણ્યા, બૂદા થયા અને પછી માળાપ અનશન કરી સ્વર્ગે સિધાવ્યા.

૨.

જન્મવૃત્તાંત.

મહેસાણા નગરમાં ચંપક નામનો વણિક વસતો હતો. તેણે પોતાની પુત્રી નામે પૂંછ હરખાશા સંધપતિ કે જે ઉપર વર્ણવેલ છે. તેને લાલપુરમાં પરણાવી. તે બંનેથી શુભ સ્વપ્ન સૂચિત કલ્યાણમય દોહદવાળા ગર્ભવાળો પુત્ર સં. ૧૬૦૧ આશો વદ ૫ સોમવારે જન્મ્યો, અને તેનું નામ ઠાકરશી (ઠકકુર-સિંહ) પાડવામાં આવ્યું. છ વર્ષનો થયો એટલે તેને નિશાળે ભણવા મૂકવામાં આવ્યો.

૩.

જગદ્ગુરુ આગમન.

તપાગચ્છની ૫૮ મી પાટે થયેલા શ્રી જગદ્ગુરુ શ્રી *હીરવિજયસૂરિ લાલપુર આવ્યા. તેમનું નામ સર્વ જગતમાં પ્રસિદ્ધ છે; તેમણે જોનોના તીર્થોપરના હક્ક બાદશાહ અકબર પાસેથી મેળવી આપ્યા. જીવહિંસા નિષેધ અમુક અમુક પર્વના દિવસોએ ન કરવો એવી રાજ્યાચાર પણ મેળવી. કુમાર ઠાકરશીએ હીરવિજયસૂરિની દેશના સાંભળી ત્યારે ચારિત્ર લેવા ઇચ્છા થઈ ગઈ અને વૈરાગ્ય જામ્યો. માળાપે ધણુંએ સમજાવ્યો, પણ કુમારે પોતાનું મનોબલ વાપરી તેમની પાસેથી દીક્ષા માટેની રજા લીધી.

૪.

દીક્ષા વાચકપદ.

જગદ્ગુરુ મહેસાણા વિહાર કરી આવ્યા, ત્યાં કુમાર ઠાકરશી પણ પોતાના મામાના ઘેર આવ્યો. પોતાની માના બાપ નામે ચંપકશાહને એ

* હીરવિજયસૂરિ-તેમણે અકબરને જૈનધર્મથી પ્રતિષ્ઠાધ્યા. જન્મ સંવત્ ૧૫૮૩ માર્ગશીર્ષ શુદ્ધિ ૯ અહ્મદનગરમાં, દીક્ષા ૫૮૯૫માં સંવત્ ૧૫૯૬ ના કાર્તિક વદિ ૨, વાચકપદ નારદપુરિમાં વરકાણુક ઋષભદેવના મંદિરમાં સંવત્ ૧૬૦૮ ના માઘ શુદ્ધિ ૫, સૂરિપદ શિરોહીમાં સં. ૧૬૧૦ માં, સ્વર્ગગમન ઉરના (હાલનું ઉના) નગરમાં સંવત્ ૧૬૫૨ ના ભાદ્રપદ શુદ્ધિ ૧૧ ને દિને થયું. આમનું સવિસ્તર ચરિત્ર શ્રી હીરસૌભાગ્ય અને વિજયપ્રશસ્તિ કાવ્યમાંથી મળી શકે છે.

૩૪

પુત્ર હતા. ૧ સોમદત્ત, ૨ હીમજી. મામા સોમદત્તે પોતાના ભાણેજની દી-
ક્ષાનો ઉત્સવ કરવા માથે લીધું અને સંવત ૧૬૧૬ ના વૈશાખ વદિ બીજ-
ને દિવસે શ્રી હીરવિજયસુરિના હસ્તથી કુમાર ઠાકરશીએ દીક્ષા લીધી અને
નામ કલ્યાણવિજય રાખવામાં આવ્યું. પછી વેદપુરાણ, તર્ક, છંદ, ચિંતા-
મણિ વગેરે શાસ્ત્રોનો અભ્યાસ કર્યો અને સંવત ૧૬૨૪ ના વ્રાગણ વદિ ૭
મે દિને પાટણનગરમાં વાયકપદ (ઉપાધ્યાયપદ) ગુરૂએ આપ્યું.

પ.

વિવિધ દેશ વિહાર, અનેક ભવ્ય પ્રતિબોધ.

વ્યાખ્યાનકળા ધણી સરસ હતી, અને ચરિત્ર ઉત્તમ હોવાથી શ્રોતા-
જનોપર શ્રી કલ્યાણવિજય ઉપાધ્યાય સારી છાપ પાડી શક્યા, તેથી જ્યાં
જ્યાં વિહાર કર્યો ત્યાં ઉચ્ચતપ, બિંબપ્રતિષ્ઠા આદિ સારા પ્રમાણમાં થયાં.
ખંભાત, અમદાવાદમાં ઉત્તમ બોધ આપ્યો. પાટણમાં બિંબપ્રતિષ્ઠા કાઢી,
ત્યાંથી પૂજ્યતા આદેશથી વાગડ, માલવ, (માળવા) દેશ આદિ ક્યાં અને
ક્યાંડાસે નામના ગામમાં બ્રાહ્મણો સાથે વાદ કરી જત્યા. પછી વાગડ દેશમાં
સંચરી શ્રી આંતરિઆ પ્રભુને વાંઘા, અને કીકા ભટ્ટ એ દેશના સુણી શ્રી
જિનપ્રાસાદ રચાવી તેમાં ગુરૂ પાસે બિંબપ્રતિષ્ઠા કરાવી. પછી વિહાર
કરતા કરતા ઉજ્જૈણી નગરીમાં ગુરૂએ આવી કુમતિ ! (સ્થાનકવાસી) સાથે
વાદવિવાદ કરી તેમને મોળા પાડ્યા અને ત્યાં ચોમાસુ કર્યું. ત્યાંથી મક્ષીજની
જત્રા કરવા સંચર્યા. ગામ ગામના સંઘ ત્યાં ભરાયા હતા. ત્યાં કુબેર જેવા
ધનવાન નામે સોનપાલ રાજે સંઘવાત્સલ્ય માટે બહુ વિત્ત વાપર્યું અને
ગુરૂની સુવર્ણથી પૂજા કરી, ત્યાર પછી સોનપાલે પોતાની અવસ્થા છેલ્લી જાણી
ગુરૂ પાસે દીક્ષા માગી, તેથી ગુરૂએ તેનું આયુષ્ય જોઈ ઉજ્જૈણી આવી તેને
દીક્ષા આપી અને તેની સાથે અનશન આપ્યું. આનો ઉત્સવ નાચુજીએ કાઢ્યો.
નવ દિવસ અનશન પાળી સોનપાલ મુનિ સ્વર્ગે ગયા અને તેની માંડવી
રચી અગ્નિ સંસ્કાર કર્યો. પછી સારંગપુર આદિ ક્ષેત્ર ગુરૂએ પોતાના
આગમનથી પવિત્ર કરી મંડપાયક દુર્ગની જત્રાએ પધાર્યા. (કે જેને માં-
ડવગઢ કહેવામાં આવે છે.) ત્યાં ગુરૂ ચોમાસું રહ્યા ત્યાંથી વડવાણ તીર્થની
યાત્રા ભાઈજી, સીંધજી, ગાંધી તેજપાલ વગેરેએ કરાવી. આ તીર્થમાં
બાવન ગજની મહોટી પ્રતિષ્ઠિત પ્રતિમા છે. અહીંની યાત્રા કરી ખાનદેશના
શણગારરૂપ ખરહાનપુર આવી ચોમાસું રહ્યા. ત્યાંના ભાતુશેઠે ગુરૂનો આદેશ
લઈ અંતરીક્ષ પાસપ્રભુની જત્રા અર્થે સંઘ કાઢ્યો, અને જત્રા કરી સૌએ
પોતાનો ભવ સફલ કર્યો. ત્યાંથી ગુરૂ દેવગિરિ ચોમાસું રહ્યા અને ત્યાંથી
પેઠણ (પ્રતિધાનપુર) આવી ત્યાં જે તીર્થો હતાં તેની જત્રા કરી.

૩૫

૬.

હીરવિજયસૂરિનો અકબરપ્રતિ બોધ.

અહીં હીરવિજયસૂરિનો પત્ર આવ્યો કે અકબર બાદશાહ તરફથી અમેને તેહુ આવ્યું છે તો અમેને મળવા કાળે જરૂર ઉતાવળથી આવજો, એટલે શ્રી કલ્યાણવિજય ઉપાધ્યાય તરતજ વિહાર કરી સાદડી જઈ શ્રી હીરવિજયસૂરિને જઈ ભેટયા, સૂરિશ્રીને આનંદ થયો, પછી કલ્યાણવિજય યજ્ઞને કહ્યું કે 'તમે ઉપાધ્યાય છો અને ગુર્જરદેશમાં રહી ધર્મનો પ્રતિલાભ આપો, અને વિજયસેનને સૂરિપદે સ્થાપેલ છે તો તમે તેની આજ્ઞા શિર વહી સંપાંને જેથી ગમ્મછની પ્રતિષ્ઠા વધે તેવું કાર્ય કર્યું કરજો' આવી રીતે શીખામણ દઈ શ્રી હીરવિજયસૂરિ અકબર પાસે આવવા એકદમ વિહાર કરી (ફતેહપૂર) સીંકી આવ્યા અને અકબરને અહિંસામય જૈન ધર્મનું રહસ્ય પૂર્ણ રીતે સમજાવ્યું. અકબરશાહ બહુ ખુશ થયો અને ગુરૂને પ્રણામ કરી છ માસની અમારિઘોષણા કરાવી ગુરૂને જગદ્ગુરૂ નામનું અતિઉદાર બિરૂદ આપ્યું અને શેત્રુંજીતીર્થ આપું આપી દીધું અને તે રાજદરબારમાં તેનો લેખ (ફરમાન) પણ કરી આપ્યો. આવી રીતે શ્રી અકબર બાદશાહે ગુરૂને મહાન શીખ આપ્યા પછી ગુરૂશ્રીએ વિહાર કરી નાગોર નગર આગમન કર્યું. ત્યાં શ્રી કલ્યાણવિજય ઉપાધ્યાયે પણ આવી પ્રણામ કર્યા. આ વખતે વૈરાટ નગરથી ઈંદ્રરાજ નામના સંઘપતિ આવી, શ્રી હીરવિજયસૂરિને ત્યાં જિનપ્રાસાદમાં પ્રતિષ્ઠા કરવા આવવા વિનંતિ કરી. ત્યારે સૂરિશ્રીએ કહ્યું કે 'અમારાથી આવી શકાય તેમ નથી, પણ શ્રી કલ્યાણવિજય મહા ઉપાધ્યાય છે તેને હું પ્રતિષ્ઠા કરવા મોકલું છું આથી કલ્યાણવિજય ઉપાધ્યાય વૈરાટ નગરમાં પ્રતિષ્ઠા કરવા સિધાવ્યા.

૭.

વૈરાટ પ્રતિષ્ઠા.

શ્રી કલ્યાણવિજય વૈરાટ નગરમાં આવ્યા ત્યારે ભારહમલના પુત્ર સંઘપતિ ઈંદ્રરાજે જાણે સાંભળ્યું કરી નગરપ્રવેશ કરાવ્યો. ત્યાર પછી દિન દિન ઉત્સવ થવા લાગ્યા. જલયાત્રા કાઢવામાં આવી અને શુભ લગ્ને શુભ દિને ઈંદ્રવિહારની સ્થાપના કરી. મૂલનાયક શ્રી વિમલનાથ જિનેશ્વર પધરાવ્યા, અને ભારહમલ (પોતાના પિતા) નો નામથી ઈંદ્રરાજે પાર્શ્વજિનેન્દ્રની પ્રતિષ્ઠા તેમાં કરાવી, તેમજ અન્યરાજના નામે પ્રથમ જિનેન્દ્ર શ્રી ઋષભદેવની અને જીનિસુવ્રતની બિંબપ્રતિષ્ઠા ગુરૂના પવિત્ર હસ્તથી કરાવી. પછી ઈંદ્રરાજે સંઘની ભક્તિ બહુ કરી, સ્વામીવાત્સલ્ય કર્યું. અહીંથી કલ્યાણવિજય ગુરૂએ ગુજરાતમાં વિહાર કર્યો. અહીં સુધી ગુરૂ સંબંધી વાત આવે છે. રાસમાં સ્વર્ગ

૩૬

ગમન થયું, ને તે ઝ્યારે થયું. એ સંબંધમાં કંઈ પણ ઉલ્લેખ નથી. રાસ સં. ૧૬૫૫ ના આશા માસની શુદ્ધિ ૫ ને દિને રચાયેલો છે એવું જણાવેલું છે.

૮.

રાસકાર-નયવિજય.

જયવિજય એ ઉક્ત ચરિત્રનાયક શ્રી કલ્યાણવિજયના પોતાના શિષ્ય હતા અને તેમણેજ આ રાસ રચ્યો છે એટલે તેની વિશ્વસનીયતા પૂરવાર થાય છે.

૯.

શિષ્ય પરંપરા.

શ્રી કલ્યાણવિજય વાચકના વંશજ મહા મહોપાધ્યાય ન્યાયાચાર્ય શ્રી યશોવિજયજી હતા એમ અનુમાન કરતાં જણાય છે, અને તે આ રીતે:—

હીરવિજયસૂરિ.

કલ્યાણવિજય ઉપાધ્યાય.

લાભવિજયગણિ.

જીતવિજય.

નયવિજય.

યશોવિજય ઉપાધ્યાય.

કારણ કે શ્રી યશોવિજયજી પોતાના ૩૫૦ ગાથાના સ્તવનની પોતાની પ્રશસ્તિમાં જણાવે છે કે:—

હીર ગુર શિષ્ય અવતંસ મોટા હુઓ, વાચકરાજ કલ્યાણવિજયો;

હેમ ગુર સમવડે શબ્દ અનુશાસને, શીષ તસ વિપુલવર લાભવિજયો.

શીષ તસ જીતવિજયો જયો વિપુલવર, નયવિજય વિપુલ તસ સુગુર ભાયા;

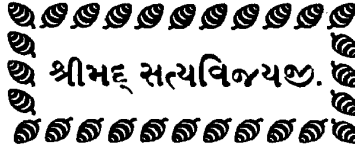
રહિય કાશીમટે જહથી મેં ભલે, ન્યાયદર્શન વિપુલભાવ ભાયા.

આમાં યશોવિજયજી ઉપરોક્ત વંશપરંપરા આવે છે અને તેની સાથે આપણા ચરિત્રનાયકને હીરવિજયસૂરિના શિષ્ય સમુદાયમાં અવતંસ એટલે સુકુટ સમાન વર્ણવે છે, એટલુંજ નહિ પરંતુ વાચકોમાં—ઉપાધ્યાયોમાં રાજ સરીખા અને શબ્દાનુશાસનમાં—વ્યાકરણ શાસ્ત્રમાં શ્રી હેમાચાર્ય સરીખા જણાવે છે.

આ સિવાય વ્યાખ્યાનકળામાં ધણા કુશળ, ઉપદેશમાળાપરં ટીકા રચનાર કવિ રામવિજય પણ શ્રી કલ્યાણવિજય ઉપાધ્યાયની શિષ્યપરંપરાથી ધયેલ છે. જુઓ પૃ. ૨૨.

૩૭

૫૪ ૧૦૮-૧૧૭.

૧.

જન્મ, સાધુ ઉપદેશ.

હાલમાં માળવા દેશથી ઓળખાતા સપાદલક્ષ દેશમાં લાડહું નામનું ગામ હતું. અહીં વેપાર સારો ચાલતો હતો. દૂગડ ગોત્રના વીરચંદ નામે શેઠ વસતા હતા, અને તેની ભાર્યાનું નામ વીરમદે હતું. બંને ધર્મિષ્ઠ હતા, અને તેમને શિવરાજ નામનો પુત્ર થયો. બાલપણમાં તેને ધર્મ પ્રત્યે સારી ભાવના હતી. એક દિવસ ત્યાં એક મુનિરાજ પધાર્યા, તેના દર્શનથી પોતાને ઉડી છાપ પડી, અને ઉપદેશથી પ્રતિબોધ પામ્યો. મા અને આપને દીક્ષા માટે રજા આપવા બહુ પ્રાર્થના કરી, આખરે શિવરાજ એકનો એ થયો નહિ અને તેણે માઆપને સમજાવી રજા લીધી, પછી માઆપે કહ્યું કે 'તું હુંકામાં (હાલના રથાનકવાસી) દીક્ષા લે તો તે પંથના આચાર્યને તેડાવી સારો દીક્ષા સમારંભ કરાવું ' ત્યારે શિવરાજે કહ્યું કે જે ગચ્છ સુવિહિત-સારી વિધિ પાળનાર છે અને જેમાં શુદ્ધ સામાચારી-ક્રિયા છે અને જેમાં જિનરાજની પૂજા કરી શકાય છે તે ગચ્છમાં હું સંયમ લેવાનો છું. આથી માઆપે તપાગચ્છમાં પુત્રનું મન સ્થિર જોઈ શ્રી વિજયસિંહસૂરિને તેડાવ્યા; પુત્રે તેમની પાસે ઉત્સવપૂર્વક દીક્ષા ૧૪ વરસની ઉંમરે લીધી. નામ સત્ય-વિજય આપવામાં આવ્યું.

૨.

અભ્યાસ, કિચોદ્ધાર.

આ પછી શાસ્ત્ર સિક્કાંતનો અભ્યાસ ગીતાર્થમુનિ પાસેથી કરવા લાગ્યા, અને ઉત્કૃષ્ટ ક્રિયા પાળવા લાગ્યા. આમની ક્રિયા બહુ વિખ્યાતી પામી અને ઉત્તમ વૈરાગી પુરૂષ ઓળખાયા. પછી તેમણે ગચ્છની પરિસ્થિતિ જોતાં જાણ્યું કે ક્રિયામાં શિથિલતા બહુ છે તો તેનો ઉદ્ધાર કરવાની જરૂર છે, તેથી ગુરૂ આચાર્ય શ્રી વિજયસિંહની રજા લઈ તેના પ્રયાણ અર્થે વિહાર કર્યો. 'રાસ' માં લખે છે કે:—

‘ શ્રી આચારજ પૂછીને, કરૂં ક્રિયા ઉદ્ધાર;

નિજ આતમ સાધન કરૂં, બહુને કરૂં ઉપગાર.

૩૮

શ્રી ગુરૂચરણ નમી કરી, કરજેડી તે વારારે;
 'અનુમતિ જે મુજને દિયો, તો કરું ક્રિયા ઉદ્ધારારે. શ્રી.
 કાલ પ્રમાણે ખપ ખરું, દોષી હલુ કર્મ દલેવારે;
 તપ કરું આલસ મૂકીને, માનવ ભવનું ફલ લેવારે.' શ્રી.
 ગુણવંત ગુરૂ ઇણિ પરે કહે, 'યોગ્ય જાણીને સુવિચારારે;
 નિમ સુખ થાય તિમ કરો, નિજ સફલ અવતારારે.' શ્રી.
 ધર્મ માર્ગ દીપાવવા, પાંગરીયા મુનિએકાઠીરે;
 વિચરે ભારંડની પરે, શુદ્ધ સંયમશું દિલ છાકીરે. શ્રી.
 સહે પરિપહ આકરા, શોષે નિજ કોમલ કાચારે,
 ક્ષમતા સમતા આદરી, મેલી સહુ મમતા માચારે. શ્રી.

એક દિવસ શ્રી સત્યવિજયજીએ શ્રી વિનયસિંહસૂરિને કહ્યું કે 'આપની આજ્ઞા હોય તો હું ક્રિયોદ્ધાર કરું. દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ અને ભાવ પ્રમાણે સંયમ પાળું.' આજ્ઞાએ કહ્યું કે 'જેમ સુખ થાય તેમ કરો (જહા સુખલ્લે દેવાણુપ્પિયા).' આથી સત્યવિજયજીએ ધર્મમાર્ગને દીપાવવા ભારંડ પક્ષીની પેઠે અપ્રમત્તપણે એકાકી વિહાર કર્યો.

૩.

વિહાર.

મેવાડના ઉદેપુરમાં ચોમાસું કર્યું. ઘણા લોકોને પ્રતિબોધ આપી ધર્મમાં સ્થિર કર્યા. છટૂ છટૂના તપ કરવા લાગ્યા. ત્યાંથી ભારવાડમાં આવ્યા. ત્યાં પણ જૈનધર્મ ધણીને પમાડ્યો. પછી મેડતા ગામમાં કે જ્યાં શ્રી આનંદધનજી પણ તે પ્રસંગે રહેતા હતા અને જ્યાં હાલ તેમની દેરી છે ત્યાં આવી ચોમાસું કર્યું. અહીંથી વિહાર કરતા નાગોર આવી ચોમાસું કર્યું, ત્યાંથી જોધપુર ચોમાસું કર્યું. એમ દેશ વિદેશ અપ્રતિબંધપણે વિહાર કરી લોકોપર પરમ ઉપકાર કર્યો.

૪.

પન્થાસપદ સં. ૧૭૨૬.

શ્રી વિનયસિંહસૂરિના પદાધીશ શ્રી વિજયપ્રભસૂરિએ પોતાના હસ્તથી સોજત ગામમાં સં. ૧૭૨૬ માં સત્યવિજયજીને પન્થાસ પદ આપવામાં આવ્યું હતું. અહીંથી પોતે સાદહી ચોમાસું કર્યા પછી શુભશતમાં અનેક સ્થળે વિહાર કરતા કરતા શ્રી સત્યવિજય પાટણ આવી પહોંચ્યા.

૫.

સ્વર્ગવાસ.

ક્રિયાની ઉચ્ચતાથી શરીર કુશ થઈ ગયું હતું, ખ્યાસી વર્ષની ઉમર હતી અને વૃદ્ધાવસ્થા પૂરી આવી હતી તેથી પોતે પાટણજી વધુ વખત છેલ્લા ભાગમાં રહ્યા. અહીં રાજનગરના શેઠ સોમકરજી શાહના પુત્ર સુરચંદ્રશાહ પંન્યાસજીને ખાસ વાંદવા અર્થે આવ્યા હતા, અને રૂપૈયાદિક નાણાવતી તેમના અંગ પૂજતા હતા. કોઈ શ્રાવકો ઉપવાસનાં વ્રત લેતા હતા, કોઈ ખીન્ન વ્રતો સ્વીકારતા હતા એમ ધર્મનો પ્રભાવ સારો દેખાતો હતો. અહીં સંવત ૧ (૧૭૫૬ ના) પોષ સુદ ૧૨ શનિવારને સિદ્ધયોગે પંન્યાસજી સ્વર્ગલોક સિધાવ્યા. અર્થાત્ આખા નગરમાં હાહાકાર વર્તી રહ્યો. ધર્મી શ્રાવકો સુગુ-રના સ્વર્ગગમન નિમિત્તે ઉત્સવ કરતા હતા અને સોના રૂપાના ફૂલ ઉછા-ળતા હતા. આના સ્મરણાર્થે પાટણમાં તે વખતે સ્થૂભ-સ્થંભ કર્યો હતો.

અન્ય વિગતો.

(૧) વનવાસ.

શ્રી સત્યવિજય મહારાજ સંબંધી હકીકત રાસમાંથી ઉપર પ્રમાણે નીકળે છે પરંતુ ખીન્ન સ્થળોએથી જે જે વિગતો પ્રાપ્ત થાય છે તે અહીં જણાવીએ. શ્રી આત્મારામજી કૃત જૈનતત્ત્વાદર્શમાં પૃ. ૬-૮ માં નીચે પ્રમાણે જણાવ્યું છે:—

“ શ્રી સત્યવિજય ગણીજી ક્રિયા ઉદ્ધાર કરી શ્રી આનંદધનજી સાથે બહુ વર્ષ સુધી વનવાસમાં રહ્યા; તથા મહા તપસ્યા યોગાખ્યાસ પ્રમુખ કર્યું.

૧ અહીં સં. ૧૭૫૬ એ આપેલ નથી, પરંતુ તે હોયું જોઈએ કારણ કે આ રાસ સ્વર્ગવાસ પછીજ પૂર્ણ થયેલો છે, અને તે સં. ૧૭૫૬ ના મહાશુદ્ધિ ૧૦ ને દિને પૂરો થયો છે તેથી ૧૭૫૬ નું વર્ષજી હોયું જોઈએ. પરંતુ કર્પૂરવિજયના રાસમાં સં. ૧૭૫૭ આપેલ છે (પૃ. ૧૨૩).

સત્તાવને પોસ માસ, શ્રી સત્યવિજય પંન્યાસ;

સ્વર્ગવાસ લહે નવ પદ ધ્યાન પસાઉલે જ.

આમાં માસ પોષ મળે છે, પરંતુ સાલમાં એક વરસનો ફરક પડે છે. તેા મને તેા સં. ૧૭૫૬ વધારે વિશ્વાસનીય લાગે છે, કારણ કે સત્યવિજય પંન્યાસની સ્વર્ગવાસ તીથિ લખનાર શ્રી જિનહર્ષ તેજ સમયમાં વિદ્યમાન હતા, અને નિર્વાણ રાસ તેમણે ૧૭૫૬ ના માધ માસમાં પૂરો કર્યો છે (એક માસ પછીજ). ન્યારે કર્પૂરવિજયનો રાસ તેમના શિષ્ય જિનવિજયે સં. ૧૭૭૯ માં કરેલ છે. તેથી જિનહર્ષના રાસથી નીકળેલો સંવત્સર ૧૭૫૬ વધારે સત્ય છે.

—સંશોધક,

૪૭

જ્યારે બહુજ વૃદ્ધ થઈ ગયા. અને પગમાં ચાલવાની શક્તિ ન રહી ત્યારે અમુલ્હિલપુર પાટણમાં આવી રહ્યા.”

આ વાતને આ રાસમાંથી ટેકો મળે છે. જુઓ પૃ. ૧૧૪ માં જણાવેલ છે કે.—

‘ધર્મમાર્ગ દીપાવવા, પાંગરીયા સુનિ એકાકી રે;
વિચરે બારંડની પરે, શુદ્ધ સંયમશ્યું દિલ છાકી રે.
સહે પરિપહ આકરા, સોષે નિજ કોમલ કાયા રે;
ખમતા સમતા આદરી, મેલી સહુ મમતા માયા રે,
કાચો વિહાર મેવાડમાં, ઉદેપુર કિચો ચોમાસો રે;
ધર્મ પમાડ્યો લોકને, કાધો તિહાં ધર્મનો વાસો રે.
છડે છડેને પારણાં કીધાં, તપ જલ ન પારો રે;
કાયા કીધી દુબળી, કરી અરસ નીરસ આહારો રે.

વળી અધ્યાત્મરસિક વનવાસી શ્રી આનંદધનજી મહાત્મા ધણે બાણે મેડતામાં રહ્યા હતા એવું લોકકથા પરથી જણાય છે, અને ત્યાં સત્યવિજયજીએ ચોમાસું કર્યું હતું એ રાસમાં આપેલ છે. તેમજ શ્રી આનંદધનજી, શ્રી યશોવિજયજી, શ્રી વિનયવિજયજી, જ્ઞાનવિમલસૂરિ તથા શ્રી માનવિજય ઉપાધ્યાય આદિ સમકાલિન હતા એ નિર્વિવાદ છે.

(૨) પોતે કયા દેશના હતા.

સંવેગી પદાવલિના આધારે સત્યવિજયજી મેદપાટ (મેવાડ) દેશના હતા અને તેની આ નિર્વાણ સાક્ષી પૂરે છે; પરંતુ યતિવર્ગની પદાવલિમાં તે ગંધારના શાંતિદાસ શ્રાવક હતા એમ જ નીકળે છે તે સત્ય હોવાનો સંભવ નથી.

(૩) પીતવસ્ત્રાંગિકાર.

આ વખતમાં સ્થાનકવાસી (અમૂર્તિપૂજક) પંથ વિદ્યમાન થયો, અને તેના સાધુઓ પણ શ્વેતવસ્ત્ર પહેરતા, તેથી શ્વેતાંબરીય મૂર્તિપૂજક અને તેમની વચ્ચે ભેદ જણવાતું બરાબર રહ્યું નહિ, તેથી કેટલાક સાધુઓએ પીતવસ્ત્ર પહેરવાનું સ્વીકાર્યું. યતિની પદાવલિ જોતાં શ્રી યશોવિજયજીએ કાથીયાં કર્યા હતાં એમ જણાઈ આવે છે અને તેની સાથે વિજયપ્રભસૂરિને શ્રી સત્યવિજય ગણિએ ન વાંધા અને સામા પડી કાથીયાં વસ્ત્ર ધારણ કર્યા એમ યતિની બૃહત્ પદાવલિમાં જોવામાં આવે છે. આનો નિશ્ચય આ નિર્વાણ રાસથી થતો નથી, પરંતુ શ્રી સત્યવિજયજીની શિષ્ય પરંપરામાંજ થયેલા (જુઓ આગળ) પંડિત વીરવિજયજી આ સંબંધે કંઈ ઉદ્દેશ્ય

૪૧

કરે છે તે તપાસીએ, તેઓ પોતાના ધમ્મિલકુમાર રાસ તથા અંદ્રશેખર રાસમાં પોતાની જે પ્રશસ્તિ આપે છે તેમાં નીચે પ્રમાણે દર્શાવ્યું છે:—

તપગચ્છ કાનન કલ્પતરૂપમ, વિનયદેવ સૂરિ રાયાળ;

નામ દશોદ્દિશ જેહનું ચાતું, ગુણીજન વૃદ્ધે ગવાયાળ.

વિનયસિંહ સૂરિ તાસ પટધર, કુમતિ મતંગજ સિંહોળ;

તાસ શિષ્ય સુરપદવી લાયક, લક્ષણલક્ષિત દેહોળ. ૧

સંધ ચતુર્વિંધ દેશ વિદેશી, મલિયા તિહાં સંકેતેળ;

વિવિધ મહોત્સવ કરતા દેખી, નિજ સૂરિ પદને હેતેળ.

પ્રાચે શિથિલપણું બહુ દેખી, ચિત્ત વૈરાગે વાસીળ;

સૂરિવર આગે વિનય વિરાગે, મનની વાત પ્રકાશીળ. ૨

‘સૂરીપદવિ નવિ લેવી સ્વામી, કરશું કિરિયા ઉદ્ધારળ;’

કહે સૂરી ‘આ ગાદી છે તુમશિર, તુમ વશ સહુ અણુગારળ.’

એમ કહી સ્વર્ગ સધાવ્યા સૂરિવર, સંધને વાત સુણાવીળ;

સત્યવિનય પંન્યાસની આણા, મુનિગણમાં વરતાવીળ. ૩

સંધની સાથે તેણે નિજ હાથે, વિનયપ્રબસૂરિ થાપીળ;

ગચ્છનિઠાએ ઉગ્ર વિહારી, સંવેગતા ગુણ વ્યાપીળ.

રંગિત ચેલ લહી જગ વદે, ચૈત્ય ધન્યએ લક્ષીળ;

સૂરિ પાઠક રહે સન્મુખ ઉભા, વાયક જસ તસ પક્ષીળ. ૪

મુનિ સંવેગી ગૃહી નિર્વેદી, ત્રીજો સંવેગ પાખીળ;

શિવ મારગ એ ત્રણે કહીએ, ઈહાં સિદ્ધાંત છે સાખીળ.

આર્યસુહસ્તિ સૂરી જેમ વદે, આર્યમહાગિરિ દેખીળ;

દો તિન પાટ રહી મરજાદા, પણ કલિજીગતા વિશેખીળ. ૫

અહિલ જલાસી જનતાપાસી, તૃપમંત્રી પણ બલીયાળ;

અર્થ—તપગચ્છ રૂપી વનમાં કલ્પવૃક્ષની ઉપમા પામેલ શ્રી વિનય-

દેવસૂરિ થયા કે જેનું ચાતું (મરાઠી ‘ચાંગલું’—સાંર) સુંદર નામ દશે દિશાએ ગુણીજનના સમૂહે ગાયું છે; તેના પટધર, કુમતિ રૂપી હાથીઓમાં સિંહ જેવા વિનયસિંહ સૂરિ થયા, અને તેના શિષ્ય, લક્ષણથી લક્ષિત-અંકિત થયેલ દેહવાળા (સત્યવિનય) સૂરિની પદવીને લાયક થયા.

દશે દિશાએથી ચતુર્વિંધ સંધ આગળથી સંકેત પ્રમાણે તેને સૂરિપદ આપવા ભેગો બળ્યો. (શ્રી સત્યવિનય) પોતાને સૂરિપદ આપવા માટે આ સંધને જીદી જીદી જાતના મહોત્સવ કરતા જોઈ અને વૈરાગ્યવાળું પોતાનું ચિત્ત સંસ્કારિત થયેલું હોવાથી શાસનમાં પ્રાયઃશિથિલપણું દેખી (શ્રી વિનયસિંહ)

૪૨

સૂરિ પાસે વિનય અને વૈરાગ્યથી પોતાના મનની વાત પ્રકાશિત કરી કે ‘હે સ્વામિન્! મારે સૂરિ પદવી લેવી નથી. મારી ઈચ્છા તો ક્રિયા ઉદ્ધાર કરવાની છે તો તે કરીશ.’-ત્યારે સૂરિએ કહ્યું કે “આ ગાદી-ગચ્છગાદી તમારે શિરે છે અને તમારે વશ તમારી આત્મા નીચે સૌ મુનિપરિવાર છે.” આમ કહી તે સૂરિવર સ્વર્ગે સિધાવ્યા, અને તેમણે કહેલું કથન સંધને સુણાવતાં સત્ય-વિનય પંચાસની આત્મા મુનિગણમાં પ્રવર્તી. ૩

શ્રી સત્યવિનયજીએ સંધની સાથે પોતાને હાથે રહી વિનયપ્રભને સૂરિપદ પર સ્થાપ્યા, અને ગચ્છ નિષ્ઠા રાખી ઉચ્ચવિહાર કરી ક્રિયોદ્ધારથી સં-વેગનો સત્ય ગુણ વ્યાપ્ત કર્યો. જેવી રીતે છોટી ધ્વજ દેખીને લોકો ચૈત્ય-જિનાલય હોવાં જોઈએ એવું અનુમાન કરી હાથ જોડે છે-વંદના કરે છે, તેવીજ રીતે સત્યવિનય ગણિએ રંગિત-રંગેલા (પીત) વસ્ત્ર અંગિકાર કરેલાં હોવાથી તેને તેમજ તેના પરિવારના સાધુઓને તે વસ્ત્રો ઉપરથી તેઓ ખરા સંવેગી હોવા જોઈએ એમ અનુમાન કરી લોકો તેમને વંદના કરે છે. આ શ્રી સત્યવિનયજી એવા પ્રભાવક હતા કે તેની સમક્ષ સૂરિ (શ્રી વિનયપ્રભ સૂરિ), પાંકડો ઉભા રહેતા હતા-માન આપતા હતા, અને તેના પક્ષમાં-ક્રિ-યોદ્ધારના પક્ષમાં વાચક શ્રી જશ (યશોવિનયજી) હતા. ૪

સિદ્ધાંત એ વાતની સાક્ષી પૂરે છે કે સંવેગી મુનિ, નિર્વેદી ગૃહસ્થ, અને સંવેગ પક્ષી (સંવેગીને અનુમોદનારા)-આ ત્રણ, શિવમાર્ગ લઈ શકનારા છે; પરંતુ (કલિયુગનું મહાત્મ્ય કંઈ ઓર છે!) જુઓ! આર્ય-સુહસ્તિ પોતે સૂરિ હતા છતાં, આર્ય મહાગિરિ સૂરિ ન હોવા છતાં તે ઉચ્ચ ક્રિયા ધારી હોવાથી તેને વંદના કરતા હતા, અને તેવો ક્રમ એ ત્રણ પાટ સુધી રહ્યો પણ પછી ન રહ્યો કારણ કે કલિયુગની વિશેષતા છે. આ માટે દષ્ટાંત આપે છે. જેમ આખું નગર ઘેલા બનાવનારૂં જલ પીવાથી ગાંડું થઈ ગયું અને રાજા અને પ્રધાન કે જોઓ તે જલ પીધું ન હોવાથી ડાહ્યા રહ્યા હતા તેઓને પણ તે ગાંડાઓમાં બળવું પડ્યું (કારણ તેમ ન કરે તો ગાંડા તેઓને ત્રાસ આપ્યા વગર ન રહે.) તેમ કલિયુગ આવતો ગયો તેમ ક્રિયા ઓછી થતી ગઈ, અને ક્રિયા પ્રત્યે જોઈએ તેવું માન પણ ન રહ્યું, તેથી ક્રિયાપરાયણને ક્રિયા ન કરનારા સાથે ચલાવી લેવું પડ્યું.

(૪) ક્રિયાઉદ્ધારમાં શ્રી યશોવિનયજીની સહાય.

મૂળ શ્રી જિનહર્ષ રચિત શ્રી સત્યવિનયજીના રાસમાં ક્રિયોદ્ધાર કરવામાં કોઈ પણ સહાયકતાં હતું એમ દર્શાવેલ નથી, પરંતુ ઉપર જણાવેલ શ્રી વીરવિનયજી પંડિતે આપેલી પ્રશસ્તિમાં ‘વાચક જશ તસ પક્ષીજ’

૪૩

એમ ચોખ્ખું લખેલ છે. આ સંબંધમાં વીરવિજયજી ૧૯ મા સૈકામાં થઈ ગયા તેના પહેલાનો સમય જોઈએ તો વિશેષ સમર્થન મળે છે, કે શ્રી યશો-વિજયજીએ સહાય આપી છે.

શ્રી યશોવિજયજી પોતે ૩૫૦ ગાથાના સ્તવનને અંતે લખે છે કે:—
તાસ પાટે વિજયદેવસૂરી સર, પાટ તસ ગુરૂ વિજયસિંહ ધોરી;
જનસ હિત શીખથી માર્ગ એ અનુસર્યો, જેહથી સવિ ટલી કુમતિ ચોરી.
આનાપર સં. ૧૮૩૦ માં ટપો કરનાર શ્રી પદ્મવિજયજી અર્થ પૂરે છે કે:—

“ વળી તેને પાટે શ્રી વિજયદેવસૂરિ થયા, તથા તેમના પાટે શ્રી વિજયસિંહસૂરિ તે ગચ્છનો ભાર વહેવાને વૃષભ સમાન ધોરી થયા જેમની હિતશીખ-આરા પામીને મેં એ સંવેગ માર્ગ આદર્યો, એટલે એ ભાવને શ્રી જશોવિજયજી ઉપાધ્યાયે પણ એઓની આરા પામીને ક્રિયાઉદ્ધાર કર્યો, તથા શ્રી વિજયસિંહસૂરિના શિષ્ય અનેક હતા તેમાં સત્તર શિષ્ય સરસ્વતી ખિન્નધારી હતા તે સર્વમાં મહોટા શિષ્ય પંડિત શ્રી સત્યવિજયગણી હતા તેમણે શ્રી પૂજ્યની (વિજયસિંહસૂરિની) આરા પામી ક્રિયાઉદ્ધાર કીધો તે માટે એમ કહું જે માર્ગ એ અનુસર્યો-એ સંવેગ માર્ગ આદર્યો, જે આદરવા થકી તીર્થંકર અદ્વત ગુરૂ અદ્વત, ઇત્યાદિ કુમતિકદાગ્રહરૂપ ચોરી ટલી ગઈ. ”

(૫) સમકાલિન વિદ્વાનો.

શ્રી સત્યવિજયજી પંન્યાસનો સમય બહુ ઝળહળતો છે અને તે સમયમાં જે જે પારમાર્થિક, પ્રતિભાશાલી પુરૂષો થયા છે તેથી જૈનસમાજને અદ્ભુત ધર્મલાભ મળ્યો છે. આ વખતે વિદ્વાનોનો સમૂહ જૈનોમાં હતો, જેમાંના કેટલાકનાં નામો આપીએ છીએ. શ્રી વાયકવર ઉપાધ્યાયશ્રી યશો-વિજય, શ્રી વિનયવિજય ઉપાધ્યાય (કે જેનું ચરિત્ર ‘નયકર્ણિકા’માં જીએ), અધ્યાત્મરસિક વનવાસી શ્રી આનંદધનજી, ઉપાધ્યાય શ્રી માનવિજયગણિ (‘ ધર્મસંગ્રહ ’ ના રચનાર), શ્રી જ્ઞાન વિમલસૂરિ (કે જેનો ‘વિમલ’પક્ષ હજી સુધી વિદ્યમાન છે.), ધર્મમંદિરગણિ, રામવિજયજી, લાવણ્યસુંદરઆદિ આ બધાએ ધર્મસાહિત્ય ગુજરાતી ભાષામાં મૂકી સાહિત્યધારા ધણી વેગ-પૂર્વક ટકાવી રાખી છે. પ્રખ્યાત દિગંબર કવિ બનારસીદાસ (સમયસારના રચનાર) પણ આ સમયે વિદ્યમાન હતા. તેમજ અન્ય દર્શનોમાં રામદાસ, છુકારામાદિ હતા કે જેમણે ભક્તિપ્રાધાન્ય અપૂર્વ સંગીત ગાઇ સમાજ સુ-ધારણા અને રાષ્ટ્રસુસ્થિતિ માટે પ્રબળ પ્રયત્ન કર્યો છે, અને ગુજરાતમાં કવિ પ્રેમાનંદ, શામલ અને અખાએ પોતાની કાવ્યગિરાથી ગુજરાતને ગજવી છે.

૪૪

રાસકાર શ્રી જિનહર્ષ.

આ રાસ તેમણે સં. ૧૭૫૬ ના મહા સુદ ૧૦ મીએ રચેલ છે. પોતે ખરતરગચ્છના હતા, છતાં તપગચ્છના પંન્યાસ પ્રખર શ્રી સત્યવિજયજીનો રાસ પોતે રચ્યો છે, એ પરથી ગચ્છભેદની ટુંકી દૃષ્ટિ તે વખતે નહોતી એમ જણાય છે. તેઓની વંશપરંપરા નીચે પ્રમાણે હતી.

+જિનચંદ્રસૂરિ (ખરતર ગચ્છ ૬૫ મી પાટો.)

શાંતિહર્ષગણિ (વાચક)

જિનહર્ષ

આમની કૃતિઓ આ રાસ સિવાય નીચે પ્રમાણે ઉપલબ્ધ છે:—

- ૧ કુમારપાળ રાસ સં. ૧૭૪૨ આશો સુદ ૧૦ પાટણ.
- ૨ ઉત્તમકુમાર ચરિત્ર રાસ સં. ૧૭૪૫ (૯?) (ભૂત વેદ સાગર શશિ) આશો સુદ ૫ પાટણ.
- ૩ વિંશતિસ્થાનક વિચારસાર—પુણ્યવિલાસ રાસ. (પ્રસિદ્ધ. શા. ભીમશી માણેક)
- ૩ સંજાયો.

(૧) પાંચમા આરાની સંજાય. પૃ. ૩૬ સંજાયમાલા (ભીમશી માણેક)

(૨) પરસ્ત્રીવર્જન. શીખ સુણો પીયુ મ્હારા પૃ. ૧૦૦ ” ”

(૩) સુગુર પચીશી. સુગુર પિછાણો ધણુ આચારે પૃ. ૧૨૪ ” ”

(૪) રાજમતિની. કાંધ રીસાણા હો નેમનગીના પૃ. ૩૯૩ ” ”

(૫) ઢંઢણુ ઋષિની. ઢંઢણુ ઋષિને વાંદણાં પૃ. ૬૦ ” ”

(૬) શ્રાવકની કરણીની. શ્રાવક! તું ઉઠે પરભાત પૃ. ૬૫ ” ”

(૭) સિદ્ધાયલની. શ્રી સિદ્ધાયલ મંડલ સ્વામીરે પૃ. ૨૪૮ જૈન પ્રબોધ.

૪ રાત્રિ ભોજન પરિહારક રાસ. સં. ૧૭૫૯ (નિધિ પાંડવ ભક્ષસંવત્સર) અષાઢ વદ ૧. પાટણ

૫ ઉપમિતિ ભવપ્રપંચ રાસ.

+ શ્રી જિનરત્નસૂરિના પદ્ધર. (સાતમા) જિનચંદ્રસૂરિ. પિતા-શાહ આ-સકરણ, માતા-સુપિયાર દેવી, ગોત્ર ગણધરચોપડા. મૂલનામ હેમરાજ, દીક્ષાનામ હર્ષલાલ, પદસ્થાપના સં. ૧૭૧૧ ના ભાદ્રપદ વદિ ૧૦ ને દિને થઈ, અને મરણ સુરતમાં સં. ૧૭૬૫ માં થયું.

૪૫

પૃષ્ઠ ૧૧૮-૧૨૫.

શ્રીમન્ વીરપ્રભુથી પરંપરાએ નીકળેલ તપાગચ્છની ૫૩ મી પાટે શ્રી વિજયસિંહસૂરિ થયા, તેમના શિષ્ય પંન્યાસ શ્રી સત્યવિજયગણી થયા અને તેના શિષ્ય શ્રી કર્પૂરવિજય થયા.

૧.

જન્મ, ગામ, માતાપિતા.

જન્મદિપના ભરતક્ષેત્રમાં આવેલ શ્રી ગુર્જરદેશમાં પાટણ નામનું પ્રસિદ્ધ શહેર છે. આ પાટણ (પત્તા) નગરમાં પંન્યાસરા પાર્શ્વનાથની ઉત્તમ પ્રતિમા વિરાજે છે, ચિંતામણિ અજીતનાથનું ભવ્ય દેરાસર છે, આ નગર પાસે તારંગા પાર્શ્વનાથ છે એમ અનેક દેવમંદિરો છે. આ પાટણ રાજવીર શ્રી વનરાજે સ્થાપેલું અને અહીં શ્રી હેમચંદ્રાચાર્યે કુમાળપાળ રાજાને પ્રતિભોધી જૈન બનાવેલ. આવા પ્રસિદ્ધ પાટણનગરની પાસે વાગરોડ કરીને ગામ આવેલ છે, તેમાં પોરવાડ વંશના ભીમજીશાહ નામના સુશ્રાવક વસતા હતા, અને તેને ઘેર વીરા નામની પત્ની હતી. તેમને એક પુત્ર થયો જેનું નામ જન્મ થયે બાર દિવસે કહાનજી આપવામાં આવ્યું. પછી મા અને બંને મરણ પામ્યાં, તેથી કહાનજીને પાટણમાં પોતાના કુઆને ત્યાં આવવું પડ્યું.

૨.

ગુરૂસમાગમ, દીક્ષા.

કહાનજી ચૌદ વર્ષનો થયો ત્યારે શ્રી સત્યવિજય ગુરૂ વિહાર કરતા પાટણમાં આવી ખીરાબ્યા. બ્યાખ્યાનવાણી બહુ સરલ અને સચોટ હતી. આથી કુમાર કહાનજીને વૈરાગ્ય આવતાં દીક્ષા લેવા માટે કુઆની સંમતિ લઈ ગુરૂ પાસે તેણે દીક્ષા આપવાની માગના કરી.

ગુરૂએ દીક્ષા ધણી દુષ્કર છે, તેથી તે લેતાં પહેલાં પાકટ વિચાર કરવાની જરૂર છે એમ કહ્યું. કુમાર તીવ્રચ્છાવાળો હતો અને તેથી દીક્ષા અંગિકાર કરી. શુભ સુહર્તે સં. ૧૭૨૦ ના માગશર શુદ્ધિમાં દીક્ષા આપી શ્રી કર્પૂરવિજય નામ આપવામાં આવ્યું.

દિનપ્રતિદિન સાધુના આચાર પાળી શાસ્ત્રાભ્યાસ કરવા લાગ્યા અને ગુરૂ સાથે વિહાર કરવા લાગ્યા. આવશ્યકાદિ સૂત્રોનું પઠન કર્યું. શ્રી વિજયપ્રભ

૧. વિજયપ્રભસૂરિ—(તપગચ્છની ૬૧ મી પાટે. વિજયસિંહસૂરિને ૬૧ મા ન લેખીએ તો) જન્મ સં. ૧૬૭૭ માં કચ્છના મનોહરપુરમાં, દીક્ષા સં. ૧૬૮૬;

૪૬

સરિએ આણુંદપુરમાં કર્પૂરવિજયને યોગ્ય જાણી પંડિતપદ આપ્યું.

૩.

વિહાર, શિષ્ય.

સં. ૧૭૫૭ ના પોપ માસમાં તેમના ગુરૂ શ્રી સત્યવિજય પંન્યાસ સ્વર્ગલોક સિધાવ્યા, અને તેના પટધર તરીકે શ્રી કર્પૂરવિજય નિભાયા. આ પછી શ્રી કર્પૂરવિજયે વઢીઆર, મારવાડ (મરથલ), શુન્દરાત (શુન્દર), સોરઠ, રાજનગર (અમદાવાદ), રાધનપુર, સાચોર, સાદરા, સોજા, વડનગર વિગેરે સ્થળે યોમાસાં કર્યાં. દેશવિદેશ એમ ધણે સ્થળે અપ્રતિબદ્ધ-પણે વિહાર કર્યો. બે શિષ્ય નામે શ્રી વૃદ્ધિવિજયગણિ તથા શ્રી ક્ષમાવિજય પંન્યાસ (જેનું ચરિત્ર આ પછી જોઈશું) થયા, વૃદ્ધાવસ્થા થઈ હતી એટલે છેલ્લે પાટણુ યોમાસાં કર્યાં. અહીં ઉપધાનમાહારોપણુ અને બિંબપ્રતિષ્ઠા આદિ અનેક સુકૃત્યો કરાવ્યાં.

૪.

સ્વર્ગવાસ.

પાટણનગરમાં સંવત ૧૭૭૫ ના શ્રાવણ વદિ ૧૪ સોમવારે પુણ્યવિજય મુહૂર્તે અનશન કરી શ્રી કર્પૂરવિજયે સ્વર્ગગમન કર્યું. ભક્ત શ્રાવક શ્રાવિકાઓએ નવખંડ માંડવી રચી તેમાં ઉક્ત મુનિવરના શરીરને પધરાવ્યું. સંધ વાનતે ગાજતે ચૈટા વચ્ચેવચ્ચ થઈ નીકળ્યો. સોનારૂપા નાણું ઉછાળ્યું. 'જયજય નન્દા જય જય ભદ્રા'નો આઘોષ કરતા કરતા ગામની બહાર દાહક સ્થળે આવી શિબિકા ઉતારી અને ચંદન વગેરે સુગંધી કાષ્ઠથી દેહનો અગ્નિસંસ્કાર કર્યો.

બે સ્થુભ પહેલાં હતાં, તેમની પાસે ત્રીજો સ્થુભ તેમનો થયો. આમની પાટે શ્રી ક્ષમાવિજયજી આવ્યા. કર્પૂરવિજયે કંઈ પણ કૃતિ કરી હોય તેમ જણાતું નથી.

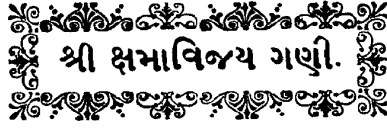
૫.

રાસકાર.

રાસકાર શ્રી જિનવિજય છે કે જોઓ ચરિત્રનાયક શ્રી કર્પૂરવિજયના પટધર શ્રી ક્ષમાવિજયજીના શિષ્ય છે અને જેનું ચરિત્ર આપણે હવે પછી જોઈશું. તેમણે આ રાસ વડનગરમાં યોમાસું રહીને સંવત ૧૭૭૯ ની વિજ્યાદશમીને શનિવારે રચ્યો છે.

પંન્યાસપદ સં. ૧૭૦૧ માં, સરિપદ ઝંધાર નગરમાં સં. ૧૭૧૦ માં મળ્યું. પોતે સરિપદ વિજયરત્નને નાગોરમાં સં. ૧૭૩૨ માં આપ્યું. સ્વર્ગવાસ ઉના ગામમાં સં. ૧૭૪૬ માં કર્યો. પોતે શીલવંત, સાવ્યવંત, સૌભાગી થયા. અનેક જિનબિંબ પ્રતિષ્ઠાસ્વ કીધા. પિતાનું નામ રાા સ્વગણુ, અને માતાનું નામ જાણી હતું.

૪૭

પૃષ્ઠ. ૧૨૬-૧૩૬.

૧.

જન્મવર્ણન.

જન્મબુદ્ધિપના ભારતક્ષેત્રમાં મરુસ્થલી (મારવાડ) દેશ છે, કે જ્યાં અર્ધ્યુદ્ધગિરિ (આયુ પર્વત) મુગટસમ વિરાજી રહ્યો છે; તે ગિરિ ઉપર વિમલશાહે અનેક સોનૈયા ખરચી-ખાવન લાખ વાપરી જિનપ્રાસાદો કરાવ્યાં છે, અને વસ્તુપાલ મંત્રીએ બાર કોડ ત્રેપન લાખ ખરચી મંદિર કરાવી દેરાણી જેઠાણીના ચોખલા માટે નવ નવ લાખ ખર્ચ્યા છે અને ફરતી દહેરી બંધાવી છે અને તેમાં શ્રી ઋષભનાથને પધરાવ્યા છે, વળી મૂલનાયક શ્રી નેમિનાથના બિંબ સાથે બીજાં અનેક બિંબો ભરાવ્યાં છે. ફરતો ગઢ પણ બંધાવ્યો છે, આ આયુ પર્વત પાસે પૌચંદ્રા કરીને ગામ હતું ત્યાં શ્રી પાર્શ્વનાથનું સુંદર મંદિર છે. અહીં ઓસવંશના અને આયુદ્ધ ગોત્રનો શાહ કલો નામનો વણિક વસતો હતો અને વનાં નામની તેને સ્ત્રી હતી. તેમના પેટે શુભસ્વપ્ન સૂચિત ગર્ભ રહ્યો અને જન્મ થયા પછી તેનું નામ ખેમચંદ પાડવામાં આવ્યું. (સંવત ૧૭૨૨ માં) કુમાર ખેમચંદનું પછી કોઈ કારણસર અહમદાવાદમાં આવવાનું થયું અને ત્યાં એક પંડે નામે ત્રિમાપુરમાં ઉતારો લીધો.

૨.

ગુરુક્ષમાગમ. દીક્ષા.

તપાગચ્છની ત્રેસઠમી પાટે શ્રી વિનયસિંહસૂરિ થયા, તેમના શિષ્ય શ્રી સત્યવિનયગણી થયા અને તેમના શિષ્ય શ્રી કર્પૂરવિનય થયા અને તેમના શિષ્ય શ્રી જુદ્ધિવિનય ગણી શ્રી વિનયપ્રભસૂરિના આદેશથી ત્રિમાપુરમાં ચોમાસું કરવા પધાર્યા. શ્રી જુદ્ધિવિનય ગણી દેશના મધુર આપતા ત્યાં કુમાર ખેમચંદે આવી તેનું શ્રવણ કર્યું, અને તેથી સંસાર આસ્થિર છે એવું લાગ્યું અને વૈરાગ્ય પર પોતાનું મન ગયું. પછી તે ગુરુ પાસે ૨૨ વર્ષની ઉંમરે સંવત ૧૭૪૪ જેઠ શુદ્ધ ૧૩ ને દિને દીક્ષા લીધી અને નામ ક્ષમાવિનય રાખ્યું. આ સમયે તપાગચ્છની રખેવાળી કરતા પાલણુપુરની સીમમાં જેનું સ્થલ એવા માણીભદ્ર પક્ષ તરફથી ગયથી નગારાં વાગ્યાં. આ પરથી ગુરુએ જાણ્યું કે આ મુનિ સાધુગણના આધારરૂપ થશે.

૪૮

૩.

વિહાર-યાત્રા.

વિહાર કરતાં જોઈતી ગામ આવ્યા. ત્યાંથી જુદે જુદે સ્થલે યાત્રાએ વિહાર કર્યો, આપુ, અચલગઢની જત્રા કરી સીરોહી આવી વીરપ્રભુને વાંધા, જીવિત પ્રભુને વાંધા. પછી વસંતપુર કે જ્યાં આદ્રકુમારની ચોરી છે ત્યાં આવ્યા, ત્યાંથી સાદડી, રાણકપુર, ઘાણોર, વીળ, લોઠાણ (શ્રી આદિનાથ પ્રભુનું મંદિર છે.) વરકાણા (પદ્મ પ્રભુની પ્રતિમા છે) નાંદોલ, નાંડુલ વગેરે તીર્થ કર્યા. પછી ઉદયપુર, કુંગરપુર, સાગવાડી, ધુલેવી (ધુલેવા,) ઈંડર, વડનગર, વીસલનગર આદિ સ્થળે વિહાર કર્યો.

૪.

ગુરૂ સ્વર્ગગમન.

ગુરૂ શ્રી કર્પૂરવિજય અમદાવાદ હતા. ત્યાં ક્ષમાવિજયને પઠપર સર-સપુરમાં (પરાનું નામ) ખેસાડી પોતે પાટણ તરફ વિહાર કર્યો. ગુરૂ બહુ વૃદ્ધ થયા હતા તેથી શુશ્રૂષા કરવા શિષ્ય સાથે રહ્યા. એક નગરમાં ઉત્સર્ગ-પણે એક કરતાં વધારે ચોમાસાં મુનિથી ન રહેવાય એમ શાસ્ત્રનો ઉલ્લેખ છે પરંતુ અપવાદે—વૃદ્ધવસ્થા અને વ્યાધિના કારણે દશ બાર ચોમાસાં કર્યા, અને અમદાવાદ શહેર અને પરામાં રહી દેશના દેવા લાગ્યા. અહીં પાટણ સંધની વિનતી આવી, અને તે વખતે કર્પૂરવિજય ગુરૂ પાટણ હતા, તેને વાંદવા માટે ક્ષમાવિજય પાટણ આવ્યા. મહોત્સવ ગામના લોકોએ કર્યો. અહીં વિજયક્ષમાસૂરિએ ક્ષમાવિજયને પંન્યાસપદ આપ્યું. પછી શાખેસર પાર્શ્વનાથની યાત્રા કરી પાછા પાટણમાં આવી અનેક જિનબિંબોની પ્રતિષ્ઠા કરી. આ પ્રતિષ્ઠા કરાવનાર પાટણમાં મુખ્ય શ્રાવક, શા ઋષભ હતા. અંધી મળી ૭૦૦ સાતસો જિનમૂર્તિ સં. ૧૭૭૪ મધુ માસમાં સ્થાપિત કરી. આ પછી શ્રી કર્પૂરવિજયે સં. ૧૭૭૫ ના આવણ વદ ૧૪ સોમવારને દિને દે-હોત્સર્ગ કર્યો.

૫.

સ્થલે સ્થલે વિહાર અને સ્વર્ગગમન.

ક્ષમાવિજય ગણી એ, હવે પાટણમાં બહુ ઉપદેશ આપી વિહાર કર્યો. સિદ્ધપુર, મહેસાણા, ચાણસમા, રાધનપુર, સાચોરા, સમી, સાંતલપુર, વાવ કે જ્યાં અજિતનાથ પ્રભુ વિરાજે છે, વીસલનગર, વડનગર, વઢવાણ,

૧ વિજયક્ષમાસૂરિ (તપગચ્છની ૬૩ મી પાટ) સૂરિપદ સં. ૧૭૭૩ માં, સ્વર્ગવાસ આંગરેશ ગામમાં સં. ૧૭૮૪ માં. આની પછી પદ્મધર શ્રી વિજય-દ્યાસૂરિ થયા.

૪૯

તારંગા, કે જ્યાં કુમારપાલકૃત વિહાર છે અને જે વિહારમાં શ્રી અજિતનાથ પ્રભુને પધરાવ્યા છે ત્યાં, યાત્રા કરી અમદાવાદ આવ્યા. ત્યાં ચિંતામણિ, મહાવીર, ઋષભનાથ, અજિતનાથ, સંભવનાથ, શાંતિનાથ, શીતળનાથ, વાસુપૂજ્ય આદિ તીર્થંકરોના જિનપ્રસાદોમાં યાત્રા કરી. અહીં સુરતમાં વિહાર કરવા, ગણનાયક તરફથી આદેશ આવ્યો તેથી ત્યાં જવા વિહાર કર્યો. પહેલા ખંભાત આવી રત્નભતીર્થ પાર્શ્વપ્રભુ, અમીઝરા ચિંતામણી પાસ, વગેરે ૪૮ અડતાલીસ દેરાનાં દર્શન કર્યા. પછી કાવીમાં આવી ભોંયરામાં દેવપ્રતિષ્ઠા કરી, પછી જંબુસર પદ્મપ્રભુનાં દર્શન અને ભરૂચમાં સુવ્રત સ્વામી, આદિનાથ, પાર્શ્વનાથ પ્રભુનાં દર્શન કરી સુરત આવ્યા. અહીં પ્રવેશ મહોત્સવ થયો. અહીં ધર્મનાથ, સુપાર્શ્વનાથ, સુરત મંડળ શ્રી પાર્શ્વનાથ આદિનાં દર્શન કરી સં. ૧૭૮૦ માં ત્યાં ચોમાસું રહ્યા. અહીંથી જંબુસર આવીને અમદાવાદ ચોમાસું રહ્યા. ઉપધાન માહારોપણ કર્યું અને પોતાના શિષ્ય શ્રી જિનવિજય મુનિને અહીં બોલાવ્યા અને સંઘ તેને બળાવ્યો. પછી ગુરૂએ સંવત ૧૭૮૬ ના આસો માસની ૧૧ ને દિને દોસીવાડામાં ચોમાસું હતું ત્યારે ૬૪ વર્ષની ઉંમરે ૪૨ વર્ષ મુનિપદ પાળી કાલ કર્યો, અને નવખંડી માંડવી કરી કાયાનો અગ્નિસંસ્કાર ચંદન કેસર આદિથી સાગરમતિના કિનારે કરવામાં આવ્યો અને સોનારૂપાનું નાણું ખરચવામાં આવ્યું. અહીં સ્થુભ પન્થાસજીના સ્મરણાર્થે કરવામાં આવ્યો.

૬.

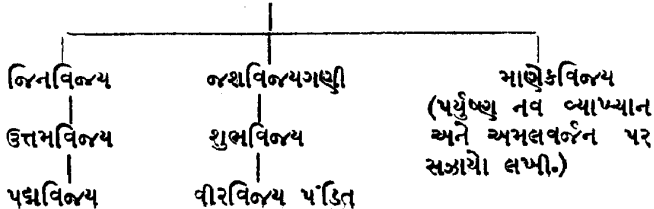
રાસકાર.

આ રાસ ચરિત્રનાયક શ્રી ક્ષમાવિજયનાજ શિષ્ય શ્રી જિનવિજય કે જોણે શ્રી કર્પૂરવિજય ગણિતો રાસપણ રચ્યો છે, તેણે મુનિ સુમતિવિજયના કહેવાથી રચ્યો છે. આ જિનવિજયનું ચરિત્ર હવે પછી જોઈશું.

ક્ષમાવિજયની કૃતિઓ. પાર્શ્વનાથસ્તવન સં. ૧૭૯૨ પાટણ.

ક્ષમાવિજયની શિષ્યચરંપરા.

ક્ષમાવિજય.

૫૦

 * શ્રી જિનવિજયગણી. *

૫૪ ૧૩૭-૧૫૩

૧

૫૨'૫૨૧.

શ્રી વિજયસિંહસૂરિના સત્યવિજય પંન્યાસ શિષ્ય હતા તે,
 સત્યવિજય પંન્યાસ.

કર્પૂરવિજય.

ક્ષમાવિજય.

જિનવિજય.

૨

જન્મ.

ગુર્જર દેશમાં મનોહર રાજનગર કે જોને હાલ અમદાવાદ કહેવામાં આવે છે, તે નગરમાં શ્રીમાલી વંશનો ધર્મદાસ નામે આવક વસતો હતો. તેને ત્યાં કુલવંતી લાડકુંવર નામની સ્ત્રી હતી. શુભયોગે ગર્ભધરી લાડકુંવરે પુત્ર પ્રસવ્યો (સં. ૧૭૫૨) અને તેનું નામ ખુશાલ પાડવામાં આવ્યું. સાત વર્ષની ઉંમરે નિશાળમાં ભણવા ચૂક્યો, ત્યાં નામાં લેખાં વગેરે વિદ્યા શીખી પુત્ર કુશલ થયો, અને ૧૬ વર્ષનો થયો ત્યાં શહેરમાં શ્રી ક્ષમાવિજય ગણી વિહાર કરતા આવ્યા. આ વખતે શામળદાસની પોગમાં રાયચંદ નામનો ગુરૂભક્ત વસતો હતો તે દેશ વિદેશ જાય પણ પગમાં પગરખું પહેરતો નહિ અને હમેશાં ઉતું પાણીજ વાપરતો. આ રાયચંદ પારેખના વચનથી ખુશાલચંદ કુમાર ગુરૂપાસે દેશના સાંભળવા આવ્યો.

૩

ગુરૂસમાગમ. દીક્ષા.

ગુરૂએ પોતાની દેશના આપતાં સંસારની અનિત્યતા, સંયોગ વિયોગથી થતા હર્ષશોક વગેરેપર વિવેચન કર્યું તેથી ખુશાલચંદનું મન વૈરાગ્યવાસિત થયું અને ગુરૂને સંયમદીક્ષા આપવા વિનંતિ કરી. ગુરૂએ સંયમ કેવો દુષ્કર

૫૧

રીતે નિર્વહવા યોગ્ય છે અને કેવી કેવી દુર્ઘટતા છે તે સમજાવ્યું, છતાં કુમારે તે ધ્યાનમાં લઇ તે પ્રમાણે અનુસરવા નિશ્ચય બતાવ્યો. પછી તેણે માખાપની રત્ન લઇ સંવત્ ૧૭૭૦ કાર્તિક માસની વદિ ૬ ને વાર બુધવારે ભાવપૂર્વક દીક્ષા અંગિકાર કરી. ક્ષમાવિન્યયે તેમનું નામ જિનવિન્યય પાડ્યું.

૪.

ગુરૂ સાથે વિહાર.

રાજનગરથી વિહાર કરી ગુરૂ શિષ્ય પાટણ આવ્યા. અહીં પાટણના મુખ્ય શ્રાવક શા ઋકુષભે (રીખભ) અનેક જિનભિંખની પ્રતિષ્ઠા કરાવી. (સં. ૧૭૭૪) આ પ્રતિષ્ઠા, વખતે કર્પૂરવિન્યય અને ક્ષમાવિન્યય હતા, અને તે વખતે જિનવિન્યય પણ સાથે હતા. આને અતે સં. ૧૭૭૪ માં સ્વામી વત્સલ કર્યું, અને સંઘના કહેવાથી ચોમાસું પાટણમાં રાખ્યું. શ્રી કર્પૂરવિન્યય સં. ૧૭૭૫ શ્રાવણ વદ ૧૪ ને સોમવારે સ્વર્ગલોક પહોંચ્યા. (જુઓ પૃ. ૧૨૪) પાટણથી અનુક્રમે ગામોગામ વિહાર કરતા રાજનગર આવ્યા, ત્યાં શ્રી સંઘ હર્ષ પામ્યો. ઉપધાન, વ્રતો, પ્રભાવના વગેરે પુષ્કળ થયાં. માંડવી પોળમાં ચોમાસું રહ્યાં. પોતાના ગુરૂ ક્ષમાવિન્યય સાથે દક્ષિણમાં વિહાર કર્યો, ત્યાંથી ખંભાત તીર્થ, કાવી તીર્થ, જંબુસર, ભરૂચ અને ત્યાંથી સુરત આવ્યા ત્યાં પુરપ્રવેશોત્સવ ગાજતેવાજતે કરવામાં આવ્યો. અહીં સં. ૧૭૮૦ માં ચોમાસું કર્યું. ત્યાર પછી ક્ષમાવિન્યય ગુરૂ જંબુસર આવ્યા. પછી ક્ષમાવિન્યય ગુરૂએ પોતાના શિષ્ય જિનવિન્યય પંન્યાસને રાજનગર મોકલાવ્યા તેથી ત્યાંનો સંઘ ખુશી થયો. ત્યાર પછી સંઘની વિનતિથી ક્ષમાવિન્યય ગુરૂ પણ જંબુસરથી વિચરીને રાજનગર આવ્યા. જિનવિન્યય સાથે આવ્યા અને સંઘે ઉત્સવ કર્યો. ત્યાં વ્યાધિ થતાં છેલ્લી અવસ્થા જાણી બધો સંઘ શિષ્ય જિનવિન્યયને બળાવી, —ગુરૂ ક્ષમાવિન્યય સં. ૧૭૮૨ આસો શુદ્ધ ૧૧ ને દિને સુરલોક પધાર્યા.

૫.

વિહાર.

હવે જિનવિન્યય પંન્યાસ વિહાર કરે છે અને ભવ્યને પ્રતિબોધે છે. અમદાવાદથી નીકળી ભાવનગર આવી ઘોઘે ચોમાસું કર્યું. ત્યાંથી સિદ્ધાચલની યાત્રા કરી શાંખેસરની યાત્રાએ નીકળ્યા. પાટણ આવી આયુગઢની સંઘ સહિત યાત્રા કરી. પછી શીરોહી, સાદી, રાણકપુર, ધાણોરા (કે જ્યાં વીરપ્રભુનું મંદિર છે) ત્યાં જઈ નડુલ (નાદલી) કે જ્યાં નેમિનાથનો પ્રાસાદ

પંચ

છે, ત્યાં ચોમાસું કર્યું. પછી નાડોલ પદ્મપ્રભુને નમી, વરકાણે શ્રી પાર્શ્વપ્રભુને ભેટયા; આમ અનેક તીર્થયાત્રા કરી પાટણ ચોમાસું કર્યું. પછી સંઘ લઈ સ્તંભેસર પાસની જત્રા કરી; પછી નવાનગર, ગિરનાર, સિદ્ધાચલ, ભાવ-નગર વિહાર કર્યો. રાજનગરથી ત્રણ જણ દીક્ષા લેવા આવ્યા અને તેમને દીક્ષા આપી. પછી અમદાવાદ આવ્યા. અહીં ચોમાસાં કરી (પ્રેમપુરમાં), વડોદરા, સુરત આવ્યા. સુરતમાં સઘદિપુરામાં રહ્યા ત્યાં નંદીશ્વર અઠાઈ મહોત્સવ થયો. ત્યાર પછી ગંધાર, આમોદ, જાંબુસર, ત્યાંથી પાદરા, (કે જ્યાં વાસુપૂજ્યનું દહેરું છે) આવ્યા, અહીં ચોમાસું કર્યું.

૬.

સ્વર્ગગમન.

પાદરામાં ચોમાસું રહ્યા, અહીં આઠ દિવસની માંદગી ભોગવી પણ ધ્યાનમાંજ મન લીન રાખી સં. ૧૭૯૯ ના શ્રાવણ શુદ્ધ ૧૦ ને કુંજવારને દિને સ્વર્ગગમન કર્યું. આ વખતે તેમની ઉંમર ૪૭ સડતાલીસ વર્ષની હતી. કાયાનો અગ્નિસંસ્કાર નગરની બહાર સરોવર પાસે સુખડ અગરથી કર્યો. અને ત્યાં કિસન પ્રમુખ શ્રાવકે તેનો સ્થૂળ રચાવ્યો.

રાસકાર શ્રી ઉત્તમવિજય.

આ રાસ શ્રી જિનવિજયના શિષ્ય શ્રી ઉત્તમવિજયે, આનવિજય ગુરૂના કલાથી રચ્યો છે. શ્રી ઉત્તમવિજયનું ચરિત્ર હવે પછી જોઈશું.

જિનવિજયજીની કૃતિઓ.

જ્ઞાનપાંચમનું મોટું સ્તવન. સં. ૧૭૯૩ પાટણમાં.
ચોવીશી. પૃ. ૨૭૩-૨૮૩ જૈન કાવ્ય સાર; અથવા ચોવીશીવીશી સંગ્રહ.
એકાદશી સ્તવન સં. ૧૭૯૫ (બાણુનંદ મુનિચંદ વર્ષ) રાજનગર.

૫૩

શ્રી ઉત્તમવિજયજી પંન્યાસ.

પૃ. ૧૫૪-૧૭૧

૧.

જન્મ, માતાપિતા.

ગુર્જર દેશના રાજનગર શહેરની શામળા પોળ કે જ્યાં શામળા પાર્શ્વનાથનો પ્રાસાદ છે ત્યાં લાલચંદ નામનો વણિક પોતાની ભાર્યા નામે માણેક સાથે વસતો હતો. તેને અનુક્રમે ચાર સંતાન થયાં. ત્રણ પુત્રી અને એક પુત્ર. પુત્રનો જન્મ સં. ૧૭૬૦ માં થયો અને તેનું નામ પુંજશ રાખવામાં આવ્યું હતું. પુત્ર અઢાર વર્ષનો થયો ત્યારે સં. ૧૭૭૮ માં ખરતર ગચ્છમાં જૈન સિદ્ધાંત શિરોમણી ધૈર્યાદિક ગુણના સમુદ્રરૂપ શ્રી દેવચંદ્રજી અમદાવાદ પધાર્યા. તે વખતે પુંજશ વંદનાર્યે અને દેશના શ્રવણ અર્થે તેમની પાસે જવા લાગ્યા. ગુરૂવાણી સાંભળી કુમારનું ચિત્ત અભ્યાસ કરવા પ્રત્યે દોરાયું. આ વખતે રામકુંવર નામની ધર્મિષ્ઠ શ્રાવિકા હતી તેણીએ કુમારને અભ્યાસ કરવામાં અતિશય સહાય આપી.

૨.

અભ્યાસ.

કુમાર પ્રકરણાદિ નામે ઢંડક, નવતત્ત્વ, જીવવિચાર, સંગ્રહિણી (કે જેમાં ત્રણ લોકનું સ્વરૂપ આપેલ છે), ત્રણ ભાષ્ય (દેવવંદન, ગુરૂવંદન અને પચ્ચખાણ), ક્ષેત્રસમાસ, સિદ્ધપંચાશિકા (આ ગ્રંથ અપ્રસિદ્ધ છે), કર્મગ્રંથ, કર્મપયડી (કર્મપ્રકૃતિ) પંચસંગ્રહ, કાલવિચાર, અંગુલવિચાર, વનસ્પતિવિચાર, દુર્થન સિત્તરી, પાખી સિત્તરી, ખંડ પુદ્ગલ (છેલ્લાં સાત અપ્રસિદ્ધ છે), નિગોદ છત્રીશો, અતિચાર પંચાશિકા (અપ્રસિદ્ધ) આદિ વૃત્તિ સહિત ગુરૂ શ્રી દેવચંદ્રજી પાસે વાંચી અભ્યાસ કરે છે. સમભંગીનીલ, આગમાદિતું રહસ્ય, સાતનય, નિક્ષેપ વિચાર, ત્રણભંગી વગેરે તત્ત્વજ્ઞાનનો પણ સારી રીતે અભ્યાસ કરે છે. આમ કરતાં કુમાર ગુરૂસાથે વિહાર કરે છે. વિહાર કરતાં મુરત આવ્યા, ત્યાં કુમારે શબ્દશાસ્ત્રનો અભ્યાસ કર્યો.

૩.

સમેતશિખર યાત્રા.

મુરતમાં પાટણ શહેરના કુચરા કીકા નામના સુશ્રાવક આવી વસ્યા હતા, તેમને પોતાની લક્ષ્મીનો ઉપયોગ યાત્રાર્થે કરવા શ્રી દેવચંદ્રજીને વિચાર

૫૪

જાણ્યો અને કોઈ સારા પંડિત પુરૂષને પોતાની સાથે આપવા વિનંતિ કરી, તેથી ગુરૂએ પુ'ન્નકુમારને લઈ જવા કહ્યું. પછી સમેતશિખરની યાત્રા અર્થે પ્રયાણ થયું. પ્રથમ હોડીમાં બેસી કહીકોટ આવી શ્રી પાર્શ્વપ્રભુનાં દર્શન કર્યા, ત્યાંથી મગરદાવાદ આવી જૈન ચૈત્યોને વંદના કરી. પછી અનુક્રમે શિખરજી આવ્યા, અને તલેટીમાં વાસ કર્યો.

૪.

અદ્ભૂત સ્વપ્ન.

અહીં ગામધણીનો શિખરજી ઉપર ચડવાનો હુકમ નહોતો. તે વખતે આશ્ચર્યકારક પુ'ન્નકુમારને રાત્રીએ સ્વપ્ન આવ્યું. કોઈ દેવે (કુમારના મિત્ર-ખુ-શાલશાનો જીવ) આવી પૂછ્યું કે 'તમે ક્યાંથી અને શા માટે આવ્યા છો ? ત્યારે કુમારે ઉત્તર આપ્યો કે 'દર્શન અર્થે આવ્યા છીએ, પરંતુ ઉપર ચડવામાં ગામધણી તરફથી અંતરાય નડ્યો છે.' ત્યારે દેવે કહ્યું કે 'ચાલો નં-દીશ્વરદ્વીપ, ત્યાં યાત્રા કરાવું.' કુમાર દેવ સંગાથે નંદીશ્વર દ્વીપ ગયો અને શાશ્વત જૈનચૈત્યને પ્રણામ કર્યા. આવન ચોસુખ જોયા. પછી દેવે કહ્યું કે 'સીમંધર સ્વામી પાસે લઈ જાવું, તો આપણા વચ્ચેની મૈત્રી ખરી' એમ કહી સીમંધર સ્વામી પાસે લઈ ગયા. ત્યાં તીર્થંકર પ્રભુનું સમવસરણ-ત્રણ ગઢ જોયા, અને સીમંધર પ્રભુના (૮) પ્રતિહાર્ય, અને (૩૪) અતિશય જોઈ કુમાર બહુ પુલકિત થયો અને દેશના અતિ ઉદ્ધસિતમને શ્રવણ કરી. દેશના યયા પછી કુમારે સીમંધર પ્રભુને પૂછ્યું કે 'હું ભવ્ય કે અભવ્ય છું ? સમજીતી કે મીથ્યાત્વી છું ?' ત્યારે પ્રભુએ કહ્યું કે 'તું ભવ્ય છે, અને તત્ત્વપ્રાપ્તિ રૂપ સમજીતની પ્રાપ્તિ તને આજે થશે' આ સાંભળી રોમાંચિત શરીર થયું અને જ્યજ્યકાર વ્યાપ્ત થયો. આવી રીતે કુમાર સ્વપ્નમાં હરખાય છે, ત્યાં સંઘપતિ કચરાશા આવીને ઉઠાડે છે અને કહે છે 'ઉઠો, ઉઠો, શિખરજી જઈએ. ગામધણીએ ચડવાની આજ્ઞા આપી છે.' એટલે કુમાર ઉપર ચઢ્યા અને જીનવરને વાંધા. શિખરજી એ વીશ તીર્થંકરોની કલ્યાણભૂમિ છે તેની યાત્રા સફળ કરી.

૫.

અવાસ.

આમ યાત્રા કરી અનુક્રમે પાછા વળતાં બહુ તીર્થની ભૂમિકાનો સ્પર્શ કર્યો, રાજગૃહ, ચંપા, માહણુ ક્ષત્રીકુંડ (કે જ્યાં પ્રભુએ ભાખેલ ઉખેલોદકના કુંડ જોયા), પાવાપુરી, મથુરા, કાશી (કે જ્યાં બધાં દર્શનો ભેગાં થયેલ છે), વગેરે જોયાં. પછી આગ્રામાં આવી હુંદક (સ્થાનકવાસી) સાથે વાદ કર્યો. પટણ (હાલનું પટના-પાટલીપુત્ર)માં દીગંબરી સાથે વાદ કરી જીત

૫૫

મેળવી પછી મેડતામાં શાહની પોળમાં ઉતરી જિનપ્રતિમાને વાંધા. ત્યાંથી અનુક્રમે પાટણ શહેરમાં આવ્યા. અહીં કચરાશાનો મૂળ વસવાટ હોવાથી તેને બહુ હર્ષ થયો અને ત્યાં ધણા કરજદારોનું કરજ શીટાડયું. પછી ત્યાંથી રાધનપુર આવી ઉત્સવમહોત્સવ કરી સુરત ગયા. ત્યાંથી યુહણપુર આવતાં વચમાં માંગીતુંગી અને અંતરીક્ષણની જાત્રા કરી. પછી મુક્તાગિરિ જઈ મક્ષીજી તીર્થયાત્રા માટે ઉજ્જન આવ્યા. ત્યાં પાર્શ્વપ્રભુને વંદના કરી નૌરંગાબાદ આવી પ્રેમચંદ સાથે હુંદક સંબંધી વાદ કર્યો. તેમાં જશ મેળવી મલકાપુરની જાત્રા કરી. ત્યાંથી યુહણપુર આવ્યા ને કસ્તૂરશા શ્રાવકને ત્યાં ઉતર્યા. અહીં હૈમચંદજી નામના શ્રાવક વસતા હતા તે ધણા દુષ્કર તપ કરતા હતા. તેણે પુંજશાનું વ્યાખ્યાન સાંભળી વૈરાગ્ય ઉપજતાં દીક્ષા લેવા વિચાર કર્યો. ત્યારે હાથ જોડી પુંજશાને કહ્યું કે આપ દીક્ષા લઈ મારા ગુરૂ થાઓ તો, હું વ્રત લઈ છું કે આપની પાસે મારે દીક્ષા લેવી, અને મારી બધી સંપત્તિ તેમાં વાપરવી; સંઘે પણ તેવીજ વિનંતિ પુંજશાને કરી કે તેને દીક્ષા આપો. પુંજશાએ પછી હૈમચંદજીની પરીક્ષા કરી જાણ્યું કે હજી થોડો ધણો શ્રદ્ધામાં ફેર છે એટલે કહ્યું કે ‘મારી મા વૃદ્ધ છે, તેથી હું ગુજરાત જઈ તેમની અનુમતિ લઉં અને પછી દીક્ષા લઉં.’ આ પછી શા. કસ્તૂરશા દેવગત પામ્યા. એટલે પુંજશા વોહરા ગોકુલદાસજીને ત્યાં આવ્યા અને સુરતમાં મુકામ કર્યો. ત્યાં સંઘને વિશેષાવશ્યક વાંચી સંભળાવ્યું ત્યાંથી અમદાવાદ આવ્યા. અમદાવાદ શ્રી યોગવિમલ ગણી (જ્ઞાનવિમલ સરિના વંશજ) તથા જિનવિજય પંન્યાસ (શ્રી સત્યવિજય પંન્યાસના વંશજ અને જેનું ચરિત્ર આગળ આપણે જોઈ ગયા છીએ) ખિરાજતા હતા, તેમને વંદના કરી પોતાની માતા પાસે આવ્યા, અને તેણીની અનુમતિ દીક્ષા માટે માગી. ત્યારે માતાએ કહ્યું ‘હું જ્યાં સુધી જીવું ત્યાં સુધી તારે દીક્ષા ન લેવી પછીથી તું સુખે લેજે, પુંજશા માતાને તીર્થકર પેઠે તીર્થ સ્વરૂપ ગણી તે સંબંધી જ્ઞાન રહ્યા અને શ્રી જિનવિજયના મુખની વ્યાખ્યાન વાણી નિત્ય શ્રવણ કરવા લાગ્યા. પછી તેની વૃદ્ધ માતા આયુષ્ય પૂરું થતાં પરલોક સિધાવ્યા. ત્યારે પુંજશાએ તેમનું મૃતકાર્ય કરી શોક નિવાર્યો.

૬.

દીક્ષા અને વિહાર.

અમદાવાદમાં ઘૂસા પારેખની પોળમાં (કે જે હજી પ્રસિદ્ધ છે) પાનાચંદ મલુક રહેતા હતા તે પુંજશાના રાગી હતા અને તેથી દીક્ષા લેવાની ના કહેતા હતા. ત્યારે પુંજશાએ તેમને બહુ સમજાવ્યા અને આરામ

૫૬

માંગી છેવટે જોશીને બોલાવ્યો અને જોશ જોવરાવ્યો. જોષીએ સં. ૧૭૯૬ ના વૈશાખ શુદ્ધ ૬ નો દિન ઘણાજ શુભ છે અને જિનવિજયજી પંન્યાસ પાસે દીક્ષા લ્યો કે જેથી દશોદિશ ઉદય થશે એમ કહ્યું. આથી શામળા-પોળમાં તેજ દિવસે શ્રી જિનવિજય પાસે દીક્ષા લીધી અને ઉત્તમવિજય નામ સ્થાપવામાં આવ્યું. દીક્ષોત્સવ ઘણી ધામધૂમથી સંઘ તરફથી કરવામાં આવ્યો અને ચારેકોર જયજય વતયો. પછી ગુરૂ શિષ્યે પ્રેમાપુર આવી ત્યાં ચોમાસું કર્યું. અહીંથી સુરત આવ્યા. અહીં *વિજયદયાસુરિ વિરાજતા હતા. અહીં સુરતમાંડણ પાર્શ્વનાથ, ધર્મનાથ, સંભવનાથ, શાંતિનાથ, ઋષભદેવ, વીરપ્રભુ, અન્નિતનાથ આદિને વંદના કરી; નંદીશ્વરદીપનો મહોત્સવ થયો. ત્યાર પછી ભટારક શ્રી વિજયદયાસુરિ પાસે કયા ગામ જવું તેનો આદેશ માગ્યો, તેથી તેમણે કોઈ કારણ પાદરા ગામ જવાનું કહ્યું, તેથી પાદરા આવ્યા. ત્યાં સામૈયું કરી પુરપ્રવેશોત્સવ કર્યો. ત્યાં સંઘના આગ્રહથી ભગવતીસૂત્ર વાંચ્યું અને શિષ્યને ગુરૂજીએ નંદીસૂત્ર શિખાવ્યું. પછી જિનવિજય ગુરૂ સં. ૧૭૯૯ ના આવણ શુદ્ધ ૧૦ ને દિને દેવગત થયા. એટલે ગુરૂભાઈને લઈને શ્રી ઉત્તમવિજય ખંભાત આવ્યા. ત્યાં ઉપધાન, માહારોપણ વગેરે કર્યું. ત્યાંથી પાટણ આવ્યા. ત્યાં પણ ઉપધાન વહેવરાવ્યા. પછી આદેશથી ભાવનગર આવ્યા, ત્યાં પોતાના પ્રથમ ગુરૂ અને ધર્મ-બોધક શ્રી જ્ઞેયવંદ્રજીને પ્રેમાદરથી બોલાવ્યા, અને તેમની પાસે ભગવતી, પત્રવણા, અનુયોગદાર આદિ સર્વ સૂત્રો વાંચ્યા એટલે શ્રી જ્ઞેયવંદ્રજીએ ઉત્તમવિજયજીને યોગ્ય જાણી સર્વ આગળ વાંચવાની આજ્ઞા આપી. તેટલામાં કચરા કીકા સંઘ લઈ સિદ્ધાયલની યાત્રા કરવા અર્થે આવ્યા, તેની સાથે ઉત્તમવિજયજી ગયા. ત્યાંથી શ્રી ઉત્તમવિજયજી રાજનગર આવી બે ચોમાસાં કર્યા, અને ત્યાં ભગવતીસૂત્ર વાંચ્યું, ઉપધાન આવક આવિકાને વહેવરાવ્યા. અહીં સુરતના સંઘપતિ કચરા કીકા આદિ સંઘે ભટારકજીને શ્રી ઉત્તમ-વિજયજીને મોકલવા વિનતિ કરી. તેમણે હા પાડી તેથી સુરત આવતાં વચમાં ખેડા, પાદરા, ભરૂચ રહ્યા. સુરત આવતાં સામૈયું થયું. પછી પત્ર-વણા સૂત્ર વાંચ્યું અને ત્યાં ચોમાસું કર્યું. પછી ખીજું ચોમાસું કરવા ફરી

* વિજયદયાસુરિ (તપાગચ્છની ૬૪ માં પાટ.) ૬૩ માં પટ્ટધર શ્રી વિજ-યક્ષમાસુરિ સં. ૧૭૮૪ માં માંગરોળ મધ્યે સ્વર્ગે જવાથી તેમની પછી શ્રી વિજ-યદયાસુરિ બેઠા. આમણે સં. ૧૮૧૭ ના મહા શુદ્ધ ૨ ને દિને શત્રુંજયપર આદિ-જિનની પ્રતિષ્ઠા કરાવી છે. આમની પછી શ્રી વિજયધર્મસુરિ, તેની પછી શ્રી વિજયજિનેંદ્રસુરિ, તેની પછી વિજયદેવેંદ્રસુરિ, તેની પછી વિજયધરણેંદ્રસુરિ, તેની પછી વિજયરાજેંદ્રસુરિ બેઠા.

૫૭

બદારકશી પાસે આદેશ માગ્યો અને ત્યાં બીજું ચોમાસું રહ્યાં. ઉપધાન, સ્વામીવત્સલ, ધણું થયાં. બે શિષ્યને દીક્ષા દીધી. પછી નવસારી જત્રા કરી. ત્યાં નવાનગરથી વિનતિ આવી. ગુરુ ખંભાત આવી એક શિષ્યને દીક્ષા આપી, ત્યાંથી અમદાવાદ, ભાવનગર, વિમલાચલ, ગિરનાર એમ વિહાર કરી નવાનગર ચોમાસું કર્યું અને ત્યાં ઉપધાન વહેવરાવ્યાં. ત્યાંથી રાધનપુર ઉત્સવપૂર્વક આવ્યા. ભગવતીસૂત્ર વાંચ્યું અને ઉપધાન વહેવરાવ્યાં. પછી સંઘ સાથે શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથની, નવાનગરથી રૈવતગિરીની, અને સિદ્ધક્ષેત્રની જત્રા કરી ભાવનગર આવ્યા. ત્યાં સૂત્રકૃતાંગ સટીક વાંચ્યું અને ઉપધાન માસારોપણ કરાવ્યું. પછી ખંભાત આવી બે શિષ્યને દીક્ષા આપી. ત્યાંથી રાજનગર અને ત્યાંથી દક્ષિણદેશ વિહાર કર્યો, ત્યાંથી પાછા ફરી સુરત-શહેર બે ચોમાસાં કર્યા. પછી છુહરાનપુરના સંઘની વિનતી આવી, પરંતુ પોતાની વૃદ્ધાવસ્થા આવવાથી ત્યાં વિહાર ન કર્યો અને પોતાના શિષ્યોને સાં મોકલી આપ્યા, અને પોતે સુરત રહ્યા. આ વખતે આંખાનેરથી કમલ-શાહ શેઠ આવ્યા અને પોતાને ગામ આવવા વિનતિ કરી. બહુ આગ્રહથી આંખાનેર ગયા, અને સાં ચોમાસું કર્યું. ત્યાં પણ ઉપધાન અને માલા પહેરાવી લીંબડી બે ચોમાસાં કર્યા. અહીં પણ ઉપધાન વહેવરાવ્યા. ત્યાં છુહરાનપુર મોકલેલા શિષ્યો સિદ્ધાચલની જત્રા અર્થે આવ્યા, અને તેથી પાલીતાણે જઈ પ્રતિષ્ઠા કરી. પછી પાટણની વિનતિ આવવાથી પાટણ આવી ઉપધાન વહેવરાવી રાધનપુરમાં બે ચોમાસાં કર્યા. સાંથી તારાચંદ કચરાનો સંઘ લઈ તારંગા, આયુ, સંખેશ્વર પાર્શ્વપ્રભુની યાત્રા કરી પાછા રાધનપુર આવ્યા. સાંથી સોમગામમાં આવી બિંબપ્રતિષ્ઠા કરી અને પછી સિદ્ધપુર આવ્યા. ત્યાંથી પાદરા ચોમાસું રહ્યાં, અને વડોદરે વર્ષાઋતુ બેસી જવાથી વિનતિ છતાં જવાયું નહિ. પછી સૂરતની વિનતિ આવી તેથી ત્યાં જવા ડભોઈ આવ્યા (લોઢણ પાસની જત્રા કરી), ત્યાંથી પાટણ, અને પાટણથી સુરત આવ્યા. અહીં ગુરુભાઈ શ્રી ખુશાલવિજય પંન્યાસ સાથે રહ્યા. તેમની સાથે અને તેમના શિષ્યો સાથે શ્રી ઉત્તમવિજયજી અને તેના પરિવારને ધણો સંપ હતો. અહીં ચોમાસું કર્યું.

૭.

નેત્ર તથા શરીર વ્યાધિ અને સ્વર્ગજનન.

અહીં શ્રી ઉત્તમવિજયજીને આંખે બહુ પીડા થઈ, ધણું ઓસડવેસડ કર્યો, પણ કારી ફાવી નહિ અને નેત્ર રત્નને ખોડા આવી. બાવી બાવ મટતા નથી. પછી રાજનગરની વિનતિ આવવાથી રાજનગર આવ્યા. અહીં એક

૫૮

દિવસ તાવ આવ્યો તેની ખીડા નવ દિવસ સુધી રહી, પરંતુ આર્તધ્યાન ન થતાં ધર્મધ્યાનમાં ચિત્ત દટ રહ્યું અને સંવત ૧૮૨૭ મહા શુદ્ધિ ૮ ને દિને ૨૭ વર્ષની વયે દેહ મુક્યો. આવી રીતે ૩૮ વર્ષ ગૃહવાસમાં રહી, ૨૯ વર્ષ દીક્ષાપર્યાય પાલ્યો, અગર ચંદનાદિથી રાગી આવકોએ દેહનો અગ્નિ સંસ્કાર કર્યો, અને ગુરૂના સ્મરણાથે હરિપુરામાં ગુરૂનો સ્થુભ કરાવ્યો.

કૃતિઓ.

૧. જનનવિજય નિર્વાણ રાસ.

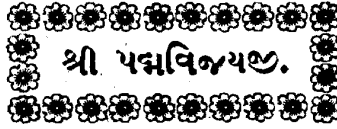
૨. અષ્ટપ્રકારી પૂજા. સં. ૧૮૨૩

રાસકાર શ્રી પદ્મવિજય.

આ રાસ કરનાર શ્રી પદ્મવિજય ઉપરના ચરિત્રનાયક ઉત્તમવિજયજીનાજ શિષ્ય હતા. તેમણે આ રાસ સં. ૧૮૨૮ ના પોષ મહિનાની ૭ ને સૂર્યવાર (રવિવાર)ને દિને પૂર્ણ કર્યો છે; તે લગભગ પોતાના ગુરૂના સ્વર્ગગમન પછી એક વર્ષે. તેથી આની વિશ્વસનીયતા પૂરી લાગે છે. આ રાસકારનું જીવન તથા કૃતિઓ આ પછી જ જોઈએ છીએ એટલે અહીં વિશેષ લખવાનું રહેતું નથી.

૫૬

પૃષ્ઠ ૧૭૨-૧૮૩.

૧.

જન્મ, માતાપિતા.

શુર્જર દેશમાં રાજનગર શહેરની શામલદાસની પોળમાં શાહ મણેશ નામનો શ્રીમાળી જ્ઞાતિનો વણિક વસતો હતો. તેની બાપાનું નામ ઝમકું હતું. આ દંપતિને સંવત ૧૭૯૨ ના ભાદ્રપદ શુદ્ધ ૨ ને દિને એક પુત્ર થયો કે જેનું નામ પાનાચંદ્ર સ્થાપવામાં આવ્યું. પુત્રની છ વર્ષની વય થતાં તેની માતા મરણ પામ્યાં, અને સાતમે વર્ષે તેને નિશાળે મૂકવામાં આવ્યો. અગી-આર વર્ષ સુધી નિશાળનું બહુતર શીખી લીધું. આની માસીનું નામ જીવી હતું; તેણી નવતત્ત્વાદિક પ્રકરણમાં બહુ સારી રીતે કુશળતા ધરાવતી હતી અને તેણીએ બાણેજને તે શીખવવા માંડ્યાં. તેરમે વર્ષે ઉત્તમવિજયજી ગુરૂ આવ્યા, ત્યાં પોતાના મામાની સાથે વ્યાખ્યાન સાંભળવા કુમાર જવા લાગ્યો. વ્યાખ્યાનમાં પ્રત્યાપનાસૂત્ર વંચાતું હતું અને પોરસી થયા પછી શ્રી મુકુબદેવ ચરિત્ર વંચાતું હતું, તેમાં મહાબલમુનિનો અધિકાર આવ્યો ત્યારે કુમારનું હૃદય બહુ બીનું-વૈરાગ્યવાળું થયું.

૨.

દીક્ષા.

જીવીમાસીએ સંયમ દુષ્કર છે, એમ અનેક જાતની સલાહ આપી, પિતાએ પણ ત્યાગી થતાં વાર્યો, પણ કુમાર એકનો બે થયો નહિ, પછી ગુરૂને આ વાત કહેવામાં આવતાં જોષી પાસે દીક્ષા મારેતું મુદૂત જોવરાવતાં મહા શુદ્ધ ૫ નું દૃયું અને આખરે સંવત ૧૮૦૫ મહા શુદ્ધ ૫ ને દિને (વસંતપંચમી) દીક્ષા, રાજનગરમાં પાચ્છ વાડીમાં લીધી, અને પદ્મવિજય નામ સ્થાપિત થયું.

૩.

શાસ્ત્રાભ્યાસ.

આ પછી શાસ્ત્રાભ્યાસ સારી રીતે કરવા લાગ્યા. ગુરૂ પાસે આચાર સાથે ખીળ શાસ્ત્ર શીખ્યા. સુવિધિવિજય મહારાજ પાસે રહી સુરતમાં રાખંદશાસ્ત્ર (વ્યાકરણ) શીખ્યા. વળી મહાલસા આદિ પંચકાવ્ય, છંદશાસ્ત્ર, અને અલંકારશાસ્ત્રનો અભ્યાસ કર્યો. પછી તારાચંદ્ર સંઘવીની સહાયથી ન્યાયશાસ્ત્ર બહુવાનો પ્રબંધ થયો. મહાભાષ્ય, તથા અંગઉપાંગ, પાંચ કર્મગ્રંથ, કર્મપ્રકૃતિ વિગેરેનો અભ્યાસ કર્યો.

૬૦

૪.
પંડિતપદ.

આ વખતે તપગચ્છમાં પટ્ટધર વિનયધર્મસૂરિ વિરાજતા હતા, તેમણે સંવત ૧૮૧૦ માં રાધણપુરમાં, પ્રેમથી પદ્મવિનયજીને પંડિતપદ આપ્યું.

૫.
વિહાર.

રાધણપુરથી સંધ્યે લઈ ગિરનાર ગયા, પછી નવાનગરમાં યાત્રા કરી વિમલાચલ (શત્રુંજય) ગયા. પછી ભાવનગરમાં શેઠ કુંવરજી લાધાના આગ્રહથી ચોમાસું રહ્યા. અહીં તેમના ગુરૂએ તેને બૃહત્કલ્પ સૂત્રની ટીકા વંચાવી. પછી સંવત ૧૮૧૩ અને ૧૮૧૪ માં સુરતમાં ચોમાસું કર્યું. અહીં તારાયંદ સંધવીએ ઉપધાન વહેવરાવ્યાં. પછી બહણિપુર (બુરાણપુર)ના સંધે આગ્રહ કરવાથી ઉત્તમવિનયજી ગુરૂએ પંડિત પદ્મવિનયજીને ત્યાં ચોમાસું કરવા મોકલ્યા. પંડિતજી દક્ષિણ દેશ તરફ ચાલ્યા. ત્યાં લોકોને ઉપદેશથી મુગ્ધ કરી બહણિપુર આવ્યા, અને સામૈયું આદિ ભારે ધામધુમ કરવામાં આવી. ત્યાં રેશનકવાસી સાથે વાદ કરી જશવાદ લીધો. સંવત ૧૮૧૫-૧૬ એમ બે ચોમાસાં ત્યાં કર્યાં. ત્યાંથી વિહાર કરી ખંભાત આવ્યા અને સંધના આગ્રહથી ચોમાસું રહ્યા. પ્રથમ અંગ વ્યાખ્યાન શરૂ કર્યું. ત્યાંથી શત્રુંજય આવી ગુરૂને વંદના કરી. આ વખતે પાલીતાણા શહેરમાં શેઠ રૂપચંદ બીમે સુંદર જ્વનપ્રાસાદ કરાવી અનેક બિંબોની પ્રતિષ્ઠા કરાવી; આ વખતે લોધાના સંધે વિનતિ કરી કે અમારે ત્યાં અમીચંદ્ર પ્રભુનું મંદિર તૈયાર થયું છે તો ત્યાં પ્રતિષ્ઠા કરવા પધારો, તે વખતે ગુરૂએ પદ્મવિનયજીને મોકલ્યા. અહીં નવખંડા પાર્શ્વનાથ પ્રભુનાં દર્શન કર્યાં. અને અંદ્રપ્રભુની પ્રતિષ્ઠા કરી. પછી પાટણ તરફ વિહાર કર્યો, ત્યાં ચોમાસું કરી સિદ્ધપુર, પાલણપુર એમ ફરી આબુગઢની યાત્રા સંધસહિત કરી. ત્યાંથી રાધણપુરમાં બે ચોમાસાં કરી સિદ્ધપુરમાં સંવત ૧૮૨૧ માં ચોમાસું કર્યું ત્યાંથી રાજનગર જત્રા કરી સુરત આવ્યા. ત્યાં તારાયંદ સંધવીને બસોપચાણ બિંબની પ્રતિષ્ઠા સિદ્ધાચળમાં કરવાની ઇચ્છા થઈ, તે પદ્મવિનયજીએ પૂરી પાડી. પછી સમેતશિખર યાત્રા કરી, અને ત્યાં સગાલચંદ ઝોશવાળે (મહુદાબાદ શહેર વાસીએ) એક દેવળ કરાવ્યું તેમાં પ્રતિષ્ઠા કરી. સંવત ૧૮૨૫ માં નવસારી ચોમાસું કરી ઉત્તમવિનય ગુરૂ સાથે રાજનગરમાં આવ્યા, ત્યાં સંવત ૧૮૨૭ માહા શુદ્ધિ ૮ ને દિને રવિવારે ઉત્તમવિનયજી ગુરૂ કાલધર્મ પામ્યા.

સં. ૧૮૩૦ માં સાણંદ ચોમાસું કર્યા પછી રાજનગરમાં ત્રણ ચોમાસાં ફરી વાર કર્યા. ત્યાર પછી વિસનગરમાં બે કર્યા, ત્યાં ભગવતીસૂત્રનું વ્યાખ્યાન

૬૧

સર કર્યું. ત્યાં પાટણનો સંઘ પોતાને ગામ ચોમાસું કરવા માટે વિનંતિ કરવા આવ્યો તે વિનંતિ સ્વીકારી પાટણ વિહાર કર્યો. ત્યાં સામૈયું કરી સંઘે પંચરાવ્યા, અને અનુયોગદ્વાર સૂત્રની વાંચના કરી, ઉપધાન વહેવરાવ્યા; અને ત્યાંથી મોદી પ્રેમચંદ લવણ નામના સંઘપતિએ વિમલગિરિ સંઘ કાઢ્યો, તેમાં સામેલ યદ્દિ અદિશ્વર પ્રભુને ભેટયા. સંવત ૧૮૩૮ માં લીંબડીમાં ચોમાસું કરી ઉપધાન વહેવરાવ્યા. સંવત ૧૮૩૯ માં પણ ત્યાંનું ચાતુર્માસ ગાળ્યું, અને તેના પ્રભાવે ત્યાં ૧૦૯ માસક્ષમણ થયા. અહીંથી વિસલનગર ચોમાસું કરી ત્યાં પણ શ્રાવિકાઓને ઉપધાન કરાવ્યાં, અને અટોતરી (અઢાઇ) સ્નાત્ર કર્યું, અને સમોસરણની રચના રચાવી. સંવત ૧૮૪૩ માં રાધનપુરમાં ચોમાસું કરી ભગવતીસૂત્રની વ્યાખ્યા કરી. ત્યાંથી વિરમગામમાં ચૈત્ય પ્રતિષ્ઠા કરી. સંવત ૧૮૪૩ માં જોડ માસમાં રાધનપુરના દેવરાજ મસાલીયાએ (કે જે મસાલીયા કુટુંબ હજી પણ રાધનપુરમાં હયાત છે) ગોડીજી જત્રા કરવા સંઘ ચલાવ્યો. સં. ૧૮૪૪ માં પાટણ ચોમાસું કરવા આવ્યા, અને ત્યાં આચારાંગનું વ્યાખ્યાન ચલાવ્યું. આ વખતે પાટણમાં અનેક, લગભગ ૮૦ જિનમૂર્તિઓવાળા જિનપ્રાસાદો શોભતા હતા. તે વખતે સંવત ૧૮૪૪ ના માધ માસની વદિ નવમી અને ગુરુવારે શ્રી પદ્મવિજય મહારાજે બિંબ પ્રતિષ્ઠા કરી. આવી રીતે જિનશાસનને અનેક રીતે શોભાવી પોતે વિહાર કરતા રાધનપુર આવ્યા. ત્યાં એક ચોમાસું કરી ફરી પાટણ આવ્યા. અહીં આવશ્યક નિયુક્તિ વાંચી શ્રાવકોને પ્રમુદિત કર્યા. અહીંથી જો ચોમાસાં રાધનપુર કરી ત્યાં પત્રવણા (પ્રણાપના) સૂત્રનું વ્યાખ્યાન કર્યું. ત્યાંથી ઉપધાન માળા પહેરાવવા માટે પાટણ ગયા અને ત્યાં બાર વ્રત અને પૌષધ, શ્રાવિકાઓએ વહ્યા. સંવત ૧૮૪૮ માં રાધણપુર ચોમાસું કર્યું, પછી વિમલાચલ યાત્રા કરી ત્યાંથી સુરત જવા લીંબડી ગયા અને પછી સુરત આવ્યા ત્યારે સંઘવી પ્રેમચંદ લવણ પ્રમુખે જળદે સામૈયું કરી ગુરૂને પધરાવ્યા. ત્યાં પત્રવણાસૂત્ર પૂરું કરી મહાભાષ્યની વ્યાખ્યા કરી ઉપધાન વહેવરાવ્યા; ત્યાંથી રોંદર જઈ સ્થાનકવાસી સાથે જયપૂર્વક વાદ કર્યો, અને ખંભાત આવ્યા. અહીંથી ફરી સિદ્ધાચળની યાત્રા કરી લીંબડી આવ્યા. ત્યાં સામૈયું થયું, અને રાયપસેણીસૂત્ર વાંચ્યું. અહીં પણ સ્થાનકવાસી સાથે વાદવિવાદ થયો, અને તેને દૂર કર્યો. અહીં સંઘે બહુ સારી સુશ્રૂષા કરી, પછી દ્વંદ્વરામ દિવાનનો ગોડીજીની યાત્રા અર્થે સંઘ નીકળ્યો તેમાં ગુરૂ જોડાયા, અને ફરી લીંબડી ચોમાસું કર્યું. આ વખતે જગ્યાદિપ પ્રગપ્તિ વાંચી. પછી એટલે સં. ૧૮૫૩ માં રાજનગરમાં ચોમાસું કર્યું અને ત્યાં સૂચગાંગ સૂત્રનું વ્યાખ્યાન કર્યું.

૬૨

અહીં શ્રીમાળી જ્ઞાતિના શ્રી લક્ષ્મીચંદ્રશેઠ સહસ્ત્રકૃષ્ણ પાર્શ્વનાથ પ્રભુની પ્રતિષ્ઠા ગુરૂ પાસે સંવત્ ૧૮૫૪ ના મહા વદ ૫ ને સોમવારને દિને શુભ મુહૂર્તે કરાવી, અને તેમાં ૪૭૨ જિન મૂર્તિઓ અને ૪૯ સિદ્ધચક્રની પ્રતિષ્ઠા કરી. પછી રાજનગરના એભાસવંશના હર્યચંદ સંઘવીએ મોટા સંઘ વિમલગિરિની યાત્રા કરવા કાઢ્યો. ત્યાર પછી સં. ૧૮૫૭ માં સંઘને એવો ઉપદેશ કર્યો કે સમેતશિખરમાં જીર્ણોદ્ધાર કરાવવાની ધણી જરૂર છે. આથી સંઘે તેમજ ખાસ કરી શ્રી ખેમા લાલાની મદદથી જીર્ણોદ્ધાર કરાવ્યો. પછી સં. ૧૮૫૮ માં લીંબડી ચોખાસુ કચું. ત્યાંથી ૧૮૫૯ માં અમદાવાદ આવી શ્રી ગુરૂએ વૈશાખ શુદ્ધ ૭ ગુરૂવારે પ્રતિષ્ઠા કરી. અહીં રાજનગરમાં ખે ચોખાસાં કરી પાટણ વિહાર કર્યો. ત્યાં ભગવતી સૂત્રની વાંચના કરી જ્ઞાનપૂજા શા રાયચંદ (મીઠાચંદ લાધાચંદ ના પુત્ર) પાસે કરાવી, ખીજી પ્રભાવનાનાં કાર્યો કર્યા. ભગવતી સૂત્ર પૂરું થયું ત્યારે રાજનગરથી શા. કર્મચંદશેઠ ખાસ કરી આવ્યા અને સામૈયા સાથે મોટો મહિમા થયો. નોકારસી સામીવચ્છલ આદિ થયાં અને સંઘમાં જયજયકાર વર્તાયો.

દેહોત્સર્ગ.

હવે ગુરૂને મસ્તકના અર્ધ ભાગમાં વ્યાધિ લાગુ પડ્યો, છતાં સમાધિ રહી ૨૮ દિવસ સુધી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રની આરાધના કરી સંવત્ ૧૮૬૨ ના ચૈત્ર શુદ્ધ ૪ બુધને દિને, ચારે અશનાદિકનો ત્યાગ કર્યો; અને સાંજે પડિકમણ્ણું કર્યા પછી થોડીજ વારમાં સ્વર્ગપદ પામ્યા.

આના સ્મારકમાં મત્સ્યજલ છોડાવી અનેક ધર્મદાન સંઘે કર્યા.

ઉપસંહાર.

વિમળાચળની તેર વાર, ગિરનારની ત્રણ વાર, સંખેશ્વરની એકવીશ વાર, ગોડી પ્રભુની ત્રણ વાર, તારંગાજીની પાંચ વાર, અને આયુજીની એક વાર યાત્રા કરી છે. આવી રીતે તીર્થયાત્રા કરી ગુરૂએ પુણ્યનો સારો ભાગ લીધો છે. વળી પોતે કવિ હતા અને ૫૫૦૦૦ નવા શ્લોક કરેલ છે. ગૃહવાસમાં ૧૪૫ વર્ષ રહી દીક્ષા લીધી, અને ૫૭ વર્ષ દીક્ષા પાળી.

ગુરૂપરંપરા.

વીરસ્તુતિરૂપ હુંડીનું સ્તવન શ્રીમદ્ યશોવિજયજીએ રચ્યું છે, તેપર શ્રી પદ્મવિજયજી મહારાજે આલાવબોધ કરેલ છે (સંવત્ ૧૮૪૯ વસંતપંચમી બુધવાર.) આમાં પોતાની પ્રશસ્તિ નીચે પ્રમાણે સંસ્કૃતમાં આપી છે:—

સૂરિર્વિજયદેવાશ્રય સ્તપોગચ્છાધિ નાયકઃ ।

વિશ્યાત સ્ત્રિજગત્યાસીદ્ વિદ્યાયા ગુરુસન્નિભઃ ॥ ૧ ॥

તસ્ય પદ્મોદયાદ્રૌ શ્રી વિજય પ્રભસૂરિરાદ્ ।

આદિત્ય ઇવ તેજસ્વી સિંહવચ્ચ પરાક્રમી ॥ ૨ ॥

૬૩

યઃ સત્યવિજય સ્તસ્યાંતે વાસીત્યભિભાષકઃ ।
 ક્રિયોદ્ધારઃ કૃતો યેન પ્રાપ્યાનુજ્ઞાં ગુરોરપિ ॥ ૩ ॥
 વિનેયસ્તસ્ય કર્પૂરોવિજયઃ સ્તાત્વિકઃ સુધીઃ ।
 કીર્તિઃ કર્પૂરવદ્યસ્ય પ્રાપ્ત સર્વત્ર વિશ્રુતા ॥ ૪ ॥
 ક્ષમાદિગુણસંદર્ભઃ ક્ષમાવિજય इत्यભૂત ।
 તસ્ય શિષ્યો વિનીતાત્મા શિષ્યાનેક સમન્વિતઃ ॥ ૫ ॥
 શબ્દશાસ્ત્રાદિ શાસ્ત્રાણાં વેત્તા શિષ્યગણાન્વિતઃ ।
 જિનાદિવિજયાદ્વાન સ્તસ્ય શિષ્યઃ સુરૂપભાક્ ॥ ૬ ॥
 કર્મપ્રકૃતિ પ્રભૃતિ શાસ્ત્રતત્ત્વ વિચારવિત્ ।
 ઉત્તમાદિજય સ્તસ્ય શિષ્યોભૂદ્ ભૂરિશિષ્યકઃ ॥ ૭ ॥
 તસ્યપાદ યુગાંભોજ ધૃંગતુલ્યેન યારુણા ।
 પદ્મવિજય શિષ્યેણ સ્વપરાનુગ્રહાથ વૈ ॥ ૮ ॥
 નંદોવેદસ્તથાનાગ ચંદ્રાવિતિ ચ સંવત્સરે ।
 સંવતઃ પંચમીધસ્રે વિક્રમાદ્ બુધવાસરે ॥ ૯ ॥
 મયા વીરસ્તવસ્યાયં કૃતો બાલાવબોધકઃ ।
 ગુરુપ્રસાદતઃ સમ્યગ્ ગંધીરસ્યાલ્પ બુદ્ધિના ॥ ૧૦ ॥
 શ્રી વિજયજિનેદ્રાણ્ય સૂરેરાજ્યે કૃતોદયમઃ ।
 સ્થિત્વા ગચ્છાધિનાયસ્ય રાજધન્ય પુરેવરે ॥ ૧૧ ॥
 યત્કિંચિદ્વિતયં પ્રોક્તં મતિમાંઘ્યાદજાનતા ।
 તત્સર્વં વિબુધૈઃ શોઢ્યં વિધાયમયિ સત્કૃપા ॥ ૧૨ ॥
 વીરસ્થશાસનં યાવત્ વર્તેતે વિશ્વદીપકં ।
 તાવદ્બાલાવબોધોઽયં તિષ્ઠતાદ્બુધવાસનઃ ॥ ૧૩ ॥

શ્રીમદ્ યશોવિજયજીનું સવાત્રણસો ગાથાનું સ્તવન શ્રી સીમધર જ્ઞાન
 વિશ્વસિંચ છે, તેપર શ્રી પદ્મવિજયજીએ સં. ૧૮૩૦ માં બાલાવબોધ કર્યો
 છે, કે જે અકરણ રત્નાકર ભાગ ૧ લામાં છપાયેલ છે. આમાં ચોતાની પ્રશસ્તિ
 નીચે પ્રમાણે આપે છે:—

કેદંકર્તુર્વચઃ શસ્ત્રં નાનાશાસ્ત્રાર્થ ગર્ભિતમ્ ।
 ક મેઽલ્પવિષયા પ્રજ્ઞા મુસાઢાગ્રોપમા સ્વલ્ ॥ ૧ ॥

૬૪

યદત્રવિતથં પ્રોક્તં મંદબુદ્ધ્યાદિ હેતુના ।
 તદ્વીધનૈઃ કૃપાંકૃત્વા મયિ શોધ્યમમત્સરેઃ ॥ ૨ ॥
 શ્રીમદ્ વિજયસિંહાવ્હઃ સૂરિરાઢ્ વિજિતેન્દ્રિયઃ ।
 તસ્યાતૈવાસી સત્યાદિ-વિજયઃ સાન્વયઃ સુધીઃ ॥ ૩ ॥
 કર્પૂરવિજયસ્તસ્ય શિષ્યો ગુણગણૈર્યુતઃ ।
 તસ્યાપિ ક્ષમયાયુક્તઃ ક્ષમાવિજય इत्यभूत् ॥ ૪ ॥
 જિનાદિવિજયસ્તસ્ય શિષ્યોઽભૂઞ્ચૂરિ શિષ્યકઃ ।
 શાસ્ત્રજ્ઞઃ સજ્જનોઘીમાન્ કર્મઘો ધર્મકર્મણિ ॥ ૫ ॥
 ઉત્તમાદિજયસ્તસ્ય શિષ્યઃ શિષ્યૌઘસત્તમઃ ।
 સર્વોત્તમગુણૌ વ્યક્તિઃ કર્મશાસ્ત્ર કુશાગ્રધીઃ ॥ ૬ ॥
 તસ્યાંહિપંકજે પ્રજ્ઞવિજયો ભ્રમરોપમઃ ।
 નભાગ્નિ વસુચંદ્રેન્દ્રે (૧૮૩૦) તેનેદં વાર્તિકં કૃતં ॥ ૭ ॥

વિજયદેવસૂરિ.

વિજયસિંહસૂરિ.

સત્યવિજય.

કર્પૂરવિજય.

ક્ષમાવિજય.

જિનવિજય.

પં. યશોવિજયગણિ.

ઉત્તમવિજય.

પં. શ્રી શુભવિજયગણિ.

પ્રજ્ઞવિજય.

પં. શ્રી વીરવિજય.

પં. શ્રી વીરવિજય પણ એકજ ગુરુ પરંપરામાં છે તે ઉપર દર્શાવ્યું છે.
 શ્રી વીરવિજય પોતે સં. ૧૮૦૨ સુધી વિદ્યમાન હતા, તેમણે સુંદર કાવ્યો,
 રાસો, પૂજાઓ રચી સુકવિનું અભિધાન મેળવ્યું છે. શ્રી પ્રજ્ઞવિજયના શિષ્ય તે
 આ રાસકાર રૂપવિજય, થયા અને તેની પરંપરા હજી સુધી ચાલી આવે છે.

૬૫

પદ્મવિજય મહારાજની કૃતિઓ.

- ૧-૨. ચોવીશી (બે) પૃ. ૨૨૪-૨૫૬. ચોવીશી વીસી સંગ્રહ.
- ૩ સઝાય (૧) વણુઝારાની-નરભવનગર સોહામણું પૃ. ૫૧ સઝાયમાળા બા. ૧ (ભીમશી માણેક).
- ૪ ,, (૨) આત્મભોધની-સાંભળસયણું સાચી સુણાવું. પૃ. ૫૪ (સઝાય-માળા. બી. મા.)
- ૫ સ્તવન (૧) સીમંધર સ્તવન. સુણોચંદાળ. પૃ. ૫ જૈનપ્રભોધ.
- ૬ (૨) ,, જાત્રા નવાણું કરીએ શેત્રુંજીગિરિ. પૃ. ૩૦૭ જૈનપ્રભોધ.
- ૭ (૩) ,, પ્રથમ જિનેસર પ્રણમીયે, જાસ સુગંધીરે કાય.
- ૮ (૪) આયુજીતું સ્તવન, પાલણુપુરનો સંધ ગયો હતો. સં. ૧૮૧૮ ચૈત્ર વદ ૨.
- ૯ ચોમાસીનાં દેવવંદન. પૃ. ૨૧૬-૨૪૯ દેવવંદનમાળા (પ્રસિદ્ધ કર્તા શા. ત્રીકમલાલ હઠીસંગ કું.)
- ૧૦ ચૈત્યવંદન. (૧) સિદ્ધાચલ, વિમલ કેવલ જ્ઞાનકમલા (૨) પુંડર ગિરિ-સ્તવન, વીરજી આચારે વિમલાચલ કે મેદાન.
- ૧૧ હોરી. તુંતો પાકક પદ્મ મન ધર હો, રંગીલે જીઉરા. પૃ. ૧૧૯ હોરી સંગ્રહ (બી. મા.)
- ૧૨ નેમિનાથ રાસ. સં. ૧૮૨૦
- ૧૩ શ્રી ઉત્તમવિજય નિર્વાણ રાસ સં. ૧૮૨૮ પોષ માસ.
- ૧૪ બાલાવખોધ (૭ખો) શ્રીમદ્ યશોવિજય કૃત સવાત્રણસો ગાથાના શ્રી સીમંધર જિન વિગ્નિ રૂપ સ્તવન ઉપર. સંવત ૧૮૩૦.
- ૧૫ નવપદની પૂજા. હીંબડી સં. ૧૮૩૮ મહા વદિ ૨ ગુરુવાર પૃ. ૨૮૬-૨૯૯ વિવિધપૂજા સંગ્રહ બા. ૧-૪. આ વખતે તપગચ્છત્રા પદ્ધતિ વિજયધર્મ સૂરિ વિરાજતા હતા.

૧ વિજયધર્મસૂરિની વંશપરંપરા નીચે પ્રમાણે છે:—

તપગચ્છની ૬૨ મી પાટિ વિજયપ્રભસૂરિ

૬૩ મી પાટિ વિજયરત્નસૂરિ

૬૪ મી પાટિ વિજયદયાસૂરિ

૬૫ મી પાટિ વિજયધર્મસૂરિ

(સં. ૧૮૩૮ ચૈત્ર સુદ ૧૩ શ્રુવારે રાજનગરના સંધપતિ મોદી પ્રેમચંદનો સિદ્ધાચળ સંધ લઈ ગયા.)

૬૬

૧૬ સમરાદિત્ય કેવલી રાસ. સં. ૧૮૪૨

૧૭ આભાળોધ (ટળો) શ્રીમદ્ યશોવિજય કૃત વીર સ્તુતિ રૂપ હુંડીનું સ્તવન.
સંવત ૧૮૪૯ વસંત પંચમી બુધવાર. આ વખતે 'વિજયજિને'દ્ર
સરિ વિરાજતા હતા.

૧૮ સિદ્ધાચલ સ્તવન. સં. ૧૮૪૯ ફાગણ સુદિ ૮.

૧૯ જ્યાનંદ કેવલી રાસ સં. ૧૮૫૮.

શિષ્યપરંપરા.

તેમના શિષ્ય રૂપવિજય હતા કે જેણે આ રાસ રચ્યો હતો, તે સિવાય
શ્રી કુંવરવિજય હતા, કે જેમણે સં. ૧૮૮૨ ના મહા શુદ પ ને રવિવારે
અધ્યાત્મસાર પ્રશ્નોત્તર ગ્રંથ પાલીનગરમાં રચ્યો છે.

રાસકાર.

પં. રૂપવિજયે આ રાસ શ્રી પદ્મવિજયજી જે વર્ષમાં સ્વર્ગલોક પામ્યા
તેજ વર્ષમાં એટલે સંવત ૧૮૬૨ માં અક્ષય તુતિયાને દિને આનંદપુરમાં
રચ્યો છે, તે પદ્મવિજયજીના પોતાના શિષ્ય હતા, તેથી ગુરુનું ચરિત્ર
લખી ગુરુ પૂજા કરી છે એટલુંજ નહિ, પણ વિશેષમાં તેમના શિષ્ય તરીકે
જે હકીકત પ્રત્યક્ષ સમાગમથી મેળવેલી છે તે નિશ્ચયપૂર્વક વિશ્વસનીયતા આપે
છે તેમની કૃતિઓ નીચે પ્રમાણે છે:—

૧ સ્નાતપૂજા—વિજયજિને'દ્રસરિના રાજ્યમાં વિવિધ પૂજાસંગ્રહ પૃ. ૪૭૩.

૨ પંચકલ્યાણક પૂજા—સિદ્ધાચલ (પાલીતાણા) સં. ૧૮૮૯ મહા શુદિ
પૂર્ણિમા ૪૭૪-૪૯૧.૩ પંચગાન પૂજા—૧૮૮૭ નેમીશ્વર કલ્યાણક દિવસ. વિજયદિને'દ્રસરિના
રાજ્યમાં પૃ. ૪૯૨—૫૦૪.

૪ વીશસ્થાનક પૂજા—૧૮૮૩ બાદ્રપદ શુદિ ૧૧ પૃ. ૫૦૫-૫૩૯.

૫ રૂપીસ્તાલીશ આગમ પૂજા—૧૮૮૫ આશો શુદ ૩ વિજયદિને'દ્રસરિ
રાજ્યમાં પૃ. ૫૪૦—૫૮૮.

૬ સંજાઓ.

(૧) આભળોધ સંજા. પૃ. ૫૪ સંજાયમાળા (લીમશી માણેક.)

(૨) મનઃસ્થિર કરણ સંજા. પૃ. ૨૫૦ ” ”

૧ વિજયજિને'દ્રસરિ

(સં. ૧૮૫૯, ૧૮૭૫ માં ગિરનારપર લેખ કરાવ્યા છે.)

૨ આ વખતે જાનનગરમાં આશવંસના શોક હેમાભાઈ હતા. તેના સ્મરણને
માટે આ પૂજા રચવામાં આવી છે.

૬૭

આ પ્રસ્તાવના અહિં સમાપ્ત થાય છે. આ પુસ્તકમાં જે જે ચરિત્ર નાયકો છે તે બધાનાં ચરિત્રો, તે ચરિત્રો લખનારાનાં ચરિત્ર સાથે જેટલી જેટલી હકીકત જે જે સ્થળેથી મળી શકી તે તે સ્થળેથી તેટલી તેટલી ભેગી કરી યથાશક્તિ લખી મેં સાદર જૈન પ્રગ્ગણ સમક્ષ તેમજ અન્ય પ્રગ્ગ પાસે રજુ કર્યા છે. આ પુસ્તકની પ્રેરણા કરનાર પૂજ્ય મુનિમહારાજ શ્રી બુદ્ધિસાગરજી છે, અને તેમનીજ જુદા જુદા પ્રકારની સહાયતાથી આ ચરિત્રો તથા પુસ્તક પ્રસિદ્ધ થયું છે, તો તેમનો આ સમયે ઉપકાર માન્યા વગર રહી શકાતું નથી. વિશેષમાં તેમની સહાય અને આ મારો નમ્ર પ્રયત્ન ગતિમાં મૂકનાર પ્રસિદ્ધકર્તા શ્રી અધ્યાત્મજ્ઞાનપ્રસારકમંડળ અને તેના ઉમંગી કાર્યવાહક રા. લલ્લુભાઈ કરમચંદ દલાલના આભારનો ભાર અવશ્ય છેજ. તો આવા પ્રયત્નો, અને વિશેષે જૈનકાવ્ય સાહિત્યનો ગુજરાતી પ્રેસના ‘બૃહત્ કાવ્યદોહન’ કે વડોદરા મહારાજશ્રિત ‘પ્રાચીન કાવ્યમાળા’ જેવા સ્વરૂપમાં સારી રીતે સંશોધન કરાવી તેવી સારી અનુકૂળ યોજના નીચે પ્રસિદ્ધ કરાવવામાં આવે, તો જૈનોએ ગુજરાતી સાહિત્યમાં શું અવનવું તેજ અર્પ્યું છે, રસ કેવો મધુરો રેડ્યો છે, અને કેવાં ભાવનામય ગાનો ગાયાં છે, તેનું જ્ઞાન સ્પષ્ટ રીતે સર્વને કરાવી શકાય તેમ છે. અલખત આવું કાર્ય જરા મોટા પાયાપરનું છે, છતાં કંઈ નહિ તો આવા ઐતિહાસિક રાસો તથા ચરિત્રો પ્રસિદ્ધ કરવાનું શ્રી અધ્યાત્મજ્ઞાનપ્રસારક મંડળે યોગ્ય ધાર્યું છે એ ખુશી થવા જેવું છે. તો ઇતિહાસરસિક અને વિદ્વદ્ બંધુઓ તે પ્રકારનાં સાધનો પૂરાં પાડવામાં મદદ આપશે તો તેમનો ઉપકાર સર્વ સમાજપર રહેશે.

આમાં કંઈ સ્ખલન, દોષ આદિ થયો હોય તે માટે ક્ષમા માગી વિદ્રજ્જનો પાસે તેની સુધારણા કરવા, જણાવવાની પ્રાર્થના કરી વિરમું છું.

પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ.

સુખધ.

૭-૫-૧૯૧૨.

સંતસેવક,

મોહનલાલ દલીચંદ દેશાઈ.

ખી. એ. એલ. એલ. ખી.

શ્રી અધ્યાત્મજ્ઞાન પ્રસારક મંડળ.

(સ્થાપન-જ્ઞાનપંચમી વિરસંવત ૨૪૩૫)

જે તમારે તત્ત્વવિચારના ઉત્તમ સિદ્ધાંતો, શરણ અને પ્રીય શૈલીમાં સમજવા હોય, તમારાં હૃદય નિર્મળ બનાવવાં હોય, તો

અવશ્ય વાંચો શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી ગ્રંથમાળા.

મજકુર ગ્રંથમાળામાં નીચલા ગ્રંથો પ્રગટ થયેલ છે, જે વાંચી, મનન કરી, તમારા આત્માને ઉચ્ચ શ્રેણીએ ચઢાવો. ઉત્તમ ગ્રંથો એજ અપૂર્વ સત્સંગ છે. ખચીત આ ગ્રંથોના મનનથી ઘણું જાણવા અને મેળવવા પામશો-ગુરુશ્રીની લેખન શૈલી-માધ્યસ્થ દૃષ્ટિવાળી હોવાથી, દરેક ધર્માવલંબીઓ તેને પ્રેમપૂર્વક વાંચે છે. દરેક ગ્રંથોમાં અધ્યાત્મજ્ઞાન અને તત્ત્વજ્ઞાન સંબંધી વિવેચન છે.

વૈરાગ્ય, ઉપદેશક, અને ઓધક, પદો-ભજનો-તે તે વિષયમાં લિખતા કરી નાખે છે. દરેક પદોનો સાર વિચારણીય છે. ટુંકામાં કહીએ તો અનેકાન્ત દૃષ્ટિથી, હૃદયની વિશાળતાપૂર્વક અને પ્રીય તથા પથ્યવાણીથી દરેક જણને ઉત્તમ બનાવી શકાય છે અને તે સુજળ આ ગ્રંથો છે.

માત્ર વાંચકોના હિતાર્થે, ઉદાર ગૃહસ્થોની રહાય વડે, કોઇ પણ ગ્રંથ-પ્રકાશક મંડળ કરતાં ઝોળામાં ઝોળી કીંમત રાખવાની પહેલ આ મંડળેજ કરી છે-ઝોળી કીંમત છતાં છપાઇ-કાગળ-બંધાઈ વગેરે કામ સુંદર થાય છે, ઉપરાંત વધુ પ્રચારાર્થે-પ્રભાવના, વિદ્યાર્થીઓને ધનાત્મ, અને ભેટ આપનાર માટે વધુ નકલો મંગાવનારને (જે ગ્રંથો શીલીકમાં હશે તે) બની શકતી ઝોળી કીંમતે આપવામાં આવે છે.

જેઓને પ્રગટ થઇ ચુકેલા અને થવાના ગ્રંથો પૈકી, કોઇ પણ ગ્રંથો પોતાના મુરખી કે સ્નેહી અને ઉપગારીઓના સ્મણાર્થે, પ્રકટ કરવાને ઇચ્છા હોય તેમને તે સુજળ મંડળ સગવડ કરી આપે છે. તે માટે,

પત્રવ્યવહાર—શ્રી મુખ્ય-ઠે. ચંપાગલી.

વ્યવસ્થાપક—શ્રી અધ્યાત્મજ્ઞાન પ્રસારક મંડળ. જોગ કરવો.

શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી ગ્રન્થમાળામાં પ્રગટ થયેલ ગ્રન્થો.

ગ્રન્થાંક	પ્રજ્ઞ. કોં. રૂ. આ. પા.
૦. ભજન સંગ્રહ ભાગ ૧ લોX ૨૦૮ ... ૦—૮—૦
૧. અધ્યાત્મ વ્યાખ્યાન માળા* ૨૦૬ ... ૦—૪—૦
૨. ભજનસંગ્રહ ભાગ ૨ જોX ૩૩૬ ... ૦—૮—૦
૩. ભજન સંગ્રહ. ભાગ ૩ જો* ૨૧૫ ... ૦—૮—૦
૪. સમાધિ સતકમ* ૩૪૦ ... ૦—૮—૦
૫. અનુભવ પત્રિચશીX ૨૪૮ ... ૦—૮—૦
૬. આત્મપ્રદીપ ૩૧૫ ... ૦—૮—૦
૭. ભજન સંગ્રહ ભાગ ૪ થોX ૩૦૪ ... ૦—૮—૦
૮. પરમાત્મદર્શન ૪૩૨ ... ૦—૧૨—૦
૯. પરમાત્મજ્યોતિX ૫૦૦ ... ૦—૧૨—૦
૧૦. તત્ત્વચિંદુ* ૨૩૦ ... ૦—૪—૦
૧૧. ગુણાનુસાર (આવૃત્તિ ખીજી) ૨૪ ... ૦—૧—૦
૧૨. ૧૩. ભજન સંગ્રહ ભાગ ૫ મો તથા જ્ઞાનદિપીકા ૧૯૦ ૦—૬—૦
૧૪. તીર્થયાત્રાનું વિમાન (આવૃત્તિ ખીજી) ૬૪ ... ૦—૧—૦
૧૫. અધ્યાત્મ ભજન સંગ્રહ ૧૯૦ ... ૦—૬—૦
૧૬. ગુરુમોહ.X ૧૭૨ ... ૦—૪—૦
૧૭. તત્ત્વજ્ઞાનદિપીકા* ૧૨૪ ... ૦—૬—૦
૧૮. ગર્હલ્લી સંગ્રહ... ૧૧૨ ... ૦—૩—૦
૧૯. શ્રાવક ધર્મસ્વરૂપ ભાગ ૧ લો (આવૃત્તિ ત્રીજી) ૪૦ ૦—૧—૦
૨૦. ,, ,, ,, ભાગ ૨ જો (આવૃત્તિ ત્રીજી.) ૪૦ ૦—૧—૦
૨૧. ભજન પદસંગ્રહ ભાગ ૬ ઠોX ૨૦૮ ... ૦—૧૨—૦
૨૨. વચનામૃત ૩૮૮ ... ૦—૧૪—૦
૨૩. યોગદીપક. ૨૬૮ ... ૦—૧૪—૦

ઠહોલો તે પહોલો, કેમકે ધણા ગ્રન્થો ખલાસ થયા છે.

- x આ નીશાનીવાળા ગ્રન્થો માત્ર વીશની અંદર શીલક છે.
- * આ નીશાનીવાળા ગ્રન્થો માત્ર એકસોની અંદર શીલક છે.
- x આ નીશાનીવાળા ગ્રન્થો માત્ર બસોની અંદર શીલક છે.

ગ્રન્થો નીચલા સ્થળેથી વેચાણ મળશે.

૧. અમદાવાદ—જૈન માર્કેટિંગ-ટે. નાગેરીશ્વરાહ.
૨. મુંબઈ—મેસર્સ મેઘજી હીરજીની કું.-ટે. પાયલુણી.
૩. ” —શ્રી અધ્યાત્મજ્ઞાનપ્રસારક મંડળ ટે.-ચંપાગલી.
૪. પુના—શા. વીરચંદ કૃષ્ણજી ટે.-વૈતાલપેંઠ.

ગદ્યની અનુક્રમણિકા.

સમાલોચના.	૧-૬૪
નિવેદન	૧-૬
ચરિત્રો.						
શ્રેષ્ઠિવર્ધ શ્રી શાંતિદાસ	૭-૧૩
વખતચંદ શેઠ	૧૪-૧૯
લક્ષ્મિસાગરસૂરિ	૨૦-૨૪
નેમીસાગરોપાધ્યાય.	૨૫-૨૭
વિજયદેવસૂરિ.	૨૮-૨૯
વિજયાનંદસૂરિ	૩૦-૩૧
કલ્યાણવિજયગણિ...	૩૨-૩૬
સત્યવિજય પંન્યાસ.	૩૭-૪૪
કર્પૂરવિજય ગણિ	૪૫-૪૬
ક્ષમાવિજય ગણિ	૪૭-૪૯
જિનવિજયગણિ	૫૦-૫૨
ઉત્તમવિજયજી પંન્યાસ.	૫૩-૫૮
પદ્મવિજયગણિ	૫૯-૬૪
પદ્મવિજયજીની કૃતિઓ	૬૫-૬૬
કંઠિણ શાખદાર્થ કોષ	૭૧-૮૦

પદ્યની અનુક્રમણિકા.

શાંતિદાસ શેઠ (રાસ)	૧-૮
વખતચંદ શેઠ (,,)	૯-૧૦૨
વિજયદેવ સૂરિ (સ્વાધ્યાય)	૧૦૩-૧૦૭
સત્યવિજય પંન્યાસ. (રાસ)	૧૦૮-૧૧૭
કર્પૂરવિજય ગણિ (,,)	૧૧૮-૧૨૫
ક્ષમાવિજય ગણિ (,,)	૧૨૬-૧૩૬
જિનવિજય ગણિ (,,)	૧૩૭-૧૫૩
ઉત્તમવિજય પંન્યાસ (,,)	૧૫૪-૧૭૧
પદ્મવિજય ગણિ (,,)	૧૭૨-૧૮૩
લક્ષ્મિસાગર સૂરિ (,,)	૧૮૪-૨૧૩
કલ્યાણવિજય ગણિ (,,)	૨૧૪-૨૩૯
વિજયાનંદસૂરિ (સ્વાધ્યાય)...	૨૪૦-૨૪૩
નેમીસાગરસૂરિ (રાસ)	૨૪૪-૨૫૬

કડિન શબ્દાર્થ કોષ.

અખખર-અક્ષર.

અંગળ-પુત્ર.

અચંખ-અચંખો, આશ્ચર્ય.

અગ્નરે-ઈન્નરે.

અટારો-આડો.

અઠાધ-અઠાનિકા.

અઠોતરી-અઠોતરી.

અણુસણુ-અનશન, ન ખાવું તે.

અણાવશ્યું-મંગાવી લેશું.

અતિપત્ર-વિશેષપણે.

અતૂલ-અતિશય, જેનો તોલ ન થાય તેટલું.

અત્થ-અર્થ.

અચામ-અરચાન, ઠેકાણે નહિ એવું, અસ્વસ્થ.

અઠંભ-કપટ વિના.

અદ્યુવ-અશાશ્વત, ચલ, અનિશ્ચિત.

અધોતેર-નીચો.

અધ્યાતમવેદી-અધ્યાત્મનો અતુભવ કરનાર.

અનર્ગલ-અખૂટ, ધણુંજ.

અતેવાસી-શિષ્ય.

અપવર્ગ-મોક્ષ.

અપ્રતિબંધ-અટકાવ વગર, સતત.

અખૂજ-મૂર્ખ, અક્ષલ વગરનો.

અંખ-(૧) અંખા, માતા, (૨) આંખો.

અંબર-આકાશ.

અભિનવ-નવા.

અભિધાન-નામ.

અભિરામ-સુંદર.

અબ્ર-આકાશ.

અમર-દેવતા, દેવ.

અમાયિ-કપટ વગર.

અમાર પડહો } કોઈએ હિંસા ન કરવી
 અમારિ પડહ } એવો ગામમાં-પ્રદેશ-
 માં, પડો વજાવવો તે.

અરચી-પૂજા.

અરતિ-રાગ નહિ, દેષ, અપ્રીતિ.

અરહટ્ટ-ચાક, રેંટ.

અર્ચિત-પૂજાયેલ.

અર્ચુદ-આપુ (પર્વત).

અલંકર્યા=શોભીતા કર્યા.

અલપ-થોડું.

અલહનપુર-અણુહિલપુર ખાટણ.
(શહેર)

અવતંસ-ભૂષણ, ધરણું.

અવદાત-ચરિત્ર.

અવહેલી-મૂઠી, હંડી.

આવહડ-સચોટ.

અશન-અન્ન, ખાવાનું.

અશુચિ-અપવિત્ર, ગંદું.

અસમાણુ-અસમાન, ધણું.

અસમંજસ-અમે લેખ, આડું અવળું,
અચોગ્ય.

અહવે-આ વખતે.

અહિહાણુ-અધિષ્ઠાત, સ્થળ.

અહિનાણુ-લક્ષણ, એંધાણુ, નિશાની.

અહિયાસતાં-વેદતાં, અતુભવતાં.

આકૂલિકૂલ=આકૂલાનાં કૂલ.

૭૨

આખડી=ત્રત-આધા.
 આગર=ખાણુ, ભંડાર.
 આદવી=આખી.
 આતપ=અશિ, તડકો.
 આદમ=આધ, પહેલા.
 આર્દશ=હુકમ.
 આધિ=પીડા.
 આબરણુ=ધરેણું.
 આરતિ=આર્તિક પીડા.
 આવાગમણુ=આવાગમન, આવવું તે.
 આવાસ=ઘર.
 આલવે=આળાવે, આલોચના કરે.
 આશકી=ઈશ્કી, પ્રીત.
 આશ્રવ=જે દારથી કર્મો આવી આત્મા
 સાથે જોડાય છે તે.
 આસન=આસન, પાસે.
 આસેવના=આચરણુ.
 આળ-ખોટું તહોમત (અલીક.)
 ઇગિત-શરીરના અભિનય, ચાળા,
 લક્ષણ.
 ઉજમીને-ઉજમાળ થઈને, આનંદ
 પામીને.
 ઉત્સરગે-ઉછરગે, આનંદે.
 ઉતંગ-ઉચું.
 ઉદક-પાણી.
 ઉદરવું-ઉભું કરવું, આરંભવું.
 ઉદામ-પ્રખલ, ઉગ્ર.
 ઉપકરણું-સાધન, જેનાથી ઉપકાર
 થાય છે તેવાં સાધનો. (ઉપગરણુ)
 ઉપશ્ચમ-શમતા.
 ઉપલન-પચ્ચર.
 ઉભજો-ઉભઓ, કંટાળેલ.

ઉભરાણુ-ઉખાડે.
 ઉમહો-ઉમંગ.
 ઉમહા-ઉમંગી થયા.
 ઉર્વ-ઉંચા.
 ઉલૂક-ધ્રુવડ.
 ઉષ્ણોદક-ઉનું પાણી.
 એકાકી-એકલો.
 એયતી-દૂર.
 એાછંગી-ઉત્સંગે, ખોળે.
 કંકર-પથ્થર.
 કળ-કમલ.
 કળ-દુઃખ.
 કટિ-કેડ.
 કદલી-કેળ.
 કનક-સોનું.
 કન્યાલીક-કન્યાના સંબંધમાં અલીક-
 જૂઠું ખોલવું તે. જેમકે ઉમર-
 વિષે, ગુણ વિષે.
 કમલા-લક્ષ્મી.
 કર-હાથ.
 કર્દમ-કાદવ.
 કલત્ર-ઝી.
 કલ્લોલ-મોજી.
 કવણુ-કોણુ.
 કવળ-કવલ, કોળીઓ.
 કંસાલા-કાંસા નેડી.
 કાઠ-કાઠ, લાકડું.
 કાતિલ-તેજ.
 કાનન-વન.
 કામિત-પ્રિય.
 કારિમા-કઠણુ.
 કિંકરી-હાસી

કુંજર-હાથી
 કુંભ-ધડો
 કુરંગ-મૃગ, હરણ
 કુશામ-(૧) કુશ ધાસના અમ્ભાગ
 જેવું, (૨) પ્રવિણ
 કુસુમ-ફુલ
 કૃમિ-કીડા
 કૃપ-કૂવો
 કેતી-કેટલી
 કેલિ-રમત, કીડા
 કેશરી-સિંહ
 કોક-કમલ
 કોકે-આનંદથી
 ક્ષેત્રાંતરી-ખીજે સ્થાને
 ખડગ-તરવાર.
 ખંડ-ટુકડા.
 ખંધ-રકંધ, ખાંધ.
 અંધક-ઢેકંધક (મુનિનું વિશેષ નામ)
 ખમતા-ક્ષમા.
 ખલક-ખલક, દુનિયા.
 ખાંડુ-તરવાર.
 ખાંત-ઉમંગ.
 ખોટી-ઢીલ.
 ગગન-આકાશ.
 ગંજવું-ગાંજવું, અશક્ત થવું.
 ગણનાહ-ગણ્ય-સમુહનો નાથ.
 ગતખેટી-ખેડ વગરના.
 ગય-ગજ.
 ગયખી-અદૃશ્ય.
 ગયણાંગિણી-ગગનાંગણે-આકાશ-પ-
 ટમાં.
 ગરથ-પૈસો.
 ગલાગલ-ગળા.

ગાત્ર-શરીર.
 ગાલીયા-તોડયાં.
 ગિરા-વાણી.
 ગિરિ-પર્વત.
 ગિરિનાથ-ગિરનાર (પર્વતનું નામ).
 ગિરિઓ-ગુર-મોટો.
 ગુણ-દોરો.
 ગુણ આમ-ગુણ પ્રશંસા.
 ગુંહયલી-ધડેલી, ગુર સ્તુતિ.
 જેહ-ધર
 ગાયમ-ગૌતમ.
 ગાધી-વાત.
 ગોરડી-ગોરી, સ્ત્રી.
 ધનસાર-કપૂર.
 ધનસૂર-કમંગી.
 ધાટો-(૧) ધટ; (૨) સાદ, ધાંટિ.
 યંગ-મનોહર, સાદં.
 યય-ચિતા.
 યરમ-છેલ્લું.
 યીન-ચિહ્ન.
 યીલા-રસ્તા.
 યિહું-ચાર.
 યૂપે-યુપશું-ચોપથી, એકદમ.
 ચોપદારે-પુકારે, ચોકીદારે.
 છાક-કેક.
 છીજે-નાથ ખમે.
 છાણુ-કાદવ, ઘૂળ.
 છેહ-વિશ્વાસભંગ, દ્રોહ.
 જગજીવક-જગતને જીતનાર.
 જંગ-લડાઈ, પડાવ.
 જરથ-જ્યાં.
 જનકસુતા-જનકરાજની પુત્રી સીતા.
 જનની-માતા.

૭૪

જયણી-મત્તા, સાચવણ.
 જલધર-સમુદ્ર.
 જવાસો-ખડ (એક જાતનું ધાસ)
 જહાજ-હોડી.
 જાણતા-જાણતા, મંદતા.
 જામણ-જામ.
 જાયા-પુત્ર.
 જાસ-જેની, જેથી.
 જીવહા-જીવ.
 જીગહપ્રધાન-યુગપ્રધાન, યુગમાં મહાન.
 જેહવા-જેવા.
 જ્યું-જેમ.
 જ્યેષ્ઠ-જેઠ, સૌથી મોટો.
 ટહીલ-ટહેલ. પાછળ ફરવું તે.
 ટાણો-અવસર.
 ઠવણ-સ્થાપના.
 ડોહલાં-દોહલાં, દોહદ.
 તટિની-તટી.
 તડાગ-તળાવ, સરોવર.
 તત્ત્વશયિ-તત્ત્વપ્રત્યે પ્રીતિ.
 તત્થ-તે પ્રમાણે, ત્યાં.
 તરણિ-હોડી.
 તહતિ-તથેતિ, તે પ્રમાણે.
 તાંતુધ્યાં-પસાર થયાં.
 તાસ-તેને.
 તુંગ-ઉંચું.
 તુરંગમ-ઘોડા.
 તેજ-ઘોડા.
 તેણે-તેથી.
 ત્યાર-ત્યાર.
 ત્રાણ-રક્ષણ.
 ત્રિકરણ-મન, વચન, કાયથી.

થાણ-સ્થાન.
 થિતિ-સ્થિતિ.
 થુભ-સ્તૂપ, દેરી.
 થોક-સમૂહ.
 દક્ષ-પ્રવીણ.
 દંતી-હાથી.
 દ્યણ-દેવા માટે.
 દ્વભવિતિ-ડભોઈ. (ગામ).
 દવ-આગ.
 દલ-સમૂહ.
 દલાસો-દિલાસો, આશ્વાસન.
 દાધ-અગ્નિ.
 દામિની-વીજળી.
 દાવ-લાગ.
 દિગપટ-દિગંબર.
 દિણ્દ-દિનેંદ્ર, સૂર્ય.
 દિનકાર-સૂર્ય.
 દિલખાડી-હૃદયની શુદ્ધતા.
 દિવાળે-શોભે.
 દીખે-દીક્ષા આપે.
 દીનિયા-દીન, ગરીબ.
 દીખ્ય-દીક્ષા.
 દુતીઆચંદ્ર-ખીજનો ચંદ્રમા.
 દંદાલા-શરીરે પુષ્ટ.
 દુરિત-પાપ.
 દુર્દમ-દુખે કરી દમાય એવું.
 દુર્ધર-મહા કષ્ટવાળું.
 દુરંત-જેનો નાશ કરવો કઠણ છે તેવું.
 દુસ્તાગી-દુર્લભબોધી.
 દુહવે-દુઃખે.
 દુષ્ક્રિયાટ-પર્યટનની પેઠે.
 દોહિલો-ફેલેલ.
 દિજ-આકાશ.

૭૫

ધનંદ, ધનંદ-કુબેર.
 ધરણી-ગ્રહિણી, સ્ત્રી.
 ધરારહ-વૃક્ષ, ઝાડ.
 ધસમસી-દોડી દોડીને.
 ધિર-ધીરજ.
 નચિંત-ચિંતા વગરના.
 નંદ, નંદન-પુત્ર.
 નંદની-પુત્રી.
 નરીંદ-નરેંદ્ર, રાજા.
 નાણુ-સાન.
 નાસિક-નાક.
 નાહ-નાથ.
 નિકંદન-નાશ.
 નિખિલ-સર્વ.
 નિદાન-(૧) ખરેખર, (૨) ઉપાય.
 નિધાન-મંડાર.
 નિપાયો-અનાવ્યો.
 નિખીડ-ઘટ્ટ.
 નિરતિયાર-અતિયાર, દોષ વગર.
 નિરવહજો-નિર્વહજો, પાળજો,
 નિભાવજો.
 નિરૂપમ-જેની ઉપમા ન થાય તેવું,
 સર્વોત્તમ.
 નિર્મૂલવા-નાશ કરવા.
 નિલાડ-કપાળ.
 નિસુણો-ખરાખર સાંભળો.
 નિઃછદ્મ-અકપટી.
 નિસ્તાર-પાર.
 નીકી-સુંદર.
 નીકે-નાશ પામે.
 પંકજ-કમલ.
 પચખાવો-ત્યાગ કરાવો.
 પટ-લૂગડું.

પટુતા-ઉચ્ચતા, ચંચળતા.
 પતંગ-(૧) પતંગીઆ (૨) આકાશ.
 પડણુ-પડવું.
 પડિખોહતા-પ્રતિખોધતા, ઉપદેશ દેતા.
 પદ-પગ.
 પદ્મ-કમલ.
 પંજર-પાંજરું.
 પભાણું-વિશેષે કહું.
 પમુહા-પ્રમુખ, વગેરે, આદિ.
 પયણુ-પગ.
 પથંપે-ખોલે, વહે.
 પરગમે-પરિણમે.
 પરણુતિ-પરિણુતિ, પરિણામ, મનના
 ભાવ.
 પરમથ-પરમાર્થ.
 પરવડું-મોટું.
 પરિ-પેટે.
 પરિયા-પૂર્વજ.
 પરિસર-પાદર, ગામની બહારનો ભાગ.
 પરિસહ-સહન કરવું તે.
 પરિહાર-ત્યાગ.
 પરો-દૂર.
 પત્ર-(૧) પાંદડાં, (૨) કાગળ.
 પલ્લી-ગામ.
 પસાય-મહેરયાની, પ્રાસાદ.
 પાઉ ધાર્યા-પગ ધાર્યા, પધાર્યા.
 પાખરીઆ-સજ્જ કર્યા.
 પાખર્યા-સજ્જ કર્યા.
 પાખે-વિના.
 પાંકીને-બલે પ્રકારે.
 પાંગરવું-વિહાર કરવો.

ઉક

પાંચમી ગતિ-મોક્ષ ગતિ. (મનુષ્ય,
દેવ, તિર્યંચ, નારક એ ચાર
ગતિ નહિ તે.)

પાત-(૧) પાંદડું (૨) પતન-પડવું.

પાતિક-પાપ.

પાયક-પાળા.

પાયવ-પાદપ-કંપવૃક્ષ.

પાશ-બંધન.

પાળા-પગે ચાલનારા.

પીંગલ-પિંગલ શાસ્ત્ર, કાવ્યરચના
શાસ્ત્ર

પીર-પીડા.

પીહર-(૧) પાળનાર (૨) માવતર.

પુલાય-નાશ પામે.

પેચ-રીત.

પેરે-પેટે.

પોઢા-પ્રાંઠ, મોટો.

પ્રચ્છન્નપણે-છાતું

પ્રતિછદે-પડવા પડે.

પ્રતિપક્ષ-શત્રુ.

પ્રતિરૂપ-સરખા.

પ્રતિલાભે-લાભ આપે.

પ્રતીતિ-શ્રદ્ધા, દઢારથા.

પ્રભાવના-દહાણી, જેથી પ્રભાવ થાય તે.

પ્રમુખ-વગેરે.

પ્રમોદ-આનંદ, હર્ષ.

પ્રવિન્ન-પ્રવીણ.

પ્રસાદ-મહેરબાની, પસાય.

પ્રહે-વાહાણામાં, સવારમાં.

પ્રાઉણ્ય-પરોણો, મેમાન.

પ્રાચી-પૂર્વના, પ્રાચીન.

પ્રાસાદ-મહેલ, મંદિર.

પ્રાંઠ-મોડું.

કુરકાર-ફડફડાટ.

ફાંફાણાન-સોપારી.

બૂવા-બડા, મોટા.

બયાલ-બેતાલીસ.

બાઉલ-(૧) બળીઓ, (૨) બાવળ.

બાધા-પીડા.

બુધ-પંડિત.

ભગતા-ભક્તો.

ભાણુ-ભાનુ, સૂર્ય.

ભાંગે-નાશ કરે.

ભાળ-ભાળીને, જોઈને, ખબર, તપાસ.

ભાંતર-અંદર.

ભૂપતિ-રાજા.

ભૂપીઠ-ભુવન ઉપર, પૃથ્વી ઉપર.

ભૂરિ-બહુ.

ભૂચુવાર-મંગળવાર.

બ્રમર-ભમરો.

મગસી-મક્કીજી (તીર્થ)

મંક-માંચડો.

મંકડ-મંકટ, વાંદરો.

મચ્છ-માછલું.

મછર-મત્સર, અદેખાઈ.

મણુઅ-મનુજ, મનુષ્ય.

મત-મતિ, બુદ્ધિ.

મનમથ-મનમથ, કામદેવ.

મનરૂલી-આનંદિત મનથી.

મનુજ-મનુષ્ય.

મનોભવ-કામદેવ.

મંજન-ધોવું તે (ઈંતમંજન-દાતણ.)

મયગજ-મત્તગજ, હાથી.

૬૭

મરાલ-હંસ.
 મરાલી-હંસી.
 મર-પાણી વગરની જગ્યા.
 મરચલ-મરચલ, મારવાડ.
 મર્કટ-વાંદરો.
 મર્મ-રહસ્ય.
 મલ-મેલ.
 મલક-મુલક.
 મસુંદ-મસુંદી.
 મહિમાનિશો-મહિમાથી ભરપૂર.
 મહિયલ-મહિપર, પૃથ્વીપર.
 મહીધર-પર્વત.
 મહીષી-(૧) ભેંસ (૨) રાણી.
 માજ-મયાદા, લજ્યા, હદ.
 માટ-(૧) માટલી (૨) માટે.
 માતંગ-હાથી.
 માદલ-તબલાં.
 માંગલાં-માંગણાં, માંગાં.
 માયરે-(૧) મારે, (૨) લગ્નના માયરે.
 મીન-મીન, માછલું.
 મીર-અમીર.
 મુક્તાફલ-મોતી.
 મુંડ-માથું.
 મુંડન-કેશલોચ.
 મૂક-મુગો.
 મૂટક-મૂડો.
 મૃગપતિ-સિંહ.
 મૃગરાજ-સિંહ.
 મૃદુ-કોમળ.
 મેહલું-વરસાદ.
 મોદ-આનંદ, હર્ષ.
 મોદે-આનંદે.
 મોખત-પ્રીત, સ્નેહ.

યામિની-રાત્રી.
 યોગી-જોગી.
 રખોપ-રક્ષણ.
 રજત-રૂપું.
 રજની-રાત્રી.
 રહ-પ્રીતિ.
 રતિ-(૧) પ્રીતિ, (૨) અક્ષલ, શાશ્વત, (૩) વાલનો સોળમો ભાગ, કંઈ નહિ.
 રમણ-પતિ.
 રયણ-રત્ન.
 રયણિ-રજની, રાત્રી.
 રવિ-સૂર્ય.
 રસણાઈ-રસનાઈ, સાહી.
 રહ-રથ.
 રાતિ-રાત્રી.
 રામાધન-કંચનકામિની.
 રાશી-દગલો.
 રીસહેસર-ઋષભેશ્વર (તીર્થંકર પ્રભુ.)
 રૂધિર-લોહી.
 રૂસે-રોષ પામે.
 રૈવત-ગિરનાર (પર્વત).
 લન્ધિ-લક્ષ્મી.
 લખ-લક્ષ.
 લંધન-લાંધણ, ખાવું નહિ તે.
 લલામ-મુકુટ.
 લાર-સાથે.
 લીણુ-લીન, તલ્લીન.
 લીલવણુ-લીલોતરી.
 લીલાએ-સહેલાઈથી.
 લુંકા-કુંઠિયા, સ્થાનક માર્ગ.
 લુંચન-લોચ.
 વકરં-વસમું, ચાકું.

૭૮

વડા-સંભવ.
 વચડાં-વત્સ, અચ્ચાં.
 વછ-વત્સ, અચ્ચું.
 વછર-અંવત્સર, વર્ષ.
 વદન-મોં.
 વટપદ્ર-વડોદરા (શહેર).
 વનિતા-સ્ત્રી.
 વન્દિ-અગ્નિ.
 વચણુ-વેણુ, વચન.
 વર-(૧) ઉત્તમ (૨) માગણી.
 વરદાયિની-વર દેનાર.
 વર્તુળ-ગોળ.
 વર્ષા-વરસાદ.
 વલ્લહો-વલ્લભ, પ્રીતિવાળો, નાથ.
 વસન-લૂગડું.
 વસુ-ધન.
 વસુધા-પૃથ્વી.
 વાગ્મી-શુદ્ધિમાન, પંડિત,
 વાયક-ઉપાધ્યાય.
 વાધે-વધે.
 વાન-વર્ણ, રૂપ.
 વાપિ-વાવ.
 વારણાં-ઓવારણાં.
 વાર-સુંદર.
 વિકૃતિ-વિકાર, (વિગય) જેથી વિકાર
 થાય તે.
 વિગય-(વિકૃતિ) જેથી વિકાર થાય
 તે. ધી, દૂધાદિ.
 વિગૂતા-કાદવમાં પડ્યા.
 વિચાલ-વચમાં.
 વિછડવું-ભૂદા થવું.
 વિણુસે-અગડે.
 વિધુવદની-અંદ્રમા જેવું જેવું વદન-
 મોં છુ એવી.

વિધ્વંસ-નાશ.
 વિશુધ-પંડિત, ડાહ્યા.
 વિભૂષા-શોભા, શણુગાર.
 વિભાસ-શોચ, વિચાર કર.
 વિરતંત-વૃત્તાંત, હેવાલ.
 વિરતિ-વ્રત, વિરમણ.
 વિલપે-વિલાપ કરે.
 વિલુક્ક-ફસાયેલ.
 વિલેપણુ-શરીરે ચોળવું તે.
 વિશાલ-મોટું.
 વિષાદ-દુઃખ.
 વિહુણા-વગરના.
 વીછાય-ઝાંખા પડે.
 વૃદ્ધ-સમૂહ.
 વૃષભ-ખળદ.
 વેધાવચ્ચ-વૈયાવૃત્ય, ચાકરી કરવી તે.
 વેદ-જ્ઞાતિ.
 વેલુ-રેતી.
 વ્યય-ખર્ચ.
 વ્યવહારી-વેપારી વાણીઓ.
 બહેલર-વેલ (વરની.)
 શર્મ-કલ્યાણ.
 શશી-ચંદ્રમા.
 શારદ-સરસ્વતિ.
 શાળ-ચોખા.
 શિરસેહરા-અગ્રેસર.
 શિવ-મોક્ષ.
 શીત-ટાં.
 શીશ-માયું.
 શુકિત-સીપ.
 શુચિ-પવિત્ર, ચોખ્ખું.
 સ્યું-(૧) સાથે, (૨) થી, (૩) સરખું
 (૪) વડે.
 શ્રુતવંત-શાસ્ત્રમાં નિપુણ.

૭૯

૫૮-છ.
 સખાધ-મૈત્રી.
 સખાય-મિત્ર.
 સંય-તૈયારી.
 સડણુ-સડવું.
 સદૈવ-હમેશાં.
 સનરો-પૂરો, તેજવાળો.
 સમવડિ-સરખો.
 સમહૂતા-ખોલાવ્યા.
 સમારતા-સંભાળતા.
 સમિહીત-દિવિચ્છત.
 સમુદાય-ટોળું, જથ્થો.
 સમૂળ-(૧) મૂલ સાથે, (૨) એકદમ.
 સંપદા-લક્ષ્મી.
 સંખલ-ભાતું.
 સંખેલા-સાંખેલાં.
 સયણુ-સજ્જનો.
 સયલ-સકલ, સધળું.
 સરાખવો-આશરો આપવો.
 સલિલ-જળ.
 સસાળ-સાળ, સામગ્રી સાથે, સજ્જ.
 સહિકાર-સહકાર આપવાનું વૃક્ષ.
 સંવર-જેનાથી કર્મ આવતાં અટકે તે.
 સંવેગી-વૈરાગ્યવાન.
 સાદરે-આદરસહિત.
 સાન્વયી-સાથેક.
 સાંનિધ-(૧) સમક્ષ (૨) રખેવાળા.
 સાયર-સાગર.
 સાર-(૧) કૃતાર્થ, (૨) ઉત્તમ.
 સાસ-થાસ.
 સાહ-(૧) સાથ, (૨) સાર સંભાળ, સહાય.
 સોહમી-(૧) સામી, (૨) સ્વામી (૩) સ્વધર્મ વાત્સલ્ય.

સિઉ-સાથે.
 સિંચાણો-ખાજપક્ષી.
 સુખાર-સુંદર.
 સુખાસણુ-(ન) પાલખી.
 સુધી-સારી બુદ્ધિવાળો.
 સુધો-શુદ્ધ.
 સુતન-સુતનું, સુંદર પુત્ર.
 સુધીર-સારી ધીરજવાળો.
 સુપસાથ-શુભ.
 સુરગુરુ-મુહુરુપતિ, દેવતાના ગુરુ.
 સુરજપુર-સુરત (શહેર).
 સુરતરુ-કલ્પવૃક્ષ.
 સુરપતિ-દેવતાના રાજા, ઈંદ્ર.
 સુરાલય-દેવતાનું સ્થાન, સ્વર્ગ.
 સુવિહિત-સારી વિધિ પાળનાર.
 સુહકર-શુભકર, ભલું કરનાર.
 સુખડિ-સુખડ.
 સોભાગી-સૌભાગ્યવાન, સુંદર.
 સોરભ-સુગંધ.
 સોવન-સુવર્ણ, સોનું.
 સોહમ-સુધર્મો સ્વામી.
 સોહવ-સૌ.
 સ્કંધ-થડ.
 સોહા-શોભા.
 હય-ઘોડા.
 હરિયાળી-રૂપક કવિતા.
 હસ્તી-હાથી.
 હેલા-સહેલાઈથી.
 હુતાશન-અગ્નિ.
 હેખારવ-ખુખારા.
 હેજ-પ્રીતિ.
 હેવા-ટેવ.
 હોડી-હોડ.
 હોંસે-ખુશી થાય.

શ્રી શાંતિદાસ શેઠજીનો રાસ.

શ્રી સદ્ગુરુભ્યોનમઃ

કુહા.

સરસ વચન રસ સરસ્વતી, કવિજન કેરી માય;	
કર જોડી કરૂં વિનતિ, કરજ્યો મુજ પસાય.	૧
શ્રી યુગાદિ જિનવરતણા, પદ પ્રણમું કરજોડી;	
ભવિમન વંછીત પૂરવા, કલ્પતરૂ સમ હોડી.	૨
શાંતિનાથ પ્રભુ સોળમા, અભયદાન દાતાર;	
પારેવો જીજી રાખીઓ, શરણાંગત સાધાર.	૩
નેમનાથ બાવીશમા, નમિએ દીનદયાળ;	
સમુદ્રવિજય કુલચંદલો, મનમોહન ગુણમાળ.	૪
અશ્વસેન વામા સુત, શ્રી શ્રી પાર્શ્વ જિણુંદ;	
પ્રણમું તે બહુ પ્રેમશ્યુ', જસ મુખ પુનમચંદ.	૫
શાસન નાયક ચરમ જિન, મહાવીર વડ વીર;	
પ્રણમું હૈડે હેજશ્યુ', ધર્મ ધુરંધર વીર.	૬
એ પાંચે પરમેશ્વરા, એ છે શિવતરૂ કંદ;	
તે માટે ભવિ સેવજ્યો, મૂકી બીજા કંદ.	૭
નિજ ગુરૂ ચરણ કમળ નમી, જ્ઞાન તણા દાતાર;	
મુરખને પડિત કરે, ગુરૂ ગુણ અપરંપાર.	૮
ગુરૂ આણા શિરપર ધરી, જે જે કરીએ કામ;	
મન વંછીત ફળ પામીએ, શ્રી રાજસાગર સૂરિ નામ.	૯
ગુરૂ કૃપા જે કરી ઘણી, માથે મુક્યો હાથ;	
શાંતિશાહ સુત પરંપરા, જગજશ બહુલી આય.	૧૦
તસ કુળ વંશ શિરોમણી, વખતચંદ ગુણવંત;	
ગુણ ગાવા ઉલટ ઘણો, સાંભળજો સહુ સંત.	૧૧

૨

ઢાળ ૧ લી.

અમદાવાદનું વર્ણન.

(ચોપાઈની દેશી.)

જીંબુદ્રીપ લખ જોયણ માન, એતો 'વર્તુલ થાળ સમાન;
 મેઝૂથી દક્ષિણ દિશ વિચાલ, છેજ ભરતક્ષેમ વિશાલ. ૧
 પાંચશે જોયણ જાણો તેહ, છવીશ ખટ કળાને લેહ;
 છે વિસ્તારપણે અધિકાર, લેજો શાસ્ત્ર થકી સુવિચાર. ૨
 તિહાં દેશ છે સહસ બત્રીશ, ખટખંડના વિશ્વાવીશ;
 તેહમાં આરજ પચવીસ શેષ, અનોપમ મનહર ગુર્જર દેશ. ૩
 ઇણિં દેશે નગરી અનેક, રાજનગર છે સુંદર એક;
 સકળ નગર તણો શિણુગાર, જાણો લાંકા લીયો અવતાર. ૪
 ઇતિ ઉપદ્રવ્ય નહિ આપદા, રોગ શોક લય નાવે કદા;
 ચોર ચાડનો નહિ પ્રવેશ, સુખીયા લોક વસે વિશેષ. ૫
 ડહુંદાલા યવ્યવહારી ઘણા, તસ ઘર ધનની નહિ છે મણા;
 દાન માન દયા લય પલીણુ, વિનયાદિક ગુણો પ્રવીણુ. ૬
 સુંદર સોહિ જ્ઞાનપ્રાસાદ, પ્રભુ સુખ દીઠે મન આદહાદ;
 તે નગરીની શોભા ઘણી, કિંચિત પલાણું સુણવા લણી. ૭
 શિશ મોગટ દરવાજા ખાર, પરાં છત્રીશ અતિ સુખકાર;
 ઉંચાં મંદિર ઘર કૈલાસ, સત્ય ભુમિયા તિહાં આવાસ. ૮
 સાધુ સાધવી વિચરે જિહાં, સુખીયા લોક ધરમ કર તિહાં;
 વાઝ વચાર વરણુ તિહાં વસે, દયા ધરમ સહુકો ઉલ્લસે. ૯
 દીન, હીન, દુઃખીયાં સંભાળ, જીવ સહુના જે પ્રતિપાળ;
 શિવ મંદિર પણ દિસે ઘણું, મુસલમાન ગુણુ નહિ છે મણા. ૧૦
 વાપિ વનિતા સાબરમતી વળી, પનઘટ શોભા અતિશય મળી;
 ખાવન 'વાવ' કર શિણુગાર, કાવ્ય થકી સુણજો શ્રીકાર. ૧૧

વાપિ વપ્ર વિહાર વર્ણ વનિતા વામિ વનં વાટિકા;
 વૈદ્ય બ્રાહ્મણ વારિવાદિ, વિદ્યુધા. વેદ્યા વળિગ્ વાહિની;

૧ ગોળ. ૨ આર્ય. ૩ શરીરે પુષ્ટ. ૪ વેપારી-વાણીઆ. ૫ લીન. ૬
 જ્ઞાન મંદીર-દેરાસર. ૭ સુંદર. ૮ ચાર. ૯ વાવ.

૩

વિચ્યા વીર વિવેક વિત્ત વિનયો, વાંચંજમો વલ્લિકા;
 વસ્ત્રં વારણ વાજિ વેશર ચરં, દ્રગં વચ્ચં શોભતે.^૧ ૧૨
 ચોરાશી ચૌટાની ઓળ, વસ્તુ વાહરે આપી મોલ;
 માણેકચોક અતિ ગહમહે, લખમી દેખી મન ગહગહે. ૧૩
 પેશ્વઈ ગાયકવાડ દો રાજ, મન મેળે સમજે સહુ સાજ;
 હેત પ્રીત મોખત છે ઘણી, પ્રભ લાણી પાળે ખેલ ઘણી. ૧૪
 ભુજબળ સિંહ સમોવડ બાણ, અરિયણ ગજમોડણ તસમાન;
 પંચમ લોક પાળે ભૂપાળ, દેખી હરખે બાલગોપાળ. ૧૫
 હય ગય રથ વાચક ભંડાર, વિભવ તણો નહિ લાલે પાર;
 સુણી શાસન જેહતું^૨ ઉદાંમ, સેવે શત્રુ રાખણ નિજ કામ. ૧૬
 ભૂપ સિમાડા સેવે સદા, ન્યાય નિત્ય નવિ લોપે કદા;
 ધરમી રાબા હોયે જિહાં, પ્રભ સુખી શું કહેવું તિહાં? ૧૭
 આગે આગે રસ અતિ ઘણો, શ્રવણ દેઈ ભવિયણ તમે સુણો;
 હીરવર્દન સેવક કહે ક્ષેમ, પહેલી ઢાળતે વધતે પ્રેમ. ૧૮

કહા.

સહસકિરણ સુત શોભતો, શાંતિદાસ ગુણ ગેહ;
 તેહ તણા ગુણ ગાય શું, આણિ ધરમ રનેહ. ૧
 રાજસાગર સૂરિ મહેરથી, પામ્યા સઘળી રિદ્ધ,
 સાગર ગચ્છ દિપાવિઓ, મન વાંછિત ફળ લીધ. ૨
 શ્રી ચિંતામણ મંત્રથી, રાજકાજ સમરથ;
 સાત ક્ષેત્ર જિણે ઉદ્ધર્યા, ખરચી ઘણા ગરથ. ૩
 પાદશાહ આદર થકિ, જિન શાસન જયકાર;
 ચૈત્ય બિંબ કરાવિયાં, કહેતાં કેમ લહું પાર. ૪
 સાગર ગચ્છની સ્થાપના, થઈ તેહ અવદાત;
 કિચિત પલાણું તે હવે, શ્રોતા સુણો વિખ્યાત. ૫

૧ અશુદ્ધ શ્લોક છે. છંદ શાદ્ધ છે. આમાં 'વ' અક્ષર બધા છે.

૨ ઉપ. પ્રબલ.

૪

લાલ ૨ છ.

સાગરગમ્મ સ્થાપના.

(ઢંડણ ઋષિને વંદના હું વારી-એ દેશી.)

ત્રેપનમેં પાટે થયા હું વારી, લક્ષ્મીસાગર સૂરરે હું વારી લાલ; સાગર શાખા પરવરી, હું. દિનદિન ચડતે નૂરરે. હું. ત્રેપનમેં. ૧

તેહના વંશમાં વળી, હું. લખ્મિસાગર નામરે. હું.

ઉપાધ્યાય પદ ભોગવે, હું. ગુણે કરી અભિરામરે. હું. ત્રે. ૨

તત્ શિષ્ય હોય ગુણે આગલા, હું. નેમસાગર ગુણવંતરે. હું.

સુક્રિતસાગર ખીબા વળી, હું. પંડિત પદ ધરંતરે. હું. ત્રે. ૨

ચોમાસું સુરત તણા, હું. સંઘ સદ લય લીનરે. હું.

ભક્તિ બહુવિધ સાચવે, હું. ગુણે કરી આધિનરે. હું. ત્રે. ૪

શાંતિ નામે તિહાં રહે, હું. ધનવંત અતિ ઉદારરે; હું.

પુત્ર નહિ તેણે કરી, હું. પુછે ગુરૂને ધારરે. હું. ત્રે. ૫

ગુરૂ પણ એમ કહે સાંભળો, હું. ચિંતામણિ જે મંત્ર; હું.

ખટ માસ છે સાધના, હું. તે અમ પાસે યંત્રરે. હું. ત્રે. ૬

બાર હજાર જાપે કરી, હું. વળી છત્રીશ હજારરે; હું.

પાંચ પ્રકાર ઉપરે ચલે, હું. એહનો અતિ વિસ્તારરે. હું. ત્રે. ૭

ધૂપ દિપ બલ બાકુલે, હું. આહૂતિ ખટ માસરે; હું.

ધૈરણુ રાય પદમાવતી, હું. તેહની પુરે આશરે. હું. ત્રે. ૮

મોદિખાતું ભલાવીઓ, હું. જે જેમ જોઇયે તેહરે; હું.

અમ આજ્ઞા છે આપજો, હું. એહમાં નહિ સંદેહરે. હું. ત્રે. ૯

આશયે નિર્મલ મને, હું. ખટ માસ થયા તામરે; હું.

પવિત્રપણે તુમ આવજો, હું. ગુરૂ હુકમ થયો જામરે; હું. ત્રે. ૧૦

શાંતિદાસ શેઠ.

એ હવે તિહાં કાય વશે, હું. રાજનગર વસનારરે; હું.

તે સુરતમાંહિ હતા, હું. જવેરી તણા બ્યાપારરે; હું. ત્રે. ૧૧

પ્રાતઃ સમયે દહેરે જઈ, હું. ગુરૂ નમવા ધરી નેહરે; હું.

‘શાંતિ હું આવ્યો અછું,’ હું. એમ ભાળે ગુણ ગેહરે; ત્રે. ૧૨

ગુરૂ વાંદી સ્તુતિ કરી, હું. ભાગ્યવાન તસ દેખરે; હું.

‘પહેલો તે વહેલો,’ હું. વિધિએ લખિયો લેખરે; હું. ત્રે. ૧૩

૫

ધીરજપણે ખેસારીને, હું. મંત્ર લણે તીણે વારરે; હું.
 નાગ સ્વરૂપે આવિયોરે, હું. 'ધરેણુ'ં ધરી ખ્યારરે; હું. ત્રે. ૧૪
 ફણાટોપ મસ્તકે ધરી, હું. જીભ તણે લખકારરે; હું.
 ગુરૂ કહે 'તુમે પણ જીભને, હું. લેલી કરો એણીવારરે.' હું. ત્રે. ૧૫
 મનથી ભય લાગ્યો તદા, હું. શંકા ઉપની જામરે; હું.
 અદૃશ્ય થયા ધરેણુ'ંદ્રજી, હું. શેઠને કહે ગુરૂ તામરે; હું. ત્રે. ૧૬
 પૃથ્વીપતિ થાઓ સહી, હું. એહનો એહ પ્રભાવરે; હું.
 રાજકાજ ધુરંધરા, હું. કહે ગુરૂએ તુમ દાવરે; હું. ત્રે. ૧૭
 મસ્તક હાથ દેઈ કહે, હું. 'કરો ધરમનાં કામરે; હું.
 ખાઓ ખરચો વાપરો, હું. કત્તેહ કરો ગુરૂ નામરે; હું. ત્રે. ૧૮
 એહ વચન મનમાં ધરી, હું. કરે જવેરી વ્યાપારરે; હું.
 દોલત દિન દિન દીપતીરે, હું. લેઈ શામન ઉદારરે; હું. ત્રે. ૧૯
 દિલ્હિપતી પાદશાહસુતા, હું. પરણાવે ધરી ખ્યારરે; હું.
 જવેરીખાતું પુરૂં નહિ, હું. હુકમ કર્યો તેણી વારરે. હું. ત્રે. ૨૦
 પણ ન મળે તે શું કરે, હું. અહવે લઈ સામાનરે; હું.
 શાંતિદાસ તીહાં જઈ, હું. મુકી ભેટ પ્રધાનરે. હું. ત્રે. ૨૧
 વસ્તુ અમુલખ દેખીને, હું. ખુશી થઈ કહે તેહરે; હું.
 ક્યું લેશ્યો તુમે દાખવો, હું. સાસરવાસો એહરે. હું. ત્રે. ૨૨
 અકબરખેગમ પુત્ર લેઇને, હું. નાઈ કોઈ પ્રકારરે; હું.
 પાતશાહ વાડીમાં ઉતરી, હું. કોઈ ન લીધી સારરે. હું. ત્રે. ૨૩
 સહસકરણ સુત ચાકરી, હું. ખબર અંતર રાખી બણી; હું.
 તસ લાગ્યે થયું ભવ્યરે, હું. ત્રે. ૨૪
 અકબર મરણની વારતા, હું. સાંભલી દેશ વિદેશરે; હું.
 રાજા લેઈ સુત શું તિહાં, હું. ખેગમ ગઈ તેણે દિશરે. હું. ત્રે. ૨૫
 પદવી પાદશાહની લઈ, હું. જહાંગિર શલીમ શાહરે; હું.
 તિણે મામુએ શેઠજી, હું. કહ્યા ધરી ઉત્સાહરે. હું. ત્રે. ૨૬
 પૂરવે એ પિણ વારના, હું. કારણ દોય ચારરે; હું.
 અંતર ગણે નહિ શેઠથી, હું. તુમ ઉપગારે સુખ ધારરે. હું. ત્રે. ૨૭

૬

માંસુએ કુમરી તણા, હું. તુંમે આજથી એહરે; હું.
 રાજનગર સુખાગરી, હું. સોંપિ તુમ ગુણ ગેહરે. હું. ત્રે. ૨૮
 રાજ રાજ પ્રજા સુખી, હું. નગરશેઠ પદઃદીધરે; હું.
 ચતુરંગી સેના વળી, હું. રાજ સમોવડ કીધરે. હું. ત્રે. ૨૯
 ઇહાં ઘણી છે વારતા, હું. સંશ્લેષે કહ્યો જોયરે; હું.
 બીજી ઢાળ સોહામણી, હું. પુન્યે ક્ષેમ સુખ હોયરે; હું. ત્રે. ૩૦

હુહા.

રાજસાગરને સૂરિપદ.

ગુરૂ તેડી ભક્તિ કરી, કહે 'એ તુમચો રાજ;' ૧
 ગુરૂ કહે 'દેવાણુપિયા ! એ રચું બોલ્યા આજ.'
 'પંચમહાવત ઉચ્ચર્યા, *નિઃસ્પૃહ +અણુગાર;
 શ્રીપૂજ્ય તેડી કરી, લ્યો +લાહો સુખકાર.' ૨
 વિજયસેન સૂરિ તીહાં, તેડીને શુભ રીત;
 ભક્તિ કરી એમ વીનવે, જોડી હાથ વિનીત. ૩
 'ઉપાધ્યાય પદ આપીએ, સ્વામી કહું તુમ એહ;
 રાજસાગર ગુણવંત ઘણા, વીનતી એ ગુણગેહ.' ૪
 'એમ પદવી જો દીજીએ, ઠામ ઠામ હોઈ જાય;
 તે માટે તુમ વીનતી, માની મુજ નવી જાય.' ૫
 પાઘડી જોળે મુકીને, વીનતી વારોવાર;
 'ગુણ આર્શીગણ મુજ હોવે, માનો વચન ઉદાર.' ૬
 એમ કહેતાં માન્યું નહિ, શેઠનું વચન લગાર;
 ઘણું રચું કહીએ આજથી, માથે એ ગુરૂ ધાર. ૭

ઢાળ ૩ જી.

(ધવલ રોઠ લઈ બેઠણું. એ-દેશી.)

શ્રોતા સુણો હવે આગલે, સહેજે વાત ઉદરીરે;
 જોડું લાગ્યું શેઠને, આંટી પડી મન કેરીરે. ૧ શ્રો.
 રીસાઈ ઘરે આવીયા, એહવો કરે વિચારરે;
 શ્રી પૂજ્ય હવે આપીરચું, રાજસાગર ગણધારરે. ૨ શ્રો.

* સ્પૃહા-પ્રત્યા વગરના. + મુનિ. + લાભો.

૭

એહવે ત્યાં જઈ દાખવ્યો, વાત તણો મચકોરે;
 *પ્રછન્નપણે વિચાર કર્યો, ખંભાત લાણી કરી બેરે. ૩ શ્રો.
 એહવે શેઠ ખંભાતનો, કાય વસે છે અત્રે;
 રોકી રાખ્યો તેહને, ખખર જણાવો તત્રે. ૪ શ્રો.
 વાસક્ષેપને આવશે, તો તમને ચુકીશુંરે;
 તે માટે લખો લેખ એ, અવસર ક્યમ ચુકીશુંરે. ૫ શ્રો.
 સ્થુ કરે આંખો સાંકડે, લેખ લખીને દીધોરે;
 ને અમારી ચાહ કરો, કામ કરો પ્રસિધોરે. ૬ શ્રો.
 ઓછવ સૂરીપદ તણો, માંડ્યો છે કરી સાજરે;
 વાસક્ષેપ હવે મોકલો, તો રહેશે તુજ લાજરે. ૭ શ્રો.
 ખંભાત સંઘ આગળ કહે, ભરૂચ ખાણ મબરરે;
 શુંહલી કરીને ચુંનડી, નાંખે શેઠાણી તેણી વારરે. ૮ શ્રો.
 રાજનગરના શેઠજી, શેઠને રોક્યા બણોરે;
 પત્ર લખ્યો તેવા ચિત્તે, કરો કામ મંડાણોરે. ૯ શ્રો.
 વાસક્ષેપને મોકલોરે, તો શેઠ આવે ઘેરરે;
 નહિતર તો એ વાતની, શેઠ તણી શી પેરરે. શ્રો. ૧૦
 મનસ્થુ' વિચાર કરી તદ્દા, સૂરિ મંત્ર વળી વાસરે;
 મોકલે જિનાય નમઃ લખી, સફળ ફળી ન આશરે. શ્રો. ૧૧
 સભા સમક્ષે ચુંનડી, ઓઢાડી કહે એમરે,
 તુમ સોહાગ અવિચલ રહો, તેડાવો શેઠ ધરી પ્રેમરે. શ્રો. ૧૨
 લેખ લખીને મોકલ્યો, શેઠ છોડાવણુ કાજરે,
 એમ અનેક ઇલાં વારતા, સાગરગચ્છનો રાજરે. શ્રો. ૧૩
 લેખ આંખો તે વાંચીને, શેઠને હર્ષ અપારરે;
 પદ મહોચ્છવ ફૂડી પડે, વાળે વાજીત્ર ઉદારરે. શ્રો. ૧૪
 દિન દિન રંગ વધામણાં, ચઢાઈ મહોચ્છવ થાયરે;
 ઢાળ ખીજી ક્ષેમે કરી, ધવળમંગળ ગવરાયરે. શ્રો. ૧૫

ઢાહા.

નેશી તેડ્યો +ખ્યાંતસ્થુ', ભણ્યા ગણ્યા જે સાર;
 ન્યોતિક બણે પાંકિને, આદરમાન અપાર. ૧

* છાતી રીતે. + ઉમંગથી.

૮

શુભ મુહૂર્ત જોઈ કહો, તુમ વિદ્યા પ્રમાણુ;
લગ્ન જોઈને એમ કહે, સાંભળો શેઠ સુબાણુ. ૨

ઉત્તમ મુહૂર્ત છે ખરૂં, શાસ્ત્ર તણે અધિકાર;
*જ્યેષ્ઠ માસમાંહે ભલો, સાંભળો તેહ વિચાર. ૩

ઢાળ ૪ થી.

(જહાં કુમર જોડો ગોખડે એ દેશી.)

જહો સંવત સોળસો છાશીએ, લાલ; વર્ષે જેપ્રહ માસ;
જહો રાની અનુરાધા યોગથી, લાલ; સંઘને થયો ઉદ્ધાસ.
સુગુણ નર પદ મહોછવ સુખકાર-એ આંકણી. સુ. ૧
જહો પૂજા પ્રભાવના ઘણી, લાલ લોક તણે ગહગાહ;
જહો વાળુત્ર વાળે વિવિધપરે, લાલ, ગાતા ભોજક ભાટ. સુ. ૨
જહો આચારજ પદ થાપીને, લાલ રાજસાગર સૂરીનામ;
જહો દાનમાન કરી લૂંછણાં, લાલ સિધાં સઘળાં કામ. સુ. ૩
જહો ચોસઠ શ્રાવક એકઠા, લાલ કરી રંગ રસવાત.
જહો દ્રવ્ય ખલે પાતશ્યાહથી; લાલ ઇહાં ઘણા અવદાત. સુ. ૪
જહો =ગનહગારે કેઈ વલી, લાલ કજીઆ માથે જે હોય;
જહો મુજ શ્રાવક હોસે ખરા, લાલ દુઃખ ભાગ્યું સહુ કોય. સુ. ૫
જહો શાહ જહાંગીર રાજમાં, લાલ સઘળી જે પોસાળ;
જહો શાંતિદાસને વગસી અમે, લાલ લખી પરમાણુ વિશાળ. સુ. ૬
જહો કામ કામ શ્રાવક લઈ, લાલ પોતાના કરી સાર;
જહો મિત્રપણે કેઈ થયા, લાલ કહેતાં નાવે પાર. સુ. ૭
જહો શ્રેણીક રાજ વીરને, લાલ રૂપલ ને ભરત નરેંદ્ર;
જહો રાજસાગર સૂરીશને, લાલ સહસકિરણના નનંદ. સુ. ૮
જહો સંપ્રતિ સુહસ્તિ સૂરીને, લાલ અકબર હિર સૂરીશ;
જહો કૃષ્ણનરેશને નેમને, લાલ વાત ઘણી મધુરીશ; સુ. ૯
જહો વિક્રમ સિદ્ધસેનવલી, લાલ કુમારપાળ હેમ સૂરીશ;
જહો રાજસાગર શાંતિદાસને, લાલ જોડી +વિશ્વાવિસ. સુ. ૧૦

* જેઠ. = ગુ-હેગાર. + પુત્ર. ÷ પૂરેપૂરી.

૯

જહો ધર્મગોપ વિમળ તણે, લાલ શ્રી નમ્પભટ્ટ †આમ;
 જહો તિમ રાજસાગર સૂરીને, લાલ શાંતિદાસ સુખ ઠામ. સુ. ૧૧
 જહો કીરત ડૂકમળા વિસ્તરી, લાલ સઘળે દેશ વિદેશ;
 જહો સાગરગચ્છ કરી સ્થાપના, લાલ શાંતિદાસ વિશેષ. સુ. ૧૨
 જહો ચિંતામણિ દેહેડું કરી, લાલ નવલખ નાણાં રોક;
 જહો પ્રભુ પધરાવી હરખીયા, લાલ રવિ દેખી જિમ +કોક. સુ. ૧૩
 જહો વેલિયા વિહી પ્રભાવના, લાલ અચ્ચાર લાખ દ્રવ્ય શાય;
 જહો સાગર ગચ્છમાં આપીયા, લાલ ગુણીજન કીરત ગાય. સુ. ૧૪
 જહો વૃદ્ધ મુખે એ વારતા, જહો સાંભળી તેહ સંખધ;
 લાલ કિંચિત નાણુવા કારણે, લાલ ભાખ્યો એહ પ્રતિબંધ. સુ. ૧૫
 સુણો શેત્રુજે ગિરનાર વળી, લાલ આણુ તારંગા જેહ;
 જહો સંખેશ્વર પત્રે લખી, લાલ આપે ધરીને નેહ. સુ. ૧૬
 જહો ગુણ કહેતાં તસ વરણુવું, લાલ એ સમરથ ન કોઈ;
 જહો કલિયુગમાં †સુરતરૂ સમો, લાલ ઓપમા કહે કવિ જોઈ. સુ. ૧૭
 જહો આગળ વાત અતિ ભલી, લાલ વખતશાહની સાર;
 જહો ચિત્ત રાખી ભવી સાંભળો, લાલ તસ ગુણ અપરંપાર. સુ. ૧૮
 જહો ચોથી ઢાળ ઈણી પડે, લાલ વખતચંદ ગુણ રાસ;
 જહો હીરવર્ધન સુપસાયથી, લાલ ક્ષેમ બુધ પ્રકાશ સુ. ૧૯

હુહા.

સહસકિરણ સુત શોભતો, શાંતિદાસ ગુણગેહ;
 લક્ષણ લક્ષિત દેહડી, દાની માની એહ. ૧
 લખમીચંદ સુત તેહનો, લખમી અપરંપાર;
 ખુશાલચંદ વળી તેહના, પુત્ર તે ગુણ ઉદાર. ૨
 નથુ શેઠ તે પાટવી, તસ બંધવ જેઠમલ;
 વખતચંદ ગુણ આગલા, તસ ગુણ મહીમા અવલ. ૩
 તેહના ગુણ ગાતાં ભણી, મુજ મન ઉલટ થાય;
 ઉત્તમના ગુણ બોલતાં, હોવે નિરમલ કાય. ૪

÷ અપ્પભટ્ટ સૂરી. † આમ રાગ. § લક્ષ્મી. + કમળ. ‡ કલ્પવૃક્ષ.

૧૦

એક મને લવિ સાંભળો, વકતા કલા પ્રમાણુ;
રસીયાને રસ ઉપજે, ધરમ ગુણે ગુણ ખાણુ.

૫

ઢાળ ૫ મી.

પંચીકારે સંદેશકો-એ દેશી.

શેઠ ખુશાલચંદ દીપતા, કરે સહુની સાર;
રાજ કાજ ધુરંધરા, કોઈ ન લોપે કાર. શે. ૧
ધરણી તસ ત્રણ અતિ લક્ષી, ખાઈ રસાલ;
નથુશા જીણે જનમીયા, દિન દિન મંગળમાળ શે. ૨
દિપાં વહુ નિરમલ સતિ, જોઈમલજની માત;
પુત્ર રત્ન જીણે જનમીયો, વિલસે સુખ સાત. શે. ૩
ત્રીજ શેઠાણી ઘણું, રૂપતણો લંકાર;
રૂપે જીતી જીણે અપહરા, નહી ઓપમ સંસાર. શે. ૪
જમકું નામે સહા સતી, ચોશઠ કળા નિધાન;
શેઠ તણા ચિત્તમાં વસી, દિન દિન વખતે વાન. શે. ૫
સુખ વિલસે સંસારનાં, દોગધીક સુર જેમ;
પુન્યવંત જીવ તસ ઉદરે, આવી ઉપનો એમ. શે. ૬
૧રચણી સમે સુપનો લહો, કુલ્યો દીઠો ૨સહકાર;
સુપના તણાં અનુસારથી, હોશે પુત્ર શ્રીકાર. શે. ૭
ઉત્તમ દોહલો ઉપજે, પુન્ય તણે પરમાણુ;
પ્રભુ પૂજાં કરૂં ગુરૂ વળી, શીર ધરૂં જિનવર આણુ. શે. ૮
દાન દેઉં પાણું દયા, ૩અમારપડલો વજડાવ;
માસ ત્રણ પૂરા જિસે, એહનો આવે મનભાવ. શે. ૯
વખત વડો છે આપણો, સુત જનમસે તામ;
વખતચંદ નામ થાપચુ, ૪પતિ ધાર્યો નામ. શે. ૧૦
અનુક્રમે ગલે પાલતાં, જે જે રૂતુના આહાર;
તે તેહ પૂછી વાવરે, વૃદ્ધ વચને સુખકાર. શે. ૧૧

૧ રાત. ૨ આખો. ૩ અમારિ પડહ-કોઇએ જીવ ન મારવો એવો
ગામમાં પડહ વજડાવવો તે.

૧૧

સંવત સતર છનું વરસમાં, કાર્તિક વદી પીજ સાર;
 મૃગશિર નક્ષત્ર સિદ્ધિયોગે, સવા પહોર દિન ધાર. શે. ૧૨
 મંગળવાર મંગળ કરું, પનાંગ સુધ નિહાળ;
 મકર લગ્ન વૃષ રાશીમે, ચંદ્રમા સમે શગાલ. શે. ૧૩
 નવ માસ વાડા પૂરા થયા, જન્મ્યો પૂત્ર રતન;
 લક્ષણ લક્ષિત દેહડી, સુંદર કંચન વન. શે. ૧૪
 ઓછવ કિધા અતિ બલુ, બાંધ્યા તોરણ ખાર;
 દસઠણ કાઢી દિન બારમાં, સાજનજમાડી ઉદાર. શે. ૧૫
 વખત ભલો છે આપણો, વખતચંદ દીપે નામ;
 ચંદ વખતે કુમર હોસે, આશીષ દે સહુ આમ. શે. ૧૬
 બીજના ચંદ્ર તણીપરે, અથવા જેમ કંપવેલ;
 વધિ કુમર રમતો થકો, સરખા કુમર રંગરેલ. શે. ૧૭
 સહજે સત્ય વચન વદે, ન કરે કોઈની આલ;
 વાણિ સુણી હરખે સહુ, અમૃત રસાલ. શે. ૧૮
 વસ્ત્રાભૂષણ નિતનિત નવા, પહેરાવે માયતાત;
 હુલરાવે હોસે કરી, મેવા મીઠાઈની ભત. શે. ૧૯
 લાલપાલ કરતાં થયાં, પાંચ સાત વરસ;
 માતપિતા મન મોહતો, રઠવીએ નિશાળે સરસ. શે. ૨૦
 શ્રોતા સુણો ઉજમાળશું, આગળ વાત રસાળ;
 પુણ્ય બળે સવી સંપજે, પુન્યે મંગળ માળ. શે. ૨૧
 પુન્યે ઇષ્ટ આવી મળે, પુન્યે વિદ્યા રસાળ;
 રતિ વિષ્ણુએક રતિ સારીખો, લાગ્ય વિના સવી આળ. શે. ૨૨
 પાંચમી ઠાળ સોહામણી, લાખી અવસર જોય;
 હીર વર્ધન કવિ જોમની, કળા સફળી હોય. શે. ૨૩

કુહા.

પંચ ધાવ માતા કરી, વાઘે તેહ કુમાર;
 અનુકમે તે સમજણો, માત પિતા હિતકાર. ૧

૧ વર્ણ-૩૫. ૨ મૂકીએ.

૧૨

ખોલાવે હોંસે કરી, એક એક લઈ ગોઠ;
 રમકડાં કેઈ જાતનાં, આપે ધરી પ્રમોદ. ૨
 હરખતણા પ્રભાવથી, લણવા મુકે નિશાળ;
 થોડા દિનમાં તેહ હવે, વિદ્યાવંત વિશાળ. ૩

ઢાળ ૬ ઠી.

(કપુર હોવે અતિ ઉજળોરે-એ દેશ.)

શુભ મુહૂર્ત નીહાળીનેરે, લણવા મુકે નિશાળ;
 ઓછવ અતિ ખાંતે કરીરે, વરઘોડે વિશાળરે. ૧
 લવિજન વિદ્યા લણે સુખ થાય—એ આંકણી.
 સામેલા શુ પરવર્યારે, આઠ્યા પંડિત પાસ;
 પંડિત પણ રાજ થયોરે, સફળ ફળી મુજ આશરે. ભ. ૨
 ગણિત કળા આદિ વળીરે, અક્ષર કાના માત્ર;
 કળા વિકળા બહોતેર સહીરે, શિખ્યા તે ગુણપાત્ર. ભ. ૩
 ભલે રૂઠાં કામ મેરે, નહિતર મેંક હોય;
 સુખ દુઃખ બે લીટી ખંરીરે, હૃદય વિચારી જોયરે. ભ. ૪
 ઓંકાર રૂપ નમજે સદારે, પંથ પરમેષી મંત્ર;
 એહથી રંગ વધામણારે, અવર આળ સહુ તંત્રરે. ભ. ૫
 કાવ્ય કવિત છંદે કરીરે, હરીયાળી ગાહાં ઉતર,
 પંડિત ગુરૂ સેવે સદારે, લણ્યા પડિકમણા સૂત્ર. ભ. ૬
 અવર સરવ વિકળા કળારે, ધર્મકળા શિરદાર;
 ધર્મકળા વિષુ માનવીરે, પશુય તણો અવતારરે ભ. ૭
 રાત્રિ દિવસ ધરમે રમેરે, વખતચંદ્ર કુમાર;
 સુખદાઇ સર્વ લોકનેરે, વિસર્યો જશ અપારરે. ભ. ૮
 શુભ લગને પરણાવીયારે, ખરચી ધન અપાર;
 ઇચ્છા પૂરણ આવીયોરે, ઇચ્છોલાઈ કુમારરે. ભ. ૯
 ભાર્યો ખીજ પરણ્યા વળીરે, જડાવદે જશ નામ;
 રૂપકળાએ આગળીરે, રતિ પ્રીતનું ધામરે. ભ. ૧૦
 ખંભાત માંહી વહેવારીયોરે, જયસંગ હીરાચંદ;
 વખતખાઈ તસ ભાર્યારે, દિન દિન અધિક આનંદરે. ભ. ૧૧

૧૩

- પુત્રી જડાવ નામે લલોરે, શેઠજી પરણ્યા જેહ; ભ. ૧૨
 ગુણવંત રૂપે આગળેરે, દિન દિન અધિક સ્નેહરે.
 લાખમીચંદ નામે લલોરે, લાઈ જડાવ ગુણવંત; ભ. ૧૩
 રૂપકળાએ આગળેરે, પર ઉપગારી અત્યંતરે.
 નખ માંસપરે પ્રીતડીરે, અથવા જ્યુ ખીર નીર; ભ. ૧૪
 ૧અવિહડ પ્રીત બની ઘણીરે, શીચલ ગુણ ગંભીરરે.
 એક દિન મનમે ચિંતવેરે, હવે હું થયો જીવાન; ભ. ૧૫
 બાપ તણો ધન ભોગવુંરે, એમ તો ન લહું માનરે.
 બાળપણે ધન બાપનોરે, ખાતાં ખોડ ન કાંધ; ભ. ૧૬
 તરૂણપણે જે જે ભોગવેરે, તો પુરૂષાતન જાયરે.
 શોળ વરસ રવોલ્યા પછે, ન કરે જે અભ્યાસ; ભ. ૧૭
 બાપ કમાઈ ભોગવેરે, ધિઃક જનમારો તાસરે.
 સિંહ ૩સિંચાણો સુપુરૂષરે, ન કરે પરની આસ; ભ. ૧૮
 નિજ ભુજ ખાંટયો ખાઈએરે, ભ. ૧૯
 જેણે ન કહાવ્યો જગતમાં, બાળપણે ૪જશવાસ;
 પશુ હુઆ તે બાપડારે, પડીયા ખાવે ઘાસરે. ભ. ૨૦
 એમ ચિંતા કરતાં હવેરે, જીઓ પુન્યની વાત;
 મિત્ર મલ્યો તે શેઠનેરે, સાંભલો તે ૫અવદાતરે. ભ. ૨૧
 પુન્યવંતને ૬લચ્છીનોરે, ઇચ્છા તણો વિલંબ;
 કેકિલ ચાહે કંઠારવનેરે, દીપે લુંબલરી ૭અંબરે. ભ. ૨૨
 ઢાળ છઠી કરી એણીપરેરે, વાત ઘણી રસાળ;
 હિરવર્ધન સેવક લણેરે, સુણતાં મંગળ માળરે.

હુહો.

- શ્રોતા સુણજ્યો ૮હીત ધરી, રોમ રોમ ઉત્કર્ષ;
 વખત કુમર સમધ તે, વહન કમળ ગુરૂ નિરખ. ૧
 શારદા માતની ૯સાંનીધે, ગુરૂવાદિક આધાર;
 પડિતકળા મુજમાં નથી, એ મુજ કહ્યો સંસાર. ૨

૧ સચોટ. ૨ ગયા. ૩ બાજપક્ષી. ૪ પ્રીતિનો વાસ. ૫ ચરિત્ર, વાત, કથન. ૬ લક્ષ્મી, પૈસા. ૭ આંખો. ૮ હેત, પ્રેમ. ૯ સામે, સાથે.

૧૪

૧મૃગપતિ ૨સાહુમી મૃગલી, થઇ ૩વછને નેહ;
 ઉત્તમ ગુણ બોલવા, ઉલટ થયો મુજ એહ. ૩
 લોકીક કથા જગકેઇ છે, બંધ હેતુ તે થાય;
 ધર્મ કથા કહેતા થકો, સંચીત દૂર પલાય. ૪

ઢાળ ૭ મી.

કરમ પરિક્ષા કારણ કુંવર મલ્લો એ દેશો.

એહવે તે નયરીમાં વસેરે, નાના સાનો પુત્ર;
 સુરચંદ નામે તે લણ્યો ગણ્યોરે, જે રાખે ઘરસૂત્ર. ૧
 સજન સાંભળો સજનની ક્યારે,—એ આંકણી.
 માતપિતાને અતિશય વાહોરે, શોભાગી સુવિનીત,
 વખતચંદ કુંવર સાથે ઘણીરે, બધાણી તસ પ્રીત. સ. ૨
 એક જીવ હોય દીસે દેહડીરે, જવેરી વ્યાપાર;
 મણી માણેક મોતી હીરા તણોરે, પારખું ચિત્ત મજાર. સ. ૩
 નવગ્રહ કેરી જાતને ઓળખેરે, સોળ જાતિ વિખ્યાત;
 કંકણ પાટણ લેહ આદે લહેરે, સમજણમાં સાક્ષાત. સ. ૪
 ફરે નયરમાં તે ચારે દિશેરે, લાવે અનગળ માલ,
 શેઠ તણા ચિત્તમાં તે વસ્યોરે, ઉત્તમ ગુણ નિહાલ. સ. ૫
 વધતી વધતી વ્યાપારી કળારે, રસ લાગ્યો અતિ ભેર;
 એક એકને પૂછીને કરેરે, વાત તણો મચકોરે. સ. ૬
 ભૂખણ ઘડાવે તે ચૂપે ઘણારે, જડાવ કરી મનોહાર;
 પારખી શેઠ લીએ દ્રવ્ય આપીનેરે, લાલે લાલ અપાર. સ. ૭
 ૫વકી સુણી લશ્કરની તે સદારે, હરખ ધરે ગુણવંત;
 જળુશ કરીએ આપણ નવ નવીરે, શેઠ સુંણો પુણ્યવંત. સ. ૮
 ઉદમ કીધે સવી સુખ સંપન્નેરે, ઉદમ સુખનો મૂળ,
 ઉદમવિષુ તે માણસ આપડારે, ન લહે માન અતુળ. સ. ૯
 અહનિશ હોતુ સંભોળે પૂછીનેરે, વાત વાતમે વાત;
 જેસે કંદલી કેસ થંભેરે, પાત પાતમાં પાત. સ. ૧૦

૧ સિંહ. ૨ સામી. ૩ અગ્ન્યાના પ્રેમથી—સરખાવો. પ્રીત્યાત્મવીર્યમ-
 વિચાર્ય મૃગો મૃગેન્દ્ર, નાખ્યોતિ કિં નિજશિશોઃ પરિપાલનાર્થે—ભક્તામરસ્તોત્ર.
 ૪ ઘણોજ. ૫ સંભવ. ૬ કેળ.

૧૫

નંગ અમુલિક લેઇ સંગ્રહેરે, ઘાટ ઘડે સોનાર;
 જડિઆ મણી માણેક મોતી જડેરે, કહેતાં નાવે પાર. સ. ૧૧
 ચતુર વિચક્ષણુ ઝમ તે, દિન દિનેરે, કરે વ્યાપાર અનેક. સ. ૧૨
 સાંભળો શેઠાં એ મુજ વીનતીરે, માથે તુમારો હાથ;
 અકલવંત તું જેવો કો નહિરે, કુંજુ ભરે ખાઉલ ખાથ. સ. ૧૩
 કરે કરાવે વેચે લાભથીરે, વાધે ધન વળી તેહ,
 પ્રીત અપૂરવ પુરવ ભવતણી, દિન દિન વધતે નેહ. સ. ૧૪
 ખાએ પીએ ખરચે ધન તે ઘણુંરે, શોભાનો નહિ પાર;
 જવેરી સરવે શેઠની અનુમતેરે, ચલાવે કારભાર. સ. ૧૫
 નગર લોક કરે વાત પરવડીરે, મોટો કણ છે એહ;
 શેઠાં કુળમાં દિપક નહિ મણારે, સુંદર તનસ સ્નેહ. સ. ૧૬
 ચંદ્રવદન અણિ^૧નાસિકારે, દાડીમ કળી જિમ દંત;
 ભુજલંખા રકટી ઉકેશરી આંગુલીરે, મગફળી યવ દંત. સ. ૧૭
 રાજ દરબારે હોતુ સંચરેરે, આદર લહે ગુણવંત;
 કળાકુશળ કરી માને જીહાં તીહારે, રાય રાણા મતિવંત. સ. ૧૮
 વ્યાપાર કલા છત્રીશે મનવસી, જેવો આવે ભાવ;
 તે વેળા ચુકે નહિ ગુણનીલોરે, તેહવે ખેલે દાવ. સ. ૧૯
 ઓછવ મહોછવ રંગ વધામણારે, દિન દિન મંગળમાળ;
 સમીહીત વસ્તુ સવી આવી મળે રે, લીજ્યું હોવે^૫જસ ભાલ. સ. ૨૦
 ઉદમ સાહસ ધૈર્ય ગુણે કરીરે, ખળ ખુદ્ધિ પરાક્રમ;
 ખટ ગુણ માનવ માંહે વસેરે, દેવને આણે શરમ. સ. ૨૧
 શ્રોતા સાંભળો લશ્કર વારતારે, પુન્ય ઉદ્યની વાત;
 સાતે સુખ આવી વાસો વસેરે, દિશોદિશે જગ વિખ્યાત. સ. ૨૨
 હીરવર્દન શિષ્ય કહે ખેમ સાતમીરે, ઠાળ ભલી હિતકર;
 લશ્કર આવે તેવે હુંકડોરે, નિસુણો તે અધિકાર. સ. ૨૩

કુહા.

લશ્કર પોતાનો અછે, તીણે બીક નહિ હોય;

ન્યાયી રાજા આવતાં, દુનિયામાં સુખ હોય. ૧

૧ નાક. ૨ કેડ. ૩ સિંહ જેવી. ૪ ઇન્દ્રિય. ૫ જેના કપાળમાં.

૧૬

દામાજી સુત સાથ છે, ફેતેસંગ મહારાજ;
 કુમર પદે સુખ લોગવે, દીપે સઘળે સાજ. ૨
 ચડવે ઉત્તરવે કરી, તરવારે બહુઃજશ;
 ૧હય ૨ગય ૩રથ ૪પાયક ઘણા, મણાકશી નહિ તરસ. ૩
 રાજા રાજ પ્રજા સુખી, વ્યાપારી વ્યાપાર;
 સહુને બહાલો કામ છે, પોતાનો સંસાર; ૪
 વ્યાપારી વ્યાપારના, ઉદ્યમ કરે અપાર;
 વસ્ત્ર શસ્ત્ર કણ ચીગડે, કરીયાણાં કેઈ સાર. ૫
 નગર તણા તે ૫કટકમાં, કટક લોક વળી નયર;
 એમ ગહમહ થઈ રહ્યો, પોત પોતાનો પયર. ૬
 મોસમ વેલા પામીને, આગશ જેમ કરંત;
 આગસુ યા નર બાપડા, બુખે તેય મરંત. ૭
 ખાવા પીવા પહેરવા, હુન્નર હોવે હાથ,
 હુન્નરથી ધન સંપન્ને, જગજશ સખળી સાથ. ૮

ઢાળ ૮ મી.

પારકર દેશ તે રૂઝા એ દેશી.

દામાજી રાજા આવે, નગર લોક મિલ જાવેરે,
 ૧સયણાં ! પુણ્ય તણાં કળ જોજો,—એ આંકણી.
 ડેરા તંબુ કનાત, પંચ વરણુ સોહો બનાતરે. સ. પુ. ૧
 ચતુરંગી સેના સોહો, હય ગય રથ પાયક મોહરે. સ.
 શીમાડા રાજા આવે, મીલવાને ભેટ તે લાવેરે. સ. પુ. ૨
 એહવે એક વ્યાપારી, જડાવ જડયો તે ભારીરે. સ.
 દામાજી નીરખી હરખ્યો, પણુ કોઇ ઠીક નહિ પરખ્યોરે. સ. પ. ૩
 રાજા પૂછે મૂલ, સું લેવાતું તુમ સુલરે, સ.
 સહસ સતરનો એછે, પરખાવી નાણાં દો પછેરે. સ. પુ. ૪
 અહવે વખતયંદ કુમર, સરસ કુમર અવરરે, સ.
 લરકર જોવા જાય, પૂછે કોણુ છે રાયરે. સ. પુ. ૫

૧ ઘોડા. ૨ હાથી. ૩ રથ. ૪ પાયદળ. ૫ લરકર. ૬ સજ્જનો.

૧૭

તવ સેવક એમ ભાખે, શેઠનો પુત્ર તે દાખેરે. સ.
આદરમાન અપાર, કુશળ છે તુમ પરીવારે. સ. પુ. ૫
અમૃત વચન કહે એમ, સુખીઓ છું 'તુમચે પ્રેમરે. સ.
મધુર વચન ચતુરાઈ, શેઠજીનો પુત્ર સવાઈરે. સ. પુ. ૬
તવ તિહાં મૂટક ખતાવે, તુમ પારખો કિમ મન ભાવેરે. સ.
સહસ અગીયાર દ્રવ્ય પૂરા, કિંમત એહ રાજ સનુરારે. સ. પુ. ૭
રાજા કહે તુમે કરાવો, દ્રવ્ય લેઈ સરસ ધરાવોરે. સ.
તિહાં પરઠણ કરી ઘર આવ્યા, દિવસ પનર ખતાવ્યારે. સ. પુ. ૮
સરસ સામગ્રી નીપજાવ્યો, દેખાડ્યો તીહાં મન ભાવ્યારે. સ.
ઝલકે તેજ અપાર, અહો અહો ચતુરાઈ તુમ સારરે. સ. પુ. ૯
વખતચંદ ગુણ ગેહ, માનો વચન મુજ એહરે. સ.
અમ સાથે કરો સજાઈ, ફેતેસંગ કહે સુણો ભાઈરે. સ. પુ. ૧૦
પુરવ મુઠો જેહ, મુલ ઠરાવો તુમે તેહરે, સ.
એણે મૂલે મૂલ આપો, રખે અધીક આછું કાપોરે. સ. પુ. ૧૧
વ્યાપારીને સમજાવી, અપાવો કલાતસ કાવીરે. સ.
વખતચંદ લહે માન, દિન દિન વધે તસ વાનરે. સ. પુ. ૧૨
કાઠિયાવાડ તે દેશ, જાવું છે કહે નરેશરે, સ.
તુમ વચન કદા નહિ લોપું, હજાર ગુને નવિ કોપુરે. સ. પુ. ૧૩
તુમ અકલે અમે પ્રીયા રાજ, આજથી પૂછણ મન કાજરે. સ.
મલગીરી લશ્કર સાથે, સજાઈ કરી નીજ હાથેરે. સ. પ. ૧૪
સોનાને સુગંધ, જુઓ પુણ્ય તણો પ્રતિબંધરે. સ.
યાત્રા માત્રા ઉખાણો, મારે સરસ મલ્યો છે ટાંણોરે. સ. પુ. ૧૫
શ્રી રસીસહેસર લેહું, દુઃકૃત સઘળાંએ મેટું રે. સ.
પ્રથમ જિનેસર લેટયા, દુઃખ દાળીદ્ર દૂરે મેટયારે. સ. પુ. ૧૬
એમ ઉભી સોરઠ જાત્રા, રાજા માન મીલે બહુ માત્રારે. સ.
અધિકારી શેઠ નેકી, મનવંછીત ફળ સહુ સ્વીકારે. સ. પુ. ૧૭
અન્ય રાજ્ય સરપાવ તે આપે, કિરત કમળા જશ વ્યાપેરે. સ.

૧ (મરાઠી શબ્દ) તમારા. ૨ મુઠો (જડાવનો). ૩ અવસર.
૪ અપમેશ્વર ધર ભગવાન.

૧૮

દામાણ રાજાએ ધર આવે, ફરી કામ પડે તવ ભવેરે. સ. પુ. ૧૮
 બુએ શેઠ તણી પુણ્યાઈ, રાજકાજ ધુરંધર ભાઈરે. સ.
 ગાયકવાડ પેસુવા અંગ્રેજ, રાજ ચિન્હ મોકલે બહુ પેચરે. સ. પુ. ૧૯
 દિન દિન દોલત સવાઈ, દિશોદિશ તેહ ગવાઈરે. સ.
 રાજવૃદ્ધિલક્ષ્મીકલ્યાણ, પુન્ય ઉદયથી કરી નહિ ન્યૂનરે. સ. પુ. ૨૦
 ચાણદ શાંતિ સદાઈ, એ સાગર ગમ્મ સુખદાઈરે. સ.
 શાંતિ લખમી ખૂશાલ વખતઅંદ ગુણ માળરે. સ. પુ. ૨૧
 સરસ સંબધ જોઈ ભાંખુ, જોહવું દીકું તેવું દાખુરે. સ.
 હીરવર્દન કહે ખેમ, સુણો શ્રોતા ધરી પ્રેમરે. સ. પુ. ૨૨
 આઠમી ઢાળ છે પૂરી, સુણતાં દુઃખ નાંખે ચૂરીરે. સ.
 દેવ ધરમગ્રુરે સેવા, જોથી અવર કિસ્તા જગ મેવારે. સ. પુ. ૨૩

કહા.

વડોદરેથી મોકલે, રાજનગર દેઈ રાજ;
 શેઠ વખતઅંદ પૂછીને, રૂડા કરજ્યો કાજ. ૧
 ફેતેસંગ મહારાજ એમ, રાખે હેત વિશેશ;
 પત્ર લખી પ્રમોદશું, ભલભલામણ દેશ. ૨
 વીસવાસ ખરો છે તુમ તણો, રખે ઉતારો હેત;
 ગુજરાત ભલામણ તુમને, પાળો રૂડે વેસ. ૩
 શેઠ વખતઅંદ ભલીપરે, રદીનિયાની કરે સાર;
 પર ઉપગ્રારે આગળા, જીવ દયા ચિત્ત ધાર. ૪
 સોભાગી સોલીએ, પુત્ર પૌત્ર પરિવાર;
 દુહરવે નહિ કોઈ જીવને, જિનઆણા શિર ધાર. ૫
 પાનાભાઈ પ્રેમે કરી, શેઠ નિશિંતા દીધ;
 રાજકાજ સમજણુ સવે, કરતાં બહુ જશ લીધ. ૬

ઢાળ ૯ મી.

યોગ માયા ગરબે રમે જ્યાં એ દેશ.

વખતઅંદ વખતે કરીરે લો, કાકાજ લેઈ રાજજો,
 અમદાવાદ સુભાગરીરે લો, આવે સઘળે સાજજો. વ. ૧

૧ રાજ લઈ. ૨ ગરીબની. ૩ નિશ્ચિંત-ચિંતા વગરના.

૧૯

- ફતેસંગ ખીજ વળીરે લો, માનાજી ગોવિંદરાવ જો, ૧. ૨
 રાજકાજ સમર્થ શવે લો, કરી ઘણો પસાય જો.
- શુભ સુહૃત નયર માંહેલો, ઓછવશુ' ધરી ખ્યાર જો, ૧. ૩
 ચતુરંગી સેના કરીરે લો, લશ્કર સોહે ઉદાર જો.
- મલવા નામ સોહામણારે લો, કાકાજી દીવાન જો, ૧. ૪
 મતિ તેહની અતિ નિર્મળીરે લાલ, વાત સવે સાવધાન જો.
- ભદરમાં તખ્તે જઈરે લો, બેઠા તે શુણવંત જો, ૧. ૫
 નગરશેઠ લેઈ લેટણુરે લો, આવી તેહ મીલવંત જો.
- પૂછે હકીકત શહેરનીરે લો, કાકાજીને ભૂપ જો, ૧. ૬
 શેઠ વખતચંદ દાખબેરે લો, નગરી તણો સ્વરૂપ જો.
- એમ 'ગોષ્ઠી દિન પ્રતેરે લો, પ્રિત ખંઘાણી તાસ જો, ૧. ૭
 અકલવંત બાણી કરી લો, શેઠને કહે એમ ભાસ જો.
- આગેવાન થઈ તુમેરે લો, દુનિયામાં કરો સુખ જો, ૧. ૮
 રાજકાજ સ્થિરતા કરોરે લો, ભાંજો સહુનાં દુઃખ જો.
- શેઠ કહે તિમ તે કરેરે લો, હરકત કીધી ફર જો, ૧. ૯
 દેઈ 'દલાશોરે તનેરે લો, દિન દિન ચડતે નૂરજો.
- શેઠ તણી 'માજા ઘણીરે લો, કાકાજીનું રાજ જો, ૧. ૧૦
 સકળ સીમાડા વશ કરીરે લો, નિકંટક શુભ સાજ જો.
- વેપારી હેરી ચોતરેરે લો, કિસ્મો નહિ ઉપાત જો, ૧. ૧૧
 માનએ સમજી કરીરે લો, કોઈ ન લહે વાત જો.
- રાજનગરમાં સુખ ઘણારે લો, રોજગાર સહુ કોય જો, ૧. ૧૨
 પોતાવટ રાખે ખરીરે લો, 'રીધ 'અનરગળ હોય જો.
- અમોતરના આંકનોરે લો, હુડી ઉપરે જેહ જો, ૧. ૧૩
 અર્થ સુણી નાંણાવટીરે લો, સત નવી ચૂકે તેહ જો.
- સત મ છોડે મિત્રનુ'રે લો, રિધ ચોગણી હોય જો; ૧. ૧૪
 સુખ રેખા કર્મનીરે લો, ટાળી ન ટળે કોઈ જો.
- એહવી શીખામણુ શેઠજીરે લો, દેઈ નગર મનારજો, ૧. ૧૫
 એમવર્દન નવમી કહીરે લો, ઢાળ ઘણી સુખકારજો.

૧ વાત. ૨ દિલાસો. ૩ મરજા, શરમ. ૪ પૈસો. ૫ અખૂટ.

૨૦

હુહા.

- ધર્મ કર્મ એમ સાચવે, દાન તજે નહિ શુદ્ધ,
 નાણ્યવટી તે રાખવો, રાખો નિર્મળ ૧બુદ્ધ. ૧
- સુખ દુઃખ સરજ્યાં પામીએ, સત નવી મૂકે જોડ;
 વિક્રમરાય તણી પરે, જશ પામે જગ તેડ. ૨
- દલિદ્ર પુતળ વાર્તા, વળી ઘણા દ્રષ્ટાંત;
 ઉપનય દેખાડી કહે, ગુરુ સુખ શુંણ્યા સિદ્ધાંત. ૩
- નગર લોક મૂખ દેખીને, વચન સુણી તસ કાન;
 હર્ષ ધરે શુણ્ય વર્ણવે, રાખી હેડે સાન. ૪
- કાકાલના રાજમાં, સુખીયા લોક અપાર;
 શેઠ શીખામણ મન વસી, રાજ રૈયત હિતકાર. ૫

હાળ ૧૦ મી.

(કાનજ વાચ છે વાસલીરે એ દેશી.)

- કાકાલ રાજ ન્યાય કરેરે, શેઠ તણા ઉપદેશ;
 મહેર ખચર જશ પામીયેરે, જીવિત કરેશ. કા. ૧
- પ્રાકમે પૂરા તે શેઠજીરે, પરીવારે કરી શુદ્ધ;
 વર્ણવું તે નામે કરીરે, શુણ્યા શ્રોતા તમે ૨બુદ્ધ. કા. ૨
- વૃધ બાઈ લગની શેઠનીરે, ઘરની સમજણ તાસ;
 શેઠાણીને સમજાવીનેરે, સહુની પૂરે આસ. કા. ૩
- જડાવદે નામે જડાવથીરે, ભુપણ ધરીયાં અંગ;
 મણી માણેક મોતી ઘણારે, માંહે અપૂરવ નંગ. કા. ૪

સાત પુત્ર.

- સાત પુત્ર સુખ સાત જીરે, ચોપમા દે કવિ એમ;
 ધૃતિ પુરે ધૃત્તોભાઈરે, નાણાવટ કરે તેમ. કા. ૫
- દેશ દેશાવર નામથીરે, પ્રસિદ્ધ સઘળે હોય;
 પાનોભાઈ પુન્યે કરીરે, તેહને તોલે નહિ કોય. કા. ૬
- રાજકાજ પુરંધરાંરે, બત્રીશ લક્ષણવંત;
 દાન માન કળાએ આગળોરે, કોથ તણ શુણવંત. કા. ૭

૧ બુદ્ધિ, મતિ. ૨ ડાહ્યા.

૨૧

વડોદરે શેઠજી મોકલેરે, સરપાવ લઈ તેહ;	
રાજેરાજ કરી ખાંતશું, દિનદિન વધતે તેહ.	કા. ૮
વડોદરે જશ યોલતારે, જુઓ એ શેઠનો પૂત્ર;	
રત્નખાણે રત્ન ઉપજેરે, રાખે ધરના સૂત્ર.	કા. ૯
શેઠની ચિંતા દુરે કરીરે, રાજસભામાં વખાણ;	
મેતા મસુદિ સકરીયારે, બહોતર કળા ગુણબાણ.	કા. ૧૦
દેશ પરદેશ પાનોભાઈરે, જિહાં બચ તિહાં નામ;	
પામે ^૧ ગુણે કરી, અતિ ઘણું, ^૨ કંચન બન તસ વાન.	કા. ૧૧
ત્રીજા મોતીભાઈ ધરભલારે, ધરના સમારે કાજ;	
ઘાટ ઘડાવે શું ઘાટશું, જડાવ જડીત શું સાજ.	કા. ૧૨
નાણાવટ ટંકશાલતુરે, કામ કરે રાખી ^૩ હોર;	
શેઠજી કહે તિમ તે કરેરે, પેટી પટારા ભેર.	કા. ૧૩
કુંચી સોંપી શેઠજી રાખવારે, સાચવજો રૂડી રીત;	
કામ પડે તવ મંગાવીએરે, ધરજયો વચન તુંમે ચિત્ત.	કા. ૧૪
તેહથી લઘુભાઈ શોભતારે, અનોપચંદ તસ નામ;	
ધર હાટ સમારતારે, રૂંડાં કરાવે કામ.	કા. ૧૫
^૪ સુંપણ શેઠજીએ કરીરે, ચલવે હાલ હુકમ;	
દેરા ઉપાસરા શોભતારે, રાખે ખરચી રકમ.	કા. ૧૬
દામ દગડ ખરચ માંડજ્યારે, પૂછી શતમન પેર;	
સાંજ સમે નાણાં આપજ્યારે, નામ લખિ રાખો ઘેર.	કા. ૧૭
સરળ ઢાળ દશમી થઈરે, શેઠ તણો પરીવાર;	
તે હવે આગળ વર્ણવુંરે, ખેમ કહે ધરી ખ્યાર	કા. ૧૮

ઉહા.

ગુણ જેહવા દેખી કરીરે, તેહને તેવી વાત;	
કામ લગાવે ખાંતશું, ભલી વધારે ખ્યાત.	૧
દુકાન સહુના નામની, શેઠજી કહે વિચાર;	
વાણોતેર રાખી ખરા, સુંપણ કરે ઉદાર.	૨

૧ ગુણો વડે. ૨ સોનાના રંગ જેવો તેનો વાન-રંગ છે. ૩ કાળજી.
૪ સોંપણી.

૨૨

હેમચંદલાઈ ગુણનીલો, નામે ઠામે જોર;
વાણોતરની હાજરી, લેતે રાખે હોર.

૩

ઠાળ ૧૧ મી.

(જુઓ જુઓ અચરજ અતિ સહ. એ દેશી.)

હેમચંદલાઈ મહાગુણી, સરળ સ્વભાવ છે તાસરે;
સમજણ તેહની રૂઢી ઘણી, ઠાંન દેઇ પુરે આશરે. હેમ. ૧
નામું લેખું તેહના હાથમાં, મોટી દુકાનો જેહરે;
આડતી ઘણી હુંડી લખે, વીમો કરે ગુણ ગેહરે. હેમ. ૨
વયે નાના ગુણે મોટકા, સમજ ઘણી તસ જોયરે;
શેઠ કહે હેમાલાઈને, કરો વ્યાપાર બુદ્ધિ તુમ હોયરે. હેમ. ૩
કારખાનો એ ઘર તણો, રાજ સંખંધ હોયરે;
રૂઢી રીતે તમે સાચવો, રાખજો સહુથી નેહરે. હેમ. ૪
વચન સુણી એમ શેઠનાં, સઘળો ઘરનો ભારરે;
ઉપાડી દીધો તેણે પ્રેમશું, 'અમુજ' નહિ લગારરે. હેમ. ૫
અમૃત વચને એમ સદા, બોલાવે સદા દેઈ માનરે;
દેખે સૌ રાજ કરે, કલાવિકલા ગુણ બાણરે. હેમ. ૬
સુરજમલ વિદ્યા ભણે, લીપી ઘણી કરી ત્યારરે;
નામું લખે ચુકે નહિ, માત પિતા ધરે ખ્યારરે. હેમ. ૭
મનમુખલાઈ નિશાળે, દિન પ્રતે ભણવા બાયરે;
અધ્યાય હુંડા ઘણી કરી, ગણિતકળા શિખાયરે. હેમ. ૮
સાત પૂત્ર ઉપર સૂતા, માતાને બહાલી તેહ;
હિંમ નામ 'હિંમ' ઘણો, પિતા ધરે બહુ નેહરે. હેમ. ૯
ફેતેલાઈ મોતા તણા, ઘણા સુખ કરે વખાણરે;
નગીના નામે ગુણ ભર્યો, હેમાલાઈ પુત્ર સુબાણરે. હેમ. ૧૦
એમ પરિવારે શોભતા, ખાનાલાઈ જાતરે;
લલુલાઈ છે નામથી, રૂપે કરી વિખ્યાતરે. હેમ. ૧૧
ભણ્યા ગણ્યા ચતુરપણે, શેઠજનો પરીવારરે;
સગાં ઘણાં સહુ દીપતાં, કહેતાં નાવે પારરે. હેમ. ૧૨

૧ મુજવણ. ૨ મહેતાજી. ૩ દીકરી. ૪ ઉત્સાહ.

૨૩

કાકાજી દિવાન મળવા, બુદ્ધિ તણો ૧નિધાનરે;
 મંત્રી ગુણે ગુણુ તે ભયો, જશ હૈડે શાંનરે. હેમ. ૧૩
 પ્રીત અપૂરવ એ બની, એક એકને ન લોપેરે;
 કામ ન કરે પૂછ્યા વિના, ન ધરે લગારે કોપરે. હેમ. ૧૪
 વડોદરે જશ વિસ્તર્યો, શેઠજીનો અધિકારરે;
 લોક સુખી ગુજરાતના, શેઠ કરે ઉપગારરે. હેમ. ૧૫
 સરપાવ પાલખીનો થયો, રાજ ચિન્હ સઉ જોયરે;
 શેઠની શોભા અતિ ઘણી, હુકમ ન લોપે કોયરે. હેમ. ૧૬
 કાકાજી માને શેઠને, પ્રેમ તણો નહિ પારરે;
 પાછલા પહોરની જેમ છાંયડી, તેલ ણિંદુ જલ વિસ્તારરે. હેમ. ૧૭
 ઢાળ પુરી થઈ અગીયારમી, અમૃતથી અતિ એ મીઠીરે;
 ખેમવર્ધન કહે સાંભળો, ભાખી નજરે જે દીઠીરે. હેમ. ૧૮

કુહા.

સુખાસન મેના તણાં, સામાન ઘણો શ્રીકાર;
 જલહલ તેજે જલહલે, જરીઆન રકરી મનોહાર. ૧
 પાલખી સોહિ કુમતાં, કસબે ગુચ્યાં જેહ;
 છત્રી તણી શોભા ઘણી, કસીદે કશબ ગુણગેહ. ૨
 સુવર્ણ જડીત સોહિ સદા, બમણી બેડી તાસ;
 એમ જોડ સોહિ ભલી, દો દો વસ્તુ બસ. ૩
 સુરજ સુખી સુરજ જસી, શીતળ તેજ વિશાલ;
 છત્ર ચામર ચિન્હે કરી, મન મોહન ગુણ માલ. ૪

ઢાળ ૧૨ મી.

(ગોઠળ ગામને ગોંદરે આ શી ભંડાવંડ એ દેશ.)

વરઘોડા અતિ દીપતારે, સુરજ સ્થ સમ જોય—સુણો ઓતારે.

વૃષભ તણા સ્થ અતિ ઘણારે, ઘંટા ધુધર સોય—સુણો.

પુણ્ય તણાં ફળ એ ભલાં (૨) એ આંકણી.

આદરતી દોકાનો દેશાવરેરે, ઢાકા બંખાળા દેશ. સુ.

કપડ મંગાવે બહુ ભાતનાંરે, ભાર અલ્પ મૂલ વિશેષ. સુ. પુ. ૨

૧ ભંડાર. ૨ વડે. ૩ બળદ. ૪ દુકાનો.

૨૪

સુરત સુંબાઈ પુના વળીરે, જયપુર ને નાગોર, સુ.
 દિલ્હી આગ્રા મેહતોરે, ચિત્રોડ કોટા બુંદી ઓર. સુ. પુ. ૩
 દક્ષિણ સોરઠ મેવાડમાંરે, નવખંડે પ્રસિદ્ધ. સુ.
 હુંડી સકરાય તીજી કરીરે, જશ પડો જગ લીધ. સુ. પુ. ૪
 વહાણવટી બ્યાપારમાંરે, કરિયાણાં બહુ કોડ. સુ.
 જલવટ થલવટ ભેદથીરે, વાણેતાર બહુ જોડ. સુ. પુ. ૫
 પાલીતાણું પોતાતણુંરે, રાચરડા દિગામ. સુ.
 વગસ્યા સરપાવમાં રાજવીરે, સરકાર કરતા કામ. સુ. પુ. ૬
 દશબાર ગામ ઘરાણેરે, બીજા ઈઅનરે લેય. સુ.
 મનોતિ કરે નહિ મણારે, હાલ હુકુમ કરેય. સુ. પુ. ૭
 પુન્ય દશાજ પાધરેરે, દાન મધુર વચન. સુ.
 દેવગુરુ કરે સેવનારે, ઉપમા કવી રચન. સુ. પુ. ૮
 દેવતણાં સુખ ભોગવેરે, કહેતાં કિમ લહું પાર, સુ.
 એ સમ જગમાં બીજો નહિરે, સુખીઆં અપર વિચાર. સુ. પુ. ૯
 પુન્ય ઉપાયો પુરવલવેરે, મનવચ કાયશું ધ્યાન. સુ.
 શ્રી ધર્મરૂચિ તે વસીરે, પામ્યા નવે નિધાન. સુ. પુ. ૧૦
 દુમદુમ તે સાહેબીરે, રાજધાની વળી કાર, સુ.
 સોનુંને સુંગધ તારે, જીવિત તાસ ઉદાર. સુ. પુ. ૧૧
 દીન દીન દુખિયા દેખીનેરે, કંઠણા લત તેણી વાર, સુ.
 રાજા દિ સમજાવીનેરે, મેલવી ધન અપાર. સુ. પુ. ૧૨
 દાનશાળા મંડાવીનેરે, એમ કરે ઉપકાર, સુ.
 ખરચી આપે ખાંતે કરીરે, ગુણનો ન લહું પાર. સુ. પુ. ૧૩
 જે જે માગે તિમ દીયેરે, કળીયુગમાં કલ્પવૃક્ષરે, સુ.
 જ્ઞાની માની ધ્યાની બીજેરે, નવી દીઠો કોઈ દક્ષ. સુ. પુ. ૧૪
 દુકાળમાં દીનીયાં ઉધરીરે, કંઠણા આ તમ જોય, સુ.
 દુઃખીયાનાં દુઃખ નવી રૂચેરે, ભાંગે તસ દુઃખ સોય. સુ. પુ. ૧૫.

૧ ઇઅરે.

૨૫

સાત ક્ષેત્રે ધન વાપરેરે, એહજ લાગ્યું વ્યસન, સુ.
 દાન દીધા વીણુ નવી જમેરે, ઘર રાંધ્યું જે અશન. સુ પુ. ૧૬
 એમ પનોતા વખત શેઠજીરે, સાંભળો તણ વ્યાધાત, સુ.
 બારમી ઢાળ સરસ બનીરે, ખેમવર્ધન સુખ સાથ. સુ. પુ. ૧૭

હૃદય.

દોય વાર પરણાવીયા, ઈચ્છાભાઈને સાર;
 પાનાભાઈ જે વાર વલી, મોતીભાઈ ત્રણ વાર. ૧
 અનોપચંદ દોય વાર તે, હેમાભાઈ એક વાર
 સુરજમલ મનસુખને, એક એક વાર ઉદાર. ૨
 સાત પૂત્ર દોયે સૂતા, પુત્ર પુત્રનાં જેહ;
 પરણાવ્યા બહુ યુગતીસું, ઓછવ કરી ઘણા નેહ. ૩
 એમ વિવાહ કર્યા ઘણા, લ્હાવો સંસારિક લીધ;
 કાકાજીના રાજમાં, ઓછવ અધિક તિહાં કીધ. ૪
 સુરજમલ પોતાતણો, મોતીભાઈનો નંદ;
 ફેતેચંદ નામે કરી, પરણાવે આનંદ. ૫
 એક લગન દોનું જણાં, હર્ષ તણો નહિ ખાર;
 કિંચિત પભણું જાણવા, તે સુણજો અધિકાર. ૬

ઢાળ ૧૩ મી

વરધોડો, વિવાહ.

(જરે મારે જગ્યા કુંવર જમ. એ દેશી.)

જરે મારે શેઠજી કરે વિવાહ, લગ્ન કિવસ નિરધારીને જરેજી;
 જરે મારે સંવત અદાર એકસઠ, ફાગુણ સુદી ૨ ધારીને જરેજી. ૧
 જરે મારે સાસરો સુરજમલ, પાનાચંદ સુળચંદ ઘરે જરેજી;
 જરે મારે જવેરી અટક છે તાસ, વ્યાપારી વડે સરે જરેજી. ૨
 જરે મારે ફેતેહભાઈ નું સાર, મ્હનચંદ ગમાનશા જાણીએ જરેજી;
 જરે મારે એમ મોટે મંડાણ, ધારે જમાઈ ઘર આણીએ જરેજી. ૩

૧. અન્ન-ખાવાનું.

૪

૨૬

હરે મારે ધવળ મંગળ ગવરાય, ત્રિહું ઠામે ઘર પોતા તણે હરેહ;
 હરે મારે મોટા સગપણે જેહ, મોટા ઓછવ થાએ જગ લણે હરેહ. ૪
 હરે મારે થાપના કરી ગણેશ, વિધીએ લગન વધાવીએ હરેહ;
 હરે મારે પીઠી મર્દન થાય, માંહે સુવાસ દ્રવ્ય ભાવીએ હરેહ. ૫
 હરે મારે પાપડ વડી દેવરાય, હલવાઈ તેડે સામાન કરી હરેહ;
 એકવીશ પ્રકારની જેહ, પકવાની જાત છે ખરી હરેહ. ૬
 હરે મારે પંડ પરચાના કીધ, તેહની શોભા અતિ લલી હરેહ;
 હરે મારે ચંદ્રુઆ બાંધ્યા ખાસ, જગમગ ચંદ્ર મંડળી મલી હરેહ. ૭
 હરે મારે થંભ ચીતર્યો જેહ, કળા પુતળી ઉપર ધરી હરેહ;
 હરે મારે તોરણ જડીત જડાવ, એમ મંડપ શોભા કરી હરેહ. ૮
 હરે મારે લક્ષ દિવસ આબ્યો તાય, વિધિપૂર્વક મંજન કરી હરેહ;
 હરે મારે પહેરી આવે શીણગાર, શ્રીફળ પાન કર ધરી હરેહ. ૯
 હરે મારે વરઘોડે કુંભાર, વાજાંત્રની ધ્વનિ ઉછળે હરેહ;
 હરે મારે ઢોલ નગારાં ભેર, નોખતનો ડંકો વળી હરેહ. ૧૦
 હરે મારે શરણાઈ સરલે સાદ, ડમડમીયા ઝાલર ઘણી હરેહ;
 હરે મારે દીવી તણા નહિ પાર, શોભા સરસ અંતિ ઘણી હરેહ. ૧૧
 હરે મારે હેખારવ કરે જોર, શ્રેણી બંધાણી તેજ તણી હરેહ;
 હરે મારે મેના સુખાસન તેહ, ૧૦હેલર દીપે ઘણી હરેહ. ૧૨
 હરે મારે ઘંટા ધુધર માળ, રણુઝણુ રણુઝણુ ધુધરી હરેહ;
 હરે મારે ઘાડખાનાનો નહિ પાર, ઠામ ઠામ છોડે ફરી હરેહ. ૧૩
 હરે મારે મરતક ઝગમગ તેજ, મણી માણેક જડાવ કરી હરેહ;
 હરે મારે ખુપાલા ધરી ખુપ, તે ઉપર કલગી ધરી હરેહ. ૧૪
 હરે મારે સોવન સોનેરી સાજ, સંખેલા બહુ શોભતા હરેહ;
 હરે મારે રૂકાતેલ તેજ લગામ, થનક થનક હેંડે શોભતા હરેહ. ૧૫
 હરે મારે અખાડી ગજરાજ, ગલલાટ કરે મંગળીક ભણી હરેહ;
 હરે મારે શિર સીંદુર રંગીત, શરણ સુંડ રૂંદંતી તણી હરેહ. ૧૬
 હરે મારે વાજાંત્રની પડી ઠોર, લોક જોવા દોડે ઘણાં હરેહ;
 હરે મારે નરનારીના વૃંદ, કોતુક તિહાં વળી નહિ મણા હરેહ. ૧૭

૧ વેલ (વરની). ૨ તેજ ઘોડા. ૩ હાથી.

૨૭

જરે મારે બલાડી બચ્યું તેડી કેડે, બાળક બરસે ઉતાવળી જરેજ;
 જરે મારે જમતીમ પેરી વેશ, જોવા દોડે હળી મળી જરેજ. ૧૮
 જરે મારે કટિ આભરણે ગલા માંહી, હાર કેડે બાંધે કેંધ જરેજ;
 જરે મારે, પહેરણ વસ્ત્ર વિશાર, જેમ આવે તેમ હાથે લેધ જરેજ. ૧૯
 જરે મારે અધવીચ મુકી કામ, બચ્ચે ઉનાણી જોવા લણિ જરેજ;
 જરે મારે ઉઘાડે માથે કેંધ, હુંસ જોવા તણી ઘણી જરેજ. ૨૦
 જરે મારે કલહ વાજિંત્ર તે દુધ, જમાઇ કાજલ કંકુ ઘણું જરેજ;
 જરે મારે સ્ત્રીને બહાલા ઘણા તેહ, સહજ થકી વળી તે લણું જરેજ. ૨૧
 જરે મારે જુઠ સાહસને લોભ, મૂર્ખમતિ માયા કેળવે જરેજ;
 જરે મારે ઇત્યાદિક કેંધ વાત, જોવા દોડે મન હેળવે જરેજ. ૨૨
 જરે મારે ફરહરે નેનાં નિશાન, ગગને ગડીઓ ઉછળે જરેજ;
 જરે મારે ગોરડી ગાયે ગીત, સરખી સખી ટોળે મળે જરેજ. ૨૩
 જરે મારે કોકિલ કંઠે રસાલ, જનની હુંસ પુરી કરે જરેજ;
 જરે મારે દામ લાગત દેઇ દેવ, આરણ્ય કારણ્ય સહુ ચિત્ત ધરે જરેજ. ૨૪
 જરે મારે તોરણ આબ્યા વરરાજ, દેઇ વધાઈ દોડી કરી જરેજ;
 જરે મારે સાસુ પુંખણ કાજ, ખેઉ સજ્જ થઈ શણગાર જરેજ. ૨૫
 જરે મારે તોરણ છબ્યા કરી જોર, જોવા લોક ઘણા મળ્યા જરેજ;
 જરે તલ પડવા નહિ કામ, ન મિલી તે માંહોમાંહે લળ્યા જરેજ. ૨૬
 જરે મારે આવે લેઇ સામાન, પુંખવા સાસુ ખેડુની જરેજ;
 જરે મારે ચાક પેડી ધુશર તીર, હુંસ પુરી કરે તે ખેડુની જરેજ. ૨૭
 જરે મારે આશય જણાવે સરવે, હસતિ હળુવે બોલતી જરેજ;
 જરે મારે રહેજે સદા હજુર, કહી સમજાવે હૃદય બોલતી જરેજ. ૨૮
 જરે મારે દ્રધાંત લાવ જણાવ, એમ હાંસીએ વચન કહી જરેજ;
 જરે પુંખ્યા કરી બનાવ, નાક સાહી અવસર લહી જરેજ. ૨૯
 જરે મારે ખેસારે મહિરામાંહી, ચોરી માંડે ચોંપે કરી જરેજ;
 જરે મારે પુત્રી શોળ શુંગાર, પહેરાવે ઉલટ ધરી જરેજ. ૩૦
 જરે મારે વેદ તણો ઉચ્ચાર, દિજ અગ્નિ શાખે તિહાં, જરેજ;
 જરે મારે હાથ મેળાવો કીધ, ચાર મંગળ વસ્ત્રા તિહાં જરેજ. ૩૧

૨૮

જીરે મારે આભરણુ વસ્ત્ર અમોલ, આપે કર ચુકાવતાં જીરેજી;
 જીરે મારે વાસણુ પ્રમુખ દેઈ, દેઈ દાન ચુકાવતાં જીરેજી. ૩૨
 જીરે મારે સરસ સુગંધ કંસાર, એક એકના મુખમાં ધરે જીરેજી;
 જીરે મારે અંત નરાખણું લગાર, ૧કવળ રીત સમજે સરે જીરેજી. ૩૩
 જીરે મારે માંડવે નાટારંભ, પાત્રો થેઈ થેઈ ઉચરે જીરેજી;
 જીરે વાળે વિવિધ પરિગાત્ર, પગ ઠમકાવે ધરી સરે જીરેજી. ૩૪
 જીરે મારે સાહેલા સરલે સાદ, બહુવા વેશ કેઈ ભાતના જીરેજી;
 જીરે મારે સામાસામી મેલાણુ, બેહુ પખે ગીત કેઈ ભાતના જીરેજી. ૩૫
 જીરે મારે અસમંજસ બોલંત, અવસર વાત સોહે, ઘણી જીરેજી;
 જીરે મારે કેતાં કરીએ વખાણુ, અતિશય શોભા બની જીરેજી. ૩૬
 જીરે મારે મન રાખી ઉઠાર, પહેરામણી કરી ખાંતશું જીરેજી;
 જીરે મારે લેઈ કન્યા ધરી ખ્યાર, રંગ રસ રહ્યા ઘણી ભાતશું જીરેજી. ૩૭
 જીરે મારે ઢાળ તેરમી એહ સરસ, વરઘોડે પાણીગ્રહણુ તણી જીરેજી;
 જીરે મારે હીરવર્ધન કરી ખેમ, અવસર વચન આતુરી ભણી જીરેજી. ૩૮

કુહા.

ગૌરવ વરોઠી કારણે, હરખ જમણુ કરે તાસ;
 સુખડી પીરસે ભાવની, આણુ ફેરવી તાસ. ૧
 ખાટવડું ખાંતે કરી, આણુ એ તે જગ રીત;
 ઘાલ કચોળાં આરણી, માંડે ધરીને પ્રીત. ૨
 સજ્જન વર્ગને નોંતરાં, કરી રસોઈ તૈયાર;
 જમણુ વેળા થઈ ખરી, આવે નરને નાર. ૩

ઢાળ ૧૪ મી.

(કિહાંના તે આન્યા બીડલા, મોતીવાળા ભમરજી. એ દેશી.)

ભાતભાતની રસોઈ.

જિમણુ વેળા થઈ ખરી, લેળા થાયરે શાજનજી;
 થાળ કચોળાં રસાળજી, વાલા મારા જમોરે સાજનજી.
 મેવા પહેલાં પીરસીયા, લે. અખોડ બદામ વિશાળરે. વા. ૧

૧. કોળીઆ.

૨૯

ચારોળી ચુપે કરી,	લે. દાળ ખારેક ખબ્બરરે.	વા.
શેલડીખંડ ઢાઠમ કળી,	લે. પીરસ્યાં તે ભરપુરરે.	વા. ૨
ઘેબર જલેખી મોતીયા,	લે. મોતીચુરની જાતરે.	વા.
ફેણી ખાબપુરી શીરો,	લે. દુધપેંડા બે ભાત રે.	વા. ૩
સુત્રફેણી કણસાઈ,	લે. લાપશી મગદળ ખાસરે.	વા.
દળ ખેંશી દળ સાટાં,	લે. ગુંદવડાં બરફી ઉલાસરે.	વા. ૪
અમૃતપાક શકરપારા,	લે. દુધપાક ટોપરાપાકરે.	વા.
શ્રીખવરજ મોળીપુરી,	લે. તીખાં તમતમાં શાકરે.	વા. ૫
કારેલાં ચોળાફળી,	લે. લિલુઆ તુરીયાં વિશેષરે.	વા.
ચીલડાં કાચાં પાકાં મેથી,	લે. હોંસે મનશું દેખરે.	વા. ૬
ટીંઠારાંને ટેડશાં,	લે. કેળાં કંકોડાં દાળરે.	વા.
ભાજી ભાતભાતની,	લે. રાયતાં ઘણું રસાળરે.	વા. ૭
મોગરી ચંદલેઈ કેળાં,	લે. ભજીઆં તળ્યાં ઘી માંહીરે.	વા.
ચણા છમકાવ્યા વાલોળાફળી,	લે. શાંગરી કાચલી પીરસે તાંહીરે.	વા. ૮
ઘોલવડાં કાંજીવડાં,	લે. ઘૂઘરા વઘાર્યાં જાશરે.	વા.
તીખાંને વળી તમતમાં.	લે. ખાતાં ચમત્કાર તાસરે.	વા. ૯
અથાણાં કેઈ જાતનાં,	લે. કેરી લીંબુની જાતરે.	વા.
મરચાં દિગુંદા વેઠમાં,	લે. પીરસે કેઈ કેઈ ભાતરે.	વા. ૧૦
પાપડ સેક્યા તળ્યા ઘણા,	લે. ખેરાવડી ખાધે સ્વાદરે.	વા.
સરસીયાં રાઈ ભર્યોરે,	લે. ચીલડી ચીરી લ્યો લ્યો સાદરે.	વા. ૧૧
પેટમાંય માયે નહિ,	લે. લ્યો લ્યો કહે વારોવારરે.	વા.
આડા હાથ દીધે તદા,	લે. પીરસણિયાને જશ અપારરે.	વા. ૧૨
દાળભાત લાવે ફરી,	લે. દેવ જીરરાય ભોગ સાળરે.	વા.
સુગંધશાળ સુવાસના,	લે. પીરસે ભરભર થાળરે.	વા. ૧૩
તુવર દાળ મગની કરી,	લે. કડિકટી ઉકાળે ત્રણ વારરે.	વા.
દુધ ચોખા શિરામણી,	લે. ખાંઠ તણી મનોહારરે.	વા. ૧૪
દુધ ન રૂચે તે ભણી,	લે. કરંબો મશાલાદારરે.	વા.
જમણુ હુંશ સુરી કરીરે,	લે. ચણુ કરી ઉઠે તે આરરે.	વા. ૧૫

૩૦

પાણી સરસ શિતળ પાઈ, લે. સુરલી દ્રવ્ય સુવાસરે. વા.
 ચંપક કેતકી મોગરે, લે. ખરાસવાસીત પાણી ખાસરે. વા. ૧૬
 પાનસોપારી એલચી, લે. નયકુળ ભવંત્રી લવંગરે. વા.
 બીડલાં વાળ્યાં માંહી ધરી, લે. સર્વને આપે અભંગરે. વા. ૧૭
 ખાતાં સરસ સુગંધ ઘણી, લે. મહુમહે રંગ સુરંગરે. વા.
 સરસ જમણુ આજનો ઘણો, લે. સજન ગર્વ ઉજરંગરે. વા. ૧૮
 ગોરવ દીપે સસરા ઘરે, લે. તે પણુ સુખડી એહરે. વા.
 સાત સાત દિવસે લગે, લે. જમાડી વધારે નેહરે. વા. ૧૯
 વરઘોડા દિન દિન પ્રતે, લે. વાજત્ર તણી પડે છારરે. વા.
 લખલોક જોવા મળે, લે. ગોખ મેડી ચડી જોરરે. વા. ૨૦

ધરેણી નાટક વગરે.

ખાંહે ખાજુખંધ ખેરખા, લે. હૈયે હાર ઉતરી જડાવરે. વા.
 કેડે કદોરા હેમના, લે. વેઠ વીંટી તરત ઘડાવેરે. વા. ૨૧
 કડાં હેમ જડાવનાં, લે. જગમગ જગમગ તેજરે. વા.
 સુરજસુખી ચામર ઢળે, લે. અમુલખ વસ્ત્ર પહેચી હેજરે. વા. ૨૨
 રૂપ ઘણું ને શિણુગારીયા, લે. દેવકુંભર ન કરે હોહરે. વા.
 સાત દિવસ લગે નવનવા, લે. કોણુ કરે ઓછવ તરી જોહરે. વા. ૨૩
 કાકાજી જોવા આવે વળી, લે. રાજગર્વ લેઈ સાથરે. વા.
 હય ગયરથ પાયક ઘણા, લે. જીત્યા નરહે લગામ ધરી હાથરે. વા. ૨૪
 મેવા મીઠાઈ વહેંચે તીહાં, લે. પાત્ર તેડાવી કરે તીહાં નાચરે. વા.
 થેઈ થેઈ થેઈ મુખ ઉચરે, લે. જાણે અપસરા નાચરે. વા. ૨૫
 ઠમઠમે ઠમકે વેંછીયા, લે. ધમકે ઘુઘરી ધમકારરે. વા.
 રણુજણુ વેણુ વળવતી, લે. ધપમપ હૈં હૈં સારરે. વા. ૨૬
 નાટિક વિવિધ પ્રકારનાં, લે. હરખે ખાળ ગોપાળરે. વા.
 હોંસે વિવાહ લલો કર્યો, લે. થયાં નાટીક દેખી ખુશાલરે. વા. ૨૭
 પરણી કન્યા લેઈને, લે. આવે પોતાના આવાસરે. વા.
 વાજત્ર વાજે અતિ ઘણાં, લે. હોંસે ઘણો ઉલ્લાસરે. વા. ૨૮

૧ વિજી-સારંગી.

૩૧

મનસુખ લગન ઐણીપરે, લે. ખીજ વરસ મોજરરે. વા.
 ઓછવ મોછવ ઐણીપરે, લે. જિમણુ પણુ સારરે. વા. ૨૯
 લાલા હરખચંદ સુત ઘરે, લે. મેલ્યો તિહાં વિવાહરે. વા.
 હઠીસંગ કેરી દીકરી, લે. પરણાવે ધરે ઉલ્લાસરે. વા. ૩૦
 આર મંગળ વરત્યા પછી, લે. કર મુકાવણુ કાજરે. વા.
 વસ્ત્ર આભરણુ રોકડ વળી, લે. વધારે વાસણુ દેઈ લાજરે. વા. ૩૧
 પૂર્વ કહ્યું તિમ જાણુજે, લે. પરણાવ્યા ભલી રીતરે. વા.
 પહેરામણી સારી પરે, લે. સંભાળી કરે રાખી હીત. વા. ૩૨
 ઇમ વિવાહ કર્યા ઘણા, લે. શેઠજી મોટે મંડાણરે. વા.
 થોડે ઘણું કરી જાણુજો, લે. શ્રોતા ચતુર સુજાણુરે. વા. ૩૩
 ઢાળ પૂરીએ ચૌદમી, લે. શેઠ વખતચંદ સસરે. વા.
 હીરવર્ધન શિષ્ય ખેમના, લે. સાંભળો વચન ઉલ્લાસરે. વા. ૩૪

ફહા

શ્રી સિદ્ધાચળ તિરથમાં, સદા વરત મંડાય;
 ધર્મશાળા કરાવીને, માણસ મુકે છડાય. ૧
 સંધાણુ આવે જે સદા, ખરચિ ન હોવે જાસ;
 તેહને આપજે તમો, જે બીજે તેને તાસ. ૨
 ચતુર્વિધ સંધને વળી, ચ્યારે જાત અહાર;
 રૂઢી રીતે સાચવો, અમ આજ્ઞા છે સાર. ૩
 એમ શિખામણુ દેઈને, ભલી રીતે સમજાવ;
 નાનું માંડી દેખાડજે, જેહવો આવે દાવ. ૪
 એમ સુપણુ કરી શેઠજી, લે લાહો પુણ્યવંત;
 પામ્યાત્ કળ એહ છે, પરઉપકાર કરંત. ૫

ઢાળ ૧૫ મી.

(કંત તમાકુ પરિહરે—એ દેશી.)

ઠામઠામ આડત ઘણી, બ્યાપારી બ્યાપાર. મેરે લાલ.
 શાહુકાર શિરોમણી, લક્ષ્મીનો નહિ પાર. મેરે લાલ. ૧
 ધનપનોતા શેઠજી. એ આંકણી.

૩૨

- સુખા માને અતિ ઘણા, અચળ શેઠ સુખકાર. મેરે.
 પાતસ્યા માન્યા ઘણું, આપણુ પણુ એહ સાર. મેરે ધન. ૨
 રસ લાગ્યો વ્યાપારનો, પુત્ર પૌત્ર પરિવાર. મેરે.
 ૧ વરગ ત્રણ સાધે ગણું, ધર્મ વરગ સુખકાર. મેરે. ધન. ૩
 બિંબ ભરાવ્યા જિનતણા, પુસ્તક ભર્યા લંડાર. મેરે.
 સ્વામીવછલપણુ કીયા, પર ઉપકાર અપાર. મેરે ધન. ૪
 જિન ગુરૂ જિનમત સંઘની, લક્ષિતલેહ એ વ્યાપાર મેરે.
 આદરતાં ઉત્તવળ હોવે સમકિતનો આચાર મેરે ધન. ૫
 દેહરૂં કરાવ્યું અતિ લહું, બાણે સ્વર્ગ વિમાન. મેરે.
 અભુતનાથ પધરાવીયા, દેઈ બહુલાં દાન. મેરે ધન. ૬
 તપજપ કરે બહુ ખાંતસું, દંપતિ દોય રસાળ. મેરે.
 ઉજમણું કર્યું અતિ લહું, ખરચી દ્રવ્ય વિશાળ. મેરે ધન. ૭
 પાઠાં ઠવણી કંચન તણી, બહુ મુલા રૂમાલ. મેરે.
 ચંદુરવા જરમર તણા, સોભા બકજમાળ. મેરે ધન. ૮
 ગ્રંથ ભયે નવિ દાખવું, ઉજમણાં અધિકાર. મેરે.
 સરસ સામગ્રી સવી કરી, લક્ષિતભાવ ઉદાર. મેરે ધન. ૯
 જ્ઞાન દર્શન ચારિત્રના, ઉજરણાં ઘણી જાત. મેરે.
 આપે તે હર્ષે કરી, કહેતા કહું અવદાત. મેરે ધન. ૧૦
 ઉદયસાગર સૂરીશ્વરૂ, ઉપદેશે કરી શુદ્ધ. મેરે.
 બિંબ પ્રતિષ્ઠા કરી ઘણી, રાખી નિરમળ બુધ. મેરે ધન. ૧૧
 સૂરીશ્વર કહે શેઠજી, માનવકુળ જગ એહ. મેરે.
 જાત્રા સંઘપતિ થઈ તુમે, સિદ્ધગિરિ ભેટો તેહ. મેરે ધન. ૧૨
 પ્રબળ પુન્ય હોસે જશવળી, સંઘપતિ તિલક ધરાય. મેરે.
 શિવવધુ વરો નિશ્ચય કરી, એમ ભાળે જિનરાય. મેરે ધન. ૧૩
 એમ ઉપદેશને સાંભળી, ઉપન્યો મનશું ભાવ. મેરે.
 તેહ સંઘ રચના સુંણે, તરીયે ભવજલ નાવ. મેરે ધન. ૧૪
 સરસ કથા આગળ હવે, પ્રમાદ તણ સુંણો તેહ મેરે.
 પંદરમી ઢાળ પુરી થઈ, ખેમવર્ધન ભણી એહ. મેરે ધન. ૧૫

૧ ધર્મ, અર્થ અને કામ—એ ત્રણ વર્ગ—પુરૂષાર્થ.

૩૩

કુંહા.

રાજનગર શ્રાવક ઘણા, સમજી વડા સુભણ;
 પ્રેમચંદ લાલા વળી, કમા પાછા ગુણુ ખાણુ. ૧
 વિવેક વિકળા આગલા, સમજણુ સઘળી પેર;
 જૈન ધર્મ તસ મન વસ્યો, દયામયા ઘણી મહેર. ૨
 સૌ તણા ચિત્તમાં વસ્યા, ધર્મ ગુણે ગંભીર;
 ગોષ્ઠી કરે દિનદિન પ્રતે, ધર્મ ધુરંધર ધીર. ૩
 પંડિત કેઈ સેવ્યા જીણે, સાંભળ્યાં સિદ્ધાન્ત;
 તે સંગી છે શેઠના, સમજી સહુ સિદ્ધાન્ત. ૪
 તે સરવે કહે શેઠજી, સિદ્ધગિરિ જાત્ર;
 કરો, કરાવો સંગ લઈ, નિરમળ કીજે દુગાત્ર. ૫
 વળી શેઠાણી વીનવે, રાજનગરમાં વાત;
 ધરધર એવી સહુ કરે, સંઘપતિ શેઠ થઈ જાત. ૬

હાળ ૧૬ મી.

(વારી મારા સાહેબા. એ દેશી.)

પીયુજ પનોતા મુંજો વીનતી હો, રાજ.
 સંઘપતિ તિલક ધરાવ, વારી મારા પીયુજ;
 કર્યું હાથે સાથે આવે હોરાજ, ધન ખર્ચી જાત્રા કરાવ. વા. ૧
 એ સમ દલાહો એકે નહિ હોરાજ, ભાગ્યતણી બલિહારી. વા.
 તન ધન જોખન કારમો હોરાજ, કેઈ નર ગયા જગહાર. વા. ૨
 પુન્યે ધન ખૂટે નહિ હોરાજ, પુન્ય વડું સંસાર. વા.
 પુન્ય વિહુણાં માનવી, હોરાજ, લેખે નહિ તસ અવતાર. વા. ૩
 સીધાં સામાન કરે સહુ હોરાજ, ઢીલતું નહિ છે કામ, વા.
 હાથિદાંત જે નિસચો હોરાજ, પાછાન પેસે શ્યામ. વા. ૪
 શંકા કીસી નહિ રાખીએ હોરાજ, રાખો નિરમળ મન. વા.
 એ ગિરિ લેટે સુખ હોવે હોરાજ, એમ શ્રી વીરવચન વા. ૫
 શેત્રુંજી મહાતમમાં કહ્યું હોરાજ, સકળ તિરથ શિરતાજ. વા.
 વિમળાચળની જાતરા હોરાજ, કરી કેઈ સાર્યો હો કાજ. વા. ૬

૧ શરીર. ૨ લાલો.

૫

૩૪

પુરવ નવાણું જસ શિરે હોરાજ, સમોસયો આદિનાથ	વા.
અનંતાનંત શિવ વર્યા હોરાજ, પ્રત્યક્ષ શિવપુર સાથ.	વા. ૭
મહિમા જેહનો દાખવા હોરાજ, સુરશુર પણ મતિમંદ.	વા.
રત્નત્રયિહેતુ સહી હોરાજ, પ્રગટે સહજનંદ.	વા. ૮
સુંદર દુકે સોહામણી હોરાજ, મેરૂ સમા પ્રાસાદ.	વા.
વૈરભાવ રહે નહિ હોરાજ, દુર ટળે વિખવાદ.	વા. ૯
વૃક્ષ રાયણુ તળે શોભતા હોરાજ, પિલુડા પ્રભુના પાથ.	વા.
સંઘપતિ પૂજે ભાવશું, હોરાજ, સંચિત દુર પળાય.	વા. ૧૦
અડસઠ તિરથ ભેટતાં હોરાજ, કોડીગણું ફળ જોય.	વા.
અનંતશુણો ફળ પામીએ હોરાજ, ભાવવૃદ્ધિ જસ હોય.	વા. ૧૧
એમ વિનતિ સુણતાં થયો હોરાજ, શેઠનો ઘણો ઉદ્ધાસ.	વા.
મનમાં હતી મુજ ચાહના હોરાજ. તુમ વિનતી પુરૂં આશ.	વા. ૧૨
સજ્જન વર્ગ સહુ તેડીને હોરાજ, કહે શેઠજી તેણી વાર.	વા.
વાણોતર વળી તેડીયા હોરાજ, કંકોતરી કરો તૈયાર.	વા. ૧૩
અઠાઈ મહોત્સવ કરો હોરાજ, ઢાલ નગારાં ભેર,	વા.
નોખતખાનાં ગડગડે હોરાજ, ખાંધે તોરણુ ઘેરે ઘેર.	વા. ૧૪
દેશ દેશાંતર મોકલે હોરાજ, કંકોતરી શ્રીકાર.	વા.
સિદ્ધિગિરી સંઘમાં પધારજો હોરાજ, ઘણું શું લખું વારોવાર.	વા. ૧૫
સુહૂર્ત સંવત અઢાર ચોસઠનો હોરાજ, મહા શુદ્ધી પચંદ્રવાર.	વા.
ડેરા તંબુ ખડાં કર્યા હોરાજ, દરવાજો કોચ રપ મનાર.	વા. ૧૬
સંઘણી જે વારતા હોરાજ, સાંભળો શ્રાતા સુનાણુ.	વા.
હીરવર્ધન શિષ્ય ખેમ કહે હોરાજ, સોળમી ઢાળ વખાણુ.	વા. ૧૭

ફહા.

દંપતિ દોનું એક મના, કરી સામાન વિશેષ;
 સામગ્રી મેલી સવે, સંઘપતિ થઈ નરેશ. ૧
 સજ્જન વર્ગ સહુ હરખશે, રાખી ચિત્ત ઉદાર;
 અઠાઈ મહોત્સવ કરે, વાજિંત્ર વાજે સાર. ૨
 સંઘપતિ તિલક ધરાવીને, ધવળમંગળ ગવરાય;
 શ્રી દીસહેસર ભેટવા, તેહ વાત કહેવાય. ૩

૩૫

ધર ભળાવી શેઠને, શિખામણુ દેઈ સાર;
શુભ શુકને પ્રયાણુ કરે, સંઘ સહિત સુખકાર. ૪

દાળ ૧૭ મી.

(ચંદ્રાવળાની દેશા.)

શેઠ ભદ્રમાં જઈ લીએરે, રબ કાકાજી પાસ;
કાકાજી રાજી થઈરે, મળીયા હોનું ઉઘાસ. ૧

તુટક.

મળીયા હોનું ઉઘાસ આપે, પામરી જોડો ખલે થાપે;
પાધડી પીળી કશળી છેડો, એહવો જગમાં સબળ છે નેહોડો. ૧
શ્રી શ્રોતાજી જીરે.

હાહા.

સુરવાળ કીનખાખનોરે, ડગલો જરીનો એમ;
પડધમ વાળાં શોભતાંરે, ત્રણ ગારદી દીએ તેમ.

તુટક.

ત્રણ ગારદી દીએ શેઠને સાથે, દાન હેતાં આવે નિજ હાથે;
એહ કૃપા કાકાજી રાખે, વચન ઘણાં ચતુરાઈ દાખે. ૨

હાહા.

ધર આવે સુકન લેઈરે, ચાલે દંપતિ સાર;
દરવાજે બાહિર મીઠ્યારે, ગોળગાડાં દવાર.

તુટક.

ગોળગાડાં દશ આર તે ભરીયા, કોચ રપ ડેરા તંબુ ધરીયા,
ઊંટ ગાડે સામાન ચલાવે, પ્રેમચંદ ભગુને દેરો ભળાવેજી. ૩

હાહા.

જવેર પ્રેમચંદ તણોરે, પાનાચંદ ગોઠી મકન;
દેરાસરને સાચવેરે, કરી ઘણાં જતન-જી.

તુટક.

કરી ઘણાં જતન સરાગે, શ્રીપૂજ્યને લેઈ નિજ આગે;
ખરચી સકળ આપીશું અમે, જાત્રા કરવા આવો તમે. વા. ૪

હાહા.

ખંદિવાન અંકાવીયારે, શેઠાણી સંભારે;
કોચ રપ માં સહુ મળેરે, દંપતિ હોનું ઉતારે.

૩૬

ત્રુટક.

દંપતિ દોનું ઉતારે ગયાં, એટલે કુચ સંઘનાં થયાં,
ઘરમાંથી કોઈ નય પરવારી, ચોકી ઠમોઠમ ખેસારીલ. ૫

ફહા.

અસુર વેળાએ બાણ નહીનેરે ગયા તે નવિ લાધ્યા;
શેઠને ખબર પડી પછેરે, માણસ ત્રણ જે સાધ્યા.

ત્રુટક.

માણસ ત્રણ જે સાધ્યા તે અણાવો, પાનાભાઈ કાકાજી જણાવો,
સાંભળી વાત ગરબ મન આવે, બાણ મુકાબ્યા એણે દાવેલ. ૬

ફહા.

તુમે સુખે જાઓ જાતરારે, અમને ચિંતા એહ;
તુમ પહેલાં કરે જાત્રારે, શેઠજીને કહો તેહ.

ત્રુટક.

શેઠજીને કહો તેહ વાત, બાણ તણી શી કરો છો તાત;
વગર પૈસે મુકાબ્યું અમે, મન કોડે જાત્રો કરો તમેલ. ૭

ફહા.

સીમાડા તેડી કરીરે, શિખામણ દેઢ તાસ;
એ ચારને તોપે ધરૂંરે, તો કહેજ્યો સાખાસજી.

ત્રુટક.

તો કહેજો સાખાસ તે અમને, ખોલી કરો લાવો કહું તમને,
ખીહના ખીચારા તરત તે લાવ્યા, કાકાજીને તેહ ભળાવ્યાલ. ૮

ફહા.

કાકાજીએ મોકલ્યારે, સંઘ પહેલાં થઈ જાત્ર;
શેઠજી વારતા સાંભળીરે, પ્રકુલિત થયું ગાત્ર.

ત્રુટક.

પ્રકુલિત થયું ગાત્ર ઉમંગે, પુન્ય ખરો છે માહરે સંગે;
અનુક્રમે સંઘ ઘોળકે જાવે, ચિંહું દિશીથી સંઘ ભેળો થાવેલ. ૯

ફહા.

સંઘપતિ આદરમાન દેધરે, સુખશાતા પૂછે તાસ;
એમ સંઘ ભેળો થયોરે, વૈરાટ નગર ઉઘાસ.

૩૭

ત્રુટકં.

વૈરાટ નગર ઉદ્ધાસ વિશેષે, તિહાંથી કુચ કર્યો સુવિશેષે;
શેઠશેઠાણી હર્ષ અપાર, સંઘ મળ્યો બહુ જયજયકારણ. ૧૦

હૃહા.

શેઠ સંઘ ભલી પરેરે, તેડી સહુ સન્નન;
ચોકી પહોરો ભળાવીનેરે, કહે વિચાર નિજ મન.

ત્રુટકં.

કરે વિચાર નિજ મનથી તેહ, વાત સુણો કહું હવે જેહ;
સંઘ મળ્યો અતિહી વીશાળ, શ્રાતા સુણ્યો આળ ગોપાળ. ૧૧.

હૃહા.

સંઘમાં હરખ વધામણારે, લે લાહો પુણ્યવંત;
ખરચે દ્રવ્ય હુંસે કરીરે, શાશન રીતે સંત.

ત્રુટકં.

શાસન રીતે સંત જે પ્રાણી, લાભ અધિક ગુરુ મુળથી જાણી;
આગળ વાત અતિ છે મીઠી, સાંભળી જેવી કહીશું દીઠી. ૧૨

હૃહા.

કામ ભળાવે શેઠજે, પરિવાર તેડી કહે એમ;
સાચવણ રૂડી પરેરે, કરન્ને કહું ધરી પ્રેમ.

ત્રુટકં.

કરન્ન્યો કહું ધરી પ્રેમ તે સાચો, વિનય કરી સંઘ દેખી રાચો;
ઢાળ સતરમી ભાખી એહ, ખેમ કહે સુણો ગુણગેહ. ૧૩

હૃહા.

કામ ભળાવે શેઠજે, સુંપણ કરી ઉદાર;
ચોકી પહોરો પ્રમુખ વળી, સંઘની કરન્ન્યો સાર. ૧
જેહવો ભાર જેહતું ગજી, તેહવી સુંપણ કીધ;
તે ભવિયણ હવે સાંભળો, સહુ સરપાવ તે દીધ. ૨
વૈરાટ નગરથી સંચરે, નરનારિનાં વૃંદ;
સંઘપતિ સોહ અતિ ઘણો, જેમ નરમાંહિ નરેંદ્ર. ૩

૩૮

ઢાળ ૧૮ મી.

- (કાનુડો તો વેણ વળડે, ચૈટે શેરી ચાકે. એ દેશી.)
- શ્રી સિદ્ધાચળ સંઘ હવે ચાલે, ઉલટ આણી અંગ,
સંઘતણી રચના હવે પલણું, તે ભવિ મુણો અભંગ. ૧
- સંઘ મળ્યો અતિ હેતે ત્યાં વાડ, પામે હર્ષ અપાર;
ખખર અંતર રાખે બહુ રીતે, ખરચે વિત્ત ઉદાર. ૨
- હયવર પાખરિયા રથ નેતરિયા, ઘુઘરીયાં ધમકાર;
સુખાસન ચાલે પાળા હવે, માહાલે લક્ષ્મી સાર. ૩
- ચતુરંગી સેના સું ચોકી, પાનોભાઈ આગે;
મોતિ અનોપચંદ હેમચંદ નેડે, મુરજમલ સરાગે. ૪
- મનસુખ માતા ઉછંગે ખેસે, મેનામાં શ્રીકાર;
મોતી ધવ્છાભાઈ પૂછણુ શેઠ, મનસુખે ધરી ખ્યાર. ૫
- કરી ફેજ પાછળની ચોકી, ભુખણુ સામું છાલ;
આગળ પાછળ વીચમાં સંઘવી, ઘંટા ઘુઘરમાળ. ૬
- મજલે મજલે પૂભ રચાવે, થથા થેઈ થેઈ થાય;
ગુણીજન પ્રભુની કીરત ગાવે, જય જય શ્રી જિનરાય. ૭
- પાલખી આગળ ચાલે સનુરી, આણુંદસાગર સૂરી;
એમ શોભા હું કેની વખાણું, દીઠે દુઃખ નય દુરી. ૮
- તેજ જળામલ ચમર ઢળે તવ, દીપે જિમ દિણુંદ;
રાજતેજ સંઘવી પદ નેડો, ત્રોડે કુમતી ફંદ. ૯
- અતિ ઉચરિયાં બહુ દિન વહીયા, સહુએ બાળગોપાળ;
સંઘ બહુ મળીયો, નવી નેએ કળીઓ, દિનદિન અતિ ઉજમાળ. ૧૦.
- દિનદિન દુઃખીયાને ખરચી, આહાર પાણી મુનિરાજ;
ચિત્ત પ્રસન્ન રાખેને આપે, આતમને હિત કાજ. ૧૧
- જિનશાસન ઉત્તત બહુ કરતા, ચિંહુ દિશથી સંઘ આવે;
માનું ચોથો આરો પ્રગટયો, નેતાં અચરીજ પાવે. ૧૨
- ઠામઠામ સામઘયાં આવે, સંઘપતિને વધાવે;
સંઘ તણી રચના દેખીને, ભરત ઉપમ મન ભાવે. ૧૩
- બલક મલક ભેટણુ પ્રભુ ચરણાં, રથ તણો નહિ પાર;
શી તારિક્ક વખાણું ભવિયા, દીઠે હરખ અપાર. ૧૪

૩૯

જેમ જેમ આસન તિરથ આવે, પુન્ય કરે નરનાર;
 હુકૃત સઘળાં દુર પહોંચી, મિથ્યાત્વ ગયો હારી. ૧૫
 લાહાણી કરી લહાવો નર લવનો, લવિય કેરા થોક;
 ઠામો ઠામ કરે ને વળી, ખરચે નાણાં રોક. ૧૬
 ઢાળ અઢારમી એ પ્રકાશી, સાંભળજો નરનારી;
 સરસ સંબંધ એણી પરે સુણતાં, ખેમવર્ધન હિતકારી. ૧૭

ફહા.

મજલે મજલે ચાલતાં, ગાંગડ સંઘ પહોંચત;
 બકરાં લાવે ખાટકી, પૂછે શેઠ મહંત. ૧
 પાંચસેંહ પચાસ છે, સમજાવી શુભ રીત;
 મુલ્ય રોકડા આઠશે, આપે દયા લહી ચિત. ૨
 રાજનગરમાં મોકલે, જૈન ધર્મ જગસાર;
 મનુષ્ય જન્મ સફળ કર્યો, ધરમથી જયજયકાર. ૩
 દિશેા દિશે તે વારતા, સાંભળી સઘળા ભૂપ;
 જીવ દયા પાળે લલી, અહો અહો શેઠ સરૂપ. ૪
 શેઠાણાં ગરયાણાં કહે, લોક સહુ એમ વાત;
 વિકટ કામ સાધે વળી, મહિમા દાન વિખ્યાત. ૫

ઢાળ ૧૮ મી.

(ચંદ્રાવળાની દેશી.)

કિંબહીનો રાજ વળી રે, આદરમાન અપાર;
 માંહો માંહો પહેરામણીરે, કરી ઘણી મનોહાર. (તુટક)
 કરી ઘણી મનોહાર પહોંચાવે, સંઘ વોળાવા સાથે આવે;
 ચતુરંગી સેના પરવરીયા, પંચરંગી નેજા ધરીયા. ૧

શ્રી શ્રોતાજીરે-એ આંકણી.

સુખાસણમાં શેઠજીરે, પાળા આગળ દોડે;
 ચામર સુરજમૂળી ધરીરે, શેઠાણી રથ સંજોડે. (તુ.)
 શેઠાણી રથ સંજોડે ચાલે, ઘોડે ચડયા કુંભર હાલે;
 વાળાં વાળે દાલ નિશાન, નોખત ગાજી રહી અસમાન જ. ૨

૪૦

જૈન રાજ રાજ તણીરે, ઉપમા લોક બોલે;
 શ્રી સિદ્ધાચળ ભેટવારે, આજ નહિ એહ તોલે. (ત્ર.)
 આજ નહિ એ તોલે કોઈ, ઉવારણાં લે છે સહુ જોઈ;
 મોટા સુખા એહને માને, શેઠનો પુન્ય નહિ જગ છાને ૭. ૩
 બાબાજી લશ્કરપતિરે, ચિહ્નલાઈ દિવાન,
 કાઠિયાવાડ વશ કરીરે, સરવેના લેઈ જમાન. (ત્ર.)
 સરવના લેઈ જમાનને પોતે, લલલલામણુ દેઈ જો તે;
 બાબાજી વડોદરે જાવે, આદરમાનને સવળો પાવે. ૭. ૪.
 કાઠિયાવાડ મલગરીરે, લશ્કર આગળ જોહ,
 સંઘને સાચો તેડવારે, ચડી અસ્વારી એહ. (ત્ર.)
 છડી અસ્વારી તેહ આવે, મળી હળીને સંગ ચલાવે;
 એ હવે સંઘ કચ્છ દેશનો મળીયો, તેવણુજોઈ હજે હળીયો. ૭. ૫
 લશ્કર નજીક ડેરા દેઈરે, તિહાં કરે સુકામ;
 સામા મળવા દિવાનજીરે, મુકી સઘળાં કામ. (ત્ર.)
 મુકી સઘળાં કામ અસ્વારી, સામૈયું કર્યું લશ્કર ભારી;
 આદરમાન તણો નહિ પાર, આપે શેઠ સરપાવ ઉદાર. ૭. ૬
 લશ્કર માંહે શેઠનેરે, તેડી દીધે બહુ માન;
 પહેરામણી લલીપેરરે, શાલ જોટા કરી સાન. (ત્ર.)
 સાલ જોટા કરી સાન ઉઠાવે, પાઘડી બહુમુલી અંધાવે;
 સાત ભાઈને શેલાં પાઘડી, ધન ધન વેળા આજની ઘડી. ૭. ૭
 સાડી અમુલીક પહેરણેરે, દિવાનજી અંધુ આપે;
 રૂપ્ય અઢીસેંની સહીરે, પારખી કીંમત છાપે. (ત્ર.)
 પારખી કીંમત છાપે વ્યાપારી, અધીક રૂપને સાડી ભારી;
 તેજ જલામલ શશી સુખ શોહ, અપછરા સવી એ મનમોહ. ૭. ૮
 કુલ ખરે મૂખ બોલતાંરે, લોક જોવા આવે;
 આદર દેઈ સુખ પૂછીનેરે, માન દેઈ બોલાવે (ત્ર.)
 માન દેઈ બોલાવે સહુને, નણુદ દિકરી લેઈ બહુને;
 નિજડેરે આવી કુચ દીધો, મોટી નોખત ડંકો દીધો ૭. ૯

૪૧

સંઘ ચાલે હુશે કરીરે, તિરથ ભેટણુ કાજ;
 જિનશાસન ઉન્નત કરીરે, રાજ સમો જસ સાજ. (ત્રુ.)
 રાજ સમો જસ સાજ પોકારે, બિરહાવળી અન્ય ચોપદારે;
 ધરોળ ગામ જઈ ડેરા દીધા, ઉનડળ પુત્રી પુત્ર પ્રસિદ્ધા. ૧૦
 તે પણુ સામો આવીયોરે, અસવારી લેઈ સારી;
 મળી હળી પહેરામણીરે, શેઠળ કરે ભારી. (ત્રુ.)
 શેઠળ કરે ભારી ભાણેજ, સ્વામી સગપણુથી જાણેજ;
 કુચ કરી સંઘ વાંકાનેર, તિહાંથી આગળ ચાલ્યા પેર. ૧૧
 પંચ શબ્દ વાળાં તણીરે, પડી રહી છે ઠોર;
 ભત્રા કરે સોરઠ તણીરે, જિમ ઘન ગાળે મોર. (ત્રુ.)
 જિમ ઘન ગાળે મોર શલોકા, બાંધે પુન્ય તે થોક;
 કુચ કરી ચાલે પરભાતે, એહવે આગળ જે થયું ભતે. ૧૨
 જુનાગઢ સીમા લગેરે, પોચે સંઘ અપાર;
 લશ્કર કાંઈ ભરે તદારે, ગામના લોક પોકારે. (ત્રુ.)
 ગામના લોક પોકારજ કીધી, જામસાહેબ આગળ જઈ સીધી.
 તે સાંભળી કોપ્યો તેણી વાર, કાગળ લખી કર્યો તૈયાર. ૧૩
 પત્રમાંહે એહવું લખ્યુંરે, ભત્રા કરવા જાઓ;
 અમે ફરીયાદ સાંભળીરે, તમે શું હુકમ ચલાવો. (ત્રુ.)
 તમે શું હુકમ ચલાવો એહવો, શેઠળ પત્ર વાંચ્યો તેહવો;
 પાછો જવાબ શેઠળ કહે છે, સાંભળીને સહુ હાઈ લહેછે. ૧૪
 સરકાર લશ્કર પાયગારે, વોળાવા અમ પાસ;
 બળ પોતાનું ફેરવીરે, તેણે લીધો ઘાસ. (ત્રુ.)
 તેણે લીધો ઘાસ તે જોરે, અમે વાર્યાં તોહિ ન રહ્યા કોરે.
 વાંક અમારો નહિ એહ, પછીસે કામ કરૂં ગુણુગેહ. ૧૫
 દરવાજા બંધ કર્યા હોતારે, માજન કહે ભૂપાળ;
 આપણા ઘર પ્રાહુણુરે, સંઘ લેઈ કૃપાળ. (ત્રુ.)
 સંઘ લેઈ કૃપાળ એ આવે, રજા આપો તો તેડવા જાવે;
 અપજશ આપણો હોસે સબજો, બળીયો સંઘવી ન જાણુશો નબજો. ૧૬
 જામ સાહેબ રજા થકીરે, સામૈયું કરી સાર;
 ભત્રા કરે સંઘ સહુરે, ગિરનાર મનમાં ધાર. (ત્રુ.)

૪૨

ગિરનાર મનમાં ધારતા સાર, સંઘને હર્ષ તણો નહિ પાર;
 નેમનાથ યદુપતિ રાયા, પામ્યા દર્શન પુન્ય પસાયા. ૭. ૧૭
 સોરઠ દેશ ભેટી કરીરે, ગિરનારે નેમનાથ.
 પુછ પ્રણમી ભાવશુંરે, મેલે શિવપુર સાથ. (ત્રુ.)
 મેલે શિવપુર સાથ તે સાર, શિવાદેવી માતા મબરં;
 બાળ બ્રહ્મચારી નેમકુંભાર, રાજિમતિ તણો ભરતાર. ૭. ૧૮
 સમુદ્રવિજય કુળ ચંદલોરે, ભવિજનને સુખદાય;
 દિન કેતા રહી પછેરે, સ્તવના કરી ચદુરાય. (ત્રુ.)
 સ્તવના કરી ચદુરાય વિશેષે, મનુ જન્મ કર્યો નિજ લેખે;
 કુચ કરી સંઘશું હવે જોહ, સિદ્ધગિરિ ભેટણ ચાલ્યા તેહ. ૭. ૧૯
 આગણીશમી ઢાળ રસાળછે રે, સુણતાં મંગળમાળ;
 હર્ષ ઘણો ગિરિ ભેટવારે, દરિશન બકજમાળ. (ત્રુ.)
 દરિશન બકજમાળ તે દીઠો, મરૂદેવાનંદ લાગે મીઠો;
 હીરવર્ધન સેવક ધરી તેહ, ખેમવર્ધન પલણે ગુણગેહ. ૭. ૨૦

દુહા.

સિદ્ધગિરિ ભાવના ભાવતાં, સંઘને લઈ સિદ્ધક્ષેત્ર;
 પાલિતાણે આવીયા, ગિરી દીઠે તે નેત્ર. ૧
 વાહનથી ઉતરી કરી, સામા જઈ પ્રણામ;
 પૂરવ પુણ્ય પસાઉલે, પામ્યા વિમળ ગિરિ ઠામ. ૨
 રજત કનક કુલ મોતીએ, વધાવ્યો ગિરિરાજ;
 ડેરા તંબુ તાણીયા, પંચરંગ બહુ સાજ. ૩

ઢાળ ૨૦ મી.

(ધર આવોજ આંખો મોરીયો એ દેશી.)

આજ અમ ધર રંગ વધામણાં, ગિરિ દીઠે થયો ઉદ્ધાસ;
 ચિંતામણુ મુજ કર ચડ્યો, આજ સફળ ફળી મુજ આશ. ૧
 આજ સુગરૂ ફળીયો આંગણે, આજ પ્રગટી મોહનવેલ;
 આજ વિંછડીયાં બહાલાં મળ્યાં, આજ અમધર હુઈ રંગરેલ. આજ. ૨

૧ વિયોગ જનો થયો છે એવાં.

૪૩

આજ અમ ઘર આંખો મોરીયો, આજ વૂડી સોવન ધાર;
 આજ દુધે વૂઠા મેહુલા, આજ ગંગા આવી ધર આર. આજ. ૩
 આજ દુધ મહિં સાકર મળી, વિમળાચળ નયણે દીઠ;
 લલિતા સરોવર સુન્દર, એતો સફળ તિરથ ઉકંઠ. આજ. ૪
 આજ કહેવરાવો સંઘમાં સહુ, મિઠાં લોજન કરે સાર;
 દીન હીન દુઃખીયાને વળી, દાન દેઈ જમો ઉદાર. આજ. ૫
 રાજા ઉનડેળ આવે, લેટ લેઈ અપૂરવ તેહ;
 ચતુરંગી સેના પસર્યો, સાહમો આવી મળ્યો ધરીનેહ. આજ. ૬
 આજ સેવક છું તુમચો સદા, એ ગિરી રખોપા કાજ;
 સુંપણુ તમે અમને કરો, એ પાલીતાણુનો રાજ. આજ. ૭
 આદરમાન દીયે ઘણો, શેઠેળ પૂછે સુખ સાત;
 મીલીયાં માંહેામાંહે વળી, જાત્રાની રજા દીએ જાત. આજ. ૮
 હવે પંચ શબ્દ વાજાં લઈ, ગુરૂ તેડી તલાટી જાય;
 સાથીઓ પૂરે હરખ શું, શ્રીફળ નાણું મુકાય. આજ. ૯
 ગિરિ વધાવે મોતીએ, વળી રજત કનકનાં પુલ;
 ભાવે ચૈત્યવંદન કરે, પહિલે દિન એ અમૂલ. આજ. ૧૦
 રાતિજગો રાતે કરે, ઠામોઠામ ગાય લાસ;
 અનંતાનંત શિવ વર્યા, તેણે નામ કહ્યું કેલાસ. આજ. ૧૧
 હવે રજા આપે સંઘપતિ, કરો જાત્રા સંઘ સહુ કોય;
 મરૂદેવા મુખ જોઈ, દુઃખડાં નાખોને ખોય. આજ. ૧૨
 શુચિ થઈ વસ્ત્ર પહેરીને, ધુપધાનાં લેઈ નિજ હાથ;
 પ્રભુ લેટણુ ચડે દુંગરે, સંઘ સહીત સજ્જન વર્ગ સાથ. આજ. ૧૩
 સાર સંભાળ લેઈ ઘણી, પરખ પાણી ઠામો ઠામ;
 વિસામે વિસામે મંડાવીને, એમ ખખર લે અભિરામ. આજ. ૧૪
 ગઢ નિરખીયો ખારણા, લળી લળી લાગે પ્રભુ પાય;
 પહેલી પોળમાં પેસીને, અનુક્રમે મુળ દેરે જાય. આજ. ૧૫
 મરૂદેવાનંદ નીરખીને, દશ ત્રિકે કરી પ્રણામ;
 ચૈત્યવંદન ભાવે કરી, સ્થિરતાએ કરે ગુણ ગ્રામ. આજ. ૧૬
 સ્તવના કરે તે આગળે, સુણો શ્રોતા વીશમી ઠાળ;
 હીરવર્દન સેવક લણે, ખેમવર્દન થેઈ ઉજનાળ. આજ. ૧૭

૧ રૂપ. ૨ સોનું. ૩ પવિત્ર.

૪૪

હાહા.

જય જય રૂખલ જિનેશ્વર, શેત્રુંજી શિશુગાર;	
નયણે નિરખ્યા તુમ લણી, લેજે મુજ અવતાર.	૧
નાભીરાય કુળ ચંદ્રલો, મરૂદેવી માતા નંદ;	
મુખ ટંકો જોતાં પ્રભુ, મુજ મન અતિ આનંદ.	૨
વૃષભ લંછન વનિતા ધણી, ત્રિભુવન કેરો તાત;	
દરિશન દીઠે દુઃખ હરે, લવલવ પાતક જાત.	૩
આજ થકી બળીયો થયો, માથે ધણી આધાર;	
હવે કોણ ગંજે મુજને, તુજ ગુણ અપરંપાર.	૪
પરમ જ્યોતિ પરમાત્મા, પરમ પુરૂષ પરધાન;	
૧ચિદાનંદધન શિવ વિભો, એમ અનેક ૨અભિધાન.	૫
મુજ મન લાગી આશકી, દેખણુ તુમ દેહાર;	
હું અપરાધી છું ઘણો, તુંહી પ્રભુ મુજ તાર.	૬
એહ વિનંતિ માહરી, અવધારી મહારાજ;	
ત્રિભુવન તારક તું મળ્યો, ગિરૂ આ ગરીબનીવાજ.	૭
પુદ્ગલ પરાવર્તન કરી, જન્મ મરણ જંભળ;	
તુમ દરિશન પામ્યા વિના, લમ્યો અનંતો કાળ.	૮
તે માટે હવે દીજીએ, સેવકને ધરી પ્રેમ;	
અવ્યાબાધ મુખ શાશ્વતો, ખેમવર્દન મુખ એમ.	૯
શકસ્તવ કરી તદ્દા, સ્તવન કહે ગુણ માળ;	
એક મને લવી સાંભળો, મૂકી આળ પંપાળ.	૧૦

ઢાળ ૨૧ મી.

(નહિ નહિરે નંદનાલાલ, નારે મા નહિ માડું; એ દેશી.)

પુરવ નવાણું વાર તે આવે, સમોસર્થા વિસરામીરે;
જગમાં કીરતી સઘળી બ્યાપી, સકળ તિરથનો સ્વામી,
સેવો નર નારી, શેત્રુંજો ગિરિરાજ—શે.
તારણુતરણ ૩જહાજ, શે. ઉપગારી શિરતાજ સે.
સારે ત્રિભુવન કાજ, શે. આવી મળ્યા છે આજ, શે. ૧
જેમ લહો શિવપુરરાજ, શે. એ આંકણી.

૧ જ્ઞાન અને આનંદનો સમૂહ. ૨ નામ. ૩ નાવ.

૪૫

- કાંકરે કાંકરે સિદ્ધ અનંતા, કેઇ મુનીવરની કોડીરે;
ચિહ્નું કાળે જિનવર કેઇ આળ્યા, પ્રણમું બે કર બેડી. શે. ૨
- પુંડરીક પાંચ કોડે સિધ્યા, દ્રાવીડ વાલીખીલ બેડીરે;
દશ કોડી મુની સંખ્યા તે બાણો, નમી વિનમી બે કોડી. શે. ૩
- નારદ એકાણુ લાખ મુનિશું. વીશ કોડી પાંડવ વારૂરે;
રામ ભરત ત્રણ કોડી મનોહર, દેવકીસુત ખટ તારૂં. શે. ૪
- શાંખ પ્રદુમ્ન સાડીઆઠ કોડી, થાવચ્યાસુત હબરરે;
નેમી શિષ્ય નંદીપેણુલ એ, અલસતો કર્યો સાર. શે. ૫
- સુવ્રત સહસ મુનીંદ વખાણું, શુક પરિવ્રાજક સિદ્ધરે;
પંચસય શિલંગ સૂરી વંદો, મંડુક મુનિ સુપ્રસિદ્ધ. શે. ૬
- એમ સિદ્ધાચલ સિધ્યા મુનીવર, કેતાં નાવે પારરે;
દુષ્મકાળે એણે ભરતે, આલંબન એ સાર. શે. ૭
- ઉત્તમ એકવીશ નામ સંભારો, શેત્રુંબદ્ધિક જેહનાંરે;
ચાર હત્યાદિક પાપ પલાયે, જન્મ સફળ હોય તેહનાં. શે. ૮
- કુર પંખી જે શેત્રુંબે સેવે, ભવ ત્રીજે મુક્તિ પાવેરે;
સાત છઠ્ઠ હોય અઠમ એક લાખ, નવકાર ભણે શુભ ભાવે. શે. ૯
- એ વિધ શેત્રુંબે ગિરિ સેવે, ભવ ખીજે ત્રીજે જિનવર બોલેરે;
પરણે શિવરમણી ૧લીલાએ, તીરથ નહીં એ તોલે. શે. ૧૦
- ચિહ્નું ગતિ ફેરા ફરતાં ફરતાં, પામ્યો તુમ દેહારરે;
ચરણકમલ સેવા અખ હુંતો, નહીં છોડું નિરધાર. શે. ૧૧
- મધુકર મન માલતીએ વળી, ચાતકચિત્ત જેમ મેહરે;
સતી અવર ઇચ્છે નહીં, માહરે સિદ્ધગિરિ એહવો નેહ. શે. ૧૨
- આજ મનોરથ સફલો કીધો, નરભવ લાહો લીધોરે;
શેત્રુંબે આદી જિનેશ્વર પૂજ્યા, અનુભવ પ્રગટયો સિધો. શે. ૧૩
- સેવા સાહીબ સેવક દીજે, કીજે એહ પસાયરે;
સ્તવના ઢાળ એકવીશમી સુંદર, ખેમવર્દન ગુણ ગાય. શે. ૧૪

હૃદી.

જયવીય રાય જગ ગુરૂ, જગ અંધવ જગ બ્રાત;
હોબ્યો તુમ સેવા થકી, ભવભયવારણ તાત.

૧

૧ સહેલાઈથી.

૪૬

લોક વિરૂદ્ધ જે વારતા, તેહ તણે જે ત્યાગ;	
માતપિતા શુરૂ સેવના, તુમ પ્રભાવ વડલાગ્ય.	૨
વાદ્યા છે તુમ શાસને, નીચાણું નિરધાર;	
તોહી સેવા તુમ ચરણની, લવલવ માણું સાર.	૩
ભાવના ભાવે શુભ પેરે, અનુભવ પ્રગટયો અંગ;	
જનપદ સેવા મન વસી, ચોળ મજાડનો રંગ.	૪
અનુભવ રત્નચિંતામણી, અનુભવ હે રસકૂપ;	
અનુભવ મારગ મોક્ષનો, અનુભવ મોક્ષ સ્વરૂપ.	૫

ઢાળ ૨૨ મી.

(કાલીને પીલી વાદલી. એ દેશી.)

ભરતાદિમાં, લગેરે, ^૧ સયણા, સોળ થયા જે ઉદ્ધાર;	
તે હૃદયમાં ચીંતવીરે, સયણા, ભાવે ભાવના સાર.	૧
સાહીબોરે મારો, આદીશ્વર સુખકાર,	
સેવોરે તુમે ઉપગારી શિરદાર, એ આંકણી.	
સંઘ સકળ ઓળગ કરેરે,	સ. ઉભા પ્રભુ દરબાર,
તતા થૈ થૈ તાન સુરે,	સ. નાટક વિવિધ પ્રકાર— સા. ૨
સુરજ કુંડમાં નાહીનેરે,	સ. ઉત્તમ વસ્ત્ર ધરંત;
કેસર સુખડ ધનઘસીરે,	સ. યુગાદી પૂજા કરંત સા. ૩
સિદ્ધગિરિ દોનું ટુંકનારે,	સ. પૂજ્યા સયળ જીણુંદ;
વિધિ વિધાન ચુકે નહિરે,	સ. જેહ દાખી મુર્ણીદ સા. ૪
સિદ્ધગિરિ ફરસિ ^૨ નાહીયારે,	સ. નદી શેત્રુંજી મોઝાર સા.
જળ રથ જાત્રા નીરખતાંરે,	સ. લેખે ગણ્યો અવતાર. સા. ૫
માળારોપણ મહોછવેરે,	સ. જેડીબાઈ તસ નામ;
તેહનો પુત્ર સોહામણોરે	સ. કશલશા સાથે નામ. સા. ૬
જડાવ ભગની પુત્ર તિણે તીહારે	સ. માળ પહેરાવી ખાસ;
ખંભાતવાસી લાહો લીચેરે,	સ. સફલ ફળી તસ આસ. સા. ૭
સાંભીવછલ લઘુ ઘણારે	સ. કહેતાં ન આવેપાર;
સંઘ સકલ જમાડીઓરે,	સ. પકવાન કરી મનોહાર. સા. ૮
જાવડ ભાવડ ધીવડેરે,	સ. જિહાં જિહાં સિદ્ધ ^૩ અહી ઠાણ;

૧ સજ્જનો. ૨ નાયા. ૩ અધિકાવ.

૪૭

તિહાં તિહાં સંઘપતિ જઈ નમેરે,	મુનીવર પામ્યા નાણુ.	સ. ૯
દિવસ પચીસ હવે રહીને,	સ. દેઈ નગારે ઠોર;	
સનમુખ સિદ્ધગિરિ સહુ નમેરે	સ. જિમ ઘન ગાજત મોર	સ. ૧૦
ભાવનગર પ્રભુ ભેટીનેરે,	સ. ઘોઘે જાત્રા સાર;	
ધમિ લાહો લખમી તણોરે,	સ. લેતા ચાલે ઉદાર.	સ. ૧૧
મજલે મજલે ચાલતારે,	સ. લેતા દાતા આવાંત;	
પહેરામણી સંઘ લેઈનેરે,	સ. રાજનગર જાવાંત.	સ. ૧૨
અમદાવાદ ગઠ નિરખતાંરે,	સ. સંઘ સહુ હરખાંત;	
કુશલ ક્ષેમે આવીયારે,	સ. જાત્રા કરી ખહુ ભાંત.	સ. ૧૩
કાકાજી રાજા લણીરે,	સ. દીએ વધાર્થ દોડ;	
સરસ સામેયે પરવચારે,	સ. સાહમે આવે મન કોડ.	સ. ૧૪
ચતુરંગી સેના શોભતીરે,	સ. ચામર છત્ર ઢલંત;	
સુખસાતા પૂછે રલીરે,	સ. માંહોમાંહે મિલાંત.	સ. ૧૫
અંખાડી અંખર અડેરે,	સ. શિણુગાર્યો ગજરાજ.	
પાનોભાઈ શેઠજીરે,	સ. દીપે સઘળે સાજ.	સ. ૧૬
ચામર છત્ર સોહે ઘણુરે,	સ. શેઠજી લીએ જુહાર;	
સર્જન વર્ગ માંહોમાંહીરે,	સ. મિલે હર્ષ અપાર.	સ. ૧૭
સાજન માજન પરવચારે,	સ. કરે નગર પરવેશ;	
એમ મોટે આડંબરેરે,	સ. દેવ ગુરૂ પ્રણુમેશ.	સ. ૧૮
સંઘ ચતુર્વિધ રંગરલીરે,	સ. આણુ શિર ધરંત;	
જિનરાજ સંઘ માને ઘણુરે.	સ. પ્રણુમું હું ગુણવાંત.	સ. ૧૯.
રાજસાગર સૂરી ચિત્ત ધરીરે,	સ. ધર આવી વસંત;	
કુળાં મરજા લોપે નહીંરે,	સ. ધરમી વડો પુન્યવાંત.	સ. ૨૦
પેશ્વા ગાયકવાડનોરે,	સ. રાજ ભલો સુખકાર;	
પ્રતપો કોડી વરસો લગેરે,	સ. ધરમીરાજ જયકાર.	સ. ૨૧
ભદ્રક રાજા જિહાં હોવેરે,	સ. પ્રજા પણુ તિમ હોય;	
ધર્મ કર્મ સાધે સહુરે,	સ. માલી ગુણે ગુણુ જોય.	સ. ૨૨
શ્રી આણુંદસાગર સૂરી રાજેરે,	સ. સંઘ જન્યો વિશાલ;	
દેશોદેશ વિસ્તર્યોરે,	સ. ધર ધર મંગલમાલ.	સ. ૨૩

૪૮

સંવત અઢાર ચોસઠેરે, સ. મહા સુદી પાંચ ચંદ્રવાર;
 સંઘપતિ નામ ધરાવીઓરે, સ. સમો ભલો હિતકાર. સ. ૨૪
 સરસ સુકઠે કરીરે, સ. ગાયો વિમલગિરિરાય;
 હીરવર્ધન શિષ્ય ખેમનારે, સ. સફલ મનોરથ થાય. સ. ૨૫
 બાવીશમી ઢાલ એ થઈરે, સ. શેઠ વખતચંદ્ર રાસ;
 શ્રોતા સુણો ઉજમાલસ્યુરે, સ. ગુણ ઉજવલ બહુ તાસ. સ. ૨૬

કલશ.

ધમિ થુણ્યો ભકતે સંઘ યુકતે રીસહેસર જગધણી,
 મુગતીગામી શિવ પામી આશ સફલી હો ધણી;
 ચરણે લાગું એહ માગું સેવા સાહિબ દીલજી,
 ખેમ પલણે તુજ નમણે, શિવસુખ હિલા લીલજી. ૧

હુહા.

એહવે આદેશે તિહાં ખેમવર્દન આવંત;
 શેઠ ઘણું રાજ થયા, વાદીને ગુણસંત. ૧
 શેત્રુંજી મહાતમ સુણી, ભક્તિભાવ ધરંત;
 ગુરૂભક્તિ ગુરૂની કરે, શુદ્ધ મારગ વિચરંત. ૨
 એકવીસ ગુણ અંગધરે, વ્રત બારે ચિત ધાર;
 શ્રાવક ગુણમાં નહી મણા, દૃઢ ધરમી હિતકાર. ૩
 શ્રી રિષભેસર પાદુકા, અજીતનાથ નેમનાથ;
 પગલાં થાપે પ્રેમશું, જાણી શિવપુર સાથ. ૪
 શ્રી સંખેશ્વર જિનતણી, મૂરતી મોહનવેલી;
 તેપણુ જિનમંદિર કરી, પંધરાવે રંગ રેલી. ૫
 તેહ સ્તવના હવે સાંભલો, મનશું આણી લાવ;
 નિંદ્રા વિકથા પરિહરી, અંતરંગ લાવ જગાવ. ૬

ઢાળ ૨૩ મી

(સાસુ પુછેરે વહુ વાત માળા કીહાંછેરે એ દેશી.)

સરસ સરસ વચન રસ આપે, વાલા મારા ગારયું અજીત જિણુંદરે;
 અતિશયધારી શિવસુખકારી, દીપે જેમ^૨ દિણુંદરે. ૧

૧ સહેલાઈથી. ૨ સૂચ.

૪૯

- એ પ્રભુ સેવો રે, તારણ તરણ જહાજ દેવાધિ દેવોરે. આંકણી.
 નયરી અયોધ્યા જિતશત્રુ રાજ વા. ત્રિહું જ્ઞાની અવતારરે. ૧
- વિજયા માતા ગુણ વિખ્યાતા, વિશ્વ તણો આધારરે. એ. ૨
- લાખ બહોતેર પુરવ આયુ, વા. ધનુષ્ય સાઠા ચારરે;
 સહસ્ર અષ્ટ લક્ષણ કરી સોહો, કંચનવર્ણ ઉદારરે. એ. ૩
- તન ધન જીવન એ પ્રભુ મારો, વા. અવર ન આવે દાયરે;
 ત્રિવિધ ત્રિકાલ વંદના માહરી, હસ્તિ લંછન સેવે પાયરે. એ. ૪
- પુદ્ગલ પરાવર્તન અનંત કિરતાં, વા. ચઉ ગતિ અટવી મઝારરે;
 આ ભવ સફલ થયો મુખ દેખી, અભય તણા દાતારરે. એ. ૫
- એહવા પ્રભુજી ચિત્ત ધરીને, વા. અજીત અજીત મહારાજરે;
 તેહની ૧૭વણા રાજનગરમાં, થાપી આત્મહિત કાજરે. એ. ૬
- સહસ્રકિરણ શાંતિદાસજી, વા. તસ સુત લાખમી વાડરે;
 તેહના પુત્ર ખુશાલચંદ દીપે, તસ પુત્ર ગુણના ધાડરે. એ. ૭
- વખતવંત વખતશાહ જગમાં, વા. કીરતકમલા બ્યાપીરે;
 જિનમંદિર સુંદર કરી ખાંતે, પડિમા તખત થાપીરે. એ. ૮
- તેહના પુત્ર સાત સવાઈ, વા. જહાવદેના બચારે;
 ઇચ્છા પુરે ૧ ઇચ્છાભાઈ, ૨ પાનાચંદ પુન્યે પાચારે. એ. ૯
- ૩ મોતી ૪ હેમ સંયોગે શોભે, વા. ૫ અનોપ ૬ સુરજમલભાઈરે;
 ૭ મનમુખ કરતાંએ જ્ઞાતા, શેઠની અધિક પુન્યાઈરે. એ. ૧૦
- શેઠાણી મન હર્ષ ઘણારે, વા. પગલાં પ્રભુનાં કરાવેરે;
 રૂપલ અજીત નેમી જિનકેરા, પ્રસાદ કરી પધરાવેરે. એ. ૧૧
- શ્રી સંખેશ્વર સુંદર મંદિર, વા. એમ તીરથ અધિકારરે;
 તેજ બલાબલ દિન દિન દીપે, ઓછવ કીધ સવાઈરે. એ. ૧૨
- પંચ શબ્દ વાળાં બહુ વાજે, વા. ઓછવ મહોછવ થાયરે;
 અઠોત્તરી કરી ભલીભાતે, ગુણીજન પ્રભુ ગુણ ગાયરે. એ. ૧૩
- શેઠાણી ગુરૂ ઉપદેશે વા. ખરચે બહુલું વિત્તરે;
 વિધિ વિધાન કરે શુભ રીતે, એ જિન શાસન રીતરે. એ. ૧૪

૧ સ્થાપના.

૫૦

- સાહજકારી રાજનગરના વા. સંઘ તણે મન ખંતરે;
આંગી અરચી ભાવના ભાવે, નીરખીને હરખંતરે. એ. ૧૫
- દ્રવ્યભાવ દોય ભેદે પૂજી વા. નરનારીની ટોલીરે;
સમકીતે શુધ કરણ પ્રભુ સેવા, દુખડાં નાંખે ઢોળીરે. એ. ૧૬
- જે તુજ પડીમા દેખી લાજે વા. કુમતિ અતિ હે ખોટારે;
ચિત્રામણ સ્ત્રી નવી નીરખે, તે જગ સાહુ મોટારે. એ. ૧૭
- એહવું દશવૈકલિક ખોલે, વા. સરાગે અંધ હોયરે;
તો મુરખ જિન પડિમા ભાવે, કીમ ન સુકૃત જોયરે. એ. ૧૮
- મુજ મન ભમર તણી પેરે લીનો, વા. તુજ સેવામાં વાડરે;
ચાર નિક્ષેપા સૂત્રે સદ્દહી, પરખ્યો તું જગ તાડરે. એ. ૧૯
- જે પડિમા જિન સરીખી બાણી વા, ભવિ જિનને નિત પૂજેરે;
ઉવવાઈ સૂત્રે ધંમ ભાંખે, પાપ સકલ તસ છુજેરે. એ. ૨૦
- શ્રી આણુંદસાગર સૂરીરાયા વા. તાસ વચન મન ભાચારે;
સંવતં અઢાર અડસઠ વરસે, વૈશાખ માસ સુહાચારે. એ. ૨૧
- શુકલત્રીજ અને યુધવારે વા. અમૃત ચોઘડીયું આવેરે;
શ્રી જિનરાજ તખ્ત સુહાવે, નિજરાણા સંઘ લાવેરે. એ. ૨૨
- ઘર ઘર મંગલ માલા પસરી વા. નરભવ લાહો લીધોરે;
દાન અતુલ બચકને દીધો, નરભવ સફળો કીધોરે. એ. ૨૩
- ખેમવર્ધન કહે સાંભળો શેઠજી વા. પ્રભુ ભક્તિ શિવપુર સાથરે;
મોસમ વેળા જિનપદ સેવા, પામ્યા છો તુમે હાથેરે. એ. ૨૪
- સેવા સાહીબ સેવક દીજે વા. કીજે એહ પસાયરે;
હીરવર્ધન શીખ્ય ખેમ સુહંકર, નીરખી પ્રભુ ગુણ ગાયરે. એ. ૨૫
- ત્રેવીસમી દાલ સરસ સુખકારી વા. જિનસ્તવના જિહાં ભારીરે;
શ્રવણ હૃદય હરે ભવી લોકા, જસ ઘટ સમકીત ધારીરે. એ. ૨૬

કુહા.

- સંઘપતિ થઈ જાત્રા કરી, દીઠા પ્રથમ જિણુંદ;
મુદ્રા દેખી હર્ષચુ, દીપે જિમ દિણુંદ. ૧.
- તેજ ઘણો મહારાજનો, ફલ ખહું અતિ શુધ;
ઘાઠ સુઘાટ નહી મણા, મીઠી સાકર દુધ. ૨.

૫૨

ધમ દરશન કરતાં થકાં, ઉપનો મન વિચાર;	
મુગટ ઘડાવું જડાવથી, તેજ જલાઝલ સાર.	૩
માપ ભરી લેઈ કરી, પાસે રાખી તેહ;	
મોતીભાઈ ધમ કહે, સુણો વાત ગુણગેહ.	૪
મુગટ કરાવો જિન તણો, કારીગર મનોહાર;	
સામગ્રી સર્વી મેળવી, અનુક્રમે કરો તૈયાર.	૫

ઢાળ ૨૪ મી.

(સહીઅર મોરી પહેલો વધાવો મારે આવીયોરે. એ દેશી.)

સાજન મોરા મુગટ ઘડાવો શોભતો, સોલવલું લઈ હેમરે.	સા.
દિપે અતિ રળીઆમણો, દીઠે ઉપજે પ્રેમસ્યું.	સા. ૧
મણી માણીક મોતી જડયા, ઝોપે ઝોળાઝોળરે.	સા.
વિચવિચ ચુની જગમગે, રાજ થઈ કહે બોલરે.	સા. ૨
એહવો તો દીઠો નહી, તે જે હીરા ભતરે.	સા.
નેતાં મન ધરાયે નહી, રંગ રંગીલી ભાત હે.	સા. ૩
ચતુરાઈ બહુ કેળવી, શેઠજી ઘણું સુભણુ હો.	સા.
કારીગર પિણુ નહી મણા, સકલકળા ગુણ ખાણુ હે.	સા. ૪
એહ મુગટની વારતા, વિસ્તારી ગામ મઝાર હે.	સા.
નેવાની બહુ હોંસ છે, શેઠજી સુણાવો વિચાર હે.	સા. ૫
વાત સર્વે મનમાં ધરી, બુવો કહે વિબુધ હે.	સા.
પ્રતિમા શાંતિ જીજ્ઞેહની, જવેરીવાડે શુદ્ધ હે.	સા. ૬
મુગટ આબ્યો તિહાં બેસતો, પૂજા રચાવે જોર હે.	સા.
સહુ સંધ નિરખે તદા, જિમ ધનગાજે મોર હે.	સા. ૭
દિવસ પાંચ પૂજા રચી, નોખતખાના બેસાર હે.	સા.
રાજનગર સંધ નેઈ કહે, ધન શેઠજી અવતાર હે.	સા. ૮
નેઈ નેઈ તે હરખે સહુ, મુગટ ઘણું શ્રીકાર હે.	સા.
ધન્ય પનોતા શેઠજી, ખરચે ચિત્ત ઉદાર હે.	સા. ૯
રૂકમ પચીસ હબરનો, કીંમત એહની કીધરે.	સા.
ખીજનો ફ્યો આશરો, શેઠજી લાહો લીધ હે.	સા. ૧૦

૫૨

સિદ્ધાચળ પ્રભુજી તણો, મરૂદેવીનો નંદ હે.	સા.
તે હવે તીહાં ચઢાવશે, મુગટ એ આદિ જીણુંદ હે.	સા. ૧૧
શુભકરણી એમ તે કરે, દંપતિ ધર્મ સદૈવ હે.	સા.
જિન આણા માને ખરી, શુદ્ધ મને કરે સેવરે.	સા. ૧૨
દેવ ધર્મ શુરૂ સેવના, પામ્યાનું ફળ સારરે.	સા.
પામ્યાને વળી પામર્યે, મન કોઈ મુકો વિસારરે.	સા. ૧૩
આતમ ભગત રાગથી, બહિરાતમ તણ દૂર હે.	સા.
જે કરશે પ્રભુ સેવના, તે લેશે સુખ પૂરરે.	સા. ૧૪
જિનશાસનની વાસના, સમક્રીત લેજો હોય હે.	સા.
ભવભયથી ખીએ સદા, લક્ષણ એહજ જોય હે.	સા. ૧૫
સુખ અનંતા પામીએ, સૂત્ર સિદ્ધાંતે વાત હે.	સા.
ઢાલ પૂરી ચોવીસમી, ખેમવચન વિખ્યાતહે.	સા. ૧૬

કુહા.

ધમિ ઓછવ મહોછવ ઘણા, પુત્ર પૌત્ર પરિવાર,	
દિન દિન રંગ વધામણાં, જિન ધરમે સુખકાર.	૧
પ્રથમ પુત્ર શેઠના, ઇછાચંદ ધર નારી;	
ભૂખણુશાની દીકરી, પાંચમ તપ કરી સાર.	૨
શેઠીણી તપ આદે કરી, ઉજમણાની વાત;	
તે સ્તવના ઇહાં સાંકલી, તણ ઢાલે વિખ્યાત.	૩
વૃદ્ધબાઈ ધર્મે વૃદ્ધ, ભગની શેઠની ભણ;	
પુત્રી ઉજમ મહાગુણી, લગ્યાવંત ગુણ ખાણ.	૪
મુંગી વહુ તે પણ ભલી, પાનાભાઈ ધર નાર;	
કંકુ હેમચંદભાર્યા, દાન દયા ચિત્તધાર.	૫
ઉજમણો ટોળે મળી, શેઠાણી સંઘાત;	
જિન ગુણ ગાવે રાગરચું, નિર્મળ કરે નિજ ગાત્ર.	૬
ભણી ગણી સહીઅર ઘણી, જિન મુનિ ગુણ ગાવંત;	
નોખતખાંના ગડગડે, જોવા સહુ આવંત.	૭

૫૩

ઢાળા રપ મી.

- (શીતલ તરૂંવર છાંછીકે ચાંપો મોરીયો કે ચાંપો મોરીયો એ દેશો.)
- પ્રણમી શ્રી જિનરાજ કે સરસતી ગુરૂ વલીરે કે. સરસતી,
પંચમ તપ મહીમાય કે કહે શુ મન રલીરે કે.
- સફળ દિવસ સીરદાર કે, સોભાગ્ય પંચમીરે કે. સો. ૧
- જ્ઞાનવૃદ્ધિ હિતકારકે, ભવિજનને ગમીરે કે. ભ.
- મતિ શ્રુત અવધિ, મન પર્યવ, કેવળ કહ્યારે કે.
- અઠાવીશ, ચૌદ, ખટ, દો, એકે, લેદે લહ્યારે કે. દો.
- મૂલ ગુણ પાંચ, ઉત્તર એકાવન બાણીએરે કે. એ.
- ગુરૂ મુખ સુણી વિચાર, સદા ચિત્ત આણીયેરે કે. સ. ૨
- લોકોત્તર લોકીક, મંડાણ છે એહથીરે કે. મં.
- તત્વાતત્ત્વ વિચાર, લહે ભવિ જેહથીરે કે. લ.
- જ્ઞાન સમોવડ કોઈ નહી, જગમાં વડોરે કે. જ.
- ભાખ્યો શ્રી જિનરાજ કે મહીમા પરગડોરે કે. મ. ૩
- જ્ઞાન ક્રિયા સંજોગને, સિદ્ધ મુખ ભવિ વયોરે કે.
- જ્ઞાની શ્વાસોશ્વાસ માંહિ, કર્મ ક્ષય કર્યોરે કે. ક.
- પ્રાણીને સફલ આધાર તે, અહિંસા લક્ષણેરે કે. અ.
- ગુરૂ વિના જ્ઞાન ન હોય કે, ગુરૂ પાસે ભણારે કે. ગુ. ૪
- વર્ણવ્યા ચાર પ્રકાર તે, અથે બુદ્ધિનોરે કે. અં.
- નાટકીયા સુરસેન, રોહા નામે શુદ્ધિના રે કે. રો.
- ગુરૂ મુખ તેહ કથા, સુણી ચિત્ત રાખજોરે કે. સુ.
- નંદી સૂત્ર મળારમાં, વાંચી પછે દાખજોરે વાં. ૫
- ગુણમંજરી વરદત્તકે, પંચમી તપ કર્યોરે કે. પં.
- તેહ સંખંધ સુણી રસાલ, ચિત્તમાં ધર્યોરે સુ.
- ૧શેઠ વખતશાહ પુત્ર, ૨ધરિછોભાઈ મુખ કરે કે. ધ.
- તસ ધરણી મનોહાર, જવેરે બહુ દુખ હરે કે જ. ૬
- પાંચ વરસ પાંચ માસ, કરી તે પંચમીરે કે. ક.
- ઉપનો હરખ અપાર, તદા તે ઉજમીરે કે.
- ઉજમણાં અધિકાર, સુણો ઉજમાલમાંરે કે. સુ.
- ખેમવર્દન કહે ધન્ય, લખ્યો જસ ભાલમાંરે કે. લ. ૭

૫૪

પચીસમીં થઈ ઢાલ ઉજમાળ, ઉજમણે માંડીયોરે કે. ઉ.
 શુદ્ધ વિસ્તારે તેહ, આળસ હવે છાંડીએરે કે. આ.
 શેહીણી પાંચમ દોય, તે તપ પૂરા કરીરે કે. તે.
 ભાવ સહીત ભલી રીત તે, ચિત્તમાંહે ધરીરે કે. ચિત્ત. ૮

કુહા.

હવે રચના ગઠ નીરખે, શોભાગી સીરદાર;
 ઉપાસરો શણગારીને, ગઠ ત્રણે સુખકાર. ૧

ઢાળ રફ મી.

(કેસર વરણા હો કાઠ કસુખો હો મારા લાલ એ. દેશી.

શુદ્ધ ઉપાસરે હોકે, ભૂમી નીરખી મારા લાલ;	
માંડે વિધિશું હોકે, તીહાં તે હરખી મારા લાલ,	
ગઠની રચના હોકે, સુંદર સારી મારા લાલ;	
ભાઉ બલિહારી હોકે, લાગે ખ્યારી,	મા. ૧
દોય ગઠ 'વિચમે', હો રથ તે છાજે.	મા.
પ્રભુજી બેઠા હોકે, પરિવારને તેડાં.	મા.
ભરો પગારો હોકે, પંચવર્ણનો.	મા.
મંત્ર લણી હોકે, વાસ ચૂર્ણનો.	મા. ૨
શેઠજી ભાખે હોકે, પરિવાર તેડી.	મા.
રૂઢી રીતે હોકે, સહુ રહો નેડી.	મા.
આપણા ઘરની હો, શોભા જેહવી.	મા.
શેઠાણીને દાખે હોકે, તુમે છો તેહવી.	મા. ૩
આગતસ્વાગત હોકે, પાસે રહેજો.	મા.
જે જે વસ્તુ હોકે, જોઈએ તે કહેજો.	મા.
એમ ઉજમણું હોકે, કરો શુભ રીતે.	મા.
આજ તે સુખી હોકે, આપણુ વીતે.	મા. ૪
જોઈ જોઈ હરખે હોકે, નરને નારી.	મા.
જિન પડિમાને હોકે, ધારી ધારી.	મા.

૧ વચમાં.

૫૫

નાટીક નાચે હોકે, નવ નવ છંદે.	મા.
લેતી ઉવારણા હોકે, જિનને વંદે.	મા. ૫
પંચવરણના હોકે કૂળ મંગાવે.	મા.
આંગી અરચી હોકે ભાવના ભાવે.	મા.
સાંજ સવારે હોકે આંગી દેવાયે.	મા.
આદહાદ ઘણોરે હોકે, પ્રભાવના થાયે.	મા. ૬
અષ્ટ પ્રકારી હોકે પૂજા કીધી.	મા.
ધન્ય કમાઈ હોકે, પામ્યા રિદ્ધી.	મા.
આછવ મહોચ્છવ હોકે, નિત નિત છાજે.	મા.
પંચ શબ્દ હોકે, વાળાં વાજે.	મા. ૭
જ્ઞાન પુજણે હોકે, નાણાં લાવે.	મા.
રજત કનક કૂલ હોકે માતી વધાવે.	મા.
ભયક જન હોકે, બિરુદાવલી બોલે.	મા.
જિન શાસન હોકે, નહીં કેઈ તોલે.	મા. ૮
રાજનગરમાં હોકે, ચોથો આરો.	મા.
દીએ ભયકને હોકે દાન ઉદારો.	મા.
અઠાઈ મહોત્સવ હોકે, એમ શુભ ચિત્તે.	મા.
ક્ષેમ ૧૫૫૫૫ હોકે, શાસન રીતે.	મા. ૯
ઢાલ છવીસમી હોકે, શોભા સારી.	મા.
આચ્છવ મહોચ્છવ હોકે, અતિ સુખકારી.	મા.
ધન્ય કમાઈ હોકેરે, લાહવો લેતા.	મા.
ભયક જનને હોકે, દાનને દેતા.	મા. ૧૦

કુહા.

જ્ઞાન દરિશણ ચારિત્રના, ઉપગરણાં કરી ૨ત્યાર;
માંડે રૂડી રીતસ્યું, તેહ તણો વિસ્તાર. ૧

ઢાળ ૨૭ મી.

ઉજમણું (સં. ૧૮૬૮)

(હારે મારે ધરમ જિણંદસ્ય, લાગી પુરણ પ્રીત જો એ દેશી.)

હારે મારે પુસ્તક પાઠાં, ઠવણી વળી રૂમાલને;

ખાંધી, વીંટાળણુને દોરા ચાખખીરે લો.

૧ બોલે. ૨ તેયાર.

૫૬

- હારે મારે પાટીલેખણ ખડીઆ, ડાખડી પ્રતિમા ને;
જરમર ને ચંદુવા, દીવી તોરણ લખીરે. લો. ૧
- હારે મારે આરતિ દીવો મંગલ ધૂપ ને ધાણા ને;
ઓરસીયા સુખડ કેસરના ડાખડારે. લો.
- હારે મારે સિંધાસણ કચોલી અંગલુહણાં ને;
ઘોતીયાં પાટલી મુખકોષ, અતિ વડારે. લો. ૨
- હારે મારે પાલી કાતરણી ને કલ્મદાન ને;
રસણાઈ ડાખડીઓ રસણે તે રસીરે. લો.
- હારે મારે કપડાં કાંબલી, પાત્રો કેરી નેડ ને;
ચલોટા મુહપત્તી ભરત ભરી અસીરે. લો. ૩
- હારે મારે થાપના કાંખી, નોકારવાલી, ચરવલો ને;
પિંગાણી વાસ કુંપી કલશ, સોહામણારે લોલ.
- હારે મારે ચોવીસ જાતનાં ધાન, અને પકવાન ને;
શ્રીફળ આદે ઉત્તમ ફળની, નહીં મણારે. લો. ૪
- હારે મારે જ્ઞાન દરિશણ ચારિત્રનાં ઉપગરણાં ને;
ગુરુ મુખથી લેઈને ભવિયણને ધરેરેલો;
- હારે મારે સંવત અઢારે અડસડ, આસો માસ ને.
સુદ બીજે શુદ્ધ નેઈ ઉજમણું કરેરે લો. ૫
- હારે મારે નવ પદ પૂજા સત્તર લેદ રસાલ ને.
ગુરુ વિસ્તારે સંધલી વિધ રૂડી પરેરે-લો.
- હારે મારે વીશ દીવસ ઓછવતે નવ નવ ભાત ને;
ખાંતીલા કરે ખાંતે અધ દુરે હરેરે લો. ૬
- હારે મારે ઇમ જિન શાસન કરતાં રૂડી રીત ને,
તપ ફલ વાઘે કલના લે જીમ નિરથીરે લો;
- હારે મારે અનુભવ પ્રગટે મન વહિત ફલ હોય ને,
કુપખનન દુષ્ટાંતે, મિઠા સેરથીરે લો. ૭
- હારે મારે શક્તિ સાડુ ઉજમણું એમ કરીએ ને,
પુરણ તપ, પુરણ ફળ, જ્ઞાની એમ કહેરે લો;

૧ સિંહાસન. ૨ રશનાઈ-શાહી. ૩ પાપ.

૫૭

હાંરે મારે જિનવર ભક્તિ કરીને શુરૂ પ્રતિ લાલે જો,
ઉપગરણાં શુરૂ જ્ઞાને મુક્તિને લહેરે લો. ૮
હાંરે મારે પાંચમ તપની સંખ્યા પાંચે પાંચ જો;
થાપીને સ્વામીવચ્છલ કર્યો અંગશુંરે લો.
હાંરે મારે હીરવર્દન શીખ્ય, ખેમવર્દન સુખકારી જો;
આણુંદસાગર સૂરી સજ્યે, રંગસ્યુંરે લો. ૯
હાંરે મારે લાલ સત્તાવીસમી ઉજમણે અધિકારજો;
રૂડી રીતે લક્ષ્મીનો લાહો લીએરે લો. ૧૦

હાહા.

શેત્રુંજા મહાતમ સુણી, ચિત્ત શું કરે વિચાર;
જાત્રા નવાણું કીજીએ, તો લેખે અવતાર. ૧
આઉપું જગ ચપલ છે, શેઠાણી કહે તેમ;
ધર્મકર્મ ત્વરિત ગતિ, મુનિજન પલણે એમ. ૨
તમે આવો તો જઈએ, વિમલગિરીએ જાત્ર;
નવાણું કરી શેઠજી, નિર્મળ કીજો ગાત્ર. ૩
મનુષ્ય જન્મ તે ફરી ફરી, નાવે વારોવાર;
ધર્મ તણા પ્રભાવથી, દશ દ્રષ્ટાંત વિચાર. ૪
તે માટે આપણ હવે, છડી અસ્વારી જાય;
જાત્રા કરીએ પીયુજ, તો મુજ મન સુખ થાય. ૫
તમને કહું છું હવે તુમે, કરો ધરમનાં કાજ;
આતમ ચિંતા કીજીએ, બહિરાતમ તજો આજ. ૬
સાંસારિક લાહો તમે, લીધો છે લલી ભાત;
કામ ભળાવો પુત્રને, સમરથ છે સુખ સાત. ૭
શેઠજી કહે વખાણમાં, અનિત્ય પદારથ સર્વ;
ધરમ કરૂં પરમ તજી, કીશો ન કરવો ગર્વ. ૮
પુત્ર સહુ તેડી કરી, વાણોતર પરિવાર;
વણિજ વ્યાપાર કરો સુખે, ભલામણ દેઈ ઉદાર. ૯

૧ ધર્મસ્ય ત્વરિતા ગતિઃ ।

૫૮

પુત્ર કહે સુણો શેઠજી, કરો ધરમ શુભ સાજ;
 તુમ પસાયે સાધશું, સરવે રૂડાં કાજ. ૧૦
 ગુરૂ પ્રણામી આજ્ઞા લેઈ, સિદ્ધાવે ગિરિરાજ;
 સંઘ ચાલ્યો અતિ સુંદરું, તરવા ભવજલ પાજ. ૧૧

ઢાળ ૨૮ મી.

(નમો ગિરિરાજને એ દશા.)

શેઠશેઠાણી પરિવારસ્થું એ, ચાલે લેઈ શુભ સાજ.

નમો ગિરિરાજને એ.

મજલે મજલે ચાલતાં એ, વિલાંબ ન કરે શીરતાજ. નમો. ૧

અતુકમે સિદ્ધરિરિ લેટીયારે, સફલ મનોરથ સિદ્ધ. નમો.

બાત્રા કરે નિતનિત પ્રતે એ, સાથે સજ્જન વર્ગ લીધ. નમો. ૨

ચઢતે પરીણામે ચઢે એ, કરે સંઘની ભક્તિ. નમો.

સાર સંભાળ લીએ ઘણી એ, વિધિવિધાન બહુ યુક્તિ. નમો. ૩

ઉજમાળે દેહરાં વળી એ, ચોંપ ધરી તિણી વાર. નમો.

કારીગર તેડાવીઆ એ, શીખામણુ દેઈ અપાર. નમો. ૪

ઉજવળ ગિરિ ઉજવળ કરો એ, લ્યો મસાલો સાર. નમો.

તે પણુ હરખ્યા સાંભળી એ, કરી સામગ્રી સાર. નમો. ૫

સહાનત ચલાવીયાં એ, બંધ હતાં વળી તેહ. નમો.

આ વેળા છે આ કરીએ, દાન દીએ ગુણુ ગેહ. નમો. ૬

કાલ મુઘે જે દાન દીએ એ, તે દાની જગ માંહે. નમો.

તે માટે હવે આજથી એ, રખે વિસારો મન માંહે. નમો. ૭

ભાવના.

મુદ્રા નીરખી જિનરાજની એ, ભાવના ભાવે અપાર. નમો.

ધન્ય દિવસ વેળા ઘડીએ, દીઠો તુમ દેહાર. નમો. ૮

અંતરજામી તું માહરો એ, સ્મરણુ વારોવાર. નમો.

તારક બિરૂદ સુણી કરીએ, મન મંદિર એકતાર. નમો. ૯

સુતાં બેઠાં જાગતાં એ, એક તુમારો ધ્યાન. નમો.

યોગીશ્વર પેરે હું જપું એ, નિરખું પ્રેમનિધાન. નમો. ૧૦

સુર હી સમરે વંછી તે એ, કોયલડી મધુ માસ. નમો.

તેમ સમરું હું તુજને એ, ચંદ ચક્રોર વિલાસ. નમો. ૧૧

૫૯

જિમ ધન ગરજીત મોરને એ, ઉલટ અંગે થાય. નમો.
 નિરખી નિરખી હરખી ઘણું એ, મુજ મન આવે દાય. નમો. ૧૨
 અણસંભાર્યા સાંભરે એ, સમય સમય સો વાર. નમો.
 નયણ અમારાં લાલચી એ, દેખણ તુંમ દેદાર. નમો. ૧૩
 તું મનમાન્યો માહરે એ, તુંહી જીવનપ્રાણ. નમો.
 સેવક કરીને દાખવો એ, તું મોરે મહીરાણ. નમો. ૧૪
 એક વાર સેવક કહી એ, બોલાવો મહારાજ. નમો.
 મુગતિ નથી હું માગતો એ, એટલે સીધ્યાં કાજ. નમો. ૧૫
 સેવક હશે તે બોલશે એ, ખમજો મુજ અપરાધ. નમો.
 ૧અસમંજસ જે બોલડા, દાખીયા વેલા લાધ. નમો. ૧૬
 એમ નવાણું જાતરા એ, કરે કરાવે ખાસ. નમો.
 ઢાળ પૂરી અઠાવીસમી એ, ખેમવયણ ઉઘાસ. નમો. ૧૭

ફુલો.

જાત્રા કરતાં એ હવે, ઉજમખાઈ ભરથાર;
 દેવ જોગે જાત્રા વીસમી, મંદ થયા તીણી વાર. ૧
 ઓસડ વેસડ બહુ કર્યો, ન થયો શુણ લગાર;
 ધર્મ ઔષધ તસ હિત ધરી, સાંભળો તેહ વીચાર. ૨
 ખમીતખામણાં કરાવીઆં, મિથ્યા દુષ્કૃત દેય;
 યોની ચોરાસી લાખ તે, પાપ સ્થાનક નામ લેય. ૩
 ૨સંખલ આપે તે વળી, રૂકમ દોય હજાર.
 સિદ્ધક્ષેત્રે ખરચવા, આપે કરી વિચાર. ૪

ઢાળ ૨૯ મી.

(દેખો ગતિ દેવનીરે એ દેશો.)

સરદારશા સુત તે વળીરે, પંચત્વ પાખ્યા અસાર;
 હર્ષ સ્થાનક વિધન પડયોરે, કર્યો તે સંસ્કાર. ૧
 જુઓ ગતિ કર્મનીરે, કર્મ કરે તે હોય;
 કુંજો બોલે નહીરે. એ આંકણી.

૧ અયોગ્ય, અનુચિત. ૨ ભાતું એટલે સ્વર્ગમાં જવા માટે ખેહજાર
 ૩. ની રકમ આપી.

૬૦

- હાહાકાર થયો ઘણોરે, સાત ભાઈની બહેન;
 માતપિતા હેત અતિ ઘણોરે, દુઃખ લાગ્યું સહુ સયન. જુઓ. ૨
- સહુ કહે શેઠને એહવુરે, ઘર ભણી ચાલો આજ;
 શેઠશેઠાણી દીકરીરે, એ શું બોલ્યા રાજ. જુઓ. ૩
- માતપિતા ભાઈને કહેરે, ઉજમખાઈ તેણી વાર;
 લખ્યા લેખ મીટે નહીરે, હુન્નર કરી હનર. જુઓ. ૪
- એમ સહુને ખુઝવીરે, ધીરતાએ કરી મન;
 ધરમ અંતર નવિ પડે એરે, અથીર ચોવન તન ધન. જુઓ. ૫
- એ સંસાર અસાર છેરે, ^૧મછ ગલાગલ જોય;
 કેઈ કેઈને કારણેરે, ધર્મ ન ચુકશો કોય. જુઓ. ૬
- માતપિતા ધર્મી હોવેરે, છોડ તેમ હોય;
 હંસકુલે હંસ ઉપજેરે, ઉત્તમ વિચારી જોય. જુઓ. ૭
- રાજનગરથી તેડવારે, મોકલે નગરનાં લોક;
 હોમાભાઈને લદારે, તિહાં જઈ કહે ધરી શોક. જુઓ. ૮
- લોક ^૨અખુજ સમજે નહીરે, ભાવી ભાવની વાત;
 જમાઈ પાછો આવે નહીરે, સમજ નહી કરે તાત. જુઓ. ૯
- વિધન પડે ધર્મ ન મુકીએરે, દૃઢ રાખી જે મન;
 જાત્રા નવાણું પુરી કરીરે, નવી ડગ્યા તસ ધન. જુઓ. ૧૦
- જાત્રા પુરી ઓચ્છવ કરીરે, શીલવ્રત સંખલ લીધ;
 જાત્રા નવાણું ચુક્યા નહીરે, સાહમી શીખામણુ દીધ. જુઓ. ૧૧
- લખમીચંદના નામનુરે, દેહેડું કરી ખાસ;
 પ્રભુ બેસારી નામ રાખીયુરે, દામ ખરચી ઉઘાસ. જુઓ. ૧૨
- મંડપ ભયો ચિત્ત ઉન્નવજેરે, વિધિ સહિત રૂડી રીત;
 દાન ભચકને દેઈ ઘણારે, ધર્મ કરે રૂડે ચિત્ત. જુઓ. ૧૩
- કારણ પડે તવ જાણીએરે, દૃઢ ધર્મ જગ રીત;
 જે જિમ લિખિત તે હોવેરે, વસ્તુ સર્વે અનીત. જુઓ. ૧૪
- પ્રદક્ષણા દેતાં આવેરે, કંદબગિરી સુખકાર;
 રોહિતાક્ષ પરવત ટુંક તિહારે, ચોક ગામ વસે સાર. જુઓ. ૧૫

૧ માછલાંતી જળ. ૨ મૂર્ખ.

૬૧

દેહરી કરાવે શેઠજીરે, આદિ જિન મહારાજ;	
પગલાં થાપે પ્રેમચુરે, જાત્રા અહીં ઠાંણુ સુખકાજ.	જુઓ. ૧૬
શીલવ્રત ઉચ્ચૈ વળીરે, રાખી સંવરભાવ;	
સંસાર અસાર કરી લેખવેરે, જિનધર્મ દઢભાવ.	જુઓ. ૧૭
અનુક્રમે ઘર આવીયારે, પુન્ય ખજાનો લેઈ પાસ;	
શેઠજી પુન્ય કરે સદાકે, પૂરે ભવી મન આસ.	જુઓ. ૧૮
અહનીશ ધર્મ હીએ ધરેરે, ધરમ જગતમાં સાર;	
ધર્મ કરો ભવી ધસમસીરે, જિમ પામો સુખસાર.	જુઓ. ૧૯
વખતચંદ રાસે થધરે, ઢાળ ઝોગણત્રીસમી એહ;	
હીરવર્દન શીધ્ય ખેમનારે, વચણ સરસ ગુણગેહ.	જુઓ. ૨૦

હૃદય.

પ્રભુ દરીસણ કરી આવીઆ, ગુરૂ પાસે તિથિ વાર;	
વિધિપૂર્વક વાંદી કરી, ખેડા સભા મઝાર.	૧
‘ધર્મલાભ’ દેઈ ધૂરે, મુનિવર મધુરે સાદ;	
દેશના દે કલેશનાશિની, મોડે કુમતિ ઉન્માદ.	૨
ભવિક જીવ તે સાંભળે, સન્મુખ દૃષ્ટિ જોડી;	
મુખ વિકસિત તેણે કરી, ‘જીજી’ કરે કરજોડી.	૩
કીશું કરે કવિ બાપડા, મિલ્યાજ મુરખ સાથ;	
કીશું કરે તરૂણી ચતુર, ચઢી નપુંસક હાથ.	૪
ગોરસ જિમ વિલોઈ કરી, ઘૂત અમૃત ચાખંત;	
તિમ સવિ શાસ્ત્ર મથી કરી, કવિ અમૃત ભાખંત.	૫
આંધા આગળ આરસી, બહેરા આગળ ગીત;	
મૂરખ આગળ રસકથા, એ ત્રણે એકજ રીત.	૬
કવિતા કહે શ્રોતા સુણો, બક્ષતા કરે વિચાર;	
ત્રણ પદારથ જો મિલે, વરતે રંગ અપાર.	૭
તે માટે શ્રોતા સકળ, તજો પ્રમાદ વિશેષ;	
સ્વપર સમય બાણીને, ગુરૂ ભાષે ઉપદેશ.	૮

૬૨

ઠાળ ૩૦ મી.

(અરજ સુણોને રૂડા રાજિયા હોજ એ દેશી.)

ચિહ્નં ચતિ ગતિમાં રડવડે હોજ, કાળ અનાદિ અનંત; ૧
 સૂક્ષ્મ સૂક્ષ્મ બાહરમાં વળી હોજ, ^૧જામણ મરણ કરંત. ૧
 દેશના દેશના સાંભળો શેઠજી હોજ,
 મીઠી અમીરસ પ્રાય-દેશના દેશના. એ આંકણી.
^૨સલિલપ્રવાહે રડવડે હોજ, ^૩દુષ્કદઘાટ ઘડાય;
 અકામ અકામ સકામ તણે વસે હોજ, લહ્યો નરભવ સુખદાય. દે. ૨
 દોહીલો દોહીલો દશ દૃષ્ટાંતથી હોજ, ચુલગ આદે કરી એહ;
 આરજ આરજ ખેત્ર તે દોહીલો હોજ, અચરીજ નહી ગુણગેહ. દે. ૩
 ઉત્તમ ઉત્તમ કુળ તિહાં દોહીલો હોજ, દેવગુરૂની સેવ;
 જિનવયણ વયણ શ્રદ્ધા દોહીલી હોજ, દોહીલી પાલણ ટેવ. દે. ૪
 કર્મ કર્મ નટાવો ફેરવે હોજ, ઉચ નીચ ગતી જોહ;
^૪મર્કટ મર્કટ જિમ પયોગી કરે હોજ, એમ નચાવે તેહ. દે. ૫
 દેવ દેવ ધર્મ ગુરૂ પાપીને હોજ, સુલલ જસ સંસાર;
 ધર્મ ધર્મ વયણ તસ ^૫પરગમે હોજ, દુર્લભબોધી ન લગાર. દે. ૬
 દાન દાન શીલ તપ ભાવના હોજ, ધર્મના ચાર પ્રકાર;
 દાને દાને દાલીદ્ર રહે વેગલો હોજ, ^૬યાંસ કુમર પેરે સાર. દે. ૭
^૭કંકર કંકર ^૮ચણમય યથા હોજ, સચૂચદાન પસાય;
 તિર્થંકર પદ બાંધીયો હોજ, ધૃતદાને ધનાય. દે. ૮
 ખિર ખિર દાંને સુખ સદા હોજ, ^૯ધનો શાલિભદ્ર લહંત.
 એમ એમ દૃષ્ટાંતે કવના ઘણા હોજ, આગમ માંહી કહંત. દે. ૯
 શીલે શીલે સદ્ગતિ પામીયે હોજ, સોલ સતી સંબંધ;
 નારદ નારદ સુદર્શન શેઠ હોજ, એમ ઘણા પ્રતિબંધ. દે. ૧૦
 તપ કરી સુંદરી રોહીણી હોજ, નહી કોઈ તપની જોડી;
 શિવ સુખ પામ્યા શાશ્વતા હોજ, કેઈ મુનિવરની કોડી. દે. ૧૧
 ભાવ ભાવ ભરત નરિંદજી હોજ, આરીસાભુવન મઝાર;
 અનિત્ય ભાવના ભાવતા હોજ, કેવળ લહું તિણી વાર. દે. ૧૨

૧ જન્મ. ૨ જળ. ૩ પથ્થરની પેઠે. ૪ વાંદરા. ૫ જોગી હાથમાં નચાવે છે તેમ. ૬ પરિણત થાય. ૭ પથ્થર. ૮ રત્ન. ૯ ધના અણગાર.

૧૩

કપિલ કપિલ એલાચી આદે ઘણા હોજી, ભાવનાએ લહી ^૧નાણુ;
 દશવિધ દશવિધ મુનિ ધર્મ છે, ખરો હોજી, ખાર શ્રાવક ધર્મ બાણુ. દે. ૧૩
 મોહ મૂકીને મૂલથી હોજી, કષાય તણો ^૨પરિહાર;
 સ્વાર્થી સ્વાર્થી સહુ કોય છે હોજી, એ સંસાર અસાર. દે. ૧૪
 જોવન બાંચે નદી પુર સ્થુ હોજી, રાખ્યા તે ન રહંત;
 તન ધન અધીરપણે સદા હોજી, ચપલા ચપલ કહંત. દે. ૧૫
 જરાકુતી કુતી જોવનશ શો હોજી, કાળ આહોડી નીત;
 દોવેરી દોવેરી વિચ કુપડી હોજી, કુશળ ક્રીડાં સુમિત. દે. ૧૬
 ઇમ બાણી ઇમ બાણી ધર્મ કીજીએ હોજી, આગસ છોડી દુર;
 ધર્મ ધર્મ કરી કેઇ સુખ લહ્યાં હોજી, તુમે પણ સુખ લહો પુર. દે. ૧૭
 એક એક બી તી ચઉ પંચ લેહી હોજી, ઇંદ્રિય વિષય તે વીશ;
 અશુભ અશુભ યોગે દુખ એહથી હોજી, એમ કહે જગદીશ. દે. ૧૮
 એક એક ઇંદ્રિય વશ દુખ લહે હોજી, ^૩માતંગ ^૪મચ્છ ^૫કુરંગ;
 ભ્રમર ભ્રમર ^૬પતંગ તણી પેરે હોજી, નિરખે દેવગુરૂ સંત. દે. ૧૯
 ધન મુની ધન મુની જેણે વશ કર્યા હોજી, ^૭પંચમી ગતિ તે બનાર;
 અહનીશ અહનીશ કરૂં તસ વંદના હોજી, પલમાં સો સો વાર. દે. ૨૦
 સમકિત વિણ નવિ પામીયે હોજી, ગન વંછિત ફળ સાર;
 કલ્પ કલ્પ વૃક્ષની ઉપમા હોજી, શિવસુખનો દેનાર. દે. ૨૧
 આગળ આગળ દેશના સાંભલો હોજી, ગુરૂ વચણાં ધરી ખ્યાર;
 ઢાલ ઢાલ પુરી થઇ એ ત્રીસમી હોજી, જેમવર્દન સુખકાર. દે. ૨૨

હુહા.

કલ્પવૃક્ષની ઉપમા, કહી દેખાડું તેહ;
 વિકથા તણ તુમે સાંભળો, પ્રિય લાગે ગુણગેહ. ૧
 મહિષી કિંનર ન્યાય તણ, મન રાખો એકતાર;
 દુધ દુધ સહુકો કહે, દુધમાં ઘણો વિચાર. ૨
 સત્ય ધાત પુષ્ટી કરે, ગોમહિષીનાં દુધ;
 થોહરી અર્ક ખરસાણીનો, સમજણુ રાખે જે અભુધ. ૩

૧ જ્ઞાન. ૨ ત્યાગ. ૩ હાથી. ૪ માછલાં. ૫ હરણ. ૬ તંગીઆં.
 ૭ મુક્તિ. ૮ ભેંસ.

૬૪

જીવદયામાં મસ્તમન, પર દુખે દુખીઆ હોય;
 ૧ દુહવે નહી કોઈ જીવને, ધર્મ કહીએ સોય. ૪
 ‘મર કહેતાં પણ દુખ લહે, મારે કિમ નવિ હોય;
 ધર્મ જાણી જીવ ઉગારીએ, દુરગતિ લહે ન કોય. ૫
 ઇંદ્ર ચંદ્ર નાગીંદ્રને, કીડ કંથુઆ જાસ;
 મરવું કોઈ વાંછે નહી, સહુને સરખી આશ. ૬
 જિનશાસનમાં પામીએ, ૨ હસ્તિ પદ ઉપમાય;
 તે કારણ હવે સાંભળો, જિનશાસન સુખદાય. ૭
 પંચ અંધ એક દેખતો, પુછે હસ્તિ સ્વરૂપ;
 અંધ સમગ્રહ નવી લહે, દેખતો કહે તસ રૂપ. ૮
 કેવલજ્ઞાન વિના નહી, લોકલોક પ્રકાશ;
 અંધ સ્પર્શ તે દાખવે, જેહનો જેવો અભ્યાસ. ૯
 શરણે આવ્યો સરાખવો, હઠ મ કરો મધ્ય અચાંણ;
 પાતકી અંત જો લીજીએ, તવ તે પ્રથમ કલ્યાણ. ૧૦
 મૂલ અર્થ એહનો લહી, ઘટમાં રાખે જેહ;
 હીરવર્દન શીઘ્ર ખેમ કહે, નિર્મળ હોએ સદેહ. ૧૧

ઢાળ ૩૨ મી.

(૭૪ કળાલણ ભર ધરોરે એ દેશો.)

શુદ્ધ રસમય દેશનારે, મુનિવર લાખે સાર;
 ચઉગતિમાં ભવી પ્રાણીયા હે, દુર્લભ અંગ એ ચાર.
 ભવીજન સાંભળો એ, ધર્મ દેશના સાર. એ આંકણી. ભ. ૧
 દુર્લભ નરભવ પામવો હે, લહી સુલભ સંસાર;
 પ્રથમ અંગએ નામથી હો, ખીજો હવે અવધાર. ભ. ૨
 જિનવચણાં સાધુ મુખે હે, ઠવણા મીલેવજી એહ;
 સઘળાં ક્ષેત્રે નહી સદા હે, ગુરૂ જોગવાઈ ગુણુજેહ. ભ. ૩

યત:—છપો.

નરભવ આર્ય દેશ દેવ, ગુરૂ સંગમ આદરો;
 શ્રાવક કુળ અવતાર, સુખ સંપત્તિ શું સોહરો;

૧ દુભવે-દુઃખ-દીએ. ૨ હાથી.

૬૫

તો હવે વંદી જિણુંદ, ગુરૂ પયવંદી સવારો;
ભાવ શુદ્ધ સિદ્ધાંત, અર્થ સાંભળી સંભારો;
રે ચિત્તમત બુધ હે ચતુર, તત્ત્વ ત્રણ તું ધર ઇસ્યા;
કવિ ખેમ જેમ સોહ સદા, જડીત હીરકુંદન હસ્યા.

તૃતિય અંગ વિચારજ્યો હે, પ્રવચન શ્રદ્ધા શુદ્ધ;
અજરામર પદ આપવા હે, સદ્ગુણ કરી બુધ. લ. ૪

રૂસર્કર્ણ કરેઈ, જંસ કઈતંપિ સદ્ગુણા ।

સદ્ગુણા માણાજીવો, પાચેઈ બજરામરં ઠાળં ॥ x ૧

પરાક્રમ ધર્મ કારણ હે, ફેરવું થઈ ઉલ્લાસ;
દુર્લભ અંગ ચોથો કહ્યો હે, જેહથી લીલ વીલાસ. ૫

પરમ ચાર અંગ એ કહ્યો હે, દુર્લભ ચતુર સુખણ;
વિષય રસ મન વાલીને હે, શિર વહો જિનવર આણ. લ. ૬

વિનયમૂલ ધર્મ સુરતરૂ હે, થડ દયામય સાર;
આણા શ્રી જિનરાજની હે, પ્રખલ તસ વિસ્તાર. લ. ૭

દાન શીળ તપ ભાવના હે, ચારે શાખાવૃદ્ધિ;
સંજમ ભેદે શુદ્ધ સત્તરને હે, સોય પડ શાખા કીધી. લ. ૮

શ્રાવક વ્રત ખારે ખરા હે, તેહ ૧૫૩ પવિત્ર;
સમકીત જ્ઞાન ચારીત્ર તેહ હે, કુંપલ ભેદે એ વિચિત્ર. લ. ૯

સમતાધાર સંચીએ હે, સૂરી જિન પામે સો વૃદ્ધ;
જતન કરો ૨૬૪ ક્રોધથી હે, દીસે સકલ સમૃદ્ધ. લ. ૧૦

સુર નરાધિપ ભોગતે હે, પુણ્ય એહના હોઈ;
આગળ શિવપદવી દીહે એ, ફળ અવિચળ સચણાંજેય. લ. ૧૧

દુર્લભ દશ દષ્ટાંતથી હે, પામ્યો તુમે સુરવૃદ્ધિ;
હવે મિથ્યામતિ ગજ થકી હે, કરજો ચતન લવી દક્ષ. લ. ૧૨

રાજધાની મોહરાયની હે, છળ તાકે નીશદીશ;
રખે પડો વશ તેહનેરે હે, કાઠીઆ તેર જગીસ. લ. ૧૩

૧ પાંદડાં. ૨ આગ. x ગાથા અશુદ્ધ છે

૬૬

યતઃ

આલશ મોહવજ્ઞા, થંભા કોહ પમાયક વિણતા ।

ભય સોગ અનાણા, ઘલેવ કડહ્હારમણ કાટીયા ॥ × ૧

સેવતાં સુખ શાંધતા હે, અધિક કલ્પ વૃક્ષ એહ;

આરાધા આદર કરી હે, એહમાં નહી સંદેહ.

ભ. ૧૪

જો ઇચ્છા તુજ ધર્મની હે, કરવાની હુઈ આસ;

કાબ્ય એક સુધારબયો હે, શાની ગુરને પાસ.

ભ. ૧૫

યદુક્તં.

તત્ત્વાનિવ્રત ધર્મ સંજમગતિ જ્ઞાનાતિ સદ્ભાવના ।

પ્રત્યાખ્યાન પરિવહ મિદ્રિયમદ ધ્યાનામિ રત્નત્રયઃ ॥

લેહ્યાવશ્યક કાયયોગ સુમતિ પ્રાણપ્રમાદસ્તપઃ

સંજ્ઞાકર્મ કષય ગુપ્તીશય જ્ઞેયાસુધિમિઃ સદા । × ૧

સડણપડણ વિધ્વંસ તેહે, પુદ્ગલો એહ ધર્મ;

ધર્મ જાણી શ્રાતાજનો હે, ધર્મ વિના સવિ ભર્મ.

ભ. ૧૬

યદુક્તં. છપ્યો.

એ સંસાર અસાર જીવ, જયણા ધર્મ જાણો;

દાન શીલ તપ ભાવ દેવ, ગુર સંગમ સાચો;

તન ધન જોખન અથીર જિસ્થો, રચણી સુખનાંતર;

અંજલિ જલ અણહાર પેખ, પુણતાસ પટંતર;

ગજકાન પાન પીપલ જિસ્થો, લાહીલા તસ્થો કે હો; ગર્વ

કવિ ખેમ કહે સુણો હો સયણા, દીસે સોવિણસે સર્વ.

રખે ચલે ધિર ધરમથી હે, તજો ક્રોધાદિ કપાય;

ઈંદ્રિય પાંચ વશ કરો હે, જિનધર્મ સોહીલો થાય.

ભ. ૧૭

ચોરાસી લખયોનીમાં હે, ભુલો ભૂરી ભમંત;

રાગી વિયોગી પ્રાણીઓ હે, જન્મ મરણ કરંત.

ભ. ૧૮

એ સંસારી જીવને એ, સુખ નહી લવલેશ;

આશા બંધન બાંધીઓરે, પામે તુજ કલેશ.

ભ. ૧૯

રાગદ્વેષ તણે વશે હે, બાધે કર્મ એ જીવ;

ઉદ્ય આંવે તે તજા હે, ભોગવે પાડતો રીવ.

ભ. ૨૦

૧ ધીરજ. ૨ બહુ. × શ્લોકો અશુદ્ધ છે.

૬૭

- માતપિતા કેહની સુતા હે, કેહના સુત કેહની નારી;
દુર્ગતિ જાતાં જીવને હે, નહી કોઈ સખણહાર. ભ. ૨૧
- સ્વારથનો સહુ એ સગો હે, સ્વારથ પાલે સહુ નેહ;
સ્વારથ જબ પહોંચે નહી હે, તુરત દેખાડે છેહ. ભ. ૨૨
- માહરો માહરો મુરખ કહે હે, ધન ઘર એ પરિવાર;
પરભવ જાતાં જીવ એકલો હે, કોઈ ન જાણે લાર. ભ. ૨૩
- પહેલાં સમતા આદરો હે, જે સવિધર્મનો મૂળ;
સમકીત વિષુ એમ કહે હે, ખંડણુ તુસતુલ. ભ. ૨૪
- અમૃતસમ મુણે દેશના હે, ધારે હૃદય મગાર;
હાલ થઈ એકત્રીશમી હે, ખેમ કહે ધરી ખ્યાર. ભ. ૨૫

હુંહા.

- ગર્ભાવાસમાં ચિંતવે, જન્મી સત્ સદા કરીશ;
ફરી દુખ એહવું ન પામીએ, ધર્મ ચિત્તે ધરીશ. ૧
- જન્મ થયો તે વિસારીને, ઉહાં રહ્યો તે દુખ;
હવે તારા મનમાં વસે, કરી માને તે સુખ. ૨
- ખીજે દશકે વિદ્યા ભણે, જે કોઈ હોવે સુખણ;
ત્રીજે સ્ત્રીવિધયારસે, લુચ્યો થઈ અખણ. ૩
- ચોથે ધન ભણી ધાવતો, પાંચમે પુત્ર પરિવાર;
સગપણ સારાં જોડતો, એમ તે ભુલ્યો ગમાર. ૪
- છઠ્ઠે દશકે ઈંદ્રિય તણા, જળ ઘટયા તવ જ્વેય;
શ્રમ કરું એમ ચિંતવે, પણ તે કાંઈ ન હોય. ૫
- સિતેરે થયો ડાસલો, જરા પોહતી તે આય;
સજ્જન વર્ગ માને નહી, મોંઢે આસ ન માય. ૬
- એસીએ બેવડ વળે, લાખ પડે બોલત;
આખ ગળે રોગ ઉપજે, હીંડતાં ડાલત. ૭
- નેવું પછી પડે ખાટલે, નિંદ્રા નાવે તાસ;
ભુખ મંદ મનિચ્છા ઘણી, જિમ બાળક પેરે જાસ. ૮

૧ સાથે સાથે.

૬૮

ખીજેને ખૂંખૂં કરે, ચલણુ ન રહ્યો લગાર;
 અફણુત .પુરૂષ વિડ'ખણા, અવસાનો નહીં પાર; ૯
 પત્ની પ્રેમ તજે વળી, પુત્રાદિક કહે એમ;
 લવારો મુકો પરો, સમજી ન યોલો કેમ ? ૧૦
 જરા તણાં દુખ દોહીલાં, ધર્મ કરો નિતમેવ;
 આઉખું જગ અપણ છે, દેવ ધર્મ ગુરૂ સેવ. ૧૧

ઢાળા ૩૨ મી.

(મ કરો માયા કાયા કારમી. એ દેશી.)

મુગતિ તણાં સુખ પામવા, જહાં છે સુખ અપારરે;
 ઉદાસીનતા સેરી ચિત્ત ધરોરે, જિમ પામો ભવતણા પારરે.
 પ્રતિબોધ હિત શિક્ષા સુણો, એ આંકણી. પ્ર. ૧
 અધીરપણે જીવ તેં કર્યાં, કુકર્મ કેઈ કોડીરે;
 રાગ તણે રંગે કરી, જીવહ આણી ખોડરે. પ્ર. ૨
 ઈંદ્રિય પાંચે મુકી મોકલી, હુઆ સંસાર બ્યાપારરે;
 તે સુખ કહીએ કેટલા, જે જીવે કર્યાં ખહુ પાપરે. પ્ર. ૩
 જ્ઞાનદષ્ટિ રાખો સદા, અવસર શ્રીરી શ્રીરી એહરે;
 મોહ મમતા મદ પરિહરો, સમતા સાથે ધરો નેહરે. પ્ર. ૪
 પ્રભાતે જે દીસે વળી, સંધ્યાએ તે નવિ હોયરે;
 કનક વસ્તુ પરિહારની, મમ કરો મમતા કોઈરે. પ્ર. ૫
 છેદન લેદન કરી કરી ઘણા, પોપી એ કાયા અપારરે;
 એક જીવ બાએ તદા, દેહી કરે તેહી છારરે. પ્ર. ૬
 ધન 'ધરણી મંદિર રહે, સીમ રહે પરવારીરે;
 કાયા અગ્નિ પરજાળીએ, એકલો જીવ નિરધારરે. પ્ર. ૭
 ધન મેલજયું અવતારમાં, પડી રહ્યો નવિ આબ્યો ભાગરે;
 કાઠીએ કટ તણો, ભાજન ભરી તે આગરે. પ્ર. ૮
 મરણુ લહે મન માનવી તદા, સગાં કરે શોચ અપારરે;
 મારગ જગ સહુ એક છે, નવિ જાણે એમ ગમારરે. પ્ર. ૯

૧ સ્ત્રી-ગૃહિણી.

૬૯

- તિર્થંકર ચઢી ગણધરા, કુંજ રાણા કુંજ રાંકરે;
ગજ રથ ઘોડે જે બેસતાં, પરલોકે ગયા નિશંકરે. પ્ર. ૧૦
- નનપણે જીવ જનમિયો, જાણું છે તેહીજ સ્વરૂપરે;
ઈમ જાણી સંબલ રાખજો, સંસાર એહ વિરૂપરે. પ્ર. ૧૧
- દેશ દેશાવરે જે ગયા, આવી મિલે વળી તેહરે;
મોટે મારગે પ્રાણી જે ગયા, ન મિલે તેહ સ્યો નેહરે. પ્ર. ૧૨
- પરભવ જાતાં જગજીવને, કોઈ આઠો નહિ થાયરે;
ચોસઠ સહસ પ્રેમદા પતિ, તેહી પરલોકે જાયરે. પ્ર. ૧૩
- બત્રીશ લાખ વિમાનના, સેવના દેવ સેવંતરે;
કામ ધાર્યો કરે મનસ્થું, તે પણ ચંદ્ર ચવંતરે. પ્ર. ૧૪
- માતપિતા બંધવ આદે, કુણ વૈરી કુણ મિત્રરે;
સગપણ ઘણીવાર પામિયો, સાંભળો સહુ એક ચિત્તરે. પ્ર. ૧૫
- સુધ અથે ભુધ માંપીયે, ચોદહ રાજ પ્રમાણરે;
તે સઘળી ફરસી સહી, ફરસી આઠહ ખાણુ રે. પ્ર. ૧૬
- નિગોહ તણા ભવ પુરિયા, સાત નરક ક્રિયા વાસરે;
બંધન છેદન ધન્ય ધોલના, દુખ લહ્યાં કુંડ અભ્યાસરે. પ્ર. ૧૭
- સાયર ^૧તાડગ નદી કુપનાં, તે' પીધાં માયનાં થાનરે;
પરવતથી અધિક વળી, આરોગ્યા જીવ તે' ધાનરે. પ્ર. ૧૮
- પાણીનો પાર નહી રહ્યો, તોહી તૃપ્તિ ન લીધરે;
ભૂરિ ભવંતર પુરતાં, જીવ તે' ઈમ પાણી પીધરે. પ્ર. ૧૯
- એમ ભમંતાં તાહરે સહુ સગો, શત્રુ ન કોઈ સંસારરે;
સમતાશું મન સંવરી, મૈત્રી ભાવ વિચારરે. પ્ર. ૨૦
- ^૨કુશ અગ્ર જલ ખિંદુ જિમ, જળપપોટ વીજળી હોધરે;
ઈંદ્ર ધનુષ્ય ગજ કાન પરી, જીવિત સફળ તું જોયરે. પ્ર. ૨૧
- સુપન સમોવડ જાણુજે, એ સઘળો સંયોગરે;
ધર્મ છંડીશ મન થકી, તેહનો લહી સંયોગરે. પ્ર. ૨૨
- આપ આપણે સ્વારથે, બહાલપણું તું જાણુરે;
મોહ મમત મુકી પરે, મ કરીશ પર તહ હાંણીરે. પ્ર. ૨૩

૧ સરોવર. ૨ કુશળનામનું ઘાસ-તેના અગ્ર ભાગમાં.

૭૦

નરભવ લહી મત હારજે, શ્રાવક કુળ તુમ સ્વીધરે,
 જરા પહોંચે નહીં તિહાં લગે, પાળજે સમકીત શુધરે. પ્ર. ૨૪
 આધિ વ્યાધિ નીરોગી કાયા, પાંચે ઇન્દ્રિય સમરથરે;
 આજસ છાંડી નિજ દેહનો, સાધે જે નિજ પરમથરે. પ્ર. ૨૫
 આઉપું બન્ને દિન દિન પ્રતે, ચેત ચેતન મહારાજરે;
 રત્ન ચિન્તામણિ સારીખો, નરભવ લહી શુભ સાજરે. પ્ર. ૨૬
 આ લે મમહાર પાત્રી કરી, કુદાન દયા ચોધારરે;
 ભોગ ભલા ભવિ તે લહે, અંતે શિવસુખ કુળ સારરે. પ્ર. ૨૭
 દેશના દંપતિ સાંભળી, ધન્ય જિનશાસન એહરે;
 નિર્મળ હૃદય કરી સદ્દેવે, બાર વ્રત કહો ગુણગેહરે. પ્ર. ૨૮
 સમજણ પડે તિમ દાખીએ, હૃદય ધરી ખ્યારરે;
 ગુરૂ ભણે ભવી સાંભળો, વ્રત બારે સુખકારરે. પ્ર. ૨૯
 કિંચિત બાણવા કારણે, કહી રચું મધુરી વાતરે;
 એકમના સહુ સાંભળો, વિચરે તણ વ્યાધાતરે. પ્ર. ૩૦
 દાળ ખત્રીશમી એ લલી, દેશના અમૃતપ્રાયરે;
 એમવર્ધન ભણે શેઠણ, અહો વ્રત બાર સુખદાયરે. પ્ર. ૩૧

ઉહા.

એમ દિન પ્રતે સુણે દેશના, દોય ધર્મના ભેદ;
 સાગારી અણુગારના, પાળો ધરી ઉમેદ. ૧
 ભેદ દશ અણુગારના, ખાંત્યાદીક જે શુદ્ધ.
 બાર ભેદ સાગારના, ગુરૂ સેવે લહે યુધ. ૨
 ધરમ કરાવો ધસમસી, ભેદ ચ્યાર જસ સાર;
 દાન શીલ તપ ભાવના, મોક્ષ તણો ઉદ્ધાર. ૩
 વીશ વસા તિહાં પાળવી, જીવદયા લલી ભાત;
 તે મુનિ ધર્મ આરાધતાં, કરે કર્મનો અંત. ૪
 તેહથી ઉતરતો કહ્યો, કાયરને સાગાર;
 બાર ભેદ છે તેહના, સમકીત મૂળ ઉદ્ધાર. ૫

૧ પરમાર્થ.

૭૧

દર્શન મોહ કર્મોપશમ, આદિ શ્રી ઉત્પન્ન;
 જીવાદિક અધાન શુદ્ધ, સમકીત વડું રતન. ૬
 તત્ત્વત્રયનો જે સદ્ધા, અધ્યવસાય વિવેક;
 તે સમકીત કહીએ વળી, તેહના લેદ અનેક. ૭
 સમકીત અરીહંત ધર્મનું, મૂળ ભૂત નિરધાર;
 અંથ મહીમા તેહનો ઘણો, ભાખ્યો છે વિસ્તાર. ૮
 દુવિધ ત્રિવિધ ઇત્યાદિકે, ^૧દ્વાદશ વ્રત આચાર;
 સમકીત ઉત્તર ગુણ સહીત, ભાગ્યા એહના ધાર. ૯
 કોડ તેરસે ઉપરે, તિમ ચેરાસી કોડ;
 બાર લાખ તસ ઉપરે, સહસ સત્તાવીશ કોડ. ૧૦.
 હોય સત્ત હોય કહ્યા વળી, ભંગ એના બાણ;
 એ સરવે માંહી સરે, સમકીત પ્રથમ વખાણ. ૧૧
 એ વિષ્ણુ એકે ભંગ્યો, સંભવ નોહે તેમ;
 તે માટે પ્રભુજી કહ્યું, આગમ માંહી એમ. ૧૨
 કારક રાયક દીપકે, સમકીત ત્રિહું પ્રકાર;
 આરિત્રી અત્તિરતિ તથા, ત્રિશ્ચાદ્યી ચિત્તાર; ૧૩
 પંચદોષ એહના કહ્યા, શંકા ^૨કંપ ^૩વિગંધ;
 તિયપ સંસ^૪ સંચવ કહ્યો, ^૫વરજે સમકીત સંચ. ૧૪
 મૂલ એહ સાબુ કરે, આગળ એહ વિસ્તાર;
 સમકીત મૂલ વ્રત બાર જે, એહ ધર્મ સાગાર. ૧૫
 સ્થૂલ આગારે દશ રહ્યા, આરંભે સહે પંચ;
 સાપરાધ સાપેક્ષથી, અર્ધ અર્ધનો સંચ. ૧૬
 એમ સાગારી સવાવસો, જે કરૂણા પાળંત;
 અચ્યુત સુર લગે આઉણું, બાધે કોઈ ગુણવંત. ૧૭

ઢાળ ૩૩ મી.

(ઇડર આંખા આંખલીરે એ દેશી)

સમકીત સહિત વ્રત બારનોરે, સાંભળો શુદ્ધ વિચાર;
 દેવશુદ્ધ ધર્મ માનીએરે, પરખી શુદ્ધ આચાર. ચ. ૧

૧ બાર. ૨ કાંક્ષા. ૩ ત્રિતિગિચ્છ. ૪ પ્રથંસા. ૫ સંસ્તવ. ૬ ભાગ કરે.

૭૨

ચતુર નર, સેવો એ વ્રત ખાર,	
જિમ લહો ભવ તણો પાર, ચતુર નર સેવો. એ આંકણી.	
દોષ અઠાર કર્યા વેગળારે, ચોત્રીશ અતિશય ધાર;	
પાંત્રીશ વાંછી ગુણે ભર્યારે, દેવાધિદેવ આધાર.	ચ. ૨
જ્યોતિ સ્વરૂપી સાહેબોરે, કર્મ કરી ચકચૂર;	
અરીહંત અરી હણ્યા થકીરે, રાગદ્વેષ કરી દૂર.	ચ. ૩
ક્રોધ માન માયા તણરે, લોભ તણે પરિહાર;	
દેવ તે કહીએ એહનેરે, અવર નહી ચિત્ત લગાર.	ચ. ૪
જન્મ જરા મરણે કરીરે, મૂંઝાણા ગુણ ગેહ;	
શાશ્વતા સુખ જે વર્યારે, દેવાધિદેવ તે એહ.	ચ. ૫
ગુરુ ગુણવંતા દેખીનેરે, સેવો ધરી બહુ પ્રેમ;	
સત્તાવીશ ગુણ ૧અલંકર્યારે, સેવે સુખ લહો ક્ષેમ.	ચ. ૬
હિંસા થકી વિરમ્યા સદારે, નહીં વિકંથા નહીં કપાય;	
પરઉપગાર ઉતાવળારે, દેશનાં અમૃત પાય.	ચ. ૭
રાજસિદ્ધ કામિની તણરે, સમતા ક્યું લયલીન;	
પરિપહ ફેજ હઠાવીનેરે, પગરણ ચૌદ તસ રચીન.	ચ. ૮
એહવા ગુરુની સેવનારે, કરો ભવિજન નિત;	
આહાર પાણી વસ્ત્રાદીકેરે, સાચવને એક ચિત્ત.	ચ. ૯
કાળ પ્રમાણે જાણીનેરે, જેહમાં ગુણ નિહાળ;	
તે મુનિ નિત વ્રતે નમોરે, તારણ તરણ દયાળ.	ચ. ૧૦
ધર્મ તે કહ્યો જિનરાજણરે, જીવ દયા મંડાણ;	
દાન શીલ તપ ભાવનારે, ચાર લેહ સુભણ.	ચ. ૧૧
પ્રાણાતિપાત વિરમણ પહેલુરે, સ્થૂલ જીવ ડરખોપ;	
નિર્દયપણું નિવારીનેરે, ન કરે બહુ તસ કોપ.	ચ. ૧૨
મૃધાવાદવિરમણ કહ્યુરે, બીજું વ્રત સુખકાર;	
૧૬કન્યાલીક આવે વળીરે, અસત્ય વચન પરિહાર.	ચ. ૧૩
અદત્તાદાનવિરમણ ત્રીજુરે, પરધન લીએ તેહ;	
પરધન લેતા પારકારે, પ્રાણ હરણ સમ એહ.	ચ. ૧૪

૧ શોભીતા. ૨ ચિન્હ. ૩ સાચવવા, રક્ષા કરવી. ૪ કન્યા વિષે ખોટું બોલવું.

૭૩

ચતુર ચોથે આણુવતેરે, પરદારાપરિહાર;	
નવ વાઠ રાખો નિર્મળીરે, જિમ લહો ભવ ૧નિસ્તાર.	ચ. ૧૫
પાંચમે અનુવતે એમ ભણુરે, પરિગ્રહનું પરિમાણ;	
ધ્વિષ્ટ પરિમાણે રાખીએરે, સંતોષી સુખીયાં જાણુ.	ચ. ૧૬
છઠે દિગ્ વિરમણુ વતે, દિશી ગમણુનું માંન;	
ગુણવત પ્રથમ અતિ ભલુરે, જસ હીયડામાં સાન.	ચ. ૧૭
ભોગપભોગ સાતમુંરે, ખીજું ગુણવત જાણુ;	
કર્મોદાન પન્નર તણુરે, ગુરુ મુખ સુણો સુજાણુ.	ચ. ૧૮
અનર્થદંડ તે આઠમુંરે, ત્રીજું એ ગુણવત;	
સહેજે દંડાએ આતમારે, જો નવિ રાખે સરત.	ચ. ૧૯
નવમું સામાયક વત કરોરે, સમ પરિણામ ધરંત;	
કંચન પથર સમ ગણુરે, શિક્ષાવત પ્રથમ ગણુત.	ચ. ૨૦
દશમ દશાવગાસિકેરે, ખીજું શિક્ષા નામ;	
સંભારે સંક્ષેપીનેરે, દિનવ્રતે ધારે કરે કામ.	ચ. ૨૧
પૌષધ વત અખ્યારમુંરે, શિક્ષાવત ત્રીજું જોય;	
રાગદ્વેષ રહિત વળીરે, કીરીયા કરો સહુ કોઈ.	ચ. ૨૨
અતીથિસંવિભાગ ખારમુંરે, ચૈથું શિક્ષા સાર;	
પડીલાભે અણુગારનેરે, ચ્યારે શુદ્ધ આહાર.	ચ. ૨૩
એમ ખારવત નામથીરે, આગમમાં વિસ્તાર;	
દશ શ્રાવક જે વીરનારે, કર્યાં કર્મ નિસ્તાર.	ચ. ૨૪
સાગરચંદ કામદેવજીરે, ધનો સુલસ આણુંદ;	
એ આદી કેઈ તર્યોરે, પામ્યા પદ મહાનંદ.	ચ. ૨૫
જય વિજય હરીબલ સહીરે, કુમલ શેઠ ધનદત્ત;	
સુદર્શન, ધન્ય શેઠજીરે, નિર્મળ જસ વળી મત.	ચ. ૨૬
એકવીશ ગુણ અંગે ધરેરે, પરિહરે પ્રમાદ;	
વિષય કષાય પડી પાતળારે, ઇંદ્રિયના ઉન્માદ.	ચ. ૨૭
પાંચ પચીસ ત્રેવીસ છેરે, વિકૃત્યા ચારે ભેદ;	
મદ આઠે કરો વેગળારે, જિમ છેદા ત્રિહું રવેદ.	ચ. ૨૮

૧ પાર. ૨ વેદ-અતિ. ત્રણ, નર, નારી, નપુંસક.

૭૪

૧ચિહ્નુ તણ ૨પંચમી ભજીરે, છચોક કહી વાત;	
છ ચોક ચોવીસ જેરે, તે આગમ વિખ્યાત.	ચ. ૨૯
જિનવાણીજ ધન વુઠડેરે, સમકીત તરૂં સિંચંત;	
સડસઠ બોલે શોભતોરે. ફળ મુગતિ લહે તેહ.	ચ. ૩૦
હિતકારી સુણે દેશનારે, દંપતિ આદે રસાળ;	
બાર વ્રત પાળે સદારે, શુદ્ધ મને વિશાળરે.	ચ. ૩૧
૬૯ ધર્મી ઘણું તે હુઆરે, ચળે નહીં લગાર;	
જિન વચને શંકા નહીરે, સદ્રહે સુણી ધરી ખ્યારરે.	ચ. ૩૨
એમ સદા સુણે દેશનારે, ધર્મી સહુ પરિવાર;	
બીજા પણ શ્રાવક ગુણીરે, કરવા ધર્મ વિચાર.	ચ. ૩૩
અંતરમુહુર્તમાં સાતમીરે, અંતર મુહુર્ત શીવ બાય;	
પરિણામે શુદ્ધ શુદ્ધતારે, પ્રસન્નચંદ્ર ઋષિરાય.	ચ. ૩૪
કુંડરીક પુંડરીક વળીરે, શશી સુર સખધ;	
તે માટે તુમે શેઠજીરે, હીરવર્ધન શિષ્ય પ્રતિ બંધ.	ચ. ૩૫
ઢાલ ધર્મની એ ભલીરે, તેત્રીશમી એ સાર;	
હીરવર્ધન શીષ્ય કહે ખેમરે, કરો ધર્મ નર નાર.	ચ. ૩૬

હાલ.

શાંતિદાસ ભરાવીયા, બિંબ મનોહર જેહ;	
માટી ખણતાં નીસચી, પુન્ય પ્રગટ જગ એહ.	૧
ઓચ્છવ મહોચ્છવ બહુ કરી, અભુતનાથ ભગવાન;	
દેહરામાં પધરાવીયા, રાખી હૈયડે સાન.	૨
મહોચ્છવમાં નહીં મણા, વાળંત્ર વાજે તામ;	
રાજનગર શ્રાવક સુખ, ખરચે બહુલા દામ.	૩
રાજ થયા ઘણું શેઠજી, પ્રતિમા સુંદર દેખ;	
જન્મ કૃતારથ આજથી, માહરો પુન્ય વિસેસ.	૪
દેહરૂં ઘણું દ્રવ્યે કરી, અભુતનાથનું જેહ;	
કરાચું ખાતે કરી, પૂર્વે કહ્યું ગુણગેહ.	૫

૧ ચાર ગતિ. ૨ પાંચમી ગતિ-મુક્તિ. ૩ વરસાદ.

૭૫

સંઘમાં હર્ષ વધામણાં, કરણી મંગળ માળ;	
અજીત સુધી સદા, પુન્યે ભાગ્ય વિશાળ.	૬
શ્રાવક સુખિયા અતિ ઘણા, શેઠના વારા માંહી;	
જિન શાસન ઉઘોતકર, અવતર્યા જગમાંહી.	૭
ધર્મ રમેહ વધતો ધરે, સગપણ સામી નાણ;	
વચન ન લોપે શેઠનું, ધર્મી વડા સુખાણ.	૮
સમેતશીખર રચના કરી, પંડિત પદ્મવિજય;	
સાંનિધકારી શેઠજી, સંઘ સકળ ગુણગેહ.	૯
કિંચિત્ નામ સુણો ભવી, સંવત અઠારા માંહી;	
શુભકરણી કારકગુણી, દિન દિન અધિક ઉછાહી.	૧૦
શુભ કરણી અનુમોદતાં, લેતાં ઉત્તમ નામ;	
મન વાંછિત ફળ પામિયે, સરવે સીજે કામ.	૧૧

ઢાલ ૩૪ મી.

(મારજી નિંડલી નયણારે વિચે ધૂલ રહી. એ દેશ.)

સયણાં ભાગ્યવડો શેઠજી તણો, પુરૂષ રતન ઉત્પન્ન હો,	
સુગુણ પ્રાણી; સયણાં ભાગ્યવડો શેઠજી તણો.	
ઉન્નત જિનશાસન તણી, ઠામ ઠામ ધન્ય ધન્ય હો.	સુ. સ. ભા. ૧
જોગવદ્ ડૂરી મીલે, સંપ્રોગે ધર્મ થાય હો.	સુ. સ.
ધર્મ કારણ નાણી, શેઠજી પણુ જોડ હો.	સુ. સ. ભા. ૨
ઉઘોતકારી શ્રાવક તણા, નામ રહું ધરી ખ્યાર હો.	સુ. સ.
રાજનગર શ્રાવક સુખી, ખરચે ધન અપાર હો.	સુ. સ. ભા. ૩
પ્રેમચંદ લવજી લાહો લીએ, સંઘપતિ થઈ ઘણી વાર હો.	સુ. સ.
એ સમ જગ જોતાં નહી, ધર્મી જન આધાર હો.	સુ. સ. ભા. ૪
પ્રેમાવશી પ્રેમે કરી, નવખંડ રાખ્યો નામ હો.	સુ. સ.
સુગતીગામી એ લક્ષણો, ઉત્તમ કીધાં કામએ.	સુ. સ. ભા. ૫
મીઠાચંદ લાધા તણી, જોડી નહીં જગમાંહી.	સુ. સ.
લાહો લીહે લખમી તણો, શીરોમણી ઉપગારી ત્યાંહી હો.	સુ. સ. ભા. ૬
પાંટણમાંહી વાસી તે નાણુજો, રતન પુરૂષ અવતાર હો.	સુ. સ.
જે જે કાર્યો ફડાં તિહાં, આળસ તજી કરે સાર હો.	સુ. સ. ભા. ૭

૭૬

ધર્મચંદ્ર સુત તે ભલો, લાલા હરખચંદ્ર નામ હો. સુ. સ.
 સિદ્ધગિરી સંઘ ભલી પરે, રૂડાં કર્યોં ઘણાં કામ હો. સુ. સ. ભા. ૮
 હરખચંદ્ર લાલા મહાગુણી, બીજે સંઘ ગોડી રાય હો. સુ. સ.
 તે સંઘમાં પણ નહીં મણા, તસ ગુણુ િકેતાં કહેવાય હો. સુ. સ. ભા. ૯
 તસ સંઘ હડીસંગ ગુણેભર્યો, રૂડાં કરાવે કામ હો. સુ. સ.
 રૂપવંત ગુણુ આગળો, રાખે પિતાનું નામ હો. સુ. સ. ભા. ૧૦
 દેવ ગુરુધર્મ સેવે સદા, દાની માની દાતાર હો. સુ. સ.
 દિન દિન દોલત દીપતી, લોગી ભ્રમરસમ સાર હો. સુ. સ. ભા. ૧૧
 ઉત્તમ કુળમાં આવીને, ઉત્તમ સંગત હોય હો. સુ. સ.
 સોનું ને સુગંધતા, જગમાં દુર્લભ જોય હો. સુ. સ. ભા. ૧૨
 દેહરૂં કરાવે ચુપશું, ખરચીને તે તે દામરે. સુ. સ.
 પુરવ રીત લોપે નહીં, કુળ કીર્તિ સુખધામ હો. સુ. સ. ભા. ૧૩
 દેશ દેશાવર ઓળખે, કરણી જેની વિશાળ હો. સુ. સ.
 પામ્યા તે વળી પામશે, ધરમથી સુખ રસાલ હો. સુ. સ. ભા. ૧૪
 અનોપચંદ્ર સુત ગુણુ નીલો, કર્મચંદ્ર ગુણુ ગંભીર હો. સુ. સ.
 એહના ધરની ઉપમા, જગડુ સમ જસ લેહ હો. સુ. સ. ભા. ૧૫
 દામોદર સુત પ્રેમચંદ્ર તણા, પુણુ તે ત્રણુ રતન હો. સુ. સ.
 તત્વત્રયીને ઓળખે, મણુય જનમ ધન્ય ધન્ય હો. સુ. સ. ભા. ૧૬
 સાકરચંદ્ર બીજા વળી, જમનાદાસ સુખાણુ હો. સુ. સ.
 ત્રીજા કરમચંદ્ર સુંદર, ભાઈ ત્રણુ ગુણુ ખાણુ હો. સુ. સ. ભા. ૧૭
 લાખમીચંદ્ર ધરમચંદ્ર ઘણી, કરણી ઉત્તમ સાર હો. સુ. સ.
 ઓછવ કલ્યાણુક પંચનાં, કર્યો તે ધરી ખ્યાર હો. સુ. સ. ભા. ૧૮
 લાલા ખેમા ધરમી વડો, સમજણુ સઘળી તાસ હો. સુ. સ.
 જવેર પ્રેમચંદ્ર ભગુ તણો, સઘળી કિંયામાં અભ્યાસ હો. સુ. સ. ભા. ૧૯
 શુભ કરણીકારક ઘણા, આગળ સુણો કહું તેહ હો. સુ. સ. ભા. ૨૦
 દાલ પુરી ચોત્રીશમી, શેઠ વખતચંદ્ર રાસ હો. સુ. સ.
 તેહને વારે જે ગુણુ ભર્યો, અહુનીશ ધર્મ અભ્યાસ હો. સુ. સ. ભા. ૨૧

૧ કેટલાં. ૨ એકદમ-ચોપથી.

૭૭

સંગી શેઠ તણા તિણે, સામી સગપણ બાણ હો. સુ. સ.
સમય સંભારવા કારણે, ખેમ સુખ લહે તામ હો. સુ. સ. ભા. ૨૨
હુહો.

ગુણવંત શ્રાવક છે ઘણા, મોટા કારણ કીધ;
ધનવંત ધન ખરખ્યા જીણે, જસ મહિમા પ્રસીદ્ધ. ૧
રાધનપુર વાસો વસે, વ્યવહારીક બહુ વિત્ત;
પુન્યવંતા જિનશાસને, નિર્મળ જેહનાં ચિત્ત. ૨
બંધવ ચારે બેઠલી, ચારે જેમ ધરમ;
ગુરૂ આણા શિરપર ધરે, વિનયાદિક ગુણવંત. ૩
જીઠા સુત જીવણ તણા, પુત્રને ત્રણ રતન;
દેવરાજ ગોવીંદજી, હેમજી વંશ ધન ધન્ય. ૪
જયવંત સુત કલ્યાણજી, બીજા રંગજી ગુણવંત;
કશલો સુલજીશા તણો, દાનુશા ગુણ સંત. ૫
ભયચંદ સુત ચાર એ, અપર શાખા વિસ્તાર;
ગોવીંદજી ગુણ આગલો, કુલ કિરતન આધાર. ૬
શેત્રુંજે સંઘપતિ થઈ, રૂડી કરાવી ભત્ર;
ખલક મલક ભેટ્યા પ્રભુ, દીધાં દાન સુપાત્ર. ૭

ઠાણ ૩૫ મી.

(૮૫ નચણ ન મેલે નારથી. એ દેશી.)

એમ શ્રાવક સંઘપતિ થઈ કરી, જિન શાસન જયકાર હો;
હાહ્યાભાઈ સુરત તણા, સંઘ સહીત ભેટ્યા ગોડીરાય હો. ૧
સાંનિધકારી શેઠજી, સઘળે રૂડે કામ હો;
આળ પંખાળ છાંડી કરી, પ્રભુ ભક્તિ સદા ગુણગ્રામ હો. સા. ૨
જયરાજ વહોરો ધર્મી ખરો, લીંબડી શહેર મઝાર હો;
દમજી માંહી દીપે ઘણું, હીરા રાયકરણ ચીત ઉદાર હો. સા. ૩
ભાવનગરમાં બાણીયે, લાખુના લેરો આસ હો;
છાંણીમાં લાલા પારેખ છે, રૂડી મતિ ધર્મની બસ હો. સા. ૪
માણેકચંદ રેશમવાળા, કરે સાચી સદ્ગુરૂ સેવ હો;
પૂજા રચાવે ભવશું, રૂડી પડી જસ ટેવ હો. સા. ૫

૭૯

રૂકમ પાંચસે ફૂલ તેલીએ, વરસો વરસ ઉલાસ હો;	
ગુલાબચંદ વસંતે માસમાં, પૂળ રચી પુરે આશ હો.	સા. ૬
ભગવાનદાસ મગવાણીયો, વચન પડ્યું તસ એમ હો;	
સંવતસરીનાં પારણાં, કડું સહી એ મૂળ નેમ હો.	સા. ૭
માણિકચંદ મકીમતી, હોડ કરે કુણ તાસ હો;	
ધર્મ સ્વરૂપની વાસના, વસી જસ હૃદય આવાસ હો.	સા. ૮
ખુસાલ નિહાલ ભાવી ભલો, કોધી નહીં લગાર હો;	
ધર્મ કારણ જાણે ધસી, ચતુર્વિધ સંઘની સાર હો.	સા. ૯
ઇત્યાદિક શ્રાવક ઘણા, જિન આણા શિરપર ધાર હો;	
પ્રીત પુરી શેઠજી ધરે, જિનશાસન જયકાર હો.	સા. ૧૦
ધર્મસ્થાનક ધન વાવરે, સાતે ક્ષેત્ર મઝાર હો;	
સાચા વચન એક એકના, સફળ કરે અવતાર હો.	સા. ૧૧
માંહે માંહી ગુઝવારતા, કરતા ધર્મની એહ હો;	
તન ધન ચોવન કારીમો, નિર્મળ કરીએ શેઠ દેહ હો.	સા. ૧૨
વર્ગ ત્રણ સાથે સદા, શેઠજી સંઘ સહીત હો;	
રાજનગર રણીઆમણો, ધર્મ કારણ વાવરે વિત્ત હો.	સા. ૧૩
પુન શ્રી જિનરાજની, ઓચ્છવ મહોચ્છવ વિનીત હો;	
દિન દિન હર્ષ વધામણાં, એમ શાસન રૂડી રીત હો.	સા. ૧૪
અધિકારી શેઠજી જીહાં, મેલે શિવપુર સાથ હો;	
પ્રભાવના પ્રમોદશું, લાહો લીએ નિજ હાથ હો.	સા. ૧૫
જિન વાણી શ્રવણે સુણી, વ્રત ઉચરે કેઈ પુન્યવંત હો;	
એકવીશ ગુણ અંગ ધરે, સરલ સ્વભાવી સંત હો.	સા. ૧૬
ઠાલ ભલી પાંત્રીશમી, આગળ સુણો અધીકાર હો;	
પુન્ય તણાં ફળ એ લહ્યાં, પુન્ય કરો નરનાર હો.	સા. ૧૪

કુંહા.

નથુ શેઠ સુત ત્રણ ભલા, પહેલા દીપચંદ જોહ;
બાદરશાહ બીજા વળી, હીરાશા ગુણજોહ.

૧

૧ ધર્મ, અર્થ, કામ એ ત્રણ વર્ગ.

૭૨

દીપચંદના પાટવી, મહુકચંદ પુન્યવંત;
 તસ સુત અમીચંદ વળી, અમૃતલાલ ગુણ સંત. ૨
 ખીજ સુત દીપચંદના, લહરા સુત કેપુર;
 ત્રીજ સોમચંદ નામથી, ગુણે કરી ભરપુર. ૩
 મંછાશા દીપચંદતણા, ફૂલચંદ પાંચમો તેહ;
 મંછાશા સુત દોય છે, ઉમેદ મકન નામ તેહ. ૪
 બાદરશા સુત ચારના, મયાચંદ હરીચંદ એમ;
 પ્રેમચંદ સુગચંદ ચાર એ, શુદ્ધ ધર્મશું પ્રેમ. ૫
 હીરાશા સુત બાણ્યજો, તિલકચંદ ગુણ બાણ;
 અકોધી ભવી ભલો, માને દેવ ગુરૂ આણ. ૬
 જોડમલ સુત છે તણા, મોહન પહેલાં તામ;
 જવેર હરખ શીરચંદ વળી, વીરચંદ રાયચંદ નામ. ૭
 કર્મચંદ મોહનતણા, સુરચંદ હરખાશાહ;
 ભાઈચંદ શીરચંદ તણા, એમ પુત્ર પૌત્ર ઉછાહ. ૮
 જે પરિવારે આગળા, ગંજ ન શકે કોય;
 દુર્જન સહુ બીહતા રહે, શેઠ પરિવારને બોય. ૯
 ધર્મવંત ન્યાયી ધણું, પર ઉપગાર કરંત;
 સાંનિધકારી શેઠજી, ગુરૂ ગુણ સદા સમરંત. ૧૦
 રાજસાગર સૂરિ નામથી, દિન દિન હોલતવંત;
 તેજ પ્રતાપ કરી આગળા, ચિંતામણિ મંત્ર સમરંત. ૧૧

હાલ ૩૬ મી.

(હુથે ગોકુળ બોલાવે ધન ગોવીંદ ગોરીરે—એ દેશી.)

એમ રાજનગર મંડાણ, શેઠજી રૂડા રે;
 ભદ્રક શ્રાવક વાસ, તે નહીં ફૂડા રે. ૧
 જ્ઞાન ક્રિયા ગુરૂ રાગ, જિનજીની સેવા રે;
 સાંભળે તે સિદ્ધાંત; શિવ સુખ લેવા રે. ૨
 જવેરીવાડા માંહી, પ્રાસાદ ભલેરા રે;
 શેઠજી એતે કીધ, ટાળે ભવ ફેરા રે. ૩

૧ મંદિર.

૮૦

દીઠે દુખ બાથે. દુર, પ્રભુ સુખ જોતાં રે;	
હરખ તણા નહીં પાર, પાતિક ધોતાં રે.	૪
આદીસર મહારાજ, પ્રતિમા ભારી રે;	
ભુયરામાં સુખકાર, તણુ ખેસારી રે.	૫
જિન મંદિર તે કીધ, શાંતી શાહજી રે;	
પ્રતિમાનો નહીં પાર, દીઠે દિલ રાજી રે.	૬
સિદ્ધગિરિ આદિ જીજી, સાંભરે તેહી રે;	
દીઠાં દરિસણુ બસ, અનોપમ એહી રે.	૭
શ્રી ચીંતામણુ પાસ, દેહડું સાર રે;	
નથુશાહ તે કીધ, દુખડાં વારે રે.	૮
અજીત જીજી મહારાજ દેહડું સોહિ રે;	
વખતચંદ જસ લીધ, દીઠે મન મોહિ રે.	૯
દેહડું વીર જીજી, એહના ધરથીરે;	
મોટા દેહરાં કીધ, શિવપુર અર્થે રે.	૧૦
ખીજાં દેહરાસાર, જવેરીવાડે રે;	
જેની સાર સંભાળ, લીએ તે વાડોરે.	૧૧
દેવળ સંભવનાથ, શોભા સારી રે;	
દેહરા દેહરા માંહી, જોજો ધારી રે.	૧૨
એમ જિન મંદિર સાર, લીએ ભલેરી રે;	
દિન પ્રતે જાત્રા કરેય, પ્રભુ મુખે હેરી રે.	૧૩
જવેરીવાડો એમ, સત્તાવીશ દેહરાં રે;	
શિવ સુખના દાતાર, નહીં ભવ ફેરા રે.	૧૪
સાગરગચ્છ પોસાળ, શેઠજી આવે રે;	
વખાંણુ સુણે નિત, વાંદે ભાવે રે.	૧૫.
પૂજા વિવિધ પ્રકાર, શ્રી જિન થાય રે;	
માદલના હોંકાર, આગળ ગવાય રે.	૧૬
અઠોતરી કરી તેહ, રોગ નિવારે રે;	
સંઘ તણી લીએ સાર, દયા મન ધારે રે.	૧૭
જિન શાસન જયકાર, ધરમ હીએ ધરતાંરે;	

૮૧

મન વંછિત કૂળ થાય, મનોરથ કરતાં રે.	૧૮
પડીકમણાં પોસહ, કેઈ વ્રત ધારીરે;	
દેવ ભુહારે નિત, જસ મતિ સારીરે.	૧૯
દેહરાસર ઘરમાંહી, દૃપતિ પૂજે રે;	
અજિત જીજ્ઞાસ મહારાજ, હૃદીત સવિ ધૂજે રે.	૨૦
ત્રિહું કાળે એમ તેહ, દિન પ્રતે સેવા રે;	
મુકે નહીં લગાર, પડયા તસ પહેવા રે.	૨૧
દૃઢ ધર્મી તે લગાર, મળે નહીં ધરમે રે;	
દયા ધરમ જગ સાર, ન લલે ભરમે રે.	૨૨
પંચલ પચીસી નીત, પ્રભાતે ગણુતા રે;	
જિન મુની ગણે નાભાસ, વળી તે લણુતા રે.	૨૩
છત્રીશમી એ ઢાળ, યુન્ય વિશાળે રે;	
એમ સુખ લહે રસાળ, મંગળ માળ રે.	૨૪

દુહા.

વહેલા પ્રભાતે ઉઠીને, ચાર મંગળીકનાં નામ;
સમરણ કરે નિત શેઠજી, મન રાખી એક ઠામ. ૧

યત.

મંગલં મગવાન્ વીરો, મંગલં ગૌતમઃ પ્રમુઃ ।	
મંગલં સ્થૂલીમદ્રાદ્યા જૈનો ધર્મસ્તુ મંગલં ॥	૧
મંગળ પચીસી સાંભળો, શ્રોતા તમે ગુણવંત;	
સૂર્ય પહેલાં તે ઉઠે, શુભ કરણી જસ હુંત.	૨

ઢાળ ૩૭ મી.

(ચોપાઈની દેશી.)

સરસતી માતા સારજ કરો, અમૃત વચન મુજ હીયડે ધરો.	
પંચ પરમેષ્ઠી કરૂં પ્રણામ, વળી સાંભાળું સહુ ગુરૂ નામ.	૧
મંગળિક ચાર કહ્યા જિનરાય, તસ સમરણ કીજે ચિત્ત લાય;	
અતીત, અનાગત, ને વર્તમાન, બહોતર જિનનો ધરજો ધ્યાન.	૨
વિહરમાન જિન વિચરે વીસ, તસ નામે સવિ કૂળે જગીસ;	
શાશ્વતા જિન સમરો ચાર, સરવાળે છનુ નિરધાર.	૩

૧ દુષ્ટ-પાપ. ૨ દેવ.

૧૧

૮૨

એ છન્નું જિનવર ગુણગ્રામ, પ્રભાત સમય નીત લીજે નામ;	
હવે ખીજે મંગળીક એ સાર, પુન્ડરીક આદે ગણધાર.	૪
ચરમ તીર્થંકર એ પ્રધાન, શ્રી ગોચમ રક્ષિત નિધાન;	
સૂત્ર સિદ્ધાંતમાં સંખ્યા એહ, આદસે આવન ગુણગેહ.	૫
ત્રીજા મંગળીકમાં નિર્ઐથ, ધર્મ તણા જે સાથે પથ;	
સત્તર ભેદ સંજમના પાળ, પરિષદ સહે મુનિ થઈ ઉજમાળ.	૬
જ્ઞાનસહિત ક્રિયા કરે રંગ, સત્તાવીશ ગુણ ધરીઆ અંગ;	
વિષય કષાય તણા પરિહાર, દોષરહિત લીજે શુદ્ધ આહાર.	૭
ખેસી કનકકમલ વિચાલ, આગમ વચણ વદે કૃપાળ;	
જંગમ તીરથ કહીએ એહ, પર ઉપગાર રવિ શશિ મેહ.	૮
એહવા ગુરૂ સેવો થઈ સાવધાન, તારણતરણ જહાજ સમાન;	
અઢી દ્વીપમાં જે અણગાર, સ્થૂલિભદ્ર આદે તેહ સંભાળ.	૯
મંગલીક ચોથે જિનધર્મ, તેહથી ક્ષય થાય અષ્ટકરમ;	
ધર્મ તણા એ ચાર પ્રકાર, દાનશીલ તપ ભાવના સાર.	૧૦
જૈનધર્મનો મહિમા ઘણો, સંક્ષેપે કહેશું ભવી મુણો;	
ધર્મથકી હોયે નવે નિધાન, ધરમથકી લહીએ બહુ માન.	૧૧
ધરમથકી સજ્જન સંયોગ, ધરમ થકી લહીએ બહુ ભોગ;	
ધરમથકી સવિ આરતિ ટળે, ધરમથકી મનવંછિત ફળે.	૧૨
ધરમથકી લખમી અપાર, ધરમથકી ધર રૂડી નાર;	
ધરમથકી સઘળે જય વરે, ધરમથકી ચિતે તે કરે.	૧૩
ધરમથકી કીરત વિસ્તરે, ધરમથકી આઠે ભય હરે;	
ધરમથકી વેરી વશ હોય, ધરમથકી સુખીયા સહુ કોય.	૧૪
ધરમથકી સુરનર કરે સેવ, ધરમથકી મંગળ નિતમેવ;	
ધરમથકી સેના ચતુરંગ, ધરમથકી મંદિર ઉત્તંગ.	૧૫
ધરમથકી માનવ અવતાર, ધરમથકી ઉત્તમ ફળ સાર;	
ધરમથકી કાયા નીરોગ, ધરમથકી સહુ ગુરૂ સંયોગ.	૧૬
ધરમથકી લહે લીલવિલાસ, ધરમથકી શિવ સુખ હોય ખાસ;	
ધરમથકી તિર્થંકર હોય, શ્રી સિદ્ધાંત સંભાળી જોય.	૧૭

૧ ગૌતમ. ૨ લક્ષ્મિનો બંડાર. ૩ આર્તિ-પીડા. ૪ ઉચા.

૮૩

દુલહો દશ દુષાંતે સાર, શ્રાવક કુળ પામ્યો અવતાર;
 હવે અહીલે મહારી સભાય, કરો ધરમ લવ દુખ મીટ નય. ૧૮
 મંગલીક ચાર તણાં એ નામ, ચિત્તમાં ધરજો તીરથ ઠામ;
 શ્રી સિદ્ધાચળ ને ગિરિનાર, આળુ તારંગો મનોહાર. ૧૯
 સમેતશિખર સિદ્ધ જિનવીશ, અષ્ટાપદ સમરો નિશ દિશ;
 પારકરમાં ગોડી જિનરાય, વરણ અઢાર સેવે તસ પાય. ૨૦
 વદીઆરે સંખેસર ઘણી, તસ કીરત છે જગમાં ઘણી;
 એ આદી તીરથ વિશાળ, તેહ સાંભળો થઈ ઉજમાળ. ૨૧
 શાન્ધતી અશાન્ધતી પ્રતિમા જેહ, સ્વર્ગ મૃત્યુ પાતાળે તેહ;
 નાની મોટી પ્રતિમા કહી, લવી પણુ ભાવે પ્રણમો સહી. ૨૨
 શાસનનાયક વીર જીજ્ઞંસ, મુખ સોહં પુનીમનો ચંદ;
 કરજોડીને માગું એહ, મુજને કહી એમ દેજો છેહ. ૨૩
 જિન ગણધર સાધુ ધર્મ સાર, સ્મરણ કરતાં લહે લવપાર;
 સડત્રીશમી એ પુરી ઢાળ, શેઠ વખતચંદ ગુણની માળ. ૨૪
 લણુશે ગણુશે જે પ્રભાત, મંગળ માળા લહે સુત સાત;
 હીરવર્દન સુગરુ સુપસાય, ખેમવર્દન નિત નિત ગુણ ગાય. ૨૫

હુહા.

પહેલે દશકે રામ તપણે, લાલિત પાલિત જેહ;
 કળા અભ્યાસ કર્યો ઘણો, બીજે દશકે તેહ. ૧
 સમજણા થયા શેઠજી, વરસ પચીસમાં જાણ;
 દામજી લશ્કર સમે, પ્રગટ નામ પ્રમાણ. ૨

ઢાળ ૩૮ મી.

(પ્રવહણ ત્રિહાંથી પૂરીયારે લાલ એ દેશા.)

રાજનગર રળીઆમણુરે લાલ, વખતચંદ અવતાર. સુણો શ્રાતારે;
 સંવત સત્તરછનુઆ સમેરે લાલ, કાતી વદી બીજ સાર સુ. ૧
 સંવત અઢાર અઢારમારે લાલ, દામાજી લશ્કર વાત. સુ.
 શેઠજી માન લહું તદારે લાલ, મુટક ઘડાબો વિખ્યાત. સુ. ૨
 સંવત અઢાર છવીસમારે લાલ, નારાયંદ સંઘ જેય. સુ.
 રાજનગરે તે આવીનેરે લાલ, સુસ્તવાસી સંઘ લેઈ. સુ. ૩

૮૪

તારંગા આબુ ભેટી કરીરે લાલ, ગોડી સંખેસર પાસ. સુ.
 ઉભી સોરઠ નેમનાથજીરે લાલ, સિદ્ધગિરિ ભેટયો ઉદ્ધાસ. સુ. ૪
 સંવત અઢાર સાડત્રીશમાંરે લાલ, પ્રેમચંદ લવજી સાર. સુ.
 સંઘવી સિદ્ધગિરિનો થયોરે લાલ, શેઠજી પણુ હતા લાર. સુ. ૫
 જીવજીસુત દેવરાજજીરે લાલ, ગોડીજી સઘળે ભાળ. સુ.
 સંવત અઢાર ત્રેતાલીશેરે લાલ, બીજીવાર રસાળ. સુ. ૬
 પ્રેમચંદ લવજી તણોરે લાલ, સંઘ શેત્રુંજે વિશાળ. સુ.
 સંવત અઢાર બાવીસનેરે લાલ, હૃદયરામ દીવાન. સુ. ૭
 મસાલીઆ ગોવીંદજીરે લાલ, પ્રેમચંદ લવજી પ્રધાન. સુ.
 ત્રીહું જણુ મલી સંઘવીરે, મોરવાડે કરાવી જાત્ર. સુ. ૮
 દાન માન જસ ઉજળોરે લાલ, દીધાં દાન સુપાત્ર. સુ.
 સંવત અઢાર પંચાવનેરે લાલ, અજિતનાથ મહારાજ. સુ. ૯
 ઓચ્છવ બહુ યુકતે કરીરે લાલ, શેઠજી વધારી લાજ. સુ.
 ઉદયસાગર સૂરી તેડીને રે લાલ, પ્રતિષ્ઠા કેઈ મિંબ કીધ. સુ. ૧૦
 ધન લાહો લેઈ શેઠજી રે લાલ, પ્રભુ ખેસાડી જશ લીધ; સુ.
 પૂજા પ્રલાવના નિત નવી રે લાલ, રાજનગર ઉછરંગ. સુ. ૧૧
 ઠામોઠામ પૂજાતણી રે લાલ, યોગવાઈ મેલે અભંગ; સુ.
 લખમીચંદ ધર્મચંદ સુતે રે લાલ, ઓચ્છવ કરે વળી તેહ; સુ.
 નંદીસર દ્વીપનો ભલો રે લાલ, પંચ કલ્યાણુક ધરી નેહ. સુ. ૧૨
 પરણાવ્યા પ્રભુ ખેતે લઈ રે લાલ, શેઠાણીની પુરી આસ. સુ.
 એ ઓચ્છવ ધરે લાવીનેરે લાલ, ઉપનો અતિ ઉદ્ધાસ. સુ. ૧૩
 સહસ્રકણુ પ્રભુ થાપીઓ રે લાલ, ધન ખરચી શુભ ચીત; સુ.
 તે ઓચ્છવમાં નહી મણા રે લાલ, રાખી જિનશાસન રીત. સુ. ૧૪
 ઓચ્છવ દોય લાગટ થયા રે લાલ, માસ દો લગે નીત; સુ.
 મોહરાય જુઠો પડયો રે લાલ, ધર્મરાય થઈ સજીત. સુ. ૧૫
 માતર ગામ મધ્યે વળી રે લાલ, લખમીચંદ કરે ખાસ; સુ.
 દેવળ સુમતિ જીજીદનું રે લાલ, સંઘની પુરે તે આસ. સુ. ૧૬
 ઇમ શુભ કરણીએ ઉપનો રે લાલ, દેવગતિ માંહી તેહ; સુ.
 કોઈક શરીરે પેશી બોલીઆ રે લાલ, લોક સુખે વાત બોલ. સુ. ૧૭

૮૫

- લાલા હરખચંદ તિણે સમેરે લાલ, સંઘ લઈ સિદ્ધગિરિ જાય; સુ.
મસાલીઆ ગોવીંદજી રે લાલ, લીંબડી એકઠા થાય. સુ. ૧૮
- બેહુ સંઘપતી એકઠા રે લાલ, મળીહળી કરે જાત્ર; સુ.
લાહો લખમીનો લીયેરે લાલ, દેઈ દાનં સુપાત્ર. સુ. ૧૯
- શેઠજી પણ સાથે તિહારે લાલ, ભાવ ભલો મન માંહી. સુ.
સમય ભલો પંચાવનોરે લાલ, જગમાંહી દુખ નહી કાંઈ. સુ. ૨૦
- સંવત અઢાર છપનેરે લાલ, કાકાજી અમદાવાદ. સુ.
આઠ વરસ લગે રહ્યારે લાલ, લોક જાણે જસ વાસ. સુ. ૨૧
- સંવત અઢારે ચોસઠેરે લાલ, સંઘપતિ પોતે થાય. સુ.
શ્રી સિદ્ધાચળ લેટીયારે લાલ, હૈયડે હર્ષ ન માય. સુ. ૨૨
- સંવત અઢાર ખાસઠેરે લાલ, ડાહ્યાભાઈ સુબળ; સુ.
સુરતથી સંઘ લેઈનેરે લાલ, સુ. ૨૩
- શેઠજીને પુછી કરીરે લાલ, લેટણ ગોડીરાય; સુ.
સંઘ સરસ જન્યો અતિ ઘણુંરે લાલ, ગોડીરાયને લેટયા જાય. સુ. ૨૪
- મોરવાડે બ્રહ્મ તેડીનેરે લાલ, સંઘને હર્ષ અપાર. સુ.
સંઘ સરસ રળીઆમણેરે લાલ, ઘણું શું કહું વારોવાર. સુ. ૨૫
- શેઠાણી સાચા દિલથીરે લાલ, ઉજમણું સુખકાર. સુ.
કર્તું ધન ખરચી ઘણુંરે લાલ, લાહો લીધો ધરી ખ્યાર. સુ. ૨૬
- એમ શેઠજી ચિત્ત ઉજવળેરે લાલ, ધર્મમાં સઘળે જાય. સુ.
સાહાય કરે સંઘની સદારે લાલ, ધર્મીને ધર્મ સુહાય. સુ. ૨૭
- સંવત અઢાર અડસઠમાંરે લાલ, શ્રી સંખેસર પાસ. સુ.
પગલાં ત્રણ જિનરાજનાંરે લાલ, થાખ્યાં આણી ઉલ્લાસ. સુ. ૨૮
- અઠોતરી નિજ ઘરે કરી રે લાલ, એમ આચ્છવ રૂડી ભાત; સુ.
વિઘન હરે સંઘમાં સદા રે લાલ, રોગની હોય ઉપશાંત. સુ. ૨૯
- સંવત અઢાર અગણોતરે લાલ, ઇચ્છાભાઈ ધર નાર; સુ.
ઉજમણું રૂડું ઘણું રે લાલ, આગળ કહ્યો તે ધાર. સુ. ૩૦
- નવાણું જાત્રા કરી રે લાલ, વર્ગ ત્રણ સાધ્યા સાર; સુ.
રૂઠાં કારણ આવી મીલે રે લાલ, પુન્ય અપાર હોય. સુ. ૩૧
- પુન્ય કારણ એમ મોટેકાં રે લાલ, શેઠના આઉખા મઝાર; સુ.
લઘુ અવસરની નહી મણા રે લાલ, કહેતાં કીમ આવે પાર. સુ. ૩૨

૮૬

પુન્ય વડું સંસારમાં રે લાલ, નરનારી પુન્ય કરો સોય; સુ.
 સમિહીત વસ્તુ પામીયે રે લાલ, પુન્ય સમો નહી કોય. સુ. ૩૩
 પુન્ય પુરવ ભવ શેઠજી રે લાલ, કર્યો તે પરમાણુ; સુ.
 આ જન્મ શુદ્ધિ સદા રે લાલ, કોઈ ન લોપી આણુ. સુ. ૩૪
 આ ભવ પુન્ય કર્યો ઘણું રે લાલ, કિમ દુઃખ હોવે તપસ; સુ.
 સુખ પામ્યા વળી પામશે રે, પુન્ય ખજાનો જસ પાસ. સુ. ૩૫
 હાલ સુંદર એ રાસની રે લાલ, આકર્ષીસમી રસાળ; સુ.
 ખેમ કહે શ્રોતાજનો રે લાલ, પુન્યે મંગળ માળ. સુ. ૩૬

હાલ.

ગુરૂ તેડી આદર દઈ, વિનતિ કરે ધરી નેહ;
 સુણવા ધર્મ ઇચ્છા ઘણી, મણ્ય જન્મ ફળ એહ. ૧
 તિણે કારણુ તુમે આવીને, ધુપદીપ કરી સાર;
 સ્મરણુ સાત ગણી પછે, સુણાવો ધર્મ વિચાર. ૨
 શેઠજી પાસે જાય સદા, દિન પ્રતે ધર્મ સ્નેહ;
 એક મને તે સાંભળે, વિનય સહિત ગુણગેહ. ૩

હાળ ૩૯ મી.

(રણજણ રણજણ રેડીઓ બોલે, સાસુ જાણે વહુ કાંતે રે. મારી સહીરે સમાણી
 એ દેશી.)

પંચ પરમેષ્ઠી સમરણુ કરીએ, દીન હીન ઉદ્ધરીએરે;
 સુણો શેઠજી સોભાગી.

શોભાગી તુમ શુભ મત જાગી, નોકાર સગાઇએ તરીએરે. ૧
 સુણો શેઠ સોભાગી એ આંકણી.

અનંત યોવીસીએ એહજ દાખ્યો, ભાવી પ્રાણી સુણી ચિત્તરાખ્યો રે. સુ.
 મહા નિશિથ સૂત્રે જિનરાજ, સકળ મંત્ર શીરતાજરે. સુ. ૩
 વંછિત પુરણુ સુરતરૂ સરીખો, ચિંતામણીથી અધિક પરખોરે. સુ.
 સેવો તન મન થઈ ઉજમાળ, મૂઝી આળ પંપાળરે. સુ. ૪
 મહીમા જસ અતિ વીસાળ, સેવતાં સુખ રસાળરે. સુ.
 એક અક્ષર ઉચારે જાએ, પાપ સાગર તે સાતરે. સુ. ૫

૮૭

પુરે પંચાવન જિનજી બોલે, મહીમા એમ વિખ્યાતરે. સુ.
 ચક્રવર્તિ નૃપમાં ઉદારો, દેવમાં અરીહંત ધારોરે. સુ. ૬
 પરવતમાં મેરૂ જિમ સોહો, રૂપમાં રંભા મોહરે. સુ.
 દયા ધરમ જગમાં સુખકાર, દાનમાં અભય ઉદારરે; સુ. ૭
 એમ નવકાર શિવસુખ ધાર, ચૌદ પૂર્વનું સારરે; સુ.
 શિવકુમારને કૃત્યો તતકાળ, સુખ સંપદા લાહી શ્રીપાળરે. સુ. ૮
 નાગની જામ્યો દેઈ નવકાર, શ્રી શ્રીપાસ કુમારરે; સુ.
 ધરેણુંદ્ર પદવી સુખ ભરપુર, કુળાવંતિ દુખ ગયાં દુરરે. સુ. ૯
 કુંબલ સંબલ દોય થયા દેવા, નવકાર તણા ગુણ એહવારે; સુ.
 એમ દિન પ્રતે ગોષ્ઠી કરતાં, ધ્યાન ધરમનું ધરતાંરે. સુ. ૧૦
 સાતાપુછણ સજ્જન વર્ગ આવે, માન દેઈ બોલાવેરે; સુ.
 સુખસાતા પુછે માંહોમાંહી, ધર્મ વાત ઉદેરે ત્યાંહીરે. સુ. ૧૧
 સંસાર અસાર છે જ્ઞાની લાખે, વસ્તુ અનિતપણે દાખેરે; સુ.
 એમ વાત કરે નિર્મળ મન રાખી, મિછામિદુષ્કૃત દાખેરે. સુ. ૧૨
 સોગ સંતાપ ન કરશો કોઈ, મરણાં જાણ્યા સંસારે જોઈરે; સુ.
 સાહમી શીખામણ સહુ ન હેતા, નામ અરીહંતના લેતારે. સુ. ૧૩
 ધર્મકરણી કરો ગુરૂ સેવા, પ્રભુ ભક્તિ કરો નિત એવારે; સુ.
 એમ કરણી કરે શેઠજી સારી, ઉપગાર કરે ધારી ધારીરે. સુ. ૧૪
 ખેમવર્દન પલણે ઇમિ વાણી, ઉગણચાલીશમી ઢાળ વખાણીરે. સુ.
 જે નરનારી નિત લણશે, તે પાપ પુરવનાં હણશેરે. સુ. ૧૫

હુહા.

એમ દેશના ધરે સાંભળે, શેઠજી રૂડે ભાવ;

ગુરૂ પણ લાખે પ્રેમથી, અંતરભાવ જગાવ.

૧

ઢાળ ૪૦ મી.

(વણગારાની દેશી.)

હિત શિક્ષા સુણો સાર, ધ્યાન ધરો મન ધર્મનો;

—સુણો શેઠજી રે.

સહુ અતિ અધિર નિદાન, રૂળ પાક એ શુભકર્મનો. સુ. ૧

૮૮

- મેલી અનંતી વાર, પુદ્ગલ રાશિએ પ્રાણીએ; સુ.
 ફિરી ફિરી આહે તાસ, શી મતિ તાસ વખાણીએ. સુ. ૨
- નહી કોઈનું જગ કોય, સ્વાસ્થનું સહુએ સગું; સુ.
 એહને મેલીએ આપણો બાણી, તે બાણે એહને ઠગું. સુ. ૩
- નવિ બાણે ઠગતો આપ, માયા વિહુદો જીવડો; સુ.
 એતો જ્ઞાન નયણ કરી અંધ, શું કરે સદ્ગુણ દીવડો. સુ. ૪
- દુલહો જ વહો અંગ, તેહમાં સુલ તુમે લહ્યો. સુ.
 હાથો ન આવે હાથ, પછે કહેશો જે નવી કહ્યો. સુ. ૫
- સાથે ન આવે કોય, ધન રમણી નવિ તાહરી. સુ.
 બાણે એ મૂઠ સ્વભાવ, મેં મેલી એ માહરી. સુ. ૬
- માન વહ્યો મદ જોર, હું કરતા એ ભાવનો. સુ.
 એ વ્યવહારિક આલી, નિશ્ચય આપ સ્વભાવનો. સુ. ૭
- છો સુખના સરીખ, તો દુખ કારણ કાલ હો. સુ.
 છે સુખનો એક હેતુ, સાર ધર્મ તે સદ્રહો. સુ. ૮
- પરિહરજો પ્રમાદ, કોષ માન માયા તજ; સુ.
 ચાર ચાર તસ લેદ, સોલ થાય સુણોહજ. સુ. ૯
- નવ નોકપાય મિલે એમ, પચવીશ લેદ બાણે થયા; સુ.
 તજીએ એહનો સંગ, અવગુણકારી ગ્રંથે કહ્યું. સુ. ૧૦
- રાગ દ્રેષ વસે જીવ, પાપ કર્મ બાણે સહી; સુ.
 સત્તાવન હેતુ વિચાર, સાંભળો ગુરુ સુખે સહી. સુ. ૧૧
- ચિંહુ ગતિમાં રૂલે જીવ, આઠ કર્મ જોરે કરી; સુ.
 ચેતન ચેત નહી મૂંઢ, સહજ ગુણ જે ચિત્ત ધરી. સુ. ૧૨
- મોહની છાક મીટાડ, દેશના મનમાં ધારજો; સુ.
 શું કહું વારોવાર, દેવ ગુરુ ધર્મ ન વિસારજો. સુ. ૧૩
- દેશના ઢાળ રસાળ, સુંદર ચાળીસમી એ કહી; સુ.
 ભવિ પ્રાણી હરખંત, ખેમવયણ શ્રવણે લહી. સુ. ૧૪

દુહા.

છણીપરે દેધ દેશના, સાંભળે સહુ ભવી લોક;
 પરમ પ્રમોદ થઈ શેઠજી, રવિ દરસણ જિમ રકોક. ૧

૧ આનંદ. ૨ કમલ.

૮૯

ગુરુ કહે 'દેવાણુપીયા, ધરમ ઓપધ કરો સાર;
સો સાંધે થીર નવી રહે, ઓપધ કરો હબાર. ૨

યત:

“ इदं शरीरं परिणामदुर्बलं, पतत्यवश्यं शतसंभीज्जैरं;
किमौषधं पश्यसि मूढ दुर्मते, निरामयं धर्मरसायणं पुनः ” ૧
“ હાડના કડકા કટકા ખડકી, પુતળું ઉભું કીધું રે;
માંસની જાળમાં લેટની લાળમાં, આમડે મદી લીધું રે. ૧
મળમૂત્રના ઢગલે ઢગલા, કર્મની ગતિમાં વળણું રે;
સુખાનંદ સ્વરૂપને જાણુજો, જીવડા જોળીયા માંહીથી અલણું રે.” ૨

કુહા.

તે માટે કહું શેઠજી, વચણ અમારો ધાર;
ધરમ ઓપધથી સુખ લહો, જેહથી ભવ નિસ્તાર. ૩
ભવ અનંત લગે જીવડો, ભમિયો એ ભવમાંહી;
રાગ દ્વેષ ભવ મૂળ એ, નવિ ધરજો મનમાંહી. ૪
એ સમ બંધન કો નહી, એ સમ કોઈ ન આધિ;
શેઠજી કહીએ તુમ તણી, ધરજો ચીત સમાધિ. ૫
એમ હિત શિક્ષા શેઠજી, સાંભળે મન દઢ રાખ;
૧સડણ ૨પડણ ૩વિધવંસ છે, એહવી સિદ્ધાંતે સાખ. ૬

ઠાલ ૪૧ મી.

(નિંદરડી વેરણ થઈ રહી. એ દેશો.)

કહે ગુરુ ભવિયણુને તદા, પ્રતિજીજો હો લઈ નરભવ અવતાર;
મુકો મુકો નિંદ્રા મોહની, જાગો જાગો હો રહેજો હુશીઆર. ૧
આત્મ તત્ત્વને આદરો, પરહરજો પરભવનો સંગ;
કુમતિ કુટીલ નારી તજી, કરો અહનીશ હો સુમતા સુરંગ. આ. ૨
નંદની મોહનરીંદની, કુમતીના હો પીયરીયા કષાય;
એ જેહુ લેલા મિલે, ચેતનની હો શુભમતિ મુંઝાય. આ. ૩
ધરમ સ્વરૂપની વાસના, મત મુકો હો અહનીશ ગુણવંત;
કલ્પતટની છાંયડી, સહી ફળ સેવો ફળ સુખ અનંત. આ. ૪

૧ સડવું. ૨ પડવું. ૩ નામ થવો. ૪ દીકરી.

૯૦

ધર્મ સમો જગ કે નહીં, લવજળ નિધિ હો તરવાનો ઉપાય;
 ચાર નિક્ષેપમાં એહનો, ભાવ નિક્ષેપો હો સાધન કહેવાય. આ. ૫
 એકવિધ શુદ્ધ દયા ગુણે, જ્ઞાન કિરિયા હો દોય લેદ વિચાર;
 તત્ત્વ ગુણે ત્રિહું લેદથી, ચિહું લેદે હો દાનાદિક ધાર. આ. ૬
 વ્રત ગુણથી પંચ લેદ એ, 'ષટ્દ્રવ્ય હો ષટ લેદ એ નોય;
 નૈગમ સંગ્રહ આદિથી, નય ભાવે હો લેદ સાત એ હોય. આ. ૭
 મદ આઠે અળગા તળે, લેદ આઠમો હો નવમે નવવાડી;
 શુભ શીળ આરાધતાં, ક્ષાંત્યાદિક હો દશ લેદ રૂહાડી. આ. ૮
 એહ ધર્મ ચિત્ત ધારજ્યો, મત મુકો હો અળગો તિલ માત્ર;
 સમકિત શુદ્ધ એ પાળજો, પરિહરજ્યો વિકથાની વાત. આ. ૯
 કોધ ન કરશો કોઈશું, વ્રત લેઈ હો મત ભાંજો લગાર;
 જયણા શુદ્ધિ રાખજો, ધરમરયણથી હો એકવીશ ગુણ ધાર." આ. ૧૦
 એમ દેશના દિનદિન નવી, ધરે સાંભળે હો રાખીને હોર;
 શિથિળ કાયા જાણીને, હવે શેઠજી હો ચેતે કરી જોર. આ. ૧૧
 આલોચણા લીએ શેઠજી, ગુરૂ પાસે હો ધારી રૂકમ;
 નકરો મુકે તેહનો, સાત ક્ષેત્રે હો ગુરૂ કરે હુકમ. આ. ૧૨
 વિશહજાર સંખ્યા કરી, નિજ પુત્રને હો લલામણ કીધ;
 લક્ષચોરાસી જીવને, મિથ્યા દુષ્કૃત દો ખમાવી દીધ. આ. ૧૩
 પાપસ્થાનક વોસરાવીને, સરવ સાધુ હો તેડી નિજ પાસ;
 વાંદી ગુરૂ પુજણું કરે, કહે સ્વામી હો મુજ જ્ઞાન પ્રકાશ. આ. ૧૪
 ગુરૂ પણ અવસર જોઈને, અનિતપણું હો દાખી સંસાર;
 જોર નહી આઉખા પ્રતે, રાંક રાણા હો જીએ ચિત્તધાર. આ. ૧૫
 ક્રીતિવિજય પણ તેડીયા, મણિવિમળ હો નામ એ સાર;
 હિતકારણ દેશના દેઈ, સ્વામી સાચું હો ધર્મ છે સુખકાર. આ. ૧૬
 વાંદી સહુને ખમાવીને, દિએ રજા હો પધારો સ્થાન;
 ધર્મલાલ કહી ઉડીઆ, શેઠજી રાખજો હો અરીહંતનો ધ્યાન. આ. ૧૭
 ચાર શરણ કરે શેઠજી, દિએ શિખામણ હો પરિવારને સાર;
 પુરે આઉખે અમે, જાઉ છું હો શોક ન કરો લગાર. આ. ૧૮

૧ છ.

૯૧

શેઠાણીને એમ કહે, ક્રોધ ન કરશો હો પછવાડે ક્રોધ;
 ધરમ કરજો ધસમસી, કહું તુમને હો તુમે મત રોય. આ. ૧૯
 વાણોતર ચાકર તેડીને, શિખામણ હો તસ રૂડી કીધ;
 હીસાખ ચુકાવી સરવનો, સરપાવ હો ઉપર તસ દીધ. આ. ૨૦
 હેમચંદલાઈને તે કહે, હવે તમને હો ધરનો કારભાર;
 સુંપણ છે રૂડીપરે, ચલાવજો હો જિમ છે તિમ સાર. આ. ૨૧
 પુત્ર ખીજાને એમ કહે, હેમાલાઈને પુછી કરો કામ;
 આણુ કોઈ ન લોપશો, શિખામણ હો એમ દીધી તામ. આ. ૨૨
 મુજ જેહવો કરી જાણજો, ગુણે મોહોટો હો લધુ છે પણુ તાસ;
 વચન માનજો માહરૂં, માન ધરની હો વધે કારણુ જસ. આ. ૨૩
 સર્જન વર્ગ ખમાવીને, નોકારની ધારણા મન માંહી;
 સંવત અઠાર સિતેરા સમે, ફાગણુ વદી હો ચોથ આવિ ત્યાંહી.
 આ. ૨૪

વિજય મુહુરતમાં શેઠજી, કાળધર્મ હો પામ્યા તવ તાંહી. આ. ૨૫
 જંગમ થાવર જીવશું, મિત્રપણે હો રાખી ભાવ એકાંત;
 નિરપવાદ નિઃકલંકતા, સમાધિ હો દેવગતિ લહી સાંત. આ. ૨૬
 શેઠ વખતચંદ ગુણે કરી, એમ જાણું હો પામ્યા સુર અવતાર; આ. ૨૭
 પાપલીરૂ જે અહનીશે, દુરગતિ હો ગાંમી નહી તેહ;
 ધર્મકરૂં શિવસુખવરૂં, મનથી એમ હો પ્રાણી ધારે નેહ. આ. ૨૮
 સુભગ શ્રીપતી જે હોયે, જ્ઞાન સાંભળી હો ઉઠાસી સંસાર;
 માઠી ગતિ પામે નહી, ચાર કારણુ જસ ઘટમાં ધાર. આ. ૨૯
 દાન પ્રસંગ મધુર વાણી, દેવગુરૂની હો શુદ્ધ કરે સેવ;
 સુર અવતારી તે જાણીએ, આચરણે હો પામે ગતિ દેવ. આ. ૩૦
 લક્ષણુ કારણુ જાણીને, સુર પદવી હો તે પામ્યા રસાળ;
 પુન્યે સુરપદ શિવપદ, લહે પ્રાણી હો જસ પુન્ય વિશાળ. આ. ૩૧
 શુભકરણી ઉદય થઈ, તે કારણે હો અદ્ય સંસાર;
 થોડા ભવમાં સિંજસે, લક્ષણુ ધમ હો ઓતા અવધાર. આ. ૩૨
 આગળ ભવ કરણી કરી, કુળ પામ્યા હો ઉત્તમ અવતાર;
 દિધા વિણુ કિમ પામીયે, એમ ભાગે હો કરણી વધ્યા ન લગાર. આ. ૩૩

૬૨

શ્રાતા હશે તે સમજશે, મુરખ જન હો કરે બકવાદ;
 લક્ષણ કારણ જાણીને, એમ ત્રણ લવ હો ચતુર સંવાદ. આ. ૩૩
 ઢાળ ઢળકતી ચાલમાં, ખેમવર્દન હો ભાખી અવસર જોય;
 એકતાલીસમી શેઠ રાસની, સુણી નરનારી હો પુન્ય કરો સહુ કોય.
 આ. ૩૪

કુંડા.

શેઠ મરણની વારતા, સાંભળી નગર મગાર;
 હાહાકાર પ્રગટ્યો તદા, હડતાળ પડી તિણી વાર. ૧
 માટ ભરી ભરી સુખડી, ઠામ ઠામ લેઈ સચણ.
 આવે દોડી તે ઘણા, ગરીબ ગરીબોને 'દયણ. ૨
 શ્વાન ઢોર પ્રમુખ વલી, ઉપગારી લીએ સાર;
 શેઠને ભાતુ આપતા, તે કહેતાં નહી પાર. ૩
 અશ્રુપાત કરે ઘણાં, પુત્ર પૌત્ર પરિવાર;
 શિર કુટે પીટે હૈયાં, સંભારી ઉપગાર. ૪
 શેઠાણી બહુ રોવતી, નરનારીનાં વૃંદ;
 લોક લોક લેળાં મળી, કરે ઘણા આકંદ. ૫
 શેઠ શરીર નીવારીને, અંગલૂહણું કરી સાર;
 સુખડ કેસર ઘનઘસી, વિલેપણ કરે ઉદાર. ૬
 પામરી સાડે લેઈ ભલી, જરીઆન વસ્ત્ર બહુલ;
 ખોલાવે હવે શેઠને, સાંભલો તેહતું સૂલ. ૭
 પધસા બદામ ઉછાળતા, ખોળા ભરી ભરી તેહ;
 ગરીબ લોક લીએ વીણીને, ખોળા ભરતે લેહ. ૮
 ધૂપદીપ ઘન મહમહે, ફૂલ અખીર ગુલાલ;
 નગર લોક સહુ દુખ ધરે, શેઠ જાય તે ભાળ. ૯
 ઘણી વાત કહીએ કશી, વદન સહુ વીછાય;
 જીવ અજીવ શોકે કરી, આવે આંસુ ભરાય. ૧૦
 પુત્ર કહે સુણો શેઠજી, મનસુખાની વાત;
 ઝે આગળ જઈ પુછયું, વિર હોવિલસે ભત. ૧૩

૯૩

શોક તણી જે વારતા, તે ૧કેતી કહેવાય;
 રચ્ય તણી રચના રચી, સુખડ કાઠ મંગાય. ૧૪
 ઘી ઉપર ધારા દીયે, અગર ખંડ વળી જસ;
 દાઘ દેઈ શુચિ થઈ કરી, આવ્યા સયણ આવસ. ૧૫

હાળ ૪૨ મી.

(વાલાજના માસની દેશી.)

એવડી ઉતાવળ કરીને પીઠે શું ચાલ્યા રે, વાલાજ.
 શું અવગુણ મુજમાંહી તમે ભાજ્યા.—મારા વાલાજ.
 હોઠ તણે ફૂરકારે કરું હું કામ. મા.
 વગર ગુને રીસાઈ ન જાઓ રચામ. મા. ૧
 ટહીલ તમારી ચુકું નહી લગાર રે, વા.
 ઉત્તર આપો એકવાર ધરી પ્યાર. મા.
 હસી હસીને દિનમાં સો સો વાર રે, વા.
 બોલાવતા માન દેઈમે વારોવાર. મા. ૨
 અબોલા કિમ લીધા એણી વેળા રે, વા.
 સજન વર્ગ વિલપે એમ થઈ લેળા; મા.
 બેસવા આવે ગામ ને પરગામ રે, વા.
 અશ્રુપાત કરે તે લેઈ લેઈ નામ. મા. ૩
 ગુણ સંભારે તિમ તિમ લાગે દુખ રે, વા.
 એકવાર આવી દેખાડો અમને મુખ; મા.
 કોઈ વેળાએ એવડો હઠ નવી રાખ્યો રે, વા.
 દેવ અટારો મળીને કોઈ દોષ દાખ્યો. મા. ૪
 પુત્ર લભાશ એ સહુ ગુણવંત રે, વા.
 મુછયા વિણ ન કરે કોઈ કામ તે સંત; મા.
 વાતવગત મનસુબો પુછું કેનેરે, વા.
 તુમ જેવો હેતુ નહી જગમાં એહને. મા. ૫
 સાંજ સવારે હાજરીમાં નિત આવે રે, વા.
 તુમ હુકમે રહે હાજર કામે જાવે; મા.

૧ કેટલી. ૨ ચિતા.

૯૪

વિનયાદિક ગુણે ગંભીર રે;	વા.	
ઘો દરીસન એક વાર જાણી પીર.		મા. ૬
²અસન ³વસન વેળાએ સાંભરો નિત રે,	વા.	
ગુણવંતના ગુણ વીસરે નહીં જગ રીત;	મા.	
કેઈ કાળે મેં દુહવ્યા નહીં તુમને રે,	વા.	
જાણતી હું તો છેહ ન દેશો અમને.		મા. ૭
ચતુર પુરૂષ થાડે ઘણું કરી જાણે રે,	વા.	
આવોને મંદિરમાં એણે ટાણે;	મા.	
વચણ તમારાં ક્ષણ ક્ષણ આવે ચિત્ત રે,	વા.	
મધુરપણે અમને યોલાવતા નીત.		મા. ૮
માયા ઉતારી ઇંચ લક્ષણથી જાણું રે,	વા.	
હિયડામાંહી દુખ ઘણું તે આણું રે,	મા.	
ઇમ શેઠાણી કરે ઘણા વિલાપ રે.	વા.	
સજ્જન વર્ગ કહે મન ⁴કાહું કરો આપ.		મા. ૯
વહુરો તમારી ધુંધટમાં મુખ રાખી રે,	વા.	
કામે કાજે હલુએ હલુએ લાખે;	મા.	
જમણ વેળા નાના મોહટા લેળા રે,	વા.	
વાટ તમારી જોઈ જમણ વેળા.		મા. ૧૦
તુમ માજ નવી લોપી એમ જાણુ રે,	વા.	
અહનીશ સુધી પાળી છે તુમ આણુ;	મા.	
તુમે અમારા પૂર્યા મનના કોડરે,	વા.	
કુણ જગમાંહી કરે તમારી હોડ.		મા. ૧૧
હવે શેઠાણી મન કાહું કરી કહે છે રે, કુંવરજી.		
હેમાભાઈ તે દિલમાંહે વળી લહે છે રે; મારા કુંવરજી.		
જેવું શેઠ નામ જગે પ્રસિદ્ધ રે,	કું.	
ઉજમીને જસ લેજ્યો તમને કીધ.		મા. ૧૨
પુત્ર મળીને આવે પાસરે,	કું.	
નોકારસી ઘેબર લાડુ કરીને ખાસ;	મા.	

૧ પીડા. ૨ ખાવા. ૩ પહેરવા. ૪ કંઠણ.

૯૫

- રાજનગર વડોદરામાં કહે તેહરે, કું.
કરી સામાન જમાડો વધતે નેહ. મા. ૧૩
- ત્રણ દિવસ લગે લાગટ દોચ ગામરે, કું.
જમાડોને જગમાં રાખો નામ; મા.
એમ સાંભળી ઘેબર પકવાન કરાવે રે; કું.
નોતરાં સઘળે ગામમાં ફેરાવે, મા. ૧૪
- સંવત અઢારે સીતરે વૈસાખ માસ રે, કું.
સુદી નૌમેદિને જમાડે ઘેબર ખાસ; મા.
નોકારસી મહાજનને વળી નાતરે, કું.
જુગતી કરીને જમાડે ભલી ભાત. મા. ૧૫
- હેમચંદલાઈ વડોદરે જઈ જમાડે રે, શ્રોતાળ.
ભ્રમ માગે શામાન તિમ દેવાડે; મારા શ્રોતાળ.
રાજ મંડળી તે પણ સઘળી પણ એમ રે, શ્રો.
સરપાવ બંધાવે સહુ મળી ધરી પ્રેમ. મા. ૧૬
- જસ સઘળો આબ્યો તે દોતું કામ રે, શ્રો.
રાખ્યું પિતાતું રૂકું નામ; મા.
જસ ખાંડી સરપાવ લઇ ઘર આવે રે, શ્રો.
માતા આગળ આવી શીશ નમાવે. મા. ૧૭
- આશીષ દેઇ કહે રૂઝાં કામ તે કરજ્યો રે, શ્રો.
તુમે તાત શીખામણ દિલમાંહે નિત ધરજો રે; મા.
સઘળો કારભાર ઉઠાસે રે, શ્રો.
ચલવે રૂઝી રીતે કરે વિલાસ. મા. ૧૮
- પુન્યવંત પુત્ર સવાઈ શેઠજી કેરા રે, શ્રો.
રાજકાજ સમરથ સહુ ભલેરા; મા.
દાની માની દિનદિન દેવ ગુરૂ સેવા રે, શ્રો.
ઉત્તમ કુળથી ઉત્તમ પડી તસ હેવા. મા. ૧૯
- રાજકાજ વ્યાપાર કરે સહુ ભાઈ રે, શ્રો.
હેત પ્રીત શીખામણ શેઠ દેખાઈ; મા.

૯૬

માતા હુંકમે નિજ લેતે તે ચાલે રે,	શ્રો.	
લખમી લાહો લેતા પુન્યે માલે.		મા. ૨૦
ઉત્તમ કુળમાં ઉત્તમનો અવતાર રે,	શ્રો.	
પુન્ય વિના કિમ સુખ લહીએ સંસાર;	મા.	
ઉત્તમ નર ગુણ ગાતાં કાંઈ નં જોટી રે,	શ્રો.	
શુભકરણી અનુમોદતાં કુણ કરે હોટી.		મા. ૨૧
કરે કરાવે અનુમોદે કુળ સરખું રે,	શ્રો.	
શેઠ ધર્મ ગુણ કહી દિલથી હરખું;	મા.	
લાલ ઘણો આવે વ્યાપાર તે કરીએ રે,	શ્રો.	
નામ રહે જગમાંહે ગાતાં તરીએ રે.		મા. ૨૨
સાંભળો શ્રોતા આગળ વાત રસાળ રે,	શ્રો.	
પુન્ય અધિક એમ જાણો ભાગ્ય વિશાળ;	મા.	
ઢાળ ખેતાળીશમી ભાળી અવસર જોય રે,	શ્રો.	
ધર્મથી અવિચળ લીલા એમ સુખ હોય.		મા. ૨૩

ફહા.

પદ પોતાને થાપીઆ, હેમચંદલાઈ સુભાણ;		
ચતુર વિચક્ષણ તે ઘણા, વચન સત્ય ગુણ ખાણ.		૧
ભણ્યા ગણ્યા શુભ લક્ષણ, શેઠજી પુત્ર સુભાણ;		
શેઠજી પરે ચલવે સદા, હાલ હુંકમ પ્રમાણ.		૨
દરબારે જસ ઉજળો, આદરમાન અપાર;		
કુળદીપક આધાર જીન, રાજનગર સુખકાર.		૩
પર ઉપગારી શીરસેહરા, માજનમાં જસ સાર;		
પિતા છતાં ગુણ ફેરબ્યા, કોઈ ન લોપેકાર.		૪
પુન્યવંત પુન્યવંત ઘરે, અવતરે કરણીવંત;		
મોર ઇંડાં કોણ ચિતરે, એમ જાણીજે સંત.		૫
નામે લેખે ચુકે નહીં, માતાભક્તિ કરેય;		
દેવ ધર્મ ગુરૂ સેવતાં, અવતાર સફળ કરે તેય.		૬

૧ દીલ. ૨ અગ્રેસર.

૯૭

ઢાળ ૪૩ મી.

(લાલ પીયારી ને સાહીબા. એ દેશી.)

- એમ કરણી રૂડી કરેરે, શેઠજી પુત્ર સવાઈ લાલ;
રૂપ મનોહર ગુણુ લયારે, ધન ધન તાસ કમાઈ લાલ. ૧
- ગુણુવંતા ગુણુવંતનારે, એ આંકણી;
ઘરનાં કામ સંભારીનેરે, એક એકને પુછી લાલ;
ગુણુવંતા હેમચંદ શિરેરે, જસ બુધી નહીં ઓછી લાલ. ગુ. ૨
- વિનયાદિ ગુણુ આગળારે, સોભાગી જસ લેતા લાલ;
અવસર રૂઠો ચુકે નહીરે, દાન સુપાત્રે દેતા લાલ. ગુ. ૩
- દેહરા અપાસરા જે કર્યારે, સમરાવે ધન ખરચી લાલ;
લાહવો લઈ લલો ભાવસ્યુરે, પૂજા પ્રભુજીની રચાવે લાલ. ગુ. ૪
- વળી દેહરાં કર્યા રંગસ્યુરે, ધન ધન એ કુલવંશ લાલ;
પુરવ રીત રાખે ખરીરે, હંસ કુળે હોવે હંસ લાલ. ગુ. ૫
- શાંતિદાસ સંઘપતિ થયારે, લાખમીચંદ વળી તેહ લાલ;
સિદ્ધગિરિ સંઘસ્યુ લેટીયારે, ખુશાલચંદ ગુણુગેહ લાલ. ગુ. ૬
- વખતચંદના ગુણુ ઘણારે, ગુંથ્યા તે મેં એ રાસે લાલ;
શેઠજી પુત્રમાં નહીં મણારે, એમ કવિ ઉપમા ભાસે લાલ. ગુ. ૭
- વાચ્યા અવિચળ જેહનીરે, શીળવંત સતવંત દાની લાલ;
ધરમ ધુરંધર ધોરી પરેરે, નિષ્કલંક જસવંત માની લાલ. ગુ. ૮
- નમસ્કાર મહામંત્રનારે, સમરણુ અહનીશકારી લાલ;
અવસર સરવ સાવધાન છેરે, ચાર પ્રકાર બુદ્ધિ ધાર લાલ. ગુ. ૯
- તેજકળા ચઢતી ઘણુરે, મુખ પુનીમનો ચંદ લાલ;
કુલ ખરે મુખ બોલતાંરે, સજ્જન નયનાનંદ લાલ. ગુ. ૧૦
- રતન જિશ્યા રળીઆમણારે, નિજકુલઅંબરભાણુ લાલ;
ધર્મ કારજકારી દુખહારારે, સંઘ મુખ્ય સંઘ મંડાણુ લાલ. ગુ. ૧૧
- ગુણુવંત ગુરૂ ગુણુ રાગીયારે, રાજસાગર સૂરીરાયા લાલ;
એક મને સદ્ગુરૂ સેવનારે, ચરણકમળ સુખદાયક લાલ. ગુ. ૧૨
- સરલ સ્વભાવી શુદ્ધાતમારે, ગુણુગ્રાહી ગુણુવંતા લાલ;
ધન ધન જાડાવમાં જનમીયારે, ઉપગારી પુન્યવંતા લાલ. ગુ. ૧૩

૧ પોતાના કુળરૂપી આકાશમાં સૂર્યસમાન.

૯૯

શેઠ તણા ગુણ વર્ણવ્યારે, સાંભળ્યા નજરે જે દીઠા લાલ;
 સહજે સહજે મેં ગાઘ્યારે, અમૃત સમ લાગે મીઠા લાલ. ગુ. ૧૪
 જિમ સાંભર્યાં તિમ ગૂંથીયારે, વખતચંદ ગુણ માળ લાલ;
 ભણશે ગણશે જે ભાવશ્યુરે, લેહશે સુખ રસાળ લાલ. ગુ. ૧૫
 ધર્મગુણે ગુણ ગાવતાં રે, 'જી'હા પવિત્ર ને કીધી લાલ;
 નિરમળ ગુણ ગંગાજળ સમા રે, કર્મમલ જાએ વરે રિદ્ધિ લાલ. ૧૬
 અનુભવ અંતરમલ હરે રે, વાસિત ધર્મગુણ સાર લાલ;
 ઉન્નત કરી જિન શાસન તણી રે, તિણ ગુણ ગાયા ધરી ખ્યાર. ગુ. ૧૭
 કલ્પવૃક્ષ દશ સારીખા રે, આંગુલ ઉપમા છાજે લાલ;
 કાળમુઘે દાન આપીયો રે, ગુણ એહવા અંગ વિરાજે લાલ. ગુ. ૧૮
 મનમાં ભરેલી કણ્ઠા ઘણી રે, દુઃખ પર દેખી નર હાય લાલ;
 સંઘ સકળ સમજવીને રે, કરે ઉપગાર સદાય લાલ. ગુ. ૧૯
 ચરિત્ર વિના ગુણ ગાઘ્યે રે, પડિત લેજ્યો સુધારી લાલ;
 આધા પાછા કહ્યા હોવે રે, જસ મતિ હોવે તે સારી લાલ. ગુ. ૨૦
 બુલચુક અધિકુ' ઓછુ' રે, જે કોઈ વચણ તે ભાખ્યો લાલ;
 સન્નનતા કરી શોધજે રે, અનુભવ રસ મેં તો ચાખ્યો લાલ. ગુ. ૨૧
 જે કોઈ અશુદ્ધ પ્રરૂપણા રે, મિથ્યાદુઃકૃત હોજ્યો લાલ;
 સંઘ સહુ સાખે કરી રે, ગુણ ગાયે પાતિક ઘોળ્યો લાલ. ગુ. ૨૨
 ચતુર પુરૂષ શ્રવણે સુણી રે, ચમત્કાર ચિત્ત થાય લાલ;
 ત્રેતાલીશમી ઢાલમાં રે, શેઠજી ગુણ આવે દાય લાલ. ગુ. ૨૩
 સરસ સુકઠે રાગે કરી રે, ખેમવર્દન ગુણ ગાય લાલ;
 પુન્યથકી સુખ સંપદા રે, લહો સુખ પુન્ય પસાય લાલ. ગુ. ૨૪

કહા.

શેઠ વખતચંદની કથા, મુરખને બકવાદ;
 રસિયાને આત રસ ઘણો, સુણતાં અતિ આદહાદ. ૧
 ઇહ લોકે સુખ સંપદા, પામે સુણતાં જીવ;
 પરભવ સુખ પામી ઘણાં, અનુક્રમે પદવી શિવ. ૨
 ચઉવિહ સંઘ આગ્રહ કરી, રાસ રચ્યો સુખકાર;
 ગુરૂ કૃપા સાંનીધ કરી, સરસતીને આધાર. ૩

૯૯

સંવત પુર્ણુ મુનિ નાગ શશિ માસ અષાઠ વિશાળ;
 શુકલ તેરશ ગુરુવાર દિન, સરસ કથા ગુણ માળ. ૪
 સરસ ધરમ સાધ્યો તિણે, એહ સંઘ રસાળ;
 લવિજન વિકસ્વર કરે, ઘરઘર મંગળમાળ. ૫

ઢાળ ૪૪ મી.

(દીઠો દીઠો રે વામાનો નંદન દીઠો.—એ દેશી.)

ગાયા ગાયા મેં શેઠ તણા ગુણ ગાયા;
 ઉત્તમ કરણી કરી તેણે સારી, સંઘપતિ નામ ધરાયા રે. ૧
 મેં શેઠ તણા ગુણ ગાયા. એ આંકણી.
 શ્રી શંખેશ્વર સંઘ વળી તિણે, ત્રેવીશમા જિનરાયા;
 દોયવાર સરસ સંઘ લેઈ, લેટયા પ્રભુના પાયા રે. મેં. ૨
 આબુજી સંઘ લેઈ રે શેઠાણી, પુત્ર પરિવાર સુખદાયા;
 સંઘ સકળ આશાપૂરી તેણે, લેટયા શ્રી જિનરાયા રે. મેં. ૩
 માતર ગામે સુમતિજીજી, પદવી સંઘપતી ગાયા;
 તારંગાદિક સઘળી જાત્રા, કરીને પાપ ખપાયા રે. મેં. ૪
 શ્રી સિદ્ધાચળ સંઘ વિશાલ, રાસમાં કહી દેખાયા;
 ઋષભ જિનેશ્વર પૂજી પ્રભુમી, નિર્મળ કરી નિજ કાયા રે. મેં. ૫
 લઘુકરણીને પાર ન જાણું, મોટા ગુણ જતલાયા;
 જિનમંદિર સુંદર કર્યા ખાસા, લવિજનને મન લાયા રે. મેં. ૬
 બિંબ પ્રતિષ્ઠા પ્રભુની કરાવી, પરિવાર નામ લખાયા રે;
 સહુને નામે પ્રતિમા ભરાવી, ધર્મના ચીલા દેખાયા રે. મેં. ૭
 ઉજમણું ઓઠતરી સારી, માળ પહેરી સુખ થાયા;
 ધન ધન માતા અમકુંબાઈ, જન્મ્યા પુત્ર સવાયા રે. મેં. ૮
 ધન ધન પિતા ખુશાલશાહ જીણે, ધન ખરચી લણાયા રે;
 રાજસાગર ગુરુ આસ્થા, મંત્ર એ નામ ગણાયા રે. મેં. ૯
 ખેમવર્દન ગુરુ ચિત્તમાં વસીઆ, કર્યા ધરમ સવાયા રે;
 શેઠજી આજ્ઞા રૂડી પાળી, ધર્મ સ્નેહ સુખ પાયા રે. મેં. ૧૦

૧ રસ્તા.

૧૦૦

શેઠ પરિનાર ઘણું ચિરંજીવો, કરણી કરે સુખદાયા;
 દેહરે ઉપાસરે સાર લીએનિત, સાધે વર્ગ ત્રણ ચિત લાચારે. મેં. ૧૧
 ઢાળ ચુમાળીસમી એ પુરી, શ્રોતા ઘણું સુખ પાયા;
 હીરવર્દનનો શિષ્ય ખેમ સુહંકર, સરસ સુકંઠે ગાચારે. મેં. ૧૨

કળશ.

- સોહમ પાટ પરંપર પ્રગટ્યા, શ્રી હીરવિજય સૂરિંદાલ;
 બુજવ્યો અકબરશાહ નરાદા, મોહનવેલી કંદાલ. ૧
- ડાબર સરવર જાળ સુકાયા, જીજ્યા કર છોડાયાલ;
 મહીતલમાં સુજસ ગવાયા, અમારિપડહ વજડાયાલ. ૨
- અડાવનમેં પાટ સુહાયા, જગગુરૂ નામ ધરાયાલ;
 વિજયસેન સૂરી તસ પાટે, પંડિત નામ ઠરાયાલ. ૩
- વાદી અનેક જીત્યા તેણે, સૂરી ગુણે કરી છાજેલ;
 તપગચ્છમંડણ દુરિતવિહંડણ, દિનદિન અધિક દીવાજેલ. ૪
- તાસપાટ પટોદર સુંદર, ભવિયણુને ઉપગારીલ;
 શ્રી રાજસાગર સૂરી જયવંતા, શુદ્ધ પ્રજ્વળકારીલ. ૫
- શાંતિદાસ શેઠને ત્રૂઠા, મનવંછિત ફળ પાયાલ;
 અગીઆર લાખ ધન ખરચું જેણે, ગુરૂ ઉપદેશ સુહાયાલ. ૬
- વૃદ્ધિસાગર સૂરી તાસ પટોધર, મનમોહન સુખકારલ;
 કીર્તિલતા આરોપી જગમાં, કહેતાં કિમ લહું પારલ. ૭
- શ્રી લક્ષ્મીસાગર સૂરી ગીરૂઆ, પ્રબળ વિદ્યાએ પૂરાલ;
 વૃદ્ધિસાગર સૂરીશ્વર પાટે, ધરમકરણ થયા સૂરાલ. ૮
- કલ્યાણસાગર સૂરી શીલવંતા, તત્પટે ગુણવંતાલ;
 શ્રી પુન્યસાગર સૂરી પ્રસિદ્ધા, વિદ્યા ગુણે મહમહંતાલ. ૯
- દશોદશ કીર્તિલતા આરોપી, સમતા રસ લંડારલ;
 જિનેશ્વર ગુરૂએ નયણે નિરખ્યા, ધન તેહનો અવતારલ. ૧૦
- રૂપ અનોપમ અંગ બીરાજે, લક્ષણવંત મુર્ષીંદાલ;
 દેખત અચરીજ પામી મનમાં, પ્રણમે નરના વૃંદાલ. ૧૧
- સુધારસ વરસી પ્રભુ વચણે, ભવિજન સંશય ભાજેલ;
 તત્પટે ઉદયાચળ ઉદયો, શ્રી ઉદયસાગર સૂરીરાજેલ. ૧૨
- આણુંદસાગર સૂરી તસ પાટે, ભવિયણુને હીતકારીલ;
 તેહ ગુરૂ પાટ પટોધર પ્રગટ્યા, શાંતિસાગર સુખકારીલ. ૧૩

૧૦૧

- સૂરી ગુણ તસ અંગ ખીરાજે, સોભાગી સીરદારજી; ૧૪
 સાગર ગચ્છ ગુરુ ભાર ધુરધર, નિર્વહે સુખકારજી.
- ૧ અદલહનપુર પત્તન ચોમાસું, સંપ્રતિ સૂરી ખીરાજેજી; ૧૫
 એહ રાસની રચના કીધી, સુંદર તેહને રાજેજી.
- હીરવિજય સૂરીશ્વર શિષ્ય, નગવર્દન ગણી બાણીજી; ૧૬
 ભુકામત છાંડી ઉપદેશે, ઠાણુંગ સૂત્ર સુબાણજી.
- ટીકા રચના સરસ કરી તીણી, પંડિત પદવી સોહેજી; ૧૭
 વચનકળા ચતુરાઈ સુણીને, શ્રાતાનાં મન મોહેજી.
- જ્ઞાનવૃદ્ધિ ગુણ બાણી આચારજી, વર્દન શાખા ધારીજી; ૧૮
 વાસક્ષેપ કરી ગુરુ માથે, આશિષ દે તિહાં સારીજી.
- તસ શીષ્ય કુમળવર્દન ગુરુ ગીરુઆ, પંડિત પદવી રાજેજી; ૧૯
 તાસ શિષ્ય વાચક પદધારી, પચવીશ ગુણ કરી છાજેજી.
- ઔ શ્રી રવિવર્દન સુખકારી, જ્ઞાન તણા દાતારીજી; ૨૦
 ધનવર્દન તસ શિષ્ય પંકાઈ, પંડિતમાં અધિકારીજી.
- વિનયવંત વિદ્યાએ પુરા, વિનિતવર્દન તસ શીષ્યજી; ૨૧
 તાસસી વિદ્યા અભ્યાસી, શુભ મુહૂર્ત લીએ રદીધ્યજી.
- વૃદ્ધિવર્દન ગુરુ ચરણકમળ નમું, જસ ગુણો નહી પારજી; ૨૨
 લક્ષ્મીસાગર સૂરીને હેતે, આબ્યા તે અણુગારજી.
- તાસ શિષ્ય શુભ લક્ષણ ધારી, ઉપાધ્યાય પદ આપેજી; ૨૩
 વૃદ્ધિ કારણ ગદ્યવર્દન આબ્યા, દેઈ પદવી હીત થાપેજી.
- ઔ શ્રી પ્રીતીવર્દન સાગર, ઉપાધ્યાય પદ ધારીજી; ૨૪
 ગચ્છનાયક બાણી સુખદાયક, અધિક ધરે બહુ ખ્યારાજી.
- તાસ શિષ્ય શુભ લક્ષણકારી, વિદ્યાબલ પણ ભારીજી; ૨૫
 વિદ્યાવર્દન નામ એ સાચું, શિક્ષા દીએ હિતકારીજી.
- તસ શેષક મુજ ગુરુ એ રૂઠા, હીરવર્દન ગુરુ હીરાજી; ૨૬
 તેહ તણા ઉપગાર એ બાણી, મધુરી ભણાવી ગિરાજી.
- ગુરુવાદિક ગુણ કિમ કહેવાયે, મુજ મતિ નહી અતિ ભારીજી; ૨૭
 ખાળદીલાએ રાસ બનાબ્યો, પંડિત લેખ્યો સુધારીજી.

૧ અણુહિલવાડ પાટણ. ૨ દીક્ષા. ૩ બાણી.

૧૦૨

- પંડિતકળા તેહવી નહીં મુજમાં, પણ મેં કીધો અભ્યાસલ; શેઠલ રાગ ઘણો મુજ ઉપર, તે કારણ કર્યો રાસલ. ૨૮
- અનુભવ તેણે થયો પુરો, જીમ સાંભળ્યાં તિમ ગાયાલ; શેઠાણી હેમાભાઈ સહુએ, સાંભળીને સુખ પાયાલ. ૨૯
- મોહરાયને ભુઠો પાડ્યો, ધર્મ કહી કહી એહલ; અનુભવ છે મુજ ઘટમાંહે, સુણો દૃષ્ટાંત ભવિ તેહલ. ૩૦
- મૃગલી જિમ થાયે સિંહ સાંભી, ^૧વચડાં હેતે તેહલ; તિમ માહરે છે શેઠલ સાથે, ધર્મતણો રનેહલ. ૩૧
- માહરે તો ગુરૂચરણ પસાયે, અનુભવ તે દિલ માંહેલ; હીરવર્દન સેવક ખેમ પલણે, રોમ રોમ ઉચ્છાંહેલ. ૩૨
- રૂપલ અનિત ચિંતામણી વીર, કેસર અચિત કાયાલ; તેહ તણી સાંનીધે મેંતો, પુરણ કળશ ચઢાયાલ. ૩૩
- પુણ્ય પ્રકાશ રાસ એ નામે, શેઠલ ગુણજ ગણાયાલ; ચાર પ્રભુ તે દરશન કરતાં, જીત નિશાન વજડાયાલ. ૩૪
- શ્રી રાજનગરનો સંઘ સોભાગી, ચોમાસું રહ્યા સુખ પાયાલ; ઋદ્ધિ વૃદ્ધિ પ્રગટી અધિકેરી, આણુંદ અધિક ઉપાયાલ. ૩૫
- જબલગ પૃથવી મેરૂ થીર રહે, જ્યવંતા શશિ ભાણુલ; તખલગ રાસ રહો એ અવિચળ, વાંચો ચતુર સુખાણુલ. ૩૬
- મદગર સા ^૨મયગજ મતવાલા, ^૩તેલ ઘણા તે જાળાલ; ^૪રહ પાચદલ મંગલમાળા, પામે ^૫લચ્છી વિશાળલ. ૩૭
- સુંદર મંદિર ઝાકઝમાલા, સુરનર સુખ રસાળલ; મહોદય પદવિ પામે અનુકંમે, પીસ્તાળીશ પૂરણ ઢાળલ. ૩૮
- ઇતિશ્રી પુન્યપ્રકાશરાસ, વખતચંદ ગુણ વર્ણન પ્રભાવ લખાવી- તં. બાઈ ઉજમબાઈ, સંવત ૧૯૧૬ ના શ્રાવણ સુદી ૨ તિથો શુક્રવાસરે, લખીકૃત્ય શ્રી પાલીતાણા વાળા શ્રાવક જીવરાજ શ્રી શાંતિનાથ પ્રસાદાત.
- શેઠના ઉપાશરે ગરણીજી સાહેબ પાસેથી લાવીને ઉતારી લીધો, સંવત ૧૯૫૮ ના અશાઠ સુદ ૧૩ શુક્રવાર, લી. શેઠ હરી- લાલ મુળચંદ અમદાવાદી.

૧ વચડાં-ખચડાં (વત્સ) ના હેતુથી. ૨ મતગજ-હાથી. ૩ થોડા. ૪ રથ. ૫ લક્ષ્મી.

શ્રી વિજયદેવસૂરિ નિર્વાણ સ્વાધ્યાય.

જિનવર નવરસ રંગવર, પ્રવચન વચન વસંત;	
સમરી અમરી સરસતી, સર્જનજનની સંત.	૧
શ્રી ગુરૂકૃપા પ્રસાદથી, વચન લહી સવિલાસ;	
શ્રી વિજયદેવ સૂરીશના, ગાઘએ ગુણગણનો રાસ.	૨
ઈંડર નયરિ ઉપના, શાહ ચિરાતુલ ચંદસીંહ;	
રૂપાં માંતર માવીયાં, લઘુવય પડિત લીહ.	૩
વૈરાગે દીક્ષા વરી, વિજયસેન ગુરૂ પાસ;	
તરણિ જેમ તસપટ તપ્પે, એહ ગુરૂ ગુણ આવાસ.	૪
પાતિશાહ પ્રતિ ખૂઝવે, જહાંગીર જગજીત;	
મહા તપા પ્રભુતું મહી, પ્રસર્યું બિરૂદ પ્રતીત.	૫

હાલ ૧ લી.

સોદાગરની.

ચલોરે સહેલી શ્રીગુરૂવંદો વહેલી,	
વંદે વંદાવે સુખ વસેઈ પહેલી.	ચલોરે. ૧
ગચ્છપતિ વિચરે મહિઅલ જગતિ ગેલી,	
પ્રભુજી પધારે તિહાંકણિ ફલિ સુરવેલી.	ચલોરે. ૨
દેશદેશના નરપતિ રહર પગલેલી,	
પૂજ્ય પધારો હમુપરિ સહરિ કરેલી.	ચલોરે. ૩
મરૂધર ગૂજર સોરઠ માલવિં ખેલી,	
દક્ષિણ વિચરે શ્રી ગુરૂ સુરતરૂવેલી.	ચલોરે. ૪
મહમદશાહને વલાતૂત વસાહિ,	
ચરણ લેટયા ગુરૂના બહુત ઉમાહિ.	ચલોરે. ૫
ગુરૂ ઉપદેશે નરપતિ ગૌસવિ મેલી,	
ત્રિભુવન ફેલી ગુરૂ ગુણ કીર્તિ વહેલી.	ચલોરે. ૬

૧૦૪

શીલ સત્તાવી પ્રશિષ્ય શુદ્ધિ તે સેલી;
 પંચ મહાવ્રત ધરિ જિમ રત્નની થેલી. ચલોરે. ૭
 સુષ્ટિરે સહેલી નર બહનેહ થેલી,
 ચલોરે સહેલી શ્રી ગુરૂ વંદીએ, શ્રી વિજયદેવ સૂરીહોલ;
 ગુરૂ ઠીહારિં દોલતિ પામીએ, અતિ ઘણો હુએ આણુંહોલ. ચલોરે. ૮
 ગચ્છપતિ વિચરે મહિયલ માલતો, ઉત્તમ દિયે ઉપદેશોલ;
 મરૂધર ગૂજર સોરઠ માળવે, બહુ પ્રતિબોધ્યા નરેશોલ. ચલોરે. ૯
 દક્ષિણ વિચર્યા શ્રી ગુરૂ સુરતરૂ, પ્રતિબોધ્યા પાતિશાહોલ;
 ગુરૂ ઉપદેશે જીવને શાતાલ, ત્રિભુવન થયો ઉછાહોલ. ચલોરે. ૧૦
 શીઘ્ર સ્વભાવે સ્થૂલિભદ્ર સમવડિ, સંયમધર અતેવાસી હોલ;
 વિદ્યા વચન વિશેષે સુરગુરૂ, સૂરિ સકલ માંહી લીહોલ. ચલોરે. ૧૧
 ક્રોધલ કંઠી મિલી સવિ કામિની, ગાય ગુરૂગુણસોલ;
 મહિયલ મહિમા ગુરૂનો વિસ્તર્યો, વિકસિત સુરતરૂ વાસોલ. ચલોરે. ૧૨

હહા.

શ્રી વિજયદેવ સૂરીસરૂ, લાલ વિવિધ તિહાં લીધ;
 સંઘ સહુને આગ્રહે, ગુજર પાવન કીધ. ૧
 મરૂધરથી મહિમાનિલો, શ્રી વિજયસિંહ સૂરીશ;
 આવીને ગુરૂને નમી, સેવ કરી નિશદીશ. ૨
 ઇષ્ટિ અવસરે વિજયસિંહ સૂરિ, સ્વર્ગે પહોંતા બાણ;
 ગુરૂ ગંધાર જઈ કરી, આલે નિજ ચિત્ત લાણ. ૩
 સંવત સતર દહોત્તરે, શુદ્ધિ દશમી વૈશાહ;
 પ્રભુ નિજ પટ્ટેધર ઠંઠ્યા, વિજયપ્રભ ગણનાહ. ૪
 મહિમાંહિ મહિમા વધ્યો, પ્રગટી સુગુરૂ પ્રશંસ;
 દોષ સહુ દૂરે કર્યા, ધન ધન ગુરૂ અવતંસ. ૫

હાલ ર જી.

રાગ પરજ્યો.

(ટુંગિયા ગિરિ શિખર સોહે એ દેશી.)

ગુરૂજ્ઞાન ભરિઓ જિસો દરિયો, નિજ આયુ શેષ વિમાસરે;
 અહિમદ્ગુરૂથી સૂરિ સુરપતિ, આલ્યા કરી ચોમાસ રે. ગુરૂ. ૧

૧૦૫

ખીખાપુરિ શેત્રુંજે જાવા, આબ્યા ધરી ઉદ્ધાસ રે;
 એક દિવસ શ્રી ગુરૂ અંગ અમુખે, થયું સહુઅ ઉદ્ધાસ રે. ગુરૂ. ૨
 સહુ સંઘ આવી ભાવ ભાવી, વરસે બહુ ધનધાર રે;
 શુભ રાતે તપજપ સંભળાવી, આઠવી નયરી અમારી રે. ગુરૂ. ૩
 ભવ્ય લોકના બહુ ભાગ્ય યોગે, બોલ્યા ગુરૂજી બોલ રે;
 ગહગહિયો નિસુણી તેહ તપગચ્છ, ઢમક્યાં જહાં જહાં ઢોલ રે. ગુરૂ. ૪
 દોલતી તેહ વિંદી વદુંતી, ભણુશાલી ભલભાંતિરે;
 રાયચંદશાહ બહુ રંગે વાંદી, વિનવે યાત્રા વાતિ રે. ગુરૂ. ૫
 નેમિદાસશાહ નિજ શીષ નામી, પામી સગુરૂ આદેશ રે;
 બહુ દ્રવ્ય ખરચી જિનસિ, યાત્રા કાળે વિશેષ રે. ગુરૂ. ૬
 શુભ દિને ગચ્છપતિ સંઘ સહુને, સહિ સુખે સમજાવે રે;
 રાયચંદશાહ સાથે જવી દુઝ્યે, શેત્રુંજગિરિ શુભ ભાવ રે. ગુરૂ. ૭

હૃલો.

યાત્રા કરી બહુ યુગતશ્યુ, આબ્યા ગામ અન્નર;
 પાસવંદીને હીરતું, ચૂલ નમે ગણુધાર.
 સંઘે બહુ ઝોછવ કરી, પધરાબ્યા ગચ્છરાજ;
 ઉત્તમ ઉના નગરમાં, ચતુર ચોમાસા કાજ.
 સામહીએ સવિ સુંદરી, રૂપે રંભા સમાન;
 સવિ શૃંગાર સજી કરી, ગાવ ગુરૂ ગુણગાન.

ઢાળ ૩ છ.

રાગ માઝણી.

દીવે નયરને સંઘે માલા રોપતારે, વળી ઉપધાન અનેક,
 કર્યા મહોછવ બહુ મંડાણુશ્યુરે, શ્રાવક સવિ સવિવેક.

શ્રી ગુરૂ સાંભરેરે, નિજ ચિત્ત ભીંતરેરે—

સત્તર ખારોત્તરે આપાઠ માસડેરે, શુદ્ધિ દશમી દિન સાર;
 સંઘ સમક્ષે અણુસણુ આદરીરે, ગુરૂ કહે વચન વિચાર. શ્રી૦
 શ્રી વિજયપ્રભ સૂરિ તુમે સાંભળોરે, હોજો સાહસ ધીર;
 એ ગછ ખોળે તુમ ખેલાવજોરે, ક્ષમા ધરી વડવીર. શ્રી૦
 વાચક વિનીતવિજય તવ વીનવેરે, નયને વરસત નીર;
 પાઠક શાંતિવિજય પદ પંકજેરે, વાંદી વળી વળી અવજીર. શ્રી૦

૧૦૬

પ્રભુજી પાલક બાલક જિમ પોપીઆરે, પરમ હિતે પરિવાર;
 છોડી ચલંતા ચિત્ત કિમ તુમ્હ ચલેરે, અમ્હને કુણુ આધાર ? શ્રી૦
 તુમ્હ વિણુ સહુ દિશિ સૂની દેખીએરે, એક થાએ ધરણિ આકાશ;
 હેયે હીયડો હોંસ ઘણી રહી, પ્રભુ ! પૂરો મનની આશ. શ્રી૦
 ધ્યાન સમાધિ સાધી સાધન આપણુંરે, મૂઝી મમતાપાશ;
 અગ્યારસે સુપ્રભાતમાં ભગવત ભાવનથી, પહોતા સ્વર્ગોવાસ. શ્રી૦
 ગુરુનિર્વાણુ સુણીને આવીઆરે, વસુધા દેવ વિમાન;
 તારક તેજસ રૂપી દીઠડુંરે, એ સહુએ આસાન. શ્રી૦
 ગુપ્ત પ્રયાગથી ઉને આવતાંરે, યોગી દીઠા દેવ;
 આવત દેખી બ્રાહ્મણીએ સૂરીરે, ગુરુની કરવા સેવ. શ્રી૦

ઢાલ ૪ થી.

રાગ સામગ્રી.

જગજીવન જયકરૂ, ગચ્છપતિ લીલ વિલાસરે,
 પહોતા અમર આવાસરે, સંધ કરે અરઢાસરે;
 અમ્હ મનડું તુમ્હારી પાસરે, દર્શનની અમ્હ આશરે,
 એક વાર બોલો ઉચ્છ્વાસરે, ઘો ચેલાને આશ્વાસરે. જગ૦
 શ્રી ગુરુ અંગને હર બાણી, લ્યારી સહસતે એકરે;
 માંડવી દ્રવ્ય હુપે કરે, ત્રણસે લ્યારી વિવેકરે. જગ૦
 પધરાબ્યા આરોગીએ, અંગપૂજા તિહાં થાયરે;
 જિહાં લગી અંગ દેખાયરે, રૂપે એ બહુ ભાયરે. જગ.
 દેવશયની એકાદશી, બાણી પર્વતે એહરે;
 વૈષ્ણવલોક સ્નેહેરે, પૂજે ગુરુ ગુણુ ગેહરે. જગ.
 એકવીસ મણુ સુખડી મિલી, અગર સખર મણુ ચારરે;
 મલયાગરૂ મણુ ચારરે, ચૂઉસેર પનર પસારરે. જગ.
 સેર પનર અખીરના, કસ્તૂરી અઢીશેરરે;
 કેસર શેર ચાર વરેરે, અંબર શેર તુમેરરે. જગ.
 અંગ એણિપરે સંસ્કર્યું, મહકે તિહાં દિશિ ચારરે;
 આવે અમર ઉદારરે, વરસાવે કૂલ અપારરે. જગ.

૧૦૭

રાયચંદ શાહ રાગથી, ભણુશાહી પુણ્યવંતરે;
 ચૂલ કરાવણુ ખંતરે, લીચે જસ ભાગ્ય મહંતરે; જગ.
 શ્રી વિજયદેવ સૂરીસરૂ, શ્રી જિનશાસનભાણુરે;
 જસ બહુ પુણ્ય પ્રમાણુરે, જ્ઞાનક્રિયા ગુણુખાણુરે. જગ.
 પંચવીસ પાઠક ઠળ્યા, પંડિતપદ ત્રણુસેને પાંચરે;
 દેવ પ્રતિષ્ઠા સુસંચરે, બહુ તે રાસ પ્રપંચરે. જગ.
 નામ જપંતારે જેહતું, વંછીત રીધી થિર થાયરે;
 પાતક દૂર પુલાયરે, મંગલમાલ મિલાયરે. જગ.

કલશ.

તપગચ્છ રાયા સહુ સુહાયા, શ્રી જિનશાસન દિનકરો,
 શ્રી વિજયદેવ સૂરીશ સાહિબ, શ્રી ગૌતમ સમ ગણુધરો;
 જસ પદ દીપક વાદી જીપક, વિજયપ્રભ સૂરિરાજ એ,
 કવિ કૃપાવિજય સુશિષ્ય મેઘે, સેવિત હિત સુખ કાજ એ.
 ॥ ઇતિ શ્રી વિજયદેવસૂરીશ્વર નિર્વાણુ સ્વાધ્યાય સંપૂર્ણ: ॥

શ્રી સત્યવિજય નિર્વાણ રાસ.

કુહા.

- શ્રી જિનવરના ચરણજુગ, પ્રણમું ભાવ સહીત;
વંછીત પૂરણ કલ્પતરૂ, પુણત સુરાસુરપત. ૧.
સરસતી માત પસાઉલે, ગાઈશ મુનિ મહિરાણ;
સત્યવિજય પન્યાસતું, સાંભળજ્યો નિર્વાણ. ૨.

ઢાલ ૧ લી.

જન્મ, સાધુ ઉપદેશ.

(જહો નણ એ અવધિ પ્રજુજનિ—એ દેશી.)

- જહો દેશ સવાલખ બાણીએ, જહો દેશ સહુ સિર મોડી;
જહો લોક તીહાં સુખીયા વસે, જહો ધનની નહી કોઈ ખોડી.
ભવીજન સુણજે વચન રસાલ. ૧.
જહો ગર્યાના ગુણ સાંભલી, જહો હરખે ખાલ ગોપાલ. ભવી. આંકણી.
જહો નગર તીહાં એક લાડલું, જહો અવર સમો નહી તાસ;
જહો રૂડો ને રલીઆમણો, જહો શોભા અધીકી બસ. ભ. ૨.
જહો વિગતાલા વ્યવહારીઆ, જહો મોટાને ^૧મસુંદ;
જહો એકેકાથી આગલા, જહો ધનવંત બાણી ધનંદ. ભ. ૩.
જહો શેઠ એક તીણે પુરવસે, જહો નામા બસ વીરચંદ;
જહો દૂગડગોત્ર સોભાગીઉં, જહો માને બસ નરીંદ. ભ. ૪.
જહો ^૨ધરણી મન હરણી સતી, જહો વીરમદે અભિધાન;
જહો રૂપ ગુણે કરી શોભતી; જહો વાણી અમૃત સમાન. ભ. ૫.
જહો ધરમ કરમ કરે જિનવર તણો, જહો પોષે ઉત્તમ પાત્ર.
જહો દાન સહુ નીત સાચવે, જહો કરે ઇમ નિર્મલ ગાત્ર. ભ. ૬.
જહો વાહાલું લાગે સહુ ભણી, જહો નામે શિવરાજ પુત્ર;
જહો એ કોપીણી સહસા સમુ, જહો જે રાખે ધરતું સૂત્ર. ભ. ૭

૧ મસુંદી. ૨ ગૃહીણી-ત્રી.

૧૦૯

જાહો માખાપને મન ગમે, જાહો રહે સદા સુખ માંહી;
 જાહો બાલપણે એ ધરમી થયો, જાહો ધર્મ કરે ઉછાહી. ભ. ૮
 જાહો એક દિન આબ્યા મુનીવર, જાહો શ્રવણે સુણી ઉપદેશ;
 જાહો પ્રતિજ્યુઓ સુત વીરનો, જાહો ધર્યો વેરાગ વિશેષ. ભ. ૯
 જાહો જાણ્યો ભાવ સંસારનો, જાહો સહુ ^૧કારીમાં એહ;
 જાહો માત પિતા કુણ કેહનાં, જાહો કીણે સ્યું કરીયે નેહ. ભ. ૧૦
 જાહો સ્વારથનો સહુકો સગો, જાહો સ્વારથ વિણ નહી કોઈ;
 જાહો આદર લહીએ સ્વારથે, જાહો સ્વારથ મીઠો જોઈ. ભ. ૧૧
 જાહો સહુ સગપણ એ કારમો, જાહો એહથી ન સરે કાજ;
 જાહો ધર્મ સગો અવીહડ સહી, જાહો ઈમ ચીતે શિવરાજ. ભ. ૧૨
 મા બાપ સાથે સંવાદ.

કહા.

ધરે આવીને ઈમ કહે, વીરસુત રે તીણ વાર;
 ધર્મ સુણ્યો મેં સદ્દહો, ભવજલ તારણ હાર. ૧
 માત પિતા હવે આજ્ઞા, મુજને આપો આજ;
 ગુરૂ પાસે વ્રત આદરૂં, સારૂં આતમ કાજ. ૨

ઢાળ ૨ જી.

(ધરે આવેજ આંખો મોરીયો. એ દેશી.)

માયડી કહે ^૨જાયા સાંભળો, તે વાત કીસી કહી એહ;
 વ્રત શું તું સમજે નાનકડા, વ્રત કઠીન કોમલ તુજ દેહ. મા. ૧
 વાહાલો તું અમને પ્રાણથી, ક્ષણ તુજ વિરહ ન ખમાય;
 તું જીવ જડી ઝવજ માહરે, દુખભર ઈમ ભાખે માય. મા. ૨.
 વરસે વરસાત તણી પેરે, આંખડીઈ આંસુ ધાર;
 હેડા સુલીની પુત્રને, કહે તુજ વિણ કોણ આધાર. મા. ૩.
 સંયમ તો છે વજ દોહીલો, જેહવી આંડાની ધાર;
 સાચર તરવો ખાંહે કરી, ઉપડાવો શીર ગિરિ ભાર. મા. ૪.
 અપ્રમાદપણે રહે વલી, વ્રત ધરવો નિરતિઆર;
 દોસ ખેંતાલીસ ટાલી કરી, લેવો અરસ નિરસ આહાર. મા. ૫.

૧ કારમા, કંઠણ. ૨ પુત્ર. ૩ વત્સ-પુત્ર. ૪ તરવાર. ૫ પર્વત.

૧૧૦

ખાવીસ પરીસહ ઝીંપવા, હુંચન કરવો છે સીસ;
 ૧ઉભરાણે પાયે ચાલવો, સમતા ધરવી નીશ દીસ. મા. ૬.
 વલી તપ કરવા છે આકરા, કરવો નહી કોઈ ઉપચાર;
 ભરીવા છે વેલુ કઉ લૂયા, એહવો નિરસો વ્રતભાર. મા. ૭.
 તું બાલો લોલો નાન્હડો. સમજે નહીં કાંઈ લગાર;
 મન માને તીમ કરજે પછી, પરણો વહાલા એક વાર. મા. ૮.
 સુખ ભોગવીઉં સંસારતું, પૂરવી સુજ મનની આસ;
 સુત થાયે વ્રત લેજે પછે, મનમાંહે જોઈ વીમાસ. મા. ૯.
 એ મંદિર તુજ વિષુ કારમો, તુજ વિના એ રથો પરીવાર;
 તુજવિષુ એ ધન રથા કામતું, તુજ વિના સુનો સંસાર. મા. ૧૦.
 ઇમ માય વિલાપ કીધા ઘણા, નેહે રથું રથું ન કહાય;
 રનેહ મન આકુલ વ્યાકુલો, જિનહર્ષ સહુનો થાય. મા. ૧૧.

હુહા.

વલતો માતાને કહે, વચન ઇમ શિવરાજ;
 વ્રત દુષ્કર કહેતાં થકાં, તુમને નાવે લાજ. ૧.
 દુષ્કર દુખ સંસારનાં, ૨જામણુ મરણુ અનંત;
 સંયમથી સુખ પામીએ, તે કીમ દુખ કહંત. ૨.
 કાયરને સહુ દોહીલું, શૂરાને સહુ સુગમ;
 ભવદુખથી હું ઉમગો, લેસ્યુ સહી સંયમ. ૩.
 મેં મનમાંહે જાણીઉં, ૩પાશ એહ ધરવાસ;
 એહમાં ન પડું માતજી! જો કોડી કરોવે ખાસ. ૪.

હાલ ર જી.

(મોતી ઘોને હમારો, સાહીબા! મોતી ઘોજી—એ દેશ)
 માય આપને બહુ દુખ વ્યાપે, રૂદન કરતાં અનુમતિ આપે;
 નાનકડા કહ્યો માનો હમારો, બાલુડા કહ્યો માનો જો હમારો;
 કહ્યો હમારો ન કરો નાન્હા, તો તુજ માત પિતા અમે શાનાં? ના. ૧
 માતપિતાનો કહ્યો કરીજે, તો ૪હુંકા માંહી દીક્ષા લીજે. ના.
 આચારજ આપણા તેડાવું, ઉચ્છવ કરીને વ્રત લેવરાવું. ના. ૨

૧ ઉધારે. ૨ જન્મ. ૩ જાળ-અંધન. ૪ હુંકા-હુંદીઆ-સ્થાનકવાસી.

૧૧૧

દયા મારગ સુધો પાલેવો, હિંસા કેરો મારગ ટાલવો. ના.
 એહવું વચન સુણી સ્ત્રીવરાજે, વલતું કહે માય આપને કાજે. ના. ૩
 'સુવિહીત ગચ્છ શુદ્ધ સામાચારી, જિહાં જિનવર પૂજા હિતકારી. ના.
 તિહાં હું લેઈશ સંયમ માતા, અનુમતિ દો થાએ જિમ શાતા. ના. ૪
 વચન કદાચહનો અવહેલી, તપગચ્છમાં સંયમ મતિ મેલી. ના.
 સુતતું મન એકાંત નિહાળી, ભાજે વાણી વીર રસાલી. ના. ૫
 સુણી એ આચારજ ગુણ વૃંદા, તેડાઉં વિજયસિંહ સૂરીદા. ના.
 વિજયસિંહ સૂરિનું આવણું.
 આચારજ ગચ્છ નાયક પાસે, આદરી વ્રત નિજ ચિત્ત ઉદ્દાસે. ના. ૬
 ઇમ કહી સંઘ પૂછી વીરચંદ્રે, તેડાવ્યા ગચ્છપતિ આણુંદ્રે. ના.
 બહુ પરીવારે પૂજ્ય પધાર્યા, હૃદય કમલ ધરમીનાં ઠાર્યા. ના. ૭
 કરિય મહોત્સવ પુર પધાર્યા, સહુ શ્રાવક પાયવંદણુ આવ્યા. ના.
 વીરમદે અંગ જગહ ગહીઓ, આવ્યું ગુરૂ વંદણુ તું મહીયઓ. ના. ૮
 માહારા આજ મનોરથ ફલીઆ, ભવસાયર તારણુ ગુરૂ મીલીઆ. ના.
 સંયમ લેઈ આતમ તારૂં, હવે હું 'આવાગમણુ નિવારૂં. ના. ૯
 ધર્મોપદેશ દીયો મુનીરાયે, સાંભલતાં સહુને સુખ થાએ. ના.
 મન શિવરાજ તણો ઉદ્ધસીઓ, ગુરૂ ઉપદેશ હૈયામાં ધરીયો. ના. ૧૦
 શ્રી ગુરૂરાજ હવે મુજ તારો, જન્મ મરણુ તણાં દુખ નિવારો. ના.
 દીક્ષા દેઇને શિશા આપો, કર્મ તણાં મુજ બંધન કાપો. ના. ૧૧
 સૂર શીરોમણી તું ઉપગારી, હું તુંજ દરસણુ બલીહારી. ના.
 વંછીત આજ હમારા પૂજા, કહે જિનહર્ષ ભલે દિન ઉગા. ના. ૧૨

દુહા.

ઇમ કહી શ્રી ગુરૂરાજને 'ધરી આવ્યો શિવરાજ;
 દો મુજને અનુમતિ હવે, સંયમ લઉં હિતકાજ. ૧
 દીક્ષા સમારંભ.

સકળ સંઘને તેડાવીઓ, વીરચંદ્ર તીણી વાર;
 સ્નાન કરાવી સુત ભણી, પહીરાવ્યા સિણુગાર. ૨
 વરઘોડા કાઢ્યા ભલા, સાત આઠ પુરમાંહી;
 ગામ સહુ જમાડીઉં, મનમાં ધરી ઉચ્છાહી. ૩

૧ સારી વિધિ પાળનાર. ૨ ભવમાં આવવું તે. ૩ ઘેર.

૧૧૨

ગાળા વાળાં કરી ઘણાં, ધવલ મંગલ ગીત ગાન;
સુગુર ચરણે આવીઆ, વાંઘા દેઈ માન. ૪

હાળ ૩ છ.

માતાનાં પુત્રદીક્ષા સમયે વચન.

(તારા મહેલાં ઉપર મેહ, ઝરોખે વીજળી હો લાલ ઝરોખે. એ દેશી.)

નયને પડે આંસુ ધાર, પડે પ્રિય માયને હો લાલ. પડે પ્રિય.
આગળ જોડી હાથ, કહે ગુરુરાયને હો લાલ. કહે ગુરુ. ૧
શિષ્ય તણી ઇહ ભીક્ષા, દેઈ છું તુમ્હ ભણી હો લાલ. દેઈ.
દો દીક્ષા હિત આણી, વાણી સુણી અમ તણી હો લાલ. વા. ૨
માય કહે છે સુનીરાય, કહું છું વિનતિ હો લાલ. ક.
હીયડાનું આધાર, થાય છે એયતી હો લાલ. થા. ૩
થાલ્યો છે તુમ ગોદ, લલીપેરે રાખ્યજો હો લાલ. ભ.
શીખામણનાં વચણ, સકોમલ ભાખ્યજો હો લાલ. સ. ૪
રીસ મ કરજ્યો રાજ, બાહુડા ઉપરે હો લાલ. બા.
તપ કરવાની વારે, વારજ્યો બહુ પેરે હો લાલ. વારે. ૫
ભુખ ખમી ન શકે છે, એહ છે કાહલો હો લાલ. એહ.
લાડકવાયો એહ અછે, ઉછાંછલો. હો લાલ. એહ. ૬
કરજ્યો સાર સંભાળ, સદા હેત રાખજ્યો હો લાલ. સદા.
એહના અવગુણ દેખી, કે છેહ મ દાખજ્યો હો લાલ. કે. ૭
થોડા માંહી પૂજ્ય, ઘણો કરી જાણજ્યો હો લાલ. ધ.
સાંભલી વારૂ વેણ, યુરો મત માનજ્યો હો લાલ. યુ. ૮
આપણા હાથે દીધી, દીક્ષા શિવરાજને હો લાલ. દી.
વરસ ચઉદ પરમાણુ, કીએ હવે માજને હો લાલ. કીએ. ૯
દીક્ષા લીધી. ઉમર ૧૪ વરસ.
શુભ વેલા શુભ વાર, કે મત ઉચરાવીયો હો લાલ. કે મત.
મુનિનો વેષ વિશેષ, કે આણી આપીઓ હો લાલ. કે આ. ૧૦
શ્રી જિનવરનો ધર્મ, ઉદય મુજ આઈઓ હો લાલ. ઉ.
પુન્ય સંયોગે આજ, ચિંતામણી પાઈઓ હો લાલ. ચિં. ૧૧

૧ ફર.

૧૧૩

દુખદાવાનલ માંહીથી હું, નીકલીઓ હો લાલ. ની.
 'માયરે આંગણે આજ, જાણે 'સુરતરૂ' રૂથો હો લાલ. જા. ૧૨
 ભુખ્યા બરને જેમકી, પંથામૃત મીથો હો લાલ. પં.
 તિમ સંચમ સંચોગ કે, દુખ દુર ટથો હો લાલ. દુ. ૧૩
 પામ્યો ત્રિભુવનરાજકે, કાજ સહુ કે સચા હો લાલ. કા.
 વિજયસિંહ સૂરીસર, સુગુર મેં અઢયા હો લાલ. સુ. ૧૪.
 વાંદી શ્રાવક લોક, સહુ ઘરે સંચયા હો લાલ. સહુ.
 સૂરીસર મુની સાથ, તિહાંથી પાંગયા હો લાલ. તિહાંથી. ૧૫
 'અપ્રતિબંધ' બિહાર, પવનની પેરે કરે હો લાલ. પવન.
 પ્રાણીને ઉપદેશ, દેઈ સંસથ હરે હો લાલ. દેઈ. ૧૬
 નામ. અભ્યાસ.

સત્યવિજય અભિધાન, હીઓ શિવરાજને હો લાલ. હી.
 કરે સદા ચિત્ત લાય, વિનય ગુરૂ રાજનો હો લાલ. વિ. ૧૭
 વિદ્યાનો અભ્યાસ કરે, નીશિદિન ભણે હો લાલ. કરે.
 કહે જિનહર્ષ સૂરીસ, કીયો વસી આપણે હો લાલ. કીયો. ૧૮
 હુહા.

શાસ્ત્ર સિદ્ધાંત બહુ ભણ્યા, બાણ્યા સહુ અર્થ;
 લેહ લહ્યા શાસન તણા, ગરૂઆ ગીતારથ. ૧
 પંચમ આરાના યતિ, શિથિલ પ્રમાદી દીઠ;
 પડ્યા પ્રમાદ માંહે વળી, નીકળીઓ થઉ નીક. ૨
 ઉત્કૃષ્ટી ક્રિયા કરે, પુન્ય તણો જાણે અંશ;
 સુધો સાધુ શિરોમણી, વૈરાગી 'અવતંસ. ૩

ક્રિયાઉદ્ધાર.

શ્રી આચારજને પૂછીને, કરું ક્રિયા ઉદ્ધાર;
 નિજ આતમ સાધન કરું, બહુને કરું ઉપગાર. ૪
 હાળ ૪ થી.

(હો મતવાલે સાબના એ દેશા.)

શ્રી ગુરૂચરણ નમી કરી, કર જોડી તે વારોરે.
 અનુમતિ જો મુજને હીયો, તો કરું ક્રિયા ઉદ્ધારોરે. શ્રી. ૧

૧ મારે. ૨ કલ્પવૃક્ષ. ૩ અટકાવ વગર, સતત. ૪ બૂધણુ.

૧૧૪

કાલ પ્રમાણે ખપ કરું; દોષી હલકર મદ લેવારે.
 તપ કરું આલસ મૂકીને, માનવ ભવનો ફલ લેવારે. શ્રી. ૨
 ગુણવંત ગુરુ ધણી પેરે કહે, જોગ્ય જાણીને સુવિચારે.
 નિમ સુખ થાઇ તિમ કરો, નિજ સફલ કરો અવતારોરે. શ્રી. ૩
વિહાર.

ધર્મ મારગ દીપાવવા, પાંગરીયા મુની એકાકીરે;
 વિચરે ભારંડની પેરે, શુદ્ધ સંયમસ્થુ દીલ છાકીરે. શ્રી. ૪.
 સહે પરીસહ આકરા, સોષે નિજ કોમલ કાચારે;
 રખમતા સમતા આદરી, મેલી સહુ મમતા માચારે. શ્રી. ૫
 કીયો વિહાર મેવાડમાં, ઉદેપુર કીયો ચોમાસોરે;
 ધરમ પમાડયો લોકને, કીયો તિહાં ધર્મનો વાસોરે. શ્રી. ૬
 છઠે છઠેને પારણાં કીધા, તપ જાસ ન પારેરે;
 કાયા કીધી દુખલી, કરી અરસનીરસ આહારોરે. શ્રી. ૭
 વીચ સ્વાવલી મારવાડમાં, તિહાં પણ જિન ધર્મ પમાડયોરે;
 બહુ જાણુ સમકીત વાસીયા, મિથ્યાત અધાર ગમાડયોરે. શ્રી. ૮
 કર્યો ચોમાસો મેડતે, તિહાંથી નાગોર પધાર્યોરે;
 તિહાં પણ ચોમાસો રહ્યા, નરનારીને નિસ્તાર્યોરે. શ્રી. ૯
 નગર જોધપુરમાં કીયો, ચઉમાસો ધર્મ સુણાવીરે;
 શ્રાવક જાણુ સમભવીયા, કીરતી ચહું દિશે ઉપજાવીરે. શ્રી. ૧૦
 અપ્રતિબંધપણે કર્યો, ધર્મ દેશવિદેશ વિહારોરે;
 જહાં ઉત્તમ સંચરે, તિહાં કરે ઉપગારોરે. શ્રી. ૧૧

પન્યાસપદ.

સત્તરઓગણુત્રીસે સમયે, શ્રી વિજયપ્રભ સૂરીશેરે;
 પદ પન્યાસ દીયો તીહાં, પુર સોઝીત માંહી જગીસેરે. શ્રી. ૧૨
 તિહાંથી આવ્યા સાદડી, ચોમાસો તિહાં એક કીધોરે,
 ધરમ મારગ દીપાવીઓ, તિહાં ધરમલાલ બહુ દીધોરે. શ્રી. ૧૩
 સાધુ વિહારે વિચરતા, આવ્યા ગુજરાત મોઝારોરે,
 પાટણ માંહી પધારીઆ, ધરતા સમતા આચારોરે. શ્રી ૧૪

૧ વિહાર કર્યો. ૨ ક્ષમા.

૧૧૫

સંઘ સહુ પાટણ તણો, આદર કરીને તિહાં રાખ્યારે,
કહે જિનહર્ષ ગુરુ મુખ થકી, જિન વચન અમૃત સવાયારે. શ્રી. ૧૫

હાલ.

રાજનગર પાટણ થકી, પાઉધાર્યા પન્યાસ;
શ્રાવક બહુ આદર કરી, રાખ્યા તિહાં ચૌમાસ. ૧
તિહાં ઘણો મહિમા થયો, ચાલ્યાં બહુ ધર્મધ્યાન;
ચઉરાસી ગચ્છમાં થયો, મહાપુરુષનો માન. ૨

હાલ ૫.

(નિ'દડલી વચરણી હુધ રહી એ દેશી.)

પાટણમાં સ્વર્ગવાસ.

તેડાવ્યા વળી આદર કરી સંઘ, પાટણ હો સ્ત્યવિજય પન્યાસ, તે.
આવ્યા ઉચ્છવશું ઉપાસરે, સહુ કોની હો પહોંચી મન આસ. તે. ૧
વ્યાખ્યા સુણે ગુરુમુખ થકી માંને હો, માંને હો નિજ જન્મ પ્રમાણ, તે.
કરે ભક્તિ ભલી જિનવર તણી, ધમિ લાહો હો લ્યે ચતુર સુભાણ. તે. ૨
ચઉમાસાં તિહાં કીધાં ઘણાં, પુન્ય યોગે હો મીલ્યો શિષ્યપરિવાર, તે.
કોધ માન માયા મમતા નહીં, નહીં જેહના હો મનમાંહી વિકાર. તે. ૩
સમતાસાગર નાગર નમે, ગુણ જેહના હો ન લહે કોઈ પાર, તે.
પરિણામ સરલ મનના ભલા, તિમ કિરિયા હો જેહની શ્રીકાર. તે. ૪
ઘણીપેરે રહેતા શ્રાવક તણા, તિમ ધરમે હો થયા સુદૃઢ અપાર તે.
રંગ લાગ્યો ચોલ તણી પેરે, શ્રી ગુરુનો હો દેખીને આચાર. તે. ૫
નિજ ચારિત્ર પાલ્યો ઉજલો, ન લગાડ્યો હો દુષણ અતિચાર. તે.
પાંચમા આરામાંહી થયા, બ્રહ્મચારી હો બાણે જ'ણુ કુમાર. તે. ૬
ગોચમ સોચમ સરીખા ગણે, ઉજવાલ્યો માય બાપનો વંશ. તે.
જેહનો જગમાંહી વિસ્તર્યો, જગ સઘળો હો કરે બસ પ્રશંસ. તે. ૭
હાંજી વરસ ઐયાસી ભોગવ્યો, આઉણુ' હો પુન્યવંત પન્યાસ. તે.
એહવો ચોગીસર કળીચુગે નહી, કોઈ હો કરે સમવડી બસ. તે. ૮
સોમકરણશાહ રાજનગરનો, સુરચંદ્રશાહ તેહનો સુત બાણ. તે.
નિજ કારણ પાટણ આવીઓ, બાણે પુન્યે હો મુક્યો ઈંહાં આણ. તે. ૯
શ્રી સ્ત્યવિજય પન્યાસને, વાંદે દિનપ્રતિ હો સુણે નિત્ય વખાણ. તે.
ઉચ્છવ કરે દિન દિન અતિ ઘણા, માને માને હો ગુરુવચન પ્રમાણ. તે. ૧૦

૧૧૬

ધમ કરતાં સંયમ ખાખતાં, એક દિવસે હો આખ્યો મંદબાડ. તે.
 દિન ચાર તથા પાંચ દિન રહ્યો, ધર્મધ્યાને હો નાખ્યા કર્મ પછાડી. તે. ૧૧
 સાવધાનપણે પોતે ગણે, ચઉસરણા હો દીક કરે સગાય. તે.
 નરનારી આવે બહુ વાંઢવા, કરે નિર્મલ હો પોતાનીરે કાય. તે. ૧૨
 રૂપૈયાદીક નાણે કરી, પુજે ગુરના હો નિર્મલ અંગ. તે.
 ભાવે શ્રાવક સહુ રાગીયા, ગાવે શ્રાવિકા હો ભલા ગીત સુરંગ. તે. ૧૩
 ૧કેઇ ૨લીલવણની દ્યે ૩આખડી, કોઈ વ્રતની હો કોઈ દ્યે ઉપવાસ
 એમ લાભ ઘણો થયો ધર્મનો, જિનહરે હો ગાયો જશબાસ તે. ૧૪

હહા.

ખારસ શુદી પોસ માસની, સિદ્ધ યોગ શનિવાર;
 મરણ થયો પન્યાસનો, સાવધાન તિણે વાર. ૧
 સૂર્યદશા તિણે સમે, મૂકાવ્યા બંદીવાન;
 ઉત્તમ કરણી જણે કરી, સુગુરુ ભક્તિ મન આણ. ૨
 સ્ત્રી અનોપમ માંડવી, જણે દેવવિમાન;
 શણગારી બહુ ભાતરથું, પુન્ય તણે પરીમાણ. ૩

ઠાળ ૬ કી.

(ભરતનૃપ ભાવશું એ દેશી.)

પ્રહસમે કાઠી માંડવી એ, આગળ સૂર્યદશાહ;
 હાકમના આદમી એ, લીધા સાથે લોક અથાહ. સુ. ૧
 સુગુરુ ઉચ્છવ કરી એ, શ્રાવક લોક અખાર;
 પાટણ જણ સહુ મિદ્યો એ, મુખ યોલે જયકાર. સુ. ૨
 સોના રૂપાના ફૂલ ઉછાળતા એ, સુરવૃંદમાં જિમ ઈંદ;
 શ્રાવકના વૃંદમાં એ, બેઠા વિમાન મુણીંદ. સુ. ૩
 વાડીમાં પધરાવીયારે, ચિંતા કીધી રૂઝે ઠામ;
 અગર ચંદન ભલા એ, દાગ્યા તેહરેયું અભિરામ. સુ. ૪
 ૨થુલ અનોપમ તિહાં કર્યો એ, ઉજવલરૂપ સમાન;
 દીઠાં દિલ ઉઠ્ઠસે એ, વાયે પ્રેમ પ્રધાન. સુ. ૫

૧ ક્રેઇ. ૨. લીસોતરીની. ૩. બાધા. ૪ સંયમ-દેરી.

૧૧૭

સત્યવિજય પન્થાસનો એ, નિર્મલ જસ પ્રાસાદ;	
કલશ શિર સોહીયો રે, દીકાં નયે વિષાદ.	સુ. ૬
શ્રી વિજયસિંહ સૂરીશનો એ, ^૧ અત્તેવાસી એહ;	
અમર કલિયુગે થયો એ, વિનયવંત ગુણગેહ.	સુ. ૭
સફલ કીયો જીણે આપણો એ, લાઘો નર અવતાર;	
સંયમ શુદ્ધ પાલીઓ એ, લહેશે ભવનો પાર.	સુ. ૮
અવિચલ જશ જેહનો થયો એ, ચંદ ચઢાવ્યો નામ;	
તપે ^૨ સૂરીય પરે એ, મહીઅલ મહિમા ધામ.	સુ. ૯
નરનારી ભાવે કરી એ, સાંભળને નિર્વાણ;	
ભણીને ગાવને એ, થાશે કોડી કલ્યાણ.	સુ. ૧૦
સત્યવિજય ગુરૂ ગાવતાં એ, થાયે હર્ષ અપાર;	
કરો ગુરૂ એ સદાએ, શ્રી સંઘને જયકાર.	સુ. ૧૧
સતર છપને સંવત્સરે, મહાશુદ્ધિ દશમી પ્રમાણ;	
નિર્વાણ પન્થાસનો એ થયો, જિનહર્ષ સુખણ.	સુ. ૧૨
ઇતિ શ્રી સત્યવિજય નિર્વાણ સંપૂર્ણમ્ :	

શ્રી કપૂરવિજય ગાથા નિર્વાણ-રાસ.

કહા.

પ્રસ્તાવ.

પ્રણમી પ્રેમે પાસ જિન,	પુરિસાદાણી દેવ;	
ચરણકમળ નિત જેહના,	સેવે ચઉવિધ દેવ.	૧
કમલસુખી કમલે સ્થિતિ,	કમલસી કેમલ કાય;	
વાંણી રસ સુજને દીયો,	શારદ કરી સુપસાય.	૨
ગુણ ગાતાં ગુણવંતના,	હોવે નિર્મલ બુદ્ધિ;	
દસણ નાણ શ્રેણી ક્ષપક,	અનુક્રમે પામે સિદ્ધ.	૩
વીર થકી ત્રેસઠમે,	પાટે પુણ્ય વિશાલ;	
તપગચ્છપતિ વિજયસિંહસૂરી,	નામે મંગલ માલ.	૪
તસપદ પંકજ ભ્રમર સમ,	સંવેગી શીરદાર;	
વૈરાગે વ્રત આદરી,	સફળ કર્યો અવતાર.	૫
જિન શાસન નંદન વને,	સુરતરૂ ઉપમ બસ;	
પંચમ આરે જગી જયો,	શ્રી સત્યવિજય પન્યાસ.	૬
તાસ શિષ્ય મુનિ ગુણનિલો,	કપૂરવિજય અભિધાન;	
ગુરૂ સેવી શુભ મતિ સદા,	મુનિવર મહિમાનિધાન.	૭
કિણી પેરે દિક્ષા આદરી,	કિમ ગુરૂ સેવા કીધ;	
શ્રુતસાગર અવગાહીને,	કિમ મહીયલ જસ લીધ.	૮
કિમ વસુધા પાવન કરી,	કરતા ઉગ્ર વિહાર;	
કિણપેરે દેવાંગત થયા,	તે સુણજ્યો અધિકાર.	૯

ઠાળ ૧ લી.

(જહોની દેશી રાગ મહાર.)

પાટણ વર્ણન.

જહો જ'બુદ્ધિ નામ ભરતમાં, લાલા, સહસ સત્તર ગુજરાત;
 જહો દેશ સકલ શિરસેહરો, લાલા પાટણ જગ વિખ્યાત.
 સુગુણ નર ! સુણજ્યો સુગુણ ચરિત્ર. ૧
 જહો ગુણવંતના ગુણ સાંભલી, લાલા કીજે કાંન પવિત્ર. સુ.

૧૧૯

જહો જહાંકણે પાસ પંચાસરો, લાલા થંભણવાડી પાસ;
 જહો અજીત સોમ ચિંતામણિ, લાલા વિજય ચિંતામણિ ખાસ. ૩
 જહો માલો ભવ ભાવ ઠહરે, લાલા શ્રી તારંગો પાસ;
 જહો કો કો કામિતદાયકો, લાલા નમિયે નગીનો પાસ. ૪
 જહો સુખકર શામલ સાહિબો, લાલા પાસ થયો જયકાર;
 જહો ઇત્યાદિક જિનવર ઘણા, લાલા ગણતાં નાવે પાર. ૫
 જહો પૂળ સત્તર પ્રકારની, લાલાં વિરમે ચઢતે નૂર;
 જહો ભાવ ભક્તિ નાટક કરે, જહો વાજે મંગલ નર. ૬
 જહો દાન દિયે જલધર પેરે, લાલા ચાક પૂરે આસ;
 જહો કવિ શોભા કેતી કહે, લાલા પાટણ પુન્ય આવાસ. ૭

ઢાળ ૨ જી.

માતપિતા, જન્મ.

(સંભવ જિનવર વિનતિ-એ દેશી.) રાગ સારંગ મહદ્વાર.

તે પાટણને ઢૂંકડો, વાગરોડ નામે ગામ રે;
 રાજા પાસે સોહિયે રે, યુવરાજ અભિરામ રે,
 ભવિયણ ! ભાવ ધરી સુણો. ૧

શેઠ શિરોમણિ તિહાં વસે, ભીમજીશાહ અભિધાન રે;
 પોરવાડ વંશે વડો, ભૂપતિ દે જસ માન રે. ભ. ૨
 સુકુલીણી શોભા ભણી, ધરણી તસ વીરા નામ રે;
 રાતે નિજ ભરતાર શું, માતી શ્રી જિનધર્મે રે. ભ. ૩
 અનુક્રમે સુખ સંસારનાં, ભોગવતાં પિયુ સંગે રે;
 મુક્તાફલ જિમ શુક્તિમાં, ગર્ભ ધરે મન રંગે રે. ભ. ૪
 જાયો સુત શોભા દિને, ગાયો ગોરી વૃંદે રે;
 ખારમે દિન શેઠ કાહાંનજી, નામ 'ઠવિયુ' આણુંદે રે. ભ. ૪
 આયુ પૂરી પરલોકમાં, જનની જનક સિધાવે રે;
 પાટણમાં કૂઆ ઘરે, કુમર કાહાંનજી આવે રે. ભ. ૬

ફહા.

ચૌદ વરસ નિયમા જતે, કુમર હુઓ જામ;
 તારણતરણ જહાજ સમ, સદ્ગુરૂ મિલિયા તામ. ૧

૧ પાડયું.

૧૨૭

કર્મવિવર અવસર લાહી, એઠા યથોચિત દેશ;
યોગ જીવ જાણી ગુરુ, ઇચ્છી પરે દીઝે ઉપદેશ. ૨

હાળ ૩ જી.

મનમરાની દેશી.

ગુરુદેશના.

પ્રથમ માનવ ભવ દોહીલો, ભવિ પ્રાણીરે.

ભમતાં ઇણે સંસાર,	સુણો ભવિ વાણીરે;	
એકેંદ્રિયાદિ બલિમાં,	ભ. અનંત અનંતી વાર.	સુ. ૧
આર્યક્ષેત્ર ઉત્તમ કુલ વળી,	ભ. દુલહો દેહ નીરાગ.	સુ.
પંચેન્દ્રિય પટુતા લહે,	ભ. દુલહો સુગુરુ સંયોગ.	સુ. ૨
સાંભળવું સિદ્ધાન્તનું,	ભ. દુરલભ કહે જિનરાય.	સુ.
આલસાદીક 'તેરજે,	ભ. કાઠીયા કરે અંતરાય.	સુ. ૩
સાંભળવું પુન્યે લહું,	ભ. સદ્ગુણા દુર્લભ.	સુ.
સૂક્ષ્મભાવે જિન કહીઓ,	ભ. કરવું 'તહતિ અદ્ભ.	સુ. ૪
સદ્ગુણપણે દોહીલી,	ભ. ત્યજવી વિષયની બુદ્ધિ.	સુ.
જંતુ જગ દીસે ઘણા,	ભ. વિષય પ્રમાદે ગૃહ.	સુ. ૫
રામાધન ફાંદે પડયો,	ભ. નિસંદિન બાંધી કર્મ.	સુ.
આભિચિ મરણે તિતું મરે,	ભ. મૂંઢ ન જાણે મર્મ.	સુ. ૬
છાયામિશે કેડે ફિરે,	ભ. કાલ ગવેષતો છિદ્ર.	સુ.
પાસો કદિય મૂકે નહિ,	ભ. ભજો ભગવંત અનિદ્ર.	સુ. ૭
આયુ 'સલિલ ઉલ્લેચીયે,	ભ. દિવસ નિશા ઘટમાલ.	સુ.
કાલ અરહટ ભમારીયે,	ભ. રવિ શશી વૃષભ તિકાલ.	સુ. ૮
જરા ન આવે જિહાં લંગે,	ભ. બ્યાંધી ન ખીડે દેહ.	સુ.
તવ લગી જ્ઞાન દીષક કરી,	ભ. સંભાળો નિજ ગેહ.	સુ. ૯
માનવભવ તટ લહે,	ભ. જિણે ન ભજ્યો જિનરાય.	સુ.
બુંડણુ છાણુ તણી પરે,	ભ. લેખે તે તો ગણાય.	સુ. ૧૦
નરભવ લહી શ્રુત સદ્ગહી,	ભ. સેવી શ્રી જિન ધર્મ.	સુ.
કલ્પવિમાને સુખ લહે,	ભ. પામે અવિચલ 'શર્મ.	સુ. ૧૧

૧ તેર કાઠિયા છે. ૨ તે પ્રમાણે, તથેતિ. ૩ કંચનકામિની. ૪ પાણી.
૫ કલ્યાણ.

૧૨૧

દોહા.

ધમિ ગુરૂ દેશના સાંભળી,	મીડી અમૃત ધાર;	
કુંઝર કરજેડી કહે,	મુજ તાર તાર પ્રભુ તાર.	૧
એટલા દિન એળે ગયા,	ધર્મ વિના અણુબાણ;	
તરણુતારણ હવે તું મીલ્યો,	અમચે પુણ્ય પ્રમાણ.	૨
પડીઓ ભવ દાવાનલે,	૧વહ્નિ વિષ કષાય;	
દીન દયાળ કરી દયા,	ઉધારીએ મહારાય.	૩
કર્મ નટાવે રમંક ઉપરે,	ચઉગતી ચાર મહિં;	
વિવિધ વેશ કરી નાચવું,	મુકાવો ગ્રહી બાંહી.	૪
વસાહ કરી હવે સાહીબા,	દીજે મુજ ચારિત્ર;	
આદરૂં પરમ પ્રેમોદરશું,	કરવા જન્મ પવિત્ર.	૫

ઢાળ ૪ થી. રાગ-વૈરાડી.

(નમો નમો મનક મહાયુનિ, એહની દેશા.)

સદ્ગુરૂ કહે કુંમર સુણો,	દોહીલો સંજમ જોગરે;	
પાળવો અપ્રમાદીપણે,	યૌવન ભય તજી ભોગરે. સ.	૧
જયણાએ બોલવું એસવું,	ચાલવું ભોજન તેસોરે;	
સુઓ જયણાએ સહી,	મુનિવર મારગ એસોરે. સ.	૨
દુવિધ જીવ સંસારમાં,	ત્રસ થાવર ભેદોરે;	
મનવચન કાયા કરી,	રક્ષા કરવી અખેદોરે. સ.	૩
બુઠું કદી ન બોલવું,	કોધાદિક ચઉઠાણેરે;	
અણુદીધી પર વસ્તુ જે,	મુનિવર ચિત્ત ન આણેરે. સ.	૪
ચોથું વ્રત ચોખે ચિત્તે,	નવ વાડી વિશુદ્ધોરે;	
સંનિધિ સંચય કરવો નહિ,	કુક્ષી સંબલ સુધોરે. સ.	૫
પંચ મહાવ્રત ઇષ્ટી પરે,	પાળવા ધરી પ્રેમોરે;	
રાત દિવસ સૂતાં બગતાં,	જિહાં જીવે તિહાં સીમોરે. સ.	૬
સૂર્ય તપે શિર આકરો,	ઘરે ઘરે જોચરી ભમવુંરે;	
માથે લોચ કરાવવો,	શયનભૂમિકા કરવુંરે. સ.	૭
ગુરૂ આણાએ ચાલવું,	આપ છંદો છાંડીરે;	
દશવિધ સામાચારીયે,	રમવું રઢ માંડીરે. સ.	૮

૧ અગ્નિ. ૨ સારસંભાળ. ૩ માંચડા.

૧૨૨

કુંહા.

વિષય તજી વીસે વિસા, આવીઈ હોએ મન ઠામ;
તો સચણા અનુમતિ લાહી, કીજે ઉત્તમ કામ. ૧

ઢાળ પ.

(ઇતની સુણો શાંતિ નિજુંદ સોભાગી—એહની દેશી)

ધરે આવી કહે સુણો સચણાં,	મે'ને સુણ્યાં ગુરૂનાં વચણાં;	
બુદ્ધિ પામ્યાનું એહ સાર,	કાંઈ કીજે તત્ત્વવિચાર.	૧
આયુ અંજલી જલપરે જાયે,	પણ મુરખ લેહ ન પાએ;	
ઘડીયાલે જે ઘડી વાજે,	મનુ જીવિતકુંભને ભાંજે.	૨
જિમ કોઈક સુખનાં મોજાર,	દેખે રૂધિર મણી પરિવાર;	
જાગે તવ આપે એક એકલો,	તિમ સકલ સખંધ થયો લેલો. ૩	
ચિત્ત વહેંચાવણ સહુએ આવે,	જીવ દુઃખ એકલડો પાવે;	
કર્મ ગ્રહીઓ પરલવે જાયે,	તવ ત્યાં કોઈ આડો નવ આવે. ૪	
જિમ કોઈ પરદેશે જાયે,	સંબલ હોય તો સુખીઓ થાયે;	
તિમ પરલવે જાતો જીવ,	પુણ્ય હોય તો સુખીઓ સદૈવ. ૫	
સંસારમાં છે દુખ ભંડાર,	મે' છાંડવો સહી નીરધાર;	
મયા કરી અનુમતિ આપો,	મુજને ગુરૂ પાસે થાપો. ૬	
હવે આવે શ્રીગુરૂને પાસે,	નયને જળધારા વરસે;	
અમ નહાનડો લીયે છે દિક્ષા,	ગુરૂ આપો એહને શિક્ષા. ૭	
સિંહ પેરે સંયમ પાળેજી,	ગુરૂ આણા શિરે વેહેજ્યો;	
ધમ શીખ દેઈ ધરે જાયે,	કુંવર કાહાનજી આણુંદ પાવે. ૮	

ઢાળ ૬.

(લાછલ દે માત મદહાર—એ દેશી)

પ્રણમી શ્રી ગુરૂપાય, ઉભો કુંવર-રાય;	
આજ હો ભાંગેહો, મનરાગો સંયમ સુખડાજી. ૧	
વાસ ઠવે' ગુરૂ શીશ, જીવો કોડી વરસ,	
આજહો ભાવી આવક આવિકા, આશીશ દીએ એસીજી ૨	
પંચ મહાવ્રત ભાર, રૂપે શ્રી ગુરૂ સાર.	આ.
હે જીરે સતે'જી સીખ દીયે' ધણીજી;	આ. ૩

૧૨૩

સંવત સતરે વીસ, માગસીર સુદી સુજગીસ.	આ.
નામ ઠવીયું સુની, કર્પૂરવિજય સોહામણું લ.	આ. ૪
રોકે આશ્રવ પંચ, સુકૃતનો કરે સંચ.	આ.
સોભાગી વડભાગી, સાધુ શિરોમણી લ.	આ. ૫
વિહાર કરે ગુરૂ સાથે, મન મંકડ ધરી હાથે.	આ.
ગુરૂ કુલવાસી શાસ્ત્ર, અભ્યાસે જસ લહે લ.	આ. ૬
ગુરૂ સેવા રહે મંડે, નિદ્રા વિકથા છંડે.	આ.
આવશ્યકાદિક ગ્રંથ, ભણી મન રંગસ્થું લ.	આ. ૭
શ્રી વિજયપ્રભુ સર, આણી આણુંદપુર.	આ.
યોગ્ય જાણીને પડિત, પદ દીધો તદાલ.	આ. ૮
સત્તાવને પોસ માસ, શ્રી સત્યવિજય પંચાસ	આ.
સ્વર્ગવાસ લહે નવ પદ ધ્યાન, પસાઉલે લ.	આ. ૯
જેહના ગુણ સુવિલાસ, મુગતાફલની માલ.	આ.
જેહને કંઠે ઠવી તે લહે, લક્ષ્મી ઘણી લ.	આ. ૧૦
ધન્ય ધન્ય કહે સહુ લોક, મિલે થોકા થોક.	આ.
જેહને પાટે પટધર, કર્પૂરવિજય ગણી લ.	આ. ૧૧

હાલ ૭ મી.

(પ્રથમ ગોવાલા તણે ભવે લ. એ દેશી.)

વિચરે મહી ગુરૂ મંડલે લ, ગગને જિમ દિનકાર;	
ભવિ કમલ પડીઓહતા લ, હણતા પાપાંધકાર;	
સુહંકર ગીરવો એ ગુરૂરાય, પ્રણમે પાતિક જાય.	સુ. ૧
વડીઆર મરૂથલ દેશમેં લ, ગુર્જર તિમ સોરઠ;	
જણે દેશે વિચરે ગુરૂ લ, તિંહા કણે હોય ગહગદ્ધ,	સુ. ૨
રાજનગર રાધનપુરેલ, સાચોરી સાદરે સોજંત;	
વડનગરાદિક શેહેરમેં લ, ચાતુર્માસ કરંત.	સુ. ૩
દેશ વિદેશે વિહારતા લ, દોય શિષ્ય થયા ખાસ.	
પંચાસ શ્રી વૃદ્ધિવિજય ગણિ લ, શ્રી ક્ષમાવિજય	
પંચાસ. સુ. ૪	

૧૨૪

પાટણ શહેર માવન કરી જી, વૃદ્ધાવસ્થા જાણી,
 શ્રાવક અશન વસનાદિકેજી, લક્ષિત કરે ગુણુ ખાણી. સુ. ૫
 ઉપધાન માલારોપણુ જી, બિંબ પ્રતિષ્ઠા સાર;
 ઇત્યાદિક ગુરૂ ધર્મના જી, કાજ કરે સુવિચાર. સુ. ૬
 હાલ ૮ મી.

(સાહેબડીની દેશી.)

સ્વર્ગવાસ.

સત્તર પંચોતેર શ્રાવણે, મન મોહન મેરે; વદી ચૈાદશ
 શશીવારે તો,
 પુણ્ય વિજય સુહરતે, મ. અનશન કરી સારતો. ૧
 જિણે અવસરે કાયા તજે, મ. તિણે અવસરે મુનિદેવતો;
 અરીહંત સિદ્ધ સાધુ ઇતિ, મ. પદ એક કહે સ્વયમેવ તો. ૨
 શુભ ધ્યાને આયુ પુરી, મ. પોહોતા સ્વર્ગ મોઝાર તો;
 હાહાકાર તવ સહુ કરે, મ. દુખ જાણે કીરતાર તો. ૩
 હવે નિર્વાણ મહોછવક રેરે, મ. શ્રાવક મલી સમુદાય તો;
 લે લાહો લક્ષ્મી તણો, મ. આંણી અધીક ઉછાહ તો. ૪
 કેસર ચંદન ઘન ઘસી, મ. ચરચે શ્રી ગુરૂગાત્ર તો;
 ખાજોઠે ખેસારીને મ. છેહલી કરે સહુ યાત્ર તો. ૫
 નવે અંગે પૂજા કરે, મ. સચિત પરિહાર તો;
 ચોથું વ્રત કોઈ ઉચરે, મ. આંણી મન વૈરાગ તો. ૬
 નવખંડી કરી માંડવી, મ. જાણે અમરવિમાન તો;
 વિવિધ વસ્ત્ર ઉછાહણે, મ. વિવિધ વસ્ત્ર પરિધાન તો. ૭
 તે માંહી પધરાવીને, મ. શ્રાવક વહે ભલી રીત તો;
 જય જય શબ્દ મુખે કહે, મ. શ્રાવિકા ગાએ ગીત જો. ૮
 દ્રવ્ય ઘણું ઉછાહતાં, મ. યાચક દેતા દાન તો;
 ઇણી પેરે બહુ આડંબરે, મ. પધરાવી શુભ યાત્ર તો. ૯
 ચિતા વિરચી સુખડમાં, મ. અન્ય સુગંધી દ્રવ્ય તો;
 દાઘ દીએ ગુરૂ તેહને, મ. શ્રાવક એહ કર્તવ્ય તો. ૧૦
 મહોછવ મન મોદે કરી, મ. આવે નિજ નિજ ગેહ તો.
 ધ્યાન ધરે ગુરૂચરણ, મ. મન ધરી ધર્મરનેહ તો. ૧૧

૧. સ્થાન.

૧૨૫

હાહા.

દોય થુંલ પહીલીઅ છે, ત્રીજો તેહને પાસે;
પુજે પ્રણમે જે લવી, તેહની પુજે આસ. ૧

ઢાળ દ.

રાગ આશાવરી (ધન્ય ધન્ય સંપ્રતિ સાચો રાગ—એ દેશ)
ધન્ય ધન્ય શ્રી ગુરૂ જયકારી, હું જાઉં તોરી બલીહારીરે;
ઉપદેશે કરી જનને તારી, પુન્યવંત પર ઉપગારીરે. ધન્ય. ૧
તાસ શિષ્યમણી મુગટ મનોહર, ક્ષમાવિજય કવીરાયરે;
જેહની સેવા કળિયુગ માંહી, કલ્પતરૂની છાંય. ધન્ય. ૨
તાસ ચરણ સુપસાય લહીને, વડનગર રહી ચોમાસોરે;
પાસ પંચાસર સાહીબ સંનિધિ, સફલ કીઉ અભ્યાસરે ધન્ય. ૩
નિધિ મુનિ સંયમ લેદી સંવત્સર, વિજય દશમી શનિવારરે;
ગણી જિનવિજય કહે ગુરૂ નામે, શ્રી સંઘને જયકારરે. ધન્ય. ૪
ભણશે ગુણશે જે સાંભળશે, તસ ઘરે મંગળમાલરે;
બંધુર સીંધુર તેજી તુખારા, કમલા ગાકઝમાલરે. ધન્ય. ૫
ઇતિ ગુરૂરાસ તથા ભાસ સંપૂર્ણ.

૧ પાસે.

શ્રી ક્ષમાવિજય નિર્વાણરાસ.

ઉહા.

સ્વસ્તિ શ્રી ^૧વરદાયિની ^૨જિનપદપદ્મનિવાસ;
 સુરવર નરવર સેવતા, ^૩સા શ્રી દેવ ઉહાસ. ૧
^૪શારદ ચરણે જે રહ્યો, તે હોયે પ'ડિત ખ્યાતિ;
 હંસજાતિ જિમ જગકરે, ખીર નીર હોય ^૫પાંતી. ૨
 જિન શારદ ચરણે નમી, શુભસ્યુ' મુનિ મહિરાણુ;
 ક્ષમાવિજય પન્થાસનો, સાંભલજ્યો નિર્વાણ. ૩

ઠાળ ૧.

(વીર જીનેશ્વર ઉપદેશે—એ દેશી.)

આશુતુ' વણ્ણન.

જ'બુદ્ધીપના ભરતમાં, મરૂધલ દેવા વિરાજેરે;
 અદ્ભૂત અર્ધુંદ ગિરિવરૂ, માતુ' મુગટ સમ રાજેરે.
 ભવિયણુ ભાવ ધરી સુણો ગુરૂ ગુણુવંત ચરિતોરે, આંકણી.
 સોનૈયે ધરતી ભળી, નીપાયો પ્રસાદોરે;
 વિમલે જન્મ સરૂળ કીયો, મેરૂશ્યુ' મંડી વાટ રે. ભ. ૧
 વિમલે જે ધન વાવરીઉં, તેહની સંજ્યા ન થાયેરે;
 આવન લાખી રોજના, દોડા તિહાં ખરચાયરે. ભ. ૨
 વસ્તુપાલ ધન વ્યય કરે, ખાર કોડી ત્રેપન લાખરે;
 દેરાણી જેઠાણીના ગોખલા, ખરચ્યા નવ નવ લાખરે. ભ. ૩
 કંડ કલશ ધજ ધોરણી, ફીરતી દેહરી ત્યાંહીરે.
 નિભુ વન સીરસોહરો, થાખ્યા ઝડપલ ^૬જિનનાંહરે. ભ. ૪
 પદેઉલ દેખી દિલ ઠરે, દાનવ માનવ કેરારે;
 મૂલ નાયક નેમીસરૂ, ખીન્નાં ખીખ ઘણેરાંરે. ભ. ૫

૧ વર આપનારી. ૨ જિન પ્રભુના પગરૂપી કમળમાં નિવાસ જોનો છે
 એવી. ૩ સંસ્કૃત શબ્દ—તેણી. ૪ સરસ્વતિ. ૫ પેડે. ૬ જિનનાથ. ૭ દેવળ.

૧૨૭

ચોમુખ દેખી ^૧ચોપસુ, ચતુરનાં ચિતરાં રીઝેરે;
 પરમાતમ પ્રભુ પેખતા, ^૨ચોગતિ વાસના ઝીઝેરે. ભ. ૬
 ગઠ ઉપર દેવલ બડો, ધાતુમયી જિન ખીખરે;
 સુરનર કિન્નર માનવી, દેખી પામે અચંખરે. ભ. ૭
 મરદેવી માતા ઇમશણે—એ દેશી.

જન્મવર્ણન.

^૧આબુ અચલ ને હુકડો, એક ગામ પોયંદ્રા નામોરે.
 જિહાં શ્રી પાસ જુદનો, સોહો દેઉલ અતિ^૫ અભિરામોલ. ૧
 તિહાં વસે વ્યવહારીઓ, વડ એસવંસ સિણુગારોલ;
 ચામુડા ગોત્રે સાહ કલો, ધરણીવનાં બાઈ ભરતારોરે. ૨
 જલખિંદુ જિમ સીપમાં, મોતી હોય સ્વાતિ સંયોગેલ;
 ધરણી ગર્ભ ધરે તથા, પામી પ્રીતમ સંયોગેલ. ૩
 શુભ સુપને સુચિત જાણ્યો, સુત લક્ષણ લક્ષીત દેહોલ;
 કુટુંબ મિલી દિન ખારમે, નામ ઠવીઓ ખેમચંદ સનેહોલ. ૩
 માવડી પુન્યેરે પરવડી, કરી સંબલ પરલબ હાલેલ.
 ચક્રિ હરીબલ પ્રતી હરી, કાલે સંઘ્યા કિણુહી ન ચાલેલ. ૫
 કુંવર અહમદાવાદમાં, કોઈક કામ ઉદેશી આવ્યારે;
 પ્રેમાપુરમાંહે રહ્યા, સહુ સર્જન મન ભાવ્યા લ. ૬
 હહા.

ગુરુસમાગમ.

ત્રેશઠમે પાટિ થયા, શ્રી વિજયસિંહ સૂરીસ;
 પંન્યાસ શ્રી સત્યવિજય ગણી, કપૂરવિજય તસ સીપશ. ૧
 શ્રી વિજયપ્રભ સુરિંદને, આદેશે ચોમાસ;
 પ્રેમાપુર પાઉ પધારીઆ, વૃદ્ધવિજય ગણિ પાસ. ૨
 કુંવર ગુરુ આવ્યા સુંણી, મન આણુદિત થાય;
 વંદન હેતે ઉમહો, દીઠો શ્રી ગુરુ પાય. ૩
 શ્રી ગુરુ ધર્મકથા કહે, સાંભળજ્યો સહુ કોય;
 એ સંસાર અસારમાં, જિમ આતમ હીત હોય. ૪

૧ એકદમ, ચોપથી. ૨ મનુષ્ય, દેવતા, તીર્થેય, અને નારકી એમ ચારગતિ. ૩ બાંગે-દૂર થાય. ૪ પર્વત. ૫ સુંદર.

૧૨૬

કાવ્ય ૨ અ.

અમલી લાલ રંગાવો વરનાં મોહાં. એ.

કરુણાચર ગુરુ દેશના, મીઠાં અમૃત સમ વચણાં રે;
મેલા વાસીરે પ'ખી પેરે મિલીયા, સ્વારથીયાં સચણાં રે,
ગુરુ ભાષે મધુરી દેશના. આંકણી.

સહુ કર્મ વશે આવી મિલ્યો, વલી કરમે ૧ વિછડી જાય રે;
જિમ વાએ મીલીયાં વાદલાં વાળી, વાયરે વીખરી જાય રે. શ્રી. ૧
કુડાં દેહ કુટુંબને કારણે, અજ્ઞાની પાપ કરે સીરે;
પછે તાસ વિપાક ઉદય થાયે, તવ ૨ ત્રાણ કોઈ ન હોસીરે. શ્રી. ૨
એહ ભવિત જલજિંદુ સમો, સર્વ પ્રેમ સુખ ન સમજાણો રે;
૩ સાચર કદલોલ ૪ જ્યું સંપદા, તેહ ઉપર મોહ ન આણો રે. શ્રી. ૩
રચણ ચિંતામણિ નરભવો, પાંચી જેણે ધર્મ ન કીધો રે;
તે માનવ રૂપે વાનરો, ફેકટ જનમારો લીધો રે. શ્રી. ૪
ઇમ જાણી ધર્મ સમાચરો, જિન વાણી ચિત્તમાં આણીરે;
૫ પ'ચ આશ્રવ તણ ૬ સંવર ભજો, ઇમ જ'પે કેવલનાણી રે. શ્રી. ૫
દહાં.

કુમાર ૫૨ તેની અસર.

શ્રી ગુરુ દેશના સાંભળી, જાણ્યો ચિત્ત કુમાર;
જેડી પદ પંકજ નમી, ૧ હિ લવજલથી તાર. શ્રી. ૧
જન્મ મરણ દુખ મેં સદ્યા, જાણ્યા તુમ્હ પસાય;
અબહું તેહથી ૨ ઉભગો, તિણે મુજ ૩ દીખ સુહાય. શ્રી. ૨
ઉજલ તેરસેં જેઠની, સંવત સત્તર ચંદુઆલ;
વૃદ્ધિવિજય ગણી ત્રત દીધે, સફલ તરુ સુર સાલ. શ્રી. ૩
દશવિધ ધર્મ મુનીદનો, ક્ષમા પ્રથમ ગુણ જાણ;
સહુ સાષે સાન્વયી થવું, ખીમાવિજય અભિરામ. શ્રી. ૪
પાલણુપુરની સીમમાં, માણીભદ્ર જિહાં ચક્ષ;
તપગછની ૫ સાંનીધી કરે, ૬ સમરો થાઈ પ્રત્યક્ષ. શ્રી. ૫

૧ જૂદા થાય. ૨ રક્ષણ. ૩ સાગરના મોજાં જેવી. ૪ લક્ષ્મી. ૫ મિથ્યાત્વ, યોગ, કષાય, અવિરતિ, આદિ. ૬ જેથી કર્મ છૂટે તે. ૭ કંટાળા ગયો છું. ૮ દીક્ષા. ૯ રખેવાળ. ૧૦ યાદ કરે કે પ્રત્યક્ષ થાય છે.

૧૨૬

ગયળી નગારાં વાજ્યાં, શુભ મહત્ત્વે; ૭૬૬

શબ્દ વેદ શુર તવ દીરે, શબ્દ ચાન વાચના.

૧. શ્રી ૧

કૌટુંબીક, એક પૂછીયો, ઉદ્યમ કારણ કેણું

તે કહે નવો નિર્વાણ કરી, સીચા છાં તરૂંએણું

શ્રી. ૭

ઢાળ ૩.

આપાઈની દેશી.

તે સાંભળી કરે શુર વિચાર, એ થાશે મુનિકુલઆધાર;

સંસારીવ દીવા કાજ, જોઈત્રે પોહોત્યા શુરરાજ. ૧

આખુ અચલગઢ યાત્રા કરી, દેઉલ દીકે આંખ્યે ઠરી.

સુંદર સીરોહી વીર વાડી, વર્ધમાન જિન બંભણ વાડી. ૨

વીર જિણુંદ નાણે નાંદીયે, જીવિત સ્વામી પ્રભુ વાંદીયે;

અબરી દેવી શ્રુતદાય, વીરભુવન પ્રણમે ચિત્ત લાય. ૩

આર્દ્રકુમારની ચોરી જીહાં, વસંતપુરે શુર પોહોત્યા તિહાં;

સાદસી રાણકપુર મનરોલી, ઘાણોરે વીજે વેવલી. ૪

લોહાણે આદમ અરિહંત, વરકાણે શ્રી પદ્ય લહંત.

નાંદોલાઈ નાંડુલ જાય, તીરથ લેટી પાવન થાય. ૫

ઉદયેપુર ટુંગરપુરવાસ, સાગવાડી ધૂલેવિ મઝાર;

ઠીર વડનગરે આવીયા, વીસલનગર સહુને ભાવીયા. ૬

ધત્યાદીક બહુ તીરથ કરી, મોટા શુર વાંદી સંયમી.

ભદ્રક વિનય નિર્મલ ચિત્ત, જાણે સૂત્ર લણાવે નિત. ૭

અંગ ઇચાર ઉપાંગ આહાર, છેદ અપદ મૂલ આગમ અપાર.

પયજના નંદી અનુયોગ, ૮

કુહા.

પૂર્વકૃત કર્મોદયે, પથરી રોગ ઉત્પન્ન;

સ્થનકુમાર મુર્છીકને, સોલ રોગ જિમ તન્ન. ૧

મોટા શુર મન ચિંતવે, યત્ન કરતાં કોડ;

એ એ દેવ અઢારકે, રેયણે લગાવી ખોડ. ૨

યતઃકવિત.

સસી કીચો સકલંક, કાયનકું દીધી મયણાં,

૧. પહેલા-આદિનાથ. ૨ બાર. ૩ છ.

૧૩૦

લોચણ દીધ 'કુરંગ, લોચણ હીણકીય નારી;
નાગરવેલ કીધ નીકલ, સફલ ઉંખડ વધારી,
'સોર'ભહીણ સોનો કીયો, સકલ લોક વિરમય ભયો,
એ ઐ દેવ કારણ કવણ, ઠામ ઠામ 'ભુલલવ ગયો. ૧

ફહા.

રાજનગરને 'પરિસરે, સરસપુરે સુખકાર;
પાટ દેઇ પાટણ દીસે, કપૂરવિજય કરે વિહાર. ૧
પાટણ અહમદાવાદમાં, શશી રવિ મુનિપરી દોય;
કુવલય કમલ વિકાસતાં, પાપતિભિરભર ખોય. ૨
અપવાદે એક નગરમાં, ચોમાસાં દશ ખાર;
સહરપુરામાં વિચરતાં, વરસે 'દેશનધાર. ૩

ઢાળ ૪ થી.

(એ છીંકી કીહાં રાખીએ કુમતી. એ દેશી.)

રાજનગરમાં શ્રી ગુફરાને, જલધરની પેરે ગાળે;
ખીમાવિજય ગણી સંશય ભાળે, દિન દિન અધિક દીવાળેરે.
ભવિકાં વંદો ગુફગુણ ધારી. ૧
સોભાગી વડભાગી ત્યાગી, વૈરાગી વડવીર;
કાલ પ્રમાણે સંયમ ખપ કરે, પામવા ભવજલતીરે. ભ. ૨
ગર્વરહિત ભદ્રકપરીણામી, વિનય સમતાધારી;
દેશના જલધારાએ સીંચે, ભવિક હૃદય શુભકારીરે. ભ. ૩
'ગોચમ 'સોચમ 'જંખૂ 'પ્રભવા, 'સિયંભવ સૂરીશ;
મુદ્રા મોહન જેની દેખી, સાંભરે તેહ મુનિસરે. ભ. ૪
રવિકિરણે તાપ તપે ધીકને, જિમ શીતલ સહીકાર;
તિમ કોધાનલ તાપિત જને, શ્રી ગુફનો આધારરે. ભ. ૫
ફહા.

વૃદ્ધ ગુફને વાંદવા, દેહ 'જુહારણ કાજ;
પાટણ સંઘની વિનતી, સફલ કરે ગુફરાજ. ૧

૧ હરણ. ૨ સુગંધ. ૩ ભૂલ ખાધી. ૪ પડે. ૫ ઉપદેશની ધાર.
૬ ગૌતમ સ્વામિ. ૭ સુધર્મા સ્વામિ. ૮ જંખૂ સ્વામિ. ૯ પ્રભવ સ્વામિ.
૧૦ સચ્ચંભવ સૂરિ. ૧૧ નમસ્કાર.

૧૩૧

ઢાળ પ મી.

(ખીંદલીના ગીતની દેશી.)

પાટણમાં પૂજ્ય પધારીયા, ધર્મીનાં ચિત્તડાં ઠાર્યાં હો

જ્ઞાની ગુરૂ આબ્યા.

૧ સોહવ મિલી, ગીતે મલાબ્યા, ભરી ચોખા થાલ વધાબ્યા હો. જ્ઞાની. ૧

શાહ ઋષભ પારીખ વીરચંદ, અમીચંદ વસા સૂરચંદ હો. જ્ઞા.

કેસરીસીંધ કેતૂરશાહ, આણુંદણ અધીક ઉછાહ હો. જ્ઞાની. ૨

પ્રોસહશાલાએ પધરાબ્યા, મોટા ગુરૂ વંદાબ્યા હો. જ્ઞા.

શ્રી વિજયસીંહ ખીમાસૂરીરાયા, પંન્યાસ પદનો કરે પસાયા હો. જ્ઞા. ૩

સંખેસર પાસ જૂહારી, શ્રી પાટણમાં પધાર્યા હો. જ્ઞા.

જિનખિંબ પ્રતિષ્ઠા કીધાં, સાહ ઋષભને ધરી પ્રસિદ્ધા હો. જ્ઞાની. ૪

સાંતસે જિન મૂરતિ થાપી, ગુરૂ કીરતી જગમાંહી વ્યાપી હો. જ્ઞા.

ચીઉંતેરનો માધવ માસ, સંઘ સહુની પૂગી આસ હો. જ્ઞા. ૫

હુહા.

સંવત પંચોતેર શ્રાવણે, વદી ચૌદશ ૨૨શી વાર;

પંન્યાસ શ્રી કુપૂરવિજય ગણી, પહોચ્યા સ્વર્ગ મઝાર. ૧

ઢાલ ૬ ફી.

રાગ ધન્યાશ્રી-સુણ વહનીપ્રી.

ખીમાવિજય ગણી મહીઅલ વિચરે, ગગને જિમ ૩ દિનકારણ;

ભવિક હૃદયકજ યોધ કરંતા, હરતા દુરિત અંધકારણ. ખી. ૧

શ્રી જિનવરશાસન દીપાવે, સુનીવર રૂપ સોહાવેરે.

હિતકારણ ચતુરાઈ ધીરજ, સુમતિ સદા સુખ પાવેરે. ખી. ૨

વિનીતપણે સુનિ માન વધારી, જિન આણા અનુકારીરે;

સુવિહીત ગીતારથકુલમંડણ, હસ્તી સમ જસકારીરે. ખી. ૩

ખીમાવીજય સિદ્ધપુર મંહીસાણા, ચાણસમે રાધનપુર સાંચોરેરે;

સમીએ સાંતલ પુરવારાહી, વાવે ૪ અણત જોહારેરે. ખી. ૪

વીસલનગરે વળી વડનગરે, વઢવાણે તારંગેરે;

કુંભારપાલ કૃત દેહરે પ્રણમે, અણત જિન મન રંગેરે. ખી. ૫

૧ સો. ૨ સોમવાર. ૩ સર્ય. ૪ અણતનાથ પ્રણમે.

૧૩૨

દાંત ખાંતી જઈ કુમારી રીયે, વીમલ વસહી જિન વંદોરે;
 ગામ નગરપુર પાવન કરતા, આવે અમદાવાદરે. ખી. ૬
 ચિંતામણી મહાવીર જંઘલજી, અજીત સંલલ શાંતિનાથજી;
 વર્ધમાન શીતલ વાસુપૂજ્યો, જગવલ્લભ શિવ સાથીજી. ખી. ૭
 દુહા સોરઠી.

ધર્ત્યાદિક જિન રાજનગર ભુષણ સમા,
 પ્રણમે આતમકાજ, ખીમાવિજય ગણી હરખ ધરી. ૧

ઠાલ ૭ મી.

સુણો શાંતિ જિણંદસો—એ દેશી.

ગણનાયક લખે આ દેશ, પાવન કરો સુરત આ દેશ;
 સંઘ જીવે તુમારી વાટ, દીપાવો સુવિહીત પાટ. ૧

માણીચંદ રૂપા કેલ્યાણ, તારાચંદ હેમચંદ જાણ;
 મોદી માવજી માણેકચંદ, વાંછાગઢવી અધિક આણંદ. ૨

ધર્ત્યાદિક શ્રી સંઘ લોક, ચાહે જીમદીનક;
 વાંચી પત્રને પૂજ્ય પાંગરીયા, ખંભાત જઈ ઉતરીયા. ૩

સંઘ સામે આવે ધાઈ, આવે તિહાં અધિક વધાઈ;
 સુખસાગર થંભણ પાસ, જગવલ્લભ લીલ વિલાસ. ૪

નવપલ્લવ પાસ કંસારી, જરાઉલ સંપદકારી;
 મન મોહરી પાસ, અમીઝરો ચિંતામણી પાસ. ૫

ઈમ પાસ જીણેસર દાખા, ખીજા પ્રભુ સંઘન રાખા;
 દેરાં ચાલીશને આઠ, તિહાં પૂજના ઘણા ઠાઠ. ૬

તિહાંથી કાવીએ પધાર્યા, ભોંયરામાંહી દેવ જીહાર્યા;
 જંજીસર આવી જિહારે, પદ પ્રભુ દીઠા તિહારે. ૭

ભરૂચે સુવ્રતસ્વામી, આદીસર પાસજી નામ;
 ચોપે ચૈત્યવંદન કીધો, તેહ સુરત વાત પ્રસીધો. ૮

સામહીયા સખર ખનાવે, પંચ શબ્દાં વાળં મંગાવે;
 નાહનચંદ મન હરખ નમાવે, પણ પૂજ્યજી નિઃસ્પૃહ દાવે. ૯

ઉપાસરામાંહી ઉતાર્યા, સુણાં વચણાં હું અમૃત ધારા;
 જોગારી રંગુહયલી થુંચલી ગાવે, શાસનપરસ્થાવના થાવે. ૧૦

૧ સ્ત્રીઓ. ૨ ગુરુ સ્તુતિ.

૧૩૩

ભેટી ધર્મ જિણુંદ સુપાસ, શ્રી સુરતમંડળ પાસ;	
શ્રી સંધને અધિક ઉઘાસ, સંવત એસીએ રહ્યા ચોમાસ. ૧૧	
હવે પરવ પબુસણ બાણી, ભાખે ગુરૂ મીઠી વાણી;	
અમારીના પડહ વળવો, સાચર જલચર મુકવો. ૧૨	
નવવ્યાખ્યાને કલ્પ વંચાયે, જિનવરની પૂજા વિરચાયે;	
પાખી પોસહ વછલ થાઈ, ગુરૂ જશ દિશોદિશ ગવાઈ. ૧૩	
માણેકચંદ કરે અરદાશ, મુઝ ધરે ખીબ ચોમાસ;	
વીતરાગ વચન મન આણી, ગુરૂ ખોલે ગુહરી વાણી. ૧૪	
વહીલા પાઉ ધરજ્યો સ્વામી, શું કહીએ અંતરભગી;	
દિનકર ૧ક્ષેત્રાંતરી ભાય, પંકજ વન શી ગતિ થાય. ૧૫	
તો અમને મોટા કીજે, માસ એક વાડીમાં રહીજે;	
તુમમની અમ સરીખા કોડ, અમમની નહી પૂજ્યની કોડ. ૧૬	
ઘણું આગ્રહ વિનતી માંતી, દિન આઠ રહ્યા ગુરૂ ગ્યાની;	
ચોડું પણ અમૃત કીહાંથી, જંબુસરે આવ્યા તીહાંથી. ૧૭	

કુંહા.

ચતુર શીરોમણી સંધના, આગ્રહથી ચોમાસ;	
અમદાવાદે સંધ હવે, લેખ લીખે અરદાસ. ૧	

ઠાલ ૮ મી.

શ્રોત્રોડ રાત્ર રે એ દેશી.

રાજનગર પઉ ધારો રે, વિનતી અવધારો રે;	
મેને વધારી શ્રી સંધને ઘણો રે. ૧	
દેશ નગરને ગાગ રે, પુર પાટણ ઠામ રે;	
ધામ અભિરામ જે, ગુરૂ પાવન કરે રે. ૨	
ધન્ય તે નરનારીને, સમકીત વ્રતધારી રે;	
દેવ બુહારી ગુરૂ ચરણે નમે રે. ૩	
ધન્ય તે વ્યવહારી રે, પડીકમણાંકારી રે;	
વંદન વિધિ સારી રે, જે નિત્યે સાચવે રે. ૪	

૧ ખીબ ક્ષેત્ર-સ્થાને.

૧૩૪

લેખ વાંચીને આવે રે, ધર્મ સમ ભાવે રે;	
મોતીડે વધાવે રે, શ્રાવક શ્રાવિકારે.	૫
ઉપધાન વહાવે રે, માલા પહીરાવે રે;	
શાસન દીપાવે રે, જો ધરે દીવડો રે.	૬
કૃત કર્મના લોગરે, દેહ ઉપન્યો રોગ રે;	
યોગ ઉપયોગ ન મુકે, વિકૃતિથીરે.	૭
ધન 'ખ'ધક શીશરે, અરબુનમાલીસ રે;	
'શીશ બલતો સહે, ગજસુકુમાળજે રે.	૮
નવિ આણી રીશરે, મુકોમલ મુનીશ રે;	
રીશ કીરત ધર, શીવપદ પામીયા રે.	૯
ધમ મન માંહી ભાવી રે, જિનવિજય તોડાવી રે;	
સંઘ ભલાવી, શુભ ધ્યાને રમીરે.	૧૦
પ્રભુ આણા ભાલી રે, પદાસન વાલી રે;	
જપે જાપમાલી, એકશે આગલે રે.	૧૧
સંવત સત્તર છયાસી રે, દોસીવાડે ચોમાસી રે;	
ઉજવલ એકાદશી આસો માસની રે.	૧૨
પોરસી ભણાવી રે, જીવરાશી ખમાવી રે;	
મૈત્રી મન ભાવી, સુર પદવી વરે રે.	૧૩
હવે શ્રાવક લોક રે, મીલીયા બહુ થોક રે;	
દિન દિન લોક જયું, વિરહે દુઃખ ધરે રે.	૧૪
જલવિષુ જિમ 'મીન્ન રે, રવિ વીણુ 'કજ્જ દીન રે;	
માતાજી વિષુ પનંદન કહો કિમ રહે રે.	૧૫
કુણુ દેશના દેશે રે ? અમ હીત કુણુ કહેશે રે ?	
ઉપગારો અંગ વહેશે, કહો કુંણુ તુમ વિના રે ?	૧૬
પાએ શીર નામી રે, કેહને ખામસું સ્વામી રે ?	
હિતકારી સુવીચારી, તુમ સમ કો નહી રે.	૧૭
કલોશાહ તાત રે, વનાંબાઈ માત રે;	
ઉસવંત વિખ્યાત, જિહાં ગુરૂ અવતર્યા રે.	૧૮

૧ રેકંધક મુનિ. ૨ માયુ. ૩ માછણ. ૪ કમલ. ૫ છોકરું.

૧૩૫

હુહા—સોરઠી.

ગૃહ વાસે બાવીસ, બેતાલીશ મુનિપણે;
સવી ચોસઠ વરસ, ગણી ખીમાવીજ્ય હવિત'. ૧

ઢાલ ૯ મી.

(પ્રથમ ગોવાલા તણે ભવેજ —એ દેશી.)

શ્રીમાળી ન્યાતી શીરોમણીજી, આણુંદજી લાલચંદ;
રાજનગરનો શેઠીઓ જી, ઉચો લાવ અમંદ. સુ. ૧

સુગુરજી તુમવિણ કવણ આધાર. આંકણી.
કીકા પારેખ જોડલી જી, શાહ સભાવંદ બાણી;
ભાવીઆ દોડી આવીયા જી, સાંભલી ગુરુનિર્વાણ. સુ. ૨

ઇત્યાદિક શ્રાવક મીલ્યા જી, તેહની સંજા થાય;
કેસર ચંદન ધનધસીજી, ચચે ગુરુની કાય. સુ. ૩

બાજોઠે બેસારીને જી, નવ અંગે પૂજત;
અંજલિ પંચાંગે નમી જી, છેહલી જાત નમંત રે. સુ. ૪

સોના રૂપાને ફૂલડે જી, વધાવે નરનારી;
આંસુડાં લોચણ ઝરે જી, જિમ નેચી જલધાર. સુ. ૫

૨શીખીકા કીધી વાંસની જી, પધરાવી ગુરુદેહ;
સુરવર પરી શ્રાવક વહે જી, આણી ધરમસનેહ. સુ. ૬

ઉછાલે પધસા ઘણા જી, ઉપરે વાસ બરાસ;
અતિ આડંબર આણીયા જી, સાબરમતીને પાસ. સુ. ૭

અગર સુખડને અરગજી જી, અન્ય સુગંધા રે દ્રવ્ય;
દાહ દીએ ગુરુ દેહને જી, શ્રાવક એહ કર્તવ્ય. સુ. ૮

હુહા.

નવા વાસમાં જિન ભુવન, પાસે વાડી મઝ;
૩થુંભ બન્યો પન્યાસનો, માતુ સુરભવન સકંજ. ૧

અષ્ટપદ જીમ ઋષભની, થુંભ કરે સુરરાજ;
શ્રી સંઘ કરે આરામમાં, પ્રતિદિન નમવા કાજ. ૨

લાખમીચંદ પનજી ભણો, ભાઈચંદ સુતન સંઘ;
અનુમતિ આગલે રહી, ઉદમ કરે કૃતપુણ્ય. ૩

૧ નેવે. ૨ માંડવી. ૩ સ્તૂપ-ધાંબલો-દેરી.

૧૩૬

ઢાલ ૧૦ ઓ.

રાગ માઝણી.

સુગણ સોભાગી સહી ગુરૂ સાંભરે રે, જનકસુતા જિમ રામ;
કામ હું રતિને ધામ હું પથીને રે, વ્યાપારી મનીદાસ. સુ. ૧
ચંદ્રચક્રોરાં જલધર મોરાં પ્રીતડી રે, ગીરધર રાધા જેમ;
ગજરે વાપીક અંબ, ભમર જિમ માલતી રે, રાજમતી મનનેમ. સુ. ૨
હારમાંહી રુણ, પટમાંહી તંતુઆ રે, ચંદનમાંહિ ભમ વાસ;
મોતીમાં ઉજવલતા, ગંધજ્યું ફૂલમાં રે, તિમ ગુરૂ ગુણ આવાસ. સ. ૩
જેહને દીઠે તનમન હુલ્લસ્યે રે, નીઠે પાપની રાશી;
તેહ શ્રી ખીમા વિજયભ સુગતિ પધારીયા ભ, જેહની મોટા આશ. સુ. ૪
સુપનમાંહી જે આવી મુઝ દરીસણ દીઉરે, તો પહોંચે મનના કોડ;
સુમતિ સદાજન મહીમા, સદ્ગુરૂ સેવતાંરે, વંદુ બેઉ કરજોડ. સુ. ૫

કલશ.

ધમ સંઘ સુખકર સાત ભયહર, સાત સુખવરદાયકો;
ક્ષમાવિજય પન્યાસ પાવન, સાધુ મંડલીનાયકો;
તસુ હસ્ત સુદીક્ષીત પેરે શિક્ષિત, જિનવિજય ગણી જગે જયો;
સુમતિવિજય કહેણથી, એ વચન રસ સદ્ભો થયો. ૧
ઇતિ શ્રી ક્ષમાવિજય ગણિ નિર્વાણ મહોત્સવ સંદર્ભ સંપૂર્ણ.

૧ જનકની દીકરી—સીતા. ૨ દોરો. ૩ ઢગલો.

૧૩૭

શ્રી નિનવિનયજી નિર્વાણ રાસ.

— — — — —

કમલમુખી શ્રુતદેવતા,	પૂરો મુજ મુખવાસ;	
ગુણદાયક ગુરૂ ગાવતાં,	હોય સફલ પ્રયાસ.	૧
સીમંધર પ્રમુખા સવે,	વિચરંતા ભગવાન;	
ચરણકમલ તસ પ્રણમતાં,	વાધે ઉત્તમ ધ્યાન.	૨
શાસનનાયક જગપતિ,	વંદુ વીર જિણંદ;	
ગૌતમ પ્રમુખા જસ હુવા,	ચૌદ હજાર મુણિંદ.	૩
સિદ્ધ બુદ્ધિ શ્રી શાંતિનાથ,	વાસુપૂજ્ય સુખદાવ;	
તાસ પસાયે ગુરૂતણો,	કહું નિર્વાણ બનાવ.	૪
પામે કારજ સિદ્ધતા,	ને હોયે કારણ યોગ;	
તિમ મુજ આતમ સંપદા,	પ્રગટે ગુરૂસંયોગ.	૫
વિનય વધે ગુરૂ સંગ તે,	વિનયે જ્ઞાન પ્રકાશ;	
જ્ઞાને થિરતા ચરણમાં,	ચરણે શિવપુર વાસ.	૬
વિષમ કાલમાં વિસ્તરી,	કીર્તિ કામિની જસ;	
સવેગી ગુણનિધિ હુઆ,	સત્યવિજય પંન્યાસ.	૭
તસ અંતેવાસી ભલા,	કુર્પૂરવિજય ગુરૂ સાર;	
ક્ષમાવિજય તસ પાટવી,	ક્ષમા તણો ભંડાર.	૮
તસ આસન શોભાવીઓ,	કરતાં શ્રુત અભ્યાસ;	
દેશ નગર જશ વિસ્તર્યો,	વિહાર કરતાં નસ.	૯
તે ગુરૂ કિણ નગરે હુઆ,	કિમ પામ્યા વૈરાગ્ય;	
કિમ સંસાર અસારતા,	નાણી કીધો ત્યાગ.	૧૦
કિમ બહુ શિષ્ય નિપાઘ્યા,	કિમ બહુ શ્રુતતા કીધ;	
કિણીપરે દેવગત થયા,	ઉત્તમ પદવી લીધ.	૧૧
તે જિનવિજય સુગુરૂ તણો,	કહું સઘળો *વિરતંત.	
સાવધાન થઈ સાંભલો,	આણી હરખ અત્યંત.	૧૨

* વૃત્તાંત.

૧૩૮

ઢાલ ૧ લી.

(ઇંડર આંખા આંખલી રે.)

જૂઝૂકિપમાં દીપતો રે,	ક્ષેત્ર ભરતમાંહે ચંગ;
સત્તર સહસશું પરવયોં રે,	ગુજ્જર દેશ ઉત્તંગ.
	મનોહરા ! સુણજો ગુરૂ ચરિત્ર. ૧
આંતસ શિર મુગટ મણિ સમો રે,	સકલ નયન શિણુગાર;
રાજનગર રણિયામણો રે,	જિહાં બહુ પૂન્ય પ્રચાર. મનોહરા. ૨
ઉજ્જન જિન ગ્રહ મંડતી રે,	અતિ મોટે વિસ્તાર;
ભક્તિ લોક બહુ પેરે કરે રે,	પૂજા વિવિધ પ્રકાર. મ. સુ. ૩
વીર વિભુ શાસનપતિ રે,	રાજનગર મંડાણ;
સહજ સમાધિ શામલો રે,	પાસજી પુરિસાદાંણ. મ. સુ. ૪
જગવદ્ધલ જગવાલહો રે,	સંભવ સુખ આવાસ;
ચિંતામણિ નાભી ભલો રે,	શ્રીકલિ કુંડ પાસ. મ. સુ. ૫
ધત્યાદિક જિનવર તણારે,	પ્રોઢા બહુ પ્રાસાદ;
જસ વાદે કરી સ્વર્ગશું રે,	જાણે કરતા વાદ. મ. સુ. ૬
જિહાં બહુ શ્રાવક શ્રાવિકારે,	મતધારી ગુણવાન;
પ્રાત સમે પ્રભુજી નમેરે,	સાંભળે સુગુરૂ વખાણ. મ. સુ. ૭
આગમ વચણાં સાંભળેરે,	જાણે ગુણ પર્યાય;
નિશ્ચય પરિણતિ દ્રવ્યનીરે,	સુણતાં હરખિત થાય. મ. સુ. ૮
જીવ તણાં જિહાં કણુ ઘણારે,	રક્ષા કેરાં સ્થાન;
જીવ ઘણા તેહમાં ઠવેરે,	શ્રાવક શ્રદ્ધાવાન. મ. સુ. ૯
શિવ સુખ અર્થે જીવડારે,	પૂજા સત્તર પ્રકાર;
જિનધરમાં જિનરાજનીરે,	કરતાં ચિત્ત ઉદાર. મ. સુ. ૧૦
અઠોત્તરી મહોચ્છવ ઘણારે,	પ્રતિષ્ઠામહુ ખાસ;
કરતાં હોડાહોડશુંરે,	ખરચે ધન હુલ્લાસ. મ. સુ. ૧૧
રાજનગરના ગુણુ ઘણારે,	કવિજન કેતાં ગાય;
શ્રી જિનકજપદ સેવતાંરે,	ઉત્તમ સુખિયા થાય. મ. સુ. ૧૨

૧૩૯

ઢાળ ૨ છ.

(વારી જાલ અરિહંતની—એ દેશી.)

ઠવણ નિલેપે વંદીએ, દોસીવાડા મોઝર; મોહન.
 સીમંધર પરમાત્મા, રાજનગર શણગાર.—મોહન.
 ગુણવંતા ગુરૂ ગાઇએ. ૧

નામે દુખ દોહગ ટલે, જાપતાં જાએ પાપ; મો.
 ધ્યાતાં લવલય નિરતરે, નિર્મળ હોવે આપ. મો. ગુ. ૨
 કેવલજ્ઞાન ગુણે કરી, જાણે લોકલોક; મો.
 પણ વીતરાગ સ્વભાવથી, નહિ જસ હરખ ને શોક. મો. ગુ. ૩
 તાસ દેવલને દૂકડા, શ્રી શ્રીમાલી જાત; મો.
 ધરમદાસ નામે વસે, નિર્મળ જસ ફલ જાત. મો. ગુ. ૪
 તસ ધરે નારી સોહામણી, કુલવંતી જસ વાંન; મો.
 પતિવ્રતા બહાગિણી, લાડકુંવર અભિધાન. મો. ગુ. ૫
 પિયુસંગે સંસારનાં, ભોગવતાં સુખભોગ; મો.
 સ્વાતિયોગે જેમ શુદ્ધિમાં, ગલિધરે શુભયોગ. મો. ગુ. ૬
 પૂરે દિન સૂત જનમીઓ, રૂપવંત સુકુમાલ; મો.
 બારમે દિન સજ્જન મલી, થાપે નામ ખુશાલ. મો. ગુ. ૭
 ચંદ્રકલા પરિ વાધતો, બોલે હમણાં બોલ; મો.
 માતપિતા મન મીઠડા, લાગે અમીયને તોલ. મો. ગુ. ૮
 સાત વરસને આસરે, માતપિતા ઉદ્ધાસ; મો.
 નામાં લેખાં શીખવા, મૂકે પંડિત ખાસ. મો. ગુ. ૯
 થોડા દિનમાંહિ શીખીઆ. વિદ્યા વિનય વિવેક; મો.
 ચતુરાઈ બહુ કેલવે, ખેલે ખેલ અનેક. મો. ગુ. ૧૦
 સોલ વરસને માજને, હૂઓ કુમર સુભણ; મો.
 વિહાર કરતાં તિણે સમે, આબ્યા ગુરૂ ગુણ ખાણ. મો. ગુ. ૧૧

દુહા.

ઉપશમ અમૃતરસે ભર્યા, નયન કચોલાં જસ;
 આચારી ભદ્રક ઘણા, ક્ષમાવિજય ગણી ખાસ. ૧
 સાચો જિનમત સદ્વર્ણે, કાચો ન કરે સંગ;
 ગીતાર્થ ગુરૂ સંગથી, સ્વાદવાદે બહુ રંગ. ૨

૧૪૦

તે ગુરૂનો લગતો ઘણો,	રાયચંદ શુભ નામ;	
શામલપાસની પોલમાં,	સુંદર જેહતું ધ્યાન.	૩
બેઠો પગ પહેરે નહિ,	દેશ વિદેશે જાય;	
ઉષ્ણ ઉઠક નિત્ય વાવરે,	એ બ્યવહાર સદાય.	૪
તસ પારેખના વયણથી,	ખુશાલચંદ કુમાર;	
ગુરૂના ચરણકમલ નમે,	પામે હર્ષ અપાર.	૫
ગુરૂ પણ તેહને દેશના,	તિણી પેરે દીએ રસાલ;	
જિમ સંયમ સન્મુખ હુવે,	શ્રાદ્ધા જ્ઞાન વિશાલ.	૬

ઢાળા ૩ છ.

(પ્રાણી વાણી જિન તણી—એ દેશી)

એ સંસાર અસારમાં,	જોતાં સ્થિર વસ્તુ ન કાંઈરે	
પ્રભાતે જે દેખીએ,	મધ્યાન્હ સમે તે નાંહી રે (૨)	
પરમ ગુરૂ વયણડા,	સુણો પ્રાણીરે, સુણો પ્રાણી નિસ્વદવાણી;	
	જિનની ગુરૂ કહે હિત આણીરે—૧	
સંયોગે જો આવી મળ્યો,	બાહ્ય પરિકર પુન્ય સંયોગરે;	
વિછડતાં તે વસ્તુનો,	તત્ત્વદષ્ટિ ન કરે સોગરે—(૨) પરમ. ૨	
જિમ કોઈક નર સ્વપ્નમાં,	લહે રાજ્ય તણો ઉપભોગરે;	
ક્ષણ માત્ર જિમ તે રહે,	તિમ શબ્દ રૂપ રસ યોગરે (૨) પરમ. ૩	
હિનકર ઉગે આથમે,	પડે ઘડિયાલોના ઘાયરે;	
પણ મૂરખ સમજે નહિ,	મારું ક્ષીણ આઉખું જાયરે—(૨) પ. ૩	
મહાકાલ અનાદિ અનંત છે,	તિહાં દુર્લભ મનુષ્ય અવતાર રે;	
તે પામે પણ દુઘ્નહી,	સખી(?)જેહથી ભવપાર રે—(૨) પ. ૫	
સુલભ દેવાધિપપણું,	વલી સુલભ બહુ પ્રભુતાયરે;	
દુર્લભ વસ્તુ સ્વભાવની,	શ્રદ્ધા સ્યાદ્વાદે થાય રે—(૨) પ. ૬	
શ્રદ્ધા પામે પણ ઘણા,	કામ કર્મમાં લપટાયરે;	
વિષયાસંગી જીવડા,	જાણે પણ નવિ છંડાયરે—(૨) પ. ૭	
દુવિધ ધર્મ જિનવર કહે,	વિદ્યા સંયમ સુખકાર રે;	
હિંસાદિક આશ્રવ તણો,	જિહાં ત્રિવિધ ત્રિવિધ પરિહારરે—(૬) પ. ૮	

૧૪૧

જે અહિંસક થયો આત્મા, રાખે નિજપરના પ્રાણુરે;
 ભાવ અહિંસક જીવનો, એહિજ વ્યવહાર પ્રમાણુરે—(૨) પ. ૯
 શ્રુત ધર્મ સુરતરૂ સમો, ગણધરભાષિત સુખદાયરે;
 જિન આણુએ આરાધતાં, પાગ્યા બહુ શિવપુર હાયરે—(૨) પ. ૧૦
 સૂત્ર સહિત સૂઈ યથા, પડી કચરામાં પશુ પાય રે;
 શ્રુતનિધિ તિમ ભવમાં પડ્યો, વળી જાગે જ્ઞાન પસાયરે—(૨) પ. ૧૧
 જ્ઞાન ક્રિયાથી પામીએ, અજરામર સુખ શ્રીકાર રે;
 તે સુખસાધન અવગણે, તે તો જાણો પશુ અવતારરે—(૨) પ. ૧૨
 રે જીવ ક્રીડા સકેતલી, વેલાતનુ વાવડી મધ્યરે;
 કાલ રહેંટ નિશાદન ફરે, હરે જીવત જલ તુજ મુગ્ધરે—(૨) પ. ૧૩
 ભાગ્યહીન નરને યથા, ચિંતામણિ રચણ દુર્લભરે;
 તિમ ભવાનંદી જીવને, દુર્લભરૂચિ ચારિત્ર લંભરે—(૨) પ. ૧૪
 અથીર ચંચલ જે ક્ષણ માત્ર જે, છે દુખકારી મહાપાપરે;
 દુરગતિ કારણ જાણીને, તજે ભોગ વિપાસા આપરે— ત. ૧૫
 અસ્થીર સ્થીર ન એ દેહથી, ભે સ્થિર નિર્મલ હુએ ધર્મ;
 રોતો તું રૂપે નવિ આદરે, જેહથી હોય શાશ્વતા શર્મરે—જે. ૧૬
 જાત્યંધ નરને નવિ હુએ, દષ્ટિતણે સુખભોગરે;
 તિમ મિથ્યાત્વી જીવને, ન હોય જિનમત સંયોગરે— ન. ૧૭
 ધર્મ સાચો બંધવ નહી, નહી ધર્મ સમો કોઈ મિત્રરે;
 મુક્તિ મારગમાં ચાલતાં, ધર્મરથ સરીખો કંઠાં સૂત્રરે.— ધ. ૧૮
 અરિહંતાદિકપદ ભલા, જિન શુદ્ધ ધર્મ આવાસરે;
 ધ્યાનદશામાંહી ધ્યાયતાં, લહે જિનપદ ઉત્તમ ખાસરે—લ. ૧૯

કુહા.

વાણી ગુરૂની સાંભળી, ખુશાલચંદ કુમાર;
 ચિત્ત ચમક્યો ધર્મ વિનવે, તારતાર ભવતાર. ૧
 તું મુજ 'પ્રવહણુ સારીખો, મિલિયો ભવજલ માંહી;
 કૃષ્ણાદાહ સમાવવા, તુંછે જલધર પ્રાહી. ૨
 વિષય કષાય દાવાનલો, દાઝ્યો હું નિશદિન;
 સમતા અમૃત પાનથી, શિતલ કરો મુનીશ. ૩

૧૪૧

ચરણ ધરમ આરાધવા, ઉથો છું નીરધાર;
 કૃપા કરી આરોપીએ, પંચ મહાવત ભાર. ૪
 તુજ પસાય મુજ રાંકને, હોસ્યે બહુ ગુણ સિદ્ધ;
 અનુક્રમે તુમ સંગથી, થાસ્યે વંછીત સિદ્ધ. ૫

ઢાળ ૪ થી.

(સંયમથી સુખ પામીએ. એ દેશી.)

ગુરુ કહે સાંભલ માહારી, વાણી અમીય સમાણી;
 કુંવરજી બાણી જૈનાગમ થકી, તિમ કહું તુજ હિત પ્રાણી. કું. ૧
 સંયમ સુરતરૂં સેવીએ, વિનય તો તેહનું મૂલ; કું.
 સ્કંધ તે સુરનરસંપદા, પત્ર તે જસ શ્રુત કૂલ. કું. સ. ૨
 ફલસમ પંચમ જ્ઞાનતા, રસ તે કરમ અભાવ; કું.
 એ સંયમ આરાધતાં, હુઆ ઘણા નિઃશ્વાપ. કું. સ. ૩
 ભૂજલ તેઉ વાઉને, વનસ્પતિ ત્રસકાય; કું.
 મન વચ કાયેં નવિ હણે, હણાવે રૂપીરાય. કું. સ. ૪
 ચાલે જયણાએ મુનિ, ઉઠે બેસે મન આણી; કું.
 ભોજન શયન ને બોલવું, જયણા એ સવિ બાણી. કું. સ. ૫
 સંયમમાં રતિ ઉપજે, તો સ્વર્ગ સમ હુએ સુખ; કું.
 અરતિ હુએ સંયમ વિષે, તસ નારક સમ હુઃખ. કું. સ. ૬
 ગુરુ આણાએ ચાલવું, તજવો છંદાચાર; કું.
 પાલવો પરમપ્રતીત રયું, દશવિધ ધરમ અપાર. કું. સ. ૭
 ઇંદ્રિય વિષય તણ કરી, પાળવું નિર્મળ શીલ; કું.
 કરમ શત્રુઓ નિર્મૂલવા, કરવી અનુભવ લીલ. કું. સ. ૮
 શીતાતપ મલ પરિસહા, વલી પૂજા સત્કાર; કું.
 આવે અરતિ નવિ કરે, ભવ તરે તે અણગાર. કું. સ. ૯
 પુદ્ગલ સંગે અનાદિથી, બીગડી પરણતિ દેહ; કું.
 રત્નત્રયી અભ્યાસથી, કરવી નિર્મળ તેહ. કું. સ. ૧૦
 ધીર હોય તે ધરી શકે, નહિ કાયરનું કામ; કું.
 કાયર નર જો આદરે, તો ન રહે તસ ીમાંમ. કું. સ. ૧૧

૧ મર્મ-લાજ.

૧૪૩

કુંવર કહે સાચું કહ્યું, પણ છોડીશ ગૃહવાસ; કું.
સુગુરુજી તુમ્હે પસાય ઉત્તમ થઈ, પાલશું સંયમ ખાસ. કું. સ. ૧૨

દુહા.

અનુમતિ લહે નિજ તાતની, દીક્ષા ગ્રહું તુમ પાસ;
તાવત કાલ કૃપા કરી, કરજ્યો અત્ર નિવાસ. ૧
ગુરુ કહે દેવાનું પ્રિયા, જીમ સુખ પણ પ્રતિબંધ-
કરવો નહીં એ કાર્યમાં, દુર્લભ એહ સખંધ. ૨

ઠાળ ૫ મી.

(સંયમ લેવા સંચારે—એ દેશા.)

ઘેર આવી કહે તાતનેરે, કુંવર વયણ રસાલ. સંયમ રંગ લાગ્યો.
ચરણ ધરમ ને ફરસવારે, તજશું ગૃહજંબળા. સં. ૧
ચરણ ધરમને ફરસવારે, તજશું ગૃહ જંબલ. સં. ૨
ક્રોધાદિક પરિણુતિ કરેરે, સહજ સ્વભાવની હાથ; સં.
સમતા અમૃત પાનથીરે, કરસ્યું અનુભવ જ્ઞાન. સં. ૩
માનવભવ લહી દોહીલોરે, આ લોકે મ ગમાય. સં.
અનુમતિ દો તાતજીરે, જિમ તે સફલો થાય. સં. ૪
જિન મારગ સમજે નહીરે, તે જડ ભૂલે ન્યાય. સં.
પણ મારગ જાણ્યા પછીરે, કીમ તું મારગ જાય. સં. ૫
તત્વનજરસ્યું જોયતારે, અવર ન આપણો હોય. સં.
કર્મવશે પરભવ જતારે, થાએ સખાય ન કોઈ. સં. ૬
જડ અચેતન ચલ સહીરે, માંસ રૂધિરમયી કાય. સં.
તેહ ઉપરી મોહ કિશ્યોરે, મોહે ધર્મ હણાય. સં. ૭
તાત કહે *વજ્ર સાંભળોરે, એ સવી ધીરનાં કામ. સં.
તુમે સુકોમલ સુકમાલ છોરે, તિણે તુમે રહો અમ ધામ. સં. ૮
વજ્ર તુમ કિમ વહશો સદારે, માથે મેરૂનો ભાર. સં.
કુંવર કહે ગુરુ સહાયથીરે, નહિ મુજ બીક લગાર. સં. ૯
લાલચ જે પરભાવનીરે, દુર્લભપ્રાપ્તિ તાસ. સં.
નિજ સ્વરૂપ દુર્લભ નહીરે, જેહ સદા નિજ પાસ. સં. ૧૦

* વત્સ-પુત્ર.

૧૪૪

અનુમતિ લાહી નિજ તાતનીરે, આગ્રહ કરી અપાર. સં.
સંઘ ઘણો મન હરખીઓરે, ધન્ય એહનો અવતાર. સં. ૧૧

ઢાલ ૬ ક્રી.

શુભ મુહૂર્ત શુભ દિવસે, ચારિત્ર રાજ ચિત્ત વિકસેરે. ૧
ગડગડ ઝાંઝાં જશ નોખત વાજેરે,
જાણે મમતાકા હું કુડારે, પરણાવું સમતા રૂડીરે. ગડગડ. ૨
તિહાં સજ્જન સંઘ મિલી આવે, સોહાસણ નહવાણું કરાવેરે. ગ. ૩
પહીરાવે આભરણ જડીઆ, માનું સ્વર્ગમાંહી તે ધડીઆરે. ગ. ૪
વાધા કસખી ધરે અંગે, લે લામણડાં સહુ રંગેરે. ગ. ૫
કાને કુંડલ હાથે અંગુઠી, હીંચે હાર કરે શુણ પુંઠીરે. ગ. ૬
ખન્યો કદપતરૂ જિસો સોહે, ગજખંધ ચઢયો જન મોહેરે. ગ. ૭
સંઘ સઘલો આગળ ચાલે, ફરી ફરી કુંવર મુખ ભાલેરે. ગ. ૮
સામેલા સોહે તાળ, સુખપાલ નોખત બહુ વાજેરે. ગ. ૯
ધન ધન માતા જેણે જાણે, ધન ધન પિતા સુખદાયોરે. ગ. ૧૦
ભાઈ ભગની ધન્ય કુલવંશ, ઇમ લોક કરે પ્રશંસરે. ગ. ૧૧
મોહરાય છે મહા અરાતી, તુમે હોળે તેહના ઘાતીરે. ગ. ૧૨
તુમે રાગ દ્રેષ પરિહરજો, તુમે સમતા રમણી વરજોરે. ગ. ૧૩
તુમે જ્ઞાન શ્રદ્ધા શુણે વાધો, તુમે નિર્મલ ચારિત્ર સાધોરે. ગ. ૧૪
તુમે બાહ્ય નફ્ટ ઉવેખી, થાઓ શુદ્ધ સ્વભાવ ગવેખીરે. ગ. ૧૫
ઇત્યાદિક બહુ આશીષ, દીઝે ઉત્તમ સંઘ જગીશરે. ગ. ૧૬
જિનશાસન ઉન્નતિ થાય, બંદીજન બહુ શુણ ગાયરે. ગ. ૧૭
રાજનગર મધ્યે થઈ જાવે, પૂરવવન ખંડે આવેરે. ગ. ૧૮
ભલા અભિગમ પંચ ધરંતો, ગુરૂચરણે નમે હરખંતોરે. ગ. ૧૯
ધર્મદાસ પિતા તિહાં ખોલે, દેઉ પુત્ર એનું રમાયે ખોલેરે. ગ. ૨૦
એહને જિમ બહુ શુણ થાયરે, તિણે પેરે કરજો ગુરૂચરે. ગ. ૨૧
પંચમુઠી લોચ કરી સાર, થાએ ગેહ તણ અણગારરે. ગ. ૨૨
સર્વ વિરતિ કન્યા સારી, પરણાવે ગુરૂ મનોહારીરે. ગ. ૨૩
તિહાં જય જય શબ્દ સવાયા, બહુ ઉત્તમ ગીત ગવાયારે. ગ. ૨૪

૧ સૌભાગ્યવતી. ૨ માતા.

૧૪૫

હહા.

સંવત સત્તર સીત્તેરે, કાર્તિક માસ બુધવાર;	
વદી છઠ દિને ભાવશ્યું, સંયમ ગ્રહો સુખકાર.	૧
ઇંગિત આકારે કરી, જાણી સુગુણનિધાન;	
ક્ષમાવિજયજી ગુરૂ ઠવે, જિનવિજય અભિધાન.	૨
ગ્રહે ગ્રહણ આસેવના, શિષ્યા દોય પ્રકાર;	
શ્રુત આચાર વિષયો સદા, મુનિજનને આધાર.	૩
ગુરૂ ભક્તિ વિનયી ઘણાં, મુનિમાં તિલક સમાન;	
શ્રી જિનવિજય સુગુરૂ તણાં, કેતાં કહું વખાણ.	૪

ઢાળ ૭ મી.

(બીદલીની—દેશી.)

ગીતારથ ગિરૂઆ જાણી, રીખભલાઈ બહુ હિત આણીરે;
સુંદર ગુણધારી.

ધરે તેડી અતિ બહુમાને, સુણસે તુંજ મહીમા વખાણેરે.	સુ. ૧
તીરથ મહીમા સુણી શેઠ, કરે નવીન ખિંબ પધકરે.	સુ.
ગુરૂ કપૂરવિજય બુધ તેડે, ગુરૂ જિનવિજય પણુ જોડેરે.	સુ. ૨
સાતસેં જિનખિંબ થપાઇ, જસ દેશવિદેશ ગવાઇરે.	સુ.
સંવત ચૌતેર વરસે, કરે સ્વામીવત્સલ હરખેરે.	સુ. ૩
શા રીખવ પારેખ વીરચંદ, અમીચંદ વસા સુરચંદરે.	સુ.
કેસરીસીંહ કેસ્તુરશાહ, આણુંદળ અધિક ઉછાહરે.	સુ. ૪
તસ કહણથી રહે ચોમાસ, સહુ સંઘની પુગે આસ હો.	સુ.
સામાયિક પોસા ખાસ, કરે શ્રાવક ગુરૂજી પાસ હો.	સુ. ૫
સંવત પંચોતર શ્રાવણે, વદિ ચૌદશ સોમવાર.	સુ.
શ્રી કપૂરવિજય ગણી, પોહત્યા સ્વર્ગ મોઝારે.	સુ. ૬

ઢાલ ૮ મી.

(સીશહી રાસેહ—દેશી.)

પાટણ નગરથી હોકે, અનુક્રમે વિચરિયા,	
ગામાણું ગામે હોકે, સાધુ શ્યું પરિવરિયા;	
બહુ જનના મિથ્યા હોકે, મોહ નિવારતા,	
તપ સંયમ પરણતિ હોકે, પાપ ઉચ્છેદતા.	૧

૧ પાદર.

૧૪૬

રાજનગરને ^૧ પરિસરે હોકે, આબ્યા જેટલે, સંઘ હરખ્યો આવે હોકે, સન્મુખ તેટલે; ગીત વાજીત્ર વાજે હોકે, પધરાવે રંગે, પરભાવના કરતા હોકે, પૂજા નવ અંગે.	૨
ઉત્તમ વસ્તિ ઇહાંકે, બ્રેહા મેઘ પેરે, વરસે વયણાં હોકે, જિનનાં પેરે પેરે; ભવિજન ચિત્તભૂમિ હોકે, શિતલ હોઇ અંતે, અનંતાનુબંધી હોકે, તાપ ન રહે રતિ.	૩
તત્ત્વ પ્રતીતિ હોકે, બીજા થાનકરે, સદાચાર અંકુશ હોકે, બાહિર નીસરે; દેશ સરવથી વિરતિ હોકે, સુંદર ફલ ભણું, અનુકંમે રસતા હોકે, કરમરહિતપણું.	૪
એમ ગુરુજો હોકે, રાજનગર માંહે, ભવિજન પ્રણમે હોકે, નિત નિત ઉછાહે; બહુ જન ઉચરીયા હોકે, બાર વિરતિ ભાવે, શ્રાવક શ્રાવિકા હોકે, ગુણ ગાવે.	૫
ઉપધાન વહીને હોકે, માલા પહેરતા, પરમભાવના પુજા હોકે, શ્રદ્ધાએ કરતા; ધર્મ જિન શાસન હોકે, શોભે દેખાતા, ઉપગાર ગુરુના હોકે, ચિત્તમાં ભાવતા.	૬
વૃદ્ધ ગુરુની આજ્ઞા હોકે, ગુરુજી શીર વહે, માંડવીની પોલ હોકે, ચોમાસું રહે; ગુરુભાઈ ચેલા હોકે, વિનય ઘણો કરે, ગુણવંતા મુનિવર હોકે, ઉત્તમ પદ વરે.	૭

ઢાળ ૯ મી.

(હો મતવાલે સાજનાં - એ દેશી.)

વિહાર કરે ગુરુ રાજા, શ્રી ખિમાવિજય ગુરુ સાધો રે; દક્ષિણ દીશે પાવન કરે, લક્ષણ લક્ષિત હાથો રે.	વિ. ૧
ગામ નગર પ્રભુ યાત્રા, કરતા જાય અંભાતો રે; સુખસાગર પ્રભુ નિરખતાં, હરખે સાતે થાતો રે.	વિ. ૨
બીજાં પણ જિનવર ઘણાં, તિહાં જગગુરુ દીઠા રે; પૂજા ભગતી જઈએ ઘણું, અંભાયતી લાગા મીઠા રે.	વિ. ૩

૧૪૭

- કાવી તીરથ લેટતાં, આણુંદ અંગ ન માયા રે;
જ'બુસર નગરે જઈ, પદપ્રભુ ગુણ ગાયા રે. વિ. ૪
- ભર્યથી મુનિસુવ્રત નમી, સુરત પેરે સરભવે રે;
સંઘ સકલ સન્મુખ તદ્દા, ગાજત વાજતે આવે રે. વિ. ૫
- અતિ મોટે આડંબરે, ઉપાસરે પધરાવે રે;
તવ ગોરી કરે ગુંહલી, મોતીડે વધાવે રે. વિ. ૬
- લેટે પાસ ધરમ સદા, કરે આગમ ગ્રંથ અભ્યાસો રે;
સંઘ તણી અનુમતે રહ્યા, સંવત આસીએ ચોમાસું રે. વિ. ૭
- પર્વ પબુસણ આવીઆ, ગુરૂ ભાષે મધુરી વાણી રે;
અમાર પળાવો ભવિજના, મુકાવે જલચલ પ્રાણી રે. વિ. ૮
- નવ વખાણું સુંણે કલ્પના, જિનવર પૂજા વિરચાવે રે;
સ્વામી ભગતિ પ્રભાવના, ગુરૂનો જસ દશ દીશે ગાવે રે. વિ. ૯
- સુરત સંઘ રાગી ઘણો, કહે ખીજે કરો ચોમાસું રે;
ગુરૂ કહે મુનિ મારગ નહીં, તિણે અમે વિહાર કરેશ્યું રે. વિ. ૧૦
- વ્રત પચખાણું થયાં ઘણાં, વલી ઉછવના બહુ ઠાઠો રે.
માણેકચંદ આગ્રહ થકી, રહ્યા વાહીમાં દિન આઠો રે. વિ. ૧૧
- સ્વામી વહેલા પધારજો, અમ ઉપર કરી સુપસાયો રે;
ચાતક મેહ તણી પેરે, તુમ વિરહો છે દુખદાયો રે. વિ. ૧૨
- ગુણવંત ગરીબનિવાજ છે, તુમે સેવક સનમુખ જોયો રે;
એકવાર કિરપા કરી, સામી સુરત પાવન કરજો રે. વિ. ૧૩
- ઇણી પેરે અરજ ઘણી કરી, પાછા વળતાં દુઃખ પાવે રે;
ગ્રામ નગરપુર વિચરતા, ગુરૂજી જ'બુસર આવે રે. વિ. ૧૪
- એહ ચોમાસું ઇહાં કરો, એમ શ્રાવક કરે અરદાશો રે;
ગુરૂએ પણ માની વિનતિ, તવ પામે બહુ ઉદ્ધાસો રે. વિ. ૧૫

હહા.

- શ્રી ખીમાવિજય ગુરૂ કહણુથી, શ્રી જિનવિજય પન્યાસ;
રાજનગર પધારીઆ, સંઘની પુગી આસ. ૧
- હવે ગુરૂરાજને વિનતિ, લખે સંઘ સસુદાય;
રાજનગર પધારીએ, તુમ વિરહો ન ખમાય. ૨

૧ અમારિ પડહ-એટલે કોઈ જીવ ન મારે તેવો પડો વજાવવો.

૧૪૮

ઢાળ ૧૦ મી.

(મધુકરની દેશી.)

જાંબૂસરથી વિચરતાં, પવિત્ર કરે પુર ગામ હો; સુંદર.
 ધર્મ સુધારસ વરસતાં, દીપાવે જિન ધર્મ હો. સું. ૧
 મિથ્યા ભરમ નિવારતા, દેઈ સમકીત દાન હો; સું.
 મોહ તિમિર વારતા, આપી નિર્મલ જ્ઞાન હો. સું. ૨
 રાજનગરને પરિસરે, આવે ગુરૂ જામ હો; સું.
 શ્રી જિનવિજય ગણી તદા, સાહમા આવે તામ હો. સું. ૩
 સંઘ સકલ મિલ્લી મહોછવે, પધરાવ્યા ગુરૂશય હો; સું.
 ગુંહલી ગાઈ શ્રાવીકા, હૃદયે હરખ ન માય હો. સું. ૪
 જ્ઞાન ભગતિ મનમાં ધરી, પહીરે માલ વહી ઉપધાન હો; સું.
 પોસા ખાર વ્રત તણા, વહે શ્રાવક શ્રાવિકા જાણ હો. સું. ૫
 કઠિન કરમના ભોગથી, થયો પથરીનો ગુરૂ રોગ હો; સું.
 ગજસુકમાલ પ્રમુખ મુનિ, સંભારે શુભ યોગ હો. સું. ૬
 વેદના અતિ અહીયાસતાં, નિજ યરમ અવસ્થા જાણી હો; સું.
 શ્રી જિનવિજય ગણી પ્રત્યે, કહે પાળજ્યો સંઘ સંતાન હો. સું. ૭
 સંવત સત્તર ખાસીએ, શ્રી ખીમાવિજય પંચાસ હો; સું.
 આસો સુદી એકાદશી લહે, સુર પદવી સુખવાસ હો. સું. ૮

દુહા.

ગુણનિધાન ગુરૂ હવે, દીપાવે ગુરૂ પાટ;
 જિન શાસન ઉન્નત કરે, રોપે ધર્મના ઘાટ. ૧

ઢાલ ૧૧ મી.

શ્રી જિનવિજય પંચાસજીરે, મહીઅલ કરે વિહાર;
 ભવિક ઉપગારીયારે,
 ભાવનગર જિન ભેટીયારે, ઘોઘે ચોમાસું સાર.
 સુસંયમ ધારીયારે. ૨
 સિદ્ધાચલ યાત્રા કરીરે, શાંખેસર ગુરૂ જાય; ભવિક.
 અનુક્રમે પાટણ આવીયારે, તિહાં વહે પ્રભુ પાય. સુ. ૩

૧ છેલ્લી-મરણ.

૧૪૯

સંઘ સહન આણુગઢેરે, યાત્રા કરે અતિ ચંગ; ભ.	
શીશોહી સાદડી ભલાંરે, રાણકપુર મન રંગ.	સુ. ૪
ઘાણુરે વલી વીરજીરે, શાસનનાયક દેવ; ભ.	
શ્રી નડુલાઈ યાદવોરે, નેમી નમે નિત્યમેવ.	સુ. ૫
ચોમાસું પણ તિહાં કરેરે, સંઘને હર્ષ અપાર. ભ.	
નાડુલ જઈ જિનવર નમે એ, પદ્ય પ્રભુ સુખકાર.	સુ. ૬
વરકાંણે શ્રી પાસજીરે, વહે મન ઉદ્ધાસ; ભ.	
ધત્યાદિક તીરથ નમીએ, પાટણુ કરે ચોમાસ.	સુ. ૭
સંઘ સમેત સંજેસરે એ, ભેટે પાસ દીદાર; ભ.	
નવાનગર જિન ભેટતારે, માને ધન્ય અવતાર.	સુ. ૮
ગિરનારે શ્રી નેમિજીરે, ત્રણ હુઆ કલ્યાણ. ભ.	
સિદ્ધાચલ સાધુ ઘણારે, પામ્યા અવિચલ ઠાણ.	સુ. ૯
તીરથ ભેટી ભાવશ્યુરે, ભાવનગર મુનિરાજ. ભ.	
રીખવજીજીંદ જીહારીયારે, સાર્યો આતમ કાજ.	સુ. ૧૦
રાજનગરથી ત્રણ જણારે, આવે દીક્ષા હેત. ભ.	
શુભ દિવસે વ્રત આદરે એ, શિક્ષા બહુ ગુરૂ દેત.	સુ. ૧૧
ચોમાસુ તીહાં સાચવી એ, આબ્યા અમદાવાદ. ભ.	
સંઘ નમી કહે તુંમે કર્યોરે, અમ ઉપર 'પરસાદ.	સુ. ૧૨

હાહા.

હરખ્યા બેહચર બેહલી, ભાવિશાહ ભાધચિંદ;	
કુશલશાહ પટઆતિલા, સકલચંદ રૂપચંદ.	૧
પાનાચંદ રૂપચંદ વલી, સંઘ મુખ્ય નાનચંદ;	
સામલદાસ ધનરાજશાહ, કેરતુર માણીકચંદ.	૨
વિજયચંદ જેઠા ભલા, હીરાશાહ દીપચંદ;	
ઉત્તમ જન જસ વાહલા, ખેમ કરે ખેમચંદ.	૩
ધમ બહુ શ્રાવક શ્રાવિકા, ગુરૂભગતા સુવિનીત;	
ગુરૂ વચણાં બહુ સાંભલે, સેવા કરે સુભવિત.	૪

૧૫૦

ઢાળ ૧૨ મી.

(બલદ લલા છે સોરઠીરે લાલ—દેશી.)

જિન વાણી નિત્ય વરસતારે લાલ, ગાળે જીમ જલધાર;
મનોહારીરે.

તૃષ્ણા તાપ સમાવતારે લાલ. કરતા જન ઉપગાર.
સુખકારીરે, રાજનગર માંહે રાજતારે લાલ. ૧
વીર રીખવ સંભવજિનારે લાલ, શિતલ શાંતી જીણુંદ. મ.
જગ વદ્ધલ પ્રભુ પાસજીરે લાલ. ચિંતામણી સુખકંદ. સુ. ૨
ધ્યાદીક જીનવર ઘણારે લાલ, પ્રણમે ભગતી ઉદાર. મ.
જ્ઞાન દિશાએ નિરમલોરે લાલ, કરતા સમકીત સાર. સુ. ૩
વડવખતી વૈરાગીઆરે લાલ, સોભાગી સીરદાર. મ.
ભદ્રક ગીતારથ લલારે લાલ, ઉત્તમ જન આધાર. સુ. ૪
ગોયમ સોયમ સુનિવસારે લાલ, જંખૂ પ્રસુખ સુનીશ. મ.
ગુરુમુદ્રા દેખી જનોરે લાલ, સંભારે તે નીશદીશ. સુ. ૫
સુમતીવિજય સુમતિ ધરેરે લાલ, તિમ વિનિત ગુરુ ભાઈ. મ.
શ્રી જિન ગુરુભાઈ ભણીરે લાલ, હુવા અતિ સુખદાઈ. સુ. ૬
શ્રી જિનવિજય પન્યાસનીરે લાલ, નિરૂપમ નવેનિધાન. મ.
શિષ્ય હુવા શુભલક્ષણારે લાલ, ડાહ્યા અવસર જાણુ. સુ. ૭
વિનયવંત વડા હુવારે લાલ, જિનશાસન બહુમાન. મ.
કરતા હઠકે હેતશ્યુરે લાલ, દીપે દીપ સમાન. સુ. ૮
પ્રીતિ ધરે ગુણવંતશ્યુરે લાલ, ઉત્તમ ધર્મે પ્રેમાવે શાલ. મ.
જિન શાસન ઉદ્યોતથીરે લાલ, થાએ ચિત્ત ખુશાલ. સુ. ૯
ઉત્તમ પદવી ધારતારે લાલ, ઉત્તમ કીરતી જાસ. મ.
ઉત્તમ મહિમા જેહનોરે લાલ, ઉત્તમ સુખ આવાસ. સુ. ૧૦

ફૂલો.

ચોમાસાં રાજનગરમાં, ગુરુજીએ કીધાં સાર;
ભવિક જનના સંશય ભાજતા, સજ્જન સુખ દાતાર. ૧

ઢાલ ૧૩ મી.

પ્રેમપુર ચોમાસું કરીને, વિહાર કરે મુનિરાયજી,
ગામ નગર પાવન કરતાં, વડોદરે ગુરુરાયજી;
ધન્ય ધન્ય એ ગુરુ જગે જયકારી.

૧

૧૫૧

પરમાત્મા પ્રણમી વિચર્યા, અનુક્રમે સુરત માંડીલ;
 સંઘ સકલ ગુણવંત ગુરૂને, વંદે અધિક ઉછાહલ. ધ. ૨
 સત્ય સંઘાડી શુભ આચારી, ગીતારથ ગુણખાણીલ;
 બાણી આચારજ બહુ, આદરમાન દીએ મન આણીલ. ધ. ૩
 સઘખિપુર માંહે દિન કેતા, રાખે સંઘ સુબાણલ;
 નંદીસર અઠાઈ મહોચ્છવ, કીધો બહુ મંડાણલ. ધ. ૪
 જિનશાસન ઉદ્યોત થયો જે, તે મુખ નવિ કહેવાયલ;
 સુરત મંડન પાસપ્રમુખ જન, નિરખીત હરખીત થાયલ. ધ. ૫
 શ્રાવક સહીત ગુરૂ ગંધારે, વંદે વીર જીણંદલ;
 આમોદ જંબુસરમાં જિનવર, પ્રણમે પરમાણંદલ. ધ. ૬
 તિહાંથી પાદરા નયર પધારીયા, શુભ દિવસે શુભ વારલ;
 વાસુપૂજ્ય જિનરાજ નમંતા, હોવે હરખ અપારલ. ધ. ૭

ઢાલ ૧૪ મી. સોહલાની.

સંવેગી ગુરૂ ચોમાસું રહ્યારે, સંઘને હરખ અપાર;
 જિમ ^૧મરૂથલના જનને ઉપજે રે, પામી તરૂ ^૨સહકાર.
 હું બલીહારી રે, બાઉ ગુરૂ તાણી રે. ૧
 સંઘ કહણુથી વાંચે ગુરૂ ભલા રે, ભગવતિસૂત્ર વખાણુ;
 પૂજે જોતામ નામ બદામશ્યું રે, શ્રાવક દોય સુબાણુ. હું. ૨
 સજ્જન ગીતારથ જન વાલહા રે, કરતા ભવિ ઉપગાર;
 વચણુ સુધારસ વરસે વીરનાં રે, જિમ પુષ્કર જલધાર. હું. ૩
 દિનકી દિનકી કિરણા રે, ભરવિસ્તારથી રે, થાપે જગ ઉદ્યોત;
 તિમ ગુરૂ જ્ઞાની રે વચન પ્રકાશથી રે, પ્રગટે સમકીત જ્યોત. હું. ૪
 ભાવદયાકર શ્રુતધારક સદા રે, જ્ઞાનીકૃત ગુણ બાણુ;
 નિત્ય પ્રત્યે જે ગુરૂ ^૩નિશિ પાછલી રે, કરતાં નવ પદ ધ્યાન. હું. ૫
 આઠ દીવસ ધીરથી કાયલું રે, પણુ ગુરૂ જ્ઞાનમાં લીન;
 સાવધાન થઈ રવામી સાંભળે રે, આરાધન પતાકા પધન. હું. ૬
 નંદનિધિ ^૪સુનિ ચંદ ^૫સંવછરે રે, શુદ્ધ દસમી કુંજવાર;
 શ્રાવણુ માસે સાવધાનપણે રે, થયા દેવાંગત સાર. હું. ૭
 ગુરૂવિરહે હૃદયમાં ઉપનું રે, હુખ તેહનું નહી માન;
 સંઘ સકલ નયણે આસું ભરે રે, બાણી ગુરૂ નિર્વાણુ. હું. ૮

૧ મરૂભિ-કે જ્યાં કંઈ ઉગે નહિ તેવી જમીન. ૨ આંખો. ૩ રાતે.

૧૫૨

ગુરુ કહીને કેહને બોલાવશું રે, કુણ કહેશે મુજ શિષ્ય;
 દુકારે કહી કુણ બોલાવશેરે, કુણ દેશે હિતશિક્ષ. હું. ૯
 હું અજ્ઞાનીરે જિમ તિમ પુછતો રે, બોલું ન વચન સંભાલ;
 ઉત્તર દેતારે તોહી તુમહે હિત કરીરે, સમજાવી મુજ બાલ. હું. ૧૦
 બાલકની પેરે પુછીશ કેને રે, અરથ વિચાર અનેક;
 મુજ મન સંશય હવે કુણ ભાંજશે રે, તુમ વિણુ ધરીને વિવેક. હું. ૧૧
 પાલ વિના જિમ પાણી નવિ રહે રે, જલ વિના જેમ મછ જાતિ;
 માતા વિના જિમ બાલક તિમ મુને રે, તુમ વિના નવિ રહેવાત હું. ૧૨
 તુમ વિના દેશના કુણ સંભળાવશે રે, કુણ કરશે ઉપગાર;
 ઉપગારી તુંમ સરીખા કુણ હોશે રે, કુણ દેશે શ્રુતસાર. હું. ૧૩
 હહા. સોરડા.

વરસ સત્તર ગૃહવાસ, ત્રીશ વરસ દીક્ષાપણે;
 સર્વી સડતાલીસ ખાસ, જિનવિજય ગણી જીવીત. ૧
 અકરમાત જબ સાંભલ્યો, શ્રાવકે ગુરુ નિર્વાણ;
 ધસક પડ્યો તવ આસકો, આયુબલે રહે પ્રાણ. ૨
 હાલ ૧૫ મી.

(ગુરુના)

શ્રાવક દોડી આવીયારે, પ્રણમે ગુરુના પાય,
 ગુણાકર સાંભરે રે,
 કેસર અંદન ઘસી ઘણું રે, ચરચે સ્વામીકાય. ગુ. ૧
 સનવિસનભાઈ પ્રેમજી રે, લાલદાસ જગમાલ; ગુ.
 કાનજી મીઠાની જોડલી રે, ધરમ વિષે ઉજમાલ. ગુ. ૨
 કેપુર નાનાભાઈ ભાઈશા રે, માણેક શાંતિદાસ; ગુ.
 માના નાના જીવના રે, કુંવર ઉત્તમદાસ. ગુ. ૩
 ઇત્યાદિક શ્રાવક મલી રે, પુજે ગુરુ નવ અંગ; ગુ.
 પીઠ ઉપર બેસારીને રે, યાત્રા ચરમ કરે અંગ. ગુ. ૪
 માંડવી જરકસમચી રચી રે, પધરાવી ગુરુદેહ; ગુ.
 શ્રાવક બહુ બહુમાનશયુ રે, અંધ વહે ધરી નેહ. ગુ. ૫
 પઈસા બદામો ઉછાલતાં રે, જય જય શબ્દ કરંત; ગુ.
 અખીર ગુલાલ ઉડાડતાં રે, વાજાંત બહુ વાજંત. ગુ. ૬

૧૫૩

નગર બાહીર સરોવર કનહે રે, સુંદર ય્ય રચંત; શુ.
 અગર સુખક બહુ અરગજે રે, વસ્તુ સુગંધ ઠવંત. શુ. ૭
 દાઘ દીએ ગુરુ દેહને રે, શ્રાવક દુઃખ ધરંત; શુ.
 ગુરુ ઉપગાર સંભારતા રે, અહોનિશી નામ જપંત. શુ. ૮

હૃદય.

કિસન પ્રમુખ શ્રાવક સવે, અતિશય હરખ ધરંત;
 પ્રતિદિન વંદન કારણે, શ્રી ગુરુ ચૂલ કરંત. ૧

ઠાલ ૧૬ મી.

(આદર જીવ કામા ગુણ આદર—એ દેશ.)

શ્રી ગુરુરાજ કદીએ નવિ વીસરે, સંભારે રાત નિશી દીસણ;
 પશુ સરીખાને દેવ સારીખો, કીધો સુગુણ જગીસણ. ૧
 શ્રી રામચંદ્ર સીતા મન વસિયા, કમલા મન ગોવિંદણ;
 રાબુલ મન જેમ નેમણ મુઝ મન, તિમ જિનવિજય મુનિંદણ. શ્રી. ૨
 ગુરુપ્રસાદે જ્ઞાન થયું મુજ, જાણ્યા જીવ અણવણ;
 પુન્ય પાપ આશ્રવ ને સંવર, નિર્જરા બંધને શીવણ. શ્રી. ૩
 લોકાલોક પદારથ જાણ્યા, જાણ્યા નરક ને સ્વર્ગણ;
 ઉર્ધ્વ અધોતર લોક મેં જાણ્યા, જાણ્યા લવ અપવર્ગણ. શ્રી. ૪
 સ્વમત પરમતના પરમારથ, વલી સ્વભાવ વિભાવણ;
 સાધક બાધક પરિણતિ જાણી, જાણ્યા ભાવનાભાવણ. શ્રી. ૫
 વાસના ચંદન માંહી વસી જિમ, જિમ કૂલ માંહી સુગંધણ;
 તંતુ જિમ પટમાં તિમ ગુરુમાં, વસીયા સુગુણ સંબંધણ. શ્રી. ૬

કલશ.

ખટ કાય પાલક, સુમતિદાયક, પાપ નિવારક જગ જય કરો,
 સંવેગ રંગી, સજ્જન સંગી, જિનવિજય ગુરુ જય ગુણ કરો;
 માનવિજય ગુરુ કહણથી, રચ્યો ગુરુ નિર્વાણ એ,
 સકલ શિષ્ય ઉત્સાહ ઉત્તમ-વિજય કોડી કલ્યાણ એ.
 ઇતિ શ્રી વિદ્વજનસલાશુંગારહારગજેંદ્રપંડિત શ્રી પં. જિનવિજયજી
 ગુરુનિર્વાણપ્રશસ્તિ સમાપ્ત. પંડિત ઉત્તમવિજય રચિતં.

૧ ચિતા. ૨ લૂગડામાં.

શ્રી ઉત્તમવિજયજી નિર્વાણુ રાસ.

પન્થાસ શ્રી ઉત્તમવિજયજી ગુરુખ્યો નમઃ

હાલ.

મન્ત્રતાવ.

વનજ વદન વાગેશ્વરી, પુસ્તક દાહીણુ પાંણુ;
સમરૂં સાચી સરસતી, કરવા ગુરૂ નિર્વાણુ. ૧
માતા પિતા બાંધવ ગુરૂ, ગુરૂ ભવસમુદ્ર જહાજ;
પશુ ટાળી પડિત કરે, જે શ્રી ગુરૂ મહારાજ. ૨
ગુરૂ ગુણ ગાતાં શિષ્યને, હોવે વિનયપ્રકાશ;
વિનયયુક્ત શિષ્યજ લહે, મોક્ષપુરી આવાસ. ૩
વીર પરંપર આવીઓ, શ્રી વિજયસીંહ સૂરીશ;
તસ અંતેવાસી વરો, સત્યવિજય સુજગીશ. ૪
તાસ કપૂરવિજય કવિ, ક્ષમાવિજય તસ શીષ્ય;
જિનવિજય જગમાં જયો, પ્રતપો કોડીવરીસ. ૫
અંતેવાસી તેહના, વિદ્યા સિદ્ધ સમાન;
શાસ્ત્રાભ્યાસી જે સદા, બહુ શિષ્ય જ સંતાન. ૬
જસ કીરતી બહુ વિસ્તરી, મહીમંડલ વિખ્યાત;
તે ગુરૂ ઉત્તમવિજયનો, કહું ઉત્તમ અવદાત. ૭

હાલ ૧ લી.

(કાઈ ત્યો પવંત ધૂંધલોરે.—એ દેશી.)

ગામ, નામ, માતપિતા.

દેશ સર્વેમાં દીપતોરે લોલ, ગુર્જર દેશ ઉતંગરે. સોભાગી.
જેહ દેશમાં ત્રેભાવતીરે લોલ, પત્તન ને રાજ દ્રંગરે. સો. દે. ૧
રાજગ્રહ સમરાજતુંરે લોલ, રાજનગર અદ્ભૂતરે. સો.
જિન પ્રાસાદ જિહાં ઘણુંરે લોલ, બહુ શ્રાવક સંયુતરે. સો. દે. ૨
સામલા પોલમાં શોભતારે લોલ, શ્રી સામલ પ્રભુ પાસરે. સો.
લાલચંદ નામે વસેરે લોલ, તેહ દેવલને પાસરે. સોભાગી. સો. દે. ૩
માણીક નામે અંગનારે લોલ, તેહને સુંદર વાનરે સોભાગી;
પુત્ર નહિ કોઈ તેહનેરે લોલ, રાત દીવસ તસ ધ્યાનરે. સો. દે. ૪

૧૫૫

અનુક્રમે બહુ ઉપચારથીરે લોલ, હુવાં ચાર સંતાનરે. સો.
 ત્રણ સુતા એક સુત ભલોરે લોલ, પુંજા જસ અભિધાનરે. સો. ૬. ૫
 રૂપ મનોભવ સારીપુરે લોલ, લક્ષણ લક્ષિત દેહરે. સો.
 'દુતીઆચંદ્ર' પેરે વધેરે લોલ, જથું સજ્જનનો નેહરે. સો. ૬. ૬
 તિમ કુંવર દિન દિન વધેરે લોલ, માત પિતા તિમ હર્ષરે. સોભાગી.
 ઇમ અનુક્રમે વધતાં થકારે લોલ, હુવા અષ્ટાદશ વર્ષરે. સો. ૬. ૭
 ખરતરગચ્છ માંહી થયારે લોલ, નામે શ્રી દેવચંદરે. સો.
 જૈન સિદ્ધાંત શિશેમણીરે લોલ, ધૈર્યાદીક ગુણવૃંદરે. સો. ૬. ૮
 દેશના જસ સ્વરૂપની રે લોલ, તે ગુરૂના પદપદ્મ રે. સો.
 વંદે અમદાવાદમાં રે લોલ, પુંજસા નિઃશ્ચય રે. સો. ૬. ૯

કહા.

તે ગુરૂની વાણી સુણી, હરખ્યો ચિત્ત કુમાર;
 જ્ઞાન અભ્યાસ કરું હવે, તુમે પાસ નિરધાર. ૧
 ઈંગિત આકારે કરી, જાણી તેહ સુપાત્ર;
 જ્ઞાન અભ્યાસ કરાવવા, કીધો તેહનો છાત્ર. ૨
 શ્રાવિકા રામકુંવર તિહાં, ધરમી અતિ ગુણવંત;
 ગુરૂવચને તે કુંવરને, અતિશય સહાય કરંત. ૩

ઢાળ ૨ જી.

દેશ મનોહર માલવો—એ દેશી.

અભ્યાસ.

હવે કુંવર નિત નિત ભણે, પ્રકરણ જૈનનાં સાર. લલના.
 દંડક ને નવતત્ત્વ જે, જાણ્યા જીવવિચાર. લ. હ. ૧
 ત્રણ લોકની દીપિકા, સંગ્રહણી સુવિચાર. લ.
 ભાષ્ય ચૈત્ય ગુરૂવંદના, વલી પચખાણુ પ્રકાર. લ. હ. ૨
 ક્ષેત્રસમાસ સોહામણો, સિદ્ધપંચ્યાશિકા નામ. લ.
 સિદ્ધદંડિકા તિમ વળી, ચઉસરણુ અતિ અભિરામ. લ. હ. ૩
 કર્મ અથ અરથે કર્યાં, કર્મપયડી મુખપાઠ. લ.
 પંચસંગ્રહ મુખ અંથમાં, વિસ્તર્યાં કર્મ જે આઠ. લ. હ. ૪
 કાલવિચાર અંગુળ વળી, વનસ્પતિ તિમ જાણ. લ.

૪૫૬

દર્શન થાખી સિત્તરી, કરતાં એહનું નાણુ.	લ. હ. ૫
ખંડ પુદ્ગલ તિમ વળી, નિગોદછત્રીસી જેહ.	લ.
વળી અતિચારપચાસીકા, નિજ અભિધા પેરે તેહ.	લ. હ. ૬
વૃત્તિ સહિત વાંચે સર્વે, તે ગુરૂને ઉપગાર.	લ.
ભંગબલ બહુ મુખ ભણે, રહસ્ય તે આગમ અપાર.	લ. હ. ૭
સમભંગીનય સાત જે, વળી નિશ્ચેપની વાત.	લ.
તિન ભંગીપણે ગ્રહે, કેતાં કહું અવદાત.	લ. હ. ૮
ધમ કરતાં હવે અન્યદા, ગુરૂ કરે વિહાર.	લ.
સુરત બંદર આવિયા, સાથે તેહ કુમાર.	લ. હ. ૯
શખદશાસ્ત્ર તે શેહેરમાં, ભણિયા યત્ન અપાર.	લ.
ઉત્તમ ગુરૂ પદ પદ્મની, સેવા કરે શ્રીકાર.	લ. હ. ૧૦

કુહા.

પાટણ શહેરનાં વાણિયા, કચરા કીકા નામ;	
આવી સુરતમાં રહ્યા, સુંદર જેહનું ધામ.	૧
પુન્ય પ્રાકૃત ભેરો થયો, લહી ક્ષેત્રાંતર યોગ;	
મન ચીતે સફલો કરૂં, લક્ષ્મીનો સંયોગ.	૨
આની ગુરૂને વિનવે, કરશ્યું તીરથ ભાત;	
પઠિત પુરૂષ જે કોઈ દીયો, તો હોય સફલી વાત.	૩
ગુરૂ પણ તેહ કુમારને, જાણી ચતુર સુજાણ;	
તસ આગ્રહથી આપીયો, લક્ષણ રૂપ નિધાન.	૪.
કચરાશાહ હરખીત થયા, લગન બેઈ અતિ સાર;	
સમેતશિખર જાવા ભણી, સરવે થયા તૈયાર.	૫

ઠાલ ૩ છ.

હરિયા મત લાગ્યો—એ દેશી.

તીર્થયાત્રા.

ઐઠા તિહાંથી જાહજમારે, અનુક્રમે ગયા કલીકોટરે;	
તીરથ મન વાહાલાં કરી.	
દરશણ તિહાં પાસનાંરે, દીધી મોહને ચોટરે.	તી. ૧
મગરૂદાવાદ પ્રમુખ ઘણારે, જૈન દેવલમાં ઠામરે.	તી.
અનુક્રમે પહોત્યા શિખરણ, ઉતર્યા તલહટીએ તામરે.	તી. ૨

૧૫૭

અદ્ભુત દેવમ.

હુકમ નહી ચડવા તણા રે, ગામ ધણીનો તાસ રે;	તી.
ધણી અવસરે અચરીજ તણી, વાત બાણો ઉલ્લાસ રે.	તી. ૩
પુનં કુમરે રાત્રમાં રે, સુતાં સુપતું એક રે;	તી.
દીકું તે સુણુનયો સર્વે, હૃદયે ધરી વિવેક રે.	તી. ૪
માહરા મિત્ર ખુશાલશા, તેહ થયા છે દેવ રે;	તી.
આવીને તિણે પૂછીઉં રે, કિહાંથી આવ્યા તુમે દેવ રે.	તી. ૫
દરશન અર્થે આવીઆ રે, પણ હવણું અંતરાય રે;	તી.
દેવ કહે ચિંતા કસી રે, આવો નંદીસર ઠાય રે.	તી. ૬
તેહ સુણીને હરખિયા રે, પોહોતા નંદીસર દ્વીપ રે;	તી.
શાશ્વત ચૈત્ય પ્રણમ્યા તિહાં રે, આવન ચોસુખ ખીપ રે.	તી. ૭
સ્ત્રીમંધર પાસે હવે રે, લઈ જાઉં ધરી પ્રીત રે;	તી.
તો બાણું જે રાખી સર્વે, મિત્રપણાની રીત રે.	તી. ૮
દેવે માંની વિનતી રે, લેઈ ગયો તતકાલ રે;	તી.
સમવસરણ દીકું તીહાં રે, ત્રિગડું ઝાકઝમાલ રે.	તી. ૯
પ્રતિહારજ અતિશયા રે, સ્ત્રીમંધર ભગવાન રે;	તી.
દેખી દેખી હરખતો રે, દેશના સાંભળે કાન રે.	તી. ૧૦
દેશના અંતે પુછીઓ રે, કહો સ્વામી એક વાત રે;	તી.
ભવ્ય તથા અભવ્ય છું રે, સમકીત કે મીથ્યાત રે.	તી. ૧૧
પ્રભુજી કહે સુણુ કુંવર તું રે, ભવ્ય અછે સુવિનીત રે;	તી.
આજ થશે સમકીતની રે, પ્રાપ્તિ તત્વપ્રતીત રે.	તી. ૧૨
તેહ સુણી ચિત્ત હરખીઓ રે, શેમાંચિત હુઓ દેહ રે.	તી.
સંગ્રામે જિમ જય વર્યો, પુરૂષ લહે શુભ રેહ રે.	તી. ૧૩
ધમિ જાણે પુણ્યે લહી રે, પ્રભુપદ પદ્મની સેવ રે;	તી.
ભાગ્ય હોય તો એહવી રે, સેવા રહે નિત્યમેવ રે.	તી. ૧૪

હુહા.

ધમ હરખે સુપનમાં, કચરાશા કહે તામ;	
ઉઠો શિખર ચઢાવા ભણી, આશા આપી આમ.	૧
ચઢીઆ શ્રી સમેતજી, વાંઘા જિનવર પાય;	
વીશે જિનેશ્વર તણા, મોક્ષ કલ્યાણક ઠાય.	૨

૧૫૮

મવાસ.

ઇમ અનુક્રમે યાત્રા કરી, પાછા વળતાં તેહ;	
બહુ તીરથની ભૂમિકા, ફરસે ધરી સ્નેહ.	૩
રાજગૃહ ચંપા લલી, માહણ્ય ક્ષત્રીકુંડ;	
દીઠો ભગવતી ભાખીઈ, ઉષ્ણોદકના કુંડ.	૪
પાવાસોરી પુરી ભહું, મથુરાં કાશી નય;	
લોકભાષાએ તિહાંકણે, દર્શનવાદ કહાય.	૫
તિમ વળી આગ્રા શહેરમાં, ઢુંઢક સાથે વાદ;	
પટણે દિગપટશ્યું વળી, કરતાં લલ્લો જશવાદ.	૬
આંબ્યા મેહતા શહેરમાં, ઉતર્યા શાહની પોલ;	
તિહાં જિન પડીમાં વંદતાં, બેઠી ઓલા ઓલ.	૭

ઢાળ ૪ થી.

‘જગસર ચલાની.’—એ દેશી.

અનુક્રમે આંબ્યા તિહાંથકીરે, પાટણ શહેર મોઝારે; ચતુર નર.
 કચરોશા હરખે ઘણુંરે લોલ, આણંદ અંગ અપારે. ચ. ૧
 પુન્યવંત ઇમ બનીએરે લોલ.
 રણ^૧ આપું શીર સર્વેરે લોલ, ગયા સુરત હવે શહેરરે. ચ.
 કુંવર પ્રભુ લેઈ આવીયારે લોલ, રાધનપુર લલી પેરરે. ચ. પુ. ૨
 ઉછવ મહોછવશ્યું તિહાંરે લોલ, પધરાંબ્યા જિનરાય રે. ચ.
 અનુક્રમે તિહાંથી સુરત ગયારે લોલ, બુહણીપુર હવે નયરે. ચ. પુ. ૩
 માંગીતુંગી વિચમાં જઈરે લોલ, કરી અંતરીક્ષની બત્રરે; ચ.
 સુગતાગીરી ^૨મગસી લલારે લોલ, ઉજેણી માંહે આવંતરે. ચ. પુ. ૪
 તિહાં પ્રભુ પાસ નમી કરીરે લોલ, આંબ્યા નૌરંગાબાદરે; ચ.
 પ્રેમચંદશ્યું તિહાં કયોરે લોલ, ઢુંઢકનો ભલો વાદરે. ચ. પુ. ૫
 તિહાં જસવાદ લહી કરીરે લોલ, મલકાપુર કરી બત્રરે. ચ.
 બુહણપુરમાં આવીયારે લોલ, સાધર્મિક સંઘાતરે. ચ. પુ. ૬
 કરતુરશાણને ઘરેરે લોલ, દેઈ આદર બહુ માનરે. ચ.
 રાખ્યા નિજ ઘર હરખશ્યુંરે લોલ, સાંભલે નિત્ય બ્યાખ્યાનરે. ચ. પુ. ૭

૧ ઝણ-કરન. ૨ મક્ષીણ.

૧૫૯

હિમચંદ્ર તિહાં ભલારે લોલ, ફક્કર તપ કરનારે.	ચ.
રાત દિવસ ખેઠા રહેરે લોલ, નિઃસ્પૃહતા ગુણ સારે.	ચ. પુ. ૮
સાંભલતાં તસ દેશનારે લોલ, ઉપનો મન વૈરાગ્યરે.	ચ.
ઠઠી કરજોડી કહેરે લોલ, સાંભળો ગુરૂ બડભાગ્યરે.	ચ. પુ. ૯
દીક્ષા લેઉં ગુરૂજી યદારે લોલ, વાવડું તવ ગૌધૂંમરે.	ચ.
એહ કરીને આખડીરે લોલ, ટાલવા મોહની ધૂંમરે.	ચ. પુ. ૧૦
તવ સહુ સંઘ કરે વિનતિરે લોલ, લ્યો દીક્ષા એહું પાસરે.	ચ.
તેહ વચન સુણીને કરેરે લોલ, પરખ્યા પ્રતીતની તાસરે.	ચ. પુ. ૧૨
પરીક્ષા કરતાં જાણીઓરે લોલ, શ્રદ્ધામાં કાંચ ફેરરે.	ચ.
જિન પૂજા અનુમોદતારે લોલ, ન કરે તે કોઈ પેરરે.	ચ. પુ. ૧૨
ઉત્તર વાલ્યો સંઘનેરે લોલ, વૃદ્ધપણું છે માતરે.	ચ.
તસ આણી વિણું કિમ સરેરે લોલ, તિણે જાશયું ગુજરાતરે.	ચ. પુ. ૧૩
છણે અવસર કસ્તુરશારે લોલ, દેવાંગત થયા તામરે.	ચ.
વોહરા ગોકુલદાસજીરે લોલ, કુંવર આબ્યા નિજ ધામરે.	ચ. પુ. ૧૪
બહુ સાધર્મીક જોડીઆરે લોલ, ધર્મે ઉત્તમ જીવરે.	ચ.
પ્રભુપદ પદ્મ સેવે સદારે લોલ, આંણી રાગ અતીવરે.	ચ. પુ. ૧૫

દુહા.

હવે તે કુંવરને સહુ, કહે શેઠજી તામ;	
જિહાંથી અનુક્રમ આવીઆ, સુરત શહેરશું ઠામ.	૧
વિશેષાવશ્યક તિહાં, વાંચ્યો ગ્રંથ મહંત;	
આબ્યા અમદાવાદમાં, બહુ આદર જસવંત.	૨
તિહાં શ્રી ચોગવિમલગણી, તિહાં જિનવિજય પન્યાસ;	
વાંદી ચિત્તમાં હરખીયા, આવે માતા પાસ.	૩
દો અનુમત દીક્ષા લીઉં, તવ જોલે નિજ માત;	
જિહાં લગે જીવું હું ત્યાં લગે, ન કરો વ્રતની વાત.	૪
મૌન કરી રહ્યા શેઠજી, જાણી તસ ઉપગાર;	
ઉત્તમ જાણે માતને, તીર્થપરે નિરધાર.	૫
શ્રી જિનવિજય ગુરૂમુખે, સુણે નિત્યે વ્યાખ્યાન;	
શ્રોતા વક્તા સમ મિલે, મિલે તે તાનોતાન.	૬

૧૬૦

આયુષ્યે માતા હવે, પોહતાં જળ પરલોક;
મૃતકાર્ય તેહનાં કરી, અનુક્રમે વારે શોક.

૭

હાલ પ મી.

બલદ લલા છ સોરઠીરે—એ દેશી.

દીક્ષા.

શોક નિવારી શેઠજીરે, હવે કરે વ્રત કેરી વાતરે. સોભાગી.
રૂપે જીત્યો મોહ સુખતરે, સો.

જગમાંહે કીરતી વિખ્યાતરે. સો. જેહનાં નિર્મલ અવદાતરે. સો. ૧

જયજય ભણે નરનારીરે, ઘૂસા પારેખની પોલમાંરે લોલ;

એક પાનાચંદ મલુકરે, સો. તે તો બોલવામાં નહીં મૂકરે. સો.

શેઠજીના રાગી મલુકરે, સો. એહ વાત સુણી અચુકરે. સો. જ. ૨

નવી લેખાઈ દીખડીરે, સો. તે શેઠજીને કહે ઇમરે. સો.

સુજ આણુ વિના કહો કીમરે, સો. દેશે દીક્ષા કુંજ ધરી પ્રેમરે. સો.

તેહને દેઉ શિક્ષા એ નેમરે. સો. ૩

ભદ્રકલાવી તેહનેરે સમજાવે તે શેઠરે, સો.

તુમે સજજન અમચા નેઠરે, સો. તુમથી સહુએ ખીજા હેઠરે, સો.

તિણે આરા ઘો લલી પેઠરે. સો. જ. ૪

તેહને આણી લહી કરીરે, તેડાવ્યો જોસી જાણુરે. સો.

પૂછે તેહને તે ઠાણુરે, સો. કોને પાસે દીક્ષા મંઠાણુરે. સો.

કરીએ તે કહો ધરી નાંણુરે. સો. જ. ૫

જોસ જોઈ જોસી બોલીઓરે, માહરા લગનમાં આવે એહરે. સો.

જિનવિજયજી પન્યાસ જેહરે, સો. તિહાં દીક્ષાનો ધરો નેહરે. સો.

થાશે દિશ દિશ ઉદય અછેહરે. સો. જ. ૬

સંઘ સહુ મન હરખીઓરે, એહ વાત સુણી શુભ રીતેરે. સો.

શેઠજી સરીખા સુવિનીતરે. સો. થાશે જેહના શિષ્ય વદીતરે. સો.

ગુરુ ચેલાની જોડ અતિ દીઠરે. સો. જ. ૭

સુદી વૈશાખ છઠે દિનેરે, દીધું લગન તે અતિ સુપસત્થરે. સો.

દીધો તેહનો બહુલો અત્થરે, સો. વિસ્તરજ્યો જોસી તત્થરે. સો.

માંડયો ઉછવ જત્થરે. સો. જ. ૮

૧ મુગી. ૨ મરાઠી શબ્દ—અમારો, ૩ નફી.

૧૬૧

ઘર ઘર દેવે વારણું રે લોલ, હાથગરણુંનો નહીં પારરે. સો.
 પ્રાર્થના કરે લોક તે વારરે, સો. હોડી હોડ ખરચે ઉદારરે. સો.
 જિનશાસન ઉત્તતિ સારરે. સો. જ. ૯
 વરઘોડે નિત નિત ચડેરે, કોઈ દિન ઘોડે અસવારરે. સો.
 કોઈ દિન ગજવર શ્રીકારરે, સો. મિલે લોકના વૃંદ હજારરે. સો.
 માનું આંખે ઇંદ્ર અવતારરે. સો. જ. ૧૦
 લોક પ્રશંસા તિહાં કરેરે, ધન ધન એહનો અવતારરે. સો.
 ઇમ છાંડે જે ઘરભારરે, સો. ગુરૂ પદ પદે નિરધારરે. સો.
 પ્રણમે નિત હર્ષ અપારરે. સો. જ. ૧૧

હુહા.

દીક્ષા દિન પૂરવ દિને, કીધાં સાહમી ભક્તિ;
 ચોરાસી ગચ્છના યતિ, વોરાવ્યા નિજ શક્તિ. ૧
 બહેન ભાણેજ પ્રમુખ પ્રત્યે, સંતોષી શુભ રીત;
 મહોચ્છવ દીક્ષા દિન હવે, કરે ખરચી બહુ વિત. ૨
 સાંમલા પાસની પોળમાં, શ્રી સાંમલ પ્રભુ પાસ;
 સંધ તિહાં ભેળો મળે, મનમાં અધિક ઉલ્લાસ. ૩

ઠાલ ૬ કૂં.

સંયમ રંગ લાગો—એ દેશ.

હવે દીક્ષા દિન આવીયોરે, નવણું કરાવે નારી; સંયમ રંગ લાગ્યો.
 અંગશ્યું કોમલ વસ્ત્રથી રે, લૂંછે હર્ષ અપાર. સં. ૧
 આબૂષણ બહુ મુલનાં રે, કુંડલ હાર ઉદાર. સં.
 બાબુખંધ બાંહે ભલા રે, કેડે કંદોરો સાર. સં. ૨
 તિલક ની લાડે સાહીએ રે, હાથમાં શ્રીફળ પાન. સં.
 ગયવર ખંધ ચઢ્યા હવે રે, દીપે દેવ સમાન. સં. ૩
 સામેલા સોહે ઘણા રે, કોઈ ખેઠા ગજરાજ. સં.
 કેઈ રતુરંગમ પાખર્યાં રે, ઉછવ કરે કાજ. સં. ૪
 પંચ શબ્દ વાણંત્રના રે, શબ્દ હોવે શ્રીકાર. સં.
 ભોખત ગડગડે છંતશ્યું રે, માઠલના ઠોકાર. સં. ૫

૧ કપાળે. ૨ ઘોડો.

૧૬૨

ચિરંજીવો તુમે શેઠજી રે, પાળો સંચમ સાર.	સં.
અપ્રમત વિચરો તુમે રે, ષટ જીવ પાલણુહાર.	સં. ૬
ધમિ આશિશ દિએ સહુ રે, હર્ષ ધરી ઉદ્ધાસ.	સં.
સુરપતિ સુરવર પરિવર્યો રે, તિમ સોઢે સુવિલાસ.	સં. ૭
સંઘ ચાલે સહુ આગલે રે, જોવે શેઠ વદન.	સં.
ફરતા નગર મધ્યે થઈ રે, આવે રખીઆ લગ્ન.	સં. ૮
મયગલથી હવે ઉતરી રે, આવે ગુરૂને પાસ.	સં.
આભૂષણ પ્રમુખા સવે રે, મુકી માની પાસ.	સં. ૯
મુંડ થઈ હવે ઉચરે રે, સામાયિક આલાપ.	સં.
આજ થકી ત્રિવિધે કરી રે, નવી કરવું કોઈ પાપ.	સં. ૧૦
સંઘ કરે સહુ વંદના રે, જાણી હવે અણગાર.	સં.
વ્રંત પચખાણુ ઘણાં કરેરે, બહુ પ્રાણી તેણી વાર.	સં. ૧૧
જિનવિજય ગુરૂજી હવેરે, સંગતિ લઈ બહુ માન.	સં.
પદ્મવિજય કહે થાપીઉરે, ઉત્તમવિજય અલિધાન.	સં. ૧૨

ડહા.

શુદ્ધિ વૈશાખ અઠાણુંએ, છઠ કરે શુભ દિન;	
લીધી દીક્ષા ઇણી પેરે, સાવધાન કરી મન.	૧
લોક કહે ધન્ય એ ગુરૂ, જેહને એહવા શિષ્ય;	
કેઈ કહે ધન્ય શિષ્યને, જસ શીર ગુરૂ સુજગીશ.	૨
ઇમ કહી સૌ નિજ થાનકે, પોહત્યા હવે ગુરૂરાય;	
પ્રેમાપુર આવી કરી, તેહ ચોમાસું ઠાય.	૩

ઠાળ ૭ મી.

(ગેખસાગરની પાલ ઉભી, હોય નાગરી માહરા લાલ—એદેશી.)

પ્રેમાપુરથી ચોમાસું હવે ઉતરે મહારા લાલ,	
ગુરૂજી વિચરતા જાય સુરતને પરિસરે.	મહારા લાલ.
અનુક્રમે વિજયદયા સૂરિએ આદર ઘણો,	મહારા.
દીધો જાણી દીપતો સંવેગીપણો.	મહારા. ૧

૧ મો. ૨ માથાના કેશના લોચ કરી. ૩ નામ.

૧૬૩

મુરતમંડળ ધર્મ સંભવ શાંતિજિના	મહારા.
ઋષભ વીર તિમ અલત નમ્યા થઈ ઐકમના	મહારા.
નંદીસર દ્વીપે થયો મહોચ્છવ તિણે સમ્હે.	મહારા.
કહે ભટ્ટારક તુમ્હો આદેશ કીણે ગમે.	મહારા. ૨
માયુ' પાદરૂં ગામ ગુરૂએ કોઈ કારણે.	મહારા.
અનુક્રમે આવ્યા પાદરા ગામને બારણે.	મહારા.
સાંમધયુ' સંઘે કરી ગુરૂ પધરાવીયા.	મહારા.
આગ્રહ કરીને ભગવતી સૂત્ર મંડાવીયા.	મહારા. ૩
નંદીસૂત્ર વંચાવ્યું શિષ્યને ગુરૂજીએ,	મહારા.
અનુક્રમે શ્રાવણ શુદ્ધિ દિન દશમી વદિ જીએ.	મહારા.
આયુ પુરે જિનવિજય ગુરૂ દેવંગત થયા.	મહારા.
ગુરૂભાઈ સંયુત ખંભાત આવ્યા.	મહારા. ૪
બહુ ઉપધાન ને માલ પેહેરાવી તિહાં કણે.	મહારા.
લહી આદેશ તિહાંથી આવ્યા પાટણે.	મહારા.
સામધયુ' કરે સંઘ ઉપાશ્રયે ઉતર્યા,	મહારા.
વહે ઉપધાન પહેરે વળી માલને પાગર્યા.	મહારા. ૫
ભાવનગર આદેશે રહી ભવી હિત કરે.	મહારા.
તેડાવ્યા દેવચંદળને હવે આદરે.	મહારા.
વાંચે શ્રી દેવચંદળ પાસે ભગવતિ,	મહારા.
પત્રવણા અનુયોગ દ્વાર વળી શુભ મતિ.	મહારા. ૬
સર્વ આગમની આજ્ઞા દીધી કરે દેવચંદળ.	મહારા.
ભણી જોગ્ય તથા ગુણગણના વૃંદળ.	મહારા.
તિહાં કુંવરજી લાધા ભક્તિ ઘણી કરે.	મહારા.
કચરા કીકા સંઘ લેઈ ઇણે અવસરે.	મહારા. ૭
શ્રી સિદ્ધાચળ યાત્રા કરવા આવ્યા.	મહારા.
ગુરૂજી પણ સિદ્ધાચળ સાથે સીધાવ્યા.	મહારા.
બહુ સુનિવરની કોડી અનંતી મુગતિ ગઈ.	મહારા.
તે સિદ્ધક્ષેત્ર ભેટે રોમાં ચિત તનુ થઈ.	મહારા. ૮
તિહાંથી રાજનગર ભણી ગુરૂજી સંચરે.	મહારા.
દોય ચોમાસાં ગુરૂજી આગ્રહથી કરે.	મહારા.

૧૬૪

ભગવતિસૂત્ર વ્યાખ્યાને ગાળે ધન પેરે.	મહારા.
ગુરૂ પાસે દોય શિષ્ય વ્રત આદરે.	મહારા. ૯
વળી ઉપધાનને માલ પહેરે બહુ શ્રાવિકા.	મહારા.
નરનારી સુણે દેશના ^૧ કલેશની નાશિકા.	મહારા.
ગુરૂપદ પદ્મની સેવ કરે બહુ ધરી.	મહારા.
ભવ્ય જીવનિજ આતમકારજ અતુસરી.	મહારા. ૧૦

ઉહા.

કચરા કીકા સંઘવી, શેઠ વળી લખમીચંદ;	
હીરાભાઈ હોંશી ઘણું, મળીં સંઘનો વૃંદ.	૧
લિખે લેખ સુરત થકી, શ્રી ગુરૂ મહારાજ;	
શ્રી જિન પાસે વિનતી, તુમ આદેશને કાજ.	૨
શ્રીજીએ માની વિનતિ, ચાલ્યા તીજે આદેશ;	
ખેડા પાદરા ભરૂચ એ, હેતા ભવી ઉપદેશ.	૩
આવ્યા સુરત પરિસરે, સુણી સંઘ સમુદાય;	
વધામણી દેઈ આવીયા, વંદન શ્રી ગુરૂચ.	૪

ઢાલ ૮ મી.

(ગડગડ ઝાઝ્યાંની દેશી.)

સંઘ સામઘયું કરે સારરે, વિત્ત ખરચે ચિત્ત ઉદારરે;	
ગડગડ ઝાઝાં જશ નોખત વાગે.	
બહુજન આકીર્ણુ તે ચાલે, દેખી ^૨ પ્રતિપક્ષને સાલેરે.	ગ. ૧
ઉપાશ્રય ગુરૂ ઉતરતા, સંઘ પૂજા પ્રભાવના કરતારે.	ગ.
પૂનવણા સૂત્ર વ્યાખ્યાને, મંડાવે ધન બહુ માનેરે.	ગ. ૨
શ્રી પૂજ્યને લિખે અરદાસ, ગુરૂને લિખો ખીજે ચોમાસરે.	ગ.
સંઘ આણથી ખીજે ચોમાસ, ગુરૂ કરે શુભ અભ્યાસરે.	ગ. ૩
બહુ લોક વહે ^૩ ઉપધાન, સંઘવી કચરા કીકા પરધાનરે.	ગ.
અતિ ઉચ્ચવે માળ પહેરાવે, જિનશાસન અતી સોહાવેરે.	ગ. ૪

૧ કલેશનો નાશ કરનારી. ૨ શત્રુ. ૩ ઉપધીયતે જ્ઞાનાદિ પરીશ્યતે અનેન
ક્ષતિ-જ્ઞેનાથી જ્ઞાનાદિકની પરીક્ષા કરીએ તેને ઉપધાન કહેવામાં આવે છે.

૧૬૫

- સ્વામીવત્સલ મન હરખે, બહુ ઘાન મેહ જયું વરસેરે. ગ. ૫
- તે ઉન્નતિ સુખ ન કહાય, ધરમીત જન હરખીત થાયરે. ગ. ૫
- દોય શિષ્યને દીક્ષા દિધીરે, નવસારીની યાત્રા કીધીરે. ગ. ૬
- હવે નવાનગર આદેશ, સંઘ આગ્રહે લિખિયો ગણેશ. ગ. ૬
- ગુરૂ મૂરતથી વિચરતા, આવ્યા ખંભાત હરખંતારે. ગ. ૭
- એક શિષ્ય કર્યો સુજગીશ, વંદે બહુ ચૈત્ય જિનેશરે. ગ. ૭
- નમે ચૈત્ય તે અમઠાવાદ, ભાવનગર આવ્યા આલ્હાદરે. ગ. ૮
- પ્રણમે તિહાં ઋષભજી રંગે, આવ્યા વિમલાચલ સંગેરે. ગ. ૮
- તિહાં પ્રણમી ગયા ગિરનારે, વહી નેમજી ચૈત્ય જુહારેરે. ગ. ૯
- કરે નવાનગર ચોમાસ, વહે ઉપધાન માલ સુવાસરે. ગ. ૯
- ગુરૂજી ચોમાસ ઉતરે, આવ્યા રાધનપુર શુભ વારેરે. ગ. ૧૦
- બહુ ઉચ્ચ મહોચ્ચ યુગતે, પધરાવ્યા ઉપાશ્રયે ભગતેરે. ગ. ૧૦
- શેઠ ડોસા સોમકરણશાહ, ગોંડા શેઠ અતી ઉછાહેરે. ગ. ૧૧
- વારહીયા શાંતિદાસ, વેંણા શેઠ અધીક ઉછાસરે. ગ. ૧૧
- મસાલીયા જસા શુભ ચિત્તે, ખુશાલશાહ ખરચે વિન્તરે. ગ. ૧૨
- મલીહાર ખુશાલ તેજાણે, શેઠ સીંચા અધિક વખાણેરે. ગ. ૧૨
- પારેખ વીરજી અતિ વાડ, ગલાલ પુંન મનોહારે. ગ. ૧૩
- ઈલાહિક શ્રાવક રાગી, હરખચંદ હાથી બડભાગીરે. ગ. ૧૪
- શ્રી ભગવતિસૂત્ર વંચાય, સૂક્ષ્મ વાતો ચરચાયરે. ગ. ૧૫
- શ્રાવક શ્રાવિકા ઉપધાન, વહી માલ પેહેરે શુભ ધ્યાનરે. ગ. ૧૫
- સંખેસર સંઘના સાથ, ગુરૂ યાત્ર કરે જગનાથરે. ગ. ૧૬
- ફિરી સિદ્ધાચલજી સિધાવ્યા, સંઘ સહિત સહુ મન ભાવ્યારે. ગ. ૧૬
- નવાનગર રૈવત કરી યાત્ર, મસાલા પોખે સુપાત્રરે. ગ. ૧૬
- સિદ્ધક્ષેત્રે ઋષભ જિન નિરખી, ભાવનગરવંદે પ્રભુ હરખીરે. ગ. ૧૬
- સુયગડાંગ સટીક વ્યાખ્યાને, જિનવાણી ઉત્તમ બહુ માનેરે. ગ. ૧૭
- પદ્મવિજય કહે ગુરૂ સંગે, થયો શ્રુત અભ્યાસ શ્રુત મન રંગેરે. ગ. ૧૭

દહા.

માલ પહેરાવી તિહાં કણે, ગયા ખંભાત મોઝાર;
દોય શિષ્ય તિહાંકણે કર્યા, ઉન્નતે થઈ અપાર.

૧

૧૬૬

તિહાંથી જઈ રાજનગરમાં, ચાલ્યા દક્ષણ દેશ;
 પાછા પુર આવ્યા અનુક્રમે, પ્રણમ્યા તિહાં જિનેશ. ૨
 બહુ જણને દીક્ષા દેઈ, પોહોતા સુરત શહેર;
 દોય ચોમાસાં તિહાં રહ્યા, કરતા ભવીજન મહેર. ૩
 હવે છુદરાનપુર શહેરનો, લિખે આદેશ ઉદાર;
 પણ વૃદ્ધાવસ્થા થકી, ન કરે ગુરૂ વિહાર. ૪
 શિષ્ય તિહાંકણ પાઠવી, આપ રહ્યા તે ઠાય;
 કમલશાહ શેઠજી હવે, ચાંપાનેરથી આવ્ય. ૫
 કરે વિનતિ ગુરૂ પ્રત્યે, પાઉધારો મુજ ગાંભ;
 ઈમ કહી બહુ આગ્રહ કરી, પોહતા તે નિજ ઠાય. ૬

ઢાળ ૯ મી.

(સીરોહીનો સાદુ હોકે ઉપર જાધપુરી—એ દેશા.)

અનુક્રમે આવ્યારે કે, ગુરૂજી વિહાર કરી;
 ચાંપાનેરમાં હોકે, ચોમાસું વરી;
 વહી ઉપધાન હોકે, પહીરાવે માલ;
 ધર્મની ઉન્નતી હોકે, થઈ તિહાં સુવિશાળ. ૧
 તિહાંથી વિચરે હોકે, લીંબડી ગામ આવ્યા;
 તિહાં ચોમાસું હોકે, ભવીજન મન ભાવ્યા;
 વહી ઉપધાનને હોકે, માલ પહીરાવે;
 ખીબું ચોમાસું હોકે, તિહાંએજ સોહાવે. ૨
 તિહાંથી હોકે, ચાલ્યા સિદ્ધાચલ ભવા;
 છુદરાનપુરથી હોકે, શિષ્ય તિહાં આવ્યા;
 પાલીતાણે હોકે, પ્રતિષ્ઠા કીધી;
 સંઘ સતિત હોકે, કીરતિ બહુ લીધી. ૩
 આવ્યો આદેશ હોકે, પાટણ શહેર તણો;
 ગુરૂજી પધાર્યા હોકે, મહોચ્છવ અતિ ઘણો;
 શ્રાવક શ્રાવિકા હોકે, સાંભળે દેશના;
 ઉપધાનને માલા હોકે, કરતા શુભ મના. ૪
 રાધનપુરમાં હોકે, ચોમાસું આવ્યા;
 દોય ચોમાસાં હોકે, ભવીજન મન ભાવ્યા;

૧૬૭

તારાયંદ કચરા હોકે, સંઘવી ઇણુ સમે; ૫
 સંઘ લેધને હોકે, તીરથ બહુ નમે.
 તારંગા આણુ હોકે, સંખેશ્વર પાસ;
 યાત્રા કરી હોકે, પહોતી મન આશ;
 રાધનપુર હોકે, આવ્યા જેટલે;
 સંઘે સામઘઉં હોકે, કીધું તેટલે. ૬
 ગુરૂને હોકે, વંદે સંઘ હર્ષ ધરી;
 પૂજા પ્રભાવના હોકે, વળી વિનતિ કરી;
 સ્વામી પધારો હોકે, ગોડીજી બસ્યું;
 સોઈ ગામમાં હોકે, પ્રભુજી 'આણાવસ્યું'. ૭
 યોગ્યતા બાણી હોકે, ગુરૂજી હા બાણી;
 પ્રભુજી મંગાવવા હોકે, વિનતિ કરી ધણી;
 અનુક્રમે આવ્યા હોકે, પ્રભુજી સોઈ ગાંમે;
 આવી વધામણી હોકે, ગામ ગામ ઠામ ઠામે ૮
 સંઘવી સાહચે હોકે, ગુરૂ જાએ યાત્રા કરી;
 તે સંઘ ઉછવ હોકે, નવી કહેવાઈ વરી;
 સિદ્ધપુર ત્યાંથી હોકે, આવ્યા સાંભળી;
 ન જવાએ હવે હોકે, તુમથી વૃદ્ધપણે;
 ગ્રીષ્મકાલનો તાપ હોકે, અતીય લણે. ૯
 માનો વિનતિ હોકે, જેહતું દીલ ઠરે;
 પદ્મવિજય કહે હોકે, તે ભવી શિવ વરે. ૧૦

કહા.

હવે પ્રતિષ્ઠા કારણે, મંગાવી આદેશ;
 લિખી ગુરૂચને વિનતી, પાઉધારો ઇણે દેશ. ૧
 પાનાચંદ મોતી તિહાં, રાખે કેઈકે માસ;
 અતિ આગ્રહ સંઘવી તણે, નીકળવા દીએ તાસ. ૨
 આવ્યા પાદરે જેટલે, વર્ષા અતિશય થાય;
 મૂલચંદ હરખા હવે, વડોદરાથી આય. ૩

૧ મંગાવી લેયું. ૨ પધારો. ૩ વરસાદ.

૧૬૮

પાદરા સંઘ મૂલ્યંદ તથા, નવિ બાવાઈ તત્થ;
 અનુક્રમે ચોમાસું રહ્યા, વાસુપૂજ્ય જિન રજત્ય. ૪
 હવે ચોમાસું ઉતરે, સંઘ લિખે અરદાસ;
 સ્વામી સૂરત આવીએ, રહેવાને ચોમાસ. ૫

ઠાળ ૧૦ મી.

(સુંદર પાપસ્થાનક કથું સોલમું-એ દેશી.)

સુંદર ગુરૂ પણ માની વિનતિ, આબ્યા હોઈ ગામ હો. સું.
 લોઢણ પાસ બુહારીયા, સાર્યા આતમ કાજ હો. સું. એ. ૧
 એ ગુરૂને નિત્ય વંદીએ, પ્રઉગમે તે સૂર હો. સું.
 ગામ નગર પુર પાટણે, દેશના દીએ ભરપૂર હો. સું. એ. ૨
 સૂરત શહેર પધારીયા, ભેટયા સંખેસર પાસ હો. સું.
 દોય ગુરૂભાઈ લેલા રહ્યા, માંહી ખુશાલવિજય પંન્યાસ હો. સું. એ. ૩
 સંપ ઘણો ગુરૂભાઈને, તિમ ભત્રિબ પરિવાર હો. સું.
 એહ ચોમાસું તિહાં કરે, પણ આંખે આબર હો. સું. એ. ૪
 ઓસધ લેખજ ખહું કર્યા, પણ ગુણ ન થયો લગાર. હો. સું.
 એક વૈધક કહે હું કરું, ઓસધનો ઉપચાર હો. સું. એ. ૫
 માસ ખેચાર રહેવું પડે, ઇમ સુણી રહ્યા ચોમાસ હો. સું.
 પણ કોઈ ભાવી ભાવથી, ન થઈ શાંતિની આશ હો. સું. એ. ૬
 ભાવીભાવ મીટે નહી, રતનને લાગી ખોડ હો. સું.
 નેત્ર ગયાં અદ્ભુતનાં, સેવા કરે સૂર હોડ હો. સું. એ. ૭
 પ્રભુ સમોસરણે મુનિ ખબ્યા, દ્વારકાં નયરીનો દાહ હો. સું.
 પ્રભુદેહે લોહીખણ થયો, નેમજન થયો વિવાહ હો. સું. એ. ૮
 શાતા ગુરૂજને નવી થઈ, હવે ચોમાસું ઉતાર હો. સું.
 રાજનગરી ભણી વિચરીઆ, કરતા પર ઉપગાર હો. સું. એ. ૯
 રાજનગર પધારીઆ, તિહાં ચોમાસું ઠાય હો. સું.
 પદ્મવિજય કહે પ્રભુ તણા, નિતનિત દર્શન થાય હો. સું. એ. ૧૦

હાહા.

આદેશ પણ રાજનગરનો, લિખે શ્રી પૂજ્ય ઉદાર;
 ઋષભદેવ મહાવીરને, પ્રણમે હરખ અપાર.

૧

૧. ત્યાં ૨ જ્યાં ૩ ઓસડવેસડ. ૪. આંખરૂપી રતનને.

૧૬૯

હાલ ૧૧ મી.

(દેશી નરાણાની.)

નિર્વાણુ.

ઉત્તમવિજય પન્થાસરે, અનોપમ અંગ અચ્ચાર, મનોહારીરે;
વિદ્યાવંત વઠા હુઆરે લોલ, ભાગ્યવંત સરદાર, સુખકારીરે.

રાજનગરમાંહી રાજતારે લોલ ૧

રતનત્રયી આરાધતારે લોલ, નિર્મલ ચિત્ત જ્યુ' અંગ. સુ.
પદ્મ પેરે ન્યારા રહેરે લોલ, ન કરે વિષયનો સંગ. સુ. રા. ૨
અંદ્ર પેરે જશ નિર્મલોરે લોલ, સુનિમાં સુગટ સમાન. સુ.
ગુણનિધાન ગુરૂં ઘણુંરે લોલ, નિત કરતા પ્રભુ ધ્યાન. સુ. રા. ૩
પંડિત નાયક પ્રીછીએરે લોલ, મહીમાવંત મહંત મ.

જિહાં ગયા તિહાં ફત્તેહ કરીરે લોલ, શાંત દાંત ગુણવંત સુ. રા. ૪
નિજ સમુદાય ગણેશજીરે, ઇમ નિજ શિષ્ય અનેક મ.
જસ પ્રતાપ ગુણે ભર્યારે લોલ, ધરતા હૃદય વિવેક. સુ. રા. ૫

વર્ધમાન શાસનપતિરે લોલ, સંભારે નિત નિત મ.
જવર આબ્યો હવે એકદારે લોલ, પણુ ધર્મે દહાવ્યત. સુ. રા. ૬
નવ દિન જવર અતિ પીડીયોરે લોલ, પણુ નવ પીડાયું મન સુ.
નિજ કિરિયા વ્યવહારમાંરે લોલ, સાવધાન અતિપન્ન સુ. રા. ૭
ઇમ શુભ ધ્યાન પરાયણારે લોલ, પામ્યા ગુરૂ નિર્વાણુ સુ.
પદ્મવિજય કહે પ્રણમિયેરે લોલ, ધન ધન ગુરૂં સુખણુ સુ. રા. ૮

હુહા.

સંવત અઠાર સત્તાવીશે, માહ શુદ્ધ આઠમ જાણુ;

સૂર્યવાર સૂર્યોદયે, પામ્યા ગુરૂ નિર્વાણુ. ૧

હુહા સોરઠી.

અડત્રીશ વરસ ગૃહવાસ, ઉગણત્રીશ દીક્ષાપણુ;

સવિ સડસઠ સુવિલાસ, ઉત્તમવિજય ગણી જીવિત. ૧

હાલ ૧૨ મી.

(જવ જવન પ્રણુ કાઢાં ગયારે—એ દેશા.)

શ્રાવક સહુ ભલા મલેરે, ધરતા દુખની ઓણીરે.

ગાંધી આખા કરમચંદ્રશારે, આંસુ ભરતા નયણેરે.

ગુરૂંને કે'દી હવે વંદશુરે. ૧

૧ કયે દિવસે,

૩૨

૧૭૦

પાનાચંદ ભવણુ ભલારે, ધરતા ગુરુગુણરાગરે;	
મોતી માણેક નામથીરે, દુઃખ ધરે તે અથાગરે.	શુ. ૨
સોભાગશા ડોસા વળીરે, નાનુશા ને પાનાચંદરે;	
ગુલાબચંદ રાગી ઘણારે, ધરતા દુઃખ રૂપચંદરે.	શુ. ૩
પાનાચંદ મકા તથારે, જીવણુશા ધરે શોકરે;	
મોતીશા દુખીઆ ઘણારે, રવિ વિરહે જિમ કોકરે.	શુ. ૪
માણીકશા જોઈતા તથારે, જોડા દેવજી નેહરે;	
લાલા ખીમચંદ ભોટુશારે, ગાંધી ખુસાલ ધરે નેહરે.	શુ. ૫
પારેખ પોમસીને વળી, ભૂવણુને ભાઈચંદરે;	
ખીમચંદ ઇત્યાદિકારે, મિલ્યો સંઘનો વૃંદરે.	શુ. ૬
અંગપૂજા કરે ગુરુ તણીરે, નિજનિજ શક્તિ પ્રમાણુરે;	
યાત્રા ચરમ કરતાં સહુરે, ધરતા દુઃખ અસમાણુરે;	શુ. ૭
જરકસીમચ, રચી માંડવીરે, પધરાવે તે માંહેરે;	
અંધ લહે તે માંડવીરે, પણુ નહિ, ચિત્ત ઉછાહરે.	શુ. ૮
પઈસા બદામો ઉછાલતારે, સુગંધ કરે વર ધૂપરે;	
વધાવે નરનારીયોરે, દેખે રૂપ અનુપરે.	શુ. ૯
અનુક્રમે દીધો દાહનેરે, કરતાં અશ્રુપાતરે;	
અગરચંદન બહુ અરગજરે, જશ જગમે જન વાતરે.	શુ. ૧૦
થલચર પ્રમુખ સુકાવીયારે, ઉત્તમ ગુરુજી નામરે;	
પદ્મ કહે કિમ વિસરેરે, જોહનું ક્ષણ ક્ષણ કામરે.	શુ. ૧૧

કુંહા.

તે ગુરુજી નિત સંભારતા, ધરતા મન ઉછરંગ;
હરીયુરા માંહી કરી, શ્રી ગુરુ ષ્થુલ સુચંગ.

૧

ઢાલ ૧૩ મી.

(પ્રભુજી પ્રાણુ થકી મુજ પ્યારા.—એ દેશી.)

ગુણુવંતા ગુરુજી ગિરવા, સમતારસ કેરા દરિયારે;	
ગુરુજી મનમોહન પ્યારા, ભવિજન પ્રાણુ આધારારે.	શુ. ૧
ગુરુજીની કાને કહીશું, કેની શીખામણુ સહેશુંરે,	શુ. ૨

૧ અસમાન-ધણું. ૨ ખાંધે. ૩ સ્તંભ.

૧૭૧

કુણ હીતથી હુંકરો ભાખે, કુણ અરથ ખગોચર દાખેરે; શુ. ૩
 કુણ જીવાજીવ સમજાવે, પુણ્ય પાપ આશ્રવ ઉલખાવેરે. શુ. ૩
 બાધ મોક્ષ ચેતન જડભાવ, નામ ઠવણ તથા દ્રવ્ય ભાવરે. શુ. ૪
 નૈગમાદિક નયની વાતો, કુણ સમજાવે દિન રાતેરે. શુ. ૪
 ઉત્સર્ગ તથા અપવાદ, ભય સૂત્ર તથા વિધિવાદોરે;
 દ્રવ્ય ગુણ પર્યાય વિચાર, લોકાલોક કેરા પ્રકારોરે. શુ. ૫
 શ્યો શ્યો ઉપગાર સંભાર, કિમ વિરહ તણાં દુઃખ વારૂરે. શુ. ૫
 કોહને જઘને સંશય પુછું, કોણ સાંભળે અધિકું ઓછુરે. શુ. ૬
 તુમ સરખી વૈરાગ્યની વાણી, કહો કુણ સંભળાવે પ્રાણીરે; શુ. ૬
 એક વદને ^૧સહસ જીભ હોયે, એહવા વદન સહસ જી હોય. શુ. ૭
 પણ ગુરુ ગુણ ગણવા શૂરો, નવી હોય સમરથ સનૂરોરે; શુ. ૭
 તો હું કિમ એકણ જીભે, ગુરુ ગુણ ગાઉં મીત દેહરે. શુ. ૮
 હુંતો દેઉં આશીસ સવેરો, કલ્યાણ હોજી તુમહ કેરોરે;
 કહે પદ્મવિજય ગુરુ કેરી, મુજ કીરપા હોજી ભલેરીરે. શુ. ૯

કલશ.

ગુરુ ગણી ગવાયા મુજશ સવાયા, ^૨મનુષ્ય ભવફળ લીધ એ;
 સહુ સનજન પ્રાણી હર્ષ આણી, ગાવજીયો ઇશુવિધ એ.
 સંવત અઢાર અઠાવીસે, પોષ રૂઠો માસ એ;
 સાતિમ દિને સૂર્યવારે, પોહોતી સફલ આશ એ.
 ગુરુભાઈ કેરી પ્રેરણાથી, કીધો એહ અભ્યાસ એ;
 કહે પદ્મ માહરે હોજી શુભ, નિત નિત લીલ વિલાસ એ. ૧

ઇતિ શ્રી સકલ પંડિત ભૂભામિનીભાલસ્થલેતિલકાયમાન
 પંડિત શ્રી પં. ઉત્તમવિજયગણીનિર્વાણાધિકાર સમાપ્ત.

૧૭૨

શ્રી પદ્માવિનયજી નિર્વાણ રાસ.

૬૬૧.

અરેતાવ.

શારદવિધુવદની સદા, પ્રભુમું શારદ પાય;	
સરસ વચન રસ પામિયે, જપતાં બાંધતતા બાય.	૧
પૂર્ણ મનોરથ પૂરવા, સુરતરૂ સમ સોહાય;	
પદ પ્રભુમું પ્રભુ પાસના, ભક્તિભાવ ચિત્ત લાય.	૨
ગુરૂ ગુરૂગુણ ગણે ગાજતા, મહિમાવંત મહંત;	
નમતાં પદયુગ તેહના, શોભા શીવ લહંત.	૩
ગુરૂ સમોવડિ હેતુઓ નહિ, વિણ ઉપકૃતિ ઉપકાર;	
કરે શિષ્યને જે સદા, જ્ઞાનક્રિયાદિ સાર.	૪
દુઃપ્રાતિકાર ગુરૂ કહ્યા, ત્રીજે અંગ મઝાર;	
ધર્મરત્ન અભિનવ દિયો, નહિ તસ પ્રત્યુપકાર.	૫
વિનય કરંતા ગુરૂતણો, લહે શિષ્ય વર નાણ;	
અંડસક્ષ આચાર્યના, શિષ્યપણે નિર્વાણ.	૬
ત્રીજા આવશ્યકે કહ્યો, વિનય તણો વરપાઠ;	
તેમ વળિ ઉત્તરાધ્યયનમાં, વિનય કર્મ દહે આઠ.	૭

યત્ત:

સપુજ્જસત્યે સુવિર્ણાય, સંસર્ગ મળો રૂઢ ચિટઢ કમ્મસંપયા ।
તવો સમાહારી સમાર્હિ, સંવેહ મહજ્જઢ પંચવયાઈ પાલિય ।
સદેવ ગંધવ્વ મણુસ પુરૂષ ચરિતુ દેહં મલપંક પૂવ્વયં ।
સિદ્ધે વહર્વ સાસર્ગ દેવેવા અપ્પરર્ગ મહિ દિર્ગ તિષેભિ ॥

વિનય કરી શ્રી ગુરૂ તણો, શિષ્ય કરે જે કામ;	
તે કાર્યે સિદ્ધિ અઢે, શખરજયું દ્રોણુને નામ.	૮
જશ ગાતાં ગુરૂરાયનો, શિષ્યની સોહ અપાર;	
તિણે હું ગુરૂગુણ વર્ણવું, ભક્તિ હૃદયે ધરી સાર.	૯

૧૭૩

તે ગુફ કુણુ નગરે થયા, કિર્ણુપરે સંયમ લીધ;	
શ્રુત અભ્યાસી કિમ થયા, કિમ ઉપદેશ તે લીધ.	૧૦
સાંભળજો શ્રાતા સવિ, મૂલ થકી આધકાર;	
નિદ્રા વિકથા પરિહરી, આલસ અંગ ઉતાર.	૧૧
આળસુ ઉપલન સારીખા, અધિકો આળસુ હોય;	
પ્રેયો ઉપલ દૂરે ચલે, આળસુ તો થિર જાય.	૧૨

ઠાલ ૧ લી.

આછેલાલની દેશી.

રાજનગર વર્ણન.

જંબુદ્વિપ મઝાર, કુલગિરિ ષઠ નિરધાર; આછે લાલ	
સુરગિરિ ત્રિક ત્રિક અંતરેલ,	૧
તેથી દક્ષિણ દિશ સાર, ભરતક્ષેત્ર શ્રીકાર; આછે	
વેતાલચે તે દ્વિધા કર્યોલ.	૨
દક્ષિણ ભરત મઝાર, મધ્યખંડ શ્રીકાર આ	
જ્યાં બહુજન આર્ય વશેલ.	૩
ત્યાં ગુર્જર ઇતિ નામ, દેશવશે અભિરામ, આ	
જ્યાં ધર્મિજન સહજથીલ.	૪
તસ શિર ગુગટ સમાન, રાજનગર અભિધાન આ	
નગર નરવર જનથી ભર્યુંલ.	૫
વાલીવપ્રવિહાર, વનિતા વાગ્મીવાર આ	
વણિક વિપ્ર વિબુધે તર્યુંલ.	૬
ચોટા ચોક વિશાળ, દિવે છાકઝમાળ આ	
કાચક આહકજને ભર્યુંલ.	૭
ઉજવલ જ્યાં જિનગેહ, ટાળે પાપની રેહ, આ	
મનરંજે ભવિ લોકનાંલ.	૮
દર્શણે દર્શણ થાય, દુકૃત દૂર પલાય, આ	
વિરતિ બીજની ભૂમિકાલ.	૯
ભાવ શ્રાવક લોક, મળિ મળિ ચોકેચોક, આ	
જિન પુજે જુગતે કરીલ.	૧૦
ટાળે પ્રકૃતિ વિભાવ, કરવા શુદ્ધ સ્વભાવ, આ	
કારણે કાર્ય સિદ્ધિ લહેલ.	૧૧

૧૭૪

જાન્યાં શ્રાવક ગુણવાન, જ્ઞાન ધ્યાન શ્રુતવાન આઠ
 સેવી સુખ સંચય કરેલ. ૧૨
 શ્રી જિનવર દિદાર, નિરખતાં જ્યજ્યકાર આઠ
 સિદ્ધિ સિદ્ધિ લહિએ ઘણીલ. ૧૩
 શ્રી ગુરુ નિર્વાણ, પહેલી ઢાળ સુખણ, આઠ
 રૂપવિજય રંગે ભણીલ. ૧૪

હહા.

માતપિતા.

રાજનગરમાં રાજતી, સામલદાસની પોળ;
 જિહાં સુંદર મંદિર ઘણાં, દિપે ઝોળાઝોળ. ૧
 તેહ પોળમાંહે વસે, વ્યવહારી ગુણવંત;
 શ્રીમાળી જ્ઞાતિ ભલી, શાહ ગણેશ પુન્યવંત. ૨
 દાન દયા દાક્ષિણ્યતા, મધુરાલાપ સુખણ;
 પ્રતિવ્રતા ગુણે સોહતી, ઝમકું નામ પ્રમાણ. ૩

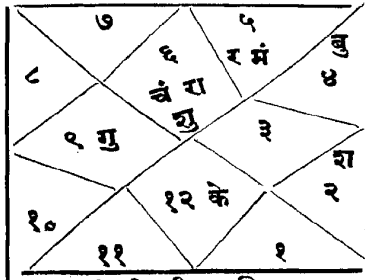
હાલ ૩ લ.

(હારે મારે જોખનીયાનો લટકો દાહા ચારનો—એ દેશી.)

જન્મ.

હારે મારે સુરપરે સુખ લોગવતાં પિયુને સંગળે,
 જલધર સંગે સૂકિત નમું મુક્તાફલ ધરેરે લો;
 હારે મારે તિણે પરે પુન્યથી ગર્ભોધાન તે થાય જો,
 દિન પૂરે સુત પ્રસન્ધે પ્રાચી રવિ પરે રે લો. ૧
 હારે મહારે સંવત સત્તરે બાણુએ ભાદ્રવ માસજો,
 દ્વિતિયા તીથિ ચાર લોગ્ય ત્રતીયા ભલી રે; લો.
 હારે મહારે ઉજવલ પક્ષે કન્યારાસે ચંદ્રજો,
 રિક્ષ ઉત્તરાશ્વિનિ જોગ સિદ્ધિ વલી રે. લો. ૨
 હારે મહારે શેરીવારને તૈતલ નામે કર્ણ જો,
 સૂર્યોદયથી સાધે સપ્ત ઘટિકા થઈ રે; લો.
 હારે મહારે કન્યા લગ્ને જન્મ થયો તિણિ વારજો,
 હર્ષે પાનાચંદ નામ થાપે ફઈ રે. લો. ૩
 હારે મારે દ્વિતયા વિધુપરે વાધે તેહ કુમારનો,
 માતપિતા મન હર્ષે નિરખી પુત્રને રે; લો.

૧૭૫

જનમકુંડલી શ્રી પદ્મવિજયજીની.

હાંરે મહારે છઠે વરસે જનની પામ્યા કાલજો,
તાત સાતમે વરસે ભણવા પુત્રને રે. લો.

૪

અભ્યાસ.

હાંરે મહારે ઉત્સવ અધિકે નિશાલે લેઈ જાય જો;
માસ અગ્યારે નિશાલની વિદ્યા ભણિ રે, લો.

હાંરે મહારે માસી ગુણની રાસી જીવી નામ જો,
નવ તત્ત્વાદિક પ્રકરણ પાઠને અતિ ગુણી રે. લો.

૫

હાંરે મહારે તેર વરસના જળ થયા તેહ કુમાર જો,
માંમા ગુરૂ શ્રી ઉત્તમવિજય ગણી તદ્દા રે; લો.

હાંરે મહારે આઠ્યા ભાઠ્યા ભાવક શ્રાવક ચિત્તજો;
હર્ષે નિરખે મુખ શ્રાવક ગુરૂતું સદા રે. લો.

૬

હાંરે મહારે ગુરૂને વાંદવા નિતનિત જાય કુમારજો,
પુછે રે મન હરખે પરખી ગુરૂ તદ્દા રે; લો.

હાંરે મહારે સૂત્ર ભણ્યા છો પ્રકરણ પણ નહિ અર્થજો,
તેતો ઉદક સમાન કહ્યો અર્થે સદા રે. લો.

૭

હાંરે મહારે દુધ સમાન અર્થતું અદ્ભુત જ્ઞાન જો,
તેણે અભ્યાસ કરો આળસ છાંડિ સદા રે; લો.

હાંરે મહારે કરજોડીને પલણે તામ કુમારજો,
જાગ્યારે મુજ ભાગ્ય ગુરૂ તૂઠા યદા રે. લો.

૮

હાંરે મહારે અર્થ અનુક્રમે આઠ્યો ક્ષેત્ર સમાસજો,
ગણિત ઘણા નિહાં ગુઝ્યા શિખ્યા તે સવે રે; લો.

૧૭૬

દેશના.

- હારે મ્હારે ગુરૂ વાંચે સૂત્ર પત્રવણા નામને,
શ્રાતાદે સમ હોતા સુણે રંગે નવે રે. લો. ૯
- હારે મ્હારે પોરસીનંતર પ્રથમ જિણુંદ ચરિત્ર ને
વાંચે રે રસ સારો સાંભળે પરખદારે લોલ;
હારે મ્હારે મહાખલ મુનિનો આઠ્યો તિહાં અધિકાર ને,
સુણતાંરે મન ભિતું કુમર તાણું તદ્દારે લોલ. ૧૦
- હારે મ્હારે અવસર પામી ગુરૂને લાગે કુમારને,
લેઉ દિક્ષા તુમ પાસે તાત ને હે રજારે લોલ;
હારે મ્હારે ગુરૂ કહે ઉઘમ કરવો એ તુમ જોગ્યને,
પણ મન કાચું ન કરવું જનકની સુણી કળારે લો. ૧૧
- હારે મ્હારે ખીલ ઢાલ રસાળે વ્રતની હોંશી ને,
કરતારે સમ હોતો ગયો માશી ઘરે રે લો;
હારે મ્હારે માસી આગળ ખાસી વ્રતની વાતને;
ભાખીરે કહે રૂપવિજય સારી પરે રે લો. ૧૨

કુહા.

- વચન સુણી રીઝી ઘણી, માસી જીવી નામ;
કહે કહેવું વચ્છ સોહિલું, કરવું હુઃખકર કામ. ૧
- ધીર હોય તે ધાર સકે, નહિ કાયરનું કામ;
કાયર નર ને આદરે, તો તસ ન રહે મામ. ૨
- તાહરી વય છે નહાનડી, તાતને એક તું પૂત્ર;
કિમ અનુમતિ દેશે કહો, રાખવું ઘરનું સૂત્ર. ૩
- તવ તે કહે માસિ સુણો, શૂરો જે નર થાય;
તેહને કુણ રોડી શકે, જઈ સમભવું તાત. ૪
- જિન મારગ સમજે નહિ, તે તો ભૂલે ન્યાય;
પણ મારગ જાણ્યા પછી, કુણ કુપથે જાય. ૫
- એમ કહિ નિજ ઘર જઈ કહે, તાતના પ્રણમી પાય;
હો અનુમતિ વ્રત આદર, શ્રી ગુરૂચરણે જાય. ૬
- શાહ ગણેશ કરે તદ્દા, એ તુજથી કિમ થાય;
ચારિત્ર વચ્છ ન સોહિલું, જ્યાં રહેવું નિર્માય. ૭

૧૭૭

ઠાળ ૩ જી.

(દક્ષિણ દોહિલાં હો રાજ, દક્ષિણ દોહિલાં હોરાજ
દક્ષિણ હો દોહિલાં રે, દોહિલાં રે દક્ષિણરી ચાઠરીજ—એ દેશી.)

દીક્ષા દુઝકર છે.

સંયમ દોહિલું હો રાજ, સંયમ દોહિલું હો રાજ.
સંયમ દોહિલું હો રે, નિરતિચાર જે પાળવુંજ;
મનવચનકાયાએ હો રાજ, રહેવું અમાયિ હો રાજ,
વિનય વેવાવચ હે કરતાં પાપ પખાલવુંજ.

ભૂજલ તેઉ રાજ, તરૂ ત્રસ વાયુ રાજ;
ત્રિકરણ જોગે હે નવિ, હણુવા અણુગારનેજ;
ક્રોધ લોભ ભયથી રાજ, હાસ્યના ઉદયથી રાજ,
જૂઠં ન કહેવું હે નવિ ધરવ, શિણુગારનેજ. ૨

ગામ નગર પૂરે રાજ, ક્ષેત્ર ખલાં ધરે રાજ.
અદત્ત ન લેવું હે, ત્રિવિધ ત્રિવિધ અણુગારનેજ;
દિવ્ય ઉદ્ધારિક રાજ, કામની વંછા રાજ.
ત્રિવિધ ત્રિવિધે કરી હે, તજવી તે ઘણું દોહિલુંજ. ૩

પરિગ્રહ તજવો રાજ, સંજમ ભજવો રાજ;
સમ મને રેવું હે, તૃણ મણિ કંચન ઉપરેજ.
અશનાદિક ચઉ રાજ, મુનિને તજવાં રાજ;
સંથી દુષણ હે તજવું, એ દુકર ઘણુંજ. ૪

વચ્છ ક્રિમ સહસો રાજ, પરિસહ ભારી રાજ;
મસ્તક બહેવો હે, સુરગિરિ તિમ વ્રત દોહિલુંજ.
તૂંતો ખાળો રાજ, રથો વ્રત ચાલો રાજ;
ઘર સંભાળો હે, તુજ વિષુ કુણુ મુજ આશરોજ. ૫

મેં તુજ કાજે રાજ, ક્રિધિ સગાઈ રાજ;
થાય ભવાઈ હે, તજતાં પરણ્યા વિણું પ્રિયાજ.
રહો ઘર વાસે રાજ, હર્ષ ઉલ્લાસે રાજ.
અમ મન હિંસે હે, પુત્ર સદા તુજ દેખતાંજ. ૬

૧૭૮

- એ સુણી વાચા રાજ, કુંઅર ન કાચા રાજ;
 વચણાં નીચાં હે તાતને, એણિપરે ઉચરેણ.
 પુહ્ગલસંગી રાજ, ચેતન વ્યંગી રાજ;
 કર્મ કુસંગી હે, ભમીઓ તાત લવોલવેણ. ૭
- ગુરુ મુજ મળિયા રાજ, પાતિક ટળિયાં રાજ;
 હવે નવિ ગળિયાં હે, થાવું તાતણ માહરેણ.
 એક વરસ લગી રાજ, એમ નિત્ય કહેતાં રાજ;
 અનુમતિ આપિ હે તાતે, આંસુ પાડતાંણ. ૮
- હરખ્યો કુંવર તવ રાજ, સાતે ધાતે રાજ;
 સંઘ સયલ વલિ હે, રીજ્યો તાતે રજા કરીણ.
 ગુરૂની પાસે રાજ, હર્ષ ઉલ્લાસે રાજ;
 આંખ્યા સ્વજન મલી હે, કુમરને આગે ધરીણ. ૯
- કહે કર જોડી રાજ, પાતિક મોડી રાજ;
 ગુરૂને વિનવે હે, સ્વજન વર્ગ કાકા પિતાણ.
 ત્રીણ ઠાળે રાજ, રંગ રસોલે રાજ;
 ભક્તિ વિશાળે હે, રૂપવિજયે ગુણ કહ્યા છતાણ. ૧૦

કુહા.

- પ્રાણ થકી પણ વાહલો, નંદન છે અમ એહ;
 સંયમ લેવા આવિયો, છંદિ સ્વજન ધન ગેહ. ૧
- એહને સંયમ દીજિયે, કિજિયે ભવ નિસ્તાર;
 લિજિયે ભિક્ષા શિષ્યની, કિજિયે અમ ઉપગાર. ૨
- ગુરુ કહે ધન્ય ધન્ય એહને, લઘુવય આરિત્ર રાગ;
 ભાણે જો અમચો ખરો, તુમ પણ ધન્ય મહાભાગ્ય. ૩
- તેડયો જોશી જાણને, પુછયું મૂહુર્ત આસ;
 મહા શુદ્ધિ પાંચમ તિણે, કહિ પામિ હર્ષ ઉલાસ. ૪
- જગન વધાવી શેઠણ, આંખ્યો આપણે ગેહ;
 આરિત્ર ઉત્સવ માંડિયો, ધરિ મન અધિક સનેહ. ૬

૧૭૯

ઢાલ ૪ થી.

(ધાડિ તો આઈ યારા દેશમાં માડજી—એ દેશી.)

સ્વજન સંઘ બહુ આદરે, સાજનજી

વારણાં દિએ ધરી રાગ હો—

વતધારી સુગુર મુજ તારિયે સાહિબજી.

સંઘ સ્વજને નિત પરવર્યો સા. શ્લોક સુણો વડલાગ હો. વ. ૧
 ગુરૂ પણ આગમ દેશના સા. દેઈ સમન્દ્રે તાસ હો. વ.
 કોધાદિ પરણુતિ કરે સા. શુદ્ધ સ્વભાવનો નાશ હો. વ. ૨
 સમતા અમૃત પાનથી સા. કરવું અનુભવજ્ઞાન હો. વ.
 રતનત્રયી અભ્યાસથી સા. ધરવું ધર્મનું ધ્યાન હો. વ. ૩
 કર્મ શત્રુ ઉન્મૂલવા સા. કરવો શ્રુત અભ્યાસ હો. વ.
 ત્રિવિધ અવચક જોગથી સા. રામદ્વેષ હોય નાય હો. વ. ૪
 ઇન્દ્રિય રંગમ જીતવા સા. ધરવું નિર્મલ શીલ હો. વ.
 સાહસ અઢાર શીલાંગનો સા. રથ વહેવો ધરી જીલ હો. વ. ૫
 હિંસાદિક આશ્રવ સમે સા. ત્રિવિધે પરિહાર હો. વ.
 ભાવ અહિંસકતા ભજી સા. કરવો સ્વપર ઉપગાર હો. વ. ૬
 એહમાં ગુરૂવચણાં સુણી સા. યોલે કુમર તિવાર હો. વ.
 સચિત ચમકયો કરજોડીને સા. ભવવારિધિ મુજ તાર હો. વ. ૭
 તિમ મુજ પ્રવીણ આરખા સા. મલિયા પ્રભુ નિરધાર હો. વ.
 તત્ત્વમાર્ગ સમજવતાં સા. પાત્રું ભવનો પાર હો. વ. ૮
 વિષય કષાય દાવાનલે સા. હું દાઝયો નિશદિશ હો. વ.
 તુમ સમતામૃત દેશના સા. સુણિ થયો શાંત મુનિશહો. વ. ૯
 એમ એક માસ લગી સદા સા. ગુરૂ મુખે સુણે ઉપદેશ હો. વ.
 રાતિ જગો પરભાવના સા. ચોથી કરી સુવિશેષ હો. વ. ૧૦
 સંયમરંગે જેહની સા. રંગાણી સાતે ધાત હો. વ.
 પુજ્યા શામલ પાસજી સા. નિર્મલ થઈ પરભાત હો. વ. ૧૧
 ચોથી ચક્રિગતિ વાણી સા. ઢલકતી સાખી ઢાલ હો. વ.
 રૂપવિન્ય કહે ખામિયે સા. સંયમે મંગળભાલ હો. વ. ૧૨

૧૮૦

કુંડા.

દીક્ષા.

નમણુ કરાવે સુંદરી, પહેરાવ્યા અલંકાર;	
વસ્ત્ર વિભૂષા અભિનવી, જાણુ સુર અવતાર.	૧
સંઘ સચલ લેળો મળ્યો, વરઘોડે મનોહાર;	
શ્રીફલ કરમાંહે ઝહી, તુરંગે ચડ્યો કુમાર.	૨
વાળાં વિવિધ પ્રકારનાં, વાળે તે મનોહાર;	
નરનારી ટોળે મળ્યા, કૌતક જોતાં તે વાર.	૩
રાજનગર મધ્યે થઈ, પાછા વાડી માંહિ;	
વરઘોડે જઈ ઉતર્યો, સહુ મન અધિક ઉચ્છાંહિ.	૪
સંવત અઢારસોં પાંચમેં, મહા શુદ્ધિ પાંચ દિનન;	
ચારિત્ર ચોખું આદર્શું, કરી તનમન સુપ્રસન્ન.	૫
લક્ષણુ લક્ષિત તનુ સદા, જાણી ગુણુ નિધાન;	
ઉત્તમવિજય ગુરૂ ઠવે, પદ્મવિજય અભિધાન.	

હાલ ૫ મી.

(કુંક અને તોડા વિગેરે—એ દેશી.)

શાસ્ત્રાભ્યાસ.

શ્લોકે કહ્યો ગુરૂએ તદ્દારે, જ્ઞાતા સૂત્રે જેહ. સંયમ રાગ લાગ્યો.	
ધન્ય શેઠ સુત ચઉની પ્રિયારે, ઉજ્જિઝયાદિકનો તેહ. સં.	૧
ચોથી શ્રુપાસમ મુનિ હોઈરે, ત્રિભુ પરે અપવાદ; સં.	
પણુ પહેલી બીજી પરે રે, નવિ થાવું અચિવાદ. સં.	૨
શાહ ગણેશ કહે તદ્દારે, ગુરૂના પ્રણમી પાય; સં.	
સુખડલી સવિ જાતિની રે, પચખાવો મુનિરાય. સં.	૩
તુમ પાસે વ્રત આદરું રે, જિહાં લગે નહિ મુનિરાય; સં.	
તિહાં લગે એ વ્રત માહરે રે, એમકહિ પચખે તે ઠાય. સં.	૪
હવે નવ દીક્ષિત મુનિવ્રતે રે, શિખવે ગુરૂ આચાર; સં.	
ગૃહણા સેવના નામધી રે, ચરણુ કરણુ પ્રકાર. સં.	૫
છકો રાજનગર રહિ રે, સુરતે ગુરૂજી ભાય; સં.	
શાખદ શાસ્ત્ર તિહાં શીખવે રે, સુવિધિ વિજય ગુરૂરાય. સં.	૬

૧૮૧

પંચકાવ્ય તાટિક વળિ રે, મહાલસા નામે ખાસ;	સં.
છંદશાસ્ત્ર અલંકારના રે, શિખ્યા કરી અભ્યાસ.	સં. ૭
તારાચંદ સંઘવી તદ્દા રે, દેખી સુંદર બુદ્ધિ;	સં.
ન્યાયનાં શાસ્ત્ર ભણાવવા રે, પંડિતની કરી શુદ્ધિ.	સં. ૮
ધન ખરચીને ભણાવિયા રે, હવે ઉત્તમ ગુરૂ પાસ;	સં.
જૈન ન્યાય મહા ભાષ્યનો રે, કિંધો અધિક અભ્યાસ.	સં. ૯
અંગ ઉપાંગ વાંચ્યાં વળિ રે, મૂલ સૂત્ર તિમ ચાર;	સં.
પંચ કર્મ ગ્રહ પચડિનો રે, કર્યો અભ્યાસ અપાર.	સં. ૧૦

પંડિત ૫૬.

વિજયધર્મસૂરીસરે રે, અઠાર દશે ધરી લાગ;	સં.
પંડિતપદ રાધણુપુરે રે, દીધો ધરી શુણુરાગ.	સં. ૧૧

વિહાર.

રાંધણુપૂરીના સંઘમાં રે, શ્રી ગિરનારે બય;	સં.
કરૂણાકર આવિસમા રે, ભેટયા શ્રી જિનરાય.	સં. ૧૨
નવાનગરની બતરા રે, કરી વિમળાચળ બય;	સં.
પ્રથમ જિણુંદ બુહારતા રે, હિયડે હરખ ન માય.	સં. ૧૩
ભાવનગરવાસી ભલા રે, કુંઝરજી લાધા નામ;	સં.
ચોમાસાની વીનતી રે, કરિ રાખ્યા ગુરૂ તામ.	સં. ૧૪
પાવન પાંચમી ઢાળમાં રે, રત્નત્રયી અધિકાર;	સં.
રૂપવિજય રંગે કહ્યો રે, સુણુતાં જયજયકાર.	સં. ૧૫

ફહા.

ઉત્તમવિજય ગુરૂ તિહાં, જોગ્યતા જાણી ખાસ;	
બૃહત્કલ્પ ટીકા તદ્દા, વંચાવે ઉદ્દાસ.	૧
પુરી અનુજ્ઞા છેદની, જિહાં ઉછરંગ અપવાદ;	
નિશ્ચયને વ્યવહારયુત, જિહાં વાણી સ્યાદ્વાદ.	૨
સંવત તેરને ચઉદનૂં, ચોમાસું સૂરત કીધ;	
તારાચંદ સંઘવી તિહાં, વહે ઉપધાન પ્રસિદ્ધ.	૩
માલારોપણનો ઘણો, આછવ સંઘવી તામ;	
કરે વરે જસ ઉજ્જૈલો, શાસન ઉત્તતિ કામ.	૪
બહુષિપુરના સંઘની, વિનતિ કરી સુપ્રમાણ;	
ઉત્તમ ગુરૂએ મોકલ્યા, ચોમાસું છે ઠાણ.	૫

૧૮૨

કાલ ૬ ઠી.

(લાજબદે માત મદહાર—એ દેશી.)

- ચાલ્યા દક્ષિણ દેશ, ખામિ ગુરૂ આદેશ;
આજ હો આબ્યા રે અનુક્રમે, ખાંદલી પરિસરેજી. ૧
- સાહમો આબ્યો સંઘ, ધરતો અધિક ઉમંગ; આજ ૦
ઉચ્છવ અધિક મંડાણે, લાબ્યા ઉપાસરેજી. ૨
- રાખ્યા સાર્ધ હોય માસ, કરી ઘણું સંઘે પ્રયાસ; આ.
તિછોગાલિ સૂત્ર, વખાણે ગુરૂ તિહાંજી. ૩
- આમળ સુણતાં તેહ, સંઘને વાધ્યો નેહ; આ.
પૂજા પ્રભાવના રતિજગા, નિતનિત કરેજી. ૪
- તિહાંથી કર્યો વિહાર, બહણિપુરે નિરધાર; આ.
પહોતારે સમ હોતા, પુરને પરિસરેજી. ૫
- ગુલાબદાસ સુણિ વાત, હરખ્યા સાતે ઘાત; આ.
ગોપાલદાસ મોતિશા, પ્રમુખ થયા ખુશીજી. ૬
- સામધ્યું શ્રીકાર, કરિ પધરાબ્યા નિરધાર; આ.
બ્યાખ્યાને વેતાલી મંગાવી, ભાવથીજી. ૭
- મત પચખાણુ અપાર, તપ ઉખધાન પ્રકાર; આ.
માદારોપણુ પમુહા, કરણી બહુ થઈજી. ૮
- દિગપટ સાથે વિવાદ, કરિ પામ્યા જશવાદ; આ.
ભુંડિયાં હુંદિયાં, લભ્યી ચુકિત પ્રહારથીજી. ૯
- જિનમત થીરતા કીધ, બહુ જશવાદ તે લીધ; આ.
સંવત પન્નર સોળ, ચોમાસાં હો તિહાં કર્યોજી. ૧૦
- હવે કર્યો તિહાંથી વિહાર, મત પચખાણુ અપાર; આ.
ભાવે રે કરે શ્રાવક, શ્રાવિકા તિહાં બણારે. ૧૧
- ગુર્જર તિલક સમાન, ખંભાયત અભિધામ; આ.
ચોમાસું તિહાં રાખ્યા, સંઘે આગ્રહેજી. ૧૨
- પ્રથમ અંગ બ્યાખ્યાન, સુણે શ્રેતા ધરી તાત; આ.
તત્ત્વરૂચિ સુચિ વાધે, સાધે સિદ્ધિને જી. ૧૩

૧૮૩

હવે શ્રી વિમલ ગિરિંદ, ભેટયા પ્રથમ જિણુંદ; આ.
તિમ શ્રી ઉત્તમવિજય, તિહાં વંદીઆણ.
છઠિ ઢાલ રસાલ, સુણતાં મંગલ માલ; આ.
ભાખીરે દિલ રાખી, રૂપવિજયે લલીલ.
૧૪
૧૫

હુહા.

પાલીતાણ શહેરમાં, સુંદર જિનપ્રસાદ;
રૂપચંદ લીમૈ કરાવીયું, કરે સ્વર્ગથી વાદ.
ખેખ ભરાયાં અભિનવાં, કરવી પ્રતિષ્ઠા તાસ;
રૂપચંદ લીમ તે આવિયો, દીવ સંઘ લેઈ ખાસ.
વિધિપૂર્વક જિનરાજી, કરી પ્રતિષ્ઠા ચંગ;
ગુરૂ સંઘના આચહ થકી, લહિ ઉત્તમ ગુરૂ સંગ.
ઘોઘારો સંઘ વિનવે, ઉત્તમ ગુરૂને પાય;
અમીચંદ્ર પ્રભા પ્રભુ તણું, કર્યું દેહલ ચિત્ત લાય.
પ્રભુ પધરાવણુ કારણે, પઠધારો સ્વયમેવ;
પદ્મવિજય ગુરૂજી ભણી, પાઠવે ગુરૂ તતખેવ.
૧
૨
૩
૪
૫

ઢાલ ૭ મી.

(સ્તમ્ભ ગઢ તિહું પાણિડા રોર, કંટો વાગારે પગરા લાકરાં—એ દેશી.)

ગુણુનિધિ નવખંડા પ્રભુ પાશ, ભેટયા ઘોઘા બંદર જઇ;
જિનપતિ નમતાં શ્રી જગદિશ, રત્નત્રયી નિર્મલ થઇ.
ગુરૂ તિહાં માટે પ્રતિષ્ઠા સાર, શાસ્ત્ર પ્રમાણે વિધિ કરી;
જિનપતિ ચંદ્રપ્રાય જિનરાય, થાપ્યાં ભક્તિ હૃદય ધરી.
તવતિહાં આઠ દિવસ પર્યંત, વાજ્યાં આકારો ધુધરા;
વલિ તિહાં અઢેતારી કરી સ્નાત્ર, શાસન ઉન્નતિ તત્પરા.
જન સહુ મલિ થોકા થોક, સ્તવના કરે ગુરૂની ઘણી;
ગુરૂ તિહાં પામિ અતિ જશવાદ, વિહાર કર્યો પાટણુ લાણી.
હવે ગુરૂ પાટણુ કરી ચોમાસ, સિદ્ધપુરે જિન ભેટિયા;
જગપતિ શ્રીપાલવિયા પાસ, પાટણુપુરે જઇ ભેટિયા.
તવ તિહાં અવિકા વહે ઉપધાન, માળ પહેરો રંગથી;
જનપતિ ધર્મ અભ્યાસ અષાર, થાયે ઉત્તમ ગુરૂ સંગથી.
૧
૨
૩
૪
૫
૬

૧૮૪

- ગુરૂ મહારા આબૂગઢે કરી યાત્ર, ત્રિકરણુ યોગ સમારવા;
જગપતિ સંઘ સહિત ધરી રાગ, ચેતનરાયને તારવા. ૭
- ગુણુનિધિ તિહાંથી ચોમાસાં દોય, રાધણુપુરે રંગે કરી;
ગુણુનિધિ સિધપુરે ચોમાસ, કર્યું એકવિશે ઉલટ ધરી. ૮
- ગુણુનિધિ રાજનગરે કરી જાત્ર, સરત લણી ગુરૂ સંચર્યા;
ગુણુનિધિ સામો આવે સંઘ, ગુરૂ વંદન ઉલટે ભર્યા. ૯
- ગુણુનિધિ જૈન ન્યાય મહાભાષ્ય, ગુરૂ વ્યાખ્યાન તિહાં કરે;
ગુણુનિધિ યુક્તિ યુક્તિ નયવાદ સુણી શ્રોતા અચરિજ ધરે. ૧૦
- ગુણુનિધિ સંવત અઢાર બાવિશ માધે માસ શુદ્ધિ તેરસે;
ગુણુનિધિ સંઘવી તારાચંદ, સંઘ ભક્તિ મન ઉલસે. ૧૧
- ગુણુનિધિ શ્રી સંજેશર પાસ પ્રમુખ, ખિંબ જિનજી તણા;
ગુણુનિધિ દોયસે પંચાણું ખિંબ, સિદ્ધાચળની નહિ મળા. ૧૨
- ગુણુનિધિ કિધી પ્રતિક્ષા તાસ, શાસ્ત્ર પ્રમાણે ગુરે લલી;
ગુણુનિધિ કૃતિમતિ રહે ગુરૂ પાસ, રૂપી કિર્તિ દેશે ચલી. ૧૩
- ગુણુનિધિ સમેતશિખર ગિરિરાજ, મૂલ નાયક પ્રભુ શામળા;
ગુણુનિધિ સેવે સૂરનર ભક્ત, ભક્તિભાવે પદકજ ભલા. ૧૪
- ગુણુનિધિ બંગાલ દેશાવંતસુ, મહુદાબાદ શહેર ભલો;
ગુણુનિધિ સગાલચંદ ઓશવાળ, કયોં તિણે ગિરે દેઉલભવી. ૧૫
- ગુણુનિધિ મોકલ્યા જિનજી પંચ, સામલ આદે સોહામણાં;
ગુણુનિધિ ધન્ય માનવભવ તેહ, જિહાં દરિશણુ તીરથ તણાં. ૧૬
- ગુણુનિધિ સુંદર સાતમી ઢાલ, રૂપવિજયે રંગે કહી;
ગુણુનિધિ તિહાં રહ્યા ત્રિક ચોમાસ, જસ કમલા વિમલી લહી. ૧૭

કહા.

- પચ્ચિસે નવસારિએ, કરી ચોમાસું સાર;
રાજનગર પાઉ ધારિયા, ઉત્તમ ગુરૂને લહાર. ૧
- સંવત અઢાર સતાવિશે મહાશુદ્ધિ આઠમ દિન;
ઉત્તમ વિજય ગુરૂ તદા, સુર પદવી પ્રતિપન્ન. ૨

૧૮૫

ઢાલ ૮ મી.

(સીરોહીનો સાહુ હો કે ઉપર જોધપુરી—એ દેશી.)

ચોમાસાં, વિહાર.

ત્રિશતું ચોમાસું હોકે, સાણંદ ગામ કરી,
રાજનગર ચોમાસાં હોકે, તિન કર્યા ફરી;
દોય વિસનગરે હોકે, ચોમાસાં રહ્યાં,
વ્યાખ્યાને ભગવતી હોકે, વાંચે ગહગહ્યાં. ૧

કરી પાટણ સંઘે હોકે, વિનતિ મન રંગે,
ગુરુ વહેલા પધારો હોકે, પાટણ ઉછરંગે;
તવ વિશલનગરથી હોકે, ગુરુજી વિહાર કરે,
અનુક્રમે આવ્યા હોકે, પાટણ પરિસરે. ૨

પધરાવ્યા ઉપાશ્રયે હોકે, સામૈયું કરી,
અનુયોગદ્વારની હોકે, વ્યાખ્યા નિત કરે;
વહે ઉપધાન શ્રાવિકા હોકે, પહેરે માલ લલી,
ગુરુ મધ્યાન્હે હોકે, વાંચે સૂક્ષ્મ શાસ્ત્ર વલી. ૩

મોદી પ્રેમચંદ લવણ હોકે, સંઘમાં વિમલગિરિ,
ગુરુ ભેટે રંગે હોકે, પરિણતિ શુદ્ધ ધરી;
આડવીશે લીંબડી હોકે, ચોમાસું રહ્યાં,
વહે ઉપધાન શ્રાવિકા હોકે, શ્રાવિકા ઉમહ્યાં. ૪

રહ્યા ઓગણચાલિસે હોકે, ચોમાસું તિહાં;
એકસો નવ હુવા હોકે, માસખમણ જિહાં.
પચાંગી પ્રમાણે હોકે, તપસ્યા જાસ થઈ;
તે લેખે ખીજીહો કે, જાણો ભૂખમરી. ૫

હવે વિસલનગરે હોકે, ચોમાસું કરે;
વહિ શ્રાવિકા ઉપધાન હોકે, માલ કંઠે ધરે;
કર્તું સ્નાત્ર અષ્ટોત્તરી હોકે, ઉપદ્રવ વારવા,
સમોસરણ કરાવ્યું હોકે, પાપ નિવારવા. ૬

ત્રેતાલો ચોમાસું હોકે, રાધનપુરમાં કરે,
વ્યાખ્યાને ભગવતી હોકે, મુખથી ઉચરે;
કલ્યાણજી જેવંત હોકે, ગૌતમ નામે સદા,
બદામથી પુજા હોકે, કરે ધરી અંગ મુદા. ૭

૧૮૬

કરી વીરમગ્ગામ હોકે, પ્રતિષ્ઠા ચૈત્યતણી,
 જેષ્ઠમાસે ત્રેતાલે હોકે, ગોડીજી બત્રાભણી;
 દેવરાજ મસાલીએ હોકે, સંઘ ચક્ષાવિયો,
 મળ્યો દેશવિદેશી હોકે, લોક તે ભાવિયો. ૮
 ચુંઆલે ચોમાસું હોકે, પાટણ આવિયા,
 આચારંગ વખાણે હોકે, સંઘે મંડાવિયા;
 ઢાલ આઠમી ઇણિપરે, રૂપવિજયે કહિ,
 શ્રી ગુરુણુ ગાતાં હોકે, નિત શોભા લહી. ૯

હુહા.

સંવત અઠારસો સાલમાં, પાટણ શહેર પવિત્ર;
 જિંબ પ્રતિષ્ઠા કારણે, ઉચ્છવ કર્યા વિચિત્ર. ૧
 સહસ્રકુણા પ્રભુ પાસજી, પદ્મનાભ જિનરાય;
 પ્રથમ ભાવિ ચોવિસીના, પ્રમુખ એસી જિન થાય. ૨
 વેદિકા વિધિપૂર્વક કરી, માંડે પ્રતિષ્ઠા સાર;
 પદ્મવિજય ગુરુજી ભલા, સંઘને હર્ષ અપાર. ૩
 ઓછવ મહોછવ અતિ ઘણા, દિન દિન ચડતે રંગ;
 ચ્યવન જન્મ વ્રત નાણુ ને, મોક્ષ કલ્યાણુક અંગ. ૪
 તિહાં દિક્ષા કલ્યાણુકે, સુરવર વાળાં વાય;
 તેહ સુણી ભવિ જીવનાં, સમકિત નિર્મલ થાય. ૫
 શાસન સોહા જે થઈ, કહેતાં નાવે તેહ;
 છપન્ન સિદ્ધચક્ર સોહતા, વંદુ વણિ વણિ તેહ. ૬
 માઘ માસ વહિ નોમિએ, ગુરુવારે કરી સાર;
 પ્રતિષ્ઠા જિનજી તણી, તખતે ઠંઠ્યા ભૂગુવાર. ૭

ઢાળ ૯ મી.

(ઈજી સરોવરી પાલે ઉભી દોય નાગરી મહારા લાલ.—એ દેશી).

ઇમ જિન શાસન સોહ, વધારી ગુરુ ઘણી; મહારાલાલ.
 વિહાર કરતાં આવ્યા, રાધનપુર ભણી. મહારા.
 તિહાં કર્યું એક ચોમાસું, પાટણ ફરી આવિયા; મહા.
 સુણે આવશ્યક નિર્યુક્તિ, શ્રાવક ભાવિયા. મહા. ૧

૧૮૭

ફરી કર્યો દોય ચોમાસાં, રાંધણુપુર રંગથી;	મહા.
કરે પત્રવણા વખાણુ, ગુરૂ શ્રુતસંગથી.	મહા.
માલ પેહેરાવણુ કાજ, ગુરૂ પાટણુ ગયા.	મહા.
બાર વતના પૌસા, શ્રાવિકાએ વહ્યા.	મહા. ૨
કરી અડતાલેં ચોમાસ, રાંધણુપુર ગુરૂ હવે;	મહા.
લેટયા શ્રી વિમલાચલ ઉલટ અભિનવે.	મહા.
સુરત કરવા વિહાર, લિંબડી થઈ સંચર્યા;	મહા.
ઠામ ઠામ સંઘ, સન્મુખ આવે ઉલટ ભર્યાં.	મહા. ૩
અનુક્રમે સુરત શેરે, પધાર્યા ગુરૂ ચદા;	મહા.
સંઘવી પ્રેમચંદ લવણ, પ્રમુખ સમે બહુ તદા.	મહા.
કરી સામયિઈ શ્રીકાર, ઉતર્યા ઉપાશ્રયે;	મહા.
સૂત્ર પત્રવણા સંઘ કહેથી, બ્યાખ્યા કરે.	મહા. ૪
સૂત્ર પુરી મહાભાષ્ય, કે ગણધર વાદથી;	મહા.
મંડાવિ શ્રોતા સાંભળે, પૂર્ણ સ્વાદથી.	મહા.
વહે શ્રાવિકા ઉપધાન, માલા પહેરે વલી;	મહા.
માને ધન્ય અવતાર, આશા પુરણુ ફલી.	મહા. ૫
કર્યો હુંઠકથી વાદ, રાનેર બંદર જઈ;	મહા.
જય પામ્યા ગુરૂ તત્ર, શાસન શોભા થઈ.	મહા.
હવે કરી તિહાંથી વિહાર, ખંભાયત આવિયા;	મહા.
લેટયા શ્રી જગદિશ, થઈ બહુ ભાવિયા.	મહા. ૬
શ્રી સિદ્ધાચલ લેટયા, મન ઉલટ ધરી;	મહા.
પ્રથમ જિણુંદ પદ પદ, નમ્યા રંગે કરી.	મહા.
હવે લિંબડીનો સંઘ, વિવેકી ગુરૂ ભણી;	મહા.
તેડાવે ધરી રાગ, ભગતિ હિચડે ધરી.	મહા. ૭
કર્યું સામયિઈ શ્રીકાર, ઉપાસરે ભાવિયા;	મહા.
રાયપસેણી સૂત્ર સૂણે, સંઘ ભાવિયા.	મહા.
તિહાં કુમતિ ઉન્માદ કરે, મદ છાકિયા;	મહા.
પણુ ગુરૂની સુણી યુક્તિ, અંતે થાકિયા.	મહા. ૮

૧૮૮

શાસનરાગી સોભાગી, દાનેસરી;	મહા.	
સુવિચક્ષણ શુભ લક્ષણ, શુભ પરિણતિ ધરી.	મહા.	
વોહોરા જેરાજ મેરાજ, લક્ષ્મીચંદ નામથી;	મહા.	
કરે શાસનનાં કામ, દામ ને હામથી.	મહા.	૯
લાધા શેઠ સુબાણ, બાબરીયા ગુલાવલી;	મહા.	
પ્રમુખ લિંબડીનો સંઘ, લક્ષ્મીભાવે મલી.	મહા.	
શાસન ઉન્નતિ કારણે, ઉદ્યમ બહુ કર્યા;	મહા.	
સુગુર તણે ઉપદેશે, જય કીર્તિ વર્ધા.	મહા.	૧૦
રીઠયરામ દીવાનના, સંઘમાં લેટિયા;	મહા.	
શ્રી ગોડી મહારાજ તે, પાપ વિદ્વેડિયા.	મહા.	
તિહાંથી લીંબડીએ ચોમાસું, ફરી કર્યું ગુરુજીએ;	મહા.	
જંબુદ્વિપ પન્નતિ વખાણુ તે, કિજીએ.	મહા.	૧૧
રાજનગરે ત્રેપન્ને, ચોમાસું ગુરુ કરે;	મહા.	
શ્રી સૂચગડાંગ વખાણુ તે, મુખથી ઉચ્ચરે.	મહા.	
ષદ દરિસણુના વાદની, જિહાં ચર્ચાં ઘણી;	મહા.	
નવમી ઢાલ રસાલ એ રૂપવિજયે ભણી.	મહા.	૧૨
હુહા.		

પ્રતિષ્ઠા.

શ્રીમાલી જ્ઞાતે ભલો, લક્ષ્મીચંદ જસ નામ;		
દાન ગુણે દીપે ઘણો, થયા તસ શુભ પરિણામ.		૧
આવી ગુરુને વિનવે, બિંબ પ્રતિષ્ઠા સાર;		
સહસ્રકૃણા પ્રભુ પાસજી, તુમ પાસે નિરધાર.		૨
કરાવવી તિણે કારણે, મુખથી કહો હાકાર;		
તેડી બેશીને પ્રભુ, લગનજી લિજે સાર.		૩
ગુરુ કહે એ શુભ કાર્યમાં, મ કરો લગાર વિલંબ;		
એ કરણી દુર્લભ ઘણી, જિમ મરૂથલમાં આંખ.		૪
સંવત અઢાર ચોપન્ને, માહાવદિ પાંચમ દિનન;		
સોમવારે સોહામણી, મુહુરત કર્યું પ્રવિન.		૫
માંડિ પ્રતિષ્ઠા વિસ્તરે, ઉચ્છવનો નહિ પાર;		
સંઘ મળ્યો બહુ ગામનો, હીયડે હર્ષ અપાર.		૬

૧૮૯

ચારસેં બહોતેર પ્રભુ તણી, સિદ્ધચક્ર પચાસ;
એકે ઉણા તેહની, કરી પ્રતિષ્ઠા ખાસ. ૭
શાસન ઉન્નતિ બહુ થઇ, જયજયકાર;
સમકિત દષ્ટિ જીવના, દિલમાં હર્ષ અપાર. ૮

ઠાળ ૧૦ મી.

બ્રુમપણુ બુંમી રહુ રે—એ દેશી.

સંઘ.

રાજનગરવાસી ભલો રે, ઓશવંશ શિષુગાર;
વિમલગિરિ ભેટવા લાલા, હર્ષચંદ સંઘવીરે, વિરૂદ્ધ ધર્મુ શ્રીકાર
વિમલગિરિ ભેટવા. ૧

દેશદેશે સંઘ તેડવારે, મેલી કંકોતરી તામ; વિ. ૧
જાત્રાએ વહેલા પધારવુંરે, હિયડે રાખી હામ. વિ. ૨
ગુરૂને ઘણી કરી બિનતીરે, લીધા આપણે લહાર; વિ. ૩
બહુ આડંબરે નિકલેરે, સાથે સંઘ અપાર. વિ. ૩
દેશ દેશ ગામ ગામનારે, સંઘ મળે બહુ આય. વિ. ૪
જિમ સરિતા રત્નાગરેરે, વેગે ભેલી થાય; વિ. ૪
રથ ગાડિ ઘોડા ઘણારે, પાલખીને ગજરાજ; વિ. ૫
મતધારી નરનાયકારે, છ'રી' પાલે શિવકાજ. વિ. ૫
દાની ધ્યાની જ્ઞાની ઘણારે, સોભાગી પુન્યવંત; વિ. ૬
ત્રિકરણુ જોગ સમારતારે, તીર્થે સ્તવતા અનંત. વિ. ૬
સુંદર રચના સંઘનીરે, કહેતાં નાવે પાર. વિ. ૭
સંઘ સચલ સિદ્ધાચલેરે, ભેટે જિનજી દેહાર; વિ. ૭
એ તીરથ પરસન થકીરે, દરિસણુ નિર્મલ થાય. વિ. ૮
પાપ સંતાપ સવે ટલેરે, મોહ તિમિર મિટ જાય. વિ. ૮
બ્રહ્મ બાલ ગો સ્ત્રી તણીરે, કરી હિંસા કર્યું પાપ; વિ. ૯
શુદ્ધ મને તે નિંદતાંરે, એ ગિરે હોય નિઃપાપ. વિ. ૯
અંદ્રોખર મુખ્ય રાજવિરે, પાપ તણા ભંડાર; વિ. ૧૦
એ ગિરિએ આલોચતાંરે, પામ્યા ભવનો પાર; વિ. ૧૦
ગણધર મુનિવર સંઘવિરે, સિદ્ધિ વર્ધા ઇણે ઠાય; વિ. ૧૧
સુરસરિતાપરે શાશ્વતારે, એણિ ગિરિવર કહેવાય. વિ. ૧૧

૧૯૦

ભવ્ય જીવને એહનીરે, ભેટ ભલિ પરે થાય;	વિ.
ન હોયે અભવ્યને ફરસનારે, એમ શાસ્ત્રે કહેવાય.	વિ. ૧૨
સંઘવી મન રંજ્યું ઘણુરે, દેખી શ્રી ગિરિરાય;	વિ.
સ્નાત્ર પૂજા રંગે કરીરે, સવિ સંતાપ ગમાય.	વિ. ૧૩
શ્રી સિદ્ધાચલ ઉપરેરે, વ્રત દૂષણુ કર્યો જેહ;	વિ.
શુદ્ધ ભાવે તે નિંદતારે, થાયે પાપનો છેહ.	વિ. ૧૪
તીર્થ મહિમાની કહીરે, દશમી ઢાલ રસાલ;	વિ.
રૂપવિજય કહે રંગથીરે, સુણતાં મંગલમાલ.	વિ. ૧૫

હુંહા.

સમેતશિખર-જીણીદ્વાર.

સંવત અઢાર સત્તાવને, સંઘને કરી ઉપદેશ;	
સમેતશીખર તીરથ તણા, જીણું ઉદ્ધાર અશેષ.	૧
નવિન કરાવ્યું નિર્મલું, રચના વિવધ પ્રકાર;	
વિશ ટુંક ગર્ભ ગૃહે, નાટિકનો સંસ્કાર.	૨
શિખર મંડપ તોરણુ ભલાં, તેક છેક શ્રીકાર;	
સુવર્ણ રત્ન પંચવરણીએ, જડયા જુગતે કરી સાર.	૩
નંદરામ સૂત્રધાર, હાથ હથોટી એહ;	
જે દેખી ચાતુર તણી, હર્ષિત હોયે દેહ.	૪
ગુરૂ વચને બહુ ઠામથી, આંખો દ્રવ્ય અપાર;	
ખેમા લાલાની તિહાં, મેહનતનો નહી પાર.	૫
સંવત અઢાર અઠાવને, લિંબડી કરી ચૈમાસ;	
રાજનગર ગુરૂ આવિયા, સંઘને હર્ષ ઉલ્લાસ.	૬
હવે પ્રતિષ્ઠા કારણે. જોઈ મુહૂર્ત સુપ્રકાશ.	
અઢારસે ઓગણસાઠમાં, ઠવ આંખું સુવિલાસ.	૭
વૈશાખ સુદિ સાતિમ દિને, ગુરૂવારે સુપ્રકાશ.	
કરી પ્રતિષ્ઠા રંગથી, વધતે હર્ષ ઉલ્લાસ.	૭

ઢાલ ૧૧ મી.

(આદર જીવ ક્ષમા ગુણ આદર-એ દેશી.)

શ્રી ગુરૂ ૧કીર્તિ કમલા વરિયા, જ્ઞાન રચણના દરિયાજી;
શમ સંવેગાદિક ગુણ શોભિત, સર્વ કલા ગુણે તરીઆજી. શ્રી. ૧

૧ કીર્તિ રૂપી લક્ષ્મી. ૨ રત્ન.

૧૯૧

સંવત અઢાર અઠાવન વરસે, ઉગાણુસાઠે સારણુ;
 રાજનગર દોય કરી ચોમાસાં, ગુરૂણુયે કર્યો વિહારણુ. શ્રી. ૨
 પુન્યવંત પાટણુપુર આબ્યા, ભાવિ શ્રાવિક લોકણુ;
 હરખી ભગવતી સૂત્ર મંડાવી, જ્ઞાનપૂજા કરે રોકણુ. શ્રી. ૩
 ગૌતમ નામ સુણી પૂજે, શા. રાયચંદ પુન્યવંતણુ.
 મીઠાયંદ લાધાસુત પૂજે, તિમ હિજ હર્ષ અત્યંતણુ. શ્રી. ૪
 સગાય પત્રવણુ ૧૫મુહા, વાંચ્યાં સૂત્ર અનેકણુ;
 અનુક્રમે ભગવતિ સરૂ કીધું, સંઘ ખુશી થયો છકણુ. શ્રી. ૫
 રાતિ જગો પૂજા પરભાવના, સંઘ કરે ધરી ટેકણુ;
 મહાભાષ્ય વ્યાખ્યાને મંડાવ્યું, અહો શ્રાવક સવિવેકણુ. શ્રી. ૬
 સાઠી ચોવીશ હજાર તે વાંચ્યું, સંઘ મન હર્ષ ન માયણુ;
 પણુ શ્રુત સંપૂરણુ તો પૂરણુ, ભાગ્ય બલે સંભલાયણુ. શ્રી. ૭
 રાજનગર વાસી ગુણુરાસી, કર્મચંદ પાતસહણુ.
 ભાવપૂજા સિદ્ધારથ રાયનો; ઉચ્છવ કરણુ ઉચ્છાહણુ. શ્રી. ૮
 બહુ આગ્રહ કરી પાટણુપુરથી, તેડાવ્યા ધરી નેહણુ;
 સામેયું કરી લાવ્યા ઉપાસરે' હર્ષ ન માયે દેહણુ. શ્રી. ૯
 અતિ ઉછરંગે ઉચ્છવ માંડ્યો, મલીઓ સંઘ અપારણુ;
 થઈ શાસન શોભા અતિ સુંદર, વરત્યો જય જયકારણુ. શ્રી. ૧૦
 મન મનોરથ પૂરણુ સઘળાં, ભાગ્યવંતના થાયણુ;
 સામીવચ્છલ નોકારસી કરતાં, જગજશ વાદ ગવાયણુ. શ્રી. ૧૧
 ઢાળ રસાળ અગ્યારમી ઈણીપરે, પૂરણુ કીધી પ્રમાણુણુ;
 રૂપવિજય કહે ગુરૂગુણુ ગાતાં, લઈએ કોડી કલ્યાણુણુ. શ્રી. ૧૨
 હહા.

દેહોત્સર્ગ.

હવે ગુરૂણુ ગુણુવંતને, મસ્તક અર્ધે વ્યાધિ;
 ઉપની કઈક રીતની, પણુ દિલમાંહી સમાધિ. ૧
 સમતા જોગે તે સહી, જાણી અલ્પ નિજ આય;
 હિત શિખામણુ શિષ્યને, દિધી કરૂણા લાય. ૨

૧. પ્રમુખ.

૧૯૨

અઠાવિશ દિવસ લગી, આરાધના કરી સાર;	
શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રની, આદર કરી અપાર.	૩
ચૈત્ર શુદ્ધી ચોથે કરી, અશનાદિક ચઉ ત્યાગ;	
સુદર ઉપયોગે ધરે, શુભ પરિણતિ મહાભાગ.	૪
પડિકમણું સંધ્યા તાણું, કરી રહ્યા જળ આપ;	
ક્ષણ અતે સુરપદ લહ્યા, સુણતાં નવ પદ જાપ.	૫
ઠાલ ૧૨ મી.	

શોક,

ગિરૂઆ ગુણ ગુરૂજી તણા મુઝ સાંભરે, હિયડલા માંહેરે;	
ગુણવંતા કિમ વિસરે, કયો બહુ ઉપગાર ઉછાહેરે.	ગિરૂ. ૧
દિલગીરી ઘણી સંઘને, નયણે વલી આંસુધારે;	
ઉપગારી એહવા ગુરૂ, સહુ પડિતમાં શીરદારે.	ગિરૂ. ૨
શાંત દાંત જ્ઞાની ગુણી, વલી શુદ્ધ પ્રરૂપક વાણીરે;	
એહવા ગુરૂ કિમ વિસરે, જે ગુણ ગણ રચણની ખામીરે.	ગિ. ૩
ઉચિત્ત કરણી સવી આદરે, જરકસી કરી માંડવી ખાસીરે;	
રૂપાનાણે પુજણા, ઘણું કરતા ચિત્રવિપાસીરે.	ગિ. ૪
કયો સંસ્કાર તે દેહનો, કરી નિર્વાણમહોત્સવ ભારીરે;	
જલ છોડાવી 'મછની, તિમ પાખી પલાવી સારીરે.	ગિ. ૫
ગુણ સંભારૂં કેટલા, જિણે ધર્મદાન મુઝ દીધોરે;	
રાંક ભણી રાજ કયો, માર્ગ કહ્યો ઉભય ભય સીધોરે.	ગિ. ૬
સુવિચક્ષણ લક્ષણ ભયો, જે અહનીશ શાસ્ત્ર અભ્યાસીરે;	
જિનશાસન દઢતા કરી, જિણે આગમ યુક્તિ પ્રકાશીરે.	ગિ. ૭
વર્ધમાન ગુણ જેહના, જે જ્યોતિ રૂપ નિત્ય ધ્યાવેરે.	
દેવ સદા અરિહંતની, જે આણા અમીરસ પાવેરે.	ગિ. ૮
તેરવાર વિમલાચલે, કરી યાત્રા ચઢતે રંગેરે.	
શ્રી ગીરનારે જાત્રા, કરી ત્રણ વાર ઉચ્છરંગેરે.	ગિ. ૯
નવાનગરપુર ખંદરે, વેલાવલ પાટણુ લેટારે;	
ઉભી સોરઠ જાત્રા કરી, પાપ સંતાપ તે મેટયારે.	ગિ. ૧૦
એકવિશ વાર સંખેસરે, કર્યું દર્શન ત્રિકરણ ચોપેરે.	
ત્રણવાર ગોડી પ્રભુ, નિરખ્યાને પુન્ય તે પોસેરે.	ગિ. ૧૧

૧. માછલાંતી. ૨. મન, વચન, અને શરીરથી.

૧૯૩

પાંચ વાર તારાણીરે, એકવાર આબુલ પધાર્યારે.
 એમ તીરથ જાત્રા કરી, ગુરે પુન્યના ૧થોક વધાર્યારે. ગિ. ૧૨
 બુદ્ધિએ ૨સુરગુરૂ સારીખા, કવિના ગુણ માંહે પૂરારે;
 સહસ પંચાવન ગુરૂજીએ, કર્યા શ્લોક નવાસસ નુરારે. ગિ. ૧૩
 સાહાયકિદ વરસ રહી ધરવાસે, ૩પઢી મત લીધુરે;
 વરસ સત્તાવન પાલિયું, ભલું ચારિત્ર જગત પ્રસીધુરે. ગિ. ૧૪
 સંવત અઢારસે ખાસડી, ચૈતર શુદ્ધી ચોથ બુધવારેરે;
 પ્રથમ યાત્ર રજની તણે, ગુરૂજી સૂરલોક પધારારે. ગિ. ૧૫
 ઋષિ ગયા સુરધરે, ગુરૂ માતુ જગતમાં પડી ખામીરે;
 એકવાર દરીસણ દીલજીએ, કણ્ણા કરી અંતર જામીરે. ગિ. ૧૬
 ઢાલ ખારમી ઇણી પેરે, કહી રૂપવિજયે સુરસાલરે;
 ભણુતાં ગણુતાં સંઘને, નિત હોજો મંગલમાળરે. ગિ. ૧૭

અથ કલશ.

ગુરૂરાજ ગાયા, ૩ સુજસ પાયા, દુખ ગમાયા દૂર એ,
 નયન ૨ઋતુ ૧ ગજ ૧ ચંદ્ર ૧ વરસે પામી આનંદપૂર એ.
 ગણી રૂપવિજયે, રાઘમાસે અક્ષય તૃતિયા દત્ત એ.
 નિર્વાણ રચના રચી સુંદર, સુણુતાં સંઘ પ્રસન્ન એ. ૫૦
 ઇતિ શ્રી સકલ વિદ્વજ્ઞન, સભાવતંસસ્યઃ શ્રીમન્
 પં. પદ્મવિજયગણીના નિર્વાણમહોત્સવ સંપૂર્ણ.

૧. જથો. ૨ દેવતાના ગુરૂ-ગૃહરૂપિ. ૩ અ વ્યાસ કરી. ૪. સ્વર્ગે.

શ્રી લક્ષ્મીસાગરસૂરિ નિર્વાણુરાસ.

સકલ વાચક ચક્ર ચૂદામણી મહોપાધ્યાય શ્રી ૧૦૮ શ્રીરામ-
વિજયગણિગુરુચરણકમલેખ્યો નમો નમઃ શ્રી.

કુહા.

- શ્રી યુગાદિ જિનવર તણા, પદ પ્રણુમું કરજેડી;
તવિ મન વંછિત પુરવા, કલ્પતરૂની જોડી. ૧
- શાંતિનાથ પ્રણુ સોલમા, વિશ્વસેન કુલચંદ;
અચિરાનંદન જગ ધણી, પ્રણુમું પરમાણુંદ. ૨
- પાર્શ્વનાથ પરમેશ્વર, પરમજ્યોતિ ચિદ્રુપ;
પ્રહે ઉઠી નિત પ્રણુમીએ, અવિનાશી શુદ્ધ રૂપ. ૩
- નેમિનાથ ખાવીસમો, નમિએ દીનહયાળ;
સમુદ્રવિજય કુલ ચંદલો, મનમોહન ગુણમાલ. ૪
- સિદ્ધારથ સુત વંદીએ, સિદ્ધરૂપ નિરૂપાધિ;
શાસન નાયક જિનવર, વરતે સહજ સમાધિ. ૫
- એ પાંચે જિનવર તણા, પદ પ્રણુમી એક ચિત્ત;
ગાર્ધ સગુણ ગિરૂઆ તણા, કરવા જનમ પવિત. ૬
- તપગઢ નાયક ગુણનિલો, શ્રી લક્ષ્મીસાગરસૂરિ;
ગુણ તેહના ગાર્યુ ધણા, આણી આનંદપુર. ૭

ઢાલ ૧ લી.

નમણી ખમણીને મની ખમણી-એ દેશી.

દેશ, માતા, પિતા.

- જંબૂદ્વીપ અનોપમ છાજે, દ્વીપ અપર સહુ મધ્ય વિરાજે;
લાખ જોયણ કેરે પરિમાણે, આગમમાં જિન વીર વખાણે. ૧
- મધ્યે મેરૂ મહીધર સોહે, જે દીઠે સુરનર મન મોહે;
જંબૂવૃક્ષ તણે અહિનાણે, જંબૂદ્વીપ કહ્યો જિન લાણે. ૨
- તેહમાં ભરત અછે અતિ મીઠું, જિહાં શત્રુજય તીરથ દીઠું;
તિમગિરનાર જિહાં વલિખીજી, શ્રી સમ્મેતશિખર તિમ ત્રીજી. ૩

૧૯૫

તેહમાં ક્ષેત્ર કહ્યાં હોય સાત, અંગઉપાંગ માંહે એ વાત;
 ખટયુગ ધર્મનાંમનિ જાણો, અપર ત્રિણુ નવ એમ વખાણો. ૪
 અષ્ટાપદ યોથું વલી સાર, સુગતિપુરી ફરવાજી ચાર;
 એમ અવર જિહાં તીર્થ અનેક, ક્ષેત્ર ભરતમાંહે સખલ વિવેક. ૫
 તેહના ભેદ કહ્યા જિન હોય, દક્ષિણ ઉત્તર ભરત એ ભેય;
 દક્ષિણ ભરતમાં સખળ જગીશ, સોળ સહસ દેશ કહે જગદીશ. ૬
 તેહમાં મરૂધર દેશ મનોહર, જિહાં સુંદર દીસે જિન મંદિર;
 સોવન કલસ શિખર જિહાં સોહે, દેખી માનવનાં મન મોહે. ૭
 નગર રાસવાણચી નામે સાર, જિહાં ભદ્રક નર ને વળી નાર;
 તેહમાં એક નિવસે વ્યવહારી, હેમરાજ નામે સુવિચારી. ૮
 તસ ધરણી રાજાખાઇ નામે, જે દીઠે સજન સુખ પામે;
 દંપતિ હોય વિલસે સુખલોગ, પુણ્ય પ્રકૃતિ મિલ્યો સારખો યોગ્ય. ૯
 એક દિવસ દંપતિ હોય તેહ, કરવા વણિજ ચલ્યા સરનેહ;
 આઠ્યા ગૂજર દેશ મઝાર, રથભતીરથ પુરમાં મનુહાર. ૧૦
 લેઈ ઉત્તમ થાનિક રહીયા, પુર દેખી હીયડે ગહગહીયા;
 સહુકો લોક દીએ સનમાન, હવે પ્રકટયું જેઈ ભાગ્યનિધાન. ૧૧
 છાજડ ગોત્ર તણો શિણગાર, યોસવંશ દીપક સુવિચાર;
 શા હેમરાજ વડો વ્યવહારી, નિવસે રથભતીરથ સુખકારી. ૧૨
 નિતપ્રતિ દેવ તણી કરે યાત્ર, પ્રતિલાલે ભાવે શુભ પાત્ર;
 સાંભળે સહગુરુ મુખિ સિદ્ધાંત, જૈનધર્મ વસીયો જસ ચિત્ત. ૧૩

ફહા.

જન્મ.

હવે રહેતાં તિહાં એક દિને,	કોઈ જીવ પુણ્યવંત;	
રાજા કૂખે અવતર્યો,	શુભ મુહુરત ગુણવંત.	૧
દીકું તિણિ રચણી સમે,	સુપન ભલું સહકાર;	
જઈ પુછયું નિજ કંથને,	સુપન તણું ફળ સાર.	૨
કંથ કહે કામિનિ પ્રતે,	સુપન ઘણું શ્રીકાર;	
હોર્યે સુતકુલ કલ્પતરૂ,	કુલ દીપક આધાર.	૩
ત્રિણિ માસ થયા જેટલે,	શુભ ડોહલાં લહે નામ;	
દાન દીઈ પાલું દયા,	સમરૂં શ્રી જિન નામ.	૪

૧૯૬

સત્તર અઠાવીસે વરિશ,	ચૈત્ર માસ શુભ યોગ;	
શુદ્ધિ પંચમિ દિન અતિ ભલો,	વરલા શુભ સંયોગ.	૫
નવમસવાડે સુત જણ્યો,	શુભ લક્ષણુવર અંગ;	
માતપિતા મન મોહતો,	દેહ કનકને રંગ.	૬
ઉત્સવ કીધા અતિ ભલા,	બાંધ્યાં તોરણુ ખાર;	
થાયે ત્રિજ નંદન તાણું,	ધનજી નામ ઉદાર.	૭
સુત વાધે અતિ સુંદર,	મનમોહન સુકુમાલ;	
જખ થયો વરિસાં સાતનો,	તવ ઠવીયો નેશાલ.	૮
ભણી ગુણી પોઠો થયો,	સુંદર સુગુણ નિધાન;	
હિવે જે ઉત્તમ ગુણુવરે,	તે સુણો સહુ સાવધાન.	૯

ઢાળ ર જી.

નાહાના સડા ! હો વાત સુણો એક મોરી —એ દેશી.

દેશના.

એક દિન સુત સંધાતે લેઈ, તિહાંથી તે નીસરીયા;
વડ વખતે વટપદ્રમાં આવ્યા, શુભ ગુણુ રચણે તરીયા. ૧
ભવિયણુ ભાવેરે, ગુણુ ગિર્યાના ગાવો;
અતિ સુખ થાવેરે, અનુભવ મનમાં દયાવો. આંચલી.
શ્રી વૃદ્ધિસાગર સૂરિશ્ચરને, પદકમલે જઈ નમીયા;
સદ્ગુરુ નાણી તે ભવિ બાણી, દીએ દેશના ઉપશમીયા. ૨

ભવિયણુ ભાવેરે. ગિ.

“ દેવ એક અરિહંત નમી જે, તસ પદસેવા કીજે;
રાગી દોસી દેવ અનેરા, તેહનું નામ ન લીજે. ભવિ. ૩
ગુરુ સૂઘી ખટકાયના ષ્પીહર, ગુણુ સત્તાવિસ ભરીયા;
નહી મન મમતા સૂઘી સમતા, રાખી જે કરે કિરિયા. ભવિ. ૪
પવસુ સભાવ વિભાવ વિમુખતા, રીતે જે અનુભવીએ;
તેહ અનંદિત ધર્મ પઢારથ, સેવ્યે સવિ સંભવીએ. ભવિ. ૫
એ તત્ત્વત્રયનું આરાધન, સમકિત શુદ્ધ કહીએ;

૧ વડોદરા. ૨. સારી બુદ્ધિવાળા. ૩. પાળનાર. ૪. શુદ્ધ. ૫. વસ્તુના સ્વભાવ વિભાવ બાણીને ઉપર ઉદાસીનતા રાખવાથી ખરો ધર્મ પ્રાપ્ત થાય છે, અને તે સેવ્યાથી સર્વ આવીને મળે છે.

૧૮૭

નાણ્યરણુનું મૂલ એ ભાખ્યું, એ વિણુ શિવ ન લહીજે. લવિ. ૬
 એહ સહિત જે તપ જપ સંયમ, તે શિવ સાધન બાણો;
 તેહ રહિત પૂરવકોટી લગી, કિરિયા દ્રવ્ય વખાણો. લવિ. ૭
 એ દુર્લભ માનવ ભવ પામી, ધર્મ કરો ધસમસીયા;
 વિષય પ્રમાદ ^૧વસે મમ હારો, સુષ્ટિ સુગુણ તમ રસીયા. લવિ. ૮
 હાર્યો એ ફિરિ નાવે હાથે, ^૨ચણુ અમૂલિક સરિખો;
^૩અધ્યાતમવેદી ^૪ગતખેદી, ભાવનયણુ એ નિરખો.” લવિ. ૯

દિક્ષા.

ધમ ગુરુની દેશના સુણી, નિજ આતમને વાચ્યો;
 પુદ્ગલભાવ વિલાસ અનાદિક, અથિર હીયામાં ભાચ્યો. લવિ. ૧૦
 કહે સદ્ગુરુને ખે કરજોડી, “તુમ્હે પરકાચ્યું સાચું;
 હિવે તુમ્હ ચરણની સેવા મુકી, અવરને ‘સાથિ ન રાચું’ લવિ. ૧૧
 ઘો દીક્ષા સહચ્યું તુમ્હ શિક્ષા, શીશ થઇને રહિચ્યું;
 સદ્ગુરુ તુમ આણુ અખંડિત, નિત શિર ઉપરી વહીચ્યું.” લવિ. ૧૨
 શા હેમરાજ ને રાજબાઈ, ધનજી સુત લેઈ સાથે;
 લોચે કરી સબિ શોચ તજીને, દીખ ગ્રહી ગુરુ હાથે. લવિ. ૧૩
 ગુરુનાણી કહે “નિસુણો પ્રાણી ! રૂપરે વ્રત ધરજ્યો;
 રોહિણી ^૧પરિએ વ્રત વિસ્તારી, નિજ આતમ ઉર ધરજ્યો. લવિ. ૧૪
 સતર છત્રીસે શુદ્ધી વૈશાખે, ત્રીજે દીક્ષા લેઈ;
 શ્રી વૃદ્ધિસાગર સૂરિ સમીપે, લણે મનિ ઉપયોગ દેઈ. લવિ. ૧૫
 શીખ ગ્રહી સુધી સદ્ગુરુની, પાઠ ભાણી આગમનો;
 અર્થ ^૨અગોચર દિલમાં ધારે, સરિ અરથ આતમનો. લવિ. ૧૬
 નિધિસાગર હરખે બોલાવે, ધનજીને સદ્ગુરુજી;
 વિનયવંત વિદ્યાનો ‘આગર, મુખિ કહે ગુરુજી ! ગુરુજી ! લવિ. ૧૭
 લક્ષવંત લહી ઉપયોગી, ઘે શીખામણિ સારી;
 “‘આગલિ કામ ઘણું છે તુજચ્યું’, ચેલા થાજ્યે ભારી.” લવિ. ૧૮

૧. વશ થઇને મનુષ્યભવ હારી જાયો નહિ. ૨. રતન. ૩. અધ્યાત્મનો
 અનુભવ કરનાર. ૪. ખેદ વગરના. ૫. સાથે. ૬. પેડે. ૭. અગમ્ય, ગહન.
 ૮. ખાણ. ભંડાર. ૯. આગળ, હવે પછી.

૧૯૮

“ભાર કિસ્યો મુઝને તુમ્હે દેસ્યો, સદ્ગુરુ મુઝ દાખો;”
 “અવસર આવો સવિએ કહિસ્યું, વાત હીયામાં રાખો. ભવિ. ૧૬
 બહુ નગરે ચોમાસ કરીને એ, રાજનગર ૧ પાઉધાર્યા;
 શ્રી સંઘે સદ્ગુરુને વંદી, નિજ આતમને તાર્યા. ભવિ. ૨૦
 શ્રી વૃદ્ધિસાગર ૨ સૂરીપુરંદર, શુધ કિરિયા કરે સારી;
 દીએ દેશના મધુર ધ્વનિ મીઠી, તાર્યા બહુ નરનારી. ભવિ. ૨૧
 હૃદી.

પરતાલે સંવત સતર, વદિ વૈશાખ વખાણિ;
 બીજ દીવસ શુભ બીજથી, અતિ મોટે મંડાણ. ૧
 શાહ શ્રી શાંતિદાસ સુત, લક્ષ્મીચંદ સુબાણ;
 પાતશાહ માન્યો ઘણું, નિજકુલ અંબર ભાણ. ૨
 અતિ ઉત્સવ તેણે કીયો, ખરચી બહુ ધનરાશિ;
 નિધિસાગરને નેહસ્યું, થાપ્યા પદ ઉલ્લાસ, ૩
 લક્ષ્મીસાગરસૂરિ એમ, દીધું નામ સવાય;
 શ્રી વૃદ્ધિસાગરસૂરિનો, પટધારી સુખદાય. ૪
 તેજકળા ચઢતી ઘણું, મુખ પુનિમનો ચંદ;
 ભવિક જીવ પડિખોહતા, સર્જન નયણાણુંદ. ૫

ઠાલે ૩ જી.

આંગી અવલ, બનીછરે આવો આદીસર જઇએ. એ દેશી.

વિહાર યાત્રા.

સહીયર સર્વે મિલીનેરે આવો સદ્ગુરુને ગાવો;
 ભવિયણુ ભાવ લલીનેરે, વંછિત જિમ સુખડાં પાવો. આંચલી.
 લક્ષ્મીસાગરસૂરિ શિરોમણિ, તપગચ્છ કેરો રાયારે;
 સાગર ગચ્છ શિણુગાર મુનિસર, નામે નવનિધિ પાયા. સ. ૧
 ભૂમંડલ વિચરે મુનિરાજ, સુવિહિત યતિ સંઘાતેરે;
 ભવિયણુ જનના સંશય ભાંજે, બંદી નિત પરભાતે. સ. ૨
 બહુ તપ તપીયા દુસ્તપ ગાઠા, રાઠા રૂપી રાખેરે;
 બહુ દિવસો લગિ કિરિયા પાલી, કરી અમરિહંતને સાખી. સ. ૩

૧ પગ ધર્યા, પધાર્યા. ૨ આચાર્યમાં ઈદ્ર સમાન. ૩. પોતાના કુલરૂપી
 આકાશમાં સૂર્ય સમાન. ૪ ધનનો ઢગલો. ૫ સારી ક્રિયા પાળનાર.

૧૯૯

- શ્રી સિદ્ધાચલ ૧૨૧૮ તારીંગે, યાત્રા કરી ગુણ પોષેરે;
અંતરીક અર્ચુદ મરૂધરની, કીધી મન નિર્દોષે. સ. ૪
- ઇમ વિહાર કરતા ભૂમીતલ, બહુ નરનારી તાર્યારે;
શુદ્ધ પદ્મી મારંગ જિનનો, કેઇ બુડંતા તાર્યા. સ. ૫
- સંવત સતર સત્યાસીએ વરસે, સૂરજપુર ચોમાસેરે;
સંઘ સકલ સોભાગી ગુરૂની, ભક્તિ કરે ઉદ્ધાસે. સ. ૬
- બહુ તપ જપ ઉપધાન વહે તિમ, માલારોપણ કિરિયારે;
શ્રાવક લાભ લીએ બહુ ઇષ્ટીપરી, ગુણ રચણે જે ભરીયા. સ. ૭
- ભક્તિ કરે શ્રી ભગવનજીની, ભાવ ભલેરો આણીરે;
ચરણકમલ ગુરૂના નિત વંદે, ધન એ સુકૃત કમાણી. સ. ૮
- સૂરતિ સહિર મનોહર બંદીર, શ્રાવક અતિ સુવિચારીરે;
શ્રીજીને ચોમાસું રાખી, કીરતિ સખલ વધારી. સ. ૯
- બહુ ગુણવંતા ગુરૂ ગુણરાગી, ધન જનનીના જાચારે;
એક મને સેવે સદ્ગુરૂના, ચરણકમલ સુખદાયા. સ. ૧૦
- સુખ સમાધિમાં રહી ચોમાસું, લાભ ઘણો તિહાં દીધોરે;
સદ્ગુરૂ રાજનગર વંદાવા, મનમાં ઉજ્જમ કીધો. સ. ૧૧
- ઇષ્ટિ અવસરિ દેખી શ્રીજીનું, દેહ અથામ વિશેષેરે;
સંઘ રહ્યો સદ્ગુરૂને ઘેરી, સુખમાં સાહસું દેજે. સ. ૧૨
- “ શ્રી ભગવનજી તુમહે અમ્હને, ઘણું વાહાલા જીવ સમાણારે;
ખિણુ વિરહો ન ખમાઇ તુમચો, સ્યા માટે રીસાણો. સ. ૧૩
- વલી વિશેષ એહવી કાયાએ, કિમ વીહાર હોએ સ્વામીરે ?
માટે ચોમાસું ઇહાં રહીએ, સંઘ કહે શિર નામી ” સ. ૧૪
- સદ્ગુરૂ સંઘ તણે આગ્રહથી, ચોમાસું અવધાર્યુંરે;
સંઘ સકલ હીયડામાં હરખ્યો, સખલું માન વધાર્યું. સ. ૧૫
- ફહા.

શરીરવ્યાધ.

- તન અથામ શ્રી પૂજ્યનું, થયું વિશેષે જામ;
તખ સદ્ગુરૂ સેવા રસિક, શ્રાવક ચિત્તે આમ. ૧

૧ ગિરનાર. ૨ આપુ પર્વત. ૩ સુરત. ૪ આનંદથી નિશ્ચય. ૫ ઠેકાણે નહિ એવું, અસ્વસ્થ.

૨૦૦

સહગુરુ એહવા ફિરિ ફિરિ, નવિ મિલસ્યે જગમાંહી;
 ગુરુ વેયાવચથી અધિક, લાભ અનેરો નાંહી. ૨
 ગુરુ ભગતા અહનિશિ રહે, પાસે જોડી હાથ;
 વેધ ઘણા તેડયા તિહાં, આપી અહુલી આધિ. ૩
 ગુરુ મોહે મોહ્યા ઘણા, નયણે વરસે નીર;
 અહો એ ગુરુ સમકો નહીં, જગમાં સાહસ ધીર. ૪
 ચોમાસું એઠા પછી, પર્વ પળુસણ પૂડી;
 તન અડકયું શ્રી પૂજ્યનું, નશકે પોતે ઉડી. ૫

ઢાલ ૪ થી.

સુણિ મેરી સજની, રજની ન ભવેરે. એ દેશી.

સુરતના ભવિક શ્રાવકો.

સૂરતિ સંઘ સકલગુણુ ખાણીરે, મિલીયો મોટો અવસર બાણીરે;
 શાહ માનચંદ સખલ ગુણુ બાણીરે, દોસી ગેલૂના કુલમાં બાણીરે. સૂ. ૧
 શાહ નિહાલચંદ મેવાસાહ રે, કુપૂર ધનાના કુંવર સવાયરે;
 એ ત્રિણે રાજનગરના વાસીરે, સૂરતિ આવી રહ્યા સુવિલાસીરે. સૂ. ૨
 સૂરતિ સંઘ વોહરા ધર્મદાસરે, સાચા સહગુરૂના જસવાસરે;
 શાહ લખમીચંદ ને લાલશાહરે, કુંવર અમીચંદના વાહ વાહરે. સૂ. ૩
 શાહ ઝવેર પનજી મનિ રૂઠારે, પરિખ ઝવેરલાલજી નહી કુઠારે;
 શાહ કપુરચંદ હીરજી શોહરે, સોની દેવચંદ સહુ મન મોહરે. સૂ. ૪
 શાહ વિમલ મોતીચંદ ભાઈરે, શાહ તિલકના સુત એ સવાઈરે;
 શા. વર્ધમાન અભયચંદ બાણીરે, પરિખ ગલાલ વિનેકર્ણુ વખાણીરે. સૂ. ૫
 શાહ કુંવરજી કાનજી સાચારે, મુખથી ન કાઢે કુડી વાચારે;
 શાહ સભાચંદ કચરા રાગીરે, ગુરુ ભગતા શ્રાવક વડભાગીરે. સૂ. ૬
 શાહ નાહના વીરજીવડ વખતીરે, શા ધનજી નાહના અહુ ભગતીરે;
 શાહ ગલાલ રૂપા સુવિચારીરે, સૂરચંદ રવીરચંદ નવ તત્ત્વ ધારીરે. સૂ. ૭
 માંકા જેમસીના ગુણુ મોટારે, સામચંદ દીપચંદ નહી મન ખોટારે;
 શાહ તારાચંદ પ્રેમ પુરારે, ગુરુ વૈયાવચ કરવા શૂરારે. સૂ. ૮
 શાહ ઝવેર છનીયા ધર્મરાગીરે, શાહ અમીચંદ સંઘજી સાગીરે;
 ગાંધી વીરચંદ રહીયા વાઝરે, ગાંધી જીવણુ અતિ દીદારે. સૂ. ૯

૨૦૧

શાહ ગણેશ સુત મોતીચંદ્રે, લાડુયા શ્રીમાલી સુખ કંદરે;
 ઇત્યાદિક શ્રાવક બહુ મિલીયારે, શ્રી પૂજ્યની સેવામાં ભલીયારે. સૂ. ૧૦
 સહુકો શ્રાવક સેવા સારેરે, સુખ યોલે યોલે સહુ જીજ્ઞાસુરે;
 હવે અવસર એ પદ દેવાનોરે, શ્રીજી સંઘની વિનંતિ માનોરે. સૂ. ૧૧
 શ્રી ભગવંતજી મનમાંડે ધારીરે, શકુન જોઈને વાત 'શીકારીરે;
 શ્રી સંઘ હરખ હીચે ન સમાયરે, ઉત્સવ આડંબર બહુ થાય રે. સૂ. ૧૨
 દોસી માનચંદ્ર જોલજી સગેરે, આવી યોલે શ્રીગુરૂ આગેરે;
 'ભગવંતજી અમ હરખ છે એહરે, પદમહોત્સવ કરચું સમનેહરે.' સૂ. ૧૩
 શ્રીગુરૂજી કરી વાત પ્રમાણુરે, વાચ્યાં જગી ઠોલ નિશાણુરે;
 ધવલ મંગલ ગીત ગાવે ગોરીરે, મન હરખે અતિ ચતુર ચકોરીરે. સૂ. ૧૪
 ખેસારી નોખત મન મોદેરે, વાળે વાજિત્ર નવનવ છંદેરે;
 ગાઈ ગુણીજન સરલે સદેરે, ઉત્સવ દીઠે અતિ આલ્હાદરે. સૂ. ૧૫
 સંવત સતર અઠ્યાસી વરખેરે, વિજયદશમિ દિવસે મન હરખેરે.
 પ્રમોદસાગર ઉવચાયને રંગેરે, તેડયા શ્રીજીએ અતિ ઉત્સરંગેરે. સૂ. ૧૬
 'મોટો એ તપગજનો તારરે, તુમ્હને સુંપું છું નિરધારરે;
 નિરવહજો તુમે નિરતિચારરે, પાલજો નિર્મલ પંચાચારરે.' સૂ. ૧૭
 વાસ લેઈ કર ઉચો ક્રીધરે, શ્રીજીએ આચારિજ પદ દીધરે;
 શ્રી કલ્યાણસાગરસૂરિ થાપું નામરે, સીદ્ધા ભવિ મન વંછિત કામરે. સૂ. ૧૮
 તિથિ સમે ઉત્સવ સખલા ક્રીધરે, ચાચક જનને ધન બહુ દીધરે;
 સોનારૂપા નાણે નવ અંગેરે, શ્રી સંઘ પૂજે નવનવ રંગેરે. સૂ. ૧૯
 પરભાવના નાલીએરની સારરે, સાહુમી વત્સલ ભગતિ ઉદારરે;
 ઇષ્ટિપરિ ઉત્સવ સખલો ક્રીધરે, 'મણુઅ જનમનો લાહો લીધરે. સૂ. ૨૦
 ધન્ય ધન્ય માનચંદ્ર કમાઈરે, સહુજન યોલે ધમ નિર્ધારરે;
 ધન્ય માલી જિણિ કૂખિએ બયોરે, ધન્ય પિતા જસ કુલએ આયોરે. સૂ. ૨૧

હાહા.

અંતસમય,

આચારિજ પદ લેઈને, શ્રીજી હૂઆ નચિંત;

નિજ આતમ સમતારસે, સીચંતા ગુણવંત. ૧

૧ સ્વીકારી. ૨ મનુષ્ય.

૨૬

૨૦૨

આચારિજ પાસે રહ્યા, ગુરૂપદ સેવે સંત;
 પંડિત રવિસાગર ભલા, સેવ કરે મનિ ખંત. ૨
 અન્નિતસાગર બુધ વિનવે, બેહું બેડી હાથ;
 શ્રીજી સાહસું નિરખીને, હમને કરો સનાથ. ૩
 ગુરૂ સેવા માંહે કુશલ, કુશલસાગર ગણિ તેમ;
 ચરણકમલની ચાકરી, કરે નિત અંતર પ્રેમ. ૪
 ક્ષીરસાગર ગણિ ધમિ કહે, ગુરૂજી તુમ ગુણુહાર;
 હીયડાથી નહી ઉતરે, નિશ્ચય એ જમવાર. ૫
 વિશેષસાગર પાસે વલી, સહુ શ્રીજી પરિવાર;
 દેખીને ઇણિપરિ કહે, હિત શીખામણિ સાર. ૬
 ‘આઉ અથિર એ મનુજનું’, રાખ્યું કુણે ન જાય;
 જિનવર સરિખા નવિ રહ્યા, નર કુણુ ગિણુતી માંહી. ૭
 તે માટે તુમને હમો, શું કહું વારોવાર;
 શુદ્ધ સંચમ પાલન્યો, જેહથી ભવનિસ્તાર. ૮
 ભવ અનંતલગિ જીવડો, ભમીયો એ ભવમાંહી;
 રાગદ્વેષ ભવમૂલએ, મન ધરન્યો મનમાંહી. ૯
 એ સમ બંધણુ કે નહી, એ સમ કેઈ ન આધિ;
 દેવાણુપિય તે ભણી, ધરન્યો ચિત્ત સમાધિ.’ ૧૦
 તિમ વલિ કહે શ્રી સંધને, હિતશિક્ષા તિણિવાર;
 કરજોડીને સાંભળે, શ્રાવક શુદ્ધ વ્રતધાર. ૧૧

હાળ પ મી.

(નાંદડલી વૈરિણિ હોય રહી—એ દેશી.)

ઉલ્લી ગુરૂ દેશના.

કહે ગુરૂ ભવિયણુને તદા, પ્રતિબુજ્યો હો લહી નર અવતાર,
 સુકો એ નિંદા મોહની, જગો જગો હો રહેજો હુશીયાર. ૧
 આતમ તત્વને આદરો, પરિહરન્યો હો પરભવનો સંગ,
 કુમતિ કુટિલ નારી તજો, કરો અહનિશિ હો સમતાશું રંગ. ૨
 ‘નંદની રમોહનરેંદ્રની કુમતિના હો પીઅરીઆં કષાય,
 એ બહુ ભેલા મિલ્યે, ચેતનની હો શુભમતિ સુઝાય. આ. ૩

૧ પુત્રી. ૨ મોહરાજ.

૨૦૩

ધર્મ સ્વરૂપની વાસના, મત મુકો હો અહનિશિ ગુણવંત,
 કલ્પતરૂની એ છાંયડી, સહી ફલસ્યે હો ફલ સુખ અનંત. આ. ૪
 ધર્મ સમો જગિ કે નહી, લવજલનિધિ હો તરવાનો ઉપાય,
 ચાર નિક્ષેપમાં એહનો, ભાવ નિક્ષેપ હો સાધન કહેવાય. આ. ૫
 એકવિધ શુદ્ધ દયા ગુણે, જ્ઞાન કિરિયા હો હોય લેહ વિચાર,
 તત્વ ગુણે ત્રિહું લેદથી, ચિહું લેદે હો દાનાનિક ધારી હોય. આ. ૬
 મત ગુણથી પંચ લેહ એ, ષટદ્રવ્યે હો ષટ લેહ એ જોય,
 નૈગમ સંગ્રહ આદિથી, નયભાવે હો લેહ સાત એ હોય. આ. ૭
 મહ આઠે અલગા તબે લેહ આઠમે હો નવમે નવવાડિ,
 શુદ્ધ શીલ આરાધતાં, ક્ષાંત્યાદિકે હો દશ લેહ રૂહાડી. આ. ૮
 એહ ધરમ ચિત્ત ધારજ્યો, મત મુકો હો અલગો તિલમાત્ર,
 પરનારી પરનિદને, પરિહરને હો વિકથાની વાત. આ. ૯
 સમકિત શુદ્ધ એ પાલજો, મત કરજ્યો હો વિષયાનો સંગ,
 વિષયવિહ્વા માનવી, નવિ પામે હો જિનધર્મપ્રસંગ. આ. ૧૦
 કોધ ન કરસ્યો કોઇસ્યું, મત માણજ્યો હો અવલો અભિમાન,
 માયાએ વિષવેલડી, લોભ છાંડો હો ભુડો એ નિદાન. આ. ૧૧
 સામાયિક પોસહ તણા, મત લેઇ હો મત ભાંજો લિગાર,
 જ્યણા શુદ્ધી રાખજો, ગુણ એકવીસ હો મત મેલો વિસાર. આ. ૧૨
 ચતુક્તમાગમે-ધમ્મરચણસ્સ જુગ્ગો, અક્કુહો રુવવં પગ્ગ સોમો,
 લોગણ્ણો અક્કુરો મીરુ અસલો સુદલ્લિણો. ૧
 લજ્જાલુઓ વ્યાલુ મજ્જથો સોમવિટિ ગુણરાગી,
 સક્કહ સુપક્કજ્જુતો સુદીદ્દસી વિસેસન્ન. ૨
 વુટ્ટાણુઓ બિળીઓ, કયણ્ણુઓ પરહિયત્થકારીય;
 તહચેવ લલ્લલ્લલ્લો, રંગવીસ ગુણેહિ સંપપ્પો.* ૩

* ગુણો ધર્મરત્ન પ્રકરણ. પૃ. ૩૨-૩૩. આનો અર્થ આ છે:-જે પુરૂષ અક્ષુદ્ર, રૂપવાન, શાંતપ્રકૃતિ વાળો, લોકપ્રિય, અકૂર, પાપભીર, નિષ્કપટી, દાક્ષિણ્યતાવાન, શરમાળ, દયાળુ, મધ્યસ્થ, સૌમ્ય દષ્ટિવાળો, ગુણરાગી, સત્કથ, સુપક્ષ-સારાં સગાં સાથે પ્રીતિ રાખનાર, દીર્ઘદર્શી, ગુણદોષજ્ઞ, વૃદ્ધ જનને અનુસરનાર, વિનીત, કૃતજ્ઞ, પરાંપકારી, અને લબ્ધલક્ષ-સમજનાર એમ એકવીસ ગુણવાળો હોય તે ધર્મરૂપ રત્નને પાત્ર થઈ શકે છે.-સંશોધક.

૨૦૪

ઇતિ શીખાંમણિ દેતા ઇસિ કરે, આણસણ હો શરણાં વહી ચ્યાર;
કર ઉચો કરીને દિએ, શ્રીસંઘને હો ધર્મલાલ 'તિવાર. ૪

ઢાળ ૬ કી.

(ભાલીકારે હંસારે વિષય ન રાચાએ-એ દેશી.)

અમદાવાદના રાગી આવકો.

શ્રી સંઘ વહાલોરે રાજનગર તણા, ધર્મધુરંધર જેહ;
હોંશ ઘણી હતી વંદાવવા, પણ ભાવી સખલોરે એહ. શ્રી સંઘ. ૧
શાહ શાંતીદાસ સહસકરણ તણા, ચૌત્ર પવિત્ર ગુણ ગેહ;
શાહ ખુશાલચંદ લખમીચંદલ, જેહચુ' ધર્મ સનેહ. શ્રી. ૨
સૌભાગ્યચંદ્રના પંચાયણ જિસ્યા, પાંચે સુત સિરદાર;
કેસરીસિંઘલ તેહ માંહે શિરે, સકલકલા ભંડાર. શ્રી. ૩
શાહ અમરસિંઘ શાહ તણીપરે, તેમ હઠીસિંઘ બાણી;
શાહ સરૂપચંદ અજકણીસિધા, એ પાંચે ગુણબાણી. શ્રી. ૪
શાહ કીકા કેસ્તુરચંદ બાણીએ, વર્ધમાન ઉત્તમ સાર;
શાહ કીકા અમરચંદ તિમ વહી, શેઠ સકલ પરિવાર. શ્રી. ૫
શાહ ધરમચંદ નાનુશાહલ, શાહ ગલાલચંદ બાત;
શાહ ગલાલચંદ સુત દેવચંદ, શાહ સખલ સુ'હાલીરે બાતી. શ્રી. ૬
શાહ નિહાલચંદ સુત વીરચંદલ, પ્રેમચંદ સુત ભગવાન;
પારિખ વેલચંદ જયકર્ણ, બાણીએ કોમલ ખુદિ નિધાન. શ્રી. ૭
દોસી ગેલનારે સુત સોહામણા, દોસી ફૂલચંદ નામ;
માનચંદ નામેરે બીએ ગુણનિલો, ઉત્તમ જેહનારે કામ. શ્રી. ૮
માનચંદ દોસીરે સુત કીકાતણા, દોસી કુળેર નાનચંદ;
દોસી વીરા વલિમ મતિ, આગલા ચિમ્મન નંદલ નંદ. શ્રી. ૯
દોસી જીવન ધર્મ સુત લલા, સાહસવંત સુબાણ;
સાકર દોસીરે બાંધવ તેહનો, એ બિંહુ બેડિ સમાણ. શ્રી. ૧૦
દોસી ખુસાલને થાવરલ લલા, દોસી ગલાલના નંદ;
દોસી જયચંદ સુત રાયચંદના, હીયડે નહી મતિમંદ. શ્રી. ૧૧

૧ ત્રણવાર.

૧૦૫

- દોસી નાથારે તેજસી સુત બલા, યોમસી સુત શા ગલાલ;
શાહ કલ્યાણ જગસી જાણીએ, જાણે જે ધર્મમાલ. શ્રી. ૧૨
- શાહ નિહાલચંદ મેવાસા બલા, શાહ કેપૂર કુલચંદ;
માણિકશા સુત શાહ ગલાલનો, લાહોરી સુખકંદ. શ્રી. ૧૩
- શા સૌભાગ્યચંદ હીરણ ગુણભર્યા, ધર્મકરણ ઉજમાલ;
તસ ભત્રીજારે સોહે અતિ બલા, ગુણવંતા સુકુમાલ. શ્રી. ૧૪
- તેહ માંહે પહિલારે શાહ ઝવેરણ, પાનાચંદ સુખાણ;
એ બેહું નંદન શાહ મલૂકના, માને શ્રી જિનભાણ. શ્રી. ૧૫
- પારિખ પરગટ હેમચંદ, રતનણ માને જિનદેવ;
સંઘવી મોતીરે આગરચંદના, કરે અહાનિશિ શુર સેવ. શ્રી. ૧૬
- શાહ વલમ સુત શા જયચંદણ, વ્યવહારીમાં રે લીહ;
શાહ થાવર સુત નાનૂણ બલા, કટુક ન બેહોરે છહ. શ્રી. ૧૭
- શાહ સૌભાગ્યચંદ સુત ચૌભાણ તાણા, શાહ નાહનાચંદ ભાણ;
સમણ સારારે જે પટ દ્રવ્યના, જવહરી વાટે વખાણ. શ્રી. ૧૮
- શાહ નાહના વલી શાહ ઝવેરનો, માહીદાસ ગલાલ;
ગોડીદાસનો શાહ અનુપણ, જે ઉપગારીરે લાલ. શ્રી. ૧૯
- કચરા શાહના ગુણ દીસે ઘણા, શાહ લાલચંદનો નંદ;
શાહ જગતચંદ સુત સોહામણા, નામે જે રૂપચંદ. શ્રી. ૨૦
- ચંદનશાહણ નેમીદાસનો, માને દેવશુર આણ;
ખેમચંદ નામેરે જેહ મલૂકનો, મોતી નયણ વખાણ. શ્રી. ૨૧
- શા રાજમહલ સુદંરદાસના, શા મથુ રૂતેચંદ;
વિન્ધ્યકરણનોરે શા સુરમહલ હીરા સુત ખેમચંદ. શ્રી. ૨૨
- રવણનો સુત શાહ ગલાલણ, માનચંદ કલ્યાણ સાર;
ગોહરા હીરાને કુલ ઉપનો, નામ સુમતિ નિરધાર. શ્રી. ૨૩
- ગોહરા ભવાનીરે શાહ કસ્તુરનો, પંજાવત પાનાચંદ;
શા મોલીચંદ નાગણ નિરમલા, દીપો એઘનો નંદ. શ્રી. ૨૪
- તારા વિમલસીરે શાહ શિરોમણી, શાહ વધૂચંદ્રભાણ;
હેમા નાહનારે શાહ ગલાલના, બંધવ બેહુ સુખાણ. શ્રી. ૨૫
- શાહ સૌભાગ્યચંદ તારાચંદનો, સંઘવી તિમ ખેમચંદ;
શાહ જગા સુત આમારા શાહનો, સૌભાગ્યચંદ રૂપચંદ. શ્રી. ૨૬

૨૦૬

શાહ હર્ષચંદ ખેમચંદ બાણીએ, તારાચંદ ઉદેભાણુ;
 ઇત્યાદિક સહુ શ્રાવકશ્રાવિકા જે, અમ્હ ગુણનારે બાણુ શ્રી. ૨૭
 ભાઈ સંભારીએ સહુ સંઘને, લેઈ અમ્હારૂં નામ;
 કહેજો સુકીરે સવિ પરમાદને, કરજો ધર્મનાં કામ. શ્રી. ૨૮

હુહા.

રાજપુર રળીયામણુ, જિહાં કણે સખલ વિવેક;
 શ્રાવક ગુરૂ ભગતા ઘણું, રાખે મોટી ટેક. ૧
 પુર નવીન માંહે વસે, શ્રાવક સહુ સુબાણુ;
 કાલૂપુર કીરતી ઘણી, શ્રાવક ગુણની ખાણુ. ૨
 તેમ શકંદરપુર તણાં, ઉત્તમ જેહનાં નામ;
 અહમ્મહપુર શ્રાવક લલા, જેહના શુભ પરિણામ. ૩
 ઇત્યાદિક સહુ એ પુરે, નામ અહ્મારૂં લેય;
 ધર્મભલાલ પહોચાડજો, ધરિ મન ધર્મ સનેહ. ૪

ઢાળ ૭ મી.

(તટ ચમુનાનોરે અતિ રહીયામણોરે—એ દેશી.)

રાધનપુરના રાગી શ્રાવકો.

રાધણપુરનો સંઘ રળીયામણોરે, જે સમજી ગુણવંત;
 શેઠ તિલકસંઘજી તેહમાં શીરેરે, અથ એ સુત સતવંત. રા. ૧
 શેઠ કપુરચંદ સીરચંદ બાણીએરે, જિન ભગતા વડચિત્ત;
 શેઠ હાથીમંગલ બંધવ બંનેરે, બલીઆ જે ધનવંત. રા. ૨
 કોરડીયા પરતાપશી સુત ભલારે, શાહ હીરજી કુલહીર;
 પરિખ રતનશી રહીયા ઉજલારે, પરનારીનારે વીર. રા. ૩
 પરિખ ડોસાના સુત બેહુ સુંદરે, દેવકર્ણ મેઘજી બાણુ;
 સંઘવી થાનસંઘ સુત હીરા તણોરે, શિર વહે શ્રી જિન આણુ. રા. ૪
 જીઠાશાહ અભયચંદ સુત વલીરે, નામ મસાલીયા જેહ;
 ભાભેરા લખમીચંદ તિમ ભલારે, જેઠા સુત ગુણુ જેહ. રા. ૫
 કેઠારી સીરચંદને કુલ તિલોરે, નામ અભયચંદ શાહ;
 શાહ લીંબાને કુલ જિમ કેસરીરે, લાધાં કેસરશાહ. રા. ૬

૨૦૭

શાહ મોહન સુત જે ધનરાજનોરે, કરે જિનરાજની સેવ;
 શાહ જેઠા સુત શાહ શિવા તણુરે, ગુરૂભગતા નિતમેવ. રા. ૭
 શેઠ કેસરના કેસરી જિસ્યારે, વાલણ શેઠ વખાણ;
 માલણ સુરચંદ આદિ અતિ ભલારે, ખંધવ સાતે સુખાણ. રા. ૮
 શેઠ ભાણુણ તિમ લાધા તણુરે, સર્વ સમય સાવધાન;
 શાહ કેપુરચંદ સુત લાલચંદનારે, જસ મતિ ધર્મનું ધ્યાન. રા. ૯
 ઇત્યાદિક સહુ સંઘને અમ તણુરે, કહેવાડને ધર્મલાલ;
 કહેને કરને કારજ ધર્મનારે, જિમ લહો શિવસુખ લાલ. રા. ૧૦

ઠાળ ૮ મી.

(નદી યમુનાકે તીર, ઠેડે દોય પંખીયાં-એ દેશી.)

પાટણુના રાગી આવકો.

પાટણુપુરમાં શ્રાવક સહુ વ્યવહારીયા,
 દોસી ઉત્તમ ઉત્તમપુર અધિકારીયા;
 સંઘવી હેમચંદ સાર વખત સુત જેહનો,
 ગુણુદાતાર અનોપમ દીસે તેહનો. ૧
 શાહ ભુખણ કુલ ભુખણશાહ ગલાલનો,
 શાહ રાયચંદ સુત જાણુ ધરમના માલનો;
 શાહ અમરચંદ નામ ઉગરશાહ અતિ ભલો,
 પાટણુપુરનો સંઘ ઇત્યાદિક ગુણુ નિલો. ૨

ખંભાતના રાગી આવકો.

વર ખંભાયત ખંદિર માંહે સુંદર,
 શાહ જસવીર પાસવીર એ સુગુણુ પુરંદર;
 ચોકસી શાહ અમરચંદ સુમતિદાસનો,
 હેમચંદ સુત તાસરાગી શુદ્ધ વાસનો. ૩
 શાહ નથુ ભુલા કુલ ઈંદ્રણ પુંજયા,
 શાહ સલાચંદ લખા ન જાએ ગંજયા;
 શાહ રીખવ ગોડીદાસ, સુગુરુ ગુણુ રાગીયા,
 શાહ મલચંદ જિણુદાસ, જહાં વડભાગીયા. ૪
 ઇત્યાદિક સહુ સંઘ ખંભાયતનો સહી,
 કહેને તુમે ધર્મ લાલ, નામ અમ્હયું ગ્રહી;

૨૦૮

પુરાણપુરના રાગી શામકો.

બહાનુપુરનો સંઘ, સખલ રાગી શિરે,
 શાહ મોલીચંદ દેવચંદ સહૂને ગુણ કરે. ૫
 બંધલ તેહના દોય નિહાલસંદ નામથી,
 શાહ ખુશાલચંદ તેમ મુખે જસ ના નથી;
 શાહ મલુકચંદ સોહે માણિકચંદનો,
 દિન દિન સુજસ સવાય કે, શાહ હર્ષ ચંદનો. ૬
 શાહ માણિકચંદ મંગલજીના ગુણ ઘણા,
 શાહ ગુલાબચંદ કુંવરજી કીરતી નહી મણા;
 શ્રી સંઘ એ હમને ખિણ મત ન વીસરે,
 કહેને 'ધર્મ કરજો, તુમહે બહુ આદરે.' ૭

ખીન ગામના સંઘ.

'વટપદ્રને 'દર્બાવતી ભરૂચ છે તિમ વલી,
 અંકલેશ્વર સોજિતરે શોભા ઉજલી;
 સાણંદ વીરમગામ કટોસણ તિમ કડી,
 તિમ મહીસાણ બલોલ, વસતી બહુ સાંકડી. ૮
 સાંગથલ ને નયરવાડું, પાલણપુર સિદ્ધપુરે,
 ભાલેર બહીચલ બારેબુ બહુ આદરે;
 ઇત્યાદિક વરક્ષેત્રમાં શ્રાવક જે વસે,
 તેહને તુમે ધર્મલાલ કહેને અતિ રસે. ૯

ભાષા ૯ મી.

(પુણ્ય પ્રશ્ન સીએ—એ દેશા.)

દેહોત્સર્ગ.

એમ કહીને સૂરીસરે, સૌન ગ્રહું તિણિ વાર,
 દરિસણ કરતા જિનતાણુરે, ધ્યાન ધરે નવકારોરે.
 ગુરૂ ન વિસરે, જેહના બહુ ઉપગારરે, ક્ષણ ક્ષણ સાંભરે. આંચલી.
 પાપથાનિક સવિ પરિહરોરે, સાંભલતાં સિદ્ધાંત,
 ધ્યાન ધરમ મતિ ધારતારે, સ્મરતા અરિહંતોરે. ગુરૂ.

૧ વડનગર. ૨ ડભોઇ.

૨૦૯

સંવત સતર અઠ્યાસીએરે, સદ્ગુરુ સુગુણ નિધાન, આસો વદિ સાતમદિનેરે, સંતિ થયું નિરવાણરે.	ગુ. ૩
શ્રી લક્ષ્મીસાગર સૂરીસરે, પામ્યા સુર અવતાર, ભદ્રક મંદકપાયતારે, સુરપદ હેતુ વિચારોરે.	ગુ. ૪
સૂરીસર પડિત વલીરે, સાધુ સકલ પરિવાર, ગુરુ મોહે મોહ્યા ઘણારે, નયણે વહે જલ ધારોરે.	ગુ. ૫
શાહ હેમરાજ કુલચંદવારે, રાજબાઈનારે નંદ, એકવાર સાહમું જૂઓરે, શ્રી તપગચ્છના દિણ્ણોરે.	ગુ. ૬
તુમે ઉપગાર કર્યા ઘણારે, તે મુખિ કહ્યારે ન જાણ, ધણિ અવસર અણખેલડેરે, હમ મન ઘણું અકુલાયરે.	ગુ. ૭
હમ હીયડું નિહુર ઘણારે, શું કહીએ બહુ વાર; હિવે કુણુ દેશે અમ ભણીરે, હિતશિક્ષા સુવિચારોરે.	ગુ. ૮
સૂરીસર મુખિ ઇમ કહેરે, શ્રીગુરુ ગરીબ નિવાજ; ગુણુ તુમચા એ કણિમુખેરે, કેતા હું કહું આજોરે.	ગુ. ૯
પોષી તુમે પોઠા કર્યોરે, સૂત્ર ભણાવીરે સાર; રાજ્ય દીર્ઘ તપગચ્છતરે, કિમ વિસરે ઉપગારરે.	ગુ. ૧૦
સંઘ સહુકો દુઃખ ધરેરે, હયડાં આંખ્યાં ભરાય; ઢલકઢલક આંસું ઢલેરે, મોહ સખલ જગ માંહીરે.	ગુ. ૧૧
ધણિ મોહે મુનિ મનકનારે, જનક સુધ્યંભવ સૂરી; શ્રુતધર પટધારી તણેરે, નયણુ વહ્યાં જલ પૂરોરે.	ગુ. ૧૨
ગૌતમ ગણધર જોહવારે, મોહે છલ્યા બલવંત; તો રથો નરનો આશરોરે, સખલો મોહ દુરંતોરે.	ગુ. ૧૩
સાહસ ધરી સૂરીશરેરે, તવરાંબ્યા ભગવંત; અંગ વિલેપન અતિ ભલારે, સોહંધિ કીધ સુમનોરે.	ગુ. ૧૪
કસ્તૂરી કર્પૂરસ્થરે, કેસર ચર્ચિત જોહ, મૃદુ બહુ મૂલે કપડેરે, પહેરાંબ્યા ગુણુગેહોરે.	ગુ. ૧૫
શ્રી પૂજ્યને બેસારીયારે, સૂરિજ સાહમારે; સંઘ કરે અંગ પૂજાણુરે, કરતા ગુરુ ગુણુઆમોરે.	ગુ. ૧૬

૧ જેવા.

૨૭

૨૧૦

સુર ભગતા કરે પૂજાણું, સોવન રૂપારે નાણું;
 સ્વપર પક્ષી તિહાં બહુ મિલ્યોરે, બુઝો બુઝો પુણ્ય પ્રમાણોરે. ગુ. ૧૭
 પૂજાણું થયું તિહાં અતિ ઘણું રે, રૂપધ્યાસેં બેઝ્યારે;
 હવે ઉત્તર કારિજ તણોરે, સાંભળજે અધિકારરે. ગુ. ૧૮

હુહા.

માંડવી.

માંડવી કીધી અતિ ભલી, ખંડ અઢાર જસ માન;
 વીંટી કસળી વસ્રશ્યું, બાણે અમર વિમાન. ૧
 પંચવરણ નીકી બની, જિમ વસંત વનરાય;
 ૧સોવન કલશ સોહામણા, ઉપરિ ધરયા બનાય. ૨
 પંચવરણ ધ્વજ શોભતી, મુકી તિહાં મનરંગ;
 રબલક મુલક જેવા મિલ્યા, દીઠે હોઈ ઉછરંગ. ૩
 તેહમાં ઉત્તર પટ ધરી, પોઢાડયા ભગવત;
 ગુરુભક્તો વીંટી વળ્યા, પાસે પુરૂષ રતન. ૪
 તિહાંથી ઉપાડે માંડવી, મોટા પુરૂષ પ્રધાન;
 ચાલ્યા અગર ઉખેવતા, માણસનું નહિ માન. ૫
 સહસ્રગમેં સાથે મિલ્યા, કૌતુક જેવા માટિ;
 પંચ શબ્દ વાજે સખર, અગર ઉખેવતા વાટિ. ૬
 પછસા તિમ ઉછાળતા, ગાએ તો જગભાટ;
 માહલતાલ વળવતા, માણસના બહુ થાટ. ૭
 ઇલિપરિ બહુ આડંબરે, પહુંચાડયા વરઠામ;
 મણુ અઢાર સૂકડિ તણી, ચંદ્રિ ખડકી તિહાં ઠામ. ૮
 અગર સવામણુ ખડકીયો, ચૂઓ કસ્તૂરી સાર;
 અંબર તિમ વલિ અરગજે, તે મેહલ્યો તિણિ વાર. ૯
 મુખ ઉપરિ મેહલી તદા, સોવન નાણું સાર;
 દૂધધાર દેઇ કરી, સંધ કરે સતકાર. ૧૦
 શ્રી પૂજ્યને બોલાવીને, નાહી નિર્મળ નીર;
 નયણે આંસૂ વરસતા, શ્રાવક ગુણ ગંભીર. ૧૧

૧ સુવર્ણ, ૨ હુનિયાંના દેશના માણસો. ૩ સુખડ, ૪ ચિતા.

૨૧૧

૧૫ગિ પગિ શ્રી પૂજ્ય સાંભરે, હીયડે દુઃખ ન માય;
ગુણ ગાતાં શ્રી પૂજ્યના, આઠ્યા ઉપાસરા માંહી. ૧૨

ઢાળ ૧૦ મી.

(ઇહર આંખા આંખલીરે-એ દેશી.)

શોકશમન.

શ્રી કલ્યાણસાગર સૂરીસરે, સાથે લેઈ સમવાય;
દેહરે દેવ વાંદી કહેરે, ગુરૂ વીસાર્યા ન જાય. ૧
સુગુણનર, ગુરૂસમ તત્ત્વ ન કોય,
ગુરૂ હિતકારી જોય; ગુરૂ સેઠ્યે સુખ હોય. સુગુણ-આંચલી.
સૂરિ કહે સંઘ આગલેરે, એ ગુરૂના ઉપગાર;
હમ હીયડે ઘણું સાંભરેરે, સાસ માંહે સોવાર. સુ. ૨
પોસીને પોઢા કર્યારે, દીધા જિણે ઉપદેશ;
તે ગુરૂની હમથી કિસીરે, ન થઈ ભક્તિ વિશેષ. સુ. ૩
માતપિતા બંધવ પ્રિયારે, બહિની સુતા સુતસાર
એ સહુએ સગપણધિકારે, ગુરૂ અધિકો સંસાર. સુ. ૪
શ્યુ' કહીએ સંસારનીરે, થિતિ વારી નવિ જાય;
જિનવર ગણધર સારિખારે, થિર ન રહ્યા ઇણિ ઠાય. સુ. ૫
એહ અથિર સંસારમારે, પુદ્ગલ ભાવ વિલાસ;
વાર ન લાગે વિણસતારે, જિમ જળમાંહિ પતાસ. સુ. ૬
ધર્મ કરો તિણિ કારણેરે, આતમ શુદ્ધ સ્વરૂપ;
ઇણિ અવલંબન નવિ પડેરે, ભવિ કોઈ ભવકૂપ. સુ. ૭
શ્રી સંઘ કહે કરજેડીનેરે, શ્રી ભટ્ટારક ભાંણ;
ફેર નહી તુમ વયણમારે, જેહ કહ્યું તે પ્રમાણ. સુ. ૮
તુમ આણા અમ પાઘડીરે, પાઘડી જિમ ન સુકાય;
ગુરૂ વંદી મંદિર વલ્યોરે, સંઘ સહુ સમવાય. સુ. ૯
શ્રી કલ્યાણસાગર સૂરીસરે, સૂરિ સકલ શિરતાજ;
કાજ કરે શુભ ધર્મનારે, જેહથી સરે સવિકાજ. સુ. ૧૦
દિનદિન દોલત દીપતીરે, જેમ દ્વિતીયાચંદ;
શ્રી લક્ષ્મીસાગરસૂરી તણેરે, પ્રકટયો પાટે દિણંદ. સુ. ૧૧

૧ પગલે પગલે.

૨૧૨

કુમત તિમિર હુરે કીયોરે, નાઠી 'રચણિ મિથ્યાત;
 કુમતિ 'ઉલક રહ્યા છીપીરે, પ્રકટયું બોધ પ્રભાત. સુ. ૧૨
 ધર્મ મારગ પ્રગટ હુઓરે, વરત્યો શુદ્ધ આચાર;
 સદ્ગુરુ નયણે નિરખતાંરે, લહીએ જ્યજ્યકાર. સુ. ૧૩

ફહા.

ભક્તિ કરે શ્રીપૂજ્યની, સંઘ સકલ મન કોડિ;
 ગુણ ગાઈ ગુરુજી તણા, સ્તવના કરે કરજોડી. ૧.
 ગુણવંતી મિલિ શ્રાવિકા, ગાવે ગુરુ ગુણ ભાસ;
 ધવલ મંગળ વરતે ઘણા, દિન દિન અધિક ઉદ્ભાસ. ૨.
 થાપી શ્રી પૂજ્ય પાદુકા, કરી પ્રતિષ્ઠા સાર;
 સભાચંદ કેચરા તણે, ખરચ્યું દ્રવ્ય ઉદ્ધાર. ૩.
 સમહોત્સવ સંઘે મિલી, વાજતે વાજિત્ર;
 હીર વિહારે થાપીયાં, પગલાં પુણ્ય પવિત્ર. ૪.
 'થૂલ કરી તિહાં ઠાઉકી, ખરચ્યું દ્રવ્ય વિશેષ;
 સંઘ તિહાં આવે ઘણા, કરવા ભક્તિ સુવેષ. ૫.
 ગુણવંતી ગાવે ભલી, ગૌરી ગુરુ ગુણ રાસ;
 સંઘ ભક્તિ સ્વામીવત્સલ, નિત પ્રતિ થાએ ઉદ્ભાસ. ૬.

ઢાળ ૧૧ મી.

(બેડલે ભાર ધણા છે રાજ વાતો કેમ કરો છો એ—દેશી.)

કયાણુસાગરસૂરિ.

તપગરુજ નાયક સૂરિ સવાઈ, શ્રી કલ્યાણસાગર સૂરિ સોહ;
 સાગરગરુજ ધુરંધર એ ગુરુ, દીઠડે મનડાં મોહ. ૧.
 ભવિજન ભાવ ધરી ભરપૂર ગુરુપદપંકજ સેવો;
 દિન દિન વાધે અધિકું નૂર, ગુરુ વિનયે નિત મેવો. આંચલી.
 શાહુ શ્યામલ કુલ કીરતિકારી, સોભાગબાઈનો જાઓ;
 ઉસવંસ ઉદયાચલ ઉદયો, એ ગુરુ સહુ મનિ ભાઓ. ભવિ. ૨.

૧ રજની-રાતરૂપી મિથ્યાત્વ. ૨ ધ્રુવડ. ૩ શ્રી હીરવિજય સૂરિનો સ્થંભ
 કર્યો તે સ્થાને.

૨૧૩

વ્યાકરણાદિક ગ્રંથ બહુતેરા, સુખાધીત જસ આવે;
 ૫૮ દરશન સંવાદ ધુરંધર, વાદી વૃંદ હરાવે. લવિ. ૩.
 નિશ્ચયનય વ્યવહારની દોરી, જેહને હાથે આવી;
 ઉપચરિતાદિક ભેદે બહુ જન, રીઝવીયા સમજાવી. લવિ. ૪.
 કામણુગારી કીકી ૧નીકી, મુખપંકજ અતિ સારું;
 અણીઆલી આંખડલી આપે, દરિશણ મોહનગારું. લવિ. ૫.
 કમલા કુલમંદિર મતિ દરીયો, ઉજવલ ગુણુમણિ ભરીયો;
 સમતા સુરવનિતાએ વરીયો, જન્મ કૃતારથ કરીયો. લવિ. ૬.
 પંચાચાર વિચાર વખાણે, ૫૮ દ્રવ્ય મુનિનય બાણે;
 હૃદમ આઠે મદમનિ નાંણે, વરતે શુભ ગુણુ ઠાણે. લવિ. ૭.
 છત્રીશ છત્રીશી ગુણુ બાણુગ, મુનિવર મહીચલ મહાલે;
 શુદ્ધ ઉપદેશ દીએ ભવિજનને, શુભ આચારે ચાલે. લવિ. ૮.
 કોડિ વરસ લગિ જીવો એ ગુરૂ, સકલ જંતુ સુખદાયી;
 વાચક રામવિજય કહે અવિચલ, ધન એહોની પુણ્યાઈ. લવિ. ૯.

ઢાળ ૧૨ મી.

(ગિરુઆરે ગુણુ તુમહ તણા—એ દેશી)

ભવિજન સંભવ જિનની સેવા, ભાવ ધરીને કીજેરે;
 રાજપુરામાં જિન પૂજી, મણુચ જન્મફલ લીજેરે. લ. ૧
 સકલ મહોદય દાયક એ પ્રભુ, સેનાનંદન સ્વામીરે;
 રાય જિતારિ કુલે જાયો, નમીએ નિત સિર નામિરે. લ. ૨
 તે જિન ધ્યાને મુઝમન વરતે, રાતિ દિવસ એકાંતેરે;
 તે જિન સમરી ગુરૂ ગુણુ રચના, કીધી મેં મન ખતેરે. લ. ૩.
 સાંભલજ્યો ભવીભાવ ધરીને, શ્રી ગચ્છપતિ ગુણુમાલારે;
 મન વંચિત સુખ સંપતિ લાહીએ, નવ નિધિ રિદ્ધિ વિશાલારે. લ. ૪.
 ખુદ શ્રી સુમતિવિજયગુરૂ, સેવક કહે ઇણુપરે કરજોડીરે;
 વાચક રામવિજય ગુરૂ ધ્યાને, લાહીએ સંપતિ કોડીરે. ભવિજન. ૫.
 ઇતિ શ્રી લક્ષ્મીસાગર સૂરિન્ધર નિર્વાણુ સસઃ શ્રીઃ શમઃ સંપૂર્ણ.

શ્રી કલ્યાણવિનય ગણિનો રાસ.*

રાગ—દેશાખ.

સકલ સિદ્ધિવરદાયકો, સ જયોરિખલ જિણુંદ;
ભારત સંભવ ભવિષ્યજી, બોહણ કમલ દિણુંદ. ૧
શાંતિ જિણેસર મતિ ધરું, શિવકર ત્રિજગ મઝારિ;
સિદ્ધિવધૂ વસ્ત્રાભણી, વરીઓ સંજમ ભાર. ૨
રાજલક્ષ્મિ સવિ પરિહરી, છતી મોહ ગઈદ;
મુગતિ રમણિ પાણી ગ્રહી, નમું તે નેમિ જિણુંદ. ૩
દુષ્ટ અરિષ્ટ હરઈ સદા, કરઈ તે મંગલ કોડી;
પાસ જિણેસર પ્રણમિઓ, અહનિશિ યઈ કરજોડિ. ૪
પેળિ પરાક્રમ જેહતું, મૃગપતિ સાહસ ધીર;
લંછન મિસિ સેવા કરઈ, સોઈ સમરૂં મહાવીર. ૫
પંચે તિરથ જે કહ્યાં, જસ મહિમા અભિરામ;
કરજોડીને નિત નમું, જિમ હોઈ ચિંતિત કામ. ૬
અનિતાદિક જે જિનવરા, જિત મછર સવિનાણુ;
તે સવિ મુઝ વિઘનો હરૂં, પ્રણમું કેવલ નાણિ. ૭
ગૌતમ ગણુધર પાય નમું, તપ જપ લખધી ભંડાર;
રિદ્ધિ વૃદ્ધિ સુખ સંપજઈ, જસ નામધ જયકાર. ૮
નિજ ગુરૂ ચરણ નમું સદા, જિમ હોઈ વાંચિત સિદ્ધિ;
કરી પ્રસાદ મુઝ ઉપરિ, જ્ઞાનદષ્ટિ જિણિં દીધ ૯

દેશાખની ચાલ:

જ્ઞાનદષ્ટિ મુઝ દીધ જેણિ, પ્રણમી ગુરૂરાય;
સરસતિ સામિનિ વીનવું, વર દીઓ મુઝ માય. ૧
તાહરા રૂપ સમાન રૂપ, કુણ રૂપ કહીજઈ;
સચલ મનોરથ પૂરણી, કુણ ઉપમ દીજઈ. ૨
તું ત્રિભુવન હિતકારણી, વરદાઈ દેવીની;
પંચ અખખર મય તુઝ સરૂપ, ૫૮ દરશન સેવી. ૩

* આમાં લલિયાની જૂની ગુજરાતી ભાષાનું રાખી છે. સંશોધક.

૨૧૫

- તું ત્રૂઠં માનવ બહૂ, હૂઆ વચન વિલાસ;
 વૃદ્ધવાદિ સૂરિ જ્યો, કવિતા કાલિદાસ. ૪
- બાપલટ સૂરીસર, હેમસૂરિ વિજ્યાત;
 સનમુખ આવી તેહનં, તૂડી તૂં માત. ૫
- બાળક પુઢિઓ પાલણિં, સહુ લોક પ્રસીધ;
 તૂં તુડી વરદીધ તાસ, લધુ પંડિત કીધ. ૬
- મૂરખ ચટ નામં હૂઓ, મોટુ દુસ્તાગી;
 સ્વામિનિ તુઝ પ્રસાદથી, તેહની મતિ બગી. ૭
- સીતા નામં બ્રાહ્મણી, તીણિં તૂંઠયાઈ;
 તૂં તૂડી માય તેહનં, દીધી પંડિતાઈ. ૮
- જિનમુખ પંકજ વાસિની, માય તૂં સપરાણી;
 કરજોડી પાય નમું, દિજિઅ વિરલ વાણી. ૯
- અષ્ટ સિદ્ધિ નવ નિધિ રિધિ, જસ નામં લહીઈ;
 સુરતર સુરમતિ સુરલિ કામ, ઘટ પ્રાપતિ કહીઈ. ૧૦.
- શ્રી કલ્યાણવિજય ગુરૂ, ગુણ મણિ લંકાર;
 તેહના ગુણ ગાયવા, મુઝ હરખ અપાર. ૧૧.
- દ્વીપ અસંખ્ય માંહિ રહું, નામં જંબૂદ્વીપ;
 મેરૂ મહીધર મધ્ય ભાગે, તેહ તણઈ સમીપ. ૧૨.
- વન છેઅંધ મોરૂં સાસ્વતું, તેહ માંહિં વિશુદ્ધ;
 જંબૂ વૃક્ષ જેણિ કરી, જંબૂદ્વીપ પ્રસિદ્ધ. ૧૩.
- મેરૂ થકી દક્ષિણ રિસિં, લવણોદધિ પાસં;
 ભરતક્ષેત્ર ભૂતલિ કહું, પુણ્ય કર્મ નિવાસ. ૧૪
- તેહ મધ્ય ભૂભામિની, તિલકોપમ સોહં;
 પલખડી નાંમં નયર લહું, દેખી મન મોહં. ૧૫
- પાંડુર પોલિ પ્રકાર પ્રૌઢ, વાપી આરામ;
 નિર્મલ નીર નદી વહં, સરોવર અલિરામ. ૧૬
- વર નર સીંધ અલંકરી, નગરી અતિ ઉપંધ;
 પ્રૌઢાં જિન મંદિર માલીયાં, તુંગસિખરિ વિલાંપં. ૧૭
- ઠામિ ઠામિ જિનવર તણા, ઉત્તંગ પ્રાસાદ;

૨૧૬

પૌષધશાલા વિચિત્રશાલા, કરઈ ગયાણુસિઈં માફ. ૧૮
 ધર્મવંત ધનઈ આગલા, શ્રાવક સુવિચાર;
 જિનવર આણુ વહઈ સદા, શુધ સમક્રિત ધાર. ૧૯
 નિખિલ નગરિ વસિ નારિ દોઈ, માનવ મોહકારી;
 દેહિં ભગવતિ ભારતી, ગેહિં કમલા સારી. ૨૦
 સાધુ વિહાર સુગમ જિહાં, વસઈ બહુ ધનવંત;
 ભઈક પાપભિરૂ સદા, લોક સહુ સુખવંત. ૨૧
 ગુરૂ ગુણુ સુણીધ એકચિંતિ, મૂકી અભિમાન;
 જય જપઈ ભાવઈ કરી, દીજઈ બહુ દાન. ૨૨

કુંહા.

રામ સામેરી.

દેવગુરૂ નમસ્કાર. નગર વર્ણન.

કલ્યાણુ કલ્યાણુ જે કેા જપઈ, તસ વરિ હોય કલ્યાણુ;
 કમલા નિત કેલી કરઈ, જય જપઈ કિલ બાણુ. ૧
 દીપક ગૃહ ભીત રિધ સુકરઈ, સવે વસ્તુ વિકાશ;
 પુત્રદીપક અભિનવ જુઓ, કરઈ નિજવંશ પ્રકાશ. ૨
 શ્રી કલ્યાણુવિજય વાયક વિભુ, સમતા સરોવર હંસ;
 અહનિશિ ઝીલઈ રંગભરિ, કરઈ નિજ નિર્મલ વંસ. ૩

ઢાળ ૧ લી.

શ્રી કલ્યાણુવિજયગુરૂ, બાણુઈ જંગમ સુરતરૂ;
 સુરતરૂ ફલીઈ સુજ ધરિ આંગણા. ૧
 તાસતણા પરીયા બાણુ, નિજ અવતાર સકળ ગણુ;
 સફલ ગણૂ નામ લે છે એહતણાએ. ૨૪
 પરિઆ એકવીસ પૂરવઈ અછઈ, સંઘવી આજડ હુઆં તેહ પછઈ;
 તેહ પછઈ પુણ્ય તાણૂં તે આગરૂએ.
 સુકૃત કરઈ નિજ હાથઈએ, સંબલ લાઈ નિજ સાધઈએ;
 સાધઈએ, હુઓ બહુ સુખજી સાગરૂએ. ૨૫
 તેહતણૂં સુત ગુણુવંતએ, સંઘવી ઝીપુરમાં કંતએ;
 કંતએ કરઈ ભગતિ દેવગુરૂ તણીએ.

૨૧૭

૧૦૨-પૂર્વજ વર્ણન.

- તાસ પુત્ર દોઢ ગુણુનિલા, રાજાએ સાધઈ અતિ ભલા.
અતિ ભલા, જસ કીરતિ જગમાં ઘણીએ. ૨૬
- રાજસી અતિ ઉદારએ, જેણે લહિણુ કરી થાણુ માંએ,
થાણુ થારએ ઘાલી મોઢક ધરિ ધરધએ.
- રાજસી સુત ચિરપાલએ, ઉઠયું દુરિતલણું કાલએ;
કાલએ, ટાલઈ દુરિત નઈ પરિપરિએ. ૨૭
- પણિ અવસરિ હુઓ નરપતિ, શાહ મહિમૂદ ગુજરપતિ;
ગુજરપતિ ચિરપાલ વેગિં તેડાવીયો.
- જઈ મિલીયો સુલતાનએ, ચિરપાલ દીધ બહુ માનએ;
બહુમાનએ રાય તણુઈ મનિં લવિયોએ. ૨૮
- હરખયું નિજમનિ રાયએ, લાલપુર દીધ પસાયએ;
પસાયએ લેઈ ચિરપાલ આવીઓ જવધએ.
- લાલપુર કીઉ નિવાસએ, નિજ લછિ કરઈ વિલાસએ;
વિલાસએ, દોગઢિક સુર સુખ અનુભવિએ. ૨૯
- શ્રી હેમવિમલ સૂરિ દેશના, સુણિ નિજ શ્રવણે એકમના;
એકમના કરઈ કાજ તે ધરમનાએ.
- સંવત્ પનરસ તસ ઠધએ, કરાવી પ્રાસાદ વિશિષ્ટએ
વિશિષ્ટએ, કાટ એકં દાતકર મનાએ. ૩૦
- વલી ગુરૂપયણુ હી ધરધ, બુઓ શુભ કરણી કીસા કરધ;
કીસો કરઈ, દાનતણી મતિ મનિ વસીએ.
- ધિન ચિરપાલ અવતારએ, મંડા બ્યાજેણિં શત્રુકારએ;
શત્રુકારએ, પંચાણુઈ મન ઉલસીએ. ૩૧
- બીજાં શુભ કરણી કીધાં ઘણાં, દેવગુરૂ જિન શાસનતણાં;
શાસનતણાં નાયક નઈ ઈમ વીનવધએ,
- અમ મનિ અતિ ઉછાહ એ, થાયું સૂરિપદ જગનાહ એ;
જગનાહ એ, એ મુઝ મનોરથ પૂરવધએ. ૩૨
- લાલપુર નયર મઝાર એ, ધરઈ ધ્યાન ગણુધારએ;
ગણુધારએ, શ્રી હેમવિમલસૂરિએ.

૨૧૮

નીવી આંખિલ ઉપવાસઈએ, સૂરિવર મંત્ર ઉપાસઈએ;
 ઉપાસઈએ, ધૂપઈ નૃમાન કૃષ્ણાંગેરૂએ. ૩૩
 શ્રી હેમવિમલ સૂરિસરૂ, સયલ સંઘ આનંદકરૂ;
 આનંદકરૂ, શ્રી આણુંદવિમલસૂરિ થાપીયાએ.
 ઠામિ ઠામિના સંઘ મિલ્યા, ચિરપાલ સવે મનોરથ રૂપ્યા;
 મનોરથ રૂપ્યા, તંબોલદાન બહુ આપીઆએ. ૩૪
 શ્રી આણુંદવિમલસૂરિ જયુ, જિન શાસનિ સેહે ચડાવયુ;
 ચડાવયુ, કુમતિ કદાચહ ટાળિયાએ.
 જિણિં વિહાર કરી અપ્રમત્તએ, ભલું દાખી શુધ ચારિત્રએ;
 ચારિત્રએ, કુમત પડંત બહુ વાલીયાં. ૩૫
 ધન શુભ ક્ષેત્રઈ વાવરઈ, ચિરપાલ બહુ ઓછવ કરઈ;
 ઓછવ કરઈ, તે કહિંતા નાવઈ છેહલોએ.
 પૂજા પ્રતિષ્ઠા જિનતણી, તીરથ યાત્રા કીધી ઘણી;
 કીધી ઘણી, દાનિં બણિં વૂઠુ મેહલુએ. ૩૬
 ચિરપાલ સુધી આણુંદલા, પ્રાગવંસ કુલે ચંદલા;
 ચંદલા, ષટ્ સંજ્યાએ દીપતાએ.
 સંઘપતિ મોટા લાલાએ, ખીમા લીમા સુકુમાલએ;
 સુકુમાલ એ, કદલીદલનઈ જીપતા એ. ૩૭
 કરમણુ ધરમણુ સંઘપતિ, પુણ્ય વિષય તે શુભમતિ;
 શુભમતિ, દેવપ્રસંસ કરઈ ઘણીએ.
 તે માતી સુભામ સંકાસએ, પૂરઈ સહુ કેરી આસએ;
 આસએ, દોહિલાં દુખળાં જનણીએ. ૩૮
 સંઘવી માલી પંચનંદના, દુસ્કૃતદારિદ્ર નિકંદના;
 નિકંદના દાન કરી તો સુરનરાએ.
 સંઘપતિ હીરા હીરા હરખાએ, વિરમાલ શ્રીપાલ સરખાએ;
 સરખાએ, તેજક પ્રમુખ બંધવરાએ. ૩૯
 અનુકંમિ તે મોટા હૂઆ, લેઈ પરણાબ્યા, જીભૂઆ;
 જી ભૂઆ, થાપ્યા નિજ નિજ ધરધણીએ.
 માતપિતા અનસન કરી, લીઓ વાસ તે સુરપુરી;
 સુરપુરી, જિહાં બહુ સુખ સંપતિ ઘણી. ૪૦

૨૧૯

સુગુરૂતણા ગુણ સાંભળી, દીજઈ દાંન તે મનરૂલી;

મનરૂલી, કીજઈ ભગતિ બહુ ભાવસિઈ એ.

ગુરૂ ચરણાં નિત આણુસરૂ, જય જ'પઈ બહુ સુખવરૂ;

સુખવરૂ, સ્વર્ગ અને અપવર્ગનારે- ૪૧

હુહા.

રાગ રામગ્રી.

શ્રી કુલ્યાણુવિજય વાચક તણું, જનમાદિક વૃત્તાંત;

પલણું ભવિઝણુ સાંભણુ, તતુ મન કરી એકાંત. ૧

સાંભળતાં સુખ સંપન્ને, દુરગતિનાં દુખ જાય;

જય જ'પઈ ભવિઝણુ સુણુ, મંદિર અંતીરિ ભરાય. ૨

જેણે બહુ પખખ અણુવાલીયા, પિતરિ પખખ મોશાળ;

જય જ'પે ભવિઝણુ સુણો, તે નમીએ ત્રણ કાળ. ૩

ઠાળ ૨ છ.

ચાપાઠ.

જન્મ વર્ણન.

નગર મહિસાણાં ઉત્તમ ધામ, સદાય ધરમ કરમનો ઠામ;

વસઈ વ્યવહારી તહાં ધનવંત, અંપક નામે બહુ ગુણવંત. ૪૨

અંપક શ્રેષ્ઠિ તણી કુઅરી, સોહગ સંઘ પરિ હરખગ વરી;

હરખગ સંઘપતિ હુઓ પ્રસિધ, જસ ઘરિ ધન દસમાણી રિધિ. ૪૩

તસ ઘરિ ઘરણી બહુ ગુણવંતી, નાંમિં પૂંછ શીયલે સતી;

નિજરૂપે જીતી અપછરા, પતિ ભક્તા પતિ ચિત્ત અનુચરા. ૪૪

કોમલ અંપકવાન શરીર, પહિરણિ નારી કુંજર ચીર;

ઓઠણિ નવરંગી ચૂનડી, સોત્રણ ચૂડી માણિકે જડી. ૪૫

નિત નવલા કરે બહુ શિણુગાર, તે કહિતાં નવિ પામૂં પાર;

અંદ્રવદની મૃગનયણી ભણું, નવજેવન લાવણ્ય અતિ ઘણું. ૪૬

પાએ નેઉર રમઝમ કરે, ચાલે મત્ત મયગલતા પરે;

પ્રિયસિએ પ્રેમજી મંડે પ્રાણિ, ગીત નૃત્યવાજિંત્ર ગુણ. જાણ. ૪૭

વિનય વિવેક વિશુધ ગુણ ભરી, જાણે કલ્પવેલિ અવતરી;

+ 'ઈ' એ પ્રત્યય છે હાલ તેને બદલે પ્રત્યય 'એ' છે તો હવેથી
'ઈ' ને બદલે 'એ' લગાડીને રાસમાં વાપરવામાં આવશે. સંશોધક.

૨૩૦

દેવગુરૂ લક્ષિત કરે ઉલ્લસી, બોલે વચન મરકલે ડર હસી. ૪૮
 પ્રિયસિ પ્રેમિં અહનિશિ રમઇ, સુખ ભરિ કાલ ઇણિ પરિ ગમે;
 પુ'જ માત કું'અરિ' ગર્ભ ધરિઓ, કોઇ પુણ્યવંત સુર તે અવતરિઓ. ૪૯
 સુખ સિન્ધ્યા સુતા કામિની, દેખે સુખન તે મધે યામિની;
 વદનમાંહે પેસ'તો સિંહ, દેખી જાળી સકલ અખીહ. ૫૦
 તતક્ષણ ઉઠી તે સુંદરી, દેવગુરૂ નામ વદને ઉચરી;
 આણુંદભરિ ચયણી અતિક્રમે, પૂછે ફલ પ્રિયને પ્રહસમે. ૫૧
 વલતો ઉત્તર દીએ વિચારિ, હોસે પુત્ર તુમ્હ કુલ સિણગાર;
 સુણી વચન મને હરખી ઘણું, પલણી વચન હોએ તુમ્હ તણું. ૫૨
 જીવ અમારિતણા દોહલા, પૂજ દાનાદિક જે ભલા;
 જે જે મને મનોરથ ઉપજે, તે તે હરખગ પૂરા સજે. ૫૩
 પુ'જલિ દેખે વલિ સુપન મઝારિ, આબ્યાં દંદ્રિ સુખ ભવન મઝારિ;
 મા મા બોલાવી જસે, મોતી ઘાલિ વધાવ્યું તિસે. ૫૪
 જાણી એ મહિમાય ગર્ભ તણું, ધરિ આબ્યું મોટું પ્રાઉણું;
 ચિતે તાત જવ પુત્ર જનમશે, ઠાકર નામ દેશું તિસે. ૫૫
 સંવત સોલ એકોત્તર સહી, આસો વદિ દિન પંચમી કહી;
 સોમ શુભલક્ષ ને સુત જનમીઓ, સ્વજન વર્ગ સહુ આણુંદીઓ. ૫૬
 જાણે ઉચ્યું બાલ હિણુંદ, જાણે મોહનવેલી કંદ;
 જાણે મૂરતિ વંતુ કામ, જાણે તેજ તણું તે ધામ. ૫૭
 બલિ કર્મ્મદિક કીધા સેવે, ચંદ સૂર દરશન દાખવે;
 છઠી બંગરણે જાગીયા, ફેફલપાન સેવે જન દીયા. ૫૮
 તાતે આછવ કીધા ઘણા, દીધાં મંગલ વધામણાં;
 સ્વજન વરગ સહુ સતોષીઓ, પુત્ર નામ ઠાકરેસી દીઓ. ૫૯
 સુરતડ ભુઇ વાધિ સુરતડ, દિન દિન વાધિ તિમ કું'અરૂ;
 લખખણ બત્રીસે અ'એ ધરે, તાત સિન્ધાદિક શુભ દિન કરે. ૬૦
 દેખી પુત્ર તણું તે તેજ, માતપિતાને અધિકું હેજ;
 પ્રહ ઉઠીને લેઇ તસ નામ, જય જ'પે નિત કરૂં અખાણ. ૬૧

હુહા.

રાગ મારણી.

મમણાં વચન બોલે તડકા શુણ મણિ, શોહણ શ્રૃંગાધિન તે માતા
 જેહને પુત્ર રમે યોછ'બી ૧

૨૬૧

ધન્ય પુંછ જેણે જનમીઓ, પુત્ર રચણ સુચરિત્ત;
જય જ'યે તસ મુણ ગણી, કરસિઓ જનમ પવિત્ર. ૨
ઠાકરસી ખન મોહિલ, લલુવયે લીલાવંત;
માત પુઠાડી પાલણે, હરખે હુલાવતી. ૩
ઠાલ હ છ.

માતા હુલાવન હાલરડું.
પૂત પુઠાડી પાલણે માતા પુંછ હો મને ધરે આણુંદ;
પૂત હૂલાવે હરખસિઓ, લલૂં નિરખી હો નિરમલ મુખચંદ
હાલરૂ ગાઉ નંદનાં. ૬૨
મનમોહન મેરો નંદનાં, મેરો લાલ છખીલો નંદનાં;
નંદમા હો નંદનાં, સુખકારી મેરૂ નંદનાં. ૬૩
મુઝ તૂઠા જિનવર પાઉલા, ભૂલેં તૂઠાં હો શોસન દેવી માય
તૂઠાં શ્રી ઝોતજ માડલી, મુઝ તૂઠાં હો ગુરૂકે પાય.
હાલરૂ ગાઉ નંદનાં. ૬૪

ધરમ ફળ્યું જિનવરતાણું, જે મેં કીધું હો મુઝ પુતલી આસ
હુલલ વદન દીડું પુત્રનું, મુઝ સફલી હો ફલીઓ ગૃહવાસ હા. ૬૫
કુલદીપક કુલચંદલો, કુલ કેરૂ હો વછ તું સિણુગાર;
પુત્રને જાઉં વારણે પુત્ર નામે હો જાઉં બલીહાર. હા. ૬૫
કોડિંયું જાય કોડોમણાં, માંડી કેરૂ હો જાયાનું વિશ્રામ;
હુખ દોહિલાં સવે ગયાં, વળી પામીઓ હો મેં સુખ અભિરામ. હા. ૬૭
ગુણનિધિ પુત્ર તું જનમિઓ, મેં પામીઓ હો સઘલી સનમાન;
હુગાઇ લલણા મિલી, મુઝ વાધિઓ હો જયમાં બહુ વાન. હા. ૬૮
પુત્રનું ચંદન છીડીયું, લલે જગ્યુ હો કુલે શીતલ છાહિ;
માતા સફર રિતે કરી, આસરીઓ હો મોટા પીહરખાહિ. હા. ૬૯
ધણું છવો પુત્રમા માનુલ, હાથ પાચ હો લલી ઠડલીઅ શુભ;
પૂત ક્રમે લેઇ આવશે, કણુદોરૂ હો વાંકડા બહુ મૂલ. હા. ૭૦
લલી ઠોપી લાલ ફરખ તણી, મણિ મોતી હો લરી ભસ્ત અષ્ટક;
તુંગલ મણિ મોતી જડયાં, રંગે રૂડું હો આણુશે હાર. હા. ૭૧
ઝીણી લાહિ તણાં અંગલાં, માસી લાવે હો ફેંડાં પુત્રને કાજ;
પાયતણી લલી મોજડી, પહિરાતું હો તજું જનમનિં અજ. હા. ૭૨

૨૨૨

આવસિ પુત્રને માંગલાં, રૂઠો કરસિઓં હો વિવાહ સમ જોડિ;
 કુલવધૂ મુઝ પાય લાગશે, પુહ્યશે' હો મનવાંછિત કોડ. હા. ૭૩
 માત મનોરથ સર્વે કલ્યા, જવ જાયુ હોતુ કુલે અવતંસ;
 તાત તાણું જસ વિસ્તર્યું, જાયા તુંથી પ્રગટયું જગે વંશ. હા. ૭૪
 પુત્ર પીતરીયા તાહરા, તુઝ દેખી હો ધરે હરખ અપાર;
 કાન્હકીડા દેખી કરી, જિમ હરખયા હો બહુ દસે દસાર. હા. ૭૫
 કમલ નયન પુત્ર નિરખતાં, મુઝ કેરું મન લમર તે લીન.
 દિન દિન વાધે નેહલું, જિમ દીઠે હો જલ સંચય મીન. હા. ૭૬
 જક્ષ જક્ષણી રક્ષા કરે, કરો રક્ષા હો માડી શીતલા દેવી;
 પુત્ર જાયો રેઉ વારયણિ, કરે રક્ષા હો માડી ખોડસદેવી. હા. ૭૭
 સીહણિં જાયુ એક સીહલું, રંગે રમતી હો માતા કરે કલોલ;
 સુપુત્ર જાયુ કુલવંતીએ, જય જપે હો નિત હોએ રંગરોલ. હા. ૭૮

હાહા.

રાગ કેદાર મુડી.

મનોરથ માતપિતા તણાં, સહિત તે ઠાકરસીહ;
 દિન દિન વાધે દીપતું, દ્વિતીય ચંદ જિમ લીહ. ૧
 લાલંતાં પાલંતડાં, પદ વછર હુઓ જામ;
 માતપિતા મને ચિંતવે, પુત્ર ભણાવું તામ. ૨
 વરસ સાતમે પુત્રને, સુંદર મતિ સુકુમાલ;
 માતપિતા સમહોધવે, ભણવા ઠવે નેસાલિ. ૩

ઢાળ ૪ થી.

નિશાળે જહું. વિદ્યાપ્રશંસા.

પાટી ખડીઓ હાથે વિસાલા, પુત્ર ભણેવા જાયરે નેસાલા;
 ભૂષણ ભૂષિત તનુ સુકુમાલા, ભણે શાસ્ત્ર મતિ માન રસાલા. ૭૯
 કરજોડી ગુરૂ સેવા કીજે, વિનય કરી વિદ્યા સવિ લીજે;
 વિણુ વિદ્યા ન સોહે રૂપાલા, ભણે શાસ્ત્ર મતિ માન રસાલા. આંકણી. ૮૦
 આકુલિ કૂલ જિસા રે સુરંગા, વિદ્યા ગંધ રહિત જસ અંગા;
 ન લહિ માન મહુત નર ઠાલા, ભણે. ૮૧
 આલસવંત વિદ્યા નવિ પાવે, વિણુ વિવસા ઘર સંપતિ નાવે;
 જ્ઞાન સંપતિ સવે લહિ ઉજમાલા. ભણે. ૮૨

૨૨૩

સીઠ કીજે નર સુકુમતિં પ્રસૂતા, વિદ્યાહીન નર જેમ વિભૂતા;
 વિષુ વિદ્યા નર કહીએ છાલા. ભ. ૮૩
 નરપતિ પૂજા લહે નિજ દેશે, પંડિત લહે જશ દેશ વિદેશે;
 વિદ્યાવંત નર નમે ભૂપાલા. ભ. ૮૪
 ધનહીનાં નર હીન ન કહીએ, ધન કહું કહિને નિશ્ચલ રહીએ;
 વિદ્યાહીન નર હીન સુગાલા. ભ. ૮૫
 વિદ્યાવંત નર બહુ ગુણ ભરીઆ, મૂરખ માંહી સર્વ અવગુણ ધરીયા;
 વિદ્યાવંત નર હોધ સુખાલા. ભ. ૮૬
 વિદ્યાવંત નર અમૃતવાણી, મૂરખ વચન બોલે બોખા પાણી;
 પંડિત પામે બહુ ગુણમાળા. ભ. ૮૭
 વિષુ વિદ્યા વાણિજ સવિ ખૂડે, વિદ્યાવંત મતિ સઘળી સૂડે;
 વિદ્યાવંત નહિ હીંડે પાલા. ભ. ૮૮
 લક્ષણ સહિત છંદ તર્ક વિચારા, ભરહ પીંગલ જ્યોતિષ અલંકારા;
 નીત ગણિત અભિધાન તો માળા. ભ. ૮૯
 કુમર ઠાકરશી કહું કુણુ જોડે, વિદ્યા ચૌદ ભણી દિન થોડે;
 વદને ઝરે સુગતાક્ષ માળા. ભ. ૯૦
 કળા બહુતરિ કીચારે અબ્યાસા, માતપિતા મનિ પોહોતી આસા;
 પણિ પરિવરજતી સુખભરી કાળા. ભ. ૯૧
 રમે રમતો કુચર નાનહડીઆ, લોક પ્રસિદ્ધ રંગે રસ ચડીઆ;
 જય જપે પ્રણમું તણ કાળા. ભ. ૯૨

ફહા.

રાગ સારંગ મલાર.

ભરતક્ષેત્ર ભવિષ્ય સુણો, તીરથ દોધ મહતીર;
 જપ જપે એક શત્રુંબુ, બીજું જગદ્ ગુરૂ હીર. ૧
 હીરજી નામ જપંતડાં, ધરિ હુઈ ધણ કણ કોડિ;
 જય કહિ જંબૂદ્વીપમાં, નહી કો હીર સંઘોડિ. ૨
 જંબૂદ્વીપ તાં જોધઓ, ભરતક્ષેત્ર ભૂપીડ;
 જય જપે ગુરૂ હીરજી, સમવડિ કોઈ ન દીડ.

૨૨૪

દાખ ૫ મી.

સુરવર્ણન.

વીર તણી પાટે જયુ, જાણે સુધરમ રવામિ, લલણાં;
હીરવિજય સૂરિસર, જસ મહિમા અલિરામ, લલણાં-

હીરજી મોહન વેલડી. ૬૩

જય સુમન મથરૂપ લલનાં, જસ કીરતી જગમાં ઘણી;
સેવ કરે સવે લલનાં, હીરજી મોહન વેલડી. આંચલી. ૬૪

પંચ મહાવત નિરમલાં, પાલધ પંચાચાર લલણાં;
ઇંદ્રી પંચ દહ વશ કરી, ટાલે મોહ વિકાર. લ. હીર. ૬૫

સુમતિ શુપતિ સુધી ધરે, પટ જીવન પ્રતિપાલ; લ.

પંચ પ્રમાદ નિવારીમા, ટાલે દોષ બચાલ, લ. હીર. ૬૬

ચાર કષાય તે જય કરે, મમિ વૈરાગ ઉપાધ; લ.

પાપ તણા બંધ ગાલીયા, ચારિત સિર્વ ચિત લાઇ, લ. હીર. ૬૭

લખિધવંત ગુરુ ગુણનિહં, સુત સાચર ગંભીર; લ.

ગુણ છવીસ અલકર્યું, શીલાંગ રથધર ધીર. લ. હીર. ૬૮

ભવજલ પડતાં જીવને, આપે ગુરુ નિજ બાંહિ; લ.

જે જન દુઃખ સંતાપીયા, તાસ તે સુરતર છાંહી. લ. હી.ર. ૬૯

આગમ અરથ હિયડે લયો, જાણિં પૂરવગત મર્મ; લ.

મહીઅલે ગુરુ વિસરે સદા, ભાષે જિનવર ધર્મ. લ. હીર. ૧૦૦

બહુ ભવના સંશય હરે, કહિએ સવે સૂત્ર વિચાર; લ.

ભવિક જીવ પ્રતિબૂઝવે, તારે બહુ નર નાર. લ. હીર. ૧૦૧

બહુ મુનિ જન પરિવાર સિઓં, વિહાર કરંતા સોય; લ.

લાલપુર નયરે સમોસરે, ઘરિ ઘરિ ઝોછબ હોય. લ. હીર. ૧૦૨

નયર લોક સહુ સાંચર્યું, વાંઠવા હીર મુણિહ; લ.

જલધિ પૂર જિમ ચાલીઆ, નરનારીના વૃંદ. લ. હીર. ૧૦૩

ઠાકરશી શ્રવણે સુણી, આગમ શ્રી ગુરુ હીર; લ.

વેગે વંદણે આવીઓ, જિમ તે મેઘ મહાવીર. લ. હીર. ૧૦૪

ગુરુ દરશને મને હરખીઓ, જિમ ધન દીઠે મોર; લ.

હીરજી સિઓ સિત લાઇઓ, જઇસિઓ (જેસો) અંદ અઢોર. લ. હીર. ૧૦૫

સચ્ચ

ત્રણ પ્રજાશ્રી દેહ કરી, કરી ઉત્તરસંગ તામ;	લ.
કરનેડી વિધિ સ્તુતિ લાણી, કરે પચાંચ પ્રણામ.	લ. હીર. ૧૦૬.
કુંચર વિવેકી નિરાખીઓ, અનિ ચીતવે ગણધાર;	લ.
જુએ અનિય લક્ષિમ જરે, હું હોઈ અચ્છ શાશુગાર.	લ. હીર. ૧૦૭
વિનય કરી ગુરુ વદિયા, બેસે હચિત પ્રદેશ;	લ.
જય જ'પે ભવિષ્ય સુણો, સાચું ગુરુ કિપદેશ.	લ. હીર. ૧૦૮

કૃત્તિ

સગ દેશ.

જંગમ તીરથ જગતું, જ'બુદ્ધીપમાં હીર;	
જય જ'પે જસ નામથી, પામે જે ભવ તીર.	૧
હીરજી વાણિ સુણુંતડાં, દુસ્તિ પણાસે દૂર;	
જય જ'પે સુખ સ'પને, હોઈ લલિ ભરપૂર.	૨
શ્રી હીરવિજય સૂરિસર, આરિત્ર ગુણ અણિ પ્રાણિ;	
ભવિકે ભવ પ્રતિબૂળવે, દેશના મીઠી વાણિ.	૩

હાળ ૧ ફી.

ગુરુ ઉપદેશ.

ગુરુ દેશના મીઠી વાણી, ભવસાયર તસીઆ સમાણી;	
ઉપશમ રસ કેરી ખાણી, એક ચિત્તે સુણો ભવિ પ્રાણી.	૯
ભવજલ હી ભીમ અપારે, ભવ ભચીઓ અનંતીવારે;	
ભવા ચોની લાખ ચોરાસી, પરતે કંઈ જોઈ અભયાસી.	૧૦
એણિ ભુવે જે ભવ કીઆ, અમલાર ફિરિ ફિરિ લીધા;	
જ્ઞાનવતે કહ્યા નવિ જાઈ, ભવ સુખે ન એકું કિલ્લંઈ.	૧૧
ભવ પાપ કૃષ્ટ પરકાળે, સર્વ કુટુંબ બિલી અન અજાળે;	
ભવ ખરબંધિ સહે બહુ મીઠા, કોઈ નિહિચણિ જાવે નીલા.	૧૨
પિંડ પ્રાણી કીધું એકું, ભવ ભમે અનાથ એકીકું;	
કોઈ કહિંતું શરણ ન હોઈ, જનમ મરણ કરે સવિ કોઈ.	૧૩
જિમ તરુચર કેરી હાલા, આવી બેસે પ'ખી વીઆલા;	
જિગમતે ઊઠી પલાઈ, એણે જાણે ક્ષણ દિશિ જાઈ.	૧૪

૧૨૬

- તિમ સ્વજન કુટુંબ ધરિ મિલ્લીયા, પંચ દિવસ એકઠા બિલિયા.
જુજૂઆ સહુ ઉડી બારે, માડું માડું મૂઠ પ્રકારે. ૧૫
- વિહડે પુત્ર કલત્ર ધન ભાઈ, વિહડે નહિ ધરમ સગાઈ;
મોહ માયા મમતા છાંડું, પ્રીતિ અવિહડ ધરમસિઉં માંડું. ૧૬
- વિષયો ઇદ્રજ્ઞાન સમાણા, ઇમ ખોલે સિદ્ધાંત પુરાણા;
ક્ષિણિ આવે ને ક્ષિણિ જાય, કઉં તાસ કવણ પતિ બાઈ. ૧૭
- સત્વારથ સિદ્ધિ નિવાસી, અહતેંઈ આઉં ખય જાસી;
જુઓ સાગર તેત્રીસ ઝીઝે, ખીજી નર કુણ વાત કહીજે. ૧૮
- માનવ ભવ પામી આરો, દેશ આર્ય કુલે અવતારો;
છાંડો મિથ્યા મતિ કૂડી, કરો તત્ત્વ તણી મતિ રૂડી. ૧૯
- ત્રણ તત્ત્વ જિજ્ઞેસર ભાળે, દેવ ગુરૂ ધરમ સુધ દાળે;
એક એક તણા ભેદ જાણું, દોઈ તીન ચારિ મનિ આણું. ૨૦
- અરિહંત સિદ્ધ ગુણ ગાઓ, દેવતત્ત્વ દોઈ ભેદ ધ્યાઓ;
સૂરિ ઉવઝાય સુસાહુ, ગુરૂતત્ત્વ ભેદ ત્રણ આહુ. ૨૧
- દસણ નાણ ચરિત તપ કહીએ, ચાર ભેદ ધરમ તત્ત્વ લહીએ;
એ નવપદ શાસને સાર, સર્વ ધર્મ રહસ્ય અવતાર. ૨૨
- જિનવર દોઈ પંચ પ્રકારે, ભવિઆણ ચિત્ત અંતર આરે;
પહિલું શુદ્ધ શ્રમણ પંથ ભણીએ, ખીજું શ્રાવક માર્ગ સુણીએ. ૨૩
- મોહ પંકમાંહિ જે ખૂતા, સહી તે નર ઘણું વિગૂતા;
સુધ જ્ઞાન દૃષ્ટિ ઉઘાડો, કરો ધરમ સખાઈ ઘાટો. ૨૪
- મણિ રચણ સોવન પોવડીઆં, સ્તંભ સહ સોવનમેં ઘડિઆં;
જો કરે જિનધર બહુરિકો, તેહથી તપ સંયમ અધિકો. ૨૫
- સાવધ જોગ પરિહરીએ, શુદ્ધ સાધુ ધરમ રંગે વરીએ;
એક દિન જો ચારિત્ર પાલે, સોઈ શિવસુખ ચરિત નિહાલે. ૨૬
- દીઓ દાન શીયલ નિત પાલો, નિજ માનવભવ અનુવાલો
તપ તપીએ ખાર પ્રકારી, ભાવના ભવ દુઃખ નિવારી. ૨૭
- ધતિ સુણી ઉપદેશ સોલાગી, ઠાકરશી હોઈ વૈરાગી;
સંવેગ રંગ બહુ આયા, જય જંપે નમૂં તસ પાયા. ૨૮

૨૨૭

હુહા રામ વૈરાગી

હુખ દાવાનલ લયકરૂ, ભવકાનને અપાર; ૧
 ભમે જીવ તિહાં એકલું, કર્મવશે પદ્યું ગમાર
 નિશ્ચયે સહીએ જીવને, પુણ્યને પાપ સખાઈ;
 પરભવ હીડે એકલું, બંધવ કેડિ ન જાઈ. ૨
 જે હુખ ભવેસે બંધિયાં, સુખ જે મુગતિ નિવાસ;
 જીવ એકલો ભોગવે, સ્વજન તાણી કુણુ આશ. ૩

દાયા ૭ મી.

વૈરાગ્ય.

ઠાકર કુંઝર વૈરાગીઓ, નિજ ચિતને સમજાવેરે;
 એ સંસાર અસાર પહારથ, અથિરપણે ચિત ભાવેરે.
 ઠાકર કુંઝર વૈરાગીઓ-આંચલી. ૨૯

જન્મ જરા હુખ પાર ન લહીએ, એહ સંસાર કલેશોરે;
 રાગ મરણ લય સાથે વહીએ, જિહાં સુખ નહીં લવલેશોરે. ઠા. ૩૦
 ખડગ, પંજરમાંહિં જીવ રમતો, ચતુર રંગ ચમૂં પરમરીયોરે;
 રંક તાણી પરિ તાણી લીજે, જ્યમ કિંકરિ કર ધરિયોરે. ઠા. ૩૧
 અચલ તનુધન જોખન જીવિત, જીવતિ જનસુખ ભોગારે;
 માતપિતા બંધવ સ્વજનાદિક, અચલ સવે સંજોગારે. ઠા. ૩૨
 કનણુ માતપિતા કુણુ બંધવ, સ્વજન કુટુંબ પરિવારે;
 જનમિ જનમિ બહુ સગપણ કીધાં, સરણુ નહિં કોઈ તાહરે. ઠા. ૩૩
 મમ જાણિ સિતું પ્રાણી મનસીઈ, પુત્ર કલત્ર સુખદાધરે;
 નિખિડ બંધનનું જાણે જીવન, સ્વજન કુટુંબ લિણુતાધરે. ઠા. ૩૪
 સુરસુખ ક્ષીણ હોવે જીવન, નરસુખની કુણુ વાતરે;
 ઈશ્વરદિક ચવતા દીસે, એ જિન વાત વિજ્યાતરે. ઠા. ૩૫
 ધન્ય અધહમંતાદિક જે સુનિવર, મોહબંધન દૂર કીધારે;
 તપ સંજમ નિર્મલ આરાધી, અનંત શિવસુખ લીધારે. ઠા. ૩૬
 દેહ અશુચિ મલ કૃમિ કુલ મંદિર, અજ પટલ પરિ છીજેરે;
 સાર એટલું જીવ દેહમાંહિં, સોહન ધરમ કરીજેરે. ઠા. ૩૭
 કરજોડી કુંઝર એમ બોલે, મુઝ મિલીઓ ગુરૂ જ્ઞાનીરે;
 હું લવલયથી બીહનો માણું, દો દીક્ષા કલ્યાણીરે. ઠા. ૩૮

૨૧૨

પહ વયણુ સુણી સુશુર પયપે, વછ એક વાત સુણીજેરે;
જિન વાણી એણીપરિ યોલે, ધર્મે વિલખ ન કીજેરે. ઠા. ૪૦
શ્રીશુર વયણુ સુણી એમ વિનવે, તાંતુ હોર કુગણુ ધારીરે;
માતપિતા તણી અનુમતિ લાલું, જ્ય જપે સુખકારીરે. ઠા. ૪૧
કહા.

રામ આસાવરી.

ચરણ મમોરથ ચીતવી, આવે માત સમીપ;
કરજોડીને વીનવે, ઠાકરશી કુલદીપ. ૧
ચઉગતિનાં દુઃખ અનુભવ્યાં, વાર અનંત અનંત;
જ્ઞાનવંત નર જે કહે, તુહિ ન આવે અંત. ૨
કુલ વલયથી કુસતુ, વહે વચન સુકુમાર;
અનુમતિ દેઘ મુઝ માતલ, વરીએ સંજમ નારિ. ૩

ઠાલ ૬ મી.

કુંચર ઠાકરશી કહે કરજોડી, પ્રણમી જનની પાય;
મને વૈશ્ય ધરિ તવ યોલે, અનુમતિ દેઘ મુઝ મામરે—
માડી લેશ્યું સંજમસાર ૪૨

મેં જાણ્યું અધિર સંસાર, જેણિ લહીએ લખજલ પારરે;
માડી લેશ્યું સંજમસાર—આંચલી. ૪૩

અનિષ્ટ વચન જવ માએ સાંભલીયાં, સુંકરિ તનુ સુકુમાલ;
પુત્ર તણે દુષ્ટિ અસિપુર છાડી; લોએ ઢલી તત્કાલરે.

લવન સંજમ વિષ એપાર. ૪૪
રાખે તું શુદ્ધ આચાર, છપે તું મોહવિકારરે લવન સંજમ—
વિષ એપાર—આંચલી. ૪૫

નયણે નીર ભરતીરે યોલે, સુણીઓ મોરા રે પૂત;
એકજ એક તું મિધીરે સમાણ, વસ્ત્રલ લવિત ભૂતરે. લવન. ૪૬
તું બર કુસુમ તણી પરિકુલહો, જ્ઞાનનું સુખદાઈ;
નિશ્ચય તુજ વિણ રહી ન શકાય, તુજ વિણ ધરી ન જાયરે. લવન: ૪૭
જ્યાં અમે લહું તાંતુરે જાય, લોગકિ નહિ સુખ લોગ;
અમહને સુરસુખ લીધારે પૂઠે, લેજે તું તપ જ્યોગરે. લવન: ૪૮

૨૨૨

વચણ સુણી કુંચર માય કેરાં, પલણે સુણો મોરી માત;
 કામ ભોગ એ માનવ કેરા, અશુચિ અધુવ ક્ષિતપાતરે. માડી. ૪૮
 અસ્થિર જીવિત માનવનાં એ, આયુ તે ખરી થાય;
 કવણ પહેલું કુણું પછે રે આલશેરે, તે નિશ્ચય ન જણાય. માડી. ૪૯
 વલતુંરે માત ભણિ સુણ જાયા, મોટાં મહારે નિધાન;
 પરિયાગત મણિ સો વણ કેરાં, ભોગવીને દે દાનરે. જીવન. ૫૦
 સુંદર ગોખ સચિત્ર પટશાલા, અતિ ઉંચા રે આવાસ;
 પુત્રવિના મુજ નહિ પ્રતિભાસે, તે સવિ દુઃખ નિવાસરે. જીવન. ૫૧
 કુંચર ભણી મહાનિધિ મણિ મંદિર, સુણીને અશાશ્વતા તેહ;
 ચોર અગ્નિ જળ નૃપતિ દાયાદિક, તાસ આયત કલાં જેહરે. માડી. ૫૨
 દસમસ વાડાઓ અરિ ધરીઓ, પ્રસવ તણાં દુખ દીઠ;
 પૂતર પોતી ફૂંજર કીધો, હવે કું કુઈ અરિષ્ટરે. જીવન. ૫૩
 માટે મનોરથ મિતુરે જાચુ, ધોયા જહુ મલમૂત;
 જાણીયું વડપણે વિનય વહેશે, રાખશે ઘર સૂતરે. જીવન. ૫૪
 માત ઉવેખી જોય નવીરિ, ચારિત્ર તે નવિ લીધ;
 તું મનિમોહન આણીરે સાનો, એ તુજ કુણિ મતિ લીધરે. જીવન. ૫૫
 કુંચર થાવચે દીક્ષા રે લીધી, મૂકી જનની મોહ;
 જોને વૈર કુંચર લેઈ દીક્ષા, કુળને અડાવિઓ સોહરે. માડી. ૫૬
 પાઈઆણું હાણિં વિહાર કરવા, કરવા લોચ સમૂહ;
 દુર્ધર પંચ મહાવ્રત ધરવા, પરિસહ મહા પ્રતિકૂળરે. જીવન. ૫૭
 ભૂખ તૃષા શીત તાપ સહેવા, ભૂતલે શયન કરવું;
 મીણ દસનિં લોહ જવરે ઝોલવા, બાહી જલધિ તરવુંરે. જીવન. ૫૮
 ખર્જા ધાર ઉપરિ આસહ, વન તૂં લક્ષ્મી બાલ;
 વેલું કવલ સમાણરે સજામ, પીવી હુતાશન અલરે. જીવન. ૫૯
 કુંચર ભણિં સુણિ કાચર નરરે, અરિત્ર દુઠ્ઠકર જોઈ;
 જે પરલોક તણા અભિલાષી, તાસ જનંત સુખ હોઈ. માડી. ૬૦
 પુત્ર તણું મન નિશ્ચય જાણી, માતા કિઓરે આલેશ;
 જાજ જાંપે ઉત્સવ દીક્ષાનાં, તે હું ભાવે લણીશરે. માડી. ૬૧

૬૩૦

કુહા.

રામ ગુપ્ત.

શ્રી હીરવિજય સૂરીસર, મહિમ'હલે વિચરંત;
 નયર મહિસાણે સાંચયી, દેખી લાલ અનંત. ૧
 ઠાકરસી મને હરખીઓ, પામી અનુમતિ આજ;
 મહિસાણે મામા ભણિ, આવે મિલવા કાજ. ૨
 મહીસાણા પુર મ'ડણું, અ'પકશાહ સુખણુ;
 શાહ સોમહત્ત દીક્ષા તણા, ઓછવ કરે મ'ડાણુ. ૩
 ઠાળ દ મી.

દીક્ષા.

સંવેગ રસે સંપૂરે, દીક્ષા લેવા ધનસૂર;
 તવ સીંહ તણી પદે કીધી, મોકલા મણુ સવે જન દીધી. ૬૧
 વડૂઓ શાહ અ'પક ધીર, સંસાર દે ધરણી ગંભીર;
 પુત્ર દોઈ વર દીંગ સખાઇ, શાહ સોમહત્ત લીમણ સવાઈ. ૬૨
 ધન્ય મામુ સોમહત્ત નામ, કરે આદર સિર્વ સવિ કામ;
 વિત વાવે અનોપમ ઠાણે, કરે ઓછવ ભલે મ'ડાણે. ૬૩
 મહિસાણું નયર સોહાવે, બહુ નયર તણા લોક આવે;
 ધરિ ધરિ બહુ ઓછવ છાજે, સુરપુરથી અધિક વિરાજે. ૬૪
 સવે સજ્જન મિલી નહવરાવે, ઠાકર દેખી સુખ પાવે;
 પહિરાવે સવિ સિણગાર, સિર ખુ'પરબુ મનોહાર. ૬૫
 કાને દોઈ તૂંગલ દીપે, બાણુ રવિ શશીઅર લપે;
 ઓપે શિર તિલક વિશાલ, ત'બાલ ભરે દોઈ ગાલ. ૬૬
 ઓર વર નવહાર સોહાવે, અંગે અંગિયા લાલ બનાવે;
 બાહિ' દોઈ બાબુબંધ, ધરે કુસુમમાલ શુભ ગંધ. ૬૭
 કર સંપુટ શ્રીફલ સોહે, વરઘોડે સહુ જગ મોહે;
 સખજન કુતિલ કુકરીજે, સાજનકુ' શ્રીફલ દીજે. ૬૮
 તતક્ષણુ બહુ વાનિ'ત્ર વાજે, પ્રતિષ્ઠે અ'બરૂ ગાજે;
 વાજે તવ ઢાલ નિશાણા, બહુ થાકે કરતિ પ્રયાણા. ૬૯
 વાજે પંચ સખ દન ફેરી, વાજે બહુ ભૂંગલ ભેરી;
 વાજે માહલસુર વીણા, ગાવતિ શુભ ગંધર્વ લીલા. ૭૦

૨૩૧

બંદીજન કીર્તિ બોલે, નહિકો ઠાકરસી તોલે;
 રૂપે કરી મયણુ સમાન, હેતુ મણિ સો વ્રણુ ઢાન. ૭૧
 જય જય જ'પતિ જન વૃંદા, ચિ'રજીવ તું હર્ષાનંદા;
 શશિ વયણી મુકરી સરિખી, દીએ ધવલ મંગળ મને હરખી. ૭૨
 ધન્ય પુ'લ રયણુસુત જાન્યું, રંગે મણિમોતી વધાયું;
 સંવત સોલ સોલ વૈશાખી, વદિ ત્રીજ દિવસે સહુ સાખી. ૭૩
 આવી સવે પરિજન સાથે, લીએ ચારિત્ર હીરજી હાથે;
 રૂડું કલ્યાણુવિજય નામ દીધ, સહી સકલ મનોરથ સીધ ૭૪
 સહુ લોક તણા વૃંદ જોવે, સવે સર્જન નયણુ ભરી રોવે;
 આશીષ દીએ વડીઆઇ, ચિરવાલે ચરણ સુખદાઇ. ૭૫
 શુભ જ્ઞાન ગળે તવ ચડીઓ, શીલ સખલ સનાહ્ય કદ ઇંદ્રિઓ;
 શુભધ્યાન ખર્જ કર લીધું, સંવેગે ખેટ કવર લીધું. ૭૬
 શુર આણુ ધરે શિર ટોપ, જીવે ફૂર કરમસ કોપ;
 વિચરે શુર હીર સમીપે, જય જ'પતે પાપ ન છીપે. ૭૭

ફહા.

રાગ મારણી.

જીગતિ જોગ વહી સંગ, કલ્યાણુ વિજય મનરંગ;
 દિન થોડે બુદ્ધિએ કરી, ભણીઆં અંગ ઉપાંગ ૧
 લક્ષણુ વેદપુરાણુ મુખિ, તર્ક છંદ સુવિચાર;
 ચિંતામણિ પ્રમુખ સવે, અથ ભણ્યા તેણિવાર ૨
 સંવત સોલ ચુવીસએ, ફાગણુ વદિ ચિર કીમ્મ:
 સાતમે પાટણુ નગરમાં, વાયકપદ શુર દીધ ૩

હાલ ૧૦ મી.

વિવિધ દેશ વિહાર, અનેક ભવ્ય પ્રતિજ્ઞા ધ.
 શ્રી કલ્યાણુવિજય ઉવઆય, પ્રણમે સુર નર પાય;
 સુમતિ શુભિ અલંકરીઓ, જ્ઞાનાદિક શુભે ભરીઓ. ૭૮
 અમૃત વાણી વખાણુ, સુભગ શિરોમણી જાણુ;
 આગમ અરથ પ્રકાશે, ભવિષ્યણુ મને પ્રતિ ભાસે. ૭૯
 લન્ધિ ગૌતમ તોલે, જસ કીર્તિ સહુ બોલે;
 જુઓ ઉગ્ર તપ ઉગ્ર વિહારી, તારે બહુ નરનારી. ૮૦

૧૭૨

- ખંભાતે અમદાવાદ શહેરિ, હીઓ ઉપદેશ બહુ નયરિ;
આટણ નયર પ્રસીધ, જિંબ પ્રતિષ્ઠાએ કીધ. ૮૧
- પોસહ સામાઈ મડિકમણાં, તથા જપ ઉપચાર ઉચ્ચમણાં;
શીલ સંસ્કૃતિભત હીએ, લાભ તે અતિ ભણા સીએ. ૮૨
- વાગડ માલવ દેસ, શ્રી પૂજ્ય દીધ આદેશ;
નમર મુંડસે એ આદિ, 'જીત્યુ' વિમસિઉં વાદ. ૮૩
- વાગડ દેશે સંચરીઆ, અણુઆ દેવ અમંતરીઆ;
કીકાલદૂ દેસ દાણી, શ્રવણે સુણી ગુરૂ વાણી. ૮૪
- શ્રી જિનપ્રસાદ રચાવે, જિંબ પ્રતિષ્ઠાએ કરાવે;
દેસ જિમાડી રંગરોલ, ઉપરી દીધાં ફરી તંખોલ. ૮૫
- અનુક્રમે ઉજેણી પડતા, ભાગા સવે કુમતિ અધૂતા;
પૂરવ પંથ અણુવાલે, કુમતિ પડયા બહુ વાલે. ૮૬
- કીધ ઉણી ચુમ્મસ, પૂરે સવે સંધ તણી આસ.
મગસીયા ત્રાઈ સંચરીયા, સંધ બહુ દેશના મિલીયા. ૮૭
- ધને કરી ધન દસ માન, રાય સોનપાલ બહુ રાન;
વિત વાવરે શુભ ટાણે, પૂજે ગુરૂ સુવર્ણ નાણે. ૮૮
- કરે વલી સંધવાત્સલ્ય, કાટે દુસ્તિનાં શલ્ય;
જલેળીએ ત્રણ જમણુબાર, જિમે ખાર ખાર માનવ હંબાર. ૮૯
- વીનવે સોનપાલ રાય, અણુમી ગુરૂ તણા પાય;
ભવોદધિ તરિ અને સારિખી, દીક્ષા માગે એ હુરખી. ૯૦
- આયુબલ ભેઈ સુવિસય, આંવે ઉજેણીઅ કાય;
દીક્ષા અનશન દીધ, નાથુજીએ ઓછવ કીધ. ૯૧
- નવ દિન અનશન પાલે, દેવ તણા સુખ ભાળે;
સોહિ માંડવી મંદાણુ, કર્યું એકથી પામે વખાણુ. ૯૨
- માલવા દેશમાં વિવેક, હોવે લાભ અનેક;
નરનારી ગુણ ગાવે, શ્રાવક ભાવના ભાવે. ૯૩
- સારંગપુરાદિક ક્ષેત્ર, શ્રીગુરૂ કીધ પવિત્ર;
મંડપાચલ મહા દુર્ગ, જાણિ અભિનવો સ્વર્ગ. ૯૪

૨૩૩

સુશુર ચુમાસે એ પધારે, મંડપાયલ દુર્ગ મઝારે;
કુણ કુણ સામહીયાં કહીએ, કહીતાં પાર ન લહીએ. ૯૫
ભાઈજી સીંધજી એ જોડી, ગંધી તેજપાલ મતિ પોઢી;
યાત્રા કરાવે વડવાણ, ખિંબ ગજ બાવન પ્રમાણ. ૯૬
ખાનદેશ કેરું લલામ, ખરહાનપુર સુર ધામ;
ઉવઝાય રહ્યા ચુમાસિએ, યાત્રા તણાં ફલ પ્રકાશે. ૯૭
તતક્ષણ ઉઠે ધનવંત, બોલે ભાનુ શેઠ મહંત;
‘દો મુઝ વાંસે એ હાથ, સંઘ લેઈ આવું હું’ સાથ. ૯૮
સંઘ સસાજ એ સંચરીઓ, જાણે ઉલટીઓ એ દરીઓ;
અંતરીક્ષ પાસ જુહારે, સફલ કરે અવતાર. ૯૯
ઉવઝાય નિજ મને ઉલ્લસીઆ, દેવગિરિ ચુમાસે વસીયા;
પુર પેઢાણ સુણી વાત, જિહાં માલા તીરથ વિખ્યાત. ૧૦૦
આલે ગુરૂ તીરથ વાંદવા, જાણે સુલ જશ લેવા;
જિહાં મઠવાસી સન્યાસી, જેણે બહુ વિદ્યા અભ્યાસ. ૧૦૧
બોલે ગુરૂ તેહસિઈ પ્રમાણ, થાપે શાસન સુબળ;
ઉવઝાય તિરથ વંદે, જય વરી આઘ્યા આણંદે. ૧૦૨

હુહા. રાગ દેશાખ.

શ્રી અકબર આલિમ ઘણી, જૂહું અતિ દુરવાર;
અમહ તેડું છે તેહ તાણું, એહ વાત નિરધાર. ૧
જાવું અકબર ભણી, એ અમહ નિશ્ચય આજ;
કરિઓ તાવ લિઆવજે, જુ તુમહે મિલવા કાજ. ૨
લેખ લિખ્યો ગુરૂ હીરતું, દેખી શ્રી કલ્યાણ;
જઇ સ્નાહી ગુરૂ વંદિયા, કીધ તે વચન પ્રમાણ. ૩

ઢાળ ૧૧ મી.

હીરવિજયસૂરિ અકબર પ્રતિબોધ.
લેટયારે શ્રી ગુરૂને ઉવઝાય, તતક્ષણ હિઅડલે હરખ ન માય;
નેહ જિજ્યો દોઈ સાચરચંદ, તિમ ગુરૂ હીરજી કલ્યાણ સુણીંદ. ૩
સાર શીખામણ દેઇ વિશેષ, થાખ્યારે ઉવઝાય ગુર્જર દેશ;
શ્રી વિજયસેન સૂરીંદ સુબળ, ધરજોરે તાસ તાણી શિર આણ. ૪
મિલીઅ લલીપરે કરજોરે કાજ, જિમ વાધે ગચ્છ કેરી લાજ;
દેઇ શીખ તવ કીધ પ્રયાણ, ચાલેરે ગચ્છપતિ મોટે મંડાણ. ૫

૨૩૪

પુંહતારે શીકરી શહેર મઝાર, મિલિઆરે અકબરને ગણુધાર; ૬
 ખેસીને ગોષ્ઠી કરે એક ઠામ, કહી કુણુ ધરમ બુહે અભિશમ.
 બોલેરે શ્રીગુરૂ મધુરીય વાણી, છૂળે કરી સખ એકીજ પ્રાણી;
 ખચર મહિર ઓપર તન કોઈ, દિલપાકીથી ધરમ બે હોઈ. ૭
 રંજયુરે નરપતિ દીએ બહુમાન, શ્રીગુરૂ પ્રણમી કરે ગુણુગાન;
 ષટ્ માસી તવ કીધ અમારિ, નામ જગદ્ગુરૂ અતિ ઉદાર. ૮
 ગાય બલદ લેંસ કોઈ ન મારે, એતુ બાતે સોગંધ હમારે;
 શેત્રુંબ તિરથ સોઉ તુમહ દીના, પેસ કસી પુસ્તકભી કીના. ૯
 કરી કુરમાન દીએ તતકાલ, શ્રીગુરૂ આણુ વહે નિજ લાલ;
 વિનય કરી બુલાવે સૂરીશ, દિન દિન બોધે અધિક જગીશ. ૧૦
 અકબર શીખ લેઈ જખ વળીયા, મન-કેરા મનોરથ સવે ફલીયા;
 શ્રી પૂજ્ય વિહાર કરંતારે આવે, નાગુર નયર ચુમાસું સોહાવે. ૧૧
 શ્રી કલ્યાણુવિજય ગુણુધીર, સનમુખ જઈ પ્રણમે ગુરૂ હીર;
 ભાવ ધરી રહે શ્રીગુરૂ સંગે, ભગતે સેવ કરે મનરંગે. ૧૨
 ઇણિં અવસરે સંઘપતિ ઈંદ્રરાજ, કરે વિનતિ આવે ગુરૂરાજ;
 જિન મૂરતિ પ્રાસાદ કરાયા, કીજે પ્રતિષ્ઠારે ગચ્છપતિ રાયા. ૧૩

કુહા.

રાગ ગુઝી.

કરવા પ્રતિષ્ઠા જિન તણી, અમહે આબ્યું નવિ જાય;
 પલણુ જગદ્ગુરૂ હીરજી, મોકલસિઉ ઉવઝાય. ૧
 શ્રી કલ્યાણુવિજય વાચક તણા, ગુણુ જપે સૂરીશ;
 પણિ આવે આસ્તે આવીયા, પજગી મહા મુનીશ. ૨
 દેઈ આદેશ ચલાવીયા, શ્રી ઉવઝાય વૈરાટ;
 કરી સુપ્રતિષ્ઠા આવજો, વેગે કરી મુનિરાટ. ૩

ઢાળ ૧૨ મી.

કલ્યાણુવિજય વાચક કૃત વૈરાટ પ્રતિષ્ઠા.

પ્રણમી ગુરૂ પાય, શ્રી કલ્યાણુવિજય ઉવઝાય;
 ચાલે ચમ કંતુ, જિમ જગતિ ગજરાય. ૧૪
 અતિશય મહિમા કરી, કર તું ક્ષેમ કલ્યાણુ;
 રચ તું મહિમા વન, લાવન તણંરે નિહાણ. ૧૫

૨૩૫

અનુક્રમે સંપૂર્ણં, કર તું ધરમ વિચાર;	
વૈરાટ નગર વર, દીઠું નયણે ઉદાર.	૧૬
પ્રાકાર સુમંડિત, કોટિધ્વજ આ વાસ;	
ભર કેસરી લક્ષ્મિ, બહુ વ્યવહારી નિવાસ.	૧૭
જિન ધરમે ભાવિત, લીલા ભોગ પુરિંદ્ર;	
ભય રહિત વિવેકી, વસે લોકના વૃંદ.	૧૮
જિનભવન સતોરણુ, ભવિષ્ય જન વિશ્રામ;	
કૂચા વાવ સરોવર, વાડી વન અભિરામ.	૧૯
બાણે ભૂભામિની, ભાલે તિલક સમાન;	
દીસે બહુ શોભા, ભાસુર સુરપુર વન.	૨૦
તિહાં વસે વ્યવહારી, રાજમાન રિધિવંત;	
સંઘપતિ ભારહમલ, સુત ઈંદ્રરાજ પુણ્યવંત.	૨૧
ગુરૂ આગમ નિસુણી, હરખ્યું મને ઈંદ્રરાજ;	
સામૈયાં સવિ પેરે, કરે અતિ ઘણું ઈંદ્રવાજે.	૨૨
બહુ શોભા નયરે, દઈ આદેશ કરાવે;	
દર્પણમય તોરણુ, ઘરિધરિ ગુહીએ અંધાવે.	૨૩
સા બાલા સોહે, જાહો દેવકુમાર;	
બહુ ગજ અલંકરીઆ, પાખરીયા ગતિ સાર.	૨૪
નેજા બહુ ભાતે, રાજવાહણુ રથ કીધ;	
બહુ સોહગ સુંદરિ, કરી શૃંગાર સુલીધ.	૨૫
કંઈ હય ગય ચડીયા, કરભ ચઢ્યારે નર કેવિ;	
એક પાલખી બેઠા, બેઠ સુખાસન કેવિ.	૨૬
વહિલે એક બેઠા, ધમધમ ધૂધર માલ;	
ચક્રોલ એક બેઠા, એક હીંડે નર પાલા.	૨૭
બાલે બિરૂંદાલી, ભોજકંનાં બહુ વૃંદ;	
ગંધર્વ ગુણુ ગાવે, નાટક નવ નવ છંદ.	૨૮
ગાજે ગયણુગણિ, મોહલના ઘોંકાર;	
પંચ શખાં વાજે, ભેરી તણા ભેંકાર.	૨૯
સુરણાઈ ન ફેરી, વાજે ઢોલ નીસાણુ;	
રણગણુતી કંસાલા, ભુંગલ નાદે વખાણુ;	૩૦

૨૩૬

મણિ સુવર્ણ ભૂષણ, ભૂષિત તત્તુ સુકુમાલ;	
સેહિ વદીએ મંગલ, કોકિલ કંઠિ રસાલા.	૩૧
કેઇ ચડીયા પાલા, નરનારીનાં વૃંદ;	
ગુરૂ વદન નિહાળે, પુરૂં પુનિમચંદ.	૩૨
ગુરૂ મહીમા મંદિર, કીધું નકાર પ્રવેશ;	
દિન દિન અતિ ઓછવ, હોવે નયર વિશેષ.	૩૩
મંડપ બહુ રચિયા, બાણે ઈંદ્ર વિમાન;	
જલ જાત્રા આડંબર, કરે સુરનર ગુણ ગાન.	૩૪
શુભ દિન શુભ લગનિં, થાપેઇ એ વિહાર;	
શ્રી વિમલ જિણેસર, મૂળ નાયક જયકાર.	૩૫
સંઘપતિ ભારહમલ, નામે પાસ જિણુંદ;	
અજયરાજ અનોપમ, પૂજું પદમ જિણુંદ.	૩૬
તું જૂ સંઘવિણુ સુખકર, મુનિ સુવ્રત જિન દેવો;	
શુભ સુહુરત સંકિય, સુર નર કરે નિત સેવો.	૩૭
વાચક મુક્તામણિ, શ્રી કલ્યાણવિજય ઉવગાય;	
કરે હરખે પ્રતિષ્ઠા, ઈંદ્રાદિક ગુણ ગાય.	૩૮
ઈંદ્ર વિહાર અનોપમ, દીઠે હોઈ આણુંદ;	
બાણે ઈંદ્ર ભવનથી, અવતરીઓ સુખ કંદ.	૩૯
ધન્ય ધન્ય અવતારા, ધન્ય ઈંદ્રિરાજ તારૂં નામ;	
લછિ લાહુ જે લીધો, કીધ અનોપમ કામ.	૪૦
સંઘ ભગતિ ભલી પરિ, કરે સંઘપતિ ઈંદ્રિરાજ;	
પટકૂલ પહિરાવે, દીજે ભૂષણ શુભ કાજ.	૪૧
ભયક જન મિલિયા, સંજ્યા સહસ દસ કીધ;	
પંચામૃત લોજન, ટંકા ઉપરિ દીધ.	૪૨
શ્રી કલ્યાણવિજય ગુરૂ, વિચરે જગિ જયવંત;	
દેશાવર ફલીયા, હુઆ લાલ અનંત.	૪૩

કુહા.

રાગ કેઠારો.

મોટાઓ જગિ વ્યાપારીઓ, કલ્યાણવિજય મુનિ સિંહ;
વ્યવહાર શુદ્ધ વાણિજ કરે, ધરમ ન લોપે લીહ. ૧

૨૩૭

પંચ મહાવ્રત શુધ ધરે, નામે લેખે બેઠ;
 દેશ દેશ વાણિજ કરે, પણ કહું ખોટ ન હોઈ.
 લાલ સર્વ ગાંઠે કરે, વણુજી પુણ્ય ક્રિયાણુ;
 લેઈ ખાલદ ગૂજર ભણી, આવે ગુરુ કલ્યાણુ.

૩

ઢાળ ૧૩ મી.

વિણુભરા હો વિણુભરા.

ગુરુને વણુભરાની ઉપમા.

તે કીધો સફલ અવતારા, કલ્યાણુજી મોહનગારા;
 જગિ સાચો તું વિણુભરા, વિણુભરા હો વિણુભરા. વિ. ૪૪
 શ્રી કલ્યાણુ ક્રિયા ધનવંતો, કરે વાણિ જપ રિઘાલ ચિંતો;
 વિણુ જ્યાં સવિ સુકૃત ક્રિયાણું, વાચક ગુણુ મોતી દાણું. વિ. ૪૫
 સિદ્ધાંત કોસ વસિ કરીઓ, નવ તત્ત્વ મહા મણિ ભરીઓ;
 વણુજી જે સાહસધીરા, જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર હીરા. વિ. ૪૬
 સુવિહિત ગુણુ રચણુ ભરીઓ, રથ સહસ્ર અઢાર જોતરીઓ;
 ચરણુ કરણુ સુવર્ણુ સામટી, ભરી લખિધ અઢાવીસ પેટી. વિ. ૪૭
 પંચ સંવર સાર નગીના, અષ્ટજોગ કિઆણુ કલીના;
 નવબ્રહ્મ ગુપ્તિ કરતૂરી, શુભ લેશ્યા તેજ મ તૂરી. વિ. ૪૮
 પંચ સુમતિ ગુપતિ ભરી ખંડા, વીશ થાનક અગરુ કરંડાં;
 યતિ ધરમ આવના ચંદનાં, ભરીઆં બહુ હરખાનંદનાં. વિ. ૪૯
 ખાર ભાવના સાકર ધૂની, ખાર ભેદે ભરી તપ ગુણી;
 સમકિત સુધ ગુલ ગ્રંહીજે, પંચાચાર પોઠ ભરી લીજે. વિ. ૫૦
 સતર ભેદ સંજય ધનસારા, ભરીઓ બહુ પોઠી ભારા;
 વૈયાવય દસ કાપડ તંગી, ધરમધ્યાન કેશર બહુરંગી. ૫૧
 પંચખાણુ દશે લાલ તંબૂ, નવિ ભેદે મિથ્યામતિ અંબૂ;
 ષડ્ આવશ્યક મીઠાઈ, દશવિધ સુખ સખલ ભુંજાઈ. વિ. ૫૨
 સમતા વણુભરી સંગે, સુખ સેજે રમે મન રંગે;
 મનભાવે કર તપ યાણુ, વાળે સર્જાય બહુ નીશાણુ. ૫૩
 પરિવાર સખલ મુનિ ધોરી, ગુણુ ગાવે અહનિશ ગોરી;
 શ્રી કલ્યાણુવિજય મુનિરાયા, ગૂજર ધરે ઠાવે પાયા. વિ. ૫૪
 આયુ ષટ્તવન પ્રતિપાલા, હૂઆ બહુ પુણ્ય સુગાલા;
 વંદે હીરચરણઅરવિંદા, જય જંપે પરમાણુંદા. વિ. ૫૫

૨૩૮

કુહા.

રાગ ધનાશ્રી.

કલ્યાણુજી ગુરૂ વંદતાં લહીએ કાંચનકોડિ;
જય જ'પે પ્રહ ઉગતે, વાંદુ બે કરનેડિ. ૧

કલ્યાણુવિજય કલ્પતરૂ, મહીઅલે મોહનગારા;
જય જ'પે ભવિઅણુ સુણો, વાંછિત ફલ દાતાર. ૨

કમનીય નામ કલ્યાણુનું, જે મન શુદ્ધે ધ્યાય;
જય જ'પે તસ સુખ વશ્યાં, કમલા ધરિ ધિર થાય. ૩

ઠાળ ૧૪ મી.

સાધુ શિરોમણિ વંદીએ, શ્રીકલ્યાણુવિજય ઉવઝાયરે;
દરશને દુરિત સર્વિ ટલેચ ઉદનામે નવનિધિ થાયરે.

સાધુ શિરોમણિ વંદીએ. ૫૬

જસ મહિમા અલિરામરે,
પુણ્ય સંજોગે પાતીયું, કલ્યાણુજી રૂડું નામરે. સાધુ. ૫૭

મૂરતી મોહનવેલડી, દીવડે હોઈ આણુંદરે;
તપગચ્છ ગયણે સોહાકરૂ, વદન અનોપમ ચંદરે. સાધુ. ૫૮

સુરતરૂ જિમ વાંછિત દીએ, તિમ ગુરૂ નામ પ્રભાવરે;
દેશ વિદેશ દીપતું, ભવજલતારણુ નાવરે. સાધુ. ૫૯

જસ ધરિ ગુરૂ પગલાં ઠવે, તસ ધરિ ફલી સુરવેલરે;
કામકુંભ ચિંતામણી, વહી આબ્યાં રંગ રેલરે. સાધુ. ૬૦

રોહણુ જિમ રચણે ભસ્યું, સુરિ ભરિયો સુરલોચરે;
જલનિધિ જિમ જલ પૂરીઓ, તિમ ગુણે કરી ગુરૂ ભેયરે. સાધુ. ૬૧

ગંગાજલધિ નિરમલા, તુરૂડ ગુણુ મણિ ઉદારરે;
સુરગુરૂ બે સંખ્યા કરે, તો હિ ન પામે પારરે. સાધુ. ૬૨

સુરપતિ સુરગણુમાં રહ્યું, ગ્રહગણુમાં જિમ ચંદરે;
તિમ સંઘમાંહી કલ્યાણુજી, બેઠ સોહઈ સુણિંદરે. સાધુ. ૬૩

શ્રી હીરવિજયસૂરી રાજ્યો, કલિયુગિ જુગહપ્રધાનરે;
સાહિ અકબર રાજણિં પૂઝવી, દીધું જીવ અભયદાનરે. સાધુ. ૬૪

૨૩૯

જસ પાંટ જે સંઘળ જયુ, ઔલમ સમ પ્રતિરૂપરે;
 પ્રગટયો સવાઈ હીરલુ, પરિખીઓ અકળર ભૂપ. સાધુ. ૬૫
 હીરલ શીશ જગિવલ્લહો, શ્રીકલ્યાણવિજય ગુણગેહરે;
 વાચકરાય મેં ગાઈઓ, જંગમ તીરથ એહરે. સાધુ. ૬૬
 જવલ લગી શેશ મહી, ધરે જે સુર ગિરધિર ધાયરે;
 જે રવિ શશિ ગ્રહગણ તપે, તાં પ્રતિયુ મુનિરાયરે. સાધુ. ૬૭
 સંવત સોલ પંચાવન, વત્સર આસો માસરે;
 શુદ્ધ પખ્ય પંચમિ દીને, રચીઓ અનોપમ રાસરે. સાધુ. ૬૮
 જગિ જયવંતા કલ્યાણ, પૂર મનહ જગીસરે;
 સેવા ચલણ કમલ તણી, માગે જયવિજય શીશરે. સાધુ. ૬૯
 ભણે ગુણે જે સાંભલે, ગુરુ ગુણ એક ચિત્ત બાણરે;
 વાંછિત સર્વ સુખ અનુભવે, પામે તે કોડી કલ્યાણરે. સાધુ. ૭૦

ધૃતિ મહોપાધ્યાય શ્રીકલ્યાણવિજયગણીનો રાસ.
 કૃતો ગણિ જયવિજયસેન ચિરનંદતુ સદેવા શ્રીરસ્તુ;

વિનયાનંદસૂરિની સત્કથા.

રાગ મહ્દાર-ચાલવરાય નઈ રહો ગઠ ગિરનાર-એ દેશી.
માતપિતા, દિક્ષા આદિ.

શ્રી શંખેસર પુરધણીલ, પ્રણમી પાસ જિણુંદ;
સમરી શારદ ગાઈશુંરે, સદગુરુ ધરી આણુંદ. ૧
ગુણાકર વિજયાણુંદ સૂરીંદ, જસનામી સુખ સંપજેલ;
જસનામી સુખ સંપજે પગિર સંપદ વંદ. ગુણાકર. આંચળી.
મુખમંડળ મરૂદેશનોલ, પુરુ વરરોહ વખાણ;
પ્રાગવંશ શિરોમણીલ, શાહ શ્રીવંત ગુણખાણ. ગુણ. ૨
તસ ધરણી શિણુગારદેલ, ધન ધન બહુ ગુણવંત;
જસ કુખે પ્રભૂ અવતર્યોલ, મહિમાવંત મહંત. ગુણ. ૩
ધન ધન જગગુરુ હીરજીલ, જસ નેષ્ટાએ એહ;
દીખ્યો શ્રી વરસિંગ ઋષિલ, કુટુંબ સહિત ગુણગેહ. ગુણ. ૪
પ્રથમ નામ એહ ગુરુ તાણુંલ, કુંવર કલો અભિરામ;
દીખ્યા લીએ તવ ગુરુ દીએલ, કેમલવિજય તસ નામ. ગુણ. ૫
શ્રી સોમવિજય વાચક વરૂલ, ધન ધન તેહ સુરીશ;
એહ સુરીશ જસ આપીઉંલ, હીરજીએ અધિક જગીશ. ગુણ. ૬
લક્ષણ લક્ષિણ ગુણ નીલોલ, દેખી સુમતિનિધાન;
રીઝ્યા વાચક તસ દિએલ, વિવિધ સુવિદ્યા દાન. ગુણ. ૭
નિજપર શાન્ત સમુદ્રનોલ, પામ્યા જેણે પાર;
મતિ નાવા એહ પ્રભૂ તણીલ, તેહ વખાણું ઉદાર. ગુણ. ૮
ઢાળ ૧ લી.

રાગ મારૂણી. હીરજી નવી વિસરેરે—એ દેશી.

ચરણકરણ ગુણ ધરતા યોગ ઘણા વહીલ, પામ્યા ગણપદા સાર;
ભોગ બાણી વર પંડીત પદવી તસ દીએલ, શ્રી વિજયસેન ગણધાર. સા. ૯
સાધુ શિરોમણીલ, ત્રિભુવનમાંહિ દીપે જસ કીરતિ ઘણીલ. આંચળી.
વિજયસેન પટોધર તપગણ દિન કરૂલ, શ્રી વિજયતિલક સૂરિંદ;
સીરોહીએ પધાર્યા અનુક્રમે વિહરતાલ, હરતા દુરમતિ દંદ. સા. ૧૦

૨૪૧

કુમલવિજય વિબુધને નિજ પદવી દીએજી, શ્રી વિજયતિલક સૂરિરાય;
 શ્રીવિજયાણુંદસૂરિ ઇતિ તસ તસ નામજ થાપીધુંજી, સંઘ મન હાંસિત થાય. ૧૧
 સોલ ખિતાલે જનમ્યા પ્રભૂ એકાવનેજી, આદરે સંયમ ભાર;
 સીતેરે પંડિત યદ્ય છેતેરે થયાજી, તપગણ નાયક સાર. સા. ૧૨
 જિનશાસન નંદન વનશ્રી ગુરૂ સુરતરૂજી, પ્રગટયો પુન્ય અંકૂર;
 શ્રુતશાખા વિસ્તારે શીશ સુપદલપાજી, કીરતિ કુસુમ ભરપૂર. સા. ૧૩
 જલધર પરિવર વચન અમૃત વરસતોજી, હરતો તાપ કષાય;
 સુમતિલતા વન ધર્મધરા રૂહ પોષતોજી, જગિ વિચરે મુનિરાય. સા. ૧૪
 ગુરૂ ઉપદેશે દેશ વિરતિ બહુ આદરેજી, ચોથું વ્રત પણુ બેય;
 બહુ ઉપધાન વહે માલ પહેરે ઘણાજી, સર્વ વિરતિ પણુ કોય. સા. ૧૫
 ગામ નયરે સામિયાદિક ઉછવ ઘણાજી, શ્રી સંઘ ભગતિ અનેક;
 શ્રીફલ રૂપા નાણાદિક પરભાવનાજી, કરે શ્રાવક સુવિવેક. સા. ૧૬

ઢાળ ૨ જી.

રાગ સામગ્રી. સોનીચડો પ્રાણી ભવ સીંચનારીનેરે—એ દેશી.

તપ, અનુકાન, બિહાર.

સૂરિ શિરોમણિ શ્રીગુરૂ વિજયાણુંદજીરે,

બહુલ કરે તપ અનેક પ્રકારેરે;

છઠ અઠમ ઉપવાસ નીવી આંખિલ ઘણારે,

સિદ્ધ ચક્રધાનકની એલી ઉદારે. સૂ. ૧૭

ધ્યાન ધરે નિત દિએ વાચના શીશનેરે,

પુસ્તક શોધે શ્રી સૂરિંદ મહંતરે;

ત્રણ માસ શુભ ધ્યાને મૌન તપવિધિ કરીરે,

આરાધે ગુરૂ ગૌતમ કેરો મંત્રરે. સૂ. ૧૮

આચાર્ય પદ શ્રી વિજયરાજ સૂરિંદનેરે,

દેઈ થાપે નિજ પાટે પટોધાર;

દશ વાચક પદે બહુ પંડિત પદ ગુરૂ દીએરે,

સંયમ દીએ દીખે બહુ અણુગારે. સૂ. ૧૯

દોય વિમલગિરિ કેરી, એક ગિરિનાર્યનીરે,

અરબુદ તીરથ કેરી સાતરે;

પાંચ સંખેસરની એક શ્રી અંતરિકનીરે,

યાત્રા ગુરૂજી જગ વિખ્યાતરે. સૂ. ૨૦

૨૪૨

બિંબપ્રતિષ્ઠા પ્રભૂને ચારે નવ થઈરે,
 ઉપાસરા બહુ જિનમંદિર સારરે;
 શેત્રુંજીદિક તીરથ સંઘવી બહુ થયારે,
 ધરમ ઠામિં ખરચાણા વિત્ત અપારરે. સૂ. ૨૧
 નિજ પર પખી જેહ પ્રથમ ગુણ ઠાણીયારે,
 દરિશણ દેખે નિસુણે ગુરૂની વાણરે;
 ઇમ આસીસ હીએ તે હરખ્યા અતિ ઘણારે,
 જય સમ ગુરૂકુલ હીપક ગુણ ખાણરે. સૂ. ૨૨
 ગુરૂંર મરૂધર કુંકણ દખખણ લાડમાંરે,
 વિહરે ગુરૂજી કરતા બહુ ઉપગારરે;
 ખંભ નયર પધારા ગુરૂજી એકદારે,
 સંઘ કરે તવ ઉચ્છવ વિવિધ પ્રકારરે. સૂ. ૨૩
 તિહાં ગુરૂ અંગેઅં બાધા સખલી ઉપનીરે,
 તુહે શ્રીગુરૂ રામતા સઘ અપારરે;
 સાવધાન મનિ નોકરવાલિ કરે ધરીરે,
 ધ્યાએ મનમાં મંત્ર વડો નોકારરે. સૂ. ૨૪

હાળ ૩ છ.

રામ પરજીએ-મનોહર હીરજીએ એ દેશી.

નિર્વાણ.

શ્રીગુરૂ રાજીએરે, નિરમલ ધરમ આરાધે;
 જેહ મનોરથ ચિંતામણિ પરે, સચલ મનોરથ સાથે. આંચલી. શ્રી. ૨૫
 શ્રી આચાર્ય પ્રમુખ શીષ તવ, એમ ગુરૂને નિઝામે;
 ધરમધ્યાન ધર્યો પ્રભૂ મનમાં, જેહથી સમરસ જામે. શ્રી. ૨૬
 પંચાચારને પંચમહાનત, કર્યો નિરતિચારો;
 જીવ અશેસ સખમા ચીખમાજો, તસ અપરાધ અમારો. શ્રી. ૨૭
 પાતક ઠામ અદાર પરિહરીરે, પાપ સચલ નિજ નિંદો;
 ચ્યાર સરણુ કરી ધરમ કામ સવિ, અનુમોદી આનંદો. શ્રી. ૨૮
 ગુણ ભાવના ભાવતા ગુરૂજી, અવસરે અણુસણુ કીજે;
 શ્રી નોકાર મંત્ર મનથી કરી, સમરી જન્મફલ લીજે. શ્રી. ૨૯
 એમ બહુ પરે નીઝામી સુગુરૂને, શીષ સિદ્ધાંત સુણાવે;
 ગુરૂ પણુ તે સચલ સદ્દેહ, સાવધાન મતિ ભાવે. શ્રી. ૩૦

૨૪૩

ચઉવિહ સંઘ દીએ તવ પ્રભૂને, સંબલ ધરી ઉદ્ધારે;
 છઠ અઠમ બહુ શત બહુ સહસા, આંબિલને ઉપવાસો. શ્રી. ૩૧
 માસખમણ પાસ ખમણ અઠાહી, પ્રત્યેકે એક માને;
 બહુ કોડી સઝોંય સામાયક, સહિસગણા તવ માને. શ્રી. ૩૨
 પ્રભૂ નિમિત્ત એ તપ અમહે કરશું, ચહ પુણ્ય તુમ્હ હોયો;
 કરભેડી સહુ હો ઇમ વિનવે, નેક નજરે અમ ભોયો. શ્રી. ૩૩
 ગુરૂ પણ તે સયલ ચિત્તમાં, સાવધાન અવધારે;
 કરી અણુસણ નોકાર ગણતાં સુર લોકે પાઉધારે. શ્રી. ૩૪
 સંવત સત્તર એકાદશ વરસે, માસ આપાઠે બણો;
 પૂનિમ નિસિ અતિ વદ પડવે, તિથિમાં ગુરૂ નિર્વાણો. શ્રી. ૩૫

ઠાળ ૪ થી.

રાગ ધન્યાશ્રી. મયગલ આતોરે વનમાંહે વસે-એ દેશી.

ખંભાયતનો સંઘ સોહામણો, મન ધરી ધર્મ રનેહ;
 સોવન રૂપાનેરે નાણે અતિ ઘણે, પૂજે શ્રી ગુરૂદેહ. ગુરૂ. ૩૬
 ગુરૂ આણુંદણે કહો કિમ વિસરે, જસગુણો નહિ પાર;
 જગને વાહલોરે ગુરૂ ભાહરે, જિનશાસન શિણુગાર. ગુરૂ. ૩૭
 અંગ પૂજાએરે મહિ મુદી સવિ મલિ, માજને દોઢ હજાર;
 સતરખંડી કીધી માંડવી, કમ્પી પ્રમુખ તણી સાર. ગુરૂ. ૩૮
 ઉચ્છવ કરતાંરે સમયોચિત ઘણા, ઝરતા નયણુડે નીર;
 શ્રાવક પધરાવે ગુરૂ અંગને, મહીસાગરને તીર. ગુરૂ. ૩૯
 સુકઠ, કેસર, મુગમદ અંગરા, અગર યુઓ ધનસાર;
 અતિ બહુ મેલીરે શ્રાવક તિહાં કરે, ગુરૂ કાયા સંસ્કાર. ગુરૂ. ૪૦
 ખંભ નયર તિહાં શ્રાવકશ્રાવિકા, મન બહુ ભજંતિ ધરંત;
 અવસર એણે ધન ખરચે ઘણું, શ્રીગુરૂ ગુણ સમરંત. ગુરૂ. ૪૧
 શ્રી વિજયાણુંદસૂરિ પટોધર, શ્રી વિજયરાજ મુણિંદ;
 ચિર પ્રતિણે ઇમ લાલવિજય ભણે, શ્રી સંઘ કમલ દિણિંદ-

ન્યાં લગિ દિનકરચંદ. ગુરૂ. ૪૨

ઇતિ શ્રી નિર્વાણ સંપૂર્ણ.

શ્રી નેમિસાગર નિર્વાણ રાસ.

ૐ

શ્રી ગોહીવાર્ધનાથાય નમઃ ॥

સકલ મંગલ પ્રમૂલ લગવંત, શાંતિ જિણેસર સમરીએ,
 રિદ્ધિ વૃદ્ધિ સવિ સિદ્ધિ કરણ,
 મહિ મંડલે મહિમાનિહુ, પાપ વ્યાપ સંતાપ વારણ.
 ઉજેણીપુર જિનજયો, પ્રગટ અવંતી પાસ;
 કામ કુલ જિમ પૂરવે, કવિયણ કેરી આસ. ૧
 નેમિસાગર નામ અભિરામ, કામિત પૂરત અભિનવું,
 કલ્પવેલિ સમ સદા કહીએ,
 જપતાં જગે જશ વિસ્તરે, લલિત લીલ આનંદ લહીએ;
 વર વાચક પદવીધર, અંગીકર્થ ગુરૂ આણ,
 જિમ હુઓ તિમ કવિ કહે, તેહ તણું નિર્વાણ. ૨
 ચોપાધ.

વીરપદ્માવલી.

જય જય શાસન સાહિબ વીર, કંચન કાંતિ સમાન શરીર;
 સહેજે સાગર જિમ ગંભીર, માયા ભૂમિ વિહારણ શીર. ૩
 સિદ્ધારથ કુલ નૃપ અવતંસ, ત્રિશલાદેવી ઉર સરે હંસ;
 મુજ મતિ લીના નલિની નાથ, તે જિન પ્રણમું જોડી હાથ. ૪
 જેહનો જગમાંહિ પ્રબલ પ્રતાપ, નામ જપતાં નહાસે પાપ.
 આધિ વ્યાધિ અલગા ટળિ જાય, સુપ સંપત્તિ મંદિર સ્થિર થાય. ૫
 જસ સેવે સુર કોડા કોડિ, નર કિંનર પ્રણમે કરજોડી;
 જેહના અતિશય છે ચોતીસ, ૬
 મુનિવર મન રાજીવ મરાલ, તે જિણુવર પ્રણમું ત્રણ કાળ;
 મહિમા મેરૂ મહીધર ધીર, જય જય જય જય શ્રી મહાવીર. ૭
 સાધુ સમૂહ શિષ શૃંગાર, વીર તણા ગણધર અગ્યાર;
 સ્વામિ સુધર્મ પંચમ ગણધર, વીર પાટે દીપે દિનકર. ૮
 તેહ થકી વસુધા વિસ્તરી, પદ પરપરા શિવ સુખકરી;
 જંખૂ પ્રલવ સિજજલવસૂરિ, યશોભદ્ર નામે જસ ભૂરિ. ૯

૨૪૫

અમ અનુક્રમ ક્રમ ગચ્છપાત, થયા ઘણા યીજાએ યતિ,
 સામાચારી શુદ્ધ સુભણ, પાળી જિનવર કેરી આણ. ૧૦
 પાટે પ્રભાવી સાહસ ધીર, ગૌતમ ગુરૂ જિમ ગુણે ગંભીર,
 ભવિયણ નયન વિકાસન ચંદ્ર, લક્ષ્મીસાગર ગુરૂ સૂરિંદ. ૧૧
 તેહને શિષ્ય થયા અતિ ઘણા, કયા નામ કહું તેહ તણા,
 સાધુ પરપરા શ્રી શૃંગાર, શ્રુત સમુદ્ર પંડિત સુવિચાર. ૧૨
 તાસ શિષ્ય સુવિહિત શિરતાજ, મહિમા મોટું જેહનું આજ;
 નામ જપંતાં નવનિધિ થાય, શ્રી વિદ્યાસાગર ઉવજાયા. ૧૩
 વાહી વારિજ શીત સમાન, ધર્મસાગર ગુરૂ ધર્મ નિધાન;
 વિજયદાન સૂરિ વાડકીઓ, પાંક પદ તેહને આપીઓ. ૧૪
 લખ્મિસાગર ગુરૂ લખ્મિભંડાર, જેહનો જશ પામ્યો વિસ્તાર;
 વિજયસેન સૂરિ તેહને દીઓ, વાચકપદ મોટાં જસ લીઓ. ૧૫
 લખ્મિસાગર ગુરૂ આગમ જાણ, વિજયસેન સૂરિ કેરી આણ;
 પાળે પુછી કરિ વિહાર, ભવિક જીવને તારણ હાર. ૧૬

ઢાળ ૧ લી.

ગુણી.

ગામ, માતપિતા, નામ, દીક્ષા.

મહિમંદલે મોટું સિંહપુરાભિધ ગામ, વનવાપી કૂપ તડાગ સુઠામ.
 સુવસે તિહાં માનવધર્મની મનોધામ, શ્રાવક સુવિચારી દેવભવન
 અભિરામ. ૧૭

વર પૌષધશાળા સુવિહિત સાધુ વિહાર, વ્યવહારી વાડ વર્તે વર વ્યવહાર;
 ઇત્યાદિક બોલ્યા હેમસૂરિ અધિકાર, ગણ સહિત સદાએ સોહ સવિ
 પરિવાર. ૧૮

તિહાં સંઘ શિરોમણિએ હજી પૂરિ આસ, દમ દાન દયાપર દીપે દેવીદાસ;
 સોહામણી સાચી કોડાં ગહિણી તાસ, નિજ રમણ સંધાતે વિલસે
 ભોગ વિલાસ. ૧૯

તસ ઉરે ઉપન્યો જીવ કોઈ જશવંત, મને દોહદ ઉપજે પૂજી શ્રી અરિહંત;
 વાંદ્ર ગુરૂ રાયા જે મોટા મહંત, આગમ આરાધુ આણી મન એકાંત. ૨૦

૧ કમળ.

૨૪૬

પૂરંતી મન સાગર લવહિ એક ચંગ, પૂરે મસ વાહિનયુ સુત શુભઅંગ;
મનમાં હરખી માતા પરિઆણુ ધરિણુ રંગ, ગાવે પીપલડી ગોરંગી
કરે જંગ. ૨૧

વાજે અતિ વાહન જાતાં નિજ દરબાર, ખંદીજન યોલે ભુવો સુત જગ આર.
આવે અખ્યાણું નાનાવિધ તિણિવાર, વર મૂહૂર્ત પૂછી દીધું નામ વિચાર. ૨૨
રદીઆળો નામે નાનજી ચિરંજીવો, કુલમંડન કુંવર કુલ સિંધુર કુલ દીવો;
કુલ પાયવ કહીએ કુલચંદ, કુલતારક કુળ કેઃકિલ માકંદ. ૨૩
કુળ શોભાકારી પર ઉપકારી એહ, કુળનો રખવાળો સુંદર અતિ સરનેહ.
કુળવાંછિત પૂરક કુળ મે એણીવર મેહ, વિધિએ કુંઅરજી ચંપકવર્ણી દેહ. ૨૪
ધવલે પક્ષે ધૂનુવાધિ વિધુ વિસ્તાર, મકરે રવિ હું નુ દિન વાધે અતિ વિસ્તાર;
ઉત્તમ જન કેસ પ્રેમ જેમ અધિકાર, પશ્ચિમ દિન વાધે છાયા તેમ કુમાર. ૨૫
એણિપરી વાધે તાંતુદ્યાં આઠ વર્ષ, પોશાલે પઠવા મૂક્યા ધરીય જગીશ;
પંડિત પદ કહેતાં મનમાંહી નાણે રીસ, વિદ્યા લણી આવ્યા માય
દીએ આશીષ. ૨૬

અવસરે વળી તેણે વેળે લાખિસાગર ઉવજાયા, વિચરંતાં માતા
મયગલ જિમઠવિ પાય;
કેડાં કુંઅરને લે વંદે ઋષિરાય, લવસાગર તરવા સાચો એહ ઉપાય. ૨૭
ગુરૂ દેશના સુણી બાણુ અસ્થિર સંસાર, મને ચિંતવે મને મળીઆ
ગુરૂ અણુગાર;
દોય નંદન સાથે સંયમ લેઈ ઉદાર, ગુરૂરાજ સંધાતે વસુધા કરે વિહાર. ૨૮

દાળી ૨ જી.

જય જય એ.

અભ્યાસ, પંડિત અને વાચક પદવી.

લાખિસાગર સદ્ગુરૂની પાસે, વિનયવંત વિદ્યા અભ્યાસે;
વૈરાગ્યે મન વાસે—જયજય એ. ૨૯

પ્રથમાચાર વિચાર વિશેષે, આવે તે તે જે જે દેખે;
મધુર વચન મુખ લાળે. જય જય એ ૩૦
જે આગમ કહિયા પણ ચાલી, જ્યોતિષ સાહિત્ય છંદ રસાલી;
ખાલે વેશે બાણે. જય જય એ. ૩૧

હૈમાદિક વારૂ બ્યાકરણ, સકલ ગ્રંથનાં જે આભરણ;
વરણ કવણ વખાણે. જય જય એ. ૩૨

૨૪૭

શિવશાસન જિનશાસન કોઈ, આરાધે સાચું છે સોઈ;
 ભૂકે કામ ન કોઈ. જય જય એ. ૩૩
 નેમિસાગર લઘુ વૈરાગી, શ્રી જિનશાસન ઉપરે રાગી;
 જસ કીર્તિ જગમાં ભાગી. જય જય એ. ૩૪
 પંચ મહાવ્રત રૂડાં પાળે, સુમતિ ગુપ્તિ નિશ્ચિન સંભાળે,
 દૂષણ દૂરે ટાળે. જય જય એ. ૩૫
 ચરણકરણ જે સિત્તેર બોલ, આરાધે વિનયે અટોલ;
 ન કરે તિહાં ડમટોલ. જય જય એ. ૩૬
 જંબૂ મૈધકુમરની બેડી, નાખે પાપરાશિયે તોડી;
 તેહ નમૂં કરજોડી. જય જય એ. ૩૭
 છઠ અઠમ આંબિલ તપકારી, બાલપણા હુંતી બ્રહ્મચારી;
 જગજીવન ઉપગારી. જય જય એ. ૩૮
 અદ્ય ઉપાધિ રાખે અણગાર, નવ કદપી નિત કરે વિહાર;
 પાલે શુદ્ધાચાર. જય જય એ. ૩૯
 શુદ્ધ પ્રરૂપે જિમ જિન ભાખ્યું, સુગરૂ પરપર જે જિમ દાખ્યું;
 તે ઉપરે મન રાખ્યું. જય જય એ. ૪૦
 દીધું વિજયસેન સૂરિંદ, પંડિત પદ તેહને આણુંદ;
 હરખ્યા મુનિવર વૃંદ. જય જય એ. ૪૧
 હવે લખિધસાગર ગુરૂરાયા, પુણ્ય પવિત્ર કરી નિજ કાયા;
 સ્વર્ગલોક સુખ પાયા. જય જય એ. ૪૨
 વિજયસેન સૂરીસરૂને, નર લોક આણુંદ સહુને;
 બેઠું મુહૂર્ત ધૂતે. જય જય એ. ૪૩
 દૂર દેશાંતરથી બોલાવ્યા, નેમિસાગર તે તત્ક્ષણ આવ્યા;
 સકલ લોક મને ભાવ્યા. જય જય એ. ૪૪
 વિજયસેન સૂરીશર આપે, વાચકને નેમિસાગર પદ સ્થાપે;
 દિન દિન ચડત પ્રતાપે. જય જય એ. ૪૫
 વરસ સાત વાચક પદ હુતા, શ્રી ગુરૂની આદેશે સમહુતા;
 રાધનપુર વર પહોના. જય જય એ. ૪૬

૨૪૮

ઢાલે ૩ છ.

રાગ મલ્હાર.

ગુરુને મેઘની ઉપમા.

નેમિસાગર ઉવજાયા ચુમાસે આવિયોરે,
 રાધનપુર ધન્ય ધન્ય કે લોક સોભાગીઆરે;
 ધર્મધુરંધર ધીર કે શ્રાવક શ્રાવિકારે,
 જંગમ તીરથ જાણી મને અતિ ભાવિકારે. ૪૭
 આન્યો શ્રી ઉવજાયા કે ^૧અભિનવ ^૨મેહલુરે,
 વાણી સુધારસ સાર કે વરસે અભિનવુંરે;
 ગાળે જ્ઞાન ગંભીર દયાજલ સપૂરીઓરે,
 જગમાંહિ જે મિથ્યાત્વ જવાસો ચૂરીઓરે. ૪૮
 સમકિત ભૂમિ વિશાલ રસાલી હુધ ઘણીરે,
 ભય ભરગો સવિ પાપ કે દાવાનલ તણોરે;
^૩દ્વાદશ લેહ ઉદાર મહાતપ ^૪દામિનીરે,
 શ્રાવક મોર ચકોર કરે દિન ^૫યામિનીરે. ૪૯
 ખાર વ્રત ગુણુવેલિ કે નવપદલવ કરેરે,
 ભવિયણ ચિત્ત તલાવ કે ઉપશમ રસ ભરેરે;
 ક્રિયા ^૬તટિની પૂરે પ્રવાહે તે વહેરે,
 ધર્મધ્યાન જહુ માન કુટુંબી ગહગહેરે. ૫૦
 વાધે સાતે ક્ષેત્ર સદાએ સુંદરે,
 કરો પુણ્ય સુકાલ મહામહિમા ધરેરે;
 ટાલે તાપ કપાય નરકગતિ ગાલવેરે;
 આણી રાગ મલ્હાર ચતુર નર આલવેરે. ૫૧
 ઝુંડ માંડે વૈરાગ્ય ધમંડ કરી ઘણુંરે,
 ચુનિહ ચાત સંયમ મનોરથ તેહ તણુંરે;
 પૂરે મુનિવર મેહ સનેહ, વધે ઘણોરે,
 સેવક જન સાલૂર કે જીવન તેહ તણુંરે. ૫૨

૧ નવો. ૨ વરસાદ. ૩ ખાર જાતનાં તપ. ૪ બાલ અને ૬ અભ્ય-
 તર. ૪ વીજળી. ૫ રાત્રિ. ૬ નદી.

૨૪૮

એહવે આસો માસ કે આયો હે સખીરે,
 એ મુનિ મોટો મેહ કે મંડલિ અખીરે;
 ઘરે ઘરે રંગ મંડાણ કે મન વંછિત મળેરે,
 દુઃખ દોહડગ ઉચાટ સર્વ જાયે વળીરે. ૫૩

ફહા.

શાહ જહાંગીરનું આમંત્રણ.

તિણે અવસરે અકબર નૃપતિ, 'નંદન સાહસ ધીર;
 માંડવગઢે આવી ઘણું, જંગ કરે જહાંગીર. ૫૪

રવિ ઉગે ઓર આથમે, ત્યાં લગી તેહની આણ;
 વિજયદેવસૂરિ તેડવા, લખી મેલ્યો કુરમાણ. ૫૫

શ્રી ગુરૂ વાંચી હરખીઆ, પાતિશાહી કુરમાણ;
 સંચ કરે ચાલવા તણો, અવસર દેખી સુખાણ. ૫૬

ખંભાયતા પુરવર થકી, પાંગરીઆ ગુરૂચાય;
 રાધનપુરથી તેડીઆ, નેમિસાગર ઉવજાચ. ૫૭

સદ્ગુરૂ સાથે ચાલવા, હરખ ધરે ઉવજાચ;
 રાધનપુરથી પાંગરી, પંડિત સાધુ સહાય. ૫૮

ઢાળ ૪ થી.

(મધુકરની દેશી.)

વિહાર માંડવગઢ.

સંઘ સહુકો વિનવે, વાટે વિષમ વિહાર, ગુરૂજી;
 મુનિવર મારગ દોહિલો, કરીએ કાયા સાર, ગુરૂજી સંઘ. ૫૯

આલી મોહનપુર તણે, મારગે પાહડીપુર; ગુ.
 વારી વિશેષે લાગણું, તે પરહરજ્યો દૂર. ગુ. સંઘ. ૬૦

પ્રોઢ પદ્મિ ભીલો તણી, નહિ શ્રાવક સમવાય; ગુ.
 વૈરાગી અતિ ઘણો, એણિ મારગે મત જાય. ગુ. સંઘ. ૬૧

સાંપણી વીંછીણી દોઈ નદી, 'નામે તેસી પરણામે; ગુ.
 પગ ભીને જીવિત હરે, નવિ જઈએ તિણે ઠામે. ગુ. સંઘ. ૬૨

૧ પુત્ર-જહાંગીર. ૨ જેવા નામ છે તેવાજ તેના પરિણામ છે.

૨૫૦

લોક તિહાં મેલા વસે, ન લહે સાધુ સ્વરૂપ;	શુ.
અન્ન પાન અતિ દોહિલું, તું ગૌતમ પ્રતિરૂપ.	શુ. સંધ. ૬૩
ધર્મવંત નર જેહ છે, તેહ તમ્હ વાંછે ક્ષેમ;	શુ.
મેલકુમર મુનિપ્રણયરે, વીર વચનશ્રુત પ્રેમ.	શુ. સંધ. ૬૪
મુક્તિસાગર પડિત તિહાં, માનસાગર મુનિ બાલ;	શુ.
પ્રમુખ મુનીસર મૂકિયા, કર્યો સંધ સંભાલ.	શુ. સંધ. ૬૫
વીર વીરસાગર સહી, ભક્તિસાગર બુધ સાથે;	શુ.
કુશલ કુશલસાગર સહી, પ્રમુખ મુનિ સંગાથે.	શુ. સંધ. ૬૬
પ્રેમ પ્રેમસાગર ભલો, શુભસાગર ગણિ સંત.	શુ.
શ્રી શ્રીસાગર ગણિવર, ગુરુભક્તો એકાંત.	શુ. સંધ. ૬૭
શાંતિ શાંતિસાગર જય, ગણસાગર ગુણ કોડી;	શુ.
શિષ્ય શોભાકર તમ તણા, સવે પટ કર જોડિ.	શુ. સંધ. ૬૮
ધ્યાનદિક મુનિવર ઘણા, સકલ સાધુ શૃંગાર;	શુ.
રાધનપુરથી તે કરે, માંણુ ભણી વિહાર.	શુ. સંધ. ૬૯

હાળ પ મી.

રાગ-સામેરી.

મારગે મુનિવર સાંચરે, ૧ માતા મયગલની પેરે
 શિરિ ધરે આણુ સુગુરુની તેહ તણી એ. ૭૦
 સંધ સકલ મને ભાવિયા, ત્રીજે દિન તે આવિયા;
 ગાવિયા રાજનગર ગુણ ગહગહીએ ૭૧
 બહુ મહોત્સવ શ્રાવક કરે, અંગ પૂજાવિધિ આચરે;
 સંચરે સુગુરુ તિહાંથી અનુક્રમે. ૭૨
 આગે શ્રી તપશ્ચર્ય તણી, આલ્યા નિજ શ્રાવક સુણી;
 અતિ ઘણી ઉતાવળે મને સંક્રમે. ૭૩
 રાજનગરથી આલે, મુનિવર મારગે માહાલે;
 વહાલે એ વાંદા દેવ જડોદરે. ૭૪
 વિગથ વિશેષે પરિહરી, આંખલ નીવી આહરી;
 સાદરે કરણી સત્તરી નિત કરે એ. ૭૫

૧ માતા એવે હાથી તેની પેડે.

૨૫૧

અભિનવ વિદ્યાસાગર, વર વાચક વૈરાગર;
 આગર નેમિસાગર ગુરુ ગુણ્ણતણું એ. ૭૬
 સંયમ શુદ્ધ સુહાવે એ, સાચો સાધુ કહાવે એ;
 આવે એ જિણે મારગે જલ લાગણું એ. ૭૭
 કિશુ કરે ડાછતા, સંબલ સદા ભવિતવ્યતા;
 જગપિતા આગમ વાત એ શી કહી એ. ૭૮
 કોઈ વખરટી ફૂરીએ, નીરસ ભોજન તૂરીએ;
 પૂરીએ શુદ્ધ માન તે નવિ લહીએ. ૭૯
 વિષમ વિહારજ કીધું એ, માડું પાણી પીધું એ;
 દીધું એ સુરપતિ સેવકારડું એ. ૮૦
 એમ અનુક્રમે માંડવગઢે, મુનિવર મયગલ જિમ ચઢે;
 મને દ્રઢે સુગુરુ વચન મનોહારડું એ. ૮૧
 હાળ ૬ ઠી.

(આવે આવે ભરત નરિંદ એ દેશી.)

જહાંગીર ખાદશાહનો મેલાપ.

શ્રી વિજયદેવસૂરીચરણે વહે, શ્રી ઉજ્જવળાય કે,
 નેમિસાગર ગુરુ એ. ૮૨
 માંડવગઢ મોડું ઘણું એ, વળી શ્રાવક પાતશાહ કે,
 ગચ્છપતિ તિહાં મિલ્યા એ, આણી અધિક ઉત્સાહ કે-
 જય જય જગગુરુ એ. ૮૩
 શહે સુગુરુ દેખી કરીએ, પામ્યા હરખ અપાર કે,
 વચન ધર્યાં કહીએ, તમ્હ પય સેવે જે સહીએ,
 ધન્ય ધન્ય તસ અવતાર કે-જય. ૮૪
 બીજા તવ બોલાવીઆ એ, કીધી જેણે ઉપાધિ કે
 નવું મત માંડીએ એ, શાહે વૈદ સાચુ મિલ્યો એ,
 ટાલી તસ મહ બ્યાધિ કે-જય. ૮૫
 વિજયદેવ સૂરિ પ્રતે, એમ બોલે જહાંગીર,
 સવાઈ મહાતપા એ, હરખ્યા મીર હમીર. જય. ૮૬

૨૫૨

ઘણે મંડાણે આવીઆ એ, તપગચ્છનો શણગાર કે,
મહોચ્છવ સંઘ કરે એ, દિન દિન જય જયકાર. જય. ૮૭
અંગ પૂજા અધિકી કરે એ, શ્રાવક ચતુર સુખણ કે,
અવસર યોગ્યે એ, પરમ પ્રભાવના નિત કરે એ,
સુણિ સુગર વખાણ કે—જય. ૮૮

ચંદ્રપાલ સંઘવી સુખી એ, ખીખું ખંદીદાસ કે
અહનિશિ પૂરવે, ઇહલુ જણકી આશ કે. જય. ૮૯
નામ નાનલ નિર્મલું એ, જ્ઞાતિ ભલી શ્રીમાલ કે;
શામળશાહ સુત પદમશી, જે સંઘશાહ સુચાલ. જય. ૯૦
વીરદાસ છાન્ વળી એ, શાહ જગૂ ગુણબણ કે,
પાટણે તે વસે ઇત્યાદિક શ્રાવક ઘણા એ,
પાળે ગુરૂની આણ કે. જય. ૯૧

નેમિસાગર વાચકવર એ, તેડે શ્રી જહાંગીર,
નરેસર નિરખવા એ, શ્રી ઉવજાચ સુધીર. જય. ૯૨
પાતશાહ પૂછે તિહાં એ, પુસ્તક કેરી વાત કે,
ભટ્ટ કહી ભલું એ, આણી રાય અવદાત કે. જય. ૯૩
પુસ્તક સાચું છે સહી એ, કૂડું મ કહો કોઇ કે,
સહુ કો વાંચ્યો એ, સાચું કૂડ ન હોય કે. જય. ૯૪
વાચક વર જય જય લહીએ, દુશ્મન પડીઆ ભૂંડ કે,
માન મુહૂંત ગયું એ, વળતા ન શકે ઉઠી કે. જય. ૯૫

ઢાળ ૭ મી.

ટાકરમલ્લ ઉરે—એ દેશો.

જગજીવક પદવી.

શ્રી જિનશાસન બાણ, નેમિસાગર ઉવજાચ,
અકબર સુત આગે લીઓ, જગજીવક સવાય. ૯૬
સુગર જશ જીવેલ, જીવે જીવે શ્રી ઉવજાચ,
આવે ઢોલ વજાચ, વિજયદેવ પસાય. સુગર. ૯૭
જે અહંકારી અતિ ઘણા એ, તેહ મનાવ્યા હાર,
નેમિસાગર વાચક તણી એ, હું જાઉં બલિહાર. સુ. ૯૮

૨૫૩

કુટિલ કલંકી આપડુ એ, દોષાકર એ ચંદ,
 નારી મુખ ઉપમા લહી એ, કિન કિન થાએ એ મંદ. સુ. ૯૬
 વાદી ગજમદ ગાળવા એ, મોટા ગુરૂ મૃગરાજ,
 નામ જપંતાં તેહતું એ, સીએ વંછિત કાજ. સુ. ૧૦૦
 શ્રી ગુરૂ આણુ હેયે ધરે એ, શુદ્ધ પ્રરૂપક એહ,
 નેમિસાગર ગુરૂ નામશું એ, હોએ અવિહત નેહ. સુ. ૧૦૧

ઢાળ ૮ મી.

રાગ ધોરણીનો.

શરીરબ્યાધિ, સ્વર્ગગમન.

મારગે શ્રમ પાણી થકી, ડીલે ચડીઓ તાવ,
 ઉત્તમ નરને દુખ દીએ, એ કળિકાળ સ્વભાવરે. ૧૦૨
 ધરમ ન મૂકીએ, જે રૂસે કિરતાર રે;
 સમકિત રાખીએ, શિવ મારગે અધિકારરે. ધરમ. ૧૦૩
 સ્કંધક સૂરિ શિષ્ય પાંચસે, ગિરૂઓ ગજસુકુમાલ,
 પ્રમુખ મુનીસર બહુ હુઆ, તે સ્મરૂં ત્રણ કાળરે. ધ. ૧૦૪
 લાંઘન જેહવે નવ થયાં, ચંપાણી તવ દેહ;
 અધિકું અધિકું તવ કરે, ધર્મચરી સરનેહ રે. ધ. ૧૦૫
 માતપિતા બંધવ તણી, માયા કરે ગમાર,
 અંત સમે આરાધીએ, જિનવર મુક્તિદાતાર રે. ધ. ૧૦૬
 અંતે અણસણ આદરી, શીખ સહૂને કીધ;
 શિષ્ય સંઘાતે સંઘની, ધર્મલાલ તવ દીધ. ધ. ૧૦૭
 ધર્મ વિના જગે જીવને, સાર નહિ સંસાર;
 પુણ્ય કરે જે પ્રાણીઓ, તે પામે ભવ પારરે. ધ. ૧૦૮
 રાજનગરે શ્રાવક લલા, સંઘવી સૂરા નામ;
 રતન રતન જસ નિર્મલો, વાધે જગે અભિરામ. ધ. ૧૦૯
 ખંભાચત નગરી વસે, શાહ સોમા શ્રીમલ્લ;
 પાટણે અબજી તેરવા, ધર્મ કરે લલ્લ લલ્લ. ધ. ૧૧૦
 શ્રી ગંધારી નગરે વસે, મોટા મનજી શેઠ;
 નામ નિરૂપમ નાનજી, ધર્મધ્યાન તસ દ્રઢ. ધ. ૧૧૧

૧૫૪

- સૂરત નગરે સુખે વસે, વર મેહરા કહેવાય;
કાન્હો કંઈણ રસ લયો, રિખલ્લાસ ગુણ ગાય. ધ. ૧૧૨
- ભણશાલી શિવજી લલુ, નવેનગર તસ વાસ;
કહેને ધર્મ કરે ઘણું, જિમ પહોંચે સવિ આસ. ધ. ૧૧૩
- રાધનપુર વર પ્રમુખને, સંઘપતિ રામ;
ધર્મલાલ પહુઆડને, લેઈ અમ્હારૂં નામ. ધ. ૧૧૪
- વીરવચન આરાધને, પાળને ગુરૂ આણુ;
સમકિત શુદ્ધો રાખને, જિમ રાખો નિજ પ્રાણુ. ધ. ૧૧૫
- પ્રથમ સુરાલય પેખવા, ભાગ્યસાગર બુધ જાય;
તદનંતર દિન પંચમે, તિહાં પહોંચે ઉવઝાય. ધ. ૧૧૬
- કાતી શુદ્ધ દશમી દિને, આંડવ દુર્ગ મઝાર;
વાચક વર પામ્યા સહી, ઈંદ્રલવન અવતાર. ધ. ૧૧૭
- વાળાં વારૂં ભજતાં, આંડવી અતિ ઉદાર;
સૂકડી કેસર અગરશ્યુ, સંઘ કરે સત્કાર. ધ. ૧૧૮
- નેમિસાગર ઉવઝાયનું, નામ જપે સહુ કોય;
હૈડાથી નવિ વીસરે, સુગુરૂ તણાં ગુણુ જોય. ધ. ૧૧૯

ઢાળ ૯ મી.

ગુણો.

ગુરૂશોક.

- જે સહચારી શીષ જગદીસર પ્રતિ,
એમ દીઝો ઝોલાંભડા ઝો;
તું કિરતાર ચોર તણિ પરે,
જીવિત ધન ચોરે વડા ઝો. ૧૨૦
- તું વિણુ શ્રી ઉવઝાય સાર અમ્હારડી,
કુણ કરશે ગુરૂજી સુખેઝો;
એણે પ્રસ્તાવે અચિત ચિત્ત સંતાપક,
દીધુય દુઃખ અમ્હને ઘણું ઝો. ૧૨૧

૨૫૫

વડો સહોદર નામ સુક્રિતસાગર,
 બુધ માનસાગર મુનિ નાન્હડો એ;
 સુણી સુણી તુમ્હચી વાત વલ્લિ વલ્લિ,
 વિત વલે ઘણુવિણુ જિમ ખમડો એ. ૧૨૧
 સાંભળી. સુતની વાત માત કોડાઈ,
 મનમાંહે અતિ દુઃખ વહે એ;
 જે દુખ એક ન ખમાય, એહવા હુઈ થયાં,
 વળી વળી વયણુ ઇશ્યાં કહી એ. ૧૨૩
 મોહ વશે મરૂદેવી અરણુક માયડી,
 પ્રેમ વશે મરૂદેવી અરણુક માયડી;
 પ્રેમ વશે પરવશ થઈએ,
 પુત્રતાણું દુખ જેહ નેહ થકી વહી,
 જનની તે જાણે સહીએ. ૧૨૪
 નમણે આલે નીર ધીર સુતન વિના,
 નીંદ જૂખ નાસી ગઈએ;
 નીસાસા અવિલાંબ અંખા મૂકે એ,
 રચણી વરસો સુ થઈએ. ૧૨૫
 જિમ જલ પાપે જોઈ તડકડે માછલી,
 જિમ મરાલી મરૂ થઈએ;
 તેં દુખ દીધું દેવ હે વકરું કિશ્યું,
 એમ જોલે ઉતાવલી એ. ૧૨૬
 સંઘ સહુ પરિવાર સાંભળી ચિંતવે,
 દેવયોગ વિષમો સહી એ;
 એ સંસાર અસાર તારક જગ શુરૂ,
 આગમ વાત એસી કહી એ. ૧૨૭
 બાણી ઇશ્યું સ્વરૂપ ધરમ કરો ઘણું,
 જિમ સવિ દુખ જાવે વહી એ;
 કવિયણુ જોલે ઇમ જગભીંતર ખીજ ઠઈ,
 વિરહ સમું દુઃખ છે નહિ એ. ૧૨૮

૨૫૬

ઢાળ ૧૦ મી.

રાગ ધન્યાશ્રી.

જય જય સાધુ શિરોમણી, નેમિસાગર વર નામે જી;
 કામિત પૂરણ સુરતરૂ, વાચકવૃંદ લલામે જી. ૧૨૬
 ગુણસાગર ગુણગણ ભરીયો, શ્રુતસાગર ઉતવંતો જી. જય. ૧૩૦
 વડ વૈરાગી જગે જયો, વિવેકસાગર જસ ગેહો જી;
 મેઘસાગર પંડિત વરૂ, કુશલસાગર સનાહો જી. જય. ૧૩૧
 સુક્તિસાગર મહિમા ઘણો, દેવસાગર દીપ્તે માનો જી;
 પંડિત ગણિ મુનિ બાણીએ, ઉદયસાગર અભિધાનો જી. જય. ૧૩૨
 સુખસાગર આદર કરી, સવિ સ્નાગર પરિવારો જી;
 નેમિસાગર ગુરૂ નામે જી, લહેજે જય જયકારો જી. જય. ૧૩૩
 સંવત સોલ યિહુતરે, નયર ઉજેણી મનર જી;
 માગશિર શુદ્ધ આરસ દિને, સુણિયો શ્રી અણુગાર જી. જય. ૧૩૪
 વાચક વિદ્યાસાગરૂ, તાસ પંચાયણ શિષ્ય જી;
 વિબુધ કૃપાસાગર કહી, પૂરો સકલ જગીશ જી. જય. ૧૩૫.
 રૂતિ શ્રી નેમિસાગરોપાધ્યાયનિર્વાણરાસ સમાપ્ત.

શુદ્ધિપત્રક (મુળનું.)

પૃષ્ઠ.	લીટી.	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ.
૨	૫	ભરતક્ષેત્ર	ભરતક્ષેત્ર
૨	૯	આરજ	આરજ
૨	૧૨	ઉપદ્રવ્ય	ઉપદ્રવ
„	૧૯	સત્ય	સત્ય
૨	૨૦	ધરમ કરે	ધરમ કરે
૪	૨૫	કામ વશે	કામ વશે
૪	૩૦	પહેલો તે વહેલો	વહેલો તે પહેલો
૭	૧૮	સફળ ફળીન આશરે	સફળ ફળી મન આશરે
૭	૨૫	ચઢાઈ	અઢાઈ
૯	૯	જીહો સાંભળી	લાલ સાંભળી
૧૦	૧૩	સહાસતી	મહાસતી
૧૦	૧૫	દોગધીક	દોગધિક
૧૧	૨	મૃગશિર	મૃગશિર
૧૧	૫	નવ માસ વાડા	નવ માસ દાડા
૧૧	૧૨	વાધ	વધે
૧૩	૧૦	પુરુષાતન	પુરુષાતન
૧૪		૪	૧૪
૧૪	૪	કહેતા થકો	કહેતાં થકાં
૧૪	૯	સજનની કયાં રે	સજનની કયા રે
૧૮	૬	ચાણુંદ	સાણુંદ
૧૮	૨૧	ફહરવે	ફહવે
૧૯	૩	મહિલો	મહિલો
૨૨	૨૩	મોતા	મોતી
૨૩	૧૭	ગુણગેહ	ગુણગેહ
૨૪	૭	રાયરડા દિગામ	રાયરડાદિ ગામ
૨૪	૮	વગસ્યા	મગસ્યા
૨૪	૧૮	સુગંધ તારે	સુગંધતારે
૨૪	૨૦	રાગ દિ	રાગદિ

૨૫૮

પ્ર.ક્ર.	લી.પ્ર.	અ.શુ.ક્ર.	શુ.ક્ર.
૨૪	૨૧	ઉપવાક	ઉપકાર
૨૬	૬	એકવીશ	છે એકવીશ
૨૬	૬	પકવાની	પકવાનની
૨૭	૧	બરસે	બરસે
૨૮	૪	અંત	અંતર
૩૧	૮	હીત	હીતરે
૩૨	૧૭	ઉપરણાં	ઉપકરણાં
૩૪	૨૦	કોચ	કોચ
૩૪	૨૧	સંધણી	સંધની
૩૫	૩૧	કોચ	કોચ
૩૬	૧૫	જાત્રા	જાત્રા
૩૭	૧૪	ગુરુમુખથી	ગુરુમુખથી
૩૮	૨૨	જોએ	જોએ
૩૮	૨૮	ઉપમા	ઉપમા
૪૦	૭	જો તે	જોતે
૪૦	૧૨	એ હવે	એહવે
૪૩	૩૦	ઉજનાળ	ઉજનાળ
૪૪	૧૫	ગિર આ	ગિરઆ
૪૫	૩૧	જયવીય રાય	જય વીયરાય
૪૬	૬	જા	જા
૪૬	કુટનોટ	અધિષ્ઠાવ	અધિષ્ઠાન
૪૭	૧૩	પૂછે રલીરે	પૂછે વલીરે
૪૮	૮	ધણી	ધણી
૪૮	૧૪	વાદીને	વાંદીને
૫૧	૨૦	જીણેદની	જીણેદની
૫૩	૧૭	બુદ્ધિનો	બુદ્ધિના
૫૬	૧૨	વાસ કુંખી	વારા કુંખી
૫૮	૬	રિરિરાજને	ગિરિરાજને
૫૮	૧૦	સિદ્ધિરિરિ	શિદ્ધિગિરિ
૫૮	૧૮	આ કરીએ	આકરી એ
૬૦	૧૪	બદારે	તદારે

૨૫૯

પૃષ્ઠ.	લીટી.	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ.
૬૨	૧૮	ચાંસ	શ્રેયાંસ
૬૩	કુટનોટ	તંગીઆં	પતંગીઆં
૬૪	૧૬	સદેહ	સંદેહ
૬૫	૨૬	ધર્મ છંડીશ	ધર્મ મ છંડીશ
૭૨	૧૪	દેશનાં	દેશના
૭૩	૨૮	જિમ છેદા	જિમ છેદાય
૭૬	૧૭	પુણુ તે	પુત્ર તે
૭૮	૨૪	સા. ૧૪	સા. ૧૭
૭૯	૭	ચાર ના	ચાર છે
૮૧	૮	મળે નહિ	ચૂકે નહિ
૮૧	૧૦	પંચલ પચીસી	મંગલ પચીસી
૮૩	૧૨	કહી એમ દેળે	કહીએ મ દેળે
૮૩	૧૫	સુત સાત	સુખ સાત
૮૩	૧૮	રામ તપણે	રમતપણે
૮૪	૮	ખાવીસમેરે	ખાવીસમેરે
૮૪	૧૭	મેલે અભંગ	મળે અભંગ
૮૫	૫	લાભ	લાલ
૮૭	૨	ચકવર્તિ	ચકવર્તિ
૮૭	૮	ધરણેદ્ર	ધરણેદ્ર
૮૭	૨૨	ધરે	ધરે
૮૮	૧૩	કારણ કાલ હો	કારણ કા લહો
૮૯	૫	પુનઃ	પિબ
૮૯	૨૫	નંદની	૪ નંદની
૯૦	૧૮	દુષ્કૃત દો	દુષ્કૃત હો
૯૧	૧૨	અઠાર	અઠાર
૯૧	૨૯	કરણી વધ્યાન	કરણી ધ્યાન
૯૨	કુટનોટ	૧ દીન	૧ દેવા
૯૪	૨	પીર	૧ પીર
૧૦૦	૭	નરાદા	નરોદા
૧૦૧	૧૬	તાસસી	તાસશિષ્ય
૧૦૧	૨૪	વિદ્યાવર્દન	વિદ્યાવર્દન

૨૬૦

પૃષ્ઠ.	લીટી.	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ.
૧૦૧	કુટનોટ	બાણી	વાણી
૧૦૨	૧૯	તે જાળારે	તેજાળારે
૧૦૪	૧૦	શીલ	શીલ
"	૧૬	ગુજર	ગુજર
૧૦૫	૧૯	ગાવ	ગાવે
૧૦૬	૧૪	સધહો	સદ્દહો
"	૨૪	હૈડા સુભીની	હૈડાસુ ભેટી
૧૦૯	૨૬	ઉપડાવો	ઉપાડવો
૧૧૦	૨૨	ઢાલ ૨ જી	ઢાલ ૩ જી
૧૧૧	૧૩	અંગ જગહ ગહીઓ	અંગજ ગહગહીઓ
૧૧૧	૧૯	શિશા	શિક્ષા
૧૧૨	૩	ઢાલ ૩ જી	ઢાલ ૪ થી
૧૧૩	૨૬	ઢાલ ૪ થી	ઢાલ ૫ મી
૧૧૪	૧	હલકર મદ્દ લેવારે	હલુકરમ દલેવારે
૧૧૫	૧૦	ઢાલ ૫ મી	ઢાલ ૬ ફી
૧૧૬	૩	દીક કરે	આદિક કરે
૧૧૬	૮	જનહર્ષ	જિનહર્ષ
૧૧૬	૧૬	ઢાલ ૬ ફી	ઢાલ ૭ મી
૧૧૬	૨૪	ચિંતા	ચિતા
૧૧૮	૯	પામે સિદ્ધ	પામે સિદ્ધિ
૧૧૯	૩	બાભો ભવ ભાવ ઠહરે	બાભો ભવ ભાવટ હરે
૧૨૦	૧૨	તેરજે	તેર જે
૧૨૦	૧૩	સધહણા	સદ્દહણા
"	૧૫	સધહણાપણે	સદ્દહણાપણે
"	૨૬	તેતો ગણાય	તેતો ન ગણાય
"	૨૭	સધહી	સદ્દહી
૧૨૧	કુટનોટ	૨ સારસંભાળ	૩ સારસંભાળ
"	"	૩ માંચડા	૨ માંચડા
૧૨૨	૮	જલપરે જાયે	જલપરે જાયે
૧૨૨	૨૦	સંયમ પાળેજી	સંયમ પાળેજી
૧૨૨	૨૮	રૂપે	આરૂટે

૨૬૧

પૃષ્ઠ.	લીટી.	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ.
૧૨૩	૯	વિજયપ્રભસર	વિજયપ્રભસરિ
૧૨૩	૨૨	વટીઆર	વટીઆર
૧૨૬	૧૨	મરઘલ દેવા	મરઘલ દેશ
૧૨૬	૧૮	દોડા	દોડકા
૧૨૬	૨૨	નિભુ વન	ત્રિભુવન
૧૨૭	૮	પાસ છુંદનો	પાસ જિણુંદનો
૧૨૭	૧૦	ધરણીવનાં આર્ધ	ધરણી વનાંઆર્ધ
૧૨૭	૨૨	તસ સીધશ	તસ શિષ
૧૩૧	૨૬	સાંતલ પુરવારાહી	સાંતલપુર વારાહી
૧૩૨	૧૦	લખે આ દેશ	લખે આદેશ
૧૩૨	૨૭	હરખ નમાવે	હરખ ન માવે
૧૩૪	૧	સમભાવેરે	સંભાવેરે
૧૩૬	૩	સુગણુ	સુગુણુ
૧૩૬	૪	મનીદામ	મનદામ
૧૩૭	૮	સિદ્ધયુદ્ધિ	સિદ્ધ યુદ્ધ
૧૩૮	૮	ઉજ્જવન	ઉજ્જવલ
"	"	મંડતીરે	મંડલીરે
૧૩૯	૧૦	ટૂકડા	ટૂકડા
૧૪૦	૮	આધા	અધા
૧૪૧	૧૦	નિશાદન	નિશદિન
૧૪૧	૧૯	બંધવ નહી	બંધવ સહી
૧૪૧	૨૭	કૃષ્ણાદાહ	તૃષ્ણાદાહ
૧૪૨	૧	ઉઝી	ઉઝ્યો
૧૪૩	૪	લહે	લહી
"	૨૧	ચલ	મલ
૧૪૪	૧૯	બાધા	બાલ
"	૨૪	એનું રમાચે	એ રતુમચે
"	કુટનોટ	માતા	તમારા
૧૪૫	૬	શિષ્યા	શિક્ષા
૧૪૬	૧૮	પરમ ભાવના	પર ભાવના
૧૪૬	૧૯	દેખાતા	દેખતાં

૨૬૨

પૃષ્ઠ.	લીટી.	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ.
”	૨૭	સાધીરે	સાથીરે
૧૪૬	૩૦	સાતે થાતો	સાતા થાતાં
૧૪૭	૩	મુરત પેરે સરજવેરે	મુરત પરિસર જવેરે
૧૪૯	૩	ધાણીરે	ધાણીરે
૧૫૦	૧૩	સોયમ	સોહમ
”	૨૧	પ્રેમાવે શાલ	પ્રેમ વિશાલ
૧૫૩	૧૦	સંભારે	સાંભરે
૧૫૪	૨૪	સમરાજતું રે	સમ રાજતું રે
૧૫૬	૨૯	મગશરદાવાદ	મગશરદાવાદ
૧૫૭	૨૮	ચઢવા	ચઢવા
૧૫૮	૧૧	પડીમાં	પડિમા
”	૨૫	જાત્રેરે	જાત્રેરે
૧૫૯	૬	આખડી	આખડી
૧૫૯	૧૦	અનુમોદનારે	અનુમોદનારે
૧૬૦	૧૨	લેખાઈ	લેવાઈ
૧૬૧	૨૩	તિલક નિલા ડે	તિલક નિલાડે
૧૬૪	૧૧	શ્રીજીન	શ્રીજી
૧૬૭	૨૩	ખાઉધારો	ખાઉધારો
૧૬૭	૨૬	વર્ષા	વર્ષા
૧૬૮	૨	રજત્ય	રજત્ય
૧૬૮	૯	પ્રહગમે	પ્રહ ઉગમે
૧૬૮	૨૯	પભદેવ	પ્રપભદેવ
૧૭૨	૫	જડયતા	જડતા
”	૧૨	દુઃપ્રાતિકાર	દુઃપ્રતિકાર
”	”	ત્રીજો	ત્રીજો
”	૧૫	ચંડસમ	ચંડસમ
૧૭૩	૧	કિર્ણુપરે	કિર્ણુપરે
૧૭૩	૨૨	છાક ઝમાળ	છાક ઝમાળ
૧૭૪	૩૦	કુમારનો	કુમાર જો
૧૭૭	૮	વેવાવચ	વેવાવચ
૧૭૭	૧૨	ધરવ	ધરવો

૨૬૩

પૃષ્ઠ.	લીટી.	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ.
૧૭૯	૧૨	રામદ્રોષ	રાગદ્રોષ
૧૭૯	૧૨	નાય	નાશ
”	૧૩	રંગમ	તુરંગમ
૧૭૯	૧૯	આરખા	સારખા
૧૮૦	૬	કુમાર	કુમાર
૧૮૦	૨૧	અચિવાદ	અવિવાદ
૧૮૧	૧	તાટિક	નાટિક
૧૮૩	૨૯	જનપતિ	જિનપતિ
૧૮૪	૫	સરત	સુરત
૧૮૪	૧૩	ગુરુ ભલી	ગુરુએ ભલી
૧૯૦	૧૩	વિવધ	વિવિધ
૧૯૨	૨૯	ઝોપેરે	ઝોખેરે
૧૯૬	૩	નવમસવાડે	નવ માસ દાડે
૧૯૭	૨૨	સરિ અરથ	સારે અરથ
૧૯૮	કુટનોટ	કુલ રૂપી	કુલ રૂપી
૧૯૯	૯	ભગવનજીની	ભગવતજીની
૨૦૦	૮	નશકે	ન શકે
૨૦૧	૧૫	તારરે	ભારરે
૨૦૯	૧૪	એ કણિમુખે	એ કણિ મુખે
૨૧૨	૨૦	કથાણુસાગરમૂરી	કથાણુસાગરમૂરી
૨૧૩	૧૦	મદ્મનિ નાણે	મદ્ મનિ નાણે
૨૧૮	૨૩	માભી	ભીમા
૨૧૯	૧૦	અંતીરિંભરાય	અંતીરિં ભરાય
૨૨૪	૬	સુમન મથરૂપ	સુમનમથ રૂપ
૨૨૪	૨૯	હીરજી સિઓ સિત	હીરજી સિઓ ચિત
૨૨૭	૧૯	કનણુ	કવણુ
૨૨૯	૧૧	દસમસ વાડાઓ અરિ	દસમાસ દાડા ઓદરિ
પૃષ્ઠ.	લીટી.	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ.
૨૨૯	૨૩	વન તૂં	પન તૂં
૨૩૧	૨	સોવણુદાન	સોવન દાન
૨૩૨		૧૩૨	૨૩૨

૨૬૪

૨૩૨	૧૩	ક્રીધ ઉણી	ક્રીધ ઉજણી
૨૩૨	૧૪	મગસીયા ત્રાઈ	મગસી યાત્રાઈ
૨૩૨	૧૫	ધન દસ માન	ધનદ સમાન
૨૩૩	૨૧	કરીઓ તાવ લિઆવળે	કરી ઓતાવલ આવળે
૨૩૫	૨૭	મોદલના	મોદલના
૨૩૬	૫	નકાર	નગર
૨૩૮	૧૪	સંજોગે પાતીયું	સંજોગે પામીયું
૨૩૮	૨૧	રયણે બસ્યું	રયણે બર્યું
૨૩૯	૫	સુર ગિરધિર ધાય	સુર ગિર અથિર ધાય
૨૪૧	૬	સુપક્ષવાળ	સુપક્ષવાળ
૨૪૧	૮	ધર્મધરા રહ	ધર્મ ધરારહ
૨૫૪	૧૪	સૂકડી	સખડ
૨૫૬	૫	તવતો	શ્રુતવંતો

સમાલોચનાનું શુદ્ધિપત્રક.

પૃષ્ઠ.	લીટી.	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ
૧	૫	ચારિત્ર	ચરિત્ર
"	૧૧-૧૧	હરપાળ	પદમશાહ
૨	૧૬	"	"
"	૨૪	ખ્યાત	ખ્યાતિ
૭	૪	માંટ	માટે
	૨૭	તેથી ૬૦૦૦	૬૦૦૦
૧૫	૨૩	૧૮૮૦	૧૭૮૦
૧૭	૨૫	નોમસાગરજી	નેમિસાગરજી
૨૦	૧૪	મુત્તિઓ	મુર્તિઓ
૨૩	૨૧	વિક્રમ	વિક્રમ
૨૫	૬	૨૨૦૦	૨૧૩૩
૨	૪	લક્ષ્યાધિપતિ	લક્ષ્યાધિપતિ
૨૯	૮	બા-શાહ	બાદશાહ
૩૦	૨	ખ્યાન કરા ઉપર	ખ્યાનકર્માઉપર
"	૩	કૌંમતે	કૌંમત
	૨	ખુશાલચંદે	ખુશાલચંદ
"	૯	વચાર	વિચાર
૩૫	૩	અમદાવાદ	અમદાવાદ
૩૬	૧૬	સીયાજીરાવ	સયાજીરાવ
૪૧	૧૭	સંભળ	સાંભળવા
૪૪	૩	શાંતદાસ	શાંતિદાસ
૪૮	૧૯	જેજે	જેઓ;જેજે
૫૨	૩	પાંચમા	ત્રેપતમા
૫૪	૧	દિકર	દિકરા

નિવેદનનું શુદ્ધિપત્રક.

પૃષ્ઠ.	લીટી.	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ.
૪	૧૩	થતાં	થતી
૬	૭	વીર વિજય	વીરવિજય
”	૧૦	અધ્યાત્મ પ્રસારક	અધ્યાત્મજ્ઞાનપ્રસારક
”	૧૨	છપાવી આપવાનું	છપાવી પ્રગટ કરવાનું
”	૧૬	અથ	અન્ય
૮	૧૦	લક્ષ્મીસાગર	લક્ષ્મીસાગર
૯	૫	અને	અને લે
૧૨	૧૦	સાગરમંથ	સાગરમંથ
૧૩	૧૯	ના	ના
૧૪	૫	જમકુંવડુથી	જમકું વડુથી
૨૧	૨૩	મોહનલાલ	મોહનલાલજી
૨૨	૧૦	લંચ	વંશ
૨૨	૨૪	શાહકર્માકુંડલચંદોરે	શાહ કર્મા કુંડલચંદોરે
૨૩	૧૮	સંપ્રતિભાવિજય	સંપ્રતિ આનવિજય
”	૩૦	કનકવિજય	કાંતિવિજય
૨૫	૮	સુવિહિત	સુવિહિત
૨૬	૩૦	લખાધ મથું છ)	જોષ્ઠશું)
૨૭	૧૫	પ્રાતઃક્રિન	પ્રતિક્રિન
૨૮	૪	૧૭૧૩	૧૭૧૨
૨૯	૬	નાગોર	નાગોર
૩૧	૨૯	રોહણીજી	રોહણીના
૩૩	૨૧	જીવહિંશાનિવેધ	જીવહિંશા
”	૨૨	કરવો	કરવી
૩૬	૨૨	વંશપરંપરા	વંશપરંપરામાં
૩૮	૨૭	વિજયપ્રભસુરિએ	વિજયપ્રભસુરિના
૪૧	૧૬	નિષ્ઠાએ	નશ્ઠાએ
૪૨	૮	નિષ્ઠા	નિશ્ઠા
”	૧૮	સંવેગ પક્ષી	સંવેગપક્ષી

૨૬૭

પૃષ્ઠ.	લીટી.	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ.
„	૨૬	તેમ	તેમ જમ
૪૩	૫	ધોરી	ધોરી
૪૬	૭	સાચોર	સાચોરા
„	૨૧	હતાં	હતા
૪૭	૨૯	સ્થલ	સ્થલ છે
૪૮	૧૭	પાટણુ	પાટણુના
૪૯	૯	સુપ્રત	મુનિસુપ્રત
૫૨	૧૫	તેનો	તેમને
૫૩	૩૦	શ્રી દેવચંદ્રજી	શ્રી દેવચંદ્રજી
૫૪	૧૫	નવું	નવું
„	૨૦	મીથાત્વી	મિથાત્વી
૫૬	૧૪	દેવંગત	દેવગત

